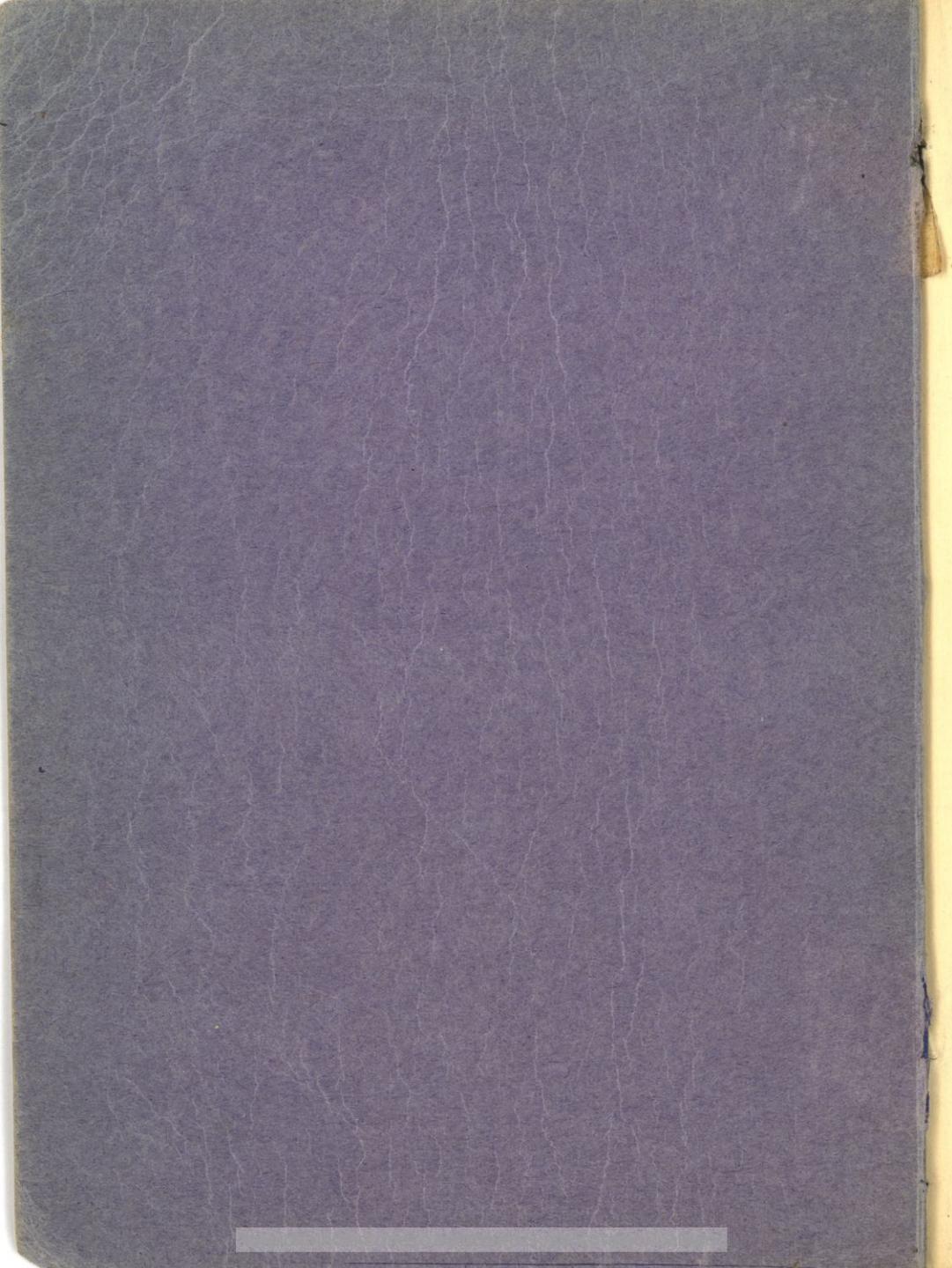

X C 70

APXAIW

129

ΑΡΧΑΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Σαναριών

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

Β. ΒΛΙΟΠΟΔΑΙΩΝ - ΜΑΡΤΩΤΩΛΕΙΟΝ
ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣ ΤΟΥ
ΠΡΑΤΕΙΟΥ 2 - ΗΜΑ. 73-193
ΠΑΓΚΡΑΤΙ - ΑΘΗΝΑΙ

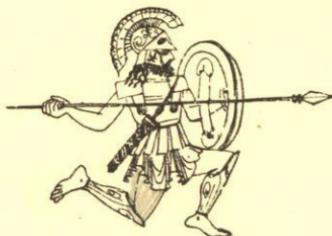
17360

ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΠΙΧειρησιακή Ακαδημία

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

Ζωμαρίσια
3.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1955

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος τοῦ Ξενοφῶντος.

Ο Ξενοφῶν, υἱὸς τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 434 π. Χ. Κατήγετο ἔξ εὐγενοῦς καὶ εὐπόρου οἰκογενείας. Οτε ἦτο νέος, ὑπῆρξε πιστὸς μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ ὁποίου πλεῖστον ὠφελήθη.

Τὸ 401 π. Χ. ἀφῆκε τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπορεύθη κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ εἰς τὰς Σάρδεις τῆς Λυδίας πρὸς τὸν νεώτερον Κῦρον, ὅτε οὗτος παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου, βασιλέως τότε τοῦ περσικοῦ κράτους. Τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἥκολούθησεν δὲ Ξενοφῶν ὡς Ἰδιώτης. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Κύρου ἐν τῇ παρὰ τὰ Κούναξα μάχῃ καὶ τὴν δολοφονίαν τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν ἔξελέχθη στρατηγὸς καὶ κατώρθωσε μὲ μεγίστους κόπους καὶ κινδύνους νὰ διδηγήσῃ τὸν στρατὸν τῶν μυρίων Ἑλλήνων ἐκ τοῦ βάθους τῆς Ἀσίας εἰς τὸν Εὗξενον πόντον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Θράκην. Ἐν Θράκῃ ἐβοήθησε τὸν ἡγεμόνα αὐτῆς Σεύθην καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἄλλοι οἱ φίλοι του προσελθόντες τὸν ἔπεισαν νὰ προσέλθῃ μὲ τὸν στρατὸν του εἰς τὸν σπαρτιατικὸν στρατόν, δὲ ὁποῖος τότε ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Θίβρωνος ἐπολέμει ἐν Μ. Ἀσίᾳ πρὸς τὸν Πέρσας. Οτε δὲ τὸ 396 π. Χ. ἥλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἄλλος στρατηγός, δὲ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαος, διὰ νὰ ἔξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Περσῶν, δὲ Ξενοφῶν ἐτάχθη εἰς τὸ ἐπιτελεῖον του καὶ ἔγινε στενὸς τοῦ Ἀγησιλάου φίλος.

Αφοῦ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπολέμησε μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐλληνικῶν πόλεων, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀκολουθῶν τὸν Ἀγησίλαον καὶ ἐπολέμησε μετ' αὐτοῦ ἐν Κορωνείᾳ (394).

π. X.) κατὰ τῶν συμπολιτῶν του, οἵ δποῖοι τότε ἦσαν σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ξενοφῶν συνεμάχησε μὲ τοὺς Σπαρτιάτας, τοὺς ἔχθροὺς τῆς πατρίδος του, οἵ μὲν Ἀθηναῖοι τὸν ἔξωρισαν, οἵ δὲ Σπαρτιᾶται τοῦ ἔδωκαν ὡς δῶρον ἐν κτῆμα παρὰ τὸν Σκιλλοῦντα τῆς Ἡλιδος, πλησίον τῆς Ὁλυμπίας. Ἐκεῖ ἔζησεν ὁ Ξενοφῶν ἐπὶ εἴκοσι καὶ πλέον ἔτη μὲ τὴν σύζυγον του Φιλησίαν καὶ τοὺς δύο υἱούς του, τὸν Γρύλλον καὶ τὸν Διόδωρον, ἀσχολούμενος εἰς τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφήν.

Ἄλλα μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, κατὰ τὴν δποίαν οἵ Λακεδαιμόνιοι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ἔξειδιώχθη ἐκ τοῦ Σκιλλοῦντος (τὸ 370 π.Χ.) καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Κόρινθον. Ὅτε διέμενεν ἐν Κορίνθῳ, οἵ Ἀθηναῖοι τὸν ἀνεκάλεσαν ἐκ τῆς ἔξορίας ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀπέθανε δ' ἐν Κορίνθῳ τὸ 355 π. Χ. εἰς ἥλικίαν 80 περίπου ἐτῶν.

2. Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις.

Ο Ξενοφῶν συνέγραψε πολλὰ συγγράμματα· ἐν ἐκ τούτων εἶναι ἡ Κύρου Ἀνάβασις διηρημένη εἰς 7 βιβλία. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ ἔξιστορεῖται ἡ ἐκστρατεία τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου καὶ κυρίως ἡ πάθοδος (ἡ ἐπιστροφὴ) τῶν Μυρίων.

α α α δ α α α
χ α α α α α α α

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

λ ε φ

α

σενωθεροκα

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΣΑΡΔΕΙΣ ΕΩΣ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ

(Μάρτιος - Σεπτέμβριος του 401 π.Χ.)

1. Αιτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου
καὶ προπαρασκευαὶ δι' αὐτήν.

(1, 1-11)

Δαρείου καὶ Παρουσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο, πρεσβύ- § 1-2
τερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ἡσθένει
Δαρεῖος καὶ ὑπόπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἔβούλετο τῷ παῖδε
ἀμφοτέρῳ παρεῖναι. Οἱ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὸν ἐτύγ-
χανε· Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἵς αὐτὸν σα-
τράπην ἐποίησε· καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων,
ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦ-
ρος λαβὼν Τισσαφέρνην ως φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων
διπλίτια τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον.

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασι- § 3
λείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς
τὸν ἀδελφόν, ως ἐπιβουλεύοι αὐτῷ. Οἱ δὲ πείθεται καὶ συλ-
λαμβάνει Κῦρον ως ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μῆτρος ἔξαιτησαμένη
αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν εἰς τὴν ἀρχήν.

Οἱ δὲ ως ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς, βουλεύε- § 4-5
ται, ὅπως μηποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἢν δύνη-
νται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μῆτρος
ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα
Ἀρταξέρξην. Οστις δὲ τῶν παρὰ βασιλεῖ ἀφικνοῖτο πρὸς

αὐτόν, πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἵκανοὶ εἰεν καὶ εὔνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ.

§ 6-7 Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἥθροιζεν ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα. Ὡδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογήν· δόποσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέροντος ταῖς πόλεσι. Καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέροντος τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστῆκεσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέροντος προαισθόμενος τὰ αὐτὰ τεῦτα βουλευομένους, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἐξέβαλεν. Ο δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. Καὶ αὕτη αὖτη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀνθροίζειν στράτευμα.

§ 8 Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἥξιον, ἀδελφὸς ὧν αὐτοῦ, δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέροντην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μῆτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλὴν οὐκ ἥσθιαντο, Τισσαφέροντι δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἥκινθετο αὐτῶν πολεμούντων. Καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπτε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὃν Τισσαφέροντος ἐτύγχανεν ἔχων.

§ 9 Ἀλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ καταντιπέραν Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγάς ἦν τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἥγασθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. Ο δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ

238

έπολέμει, ἐκ Χερρονήσου ὁρμώμενος, τοῖς Θραξὶν τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι καὶ ὡφέλει τοὺς Ἑλληνας· ὅστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἔκοῦσαι. Τοῦτο δ' αὖτε τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.

Αρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὃν ἐτύγχανεν αὐτῷ, § 10
καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθὸν νομίζων οὕτως ἂν περιγενέσθαι τῶν ἀντιστασιωτῶν. Οὐ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἕξ μηνῶν μισθὸν καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὸν ἂν αὐτῷ συμβουλεύσηται. Οὕτω δὲ αὖτε τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόν- § 11
τα ἄνδρας ὅτι πλείστους πάραγενέσθαι, ως εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ως πρόγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ως πολεμήσων Τισσαφέροντες σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίον. Καὶ ἐποίουν οὕτως οὕτοι.

2. Συγκέντρωσις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρδεις.
Αναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ πορεία αὐτοῦ διὰ τῆς Λυδίας καὶ Φρυγίας.

(2, 1-18) Απορρίφηται

Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει αὐτῷ ἥδη πορεύεσθαι ἀνω, τὴν μὲν πρό- § 11
φασιν ἐποιείτο, ως Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ως ἐπὶ τούτους τὸ τε βαρ-

E.P.

βαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. Καὶ παραγέλλει τῷ τε Κλε-
άρχῳ λαβόντι ἥκειν δον ἦν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ Ἀ-
ριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς
ἕαυτόν, ὃ εἶχε στράτευμα καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδι. ὃς αὐτῷ
προεισῆκε τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἥκειν παραγελ-
λει λαβόντα τοὺς ἄλλους, πλὴν ὅπόσοι ἴκανοι ἦσαν τὰς ἀκρο-
πόλεις φυλάττειν.

§ 2-3 Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας καὶ τοὺς
φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχύμενος αὐ-
τοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειν, ἐφ' ἂν ἐστρατεύετο, μὴ Ἱρόσθεν
παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. Οἱ δὲ ἡδέως ἐπεί-
θοντο ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα παρῆσαν
εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λαβὼν παρε-
γένετο εἰς Σάρδεις ὁπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ
παρῆν ἔχων ὁπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνῆ-
τας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὁπλίτας
ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς ὁπλίτας ἔχων ώς πεν-
τακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὁπλίτας,
τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο. ἦν δὲ καὶ οὗτος
καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. Οὗτοι
μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

§ 4 Τισσαφέροντος δὲ κατανοησας ταῦτα καὶ μείζονα ἡγησά-
μενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευήν, πορεύεται ὡς
βασιλέα, ἢ ἐδύνατο τάχιστα, ἵππεας ἔγων ώς πεντακοσίους.
Καὶ βασιλεὺς μὲν δή, ἐπεὶ ἥκουσε Τισσαφέροντος τὸν Κύρον
στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

§ 5-6 Κῦρος δὲ ἔχων, οὓς εἴσηκα, ωριμάτο ἀπὸ Σάρδεων καὶ
ἔξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι
καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. Τούτου τὸ εὔρος δύο
πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπῆν ἐπτὰ ἔξευγμένη πλοίοις. Τοῦτον δια-
βάς ἔξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἔνα παρασάγγας ὀκτώ

238

238

εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαιμόνα καὶ μεγάλην.
 Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτά· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς
 ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας
 καὶ Αἰγιανας καὶ Ὀμυθίους.

XἘντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν § 7-
 εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ
 εὐδαιμόνα. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν καὶ παράδεισος μέ-
 γας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἢ ἐκεῖνος ἐθύμοεν ἀπὸ ἵππου,
 ὅποτε γυμνάσαι βούλοιτο ἕαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέ-
 σου δὲ τοῦ παραδείσου ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ
 αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων ὁεῖ δὲ διὰ τῆς Κελαινῶν πό-
 λεως. Ἐστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς
 ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκρο-
 πόλει· ὁεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν
 Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὔρος ἐστιν εἴκοσι καὶ πέντε
 ποδῶν.

XἘνταῦθα ἔμεινε Κύρος ἡμέρας τριάκοντα καὶ ἦκε Κλέ- § 9-
 αρχὸς ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θρᾷκας ὄπτακο-
 σίους καὶ τοξότας Κρητας διακοσίους. Ἄμα δὲ καὶ Σῶσις
 παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, καὶ Ἀγίας ὁ
 Ἀρκάς ἔχων ὀπλίτας χιλίους. Καὶ ἐνταῦθα Κύρος ἔξετασιν
 καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ
 ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλῖται μὲν μύριοι καὶ χιλιοί, πελτα-
 σταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς
 δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. Ἐν-
 ταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκάς τὰ Λύ-
 καια ἔθυσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἀθλα ἥσαν στλεγγίδες
 χρυσαῖ· ἔθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος. Ἐντεῦθεν ἔξελαύ-
 νει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν,
 πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρα.

* Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τοιά- § 11
 μηρος εγνόντας

κοντα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν οίκουμένην. Ἐνταῦθα
 ἔμεινεν ἡμέρας πέντε καὶ τοῖς στρατιώταις ὥφε^λετο μισθὸς
 πλέον ἦ τοιῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ίόγντες ἐπὶ τὰς θύρας
 ἀπῆτον. Ο δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος·
 οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.
 Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλί-
 κων βασιλέως παρὰ Κῦρον καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα
 πολλά. Τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τε-
 τάρων μηνῶν. Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ φυλακὴν περὶ αὐτήν,
 Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους. Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο
 παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οίκουμένην. Ἐνταῦθα
 ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν
 βασιλέως.

4 - 16   Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς
 Τυριάειον, πόλιν οίκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς.
 Καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στρά-
 τευμα αὐτῷ βουλόμενος οὖν ἐπιδεῖξαι ἔξετασιν ποιεῖται ἐν
 τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. Ἐκέλευσε δὲ
 τοὺς Ἑλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆγαι
 καὶ στῆναι, συντάξαι δ' ἔκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. Ἐτάχθησαν
 οὖν ἐπὶ τεττάρων εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν
 αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἔκείνου, τὸ δὲ μέσον
 οἱ ὅλοι στρατηγοί. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς
 βαρβάρους· οἱ δὲ παρῆλαννον τεταγμένοι κατὰ ἵλας καὶ κατὰ
 τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἀρματος καὶ
 ἡ Κίλισσα ἐφ' ἀρμαμάξης. Εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ
 χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημῖδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμ-
 μένας.

7 - 18   Ἐπειδὴ δὲ πάντας παρῆλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς
 φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἐρμηνέα παρὰ τοὺς
 στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ διπλά

καὶ ἐπιχωρῆσαι ὥλην τὴν φάλαγγα. Οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξ, προβαλόμενοι τὰ δπλα ἐπῆσαν. Ἐκ δὲ τούτου, τῶν στρατιωτῶν θάττον προϊόντων σὺν κραυγῇ, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο αὐτοῖς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόρος πολὺς, καὶ ἡ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἀρματάξης καὶ οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ καταλιπόντες τὰ ὄντα ἔφυγον. Οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνάς ἤλθον. Ἡ δὲ Κίλισσα ἴδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἦρμη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόρον ἴδων.

ΣΑΚΗΡΕΤΑΝΟΣ

Ἵ' Απὸ τὸ Τυριάειον δὲ Κῦρος φθάνει εἰς τὸ Ψκόνιον, τελευταίαν πόλιν τῆς Φρεγγίας· ἀπὸ αὐτῆν προχωρεῖ διὰ μέσου τῆς Λυκαονίας, τὴν δποίαν ὡς ἔχθραν τῆς σατραπείας τον ἐπιτρέπει εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ διαρράσσουν. Ἀπὸ τὴν Λυκαονίαν δὲ Κῦρος ἀποστέλλει μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Μέρωντος τὴν Ἐπύαξαν εἰς τὴν πατρίδα της, αὐτὸς δὲ μὲ τὸ ὑπόλοιπον στράτευμα προχωρεῖ διὰ μέσου τῆς Καππαδοκίας εἰς τοὺς Ταρσούς, τὴν πρωτεύονσαν τῆς Κιλικίας.

Οἱ βασιλεὺς αὐτῆς Συέντεσις ἀκούσας, δτι δὲ πεζικὸς καὶ ναυτικὸς στρατὸς τοῦ Κύρου ἐπλησίαζεν, ἐγκαταλείπει τὴν πρωτεύονσάν του καὶ καταφεύγει εἰς μέρος δχρὸν ἐπάνω εἰς τὰ δρη. Ἄλλα μετ' ὀλίγον πεισθεῖς ἀπὸ τὴν σύγνον τον Ἐπύαξαν προσέρχεται πρὸς τὸν Κῦρον, γίνεται φίλος του καὶ τοῦ δίδει χρήματα πολλὰ διὰ τὸ στράτευμα· εἰς ἀγταμοιβὴν δὲ δὲ Κῦρος τὸν τιμῆν μὲ πολύτιμα δῶρα.

Εἰς τὴν Κιλικίαν μένει δὲ Κῦρος εἴκοσιν ἡμέρας· διότι οἱ Ἕλληνες ὑπώπτενον πλέον, δτι βαδίζουν ἐναντίον τοῦ μεγάλου βασιλέως· διὰ τοῦτο καὶ ἀργοῦνται νὰ ἔξακολουθήσουν τὴν πορείαν. Ὁ Κλέαρχος τότε καταφεύγει εἰς πανονοργίαν. Προσκαλεῖ εἰς συνέλευσιν τοὺς στρατιώτας καὶ ἐκφράζει μὲ δάκρυα τὴν λύπην του, διότι, ἐνῷ εὑνηγετήθη ὑπὸ τοῦ Κύρου διὰ πολλῶν χρημάτων, τὰ δποῖα ἐδαπανήθησαν εἰς τὸ στράτευμα, καὶ ἐνῷ ὑπεσχέθη νὰ τοῦ φανῇ χρήσιμος, ἀναγκάζεται τώρα νὰ φανῇ πρὸς αὐτὸν ἀχάριστος καὶ ψεύστης· διαβεβαιώνει δμως, δτι οὐδέποτε θὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς Ἕλληνας χάριν ξένου ἡγεμόνος, ἀλλὰ θ' ἀκολουθήσῃ αὐτούς, δπον καὶ ἀν πορευθοῦν.

Μετὰ ταῦτα προσκαλεῖ πάλιν τὸν στρατιώτας εἰς συνέλευσιν καὶ καταδεικνύει τὴν δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον θέσιν τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ φανερῶς πλέον ἡρωήθησαν νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κύρου. Ἀφοῦ εἶπον πολλοὶ τὰς γνώμας των, ἀποφασίζεται τέλος νὰ σταλῇ πρεσβεία πρὸς τὸν Κύρον, ἡ δόπια νὰ ἐρωτήσῃ αὐτόν, εἰς τί σκέπτεται νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν Ἑλληνα. Ὁ Κύρος ἀποκρίνεται, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ τιμωρήσῃ πλησίον τοῦ Ἐνφράτου ποταμοῦ τὸν ἔχθρον του Ἀβρωκόμαν, σατράτην τῆς Φουνίκης, καὶ ὑπόσχεται αὖξησιν μισθοῦ.

Οἱ στρατιῶται δέχονται ταῦτα καὶ ἀποφασίζουν νὲ ἀκολουθήσουν τὸν Κύρον, ἃν καὶ ὑπώπτευον, ὅτι οὗτος οκοπεύει νὰ τὸν ὁδηγήσῃ κατὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως.

Ἀπὸ τὸν Ταρσὸν ὁ Κύρος, ἀφοῦ διέβη τὴν πεδιάδα τῆς Κιλικίας καὶ τὸν ποταμὸν Ψάρον καὶ Πύραμον, φθάνει εἰς Ἰσσούς, τελευταίαν πόλιν τῆς Κιλικίας, ὅπου καταπλέει ὁ στόλος τοῦ Κύρου καὶ ὁ συμμαχικὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ μαζὶ μὲ αὐτοὺς ὁ Χειρίσσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος μὲ 700 δρακταίς. Ἀπὸ τὸν Ἰσσούς, ἀφοῦ διῆλθε τὰς πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας, φθάνει εἰς Μυρίανδον, πόλιν παράλιον καὶ ἐμπορικήν.

Μετὰ πορείαν δώδεκα ἡμερῶν φθάνουν εἰς τὴν Θάψακον, πόλιν κειμένην πλησίον τοῦ Ἐνφράτου. Ἐδῶ ὁ Κύρος φανερώνει εἰς τὸν στρατηγὸν τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας καὶ προτρέπει αὐτὸνς νὰ πείσουν τὸν στρατιώτας μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Οἱ στρατιῶται δυσαρεστοῦνται κατὰ τῶν στρατηγῶν, διότι ἐνόμιζον, ὅτι οὗτοι τὸν ἀπέκρυψαν ἀπὸ πολλοῦ τὴν ἀλήθειαν ἀλλ᾽ ἐπὶ τέλους δέχονται νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Κύρον, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ αὐξηθῇ ὁ μισθός των. Ὁ Κύρος ὑπόσχεται αὖξησιν μισθοῦ καὶ μεγάλας ἀμοιβάς, ἐὰν εἰσέλθουν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Καὶ οὕτω διαβαίνουν πεζοὶ τὸν Ἐνφράτην καὶ ἐξακολουθοῦντες τὴν πορείαν διὰ τῆς Συρίας φθάνουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἀράξην.

Ἀπὸ τὸν Ἀράξην εἰσέρχονται εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ πορευθέντες διὰ μέσου μεγάλης, δμαλῆς καὶ ἐρήμου πεδιάδος φθάνουν εἰς τὸν Μάσκαν ποταμὸν καὶ τὴν πόλιν Κορσωτήν, ὅπου μένουν ἡμέρας τρεῖς, διὰ νὰ προμηθευθοῦν τροφάς. Ἐπειτα δὲ πάλιν πορεύονται διὰ μέσου ἐρήμου πεδιάδος δεκατρεῖς ἡμέρας καὶ φθάνουν εἰς τὰς Βαβυλωνίας πύλας, ἀφοῦ ὑπέμειναν πολλὰς κακουγίας δι᾽ ἐλλειψιν τροφί-

μων· ταῦτα τέλος προμηθεύονται ἀπὸ τὴν Χαροκόπειαν, πόλιν κειμένην πέραν τοῦ Εὐφράτου, διαβαίνοντες τὸν ποταμὸν μὲ σχεδίας δεοματίνας.

Μετὰ πορείαν τριῶν ἡμερῶν διὰ μέσου τῆς Βαβυλωνίας ὁ Κῦρος, ἐπειδὴ ἥπιζε μάχην, ἐπιθεωρεῖ περὶ τὸ μεσογεύκτιον τὸν στρατὸν τοῦ. Κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἀριθμηθέντες εὑρίσκονται ὅπληται μὲν Ἑλλήνες 10.400 καὶ πελτασταὶ 2.500, βάρβαροι δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κύρου 100.000 καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα 20. Ὁ δὲ στρατὸς τοῦ βασιλέως—κατὰ τὰς εἰδήσεις αὐτομόλων—ἀνήρχετο εἰς 1.200.000 ὑπὸ τέσσαρας στρατηγούς, τὸν Ἀρροκόμαν, τὸν Τισσαφέροντην, τὸν Γωβρόναν καὶ τὸν Ἀρβάκην, εἰς δρεπανηφόρα ἄρματα 200 καὶ εἰς 6.000 ἵππεῖς ὑπὸ τὸν Ἀρταγέροντην· ἐκ τῶν στρατευμάτων τούτων τοῦ βασιλέως παρενρέθησαν εἰς τὴν μάχην 900.000 ἄνδρες καὶ δρεπανηφόρα ἄρματα 150.

Μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν στρατευμάτων κατὰ τὴν πρώταν ὁ Κῦρος συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐνθαρρύνει αὐτοὺς καὶ προτρέπει νὰ φανοῦν ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, τὴν δοπίαν ἔχοντας ἔξαιρον δὲ τὸ ἀγαθὸν αὐτῆς λέγει: «τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἀν ἀντὶ ἀν ἔχω πάντων καὶ ἀλλων πολλαπλασίων».

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν πορεύεται ἔχων ὅλον τὸν στρατὸν τὸν συντεταγμένον, διότι ἐνόμιζεν ἐπικειμένην τὴν ἐπίθεσιν τοῦ βασιλέως ἀλλ' οὗτος ἀπεσύρθη ροτιώτερον ἀφῆσας ἀφύλακτον μίαν μαρδάν καὶ εὐρεῖαν καὶ βαθεῖαν τάφρον, τὴν δοπίαν εἶχε κατασκευάσει ἀντὶ ὁχυρώματος. Ὁ Κῦρος, ἀφοῦ παρῆλθεν τὴν τάφρον αὐτήν, μάτην ἀναμένει τὸν ἀδελφόν· διὰ τοῦτο τὴν ἐπομένην, ἐπειδὴ ἐπίστευεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ μὴ πολεμήσῃ, ἐπορεύετο μὲν ἀταξίαν καὶ διλγωτέραν προσοχήν.]

3. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου.

(8, 1 - 27)

* Καὶ ἦδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν § 1-2 ὁ σταθμός, ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἥντικα Πατηγύας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κοράτος ἴδοοῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν, οἵς ἐνετύγγανεν,

έβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἐλληνικῶς, δτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ώς εἰς μάχην παρεσκευασμένος.
 Ἐνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ
 Ἑλλήνες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι·
 Κῦρος τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ
 καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς
 τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι
 εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἔκαστον.

P.M. —

§ 4-7 * Ενθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν
 τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος
 δὲ ἔχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ τὸ εὐώνυμον
 κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεῖς μὲν
 Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ
 καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖος
 τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ
 οἱ ἵππεῖς τούτου δσον ἔξακόσιοι κατὰ τὸ μέσον, ὀπλισμένοι
 θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες
 πλὴν Κύρου. Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μά-
 χην καθίστατο. Οἱ δ' ἵπποι πάντες εἶχον καὶ προμετωπί-
 δια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς Ἑλ-
 ληνικάς.

Λουμπωφδίαρης

§ 11 8 Καὶ ἦδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὕπω καταφανεῖς ἥσαν
 οἱ πολεμιοι· ἦντα δὲ δεῖλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὅσπερ
 νεφέλη λευκῆ, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὅσπερ μελανία τις ἐν
 τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολύ. Ὁτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ
 καὶ χαλκός τις ἥστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις κατα-
 φανεῖς ἐγίγνοντο. Καὶ ἥσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ
 τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων
 ἄρχειν· ἔχόμενοι δὲ γερροφόροι, ἔχόμενοι δὲ ὀπλῖται σὺν
 ποδήρεσι ἔυλίναις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἰ-
 ναι· ἄλλοι δ' ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται. Πάντες δ' οὗτοι κατὰ

ξύνη ἐπορεύοντο, ἔκαστον δ' ἔθνος ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων. Πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπόλληλων, τὰ δὴ δρεπανηφόρα καὶ οὐμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφοροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν δτῷ ἐντυγχάνοιεν.

Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγορῃ § 12 τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἥτετταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἀγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, δτὶ ἔκει βασιλεὺς εἴη· « κᾶν τοῦτο », ἔφη, « νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποίηται ». Όρῶν δὲ ὁ Κλεάρχος τὸ μέσον στίφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὅντα τοῦ εὔωνύμου βασιλέα — τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιήν βασιλεύς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὔωνύμου ἔξω ἦν — ἀλλ' ὅμως ὁ Κλεάρχος οὐκ ἥθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φιβούμενος μὴ κυκλωθείη ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, δτὶ αὐτῷ μέλοι, δπως καλῶς ἔγοι.

238 Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα § 14. δικλῶς προήει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι πρόστιόντων. Καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἐκατέρωθεν ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. Ἰδῶν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Εενοφώντος Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντῆσαι ἥρετο, εἴ τι παραγγέλλοι. Ο δὲ ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, δτὶ καὶ τὰ ίερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλά. Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ίόντος καὶ ἥρετο, τίς δέ ό όρυθος εἴη. Ο δὲ εἶπεν, δτὶ τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἥδη. Καὶ δες ἔθανμασε, τίς παραγγέλλει, καὶ ἥρετο, δτὶ εἴη τὸ σύνθημα. Ο δέ ἀπεκρίνατο· « Ζεὺς σωτῆρ καὶ νίκη ». Ο δέ Κῦρος ἀκούσας « Ἀλλὰ δέχομαί τε », ἔφη, « καὶ τοῦτο ἔστω ». Ταῦτα δὲ εἰπὼν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυνε.

ΒΙΕΞΑΜΗΝΟΝ

17-20 Καὶ οὐκέτι τρία ἡ τέτταρα στάδια διειχέτην τὸ φάλαγγε ἀπ' ἄλλήλων, ἥνυκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἥρχοντο ἀντίοι ἵέναι τοῖς πολεμίοις. Ὡς δὲ πορευομένων ἔξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἥρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἄμα ἐφθέγξαντο πάντες, οἶον τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθεον. Πρὸν δὲ τόξευμα ἔξικνεισθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόῶν δὲ ἄλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἐπεσθαι. Τὰ δ' ἀρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιόχων. Οἱ δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, διύσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὕσπερ ἐν ἴπποδρόμῳ ἐκπλαγείς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδὲν δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.

21-24 Κῦρος δ' ὁδῶν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας, ἥδομενος καὶ προσκυνούμενος ἥδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδὲν δὲς ἔξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἔξακοσίων ἴππεων τάξιν ἐπεμελεῖτο, διτὶ ποιήσει βασιλεύς. Καὶ γὰρ ἦδει αὐτόν, διτὶ μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἥγοῦνται, νομίζοντες οὗτοι καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἰναι, ἵνα ἦν ἡ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἐν ἡμίσει ἄντι χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, δῆμος ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. Ἔπει δ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ὡς εἰς κύκλωσιν. Ἐνθα δὴ Κῦρος δείσας, μὴ ὅπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἐλληνικόν, ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἔξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ

εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἔξακισχιλίους καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.

Ως δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἔξα- § 25.2
κόσιοι εἰς τὸ διώκειν δομήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ διμοτράπεζοι καλούμενοι. Σὺν τούτοις δὲ ὅν καθορᾶ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στῖφος καὶ εὐθὺς οὐκ ἥνεσχετο, ἀλλ' εἰπὼν « τὸν ἄνδρα ὁρῶ » ἵετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρων καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὃς φησι Κτησίας ὁ ιατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησι. Παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις πάλτῳ ὑπὸ τὸν ὁφθαλμὸν βιαίως καὶ ἐνταῦθα ἐμάχοντο καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸὺς ὑπὲρ ἐκατέρους καὶ δόποσι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ γάρ ἦν. Κῦρος δὲ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ὁκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

Χαρακτηρισμὸς τοῦ Κύρου: « Ο Κῦρος κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικιαν ἦτο σεμνὸς μεταξὺ τῶν συνομηλίκων του, εὐπειθῆς πρὸς τὸν μεγαλυτέρους του, φιλομαθῆς καὶ μελετηρὸς· ἥγάπα τὴν ἴππασίαν, τὴν θήραν, τὰς πολεμικὰς ἀσκήσεις καὶ ἦτο πολὺ φιλοκίνδυνος. »

Οτε ἐνηλικιώθη καὶ ἔγινε σατράπης, ὑπῆρξε φιλαλήθης καὶ πιστὸς εἰς τὰς συναλλαγάς, τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς φιλίας. Ἡγάπα τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, κατεδίωκε τὸν κακὸν καὶ περιεποεῖτο τὸν δικαίως πλουτοῦντας καὶ οὐχὶ τὸν αἰσχροκερδεῖς. Ἡτο εὐγνώμων εἰς τὸν εὐεργέτας τον καὶ μεγαλόδωρος εἰς τὰς εἰνεργεσίας τον. Άι δὲ αὐτὰ τόσον εἴλκινσε τὴν ἀγάπην τῶν γνωρίμων του, ὥστε πάντες ἤσαν πρόθυμοι νὰ φιλοκινδυνεύσουν ὑπὲρ αὐτοῦ.]

4. Συνέχεια τῆς μάχης. Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

(10, 1-19)

§ 1-4 Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιά. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἵστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμόν, ἔνθεν ὁρμηντο. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διαρπάζουσι πολλά. Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἑλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς, οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἥδη πάντα νικῶντες.

§ 5 Ἐπεὶ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἑλληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴη, βασιλεὺς δ' αὖ ἦκουσε Τισσαφέροντος, ὅτι οἱ Ἑλληνες νικῶντες τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἰχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὃ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, πλησιαίταος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἵοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες.

§ 6-8 Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιών πάλιν, ὡς ἐδόκει, ὅπισθεν. Καὶ οἱ μὲν Ἑλληνες στραφέντες, παρεσκευάζοντο ὡς δεξιόμενοι αὐτὸν ταύτη προσιόντα· ὃ δὲ βασιλεὺς ταύτη μὲν οὐκ ἤγειν, ἢ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτη καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πρὸς τοὺς Ἑλληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέροντην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Τισσαφέροντος ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔφυγε, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἑλληνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἑλληνες ἔπαιον καὶ ἤκόντιζον αὐτούς. Ἐπισθέντος δὲ Ἀμφιπολίτης ἥρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. Ὁ δ' οὖν Τισσαφέροντος, ὡς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέψει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμε-

νος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὅμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.

Ἐπεὶ δὲ ἡσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, § 9-10 ἔδεισαν οἱ Ἑλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρῳθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὅπισθεν τὸν ποταμόν. Ἐν φύσει δὲ ταῦτα ἐβούλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρελθὼν εἰς τὸ αὐτὸν σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχούμενος ἦν.

Ως δὲ εἶδον οἱ Ἑλληνες ἐγγύς τε ὅντας καὶ παρατετα- § 11-15 γμένους, αὖθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ τὸ πρόσθεν. Οἱ δὲ αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ’ ἐκ πλειονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δὲ ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός· ἐνταῦθα δὲ ἐστησαν οἱ Ἑλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς κώμης γῆλοφος ἦν, ἐφ’ οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἵππεων δὲ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν. Καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὁρᾶν ἔφασαν ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἀνατεταμένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ’ ἔχώρουν οἱ Ἑλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἵππεις· οὐ μὴν ἔτι ἀμφότοι, ἀλλ’ ἄλλοι ἄλλοθεν· ἐψιλοῦτο δὲ λόφος τῶν ἵππεων τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. Ο οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαξεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ’ ὑπ’ αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου, τί ἐστιν, ἀπαγγεῖλαι. Καὶ δὲ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἴδων ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. Σχεδὸν δέ, ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο.

Ἐνταῦθα δὲ ἐστησαν οἱ Ἑλληνες καὶ θέμενοι τὰ δύλα § 16-19 ἀνεπαύοντο· καὶ ἀμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδέ τις ἄλλος ἀπ’ αὐτοῦ οὐδεὶς παρήσει· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ’ εἴκαζον ἢ διώκοντα οἰχεσθαι ἢ κατα-

ληψόμενόν τι προεληλακέναι· ἅμα δ' ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ
μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ
στρατόπεδον. Ἐδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται περὶ
δείπνου ὕραν ἐπὶ τὰς σκηνάς. Ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο
τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημά-
των τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ
τὰς ἀμάξις μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἶνου, ἃς παρεσκευάσατο
Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφρόδα τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, δια-
δοίη τοῖς Ἑλλησιν — ἥσαν δ' αὗται τετραχόσιαι ἀμάξαι —,
καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. Ὡστε ἀδειπνοὶ
ἥσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἥσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὸν
γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφά-
νη. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

Αρχαῖα ΑΙ

ΗΣΑ 11 1

Υειορία 13

Τωγραφία 12

BIBLION ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ ΕΩΣ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑΝ ΠΟΤΑΜΟΝ

(Σεπτέμβριος - Οκτώβριος του 401 π.Χ.)

5. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου.

(1, 2 – 23)

”Αμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, § 2-3
ὅτι Κῦρος οὗτε ἄλλον πέμποι σημανοῦντα, διὸ τι χρὴ ποιεῖν,
οὕτε αὐτὸς φαίνοιτο. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις, ἃ
εἶχον, καὶ ἔξοπλισαμένοις προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ὥστε Κύ-
ρῳ συμμείξειαν. Ἡδη δὲ ἐν δῷμῃ ὅντων, ἀμα ἡλίῳ ἀνέχοντι
ἡλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. Οὗτοι
ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ
σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, δῆμεν τῇ προτεραιᾳ
ῶρμηντο, καὶ λέγοι, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμενοῖεν
αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰω-
νίας, δῆμενπερ ἡλθε.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλληνες § 4-5
πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· «’Αλλ’
ῶφελε μὲν Κῦρος ξῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀ-
ριαίῳ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμεν τε βασιλέα καί, ως δοῦτε, οὐδεὶς
ἔτι ἡμῖν μάχεται, καί, εἰ μὴ ὑμεῖς ἡλθετε, ἐπορευόμεθα ἀν
ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ,
εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείου καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχῃ
νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί». Ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς

ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου.

§ 6 Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σῖτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποξυγίων κόπτοντες τοὺς βιοῦς καὶ δνούς· ἔνθασις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἡνάγκαζον οἱ Ἑλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέροντος καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ἔνθασις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἵτις πᾶσι χρώμενοι κρέα ἔψοντες ἥσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

§ 7-8 Καὶ ἥδη τε ἦν ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέροντος κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, εἷς δὲ Ἑλλην, Φαλίνος, ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὕπαρχον καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ διπλομαχίαν. Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἑλληνας, ἐπει τικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ δπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὑρίσκεσθαι, ἂν τι δύνωνται ἀγαθόν.

§ 9-11 Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἑλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν τικῶν των εἴη τὰ δπλα παραδιδόναι· «ἄλλ», ἔφη, «ὑμεῖς μέν, ὃ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅτι καλλιστόν τε καὶ ἀριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἥξω». Ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἵδοι τὰ ιερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. Ἐνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρκάς πρεσβύτατος ὕπαρχος, ὅτι πρόσθμεν ἀν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ δπλα παραδοῖεν. Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος· «Ἄλλ» ἐγώ», ἔφη, «ὦ Φαλίνε, θαυμάζω, πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἴτει τὰ

ὅπλα ἢ ώς διὰ φιλίαν δῶρα. Εἰ μὲν γὰρ ώς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἴτειν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται». Πρὸς ταῦτα Φαλίνος εἶπε· «Βασιλεὺς νικᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. Τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῷ ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πληθύος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ', εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύναισθε ἀν ἀποκτεῖναι».

Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· «Ὥ Φαλίνε, § 12.19
νῦν, ώς σὺ δῆτες, ὑμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή. Ὁπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα ἀν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἀν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἶσυ τὰ μόνα ἀγαθὰ ὑμῖν ὅντα ὑμῖν παραδώσειν, ἄλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα». Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· «Ἄλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὃ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα· ἵσθι μέντοι ἀνόητος ὅν, εἰ οἶει τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἀν τῆς βασιλέως δυνάμεως».

Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἥκε καὶ ἡρώτησεν, εἰ ἥδη ἀποκεκρι- § 15.19
μένοι εἶεν. Φαλίνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· «Οὗτοι μέν, ὃ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ὑμῖν εἶπέ, τί λέγεις». Ὁ δ' εἶπεν· «Ἐγώ σε, ὃ Φαλίνε, ἀσμενος ἑόρακα, καὶ οἱ ἄλλοι δέ, οἴμαι, πάντες· σύ τε γὰρ Ἑλλην εἴ καὶ ὑμεῖς τοσοῦτοι ὅντες, ὅσους σὺ δῆτες· ἐν τοιούτοις δὲ ὅντες πράγμασι συμβουλεύμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὅν λέγεις. Σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβιούλευσον ὑμῖν, ὅτι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἀριστον εἶναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἶσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀεὶ λεγόμενον, ὅτι Φαλίνος ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἑλληνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι συμβιούλευομένοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. Οἰσθα δέ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ

‘Ελλάδι, ἀ ἀν συμβουλεύσῃς». Ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλεῦσαι μὴ παραδοῦναι τὰ δπλα, δπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἰεν οἱ Ἑλληνες.

§ 19 Φαλίνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν «Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἔστι σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ δπλα· εἰ δ’ δμως μηδεμία σωτηρίας ἔστιν ἐλπὶς ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ὑμῖν, δπη δυνατόν».

§ 20-23 Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν «Ἄλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ’ ὑμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, δτι ἡμεῖς οἰόμεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἀν ἄξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ δπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἀμεινον ἀν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ δπλα ἢ ἄλλῳ παραδόντες». Ὁ δὲ Φαλίνος εἶπε· «Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεύς, δτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἰεν, προϊοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. Εἴπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν, ἢ ὡς πόλεμός ἔστι παρ’ ὑμῶν ἀπαγγελῶ». Κλέαρχος δ’ ἔλεξεν· «Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, δτι καὶ ὑμῖν ταῦτα δοκεῖ, ἀπερ καὶ βασιλεῖ». «Τί οὖν ταῦτά ἔστιν;», εφη δ Φαλίνος. Ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· «Ἡν μὲν μένωμεν, σπονδαὶ εἰσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι πόλεμος». Ὁ δὲ πάλιν ἡρώτησε· «Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ;» Κλέαρχος δὲ ταῦτὰ πάλιν ἀπεκρίνατο· «Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι πόλεμος». «Ο, τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηνε.

[Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Φαλίνου ἐπιστρέψαντες οἱ ἀποσταλέντες εἰς τὸν Ἀριαῖον Προκλῆς καὶ Χειρίσσοφος λέγουν εἰς τὸν Ἐλληνας, δτι δ Ἀριαῖος τὴν μὲν βασιλείαν δὲν δέχεται, περιμένει δμως αὐτοὺς νὰ ἔλθουν ταῦτην τὴν νύκτα, ἀν θέλουν ν’ ἀναχωρήσουν. Ὁ

Κλέαρχος δριστικὸν οὐδὲν ἀπαντᾷ· ἀλλὰ μετὰ κοιτὴν ἀπόφασιν τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν μετὰ τὸ δεῖπνον προσέρχονται πρὸς τὸν Ἀριαῖον, καὶ ἐδῶ περὶ τὸ μεσονύκτιον συνάπτουν μὲν αὐτὸν φιλίαν καὶ συμμαχίαν καὶ δρκίζονται ἀμοιβαίως νὰ μὴ προδώσουν ἀλλήλους· οἱ δὲ βάρβαροι ἐπὶ πλέον δρκίζονται νὰ τὸν δῆμον χωρὶς δόλον.

Μετὰ τὸν δρόκον κατὰ πρότασιν τοῦ Ἀριαίου ἀποφασίζονται νὰ μὴ ἐπιστρέψουν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, κατὰ τὴν δροσίαν θὰ ἔλειπον αἱ τροφαί, ἀλλὰ νὰ προτιμήσουν ἄλλην ὁδὸν μακροτέραν μέν, ἀλλ᾽ ἔχουσαν ἀφθονα τρόφιμα, τὴν πρὸς βορρᾶν διὰ τῆς Βασυλωνίας πεδιάδος.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν κατὰ τὴν προείαν φαίνονται μὲν σημεῖα, ὅτι οἱ πολέμιοι δὲν ἀπεῖχον πολὺ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἑσπέραν, χωρὶς νὰ γίνῃ συμπλοκή, κατασκηνοῦν μὲν πολὺν θόρυβον εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς δροσίας δὲ βασιλικὸς στρατὸς εἶχε διαρράσει καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ξύλα τῶν οἰκιῶν. Ἀπὸ τὴν θορυβώδη δὲ αὐτὴν κατασκήνωσιν τῶν Ἑλλήνων φοβηθέντες οἱ πλησιέστατα αὐτῶν κατασκηνοῦντες πολέμιοι ἀφήνουν τὰς σκηνάς των καὶ φεύγουν ἐτρόμαξε δέ, καθὼς φαίνεται, καὶ αὐτὸς δὲ βασιλεὺς μὲν τὴν προσέλευσιν αὐτὴν τοῦ στρατεύματος.]

6. Σπονδαὶ μεταξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων.

(3, 1 – 14, 17 – 29)

"Ο δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἔξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, § 1-2 τῷδε δῆλον ἦν. Τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ ὅπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἥλιφ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἔπειμψε περὶ σπονδῶν. Οἱ δέ, ἐπεὶ ἥλθον πρὸς τὸν προφύλακας, ἔζήτουν τὸν δρόκοντας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος, τυχῶν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἴπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τὸν κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἂν σχολάσῃ.

"Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα, ὥστε δρᾶσθαι πάντῃ § 3-5 φάλαγγα πυκνήν, τῶν ἀόπλων δὲ μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τὸν ἀγγέλοντος, καὶ αὐτός τε προοήλθε τὸν τε εὔοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ

τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταύτα ἔφρασεν. Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα, τί βούλοιντο. Οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἥκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἵκανοι ἔσονται τά τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἑλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· «Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδὲ τολμῆσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἑλλησι μὴ πορίσας ἄριστον».

§ 6 - 7   Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ ἥκον ταχύ φθι καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγύς που βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις, φθι ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν ἔλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἥκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἀξουσιν, ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

§ 8 - 9   Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβούλεύετο σὺν τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς καὶ ἐδόκει αὐτοῖς τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι ταχὺ καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· «Δοκεῖ μὲν κάμοὶ ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω, ἔως ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἷμαί γε μέντοι», ἔφη, «καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι». Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰ πιτήδεια.

§ 10 - 14   Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος δὲ εἶπετο ἔχων τὸ στράτευμα ἐν τάξει. Καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεσιν, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οὓς ἡγρίσκον ἐκπεπτωκότας, ἐνίους δὲ καὶ ἔξεκοπτον. Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐνīην δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὅξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν.

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασι- § 17 - 20
λέως ἦκε Τισαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς
καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. Ἐπεὶ δὲ
ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος
Τισαφέρνης δι' ἐρμηνέως τοιάδε· «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἑλλη-
νες, γείτων οἰκῷ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἴδον εἰς πολλὰ
καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὔρημα ἐποιησάμην, εἴ πως δυναί-
μην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς
εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἶμαι γὰρ οὐκ ἀν ἀχαριστίαν μοι εἶναι οὕτε
πρὸς ὑμῶν οὕτε πρὸ τῆς πάσης Ἑλλάδος. Ταῦτα δὲ γνοὺς
ἡτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἀν μοι χαρίζοιτο,
ὅτι αὐτῷ Κῦρον τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἥγγειλα καὶ βοή-
θειαν ἔχων ἀμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ
τοὺς Ἑλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ
συνέμειξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ. Καὶ περὶ μὲν
τούτων ὑπέσχετό μοι βουλεύσεσθαι· ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέ-
λευνε ἐλθόντα, τίνος ἔνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμ-
βουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον
ἥ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι ».

Μετὰ ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἑλληνες ἔβουλεύοντο· καὶ § 21 - 23
ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· «Ἡμεῖς οὕτε συνήλθομεν
ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὕτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ
πολλὰς προφάσεις Κῦρος ηὔρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἴσθα, ἵνα
ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύουσ λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι. Ἐπεὶ
μέντοι ἥδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὅντα, ἥσχύνθημεν καὶ
θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν
χρόνῳ παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ Κῦ-
ρος τέθνηκεν, οὕτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὗτ'
ἔστιν, δτου ἔνεκα βουλούμεθα ἀν τὴν βασιλέως χώραν κα-
κῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀν ἐθέλοιμεν, πόρευοί-
μεθα δ' ἀν οἰκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίη· ἀδικοῦντα μέντοι

πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὗ ποιῶν ὑπάρχῃ, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὗ ποιοῦντες».

§ 24 - 27 Ὁ μὲν οὗτος εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης, «Ταῦτα», ἔφη, «ἔγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἔκείνου· μέχρι δ' ἂν ἔγω ἥκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν». Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἥκεν· ὁσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἥκων ἔλεγεν, διτὶ διαπεπραγμένος ἥκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σφῆς εἰς τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οὐκ ἄξιον εἴη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἕαυτὸν στρατευσαμένους. Τέλος δὲ εἶπε· «Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἥμην φιλίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἔξῃ προίσθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἔάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. Ὅμας δὲ αὖ ἡμῖν δεήσει ὅμόσαι ἥμην πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, δπόταν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγοράν, ὧνουμένους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια».

§ 28 - 29 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὅμοσαν καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε· «Νῦν μὲν δὴ ἀπειμι ὡς βασιλέᾳ· ἐπειδὰν δὲ διαπράξωμαι, ἀ δέομαι, ἥξω ὡς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιών ἐπὶ τὴν ἐμαυτοῦ ἀρχῆν».

[Οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος περιμένοντες τὸν Τισσαφέρνην ἐστρατοπεδεύμένοι πλησίον ἀλλήλων ἐπὶ 20 καὶ πλέον ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸν ἔχονται εἰς τὸν Ἀριαῖον οἱ ἀδελφοί τους καὶ ἄλλοι συγγενεῖς καὶ φέροντες εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους διαβεβαίωσιν ἐκ-

μέρους τοῦ βασιλέως, διτὶ οὗτος δὲν θὰ φανῆ μηνησίνακος πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν ἐκστρατείαν των μετὰ τοῦ Κύρου.

Μετὰ ταῦτα δὲ Ἄριανος καὶ οἱ ἄνθρωποι του φέρονται ψυχρῶς πρὸς τοὺς Ἑλλήνας· ἔνεκα τούτου καὶ οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἥσαν μαζὶ των δυσηρεστημένοι καὶ προσερχόμενοι εἰς τὸν Κλεάρχον καὶ εἰς τὸν ἄλλους στρατηγὸν ἔλεγον, διτὶ εὐθὺς πρέπει νῦν ἀναχωρήσουν, διότι εἶναι βέβαιοι, διτὶ δὲ βασιλεὺς μὲ κάθε τρόπον θὰ προσπαθήσῃ νὰ τοὺς καταστρέψῃ. Ὁ Κλεάρχος εἰς αὐτούς, ποὺ ἔλεγον αὐτά, ἀποκρίνεται, διτὶ δὲν εἶναι συμφέρον των νὰ διαλύσουν τὴν συνθήκην.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται δὲ Τισσαφέρης καὶ δὲ Ὁρόντας, δὲ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως, μαζὶ μὲ τὸν στρατούς των καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ πορεία. Ὁ Ἄριανος ἐπορεύεται μὲ τὸ βαρβαρικὸν στράτευμα τοῦ Κύρου μαζὶ μὲ τὸν Τισσαφέρην καὶ τὸν Ὁρόνταν καὶ ἐστρατοπέδευε μαζὶ μὲ ἑκείνους· οἱ Ἑλληνες δύως, ἐπειδὴ ὑπώπτευνον αὐτούς, ἐπορεύοντο μόνοι των καὶ ἐστρατοπέδευνον μακράν των. Ἀφοῦ δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ τεῖχος τῆς Μηδίας καὶ διῆλθον αὐτὸν καὶ δύο διώρυγας, ἔρχονται εἰς τὴν Σιτάκην, πόλιν μεγάλην πλησίον τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, παρὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐστρατοπέδευσαν, ἐνῷ οἱ βάρβαροι προηγηθέντες εἶχον διαβῆ τὸν ποταμόν. Ἀφοῦ δὲ διέβησαν ἔπειτα τοῦτον καὶ οἱ Ἑλληνες, φθάρουν εἰς τὴν πόλιν Ὡπιν.

Ἀπὸ τὴν Ὡπιν πορεύονται εἰς τὰς πλουσίας κάθμας τῆς Παρονσάτιδος, τὰς ὁποίας ἐπέτρεψεν δὲ Τισσαφέρης νὰ διαρπάσουν οἱ Ἑλληνες. Μετὰ ταῦτα ἔχονται εἰς τὰς Καινάς, πόλιν πλούσιαν καὶ μεγάλην παρὰ τὸν Τίγρητα.]

7. α) Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνους.

(5, 1-21, 24-26)

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, § 1-2 τὸ εὔρος τεττάρων πλέθρων. Καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἥσαν, φανερὰ δὲ οὐδεμίᾳ ἐφαίνετο ἐπιβουλή. Ἐδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει, εἴ πως δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὸν ἐξ

αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπειψέ τινα ἐροῦντα, δτι συγ-
γενέσθαι αὐτῷ χρήζει. Ὁ δὲ ἐτοίμως ἔκέλευεν ἦκειν.

§ 3-6 Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει δὲ Κλέαρχος τάδε· « Ἐγώ,
ὦ Τισσαφέρη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους καὶ δε-
ξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσειν ἄλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σέ
τε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες ταῦτα ἀντιφυ-
λαττόμεθα. Ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐδὲναμαὶ οὕτε σὲ αἰσθέσθαι
πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγώ τε σαφῶς οἶδα, δτι
ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λό-
γους σοι ἐλθεῖν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἔξέλοιμεν ἄλλήλων τὴν
ἀπιστίαν. Καὶ γὰρ οἶδα ἥδη ἀνθρώπους, οἵ φοβηθέντες ἄλ-
λήλους οἵ μὲν ἐκ διαβολῆς, οἵ δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, φθάσαι
βουλόμενοι πρὸν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὕτε
μέλλοντας οὕτ' ἀν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. Τὰς οὖν
τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἀν παύε-
σθαι ἦκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ως σὺ ἡμῖν οὐκ ὁρθῶς
ἀπιστεῖς.

§ 7 »Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι κω-
λύουσι πολεμίους εἶναι ἄλλήλοις· δστις δὲ τούτων σύνοιδεν
αὗτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτε ἀν εὐδαιμονίσαιμι·
τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὕτ' ἀπὸ ποίου ἀν τάχους
φεύγων τις ἀποφύγοι οὕτ' εἰς ποῖον ἀν σκότος ἀποδραίη
οὕθ', ὅπως ἀν εἰς ἔχυρὸν χωρίον ἀποσταίη· πάντῃ γὰρ πάντα
τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πανταχῇ πάντων ἵσον οἱ θεοὶ κρα-
τοῦσι.

§ 8-11 »Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὅρκων οὕτω γιγνώ-
σκω, παρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν
δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι
ἡμῖν ἀγαθόν. Σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα ὁδὸς εὔποδος, πᾶς δὲ
ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορίᾳ· ἀνευ δὲ
σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἡ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστά-

μεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὅχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημίᾳ· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἔστιν. Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄρ' οὐκ ἄν, τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον ἀγωνιζούμεθα; "Οσων δὲ δὴ καὶ οἴων ἀν ἐλπίδων ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. Ἔγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἴκανώτατον εἶναι εὗ ποιεῖν, ὃν βούλοιτο· σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ σώζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἥ Κῦρος πολεμίᾳ ἔχορῆτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὖσαν. Τούτων δὲ τοιούτων ὅντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὥστε μὴ βούλεσθαι σοὶ φίλος εἶναι;

»'Αλλὰ μὴν ἐρῶ καὶ ταῦτα, ἐξ ὃν ἔχω ἐλπίδας καὶ σὲ § 12-13 βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. Οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἀν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη, πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἂν οἷμαι ἀν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἵς μάλιστα ὑμᾶς νῦν οἶδα τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ, ποίᾳ δυνάμει συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἀν κολάσαισθε ἥ τῇ νῦν σὺν ἔμοι οὕσῃ. 'Αλλὰ μὴν ἐν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σύ, εἰ μὲν βούλοισ τῷ φίλος εἶναι, μέγιστος ἀν εἴης, εἰ δέ τίς σε λυποίη, ὡς δεσπότης ἀν ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἵ σοι οὐκ ἀν τοῦ μισθοῦ ἔνεκα μόνον ὑπηρετοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἥν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἀν ἔχοιμεν δικαίως.

»'Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμούμενῷ οὕτω δοκεῖ θαυ- § 15 μαστὸν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἥδιστ' ἀν ἀκούσαιμι, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πεῖσαι λέγων, ὡς ὑμεῖς σοι ἐπιβούλεύομεν».

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὥδε § 16-

ἀπεκρίνατο· « Ἐλλ' ἥδομαι μέν, ὃ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γιγνώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. Ἰνα δὲ μάθης, δτι οὐδέ ἄν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοῖτε, ἀντάκουσον. Εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, ἅρα δοκοῦμέν σοι ἵπτεων πλήθους ἀπορεῖν ή πεζῶν ή ὅπλισεως, ἐν οἷς ὑμᾶς βλάπτειν ἴκανοί εἴμεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; Ἐλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι δοκοῦμεν; Οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ἢ ὑμεῖς φίλια ὅντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὅρη δρᾶτε, ἢ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἅπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, δόποσοις ἄν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; Ἐνίους δ' αὐτῶν οὐδέ ἄν παντάπασι διαβαῖτε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. Εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρείττον τοῦ καρποῦ ἔστιν· δν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἄν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ὃς ὑμεῖς οὐδέ εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴτε μάχεσθαι ἄν δύναισθε.

§ 20 - 21   »Πῶς ἄν οὖν ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἄν τὸν τρόπον ἔξελοίμεθα, δς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβῆς, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχρός; Παντάπασι δὲ ἀπόρων ἔστι καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἔχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἔθέλουσι δι' ἐπιορκίας τε πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. Οὐχ οὕτω ἡμεῖς, ὃ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἡλίθιοι ἔσμεν».

§ 24 - 26   Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶπεν· «Οὐκοῦν οἵτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους ἡμᾶς, ἄξιοι εἰσὶ τὰ ἔσχατα παθεῖν; » « Καὶ ἐγὼ μέν γε », ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, « εἰ βούλεσθε μοι οἵ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν

τῷ ἐμφανεῖ λέξῳ τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ». «Ἐγὼ δέ», ἔφη δὲ Κλέαρχος, «ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω, ὅτεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω». Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων δὲ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο.

β) Προσέλευσις εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τισσαφέρνους πέντε στρατηγῶν καὶ εἴκοσι λοχαγῶν. Σύλληψις καὶ θανάτωσις αὐτῶν.

(5, 27 – 42)

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ δὲ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον § 27 - 3 δῆλός τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι αὗτῷ Τισσαφέρνην, καί, ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ιέναι παρὰ Τισσαφέρνην, οὓς ἐκέλευε, καί, οὖ ἃν ἔλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας τούτους καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλησιν ὅντας τιμωρηθῆναι. Υπώπτευε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδός αὐτὸν καὶ λάθρᾳ συγγεγενημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἄπαν πρὸς αὐτὸν λαβὼν φύλος ἦ Τισσαφέρνει. Ἐβούλετο δὲ καὶ δὲ Κλέαρχος ἄπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδὼν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ιέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. Ό δὲ Κλέαρχος ἴσχυρῶς κατέτεινεν, ἔως διεπράξετο πέντε μὲν στρατηγοὺς έναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ § 31 - 3 μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μέ-

νων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιός, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. Οὐ πολλῷ δὲ ὑστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἵ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ιππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, φτινοὶ ἐντυγχάνοντες Ἐλληνι ἦ δούλῳ ἦ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον. Οἱ δὲ Ἐλληνες τήν τε ἱππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου δρῶντες καί, διὰ ἐποίουν, ἡμφεγνόουν, ποὶν Νίκαρχος Ἀρκάς ἦκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἐλληνες ἐθεον ἐπὶ τὰ δπλα πάντες, ἔκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

§ 35 - 37 Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἥλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάοζος καὶ Μιθραδάτης, οἱ δὲ ήσαν Κύρω πιστότατοι· δὲ τῶν Ἐλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς δρᾶν καὶ γιγνώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. Οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον, εἴ τις εἴη τῶν Ἐλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. Μετὰ ταῦτα ἔξηλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἐλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὁροχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, δπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὸν ἐν κώμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις ἐπιστιζόμενος.

§ 38 Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε· « Κλέαρχος μέν, ὃ ἄνδρες Ἐλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, διὰ κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. Ύμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ δπλα ἀπαιτεῖ· ξαυτοῦ γὰρ εἶναί φησιν, ἐπείπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου ».

§ 39 - 42 Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἐλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεά-

νωρὸς δὲ Ὁρχομένιος· « Ὡς κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι, δσοι ἡτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους, οἵτινες ὅμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἔχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέροντι ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ, τούς τε ἄνδρας αὐτούς, οἵς ὕμνυτε, ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε; » Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· « Κλέαρχος πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέροντι τε καὶ Ὁρόντᾳ καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις ». Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν τάδε εἶπε· « Κλέαρχος μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς δροκους ἔλυε τὰς σπονδάς, τὴν δύκην ἔχει· δίκαιον γάρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας. Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπείπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γάρ, ὅτι φύλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλεῦσαι ». Πρὸς ταῦτα οἱ βάρεβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἄλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

[Χαρακτηρισμὸς τῶν δολοφονηθέντων στρατηγῶν]

« Ο Κλέαρχος ὑπῆρξεν ἐμπειροπόλεμος καὶ φιλοπόλεμος. Ἐπεξήτει τοὺς πολέμους, καὶ δτε ἀκόμη ἡτο δυνατὸν καὶ ὥφειλε νὰ ζῆ ἐν εἰρήνῃ· ὅχι μόνον δὲν ἀπέφευγε τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάρρους ἐρρίπτετο εἰς αὐτούς. Ἡτο τραχὺς καὶ αὐστηρὸς εἰς τοὺς στρατιώτας του. Ἐλεγεν, δτι δ στρατιώτης πρέπει νὰ φοβῆται περισσότερον τὸν ἀρχηγόν του παρὰ τοὺς ἔχθρούς. Δι' αὐτὸν καὶ δλίγον τὸν ἡγάπων οἱ στρατιῶται· εἰς τὰς δυσκόλους δμως περιστάσεις πάντες ἀπέβλεπον πρὸς αὐτόν. Ἡτο περίπου πεντήκοντα ἑτῶν, δτε ἀπέθανεν.

« Ο Πρόξενος δὲ Βοιώτιος ἡτο πεπαιδευμένος καὶ φιλόδοξος. Δὲν ἥθελε τὸ καθετὶ ν' ἀποκτήσῃ ἀδίκως, ἀλλ' ἐνόμιζεν, δτι ἐπρεπε νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο μὲ δικαιοσύνην καὶ τιμιότητα. Νὰ ἄρχῃ χρηστῶν καὶ τιμών ἀνθρώπων εἰχε τὴν δύναμιν· δὲν ἡτο δμως ἴκανὸς οὔτε σεβασμὸν οὔτε φόβον νὰ ἐμπινεύσῃ. Ἀπεναντίας ἐντρέπετο περισσότερον αὐτὸς τοὺς στρατιώτας του παρὰ οἱ στρατιῶται του αὐτόν. Οἱ χοη-

στοὶ καὶ τίμιοι τὸν ἡγάπων, ἀλλ' οἱ κακοὶ τὸν ἐξεμεταλλεύοντο. Ἡτο
περίπον τριάκοντα ἑτῶν, διε ἀπέθανεν.

Ο Μένων δ Θεσσαλὸς ἦτο φίλαρχος καὶ φιλόδοξος. Ἐπεζήτει
τὴν ὑπεροχὴν διὰ τοῦ ψεύδους, τῆς ἐπιορκίας, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς
διαβολῆς. Συνεκράτει τὸν στρατιώτας τον ἐπιτρέπων εἰς αὐτὸν νὰ
διαπράττουν κάθε ἀδικίαν. Δὲν ἐθανατώθη δπως οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ
δι' ἀποκεφαλισμοῦ, δ δποῖος θεωρεῖται τάχιστος θάνατος, ἀλλ' ὡς
κακὸς ἀνθρωπος ἐβασανίσθη δλόκηρον ἔτος καὶ ἔτοι εὗρε τὸ τέλος
τῆς ζωῆς του.

Ο Ἀγίας δ Ἀρκάς καὶ δ Σωκράτης δ Ἀχαιὸς ὑπῆρξαν καλοὶ¹
στρατηγοὶ καὶ καλοὶ φίλοι. Ήσαν καὶ οἱ δύο περίπον τριάκοντα πέντε
ἑτῶν, διε ἀπέθανον.]

BIBLION TRITON

ΑΠΟ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑΝ ΠΟΤΑΜΟΝ ΕΩΣ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ

(Όκτωβριος - Νοέμβριος του 401 π.Χ.)

8. α) Ἀθυμία τῶν Ἑλλήνων. Ἐνθάρρυνσις τῶν λοχαγῶν
τοῦ Προξένου ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος.

(1, 2 – 25)

Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχα- § 2
γῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν
πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἑλληνες ἐννοούμενοι, ὅτι ἐπὶ ταῖς
βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ
ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιαι ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέ-
ξειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μεῖον ἢ μύρια στά-
δια, ἡγεμὼν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιά-
βατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκαδε δόδοι, προυσδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς
καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμέ-
νοι ἦσαν οὐδὲ ἵππεα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὔδηλον
ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἄν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ
αὐτῶν οὐδεὶς ἄν λειφθείη.

Ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐ- § 3
τῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυ-
σαν, ἐπὶ δὲ τὰ δόπλα πολλοὶ οὐκ ἥλθον ταύτην τὴν νύκτα,
ἀνεπαύοντο δέ, ὅπου ἐτύγχανεν ἔκαστος, οὐ δυνάμενοι κα-
θεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γυναικῶν,

παίδων, οὓς οὕποτ' ἐνόμιζον ἔτι δψεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

§ 4 - 5 Ἡν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὡν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν ξένος ὡν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. Οἱ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας, μή τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη τὸ Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας.

§ 6 - 7 Ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνι ἀνθεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἀριστα ἐλθοι τὴν ὁδόν, ἦν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθεῖη. Καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς, οἵς ἔδει θύειν. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἥλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. Ὁ δ' ἀκούσας ἤτιατο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἥρωτα, πότερον λῆφον εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἵτεον εἶναι τοῦτο ἐπινθάνετο, ὅπως ἀν κάλλιστα πορευθείη. «Ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἥρου, ταῦτο», ἔφη, «χρὴ ποιεῖν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν».

§ 8 - 10 Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος, οἵς ἀνεῖλεν δὲ θεός, ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἥδη ὅρμαν τὴν ἀνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου μεῖναι αὐτὸν καὶ ὁ Κῦρος συμπροσθυμεῖτο, εἴπε δέ, ὅτι, ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας. Ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεὶς—οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γάρ ἥδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὅρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἐλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς

Κιλικίαν ἥλθον, σαφὲς πᾶσιν ἥδη ἐδόκει εἶναι, δτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν ὄδον καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὃν εῖς καὶ Σενοφῶν ἔν.

"Ἐπεὶ δὲ ἀπορίᾳ ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ § 11-12 οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ' ὑπνου λαχῶν εἶδεν ὄναρ. "Ἐδοξεν αὐτῷ, βροντῆς γενομένης, σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρώφαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. Περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, δτι ἐν πόνοις ὃν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἐδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, δτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἔξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ' εἰργοιτο πάντοθεν ὑπό τινων ἀποριῶν.

"Οποῖόν τι μὲν δή ἐστι τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστι § 13-14 σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ τάδε. Εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· «τί κατακειμαι; ἡ νῦν προβαίνει· ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἤξειν. Εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας μὴ οὐχὶ ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; "Οπως δ' ἀμυνούμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα, ὅσπερ ἔξδον ἡσυχίαν ἄγειν. "Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποιας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; Ποίαν δ' ἡλικίαν ἔμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω; Οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν σήμερον προδῶ ἔμαυτὸν τοῖς πολεμίοις».

"Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένους πρῶ- § 15-18 τον λοχαγούς. "Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· «Ἐγὼ, ὃ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὅσπερ, οἷμαι, οὐδὲ ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, δρῶν ἐν οἷοις πράγμασίν ἔσμεν. Οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον δτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πό-

λεμον ἔξέφηναν, ποὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἔαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. Καὶ μὴν εἰ ὑφησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; δις καὶ τοῦ διμομητρίου ἀδελφοῦ, καὶ τεθνηκότος ἥδη, ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμεῖς δέ, οἵ κηδεμόνα μὲν οὐδένα ἔχομεν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἀν οἰόμεθα παθεῖν; Ἡ οὐκ ἀν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; Ἄλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἔκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

§ 19 - 20   »Ἐγώ μὲν οὖν, ᾿ώς μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὕποτε ἐπαυόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτίων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν, δισην μὲν χώραν καὶ οἶλαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, δισους δὲ θεράποντας, δισα δὲ κτήνη, δισον δὲ χρυσόν, δισην δὲ ἐσθῆτα· τὰ δ' αὖτων στρατιωτῶν διόπτε ἐνθυμοίμην, διτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς μετέχοιμεν, εἰ μὴ πριαίμεθα, χρήματα δέ, ὃν ὠνησόμεθα, ἥδειν ἔτι διλίγους ἔχοντας, ἄλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὧνουμένους δρκους ἥδειν κωλύοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.

§ 21 - 23   »Ἐπεὶ μέντοι ἔκείνοι ἔλυσαν τὰς σπονδάς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἔκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. Ἐν μέσῳ γὰρ ἥδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἀθλα, διόπτεροι ἀν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὅσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοί εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς εἰκός, ἔσονται. Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν ἡμεῖς δὲ πολλὰ δρῶντες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν δρκους· ὥστε ἔξειναί μοι δοκεῖ ἵέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. Ἔτι δ'

ἔχομεν σώματα ἵκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἦν οἱ θεοὶ ὕσπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν διδῶσιν.

»Ἀλλ' ἵσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτα ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν § 24 - 2
θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμῖς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας
ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρξωμεν τοῦ ἔξιορμῆσαι καὶ
τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετήν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἀριστοὶ καὶ
τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Κάγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς
ἐθέλετε ἔξιορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἐπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς
τάττετε με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ
καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἀποτρέπειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά.»

**β) Συνέλευσις τῶν διασωθέντων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν
τῶν Ἑλλήνων. Λόγος τοῦ Σενοφῶντος καὶ
έκλογὴ νέων στρατηγῶν.**

(1, 32 - 47)

‘Ο μὲν ταῦτ’ ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ἡγεῖσθαι § 32
ἐκέλευον πάντες. Παρὰ δὲ τὰς τάξεις ιόντες, ὅπου μὲν στρα-
τηγὸς σῶος εἴη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, διόπθεν δὲ οἶχοιτο,
τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶος εἴη, τὸν λοχαγόν.

Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν δπλων § 33 -
ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λο-
χαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. “Οτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι
ἦσαν νύκτες. Ἐνταῦθα Ἰερώνυμος Ἡλεῖος πρεσβύτερος ὥν
τῶν Προξένου λοχαγῶν ἥρχετο λέγειν ὥδε· «‘Ἡμῖν, ὃς ἄν-
δρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, δρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ
αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὡμᾶς παρακαλέσαι, δπως βουλευσαί-
μεθα, εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. Λέξον δ'», ἔφη, «καὶ σύ, ὃς
Σενοφῶν, ἄπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς».»

§ 35-36 ὉἘκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· «Ἄλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέροντος, οὓς μὲν ἡδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ώς, ἵν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δέ γε, οἶμαι, πάντα ποιητέα, ώς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἔκεινοι ἐφ' ἡμῖν. Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρόν. Οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, καλὸν μὲν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἵν δὲ ὑμεῖς αὐτοί τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἥτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἵστε, ὅτι ἔψονται ὑμῖν καὶ πειράσονται μιμεῖσθαι.

§ 37-38 » Ἰσως δέ τοι καὶ δίκαιον ἔστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. Υμεῖς γάρ ἔστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός ἔστιν, ἀξιοῦν δεῖ αὐτοὺς ὑμᾶς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβούλευειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἵν που δέη. Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἴομαι ἀν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ώς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἀν οὕτε καλὸν οὕτε ἀγαθὸν γένοιτο, ώς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. Ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἥ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἥδη ἀπολώλεκεν.

39-42 » Ἐπειδὰν δὲ καταστήσομε τοὺς ἀρχοντας, ὅσους δεῖ, ἵν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οἶμαι ἀν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. Νῦν γὰρ ἵσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε, ώς ἀθύμως μὲν ἥλθον ἐπὶ τὰ δπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε οὕτω γ' ἔχόντων τῶν στρατιωτῶν οὐκ οἶδα, ὅτι ἄν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας. Ἡν δέ τις τρέψῃ αὐτῶν τὰς γνώμας, ώς μὴ

τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. Ἐπίστασθε γὰρ δή, ὅτι οὕτε πλῆθος ἔστιν οὕτε ἴσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὅπότεροι ἀν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἄντιοι οὐδέχονται.

»Ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὃ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, ὅποσοι § 43-4
μὲν πειρῶνται ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι
μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν,
ὅποσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ
ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγω-
νίζονται, τούτους δοῦλο μᾶλλόν πως εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμέ-
νους καί, ἔως ἂν ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. «Α καὶ
ὑμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἐσμεν,
αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακα-
λεῖν». Ο μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος· «Αλλὰ πρόσθεν μέν, § 45-
ὃ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον, δσον ἥκουον
Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε, ἐφ' οἵς λέγεις τε καὶ
πράττεις, καὶ βουλούμην ἀν δτι πλείστους εἶναι τοιούτους
κοινὸν γὰρ ἀν εἴη τὸ ἀγαθόν. Καὶ νῦν», ἔφη, «μὴ μέλλωμεν,
ὃ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἥδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἀρχον-
τας, καὶ ἐλόμενοι ἥκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς
αἰρεθέντας ἀγετε' ἔπειτ' ἥκει συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρα-
τιώτας. Παρέστω δ' ἡμῖν», ἔφη, «καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ».
Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαί-
νοιτο τὰ δέοντα. Ἐκ τούτου ἥρεθησαν ἀρχοντες ἀντὶ μὲν
Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθι-
κλῆς Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένω-
νος Φιλήσιος Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

9. Γενικὴ συνέλευσις τοῦ στρατεύματος. Λόγοι ἐν αὐτῇ καὶ ἀποφάσεις.

(2, 1-39)

α) Λόγοι Χειρισόφου καὶ Κλεάνορος.

(2, 1-6)

§ 1-3   Ἐπεὶ δὲ ἦρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου ἥκον οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὅδε· «Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, διπότε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερούμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον οἱ πρόσθιν σύμμαχοι ὅντες προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐν τῷ παρόντι ἀνδρας ἀγαθοὺς γίγνεσθαι καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι, ὅπως, ἦν μὲν δυνάμεθα, καλῶς νικῶντες σφέζωμεθα· εἰ δὲ μή, καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. Οὕματι γὰρ ἀν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἴτα τοὺς ἔχθρούς οἱ θεοὶ ποιήσειαν».

§ 4-6   Μετὰ τοῦτον Κλεάνωρ ὁ Ὁρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὕδε· «Ἄλλ' ὁρᾶτε μέν, ὃ ἀνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιορκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρονος ἀπιστίαν, δστις λέγων, ώς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἀν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὅμόσας ἡμῖν καὶ αὐτὸς δεξιάς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγοὺς καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἥδεσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ διμοτράπεζος γενόμενος, αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἀνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἥθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τεθνηκότα αἰδε-

σθείς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἔκεινου ἔχθιστους ἀποστάς, ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτείσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὁρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους, ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα, τοῦτο, διτὶ ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς, πάσχειν».

β) Λόγος Ξενοφῶντος.

(2, 7 – 32)

"Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον, § 7 ως ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὁρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα, ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἥρχετο ὅδε·"

«Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέ- § 8 γει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς, οἶμαι. Εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς φιλικῶς χρῆσθαι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν ὁρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μέντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὃν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν ἐκ παντὸς τρόπου πολεμεῖν αὐτοῖς, σὺν τοῖς θεοῖς πολλαὶ ἡμῖν καὶ καλαὶ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας».

Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυται τις· ἀκούσαντες δ' § 9 οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ δρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ δὲ Ξενοφῶν εἶπε· «Δοκεῖ μοι, ὃ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὔξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. Καὶ ὅτῳ δοκεῖ τοῦτ'», ἐφη, «ἀνατεινάτῳ τὴν χεῖρα». Καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἐκ τούτου ηὔξαντο καὶ ἐπαιάνισαν.

§ 10 Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἥρχετο πάλιν ὕδε· «Ἐτύγχανον λέγων, ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰεν σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν δόκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασι τε καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς δόκους λελύκασιν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἴναι τοὺς θεούς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἵκανοί είσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικρούς, κάνων ἐν δεινοῖς ὕστι, σφέζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.

§ 11-13 »Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε, ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἴναι σφέζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί. Ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ἀντιστῆναι αὐτοῖς Ἀθηναῖοι τολμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς. Καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι, ὁπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἵκανάς εὑρεῖν, ἐψηφίσαντο κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσιν. Ἐπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιὰν ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Ὡν ἔστι μὲν τεκμήρια δοῦλων τὰ τρόπαια, μεγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. Τοιούτων μέν ἔστε προγόνων.

§ 14-16 »Οὐκ ἔρω δ' ὅμως τοῦτο, ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὕπω πολλαὶ ἡμέραι, ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς. Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας μαχόμενοι ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὅπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας δὲ ἀγών ἔστι, πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυ-

μοτέρους εἶναι. Ἄλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὅντες αὐτῶν, τό τε πλῆθος ἄμετρον ὁρῶντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρῷ φρονήματι ἵέναι ἐπ' αὐτούς· νῦν δέ, δπότε καὶ πεῖραν ἥδη ἔχετε αὐτῶν, δτι οὐ θέλουσι καίπερ πολλαπλάσιοι ὅντες δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι;

»Μηδὲ μέντοι τοῦτο μεῖον δόξῃτε ἔχειν, δτι οἱ Ἀριαίου § 17 πρόσθεν σὺν ᾧμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφεστήκασιν. "Ετι γὰρ οὕτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ᾧμῶν ἡττημένων ἔφυγον γοῦν πρὸς ἔκείνους καταλιπόντες ἥμᾶς. Τοὺς δὲ θέλοντας φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρείττον σὺν τοῖς πολεμίοις ταττομένους ἥ ἐν τῇ ἥμετέρᾳ τάξει δρᾶν.

»Εἰ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ, δτι ᾧμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἵππεῖς, § 18 - 19 τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμήθητε, δτι οἱ μύριοι ἵππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἥ μύριοι εἰσὶν ἀνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἀνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες, δτι ἀν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. Οὐκοῦν τῶν ἵππων πολὺ ἥμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμανται φοβούμενοι οὐχ ἥμᾶς μόνον, ἄλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἥμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες πολὺ μὲν ἵσχυροτερον παίσομεν, ἥν τις προσίη, πολὺ δὲ μᾶλλον, δτου ἀν βουλώμεθα, τευξόμεθα. 'Ἐνι δὲ μόνῳ προέχουσιν οἱ ἵππεῖς· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἥ ᾧμῖν.

»Εἰ δὲ τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε, τοῦτο δὲ ἄχθεσθε, δτι § 20 - 21 οὐκέτι ᾧμῖν Τισσαφέρνης ἡγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει, σκέψασθε, πότερον κρείττον Τισσαφέρνην ἡγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ᾧμῖν φανερός ἐστιν, ἥ οὖς ἀν ἥμεῖς ἀνδρας λαβόντες ἡγείσθε κελεύωμεν, οἱ εἰσονται, δτι, ἥν τι περὶ ἥμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρτήσονται. Τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρείττον ἐκ τῆς

ἀγορᾶς, ἃς οὗτοι παρεῖχον, μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ ἡμᾶς αὐτοὺς λαμβάνειν, ἥνπερ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους, δόποσῷ ἀν ἔκαστος βούληται;

§ 22 » Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γιγνώσκετε, ὅτι κρείττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἥγεισθε ἔξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε, εἰ ἄρα τοῦτό ἔστι τὸ μωρότατον, ὃν πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι. Πάντες γάρ ποταμοί, ἦν καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ὅσι, προϊοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίγνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.

§ 23-24 » Εἰ δὲ μήδ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἥγεμών τε μηδεὶς ἡμῖν φανεῖται, οὐδὲ ἐπὶ τούτῳ ἡμῖν γε ἀθυμητέον. Ἐπιστάμεθα μὲν γάρ Μυσούς, οὓς οὐκ ἀν ἡμῶν φαίμεν βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὠσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἴδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες τὴν βασιλέως χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ' ἀν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε ὁρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκήσοντας. Οἶδα γάρ, ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἥγεμόντας ἀν δοίη, πολλοὺς δ' διμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ δόδοποιήσειέ γ' ἀν αὐτοῖς, καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλοιντο ἀπιέναι. Καὶ ἡμῖν γε οἶδα, ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἀν ἐποίει, εἰ ἔωρα ἡμᾶς μένειν κατασκευαζομένους.

§ 25-26 » Ἀλλὰ γάρ δέδοικα, μή, ἀν ἀπαξ μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφύδονοις βιοτεύειν, ἐπιλαθώμεθα τῆς οἰκαδε δόδοι. Δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς "Ἐλλησιν, ὅτι ἑκόντες πένονται, ἔξδην αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἔκει βιοτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους δόραν.

§ 27-28 » Ἀλλὰ γάρ, ὃ ἀνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον, ὅτι τῶν κρατούντων ἔστι· τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν, ὅπως ἀν πορευο-

μεθά τε ὡς ἀσφαλέστατα καί, εἰ μάχεσθαι δέοι, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. Πρῶτον μὲν τοίνυν», ἔφη, «δοκεῖ μοι κατακαύσαι τὰς ἀμάξας, ὃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῷ, ἀλλὰ πορευώμεθα, ὅπῃ ἂν τῇ στρατιᾷ συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ τὰς σκηνὰς συγκατακαύσαι. Αὗται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὕτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὕτε εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν.» Εἳτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπιλλάξωμεν, πλὴν ὅσα πολέμου ἔνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ὕστιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. Κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε, δτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

» Λοιπόν μοι εἰπεῖν, ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι. § 29 - 31
 'Ορᾶτε καὶ τοὺς πολεμίους, δτι οὐ πρόσθεν ἔξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὸν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες, δντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἵκανοντας εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, ληφθέντων δὲ τῶν ἀρχόντων, ἀναρχίᾳ ἂν καὶ ἀταξίᾳ ἡμᾶς ἀπολέσθαι. Δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἀρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὔτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἀρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἦν δέ τις ἀπειθῆ, ψηφίσασθαι τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἀρχοντι κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται· τῇδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται ἀνθ' ἐνὸς Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέψοντας κακῷ εἶναι.

» Ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἥδη ὤρα· ἵσως γὰρ οἱ πολέμιοι § 32 αὐτίκα παρέσονται. "Οτφ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται· εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον δοκεῖ ἢ τοῦτο, τολμάτω καὶ ὁ ἴδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.».

γ) Προτάσεις Χειρίσοφου καὶ Ξενοφῶντος. Ἀποφάσεις τῆς γενικῆς συνελεύσεως τοῦ στρατοῦ. Τελευταῖαι συστάσεις τοῦ Ξενοφῶντος πρὸς τὸ στράτευμα.

(2, 33-39)

§ 33 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· « Εἰ μέν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις, οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἔξεσται σκοπεῖν· ἂν δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ἄριστον εἶναι ὡς τάχιστα ψηφίσασθαι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα ». Ἀνέτειναν πάντες.

§ 34-36 Ἀναστὰς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· « Ὡ οὐδόρες, ἀκούσατε ὃν προσδεῖν δοκεῖ μοι. Δῆλον, ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ, δπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἄν οὖν θαυμάζοιμεν, εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκουσί τε καὶ δάκνουσιν, ἦν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτὸι ἡμῖν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῦν. Ἰσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν πορεύεσθαι πλαισίον ποιησαμένους τῶν ὁπλιτῶν, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὅχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ εἴη. Εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθείη, τίνας χρὴ ἡγείσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐκ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἄν, ὅπότε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν, βουλεύεσθαι ἡμᾶς δέοι, ἀλλὰ χρώμεθα ἄν εὐθὺς τοῖς στρατιώταις τεταγμένοις.

§ 37-38 » Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις βέλτιον ὁρᾷ, ἄλλως ἔχετω· εἰ δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν ἡγείσθω, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιός ἐστι· τῶν δὲ πλευρῶν ἐκατέρων δύο τῶν πρεσβυτάτων στρατηγῶν ἐπιμελείσθων· ὀπισθοφυλακῶμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγὼ καὶ Τιμασίων, τὸ νῦν εἶναι. Τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύτης τῆς τάξεως βουλευσόμεθα, διτι ἄν ἀεὶ κράτιστον δοκῇ εἶναι. Εἰ δέ τις ἄλλο ὁρᾷ βέλτιον, λεξάτω ». Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν· « Ὁτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα ». Ἐδοξε ταῦτα.

« Νῦν τοίνυν », ἔφη, « ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. § 39
 Καὶ δστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἵδεῖν, μεμνήσθω
 ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· δστις
 τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικώντων τὸ
 κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἔστι· καὶ εἴ
 τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νι-
 κώντων ἔστι καὶ τὰ ἑαυτῶν σφέζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων
 λαμβάνειν ».

[Οἱ Ἑλληνες ἥρχισαν νὰ ἐκτελοῦν τὰ ἀποφασισθέντα εἰς τὸ προη-
 γούμενον κεφάλαιον, δτε προσέρχεται ὁ Πέρσης Μιθραδάτης, δ ὅποιος
 προσποιεῖται φιλίαν πρὸς τοὺς Ἑλληνας καὶ ζητεῖ νὰ μάθῃ τοὺς σκο-
 ποὺς των. Οἱ Ἑλληνες ὅμως ἐννοήσαντες, δτι οὗτος εἶχεν ἀποσταλῆ
 ἀπὸ τοὺς Πέρσας, δπως κατασκοπεύσῃ αὐτούς, ἀποφασίζουν νὰ ἔχουν
 πόλεμον, χωρὶς νὰ δέχωνται διαπραγματεύσεις.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ διέβησαν τὸν Ζαπάταν, ἐμφανίζεται πάλιν ὁ
 Μιθραδάτης μὲ ἱππεῖς, τοξότας καὶ σφενδονήτας, οἱ δποῖοι ἐπιτίθεν-
 ται κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τραυματίζουν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Οἱ Ἑλ-
 ληνες στενοχωροῦνται διὰ τοῦτο καὶ κατὰ πρότασιν τοῦ Ξενοφῶντος
 καταρτίζουν καὶ αὐτοὶ σφενδονήτας καὶ ἱππεῖς.

Τὴν ἀκόλουθον ἥμέραν, ἀφοῦ διέβησαν ἐπικίνδυνον χαράδραν,
 προσβάλλονται πάλιν ὑπὸ τοῦ Μιθραδάτου, ἀλλὰ ἀποκρούοντες τὴν προσ-
 βολὴν μὲ τοὺς σφενδονήτας καὶ ἱππεῖς, τοὺς δποίους εἶχον παρασκευά-
 σει τὴν προηγούμενην ἥμέραν. Ἄνενόχλητοι φθάνουν εἰς τὴν παρὰ τὸν
 Τίγρητα μεγάλην πόλιν Λάρισαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὴν ἐπομένην εἰς τὴν πό-
 λιν Μέσπιλα.

Τὴν τοίτην ἥμέραν, ἐνῷ ἐπορεύοντο, ἐμφανίζεται ὁ Τισσαφέρωνης
 μὲ πολυάριθμον στρατόν· ἐπειδὴ δὲ παρηνωχλοῦντο ὑπ' αὐτοῦ, μετα-
 βάλλοντες τὴν παράταξιν τοῦ στρατοῦ, διὰ νὰ γίνεται ἡ πορεία των
 ἀσφαλεστέρα· οὕτω πορεύονται τέσσαρας ἥμέρας.

Τὴν πέμπτην ἥμέραν πορευόμενοι διὰ μέσου ὑψηλῶν λόφων στε-
 νοχωροῦνται ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ μὲ δυσκολίαν φθάνουν εἰς κώμας,
 δπου μένοντες τρεῖς ἥμέρας· τὴν δὲ τετάρτην ἥμέραν, ἐπειδὴ πάλιν ἐνε-
 φανίσθη ὁ Τισσαφέρωνης εἰς τὴν πεδιάδα, καταφεύγουν εἰς κώμην καὶ

ἀναμένοντν ἔκει τὸν πολεμίους· οὗτοι δὲ ἀποκρονοθέντες στρατοπεδεύοντν εἰς πολὺ μακρὰν ἀπόστασιν, διὰ ν' ἀποφύγοντν τὴν συμπλοκὴν κατὰ τὴν νύκτα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἀφοῦ ἐβεβαιώθησαν περὶ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν βαρθάρων, ἀναχωροῦν καὶ αὐτοὶ καὶ πορεύονται τόσον μακράν, ὥστε τὰς δύο ἐπομένας ἡμέρας δὲν φαίνονται οἱ πολέμιοι.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν οἱ βάρθαροι καταλαμβάνοντν θέσιν τινὰ ὑψηλοτέραν τοῦ μέρους, ἀπὸ τὸ δποῖον ἐσκόπευον νὰ διαβοῦν οἱ Ἕλληνες, δηλ. προεξοχήν τινα δροῦς, ὅπο τὴν δροίαν ἦτο ἡ ἄγονος πρὸς τὴν πεδιάδα ὁδός. Ὁ Χειρίσοφος παρετήρησε τοῦτο καὶ δὲν ἤξενορε, τί νὰ πράξῃ. Ὁ Ξενοφῶν δῆμος ἀνακαλύπτει κορυφήν τινα τοῦ δροῦς ὑψηλοτέραν τῆς προεξοχῆς καὶ ἀναβαίνει μὲν πελταστάς, διὰ νὰ καταλάβῃ αὐτήν· τοῦτο ὅτε εἰδον οἱ ἐπὶ τῆς προεξοχῆς πολέμιοι, δρομοῦν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν κορυφήν· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀμιλλώμενοι προκαταλαμβάνοντν αὐτήν.]

10. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ πεδιάδι, τῇ μεταξὺ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὁρέων. Ἄποφασις αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας.

(5, 1-18)

§ 1-3   Ἐνθα δὴ οἱ μὲν βάρθαροι στραφέντες ἔφευγον, ἢ ἔκαστος ἐδύνατο, οἱ δὲ Ἕλληνες κατεῖχον τὸ ἄκρον. Οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρην καὶ Ἀριαῖον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ὠρχοντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον καταβάντες εἰς τὸ πεδίον ἐστρατοπεδεύοντο ἐν κώμῃ μεστῇ πολλῶν ἐπιτηδείων. Ἡσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἐπιτηδείων ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. Ἡνίκα δ' ἦν δείλη, ἔξαλφης οἱ πολέμιοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινας τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ εἰς ἀρπαγήν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκημάτων διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθησαν. Ἐνταῦθα Τισσαφέρης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καίειν ἐπεχειρησαν τὰς κώμας. Καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἡθύμησάν τινες φοβούμενοι, μὴ οὐκ ἔχοιεν, δόποθεν λαμβάνοιεν τὰ ἐπιτήδεια, εἰ οἱ πολέμιοι καίοιεν·

‘Ο δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ ἄκρου κατέβη, παρελαύνων § 4 - 6 τὰς τάξεις ἔλεγεν· «Ορᾶτε, ὃ ἄνδρες Ἑλληνες, τοὺς πολεμίους ἐῶντας τὴν χώραν ἥδη ἡμετέραν εἶναι; “Α γάρ, ὅτε ἐσπένδοντο, διεπράττοντο, μὴ καίειν ἡμᾶς τὴν βασιλέως χώραν, ταῦτα νῦν αὐτοὶ ποιοῦσι καίοντες ὡς ἀλλοτρίαν. Ἄλλ’ ἔαν που καταλίπωσι γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, δψονται καὶ ἡμᾶς αὐτόσε πορευομένους. Ἄλλ’, ὃ Χειρίσοφε», ἔφη, «δοκεῖ μοι ἐπιέναι ἐπὶ τὸν καίοντας». ‘Ο δὲ Χειρίσοφος εἶπεν· «Οὕκουν ἔμοιγε δοκεῖ ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς», ἔφη, «καίωμεν, καὶ οὗτοι θᾶττον παύσονται».

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ § 7 τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνῆσαν. Καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. Ἔνθεν μὲν γὰρ ὅρη ἦν ὑπερύψηλα, ἐνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος τὸ βάθος, ὥστε μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις τοῦ βάθους.

‘Απορουμένοις δ’ αὐτοῖς προσελθών τις ἀνὴρ Ῥόδιος εἰ- § 8 - 11 πεν· «Ἐγὼ θέλω, ὃ ἄνδρες, διαβιβάσαι ὑμᾶς ἀνὰ τετρακισχιλίους ὅπλίτας, ἐδὲν ἔμοι, ὃν δέομαι, παράσχητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε». Ἐρωτώμενος δέ, ὅτου δέοιτο, «Ἀσκῶν», ἔφη, «δισχιλίων δεήσομαι· πολλὰ δ’ ὁρῶ πρόβατα καὶ αἴγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους, ἂν ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ὁρδίως ἀν παρέχοι τὴν διάβασιν. Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν, οἵς χρῆσθε περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τὸν ἀσκοὺς πρὸς ἄλλήλους, ὁρμίσας ἔκαστον ἀσκὸν λίθους ἀρτήσας καὶ ἀφεὶς ὥσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὄδωρο, διαγαγῶν καὶ ἀμφοτέρωθεν δήσας ἐπιβαλῶ ὕλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω· ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε, αὐτίκα μάλα εἰσεσθε· πᾶς γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἔξει τοῦ μὴ καταδῦναι· ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν, ἡ ὑλὴ καὶ ἡ γῆ σχήσει».

‘Ακούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χα- § 12 ρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δ’ ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κωλύ-

σοντες πέραν τοῦ ποταμοῦ πολλοὶ ἵππεῖς, οἵ εὐθὺς τοῖς πρώτοις οὐδὲν ἄν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν.

§ 13 - 14 Ὁνταῦθα τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπαλιν εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας κατακαύσαντες, ἔνθεν ἐξῆσαν· ὥστε οἱ πολέμιοι οὐ προσήλαυνον, ἀλλ' ἐθεῶντο καὶ δομοιοι ἦσαν θαυμάζουσιν, ὅποι ποτὲ τρέφονται οἱ Ἑλληνες καὶ τί ἐν νῷ ἔχοιεν. Ὁνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγοὶ πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγαγόντες τοὺς ἑαλωκότας ἤλεγχον τὴν κύκλῳ πᾶσαν χώραν, τίς ἐκάστη εἴη.

§ 15 - 16 Οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι ἡ μὲν πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ Βαβυλῶνα καὶ Μηδίαν φέροι, ἡ δὲ πρὸς ἔω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτατα, ἔνθα θερίζειν λέγεται βασιλεύς, ἡ δὲ πρὸς ἐσπέραν ἐπὶ Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν, ἡ δὲ διὰ τῶν ὁρέων καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένη εἰς Καρδούχους. Τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὅρη καὶ πολεμικοὺς εἶναι καὶ βασιλεῖ οὐ πειθαρχεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν δώδεκα μυριάδας· τούτων δ' οὐδένα ἀπονοστῆσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν.

§ 17 - 18 Ὁακούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς φάσκοντας εἰδέναι τὴν ἑκασταχόσε δόδὸν οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες, ὅποι πορεύεσθαι ἔμελλον. Ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τῶν ὁρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους γὰρ διελθόντας ἔφασαν ἥξειν εἰς Ἀρμενίαν, χώραν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ἥς Ὁρόντας ἥρχεν. Ὁντεῦθεν δ' εὔπορον ἔφασαν εἶναι, ὅποι τις ἐθέλοι, πορεύεσθαι. Ἐπὶ τούτοις ἐθύσαντο, ἵνα, διηγήσατο δοκοίη, τὴν πορείαν ποιοῦντο· τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὁρέων ἐδεδοίκεσαν, μὴ προκαταληφθεῖν· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συσκευασαμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἐπεσθαι, ἥνικ' ἄν τις παραγγέλῃ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΔΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ, ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΕΙΤΟΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ ΕΩΣ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ

(Νοέμβριος του 401 - Φεβρουάριος του 400 π. Χ.)

11. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὁρέων.

(1, 5-28)

Ἡνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο § 5-7 τῆς νυκτός, ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἄμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὅρος. Ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἥγειτο τοῦ στρατεύματος λαβὸν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνῆτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὅπισθοφύλαξιν ὀπλίταις εἴπετο οὐδένα ἔχων γυμνῆτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μή τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὅπισθεν ἐπίσποιτο. Καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρὸν τινας αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ' ὑφηγεῖτο· ἐφείπετο δὲ ἀεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοῖς τῶν ὁρέων.

Ἐνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἔκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὅρη. Τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἔξην λαμβάνειν ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αἵ οἰκίαι, ὃν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἑλληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον ὑποφειδόμενοι, εἰς πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διέναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπείπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, δπου τις

ἐπιτυγχάνοι, ἐλάμβανον ἀνάγκη γὰρ ἦν. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὗτε καλούντων ὑπήκουον οὕτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν.

§ 10 - 11 Ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἥδη σκοταῖοι—διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις—, τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταῖοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν ὀλίγοι ὅντες· ἔξι ἀρρεφόροις γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. Εἱ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἀν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ηὔλισθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαιον κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὁρέων καὶ συνεώρων ἀλλήλους.

§ 12 - 14 Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τἄλλα, καὶ, ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιῷ, πάντα ἀφεῖναι. Σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν πολλὰ ὅντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις ὅντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὅντων. Ἐπεὶ οὖν ταῦτα ἔδοξεν, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντές τινας ἐν τῷ στενῷ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὐρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δὲ στρατιῶται ἐπειθόντο. Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι.

§ 15 - 18 Εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμῶν πολύς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἴκανὰ τάπιτήδεια. Καὶ ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, εἴπετο δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι Ξενοφῶν. Καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὅντων τῶν χωρίων, ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε

ἥναγκάζοντο οἱ Ἑλληνες, ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες, σχολῇ πορεύεσθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, δτε οἱ πολέμιοι ἵσχυρῶς ἐπιτιθεῖντο. Ἐνταῦθα ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μέν, δτε παρεγγυῆτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἥγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἔπεσθαι, ὥστε δῆλον ἦν, δτι πρᾶγμά τι εἴη· σχολὴ δ' οὐκ ἦν τῷ Ξενοφῶντι παρελθεῖν καὶ ἰδεῖν τὸ αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία διμοίᾳ φυγῇ ἐγίγνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. Καὶ ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλευράς, καὶ Βασίας Ἄρκας διαιμπερὲς εἰς τὴν κεφαλήν.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὔθυς, ὥσπερ εἶχεν, δ § 19 - 22 Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἥτιατο αὐτόν, δτι οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἥναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι. «Καὶ νῦν δύο καλώ τε καὶ ἀγαθῷ ἄνδρε τέθνατον καὶ οὕτε ἀνελέσθαι οὕτε θάψαι ἐδυνάμεθα». Ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος· «Βλέψον», ἔφη, «πρὸς τὰ ὅρη καὶ ἰδέ, ὃς ἀβατα πάντα ἐστί· μία δ' ὁδός ἐστιν αὐτῇ, ἦν ὁρᾶς, ὁρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων ὁρᾶν ἔξεστί σοι ὅχλον τοσοῦτον, οἱ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν. Διὰ ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτο σε οὐχ ὑπέμενον, εἰ πως δυναίμην φθάσαι, πρὶν κατειληφθαι τὴν ὑπερβολήν· οἱ δ' ἥγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὐ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν». Ο δὲ Ξενοφῶν λέγει· «Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἄνδρας. Ἐπεὶ γὰρ οἱ Καρδοῦχοι ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν, δπερ ἡμᾶς καὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμέν τινας αὐτῶν, καὶ ζῶντας προύθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἔνεκα, δπως ἥγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα».

Καὶ εὔθυς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἥλεγχον διαλαβόν- § 23 - 25 τες, εἰ τινα εἰδεῖεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. Ο μὲν οὖν ἔτερος οὐκ ἔφη, μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων· ἐπεὶ δὲ

ούδὲν ὀφέλιμον ἔλεγεν ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. Ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι οὗτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένῃ· αὐτὸς δ' ἔφη ἡγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. Ἐρωτώμενος δ', εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον, δ, εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν.

§ 26 - 28 Ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας τοὺς λοχαγοὺς τῶν δοπλιτῶν καὶ τοὺς ταξιάρχους τῶν πελταστῶν λέγειν τε τὰ παρόντα καὶ ἐρωτᾶν, εἴ τις αὐτῶν ἔστιν, ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἀν γενέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελοντῆς πορεύεσθαι. Ὅφεισταται τῶν μὲν δοπλιτῶν Ἀριστώνυμος Μεθυδοιεὺς καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος, ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παροάσιος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος· «ἔγὼ γάρ», ἔφη, «οἶδα, ὅτι ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου». Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχος ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. Ὅφεισταται Ἀριστέας Χῖος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιῇ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

12. Περικύκλωσις τῆς ὑπὸ τῶν Καρδούχων κατεχομένης διόδου καὶ ἄλωσις αὐτῆς. Ἀγῶνες τῶν ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφυλάκων.

(2, 1 - 23)

§ 1 - 2 Καὶ ἦν μὲν δεύτη, Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος ἐκέλευον τοὺς ἐθελοντὰς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. Καὶ τὸν ἡγεμόνα δῆσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἦν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἥμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὅντας ἵέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανερὰν ἔκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἀναβαίνοντες, ὡς ἀν δύνωνται τάχιστα. Ταῦτα συνθέμενοι

οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχίλιοι· καὶ ὑδωρ πολὺ ἦν ἔξ
οὐρανοῦ· Σενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἡγεῖτο πρὸς
τὴν φανερὰν ἔκβασιν, ὅπως ταύτη τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέ-
χοιεν τὸν νοῦν καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν τούτους οἱ περιόντες.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἦν ἔδει § 3-4
διαβάντας πρὸς τὸ ὅρμιον ἀναβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν
οἱ βάροβαροι ὀλοιτρόχους ἀμαξιαίους, οἵ φερόμενοι, πρὸς τὰς
πέτρας πταίοντες, διεσφονδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ
πελάσαι οἴόν τ’ ἦν τῇ εἰσόδῳ. *Ἐνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἴ μὴ
ταύτῃ δύναιντο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν, μέχρι
σκότους ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ φοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε
ἄπηλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὅντες.
Οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δι’ ὅλης τῆς νυκτὸς κυ-
λινδοῦντες τοὺς λίθους· τεκμαίρεσθαι δ’ ἐξῆν τῷ ψόφῳ.

Οἱ δ’ ἔχοντες τὸν ἥγεμόνα κύκλῳ περιόντες καταλαμ- § 5-6
βάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν
κατακανόντες, τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ’ ἔμενον
οἰόμενοι τὸ ἄκρον κατέχειν. Οὐ μέντοι κατεῖχον, ἄλλὰ μα-
στὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν, παρ’ ὃν ἦν ἡ στενὴ αὗτη ὁδός, ἐφ’ ἣ
ἐκάθηντο οἱ φύλακες. *Ἐφοδος δ’ ὅμως αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πο-
λεμίους ἦν, οἵ ἐπὶ τῇ φανερῷ ὁδῷ ἐκάθηντο.

Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διῆγαγον ἐπεὶ δ’ ἡμέρα ὑπέ- § 7-8
φαινεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους·
καὶ γὰρ ὁμίχλῃ ἐγένετο, ὥστε ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες.
*Ἐπεὶ δὲ εἶδον ἄλλήλους, ἢ τε σάλπιγξ ἐφθέγξατο καὶ ἀλαλά-
ξαντες ἵεντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἄλλὰ λι-
πόντες τὴν ὁδὸν φεύγουσιν· ὀλίγοι δὲ ἀπέθνησκον· εὔζωνοι
γὰρ ἦσαν. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσιοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος
εὔθυνς ἵεντο ἀνω κατὰ τὴν φανερὰν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρα-
τηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο, ἢ ἔτυχον ἔκαστοι
ὅντες, καὶ ἀναβάντες, ὡς ἐδύναντο, ἀνεῖλκον ἄλλήλους τοῖς

δόρασι. Καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμειξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὴν ἔκβασιν.

§ 9 - 12 Ξενοφῶν δὲ ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπορεύετο ταύτη τῇ ὁδῷ, ἥπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες εὐοδωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε. Πορευόμενοι δ' ἐντυγχάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ κατειλημένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἦ ἀποκόψαι ἦν ἀνάγκη ἢ διεξεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν ἐπορεύθησαν, ἥπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια οὐχ οἶόν τ' ἦν ἄλλῃ ἢ ταύτῃ ἀναβῆναι. Ἔνθα δὴ παρακελευσάμενοι ἀλλήλοις προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὁρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κύκλῳ, ἄλλᾳ καταλιπόντες ἀφοδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλοιντο φεύγειν. Καὶ ἔως μὲν αὐτοὶ ἀνέβαινον, ὅπῃ ἐδύνατο ἔκαστος, οἱ βάρβαροι ἐτόξευον καὶ λίθοις ἔβαλλον, ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἐγένοντο, οὐ δέχονται αὐτούς, ἄλλᾳ φυγῇ λείπουσι τὸν λόφον. Καὶ τοῦτον τε παρεληλύθεσαν οἱ Ἑλληνες καὶ ἔτερον δρῶσιν ἐμπροσθεν λόφον κατεχόμενον ἐπὶ τοῦτον αὖθις ἐδόκει πορεύεσθαι.

§ 13 Φοβηθεὶς δ' ὁ Ξενοφῶν, μή, εἰ ἔρημον καταλίποι τὸν ἑαλωκότα λόφον, πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθεῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριοῦσιν — ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποζύγια ἄτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα —, καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγοὺς Κηφισόδωρον Κηφισοφῶντος Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθηναῖον καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰροῦσιν.

§ 14 - 16 "Ετι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἦν πολὺ ὁρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς φυλακῆς, ἥ κατελήφθη τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῷ πυρὶ ὑπὸ τῶν ἐθελοντῶν. Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἑλληνες, λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὡστε θαυμαστὸν πᾶσι γενέσθαι, καὶ ὑπώπτευον δείσαντας αὐτούς, μὴ κυκλω-

θέντες πολιορκοῦντο, ἀπολιπεῖν. Οἱ δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ δημιουργήμενα πάντες ἐπὶ τοὺς δημιουργούλακας ἔχωρον. Καὶ Εενοφῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, δῆμος οἱ τελευταῖοι λόχοι προσμείζειαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν τῷ ὅμαλῷ θέσθαι τὰ δημιουργήματα.

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἥλθεν Ἀρχαγόρας δὲ Ἀργεῖος § 17 - 18 πεφευγὼς καὶ λέγει, ὡς ἀπεδιώχθησαν ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ δτὶ τεθνᾶσι Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ οἱ ἄλλοι, δοσοὶ μὴ ἄλλαμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς δημιουργούλακας ἀφίκοντο. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάροβαροι ἦκον ἐπ' ἀντίποδον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ δὲ Εενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' ἐρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπῆτει. Οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν, εφ' ὃ μὴ καίειν τὰς οἰκίας. Συνωμολόγει ταῦτα δὲ Εενοφῶν.

Ἐνῷ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα παρήγει, οἱ δὲ ταῦτα § 19 - 21 διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου πολέμιοι συνεργόντησαν ἐνταῦθα. Καὶ ἐπεὶ ἥρξαντο καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔνθα τὰ δημιουργήματα ἔκειτο, ἵεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῷ πλήθει καὶ θορύβῳ· καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οὗ Εενοφῶν κατέβαινεν, ἐκυλίνδουν πέτρους· καὶ ἐνὸς μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Εενοφῶντα δὲ δημιουργούλακας δὲ ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· δὲ δημιουργός της δὲ Εὔρυλοχος δὲ Λουσιεὺς προσέδρομεν αὐτῷ καὶ πρὸς ἀμφοῖν προβεβλημένος τὴν ἀσπίδα ἀπεχώρει· καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς ἐν τῷ ὅμαλῷ συντεταγμένους ἀπῆλθον.

Ἐκ δὲ τούτου πᾶν διμοῦ ἐγένετο τὸ Ἑλληνικὸν καὶ ἐσκή- § 22 - 23 νησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι· καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἰχον. Εενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο, ὥστε λαβεῖν τοὺς νεκροὺς ἀποδόντες τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν

τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν, ὥσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἄγαθοῖς.

13. Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ.

(3, 1-23)

§ 1-2 Ταύτην δ' αὖτην ἡμέραν ηὐλίσθησαν ἐν ταῖς κώμαις ταῖς ὑπὲρ πεδίου παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, ὃς ὁρίζει τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. Καὶ οἱ Ἑλληνες ἐνταῦθα ἀνέπνευσαν ἀσμενοὶ ἴδόντες πεδίον ἀπειχεῖ δὲ τῶν ὁρέων τῶν Καρδούχων διπάμοδος ἔξ ή ἐπτὰ στάδια. Τότε μὲν οὖν ηὐλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ τάπιτήδεια ἔχοντες πολλὰ καὶ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες ἐπτὰ γάρ ἡμέρας, ὅσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν καὶ ἔπαθον κακά, ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρονος. Ως οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἡδέως ἐκοιμήθησαν.

§ 3-5 Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὁρῶσιν ἵππεας που πέραν τοῦ ποταμοῦ ἔξωπλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὅχθαις παρατεταγμένους ἀνω τῶν ἵππεων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν. Ἡσαν δ' οὗτοι Ὁρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. Ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἀλκιμοὶ εἶναι ὅπλα δ' εἴχον γέρρα μαρῷ καὶ λόγχας. Αἱ δὲ ὅχθαι αὗται, ἐφ' ᾧ παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν, τρία ή τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπειχον δόδος δὲ μία ή ὁρωμένη ἦν ἄγουσα ἀνω ὥσπερ χειροποίητος ταύτη ἐπειρῶντο διαβαίνειν οἱ Ἑλληνες.

§ 6-7 Ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο καὶ τραχὺς ἦν διπάμοδος μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς καὶ οὕτ' ἐν τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἔξην ἔχειν — εἰ δὲ μή, ἡρπαζεν διπάμοδος ἐπί τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγίγνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τἄλλα βέλη, — ἀνεχώρησαν

καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν. Ἔνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἥσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἔωρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὅπλοις. Ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἑλλησιν, ὁρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὁρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, ὁρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισμένους τοὺς Καρδούχους ὅπισθεν.

Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ § 8-9 ἀπορίᾳ ὅντες. Ξενοφῶν δὲ ὅναρ εἶδεν ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὗται δὲ αὐτῷ αὐτόματοι περιρρυγναί, ὥστε λυθῆναι καὶ διαβαίνειν, δόπον ἐβούλετο. Ἐπεὶ δὲ ὅρμος ἦν, ἔρχεται πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει, ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι, καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὅναρ. Ὁ δὲ ἥδετό τε καί, ὡς τάχιστα ἔως ὑπέφαινεν, ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοί· καὶ τὰ ἰερὰ καλὰ ἦν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ πρώτου ἰερείου. Καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἰερῶν οἱ στρατηγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι.

Καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανί- § 10-12 σκοι· ἥδεσαν γάρ πάντες, ὅτι ἔξειή προσελθεῖν αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ δειπνοῦντι καί, εἰ καθεύδοι, ἐπεγείραντα εἰπεῖν, εἴ τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. Καὶ τότε ἔλεγον, ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ πῦρ, κάπειτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν πέτραις καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυναῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ἴματίων κατατιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀντρώδει. Ἰδοῦσι δὲ σφίσι δόξαι ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γάρ τοῖς πολεμίοις ἵππευσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. Ἐκδύντες δ' ἔφασαν ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι διαβαίνειν πορευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι, πρὶν βρέξαι τὴν κοιλίαν καὶ διαβάντες λαβόντες τὰ ἴματια πάλιν ἤκειν.

Εὐθὺς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτός τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανί- § 13-15 σκοις ἐγχεῖν ἐκέλευε καὶ εὔχεσθαι τοῖς φήγασι θεοῖς τά τε

δνείρατα καὶ τὸν πόρον ἐπιτελέσαι καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθά. Σπείσας δ' εὐθὺς ἦγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον καὶ διηγοῦνται ταῦτα. Ἀκούσας δὲ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς ἐποίει· σπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι, αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγοὺς ἔβουλεύοντο, ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαῖεν καὶ τούς τε ἔμπροσθεν νικῶντας καὶ ὑπὸ τῶν ὅπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν.

§ 16 - 19 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο — ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι — ἐν ἀριστερῷ ἔχοντες τὸν πόταμόν. Ὁδὸς δ' ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι. Πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῆσαν αἱ τάξεις τῶν ἵππεων. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν, ἔθεντο τὰ ὅπλα, καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς ἐλάμβανε τὰ ὅπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελε, καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὁρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀριστερῷ, τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. Καὶ οἱ μὲν μάντεις ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν πόταμόν· οἱ δὲ πολέμιοι ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ἀλλ' οὕπω ἔξικνοῦντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἀνηλάλαζον.

§ 20 - 22 Καὶ Χειρίσοφος μὲν ἐνέβαινεν εἰς τὸν πόταμὸν καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ· δὲ Ξενοφῶν τῶν ὅπισθιοφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ὄδον τὴν εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὅρη, προσποιούμενος ταύτη διαβὰς ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν πόταμὸν ἵππεας. Οἱ δὲ πολέμιοι δρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὔπετῶς τὸ ὅδωρ περῶντας, δρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς τοῦμπαλιν, δείσαντες μὴ ἀποκλεισθείησαν, φεύγουσιν ἀνὰ κράτος πρὸς τὴν ἄνω τοῦ πόταμοῦ ὄδον. Ἐπεὶ δὲ εἰς αὐτὴν

ἀφίκοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ δόρος. Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν
ἔχων τῶν ἵππεων καὶ Αἰσχίνης ὁ τὴν τάξιν τῶν πελταστῶν
τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον ἐπεὶ ἔωδων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, εἴ-
ποντο· οἱ δὲ στρατιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ὅλλα συνα-
ναβαίνειν ἐπὶ τὸ δόρος.

Χειρίσοφος δ' αὖτις ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν ἵππεας οὐκ ἐδίω- § 23
κεν, εὐθὺς δὲ ἀναβαίνων κατὰ τὰς καθηκούσας ἐπὶ τὸν ποτα-
μὸν ὅχθας ἐπήσει ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. Οἱ δὲ ἄνω, δρῶντες
μὲν τοὺς ἔσωτῶν ἵππεας φεύγοντας, δρῶντες δ' ὅπλίτας ἔσω-
τοῖς ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπέρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα.

[Ο Ξενοφῶν, ἀφοῦ εἶδεν, ὅτι τὰ πέραν τοῦ ποταμοῦ ἔξειλο-
σοντο καλῶς, τρέχει πρὸς τὸ εὐκολοδιάβατον πέρασμα. Οἱ Καρδοῦχοι
βλέποντες, ὅτι οἱ ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα δρισθοφύλακες εἶχον μείνει
ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ καὶ ὅτι ἥσαν δλίγοι, δρομοῦν κατ' αὐτῶν ἀλλ'
ὅ Ξενοφῶν ἀποκρούει αὐτοὺς καὶ διαβαίνει καὶ αὐτὸς τὸν Κεντρότην
μὲν πληγωμένους δλίγονς.]

14. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας. Εἰρηνικὴ καὶ ἔχθρικὴ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἀρμενίας Τιριβάζου.

(4, 1-22)

Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας ἐπο- § 1-3
ρεύμησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἄπαν καὶ λείους γηλόφους
οὐ μεῖον ἦ πέντε παρασάγγας· οὐ γάρ ἥσαν ἐγγὺς τοῦ ποτα-
μοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδοῦχους.
Ἡ δὲ κώμη, εἰς ἣν ἀφίκοντο, μεγάλη τε ἦν καὶ βασίλειον
εἶχε τῷ σατράπῃ καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆ-
σαν ἐπιτήδεια δ' ἦν δαψιλῆ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν
σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα, μέχρι ὑπερηλθον τὰς πηγὰς
τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς
τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν.

Οὗτος δ' ἦν καλὸς μέν, μέγας δ' οὕτως κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν.

§ 4-6   'Ο δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἡ πρὸς ἑσπέραν.
"Υπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεὺς φίλος ὅν, καὶ δπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. Οὗτος προσήλασεν ἵππεας ἔχων, καὶ προπέμψας ἐρμηνέα εἶπεν, δτι βούλοιτο διαλεχθῆναι τοῖς ἀρχούσι. Τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἐδοξεῖ ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἡρώτων, τί θέλει. 'Ο δὲ εἶπεν, δτι σπείσασθαι βούλοιτο, ἐφ' ὃ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἑλληνας ἀδικεῖν μήτε ἔκείνους καίειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τάπιτήδεια, ὅσων δέοιντο. "Εδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.

§ 7-9   'Εντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίου παρασάγγας πεντεκαΐδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει σὺν τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει ἀπέχων ὡς δέκα σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασίλεια καὶ κώμας πέριξ πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. Στρατοπεδευμένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν πολλή· καὶ ἔωθεν ἐδοξεῖ διασκηνῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γάρ ἔώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνος. 'Ενταῦθα εἶχον, ὅσα ἐστὶν ἀγαθά, ιερεῖα, σῖτον, οἶνος παλαιοὺς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὅσπρια παντοδαπά. Τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον, δτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα.

§ 10-14   'Εδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἄλλὰ συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. 'Εντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γάρ ἐδόκει διαιθριάζειν. Νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα, ἐπιπίπτει χιῶν ἀπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἡ χιών· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένοις γάρ αὐτοῖς ἀλεεινὸν ἦν ἡ χιών ἐπιπεπτωκυῖα, εἰ μὴ

παραρρυείη. Ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίζειν ἔγκλιτα, τάχ' ἀναστὰς καὶ ἄλλος τις, ἐκείνου ἀφελόμενος τὴν ἀξίνην, ἔσχιζεν. Ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαιον καὶ ἔχριοντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα ηὔρισκετο χρῖμα, φῶντος ἀντ' ἔλαιου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον καὶ τερμίνθινον. Ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον ηὔρισκετο. Μετὰ ταῦτα ἐδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι εἰς οἰκίας. Ἐνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ καὶ ἥδονῇ ἥσαν ἐπὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· δσοι δέ, δτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν ὑπὸ ἀτασθαλίας, δίκην ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες.

Ἐντεῦθεν ἔπειμψαν νυκτὸς Δημοκράτην Τημνίτην ἄνδρας § 15 - 18 δόντες ἐπὶ τὰ ὅρη, ἐνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθιοῦσαν τὰ πυρά· οὗτος γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἥδη ἀληθεύσαι τοιαῦτα. Πορευθεὶς δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἵδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὼν ἦκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ σάγαριν, οἴανπερ καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. Ἐρωτώμενος δὲ ποδαπὸς εἴη, Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. Οἱ δὲ ἡρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα, ὅπόσον τε εἴη καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. Οἱ δὲ εἶπεν, δτι Τιριβάζος εἴη ἔχων τὴν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὡς ἐπιτηδόμενον τοῖς Ἑλλησιν ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὅρους ἐν τοῖς στενοῖς, ἥπερ μοναχῇ εἴη πορεία.

Ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στράτευμα § 19 - 22 συναγαγεῖν· καὶ εὐθὺς φύλακας ἐν τῷ στρατοπέδῳ καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες ἥγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον τὰ ὅρη, οἱ πελτασταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων οὐκ ἔμειναν τοὺς δπλίτας,

ἀλλ' ἀνακραγόντες ἔθεον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον· ὅμως δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἵπποι ἔάλωσαν εἰς εἴκοσι καὶ ἡ σκηνὴ ἡ Τιριβάζου ἔάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι ἀργυρόποδες καὶ ἔκπωματα καὶ οἱ φάσκοντες εἶναι ἀρτοκόποι καὶ οἰνοχόοι. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν δολιτῶν στρατηγοί, ἐδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μή τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς καταλειμμένοις. Καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπῆσαν καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν εἰς τὸ στρατόπεδον.

**15. α) Κακουχίαι τῶν Ἑλλήνων
κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν διὰ τῆς Ἀρμενίας.**

(5, 1-22)

§ 1-2 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι, δῆῃ δύναιντο τάχιστα, ποὺν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα τῶν πολεμίων πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. Συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἥγεμόνας ἔχοντες πολλούς· καὶ αὐθῆμερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ὃ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιριβαζος, κατεστρατοπεδεύσαντο. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εύφρατην ποταμὸν καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὄμφαλόν. Ἐλέγοντο δ' οὐδ' αἱ πηγαὶ πρόσω περιέτεον εἶναι.

§ 3-6 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. Ὁ δὲ τρίτος σταθμὸς ἐγένετο χαλεπός, καὶ ἄνεμος βιορρᾶς ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν ἀποκαίων πάντα καὶ πηγὴν τοὺς ἀνθρώπους. Ἐνθα δὴ τῶν μάντεών τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξε λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. Ἡν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὁργιά· ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρα-

τιωτῶν ὡς τριάκοντα. Διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ καίοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὁψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. Οἱ οὖν πάλαι ἥκοντες καὶ πῦρ καίοντες οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυροὺς ἢ ἄλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. "Ἐνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, ὃν εἶχον ἔκαστοι." Ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκαίετο, διατηκομένης τῆς χιόνος, βόθροι ἐγίγνοντο μεγάλοι ἔως ἐπὶ τὸ δάπεδον· καὶ ἐνταῦθα δὴ ἔξῃ μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

"Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο διὰ § 7 - 8 χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἔβουλιμίασαν. Σενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἡγνόει, δ.τι τὸ πάθος εἴη. Ἐπειδὴ δὲ εἶπε τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων, δτι σαφῶς βουλιμιῶσι, καν τι φάγωσιν, ἀναστήσονται, περιῶν περὶ τὰ ὑποζύγια, εἴ πού τι ὀρῷ βρωτόν, διεδίδου τοῖς βουλιμιῶσιν. Ἐπειδὴ δέ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο.

Πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς § 9 - 11 κώμην ἀφικνεῖται καὶ πρὸς τῇ κρήνῃ ἐμπροσθεν τοῦ ἐρύματος καταλαμβάνει γυναῖκας καὶ κόρας τῆς κώμης ὑδροφορούσας. Αὗται ἡρώτων αὐτούς, τίνες εἰεν. 'Ο δ' ἐρμηνεὺς εἶπε περσιστί, δτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. Αἱ δὲ ἀπεκρίναντο, δτι οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. Οἱ δ', ἐπεὶ ὁψὲ ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὴν κώμην σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ὄδον ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄγεν πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν.

"Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ § 12 - 14 μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων πορεύεσθαι ἡρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν

οἵ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἵ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεσηπότες. Ἡν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος, εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο, τοῖς δὲ ποσίν, εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἔκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἴμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγγυντο· καὶ γὰρ ἥσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βιῶν.

§ 15 - 16 Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι τὴν χιόνα εἴκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην τινά, ἥ πλησίον ἥτμιζεν ἐν νάπῃ. Ἐνταῦθ' ἐκτραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ὡς ἥσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ὑπολείπεσθαι λέγων, ὅτι ἐπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἔχαλέπαινεν. Οἱ δὲ σφάττειν ἔαυτοὺς ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἀν δύνασθαι πορευθῆναι.

§ 17 - 18 Ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, ἵνα μὴ ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. Καὶ ἦν μὲν σκότος ἥδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῷ θιορύβῳ περὶ ὃν ἥρπασαν διαφερόμενοι. Ἐνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἀτε ὑγιαίνοντες, ἔξαναστάντες ἔδραμον ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες ἀνακραγόντες, ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. Οἱ δὲ πολέμιοι δείσαντες ἤκαν ἔαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο.

§ 19 - 20 Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν, ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἥξουσί τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι, πρὸν τέτταρα στάδια διελθεῖν, ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμέ-

νοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμίᾳ καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. Οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι οἱ ἐμπροσθεν οὐ προῖοιεν. Ὁ δὲ παριὼν καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἴσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι, τί εἴη τὸ κωλῦον. Οἱ δὲ ἀπήγγελλον, ὅτι δλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. Ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Σενοφῶντα ηὐλίσθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς οἵας ἐδύναντο καταστησάμενοι.

Ἐπεὶ δὲ πρὸς ημέραν ἦν, δὲ μὲν Σενοφῶν, πέμψας πρὸς § 21 - 22 τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους, ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προϊέναι. Ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεψομένους, πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. Οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καί, πρὸν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι, ἥσαν πρὸς τῇ κώμῃ, ἔνθα Χειρίσοφος ηὐλίζετο.

β) Αἱ μετὰ τὰς πακουχίας ημέραι ἀναψυχῆς τῶν
Ἐλλήνων εἰς τὰς κώμας τῆς Ἀρμενίας.

(5, 23 - 36)

Ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας § 23 - 24 ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. Καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες, διεσώρων κώμας, ἐπορεύοντο ἔκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες. Ἐνθα δὴ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην, ἦν εἰλήχει Σενοφῶν, καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμῆτας καὶ τὸν κωμάρχην καὶ πώλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἐπτακαίδεκα καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ημέραν ἐκδεδομένην· ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς λαγώς ὤφετο θηράσων καὶ οὐχ ἑάλω ἐν τῇ κώμῃ.

Αἱ δὲ οἰκίαι ἥσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα δισπερ φρέα- § 25 - 27 τος, κάτω δὲ εὔρεῖαι· αἱ δὲ εἴσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις δρυ-

κταί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. Ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἥσαν αἴγες, οἰες, βόρες, ὅρνιθες καὶ τὰ ἔκγονα τούτων τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῷ ἔνδον ἐτρέφοντο. Ἡσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὅσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατῆρσιν. Ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἵσοχειλεῖς καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὖν ἔχοντες τούτους ἔδει, δόπτε τις διψώη, λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. Καὶ πάνυ ἀκρατος ἦν ὁ κρίθινος οἶνος, εἰ μή τις ὑδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ὥδη τῷ συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.

§ 28 - 29 Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης συνδειπνον ἐποιήσατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων, ὅτι οὕτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ἦν ἀγαθόν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνηται, ἔως ἂν ἐν ἄλλῳ ἔθνει γένωνται. Ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο καὶ φιλοφρονούμενος οἶνον ἔφρασεν, ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες κατὰ τὰς κώμας οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις πάντες οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὅμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς.

§ 30 - 32 Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν λαβὼν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσιοφον ἐπορεύετο· ὅπου δὲ παρίοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχουμένους καὶ εὔθυμουμένους καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν, πρὸν παραθεῖναι αὐτοῖς ἀριστον· πανταχοῦ δὲ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἀρνεια, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια, ὀρνίθεια σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις, τοῖς δὲ κριθίνοις. Ὁπότε δέ τις φιλοφρονούμενός τῷ βιούλοιτο προπιεῖν, εἴλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπικύψαντα ἔδει διφοῦντα πίνειν ὕσπερ βοῦς. Καὶ τῷ κωμάρχῃ ἐδίδοσαν λαμβάνειν, ὅτι βιούλοιτο. Ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δέ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν ἀεὶ ἐλάμβανεν.

Ἐπεὶ δ' ἥλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον κάκεί- § 33 - 34
νους σκηνοῦντας ἐστεφανωμένους τοῦ ἔηροῦ χιλοῦ στεφάνοις
καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς
στολαῖς· τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὅσπερ ἐνεοῖς, δ.τι δέοι
ποιεῖν. Ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ
Ξενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περσί-
ζοντος ἑρμηνέως, τίς εἴη ἡ χώρα. Ὁ δ' ἔλεγεν, δτι Ἀρμενία.
Καὶ πάλιν ἡρώτων, τίνι οἱ ἵπποι τρέφονται. Ὁ δ' ἔλεγεν, δτι
βασιλεῖ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι τὴν τῶν Χα-
λύβων καὶ τὴν ὁδὸν ἐφραζεν, ἥ εἴη.

Καὶ αὐτὸν τότε μὲν φέρετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς § 35 - 36
ἔαυτοῦ οἰκέτας καὶ ἵππον, δν εἰλήφει, παλαίτερον δίδωσι τῷ
κωμάρχῃ ἀναθρέψαντι καταθῆσαι, δτι ἥκουεν αὐτὸν Ἱερὸν
εἶναι τοῦ Ἡλίου, δεδιὼς μὴ ἀποθάνῃ ἐκεκάκωτο γὰρ ὑπὸ¹
τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πώλων λαμβάνει καὶ τῶν ἄλλων
λοχαγῶν ἐδώκεν ἑκάστῳ πῶλον. Ἡσαν δ' οἱ ταύτῃ ἵπποι μείο-
νες μὲν τῶν Περσικῶν, ύψηστοι δὲ πολύ. Ἐνταῦθα
δὴ καὶ διδάσκει δ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ
τῶν ὑποζυγίων σακία περιτιθέναι, δταν διὰ τῆς χιόνος ἄγω-
σιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύοντο μέχρι τῆς γαστρός.

[Ἄφοῦ διέμειναν οἱ Ἑλληνες ἐπὶ τὰς κώμας τῆς
δυτικῆς Ἀρμενίας, ἔξακολον θοῦν τὴν πορείαν των διὰ μέσου δρεινῆς
χιονοσκεποῦς χώρας ἔχοντες ὀδηγὸν τὸν κωμάρχην καὶ διευθυνόμενοι
ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸς τὰ BA· τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν δ Χειρίσοφος
ἔξοργισθεὶς κατὰ τοῦ κωμάρχου, διότι δὲν τοὺς ὀδήγησεν εἰς κώμας,
τὸν κακοποιεῖ· διὰ τοῦτο οὕτος δραπετεύει τὴν τύκτα.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἑλληνες ἄνευ ὀδηγοῦ βαδίζοντες ἐπὶ ἐπὶ τὰ
ἡμέρας φθάνοντες τὸν Φᾶσιν ποταμόν· τοῦτον ἀφοῦ διέβησαν, μετὰ
πορείαν δύο ἡμερῶν εὑρίσκονται ἐνώπιον ὅρους καὶ βλέποντ, δτι Χά-
λυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασιανοὶ κατεῖχον τὴν διάβασιν αὐτοῦ. Οἱ Ἑλ-
ληνες μετὰ τολμηρὰς καὶ ἐπιπόνους ἐπιμέσεις τρέπονται αὐτοὺς εἰς φυ-

γὴν καὶ ἀφοῦ ὑπερέβησαν τὸ δρος καταβαίνουν εἰς κώμας γεμάτας ἀπὸ πολλὰ τρόφιμα.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες εἰσέρχονται εἰς τὴν χώραν τῶν Ταύχων. Πορευόμενοι δὲ ἐπὶ πέντε ἡμέρας κατηγάλωσαν τὰ τρόφιμα καὶ δὲν ἥδυναντο νὰ πορισθοῦν ἄλλα διότι οἱ Τάοχοι συσσωρεύσαντες αὐτὰ εἰς χωρία δχνοὶ οὐδὲν παρεῖχον. Διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες ἀναγκάζονται νὰ ἐπιτεθοῦν κατά τινος τοιούτου χωρίου· κατορθώνοντες δὲ μετὰ ἐπίμονον ἄγῶνα νὰ κυριεύσουν αὐτό.

Μετὰ ταῦτα διέρχονται ἐπὶ ἐπτὰ ἡμέρας τὴν χώραν τῶν Χαλύβων, λαοῦ γενναιοτάτου, καὶ φθάνοντες εἰς τὸν ποταμὸν Ἀρπασον· τοῦτον ἀφοῦ διέβησαν, πορεύονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Σκυνθηνῶν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας καὶ φθάνοντες εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς δυοῖς ἐπηρμηνεύθησαν τροφάς· μετὰ πορείαν ἄλλων τεσσάρων ἡμερῶν φθάνοντες εἰς τὴν πόλιν Γυμνιάδα.]

16. "Αφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ δρος Θήχην καὶ ἡ ἔξ αὐτοῦ θέα τῆς θαλάσσης.

(7, 19-27)

§ 19-20 Ο δὲ ταύτης ἀρχῶν τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, δπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει, δτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς δρος, δθεν δψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. Καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν πολεμίαν, παρεκελεύετο καίειν καὶ φθείρειν τὴν χώραν· φ καὶ δῆλον ἐγένετο, δτι τούτου ἔνεκεν ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὔνοίας.

§ 21-24 Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ δρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· δνομα δὲ τῷ δρει ἦν Θήχης. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ δρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. Ἀκούσαντες δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὁπισθιοφύλακες φήμησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἴποντο γὰρ δπισθεν οἱ ἐκ τῆς καιομένης χώρας καὶ αὐτῶν οἱ ὁπισθιοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ ἔζωγρησαν ἔνέδραν ποιησάμενοι καὶ γέρρα ἔλαβον ὀμοβόεια ἀμφὶ τὰ

εἶκοσιν. Ἐπειδὴ δ' ἡ βοή πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ ἀεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς ἀεὶ βιῶντας καὶ πολλῷ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοή, δσφ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἵππέας ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούοντι βιώντων τῶν στρατιωτῶν « θάλαττα, θάλαττα » καὶ παρεγγυώντων. Ἔνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὅπισθιοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἥλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περι- § 25-27
έβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς δακρύοντες.
Καὶ ἔξαίφνης, παρεγγυήσαντός τινος, οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. Ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δεομάτων πλῆθος ὠμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέροντα, καὶ δὲ ἡγεμῶν αὐτός τε κατέτεινε τὰ γέροντα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. Μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἑλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα· οὗτει δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς, οὓς σκηνήσουσι, καὶ τὴν διδόν, ἦν πορεύονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, φέρετο ἀπιών.

Γ' Ἀφοῦ κατέβησαν οἱ Ἑλληνες ἀπὸ τὸ δρόσος Θήχην, πορεύονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Μάκρωνων· ἐδῶ ἀπαντοῦν χωρίον δυσκολοδιάβατον καὶ ποταμὸν μὲ τὰς δύχθας του καταφύτους ἀπὸ δένδρα. Τοῦτον ἐπιχειροῦν νὰ διαβοῦν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνοντα διότι οἱ Μάκρωνες παρατεταγμένοι εἰς τὴν ἀπέναντι δύχθην ἐμποδίζουν τὴν διάβασιν μὲ λίθους, τοὺς δποίους ἔρριπτον κατ' αὐτῶν.

Εἰς τὴν δύσκολον αὐτὴν περόστασιν προσέρχεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα κάποιος στρατιώτης πελταστής, δὲ δποῖος ἄλλοτε, καθὼς ἔλεγεν, ὑπηρέτει ὃς δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ δὲ δποῖος ἐβεβαίωντεν, δτι ἐγνώριζε τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Διὰ τῆς μεσιτείας αὐτοῦ οἱ Ἑλληνες συνάπτουν συνθήκας μὲ τοὺς Μάκρωνας.

Μετὰ ταῦτα οἱ Μάκρωνες διευκολύνουν τὴν διάβασιν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοὺς συνοδεύουν, ἵνας ὅτου τοὺς φέρουν εἰς τὰ ὅρια τῶν Κόλχων ἐδῶ εὑρίσκουν μέγα ὅρος καὶ τοὺς Κόλχους παρατεταγμένους ἐπὸν αὐτοῦ. Μετὰ τολμηρὰν ἐπίθεσιν τρέπουν καὶ αὐτοὺς εἰς φυγὴν ἀφοῦ δὲ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὅρος, κατασκηνοῦν εἰς κώμας, αἱ δύοιαι εἶχον ἄφθονα τὰ τρόφιμα.]

17. Ἀφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα.

(8, 22-28)

§ 22-24 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας ἐπτὰ καὶ ἥλιθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον, Σινωπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κώμαις κάντεῦθεν ὁρμῶμενοι ἐλῆγοντο τὴν Κολχίδα. Ἄγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοι καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἑλληνας καὶ ἔννια ἔδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. Συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων καὶ ἔννια καὶ παρ' ἔκείνων ἥλιθον βόες.

§ 25-26 Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν, ἣν ηὗξαντο, παρεσκευάζοντο· ἥλιθον δ' αὐτοῖς ἴκανοι βόες ἀποθύσαι τῷ Διὶ σωτήρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἢ ηὗξαντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὅρει, ἐνθαπερ ἐσκήνουν. Εἶλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τῷ Δρακοντίῳ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκώς εἴη. Ὁ δὲ δείξας, οὕπερ ἐστηκότες ἐτύγχανον, «Οὗτος ὁ λόφος», ἔφη, «κάλλιστος τρέχειν, ὅπου ἂν τις βούληται». «Πῶς οὖν», ἔφασαν, «δυνήσονται παλαίειν ἐν οὕτῳ σκληρῷ καὶ δασεῖ;» Ὁ δ' εἶπε· «Μᾶλλόν τι ἀνιάστεται ὁ καταπεσών».

Θάλαττα! Θάλαττα!

(Οι στρατιώται του Σενοφόντος βλέποντες τὸν Πόντον)

§ 27 - 28   Ἡγωνίζοντο δὲ στάδιον μὲν παῖδες τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλεῖστοι, δόλιχον δὲ Κρῆτες πλείους ἢ ἔξήκοντα, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἔτεροι· καὶ καλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καί, ἅτε θεωμένων τῶν ἑταίρων, πολλὴ φιλονικία ἐγίγνετο. Ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι· καὶ ἔδει τοὺς ἵππεας κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας καὶ παρὰ τὴν θάλατταν ὑποστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἀγειν τοὺς ἵππους. Καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἵσχυρῶς ὅρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγίγνετο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ ΕΩΣ ΤΑ ΚΩΤΥΩΡΑ

(Μάρτιος - Μάιος του 400 π. Χ.)

[Μετὰ τὰς θυσίας καὶ τὸν ἀγῶνας οἱ Ἑλλῆνες συνελθόντες συσκέπτονται περὶ τῆς λοιπῆς πορείας τοῦ στρατεύματος· κατὰ τὴν σύσκεψιν αὐτὴν ἀποφασίζεται νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ θαλάσσης καὶ ἀποστέλλεται ὁ Χειρίσσοφος πρὸς τὸν ἐν Βυζαντίῳ ναύαρχον τῶν Λακεδαιμονίων Ἀραξίβιον, διὰ νὰ προμηθεύσῃ μεταγωγικὰ πλοῖα. Ἀλλὰ μέχρις ὅτου ταῦτα ἔλθουν, συμβουλεύει ὁ Ξενοφῶν νὰ λάβουν μέτρα, πῶς νὰ προμηθεύνωνται τρόφιμα ἐκ τῆς πολεμίας χώρας καὶ πῶς νὰ γίνωνται ἀσφαλῶς αἱ τοιαῦται ἐκδρομαί, προσέτι δὲ πῶς νὰ ἔξασφαλίσουν τὸ στρατόπεδον ἀπὸ ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως τῶν πολεμίων. Ἐν δὲ τυχὸν ὁ Χειρίσσοφος ἔλθῃ χωρὶς πλοῖα, συμβουλεύει νὰ παρασκευάσουν ἀπὸ ἑδῶ ἀρκετὰ πλοῖα μεταγωγικά. Ἐν ἀποτυχίᾳ δὲ τούτου προτείνει νὰ παραγγείλουν εἰς τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπιδιορθώσουν τὰς ἐν τῷ μεταξὺ δυσκολοδιαβάτους ὄδοις πρὸς εὔκολωτέραν ὄδοιπορίαν τοῦ στρατεύματος.

Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ψηφίζονται· τὸ δὲ περὶ ὄδοιπορίας δὲν δέχονται οἱ στρατιῶται, διότι ἀπεστρέφοντο τὴν δόδοιπορίαν· κρυφίως δμως ὁ Ξενοφῶν καταπείθει τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπισκευάσουν τὰς δόδούς. Μετὰ ταῦτα καταπλέοντα μερικὰ πλοῖα εἰς Τραπεζοῦντα.

Ἐπειδὴ τὰ τρόφιμα ἥρχισαν νὰ ἔξαντλοῦνται, εἰσβάλλονταν οἱ Ἑλλῆνες εἰς τὴν πλησίον δρεινὴν χώραν τῶν Δριλῶν. Οἱ Δρίλαι, ἀφοῦ ἔκανσαν δλα τὰ εὔκολοκυρίευτα χωρία των, συρρέοντας δλοι μὲ τὰ ὑπάρχοντά των εἰς χωρίον τι δχρόν, τὸ δποῖον ἦτο ἡ πρωτεύονσα των. Ταύτην οἱ Ἑλλῆνες μετὰ μακρὰν μάχην κυριεύουν καὶ πυρπολοῦν· τὴν δὲ ἐπομένην ἐπανέρχονται εἰς τὴν Τραπεζοῦντα κομίζοντες τροφάς.]

18. "Αφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα. Διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων καὶ χρησιμοποίησις ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος τῶν διὰ τοὺς θεοὺς παραδοθέντων εἰς αὐτὸν χρημάτων.

(3, 1-13)

§ 1-3 Ἐπεὶ δὲ οὕτε Χειρίσοφος ἦκεν οὕτε πλοῖα ἵκανὰ ἦν οὕτε τὰ ἐπιτήδεια ἔξην λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. Καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τούς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναικας καὶ τῶν σκευῶν, ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. Καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη ἦν. Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ, Σινωπέων ἄποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἔξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμός. Καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἔξακόσιοι. Οὗτοι ἐσώθησαν. Οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπό τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσῳ.

§ 4-6 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. Καὶ τὴν δεκάτην, ἦν τῷ Ἀπόλλωνι ἔξειλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἔκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναῖος ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τό τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τοῦ Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ἔνος γὰρ ἦν αὐτοῦ. Τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπήγει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς Βοιωτίαν, καταλείπει παρὰ Μεγαβύζῳ, τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ιέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἦν μὲν αὐτὸς σωθῆ, αὐτῷ ἀποδοῦναι·

ἥν δέ τι πάθη, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι, διότι οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ.

"Ἐπεὶ δέ ἔφευγεν ὁ Ξενοφῶν καὶ κατώκει ἥδη ἐν Σκύλ-^{§ 7-8} λοῦντι παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων, καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ, διότου ἀνεῖλεν ὁ θεός. "Ἐτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. Καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ. Καὶ ἵχθυες ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι καὶ κόγχαι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων τῶν θηρίων, ὅποσα ἔστιν ἀγρευόμενα.

"Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, ^{§ 9-10} καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀργοῦ ὠραῖα θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναικες μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. Παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἀλφίτα, ἀρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. Καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἑορτὴν οἵ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, καὶ ἄνδρες δὲ οἱ βουλόμενοι συνεθήρων καὶ ἡλίσκετο τὰ μὲν ἔξι αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ διοράδες καὶ ἔλαιφοι.

"Ἐστι δὲ τὸ χωρίον, ᾧ ἐκ Λακεδαιμονος εἰς Ὀλυμπίαν ^{§ 11-13} πορεύονται, ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. "Ἐνι δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὅρη δένδρων μεστά, ἵκανὰ σῦς καὶ αἴγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἴόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. Περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη. 'Ο δὲ ναός, ὃς μικρὸς μεγάλῳ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἴκασται, καὶ τὸ ἔδανον ἔσικεν, ὃς κυπαρίττινον χρυσῷ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ. Καὶ στήλη ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα·

ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ EXONTA ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΥΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ NAON ΕΠΙΣΚΕΥΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗ_ ΤΑΥΤΑ, ΤΗΙ ΘΕΩ_ ΜΕΛΗΣΕΙ.

[⁷ Απὸ τὴν Κερασοῦντα οἱ Ἑλληνες ἔξακολονθοῦντες τὴν πορείαν φθάνοντες εἰς τὰ δοια τῆς χώρας τῶν Μοσσυνοίκων. Οὗτοι, ἐπειδὴ εἰχον μεγάλην πεποιθήσιν εἰς τὴν ὀχυρότητα τῆς χώρας των, δὲν ἥθελον νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς Ἑλληνας νὰ διέλθουν δι' αὐτῆς. Τότε οἱ Ἑλληνες διὰ τῆς μεσοτείας ἐνὸς Τραπεζούντιου συμμαχοῦν μὲ τοὺς δυτικοὺς Μοσσυνοίκους, οἱ δοποῖοι ἥσαν ἔχθροι τῶν ἀνατολικῶν, τῶν ἐμποδιζόντων τὴν δίοδον. Μετὰ τὴν συμμαχίαν αὐτὴν οἱ Ἑλληνες ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἀνατολικῶν Μοσσυνοίκων, νικοῦν αὐτοὺς καὶ τὴν χώραν παραδίδοντες εἰς τοὺς συμμάχους των.

⁸ Απὸ τὴν χώραν τῶν Μοσσυνοίκων εἰσέρχονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Χαλύβων εἰς τὴν χώραν τῶν Τιβαρηνῶν καὶ ταύτην ἀφοῦ διῆλθον εἰδημικῶς φθάνοντες μετὰ δύο ἡμέρας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πόλιν Κοτύνωρα, ἀποικίαν τῶν Σινωπέων. ⁹ Εδῶ διαμένοντες τεσσαράκοντα πέντε ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸς προσφέροντες θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τελοῦν ιερὰς τελετὰς καὶ γυμνικὸν ἄγωνας· τὰ δὲ τρόφιμα ἐλάμβανον διὰ τῆς βίας ἄλλα μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, ἄλλα δὲ ἐκ τῶν περιχώρων τῶν Κοτυνωριτῶν· διότι οἱ Κοτυνωρῖται οὕτε τροφὰς πρὸς ἀγορὰν παρεῖχον εἰς τοὺς Ἑλληνας οὕτε ἐδέχοντο εἰς τὴν πόλιν των τοὺς ἀσθενεῖς.]

19. Αἱ ἐν Κοτυνώροις διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέσβεων μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

(5, 7-25)

§ 7-9 Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι περὶ τῶν Κοτυνωριτῶν τῆς τε πόλεως — ἦν γὰρ ἀποικία ἔκεινων καὶ φόρον ἔκείνοις ἔφερε — καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἥκουσον δηουμένην. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν

Ἐλλήνων ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἐκατώνυμος, δεινὸς νομίζόμενος εἶναι λέγειν· « Ἔπειψεν ἡμᾶς, ὃ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, δτι νικᾶτε, Ἐλληνες ὅντες, βαρβάρους, ἔπειτα δὲ συνησθησομένους, δτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἡκούσαμεν, πραγμάτων σεσωσμένοι παρεγένεσθε. Ἄξιοῦμεν δέ, Ἐλληνες ὅντες καὶ αὐτοί, ὑφ' ὑμῶν ὅντων Ἐλλήνων ἀγαθὸν μέν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποτε ὑπῆρξαμεν κακῶς ποιοῦντες.

» Κοτυωρῆται δὲ οὗτοί εἰσιν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν § 10 - 13 χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι· ὅστε, δτι ἀν τούτοις κακὸν ποιήσητε, ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. Νῦν δὲ ἀκούομεν ὑμᾶς εἴς τε τὴν πόλιν βίᾳ εἰσεληλυθότας σκινοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βίᾳ λαμβάνειν, ὃν ἀν δέησθε, οὐ πείθοντας. Ταῦτ' οὖν οὐκ ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον, ὅντινα ἀν δυνώμεθα, φίλον ποιεῖσθαι».

Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν § 13 - 14 εἶπεν· « Ἀλλ' ἡμεῖς, ὃ ἄνδρες Σινωπεῖς, ἡκομεν ἀγαπῶντες, δτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα· οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν ἄμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. Καὶ νῦν, ἐπεὶ εἰς τὰς Ἐλληνίδας πόλεις ἥλθομεν, ἐν Τραπεζούντι μέν, παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγορὰν, ὀνούμενοι εἶχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὃν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἴ τις τῶν βαρβάρων αὐτοῖς φίλος ἦν, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐτῶν, ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἥγοιντο, κακῶς ἐποιοῦμεν, ὅσον ἔδυνάμεθα. Ἐρωτᾶτε δὲ αὐτούς, δποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε, οὓς ἡμῖν ἥγεμόνας διὰ φιλίαν ἡ πόλις συνέπεμψεν.

§ 16 - 19 » "Οποι δ' ἀν ἐλθόντες ἀγορὰν μὴ ἔχωμεν, ἀν τε εἰς βάρ-
βαρον γῆν ἀν τε εἰς Ἑλληνίδα, οὐχ ὑβρει ἀλλὰ ἀνάγκη λαμ-
βάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ
Χαλδαίους, καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὅντας, δμως, καὶ
μάλα φοβεροὺς ὅντας, πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκην
εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρεῖχον. Μά-
κρωνας δέ, καίπερ βαρβάρους ὅντας, ἐπεὶ ἀγοράν, οἵαν ἐδύ-
ναντο, παρεῖχον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἶναι καὶ βίᾳ οὐδὲν
ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους
φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἴτιοι εἰσιν οὐ γὰρ
ώς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας
οὕτε εἴσω ἐδέχοντο οὕτε ἔξω ἀγορὰν ἐπεμπον· ἥτιῶντο δὲ
τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστὴν τούτων αἴτιον εἶναι.

§ 20 - 21 » "Ο δὲ λέγεις βίᾳ εἰσελθόντας σκηνοῦν, εὗ ἵσθι, δτι ἡμεῖς
ἥξιοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς οἰκίας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ
ἀνέῳγον τὰς πύλας, ἢ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον, ταύτη
εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ'
ἐν ταῖς οἰκίαις οἱ κάμνοντες τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς
πύλας φρουροῦμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῇ ὁσιν
οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἄλλ' ἐφ' ἡμῖν ἢ κομίσασθαι αὐτούς, δταν
βουλώμεθα. Οἱ δ' ἄλλοι, ως ὁρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν
τῇ τάξει, παρεσκευασμένοι, ἀν μέν τις εὗ ποιῇ, ἀντευποιεῖν,
ἄν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι.

§ 22 - 23 » "Α δὲ ἡπείλησας, ως, ἦν ὑμῖν δοκῇ, Κορύλαν καὶ Παφλα-
γόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, εὗ ἵσθι, δτι ἡμεῖς, ἦν
μὲν ἀνάγκη ἢ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· ἥδη γὰρ καὶ
ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν· ἀν δὲ δοκῇ ἡμῖν
καὶ φίλον ποιεῖσθαι τὸν Παφλαγόνα—ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ
ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλατ-
τίων,— πειρασόμεθα συμπράττοντες αὐτῷ, ὃν ἐπιθυμεῖ,
φίλοι γύγνεσθαι».

"Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις τῷ § 24-25 Ἐκατωνύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλοις εἶπεν, ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἥκοιεν, ἀλλὰ ἐπιδεῖξοντες, ὅτι φίλοι εἰσί. «Καὶ ξενίοις, ἢν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι, ἂν δύνανται· δόρωμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἂν λέγετε». Ἐκ τούτου ξένιά τε ἔπειμπον οἱ Κοτυωρῖται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἔξενιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἄλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τά τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυνθάνοντο.

[Τὴν ἐπομένην συγκαλοῦν οἱ στρατηγοὶ τὸν στρατὸν εἰς συνέλευσιν καὶ τὸν πρόσβεις τῶν Σινωπέων, ἵνα συσκεφθῶν περὶ τῆς περαιτέρῳ πορείας, ἀν πρόπει τὰ κάμουν τὴν πορείαν διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης. Ἀποφασίζουν τὰ γίνη ἡ πορεία διὰ θαλάσσης καὶ οἱ Σινωπεῖς ἀναλαμβάνοντο τὰ χορηγήσουν τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τοῦτο πλοῖα.]

"Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ Ξενοφῶν κατηγορηθείς, ὅτι ἐκτύπησέ τινας καὶ ἐφέρετο ὑβριστικῶς, ἀπολογεῖται καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι, δσάκις ἡραγκάσθη τὰ κτυπήσῃ τινὰ καὶ τὰ μεταχειρισθῆ βίαν. τὸ ἔκαμε πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ στρατεύματος καὶ διατήρησιν τῆς πειθαρχίας· οὕτω π.χ. λέγει, ὅτι ἐκτύπησε στρατιώτας τινάς, διότι οὗτοι ἀφήνοντες τὰς τάξεις των καὶ τρέχοντες ἥθελον τὰ ἀρπάζοντα λάφυρα καὶ τὰ πλεονεκτοῦν. Ἀναφέρει δὲ καὶ ἄλλας περιστάσεις, κατὰ τὰς δύοις δικαίως μετεχειρίσθη βίαν. Τέλος ἐκφράζει τὸ παράπονον, ὅτι τὰ μὲν κακά, δσα ἐπαθον ἀπ' αὐτόν, ἐνθυμοῦνται, τὰ δὲ καλά, τὰ δύοια ἔλαβον παρ' αὐτοῦ, λησμονοῦν. «Ἄλλα μήν», λέγει, «καλόν γε καὶ δίκαιον καὶ δσιον καὶ ἥδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν μεμνῆσθαι».]

BIBLION EKTON

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΤΥΩΡΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΧΡΥΣΟΠΟΛΙΝ

(Μάϊος - Ὁκτώβριος του 400 π. Χ.)

20. Συνθῆκαι τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν Παφλαγόνων.
"Αφιξις εἰς τὴν Σινώπην καὶ ἐκλογὴ ἐνὸς ἄρχοντος.

(1, 1-22, 24-33)

"Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς § 1-3
ἔζων, οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. Ἐκλώπευον
δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εῦ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους καὶ
τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν·
καὶ πολεμικῶτατα πρὸς ἄλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. Ὁ δὲ
Κορύλας, ὃς ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ
τοὺς Ἑλληνας πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλάς,
λέγοντας, ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἴη τοὺς Ἑλληνας μήτε ἀδι-
κεῖν μήτε ἀδικεῖσθαι. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι περὶ
μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλεύσοιντο, ἐπὶ ξένια δὲ ἐδέ-
χοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, οὓς
ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι.

Θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εύω- § 4-6
χίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμποσιν
ἔδειπνουν, καὶ ἐπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἵς ἐνετύγχα-
νον ἐν τῇ χώρᾳ. Ἐπεὶ δὲ σπονδαί τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν,
ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θρᾷκες καὶ πρὸς αὐλὸν ὡρχήσαντο
σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἥλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς
μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἔτερος τὸν ἔτερον παίει, ὡς

πᾶσιν ἐδόκει· ὁ δ' ἔπεισε τεχνικῶς πως. Καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. Καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ δπλα τοῦ ἑτέρου ἐξῆγει ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἑτερον ἐξέφερον ως τεθνηκότα· ὁ δὲ οὐδὲν ἐπεπόνθει.

§ 7-8 Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἵ ὡροῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς δπλοῖς. Ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν ὅδε· ὁ μὲν παραθέμενος τὰ δπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ πυκνὰ στρεφόμενος ως φοβούμενος, ληστής δὲ προσέρχεται· ὁ δ' ἔπειδαν προΐδῃ, ἀπαντῷ ἀρπάσας τὰ δπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐποίουν ἐν ὁυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής, δήσας τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίστε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν εἴτα παρὰ τοὺς βοῦς ζεύξας ὀπίσω τῷ χειρὶ δεδεμένον ἐλαύνει.

§ 9-11 Μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων πέλτην, καὶ τοτὲ μέν, ως δύο ἀντιτατομένων, μιμούμενος ὠρχεῖτο, τοτὲ δὲ ως πρὸς ἕνα ἔχορῆτο ταῖς πέλταις, τοτὲ δὲ ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε δψιν καλὴν φαίνεσθαι. Τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο κρούων τὰς πέλτας, καὶ ὕκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ὁυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. Μετὰ δὲ τοῦτον οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι, ως ἐδύναντο κάλλιστα, ἥσάν τε ἐν ὁυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ὁυθμὸν αὐλούμενοι καὶ ἐπαιάνισαν καὶ ὠρχήσαντο, ὅσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις.

§ 12-13 Ὁρῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς ὠρχήσεις ἐν δπλοῖς εἶναι. Ἐπὶ τούτοις ὁρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτοὺς ὠρχηστρίδα εἰσάγει ἐνσκευάσας, ως ἐδύνατο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δοὺς κούφην αὐτῇ. Ἡ δὲ ὠρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῶς. Ἐνταῦθα κρότος ἦν πολύς. Τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσῆγον τοὺς πρέσβεις εἰς τὸ στρά- § 14-16
τευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μήτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας
μήτε ἀδικεῖσθαι. Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις φύχοντο· οἱ δὲ
Ἐλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἵκανὰ ἔδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες
ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες
τὴν Παφλαγονίαν. Τῇ δ' ἄλλῃ ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ
ῶρμίσαντο εἰς Ἀρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἴκουσι
μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἄποικοί εἰσιν. Οὗτοι
δὲ ἔνια πέμπουσι τοῖς Ἐλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τρισ-
χιλίους, οἷνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια. Καὶ Χειρίσο-
φος ἐνταῦθα ἥλθε τριήρη ἔχων. Καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσ-
εδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἥκειν ὁ δ' ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπίγγελλε
δέ, ὅτι ἐπαινούη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ
ἄλλοι καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοιντο ἔξω τοῦ
Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι.

Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμήνη ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας § 17-18
πέντε. Ως δὲ τῆς Ἐλλάδος ἔδόκουν ἐγγὺς γίγνεσθαι, ἥδη μᾶλ-
λον ἢ πρόσθεν εἰσήσει αὐτούς, ὅπως ἀν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε
ἀφίκοιντο. Ἡγήσαντο οὖν, εἰ ἔνα ἔλοιντο ἀρχοντα, μᾶλλον
ἄν, ἢ πολυαρχίας οὕστης, δύνασθαι τὸν ἔνα χρῆσθαι τῷ στρα-
τεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καί, εἴ τι δέοι λανθάνειν,
μᾶλλον ἀν κρύπτεσθαι, καί, εἴ τι αὖ δέοι φυάνειν, ἥττον ἀν
ὑστερίζειν οὐ γὰρ ἀν λόγων δεῖν πρὸς ἄλλήλους, ἀλλὰ τὸ δό-
ξαν τῷ ἔνι περαίνεσθαι ἀν τὸν δ' ἐμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς
νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί.

Ως δὲ ταῦτα διενοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· § 19-21
καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιόντες αὐτῷ, ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω
γιγνώσκει καὶ εὔνοιαν ἐνδεικνύμενος ἔκαστος ἐπειθεν αὐτὸν
ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. Ο δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα,
νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μεῖζω οὕτως ἑαυτῷ γίγνεσθαι παρὰ
τοῖς φίλοις καὶ εἰς τὴν πόλιν τὸ αὐτοῦ ὄνομα μεῖζον ἀφίξε-

σθαι, ἵσως δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἀν αἰτίος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι. Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. 'Οπότε δ' αὖ ἐνθυμοῖτο, ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅπῃ τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κίνδυνος εἴη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν, ἡπορεῖτο.

§ 22 - 24   'Απορουμένῳ δὲ αὐτῷ ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο ιερεῖα ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ. Θυομένῳ δὲ αὐτῷ διαφανῶς δὲ θεὸς σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἄρχῆς μήτε, εἰ αἰροῖντο, ἀποδέχεσθαι. Τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

§ 25 - 28   'Η δὲ στρατιὰ συνῆλθε καὶ πάντες ἔλεγον ἔνα αἰρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προύβάλλοντο αὐτόν. 'Επεὶ δὲ ἔδόκει δῆλον εἶναι, ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἰ τις ἐπιψήφιζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεγε τάδε· «Ἐγώ, ὃ ἄνδρες, ἥδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὔχομαι δούναι μοι τοὺς θεοὺς αἰτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα, Λακεδαιμονίου ἄνδρὸς παρόντος, οὗτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἥττον ἀν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἰ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ τε αὖ οὐ πάντα τι νομίζω ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο· οἶδα γάρ, ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. 'Επεὶ δὲ τοῦτο ὡμολόγησαν, εὐθὺς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν. Εἰ οὖν ταῦτα εἰδὼς ἐγὼ δοκοίην, ὅπου δυναίμην, ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξιώμα, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ λίαν ἀν ταχὺ σωφρονισθείην.

§ 29   »'Ο δὲ ὑμεῖς ἔννοεῖτε, ὅτι ἥττον ἀν στάσις εἴη, ἐνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εῦ ΐστε, ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὑρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γάρ, ὅστις ἐν πολέμῳ ὧν στα-

σιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἀν θαυμάσαιμι, εἴ τινα εὔροιτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον».

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἀνίσταντο λέγοντες, § 30 . 31
ώς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν, ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι· «ἢ ὁργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἱρῶνται; ἐπεί, εἰ οὕτω γε τοῦτο ἔχει», ἔφη, «οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν». Ἐνταῦθα δὴ ὡς εὗ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεμούρβησαν. Καὶ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἐώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν· «Ἄλλ', ὃ ἀνδρεῖς», ἔφη, «ὡς πάνυ εἰδῆτε, ὅμνυτο ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἢ μὴν ἐγώ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἥσθανόμην, ἐθυόμην, εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καί μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἴεροῖς ἐσήμηναν, ὥστε καὶ ἰδιώτην ἀν γνῶναι, ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαί με δεῖ».

Οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἰροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἦρέ- § 32 - 33
θη, παρελθὼν εἶπεν· «Ἄλλ', ὃ ἀνδρεῖς, τοῦτο μὲν ἵστε, ὅτι οὐδὲ ἀν ἔγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε. Ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε», ἔφη, «καὶ ἐγὼ πειράσομαι, δέ τι ἀν δύνωμαι, ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. Καὶ ὑμεῖς παρασκευάζεσθε ὡς αὐριον, ἐὰν πλοῦς ἥ, ἀναξόμενοι· δέ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν· ἀπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα».

Γ' Ἀπὸ τὴν Σινώπην μετὰ διήμερον πλοῦν φθάνοντες οἱ Ἑλληνες εἰς τὴν ἔλληνικὴν πόλιν Ἡράκλειαν· ἐδῶ ἀπὸ τοὺς Ἡρακλεώτας, οἱ δοῖοι προδύναμοις τοὺς ἐφιλοξένησαν, ζητοῦν χρήματα. Ἐπειδὴ δὲ δὲ οἱ Χειρίσοφος καὶ δὲ Ξενοφῶν ἥρονται νὰ ἔξαναγκάσουν πόλιν ἔλληνικὴν νὰ δώσῃ χρήματα, γίνεται στάσις εἰς τὸ στράτευμα καὶ διαίρεσις αὐ-

τοῦ. Οἱ Ἀρχάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί, οἱ δποῖοι ἦσαν περὶ τοὺς 4.500, ἐκλέγοντα δέκα στρατηγὸν καὶ λαβόντες πλοῖα ἀπὸ τοὺς Ἡρακλεώτας ἀποπλέοντα εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, δὲ Χειρίσοφος μὲ 2.100 στρατιώτας πορεύεται διὰ ἔησας ἀνὰ τὴν παραλίαν καὶ δὲ Ξενοφῶν μὲ 2.100 ἀποβιβάζεται εἰς τὰ δρια τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἡρακλεώτιδος καὶ ἔξαπολονθεῖ τὴν πορείαν διὰ ἔησας.

Οἱ Ἀρχάδες καὶ Ἀχαιοί, εὐθὺς ὡς ἀπεβιβάσθησαν τὴν νύκτα εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, βαδίζοντα εἰς τὰς πλησίον κειμένας θρησκιὰς κάώμας· τὴν ἐπομένην δὲ πρωίαν ἐπιτίθενται κατ’ αὐτῶν πρὸς λαφυρογαγγίαν καὶ κατορθώνονταν νὰ λάβονταν πολλὰ λάφυρα· ἀλλ’ οἱ Θρᾷκες συναθροισθέντες καταδιώκουν αὐτὸν καί, ἀφοῦ ἐφόνευσαν πολλούς, ἀναγκάζουν τοὺς λοιποὺς νὰ ὑποχωρήσουν εἰς τινὰ λόφον καὶ ἐδῶ τοὺς πολιορκοῦν.

Τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀρχάδων καὶ Ἀχαιῶν μαθὼν δὲ Ξενοφῶν συναθροίζει τοὺς στρατιώτας τον καὶ προτρέπει αὐτὸν νὰ σπεύσουν εἰς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων. Οἱ Θρᾷκες ἀντιληφθέντες τὴν βοήθειαν φεύγονταν τὴν νύκτα καὶ οὕτως οἱ Ἀρχάδες καὶ Ἀχαιοί ἀποσδοκήτως ἀπαλλαγέντες ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τρέπονται πρὸς τὴν Κάλπην, δύον συναντοῦν τὸν Χειρίσοφον· μετ’ ὅλιγον δὲ καταφθάνει ἐδῶ καὶ δὲ Ξενοφῶν καὶ χαίρουν ὅλοι διὰ τὴν συνάντησιν καὶ συνένωσιν.

Συνενωθέντες πάλιν οἱ Ἑλληνες στρατοπεδεύονταν ταῦτην τὴν ἥμέραν πλησίον τοῦ λιμένος τῆς Κάλπης. Τὴν δὲ ἐπομένην ἔξέρχονται εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας, διὰ νὰ εῦρονταν τροφὰς καὶ διὰ νὰ θάψουν τοὺς νεκρούς. Ἀφοῦ δὲ ἔθαψαν αὐτούς, τὴν ἀκόλουθον ἥμέραν συναθροισθέντες οἱ στρατιῶται πρῶτον μὲν ἀποφασίζουν νὰ θανατώσουν πάντα, διστις εἰς τὸ ἔξης ἥθελε κάμει λόγον περὶ διαιρέσεως τοῦ στρατοῦ, ἔπειτα δὲ ἐκλέγονταν καὶ πάλιν ὡς ἀρχοντας τοὺς παλαιοὺς στρατηγούς, ἀντὶ δὲ τοῦ Χειρίσοφου, δὲ ποῖος εἶχεν ἀποθάνει, τὸν Νέωνα.

Οἱ Νέωνες βλέπων τοὺς στρατιώτας εἰς κακὴν κατάστασιν δι’ ἔλλειψιν τροφίμων ἔξάγει δισχιλίους στρατιώτας πρὸς λαφυρογαγγίαν· ἀλλ’ οἱ Βιθυνοὶ Θρᾷκες βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ ἴππικοῦ τοῦ Φαρναβάζου τρέπονταν αὐτὸν εἰς φυγὴν καὶ φονεύονταν περὶ τοὺς 500.

Τὴν ἐπομένην ἀναγκάσθησαν οἱ Ἑλληνες νὰ ἀποσυρθοῦν εἰς ὁχυρὰν θέσιν καὶ ἐδῶ ὀχυροῦνται διὰ τάφρους καὶ χαρακώματος· ἀφοῦ δὲ ἀφῆκαν εἰς τὸ ὀχυρωμένον στρατόπεδον τὸν Νέωνα μαζὶ μὲ τοὺς πρεσβυτέρους, ἔρχονται οἱ λοιποὶ ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα εἰς τὸν τόπον

τῆς συμπλοκῆς καὶ θάπιουν τὸν νεκρούς. Ἀλλὰ βλέπουν ἀπέναντί των ἐπί τινων λόφων συντεταγμένους τὸν Βιθυνὸν καὶ τὸν ἵππεῖς τοῦ Φαιραβάζου· ἐνθαρρυνθέντες ὑπὸ τοῦ Εενοφῶντος δρομοῦν κατ' αὐτῶν καὶ τὸν τρέπουν εἰς φυγήν. Μετὰ τοῦτο περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἥλιου, ἀφοῦ ἔστησαν τρόπαιον, ἐπιστρέφουν εἰς τὸ στρατόπεδον.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἔξησφαλίσθησαν ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν Βιθυνῶν, διαμένουν εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης· ἔξερχόμενοι δὲ εἰς τὰ πέριξ ἐλεηλάτουν αὐτὰ καὶ ἔφερον εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφθόνους τροφάς· ἄλλοτε δὲ ἐπρομηθεύοντο τροφὰς ἀγοράζοντες ἀπὸ τὰ καταπλέοντα εἰς τὸν λιμένα πλοῖα.

"Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται δὲ Κλέανδρος, δὲ ἀρμοστὴς τοῦ Βυζαντίου, δστις ὑπόσχεται, ἐὰν οἱ θεοὶ τὸ ἐπιτρέψουν, νὰ δόηγήσῃ τὸν "Ἐλληνας εἰς τὴν Ἑλλάδα. "Ἐπειδὴ δμως ἐπὶ τοεῖς ἡμέρας θυσίας εὑνοῖκάς δι' αὐτήν, ἀποφεύγει νὰ δόηγήσῃ τὸν "Ἐλληνας ὑποσχεθεὶς νὰ ὑποδεχθῇ αὐτούς, δσον δύναται καλύτερα, δταν φθάσον εἰς τὸ Βυζάντιον. Καὶ οὗτος μὲν ἀνεχώρησεν. Οἱ δὲ "Ἐλληνες πεζῇ διὰ τῆς Βιθυνίας πορευόμενοι μετὰ ἔξημέρας φθάνουν εἰς τὴν Χρυσόπολιν.]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ. ΑΠΟ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΡΑΙΚΗΝ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΑΙΚΗΝ ΠΑΛΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ

(Όκτωβριος του 400 - Μάρτιος του 399 π. Χ.)

21. Οι "Ελληνες ἐν Βυζαντίῳ.

(1, 2-32)

"Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στρατευμα, μὴ § 2-4
ἐπὶ τὴν αὐτοῦ χώραν στρατεύηται, πέμψας πρέσβεις πρὸς
Ἄναξίβιον τὸν ναύαρχον — ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὃν —
ἔδειτο διαβιβάσαι τὸ στρατευμα ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ὑπισχνεῖτο
πάντα ποιήσειν αὐτῷ, ὅσα δέοι. Καὶ ὁ Ἄναξίβιος μετεπέμ-
ψατο τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς εἰς Βυζάντιον καὶ ὑπι-
σχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις.
Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βούλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν
δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἥδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ
βούλοιτο ἀποπλεῖν. Ὁ δὲ Ἄναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδια-
βάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάτεσθαι. "Ἐφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

Σεύθης δὲ ὁ Θρᾷξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει Ξενο- § 5-6
φῶντα συμπροθυμεῖσθαι, ὅπως διαβῇ τὸ στρατευμα, καὶ ἔφη
οὐ μεταμελήσειν αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι. Ὁ δ' εἶπεν:
« Ἀλλὰ τὸ μὲν στρατευμα διαβήσεται· τούτου ἔνεκα μηδὲν
τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε ἄλλῳ μηδενί· ἔπειδὰν δὲ διαβῇ, ἐγὼ
μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους
ὄντας προσφερέσθω, ὡς ἂν αὐτῷ δοκεῖ ».

§ 7 - 10 Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατῖωται. Καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἔξιέναι, ώς ἀποπέμψων τε ἄμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. Ἐνταῦθα οἱ στρατῖωται ἥχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. Καὶ ὁ Ξενοφῶν, Κλεάνδρῳ τῷ ἀρμοστῇ ἔνεος γεγενημένος, προσελθὼν ἡσπάζετο αὐτὸν ώς ἀποπλευσόμενος ἥδη. Ὁ δὲ αὐτῷ λέγει· « Μὴ ποιήσῃς ταῦτα· εἰ δὲ μῆ », ἔφη, « αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς ἥδη σὲ αἰτῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἔξέρχεται τὸ στράτευμα ». Ὁ δὲ εἶπεν· « Αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, ἀλλ’ οἱ στρατιῶται αὐτοί, οἵ ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον ». « Ἄλλ’ ὅμως », ἔφη, « ἐγώ σοι συμβουλεύω ἔξελθεῖν μὲν ώς συμπορευσόμενον, ἐπειδὰν δὲ ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι ». « Ταῦτα τοίνυν », ἔφη ὁ Ξενοφῶν, « ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα ». Οὕτως ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα.

§ 11 - 14 Ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἔξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασαμένους καὶ προσανειπεῖν, ὃς ἂν μὴ παρῇ εἰς τὴν ἔξετασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμόν, ὅτι αὐτὸς αὗτὸν αἰτιάσεται. Ἐντεῦθεν ἔξῆσαν οἵ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. Καὶ ἀρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἥσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας, ώς, δόποτε ἔξω γένοιντο πάντες, συγκλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἔλεξε· « Τὰ μὲν ἐπιτήδεια », ἔφη, « λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει ». Ἐπακούσαντες δέ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα ἦ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου, πότερα

πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὅρους δέοι πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θράκης.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελέγοντο, οἱ στρατιῶται ἀναρριπάσαντες § 15 - 17 τὰ ὄπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντες. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὡς εἶδον προσθέοντας τοὺς δπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. Οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας καὶ ἔλεγον, ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἑκόντες ἀνοίξουσιν. Ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν τὸ τεῖχος ὑπερβάντες εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δέ, οἱ ἔτι ἐτύγχανον ἔνδον ὅντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὁρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίναις τὸν μοχλόν, ἀναπεταννύασι τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

Οἱ δὲ Ξενοφῶν, ὡς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δείσας, μὴ ἐφ' ἀρ- § 18 - 20 παγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἕαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἰσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. Οἱ δὲ Βυζάντιοι, ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγχανον ὅντες, ἔξω, οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σφέζοιντο, πάντες δὲ φοντο ἀπολωλέναι, ὡς ἔαλωκυίας τῆς πόλεως. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀποφεύγει. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιευτικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται ἐκ Καλχηδόνος φρουρούς· οὐ γὰρ ἴκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας.

Οἱ δὲ στρατιῶται, ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσι § 21 - 24 πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι· « Νῦν σοι ἔξεστιν, ὃ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. » Ἐχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χορήματα, ἔχεις ἄνδρας τοσούτους. Νῦν ἀν, εἰ βιόλοιο, σύ τε ἡμᾶς ὀνήσαις

καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν ». 'Ο δ' ἀπεκρίνατο· « 'Αλλ' εῦ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὅπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα ». Καὶ αὐτός τε παρηγγύα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἔκέλευε παρεγγυᾶν. Οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἔαυτῶν ταττόμενοι οἱ τε ὄπλιται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτὼ ἔγενοντο καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἑκάτερον παρεδεδραμῆκεσαν. Τὸ δὲ χωρίον, τὸ Θράκιον καλούμενον, ὡς κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἐστι, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν.

§ 25   Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὅπλα καὶ κατηρεμίσθησαν συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν στρατιὰν καὶ λέγει τάδε· « "Οτι μὲν ὀργίζεσθε, δ' ἀνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἔξαπατώμενοι, οὐδὲν θαυμάζω. "Ην δὲ τῷ θυμῷ χαριζόμενθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἔξαπάτης τιμωρησόμενθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἴτιάν διαρπάσωμεν, ἐνθυμεῖσθε, ἂν ἔσται ἐντεῦθεν.

§ 26 - 27   » Πολέμοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. Οὗτος δ' ὁ πόλεμος ἀν γένοιτο, εἰκάζειν δὴ ἔξεστιν ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. 'Ημεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἥλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δὲ ἐν τοῖς νεωροίοις οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ προσόδου οὕσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπό τε τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπεροχίας οὐ μεῖον χιλίων ταλάντων ἀρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τὸ Βυζάντιον, δπου νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν οὕτως, ὡς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε.

§ 28   » Νῦν δὲ δὴ τί ἀν οἰόμεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίων μὲν καὶ τοὺς ἀρχαίους συμμάχους ἔχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ τῶν ἐκείνοις τότε συμμάχων πάντων Λακεδαιμονίοις προσγε-

γενημένων, Τισσαφέρνους δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θάλαττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῖν ὅντων, πολεμιώτατου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἥλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; Τούτων δὴ πάντων ὅμοιος ὅντων, ἔστι τις οὕτως ἀφρων, ὅστις οἴεται ἄν ἡμᾶς περιγενέσθαι;

» Μὴ πρὸς θεῶν μαινώμεθα μηδ' αἰσχρῶς ἀπολώμεθα πο- § 29 - 31
λέμιοι ὅντες καὶ ταῖς πατρίσιαι καὶ τοῖς ἡμετέροις φίλοις τε καὶ οἰκείοις. Πάντες γὰρ οὗτοι ἐν ταῖς πόλεσίν εἰσι ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἥθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἐλληνίδα δὲ πόλιν πρώτην, εἰς ἣν ἥλθομεν, ἐκπορθήσομεν. Ἔγὼ μὲν τοίνυν εὔχομαι, πρὸν ταῦτα ἐπιδεῖν ὑφ' ὑμῶν γενόμενα, μυρίας κατὰ γῆς ὁργυιὰς γενέσθαι. Καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἐλληνας ὅντας τοῖς τῶν Ἐλλήνων προεστηκόσι πειθομένους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. Εἳν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γοῦν Ἐλλάδος μὴ στέρεσθαι. Καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμψαντας Ἀναξιβίῳ πρέσβεις εἰπεῖν, ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες εἰσεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' εὑρησόμενοι, ἣν δυνάμεθα, παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι, εἰ δὲ μή, δηλώσοντές γε, ὅτι οὐκ ἔξαπατώμενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἔξερχόμεθα ».

Ταῦτα ἔδοξε καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἡλεῖον § 32
ἔροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον Ἀχαιόν.
Οἱ μὲν ταῦτα φέροντο ἔροῦντες.

[Μετὰ ταῦτα ὁ Ξενοφῶν ἀποχωρεῖ ἀπὸ τὸ στράτευμα, παρουσιάζεται δὲ εἰς αὐτὸν κάποιος Θηβαῖος τυχοδιώκτης, ὁ Κοιρατάδας, δόποιος ὑπόσχεται νὰ δδηγήσῃ τὸνς Ἐλληνας εἰς τὸ Δέλτα τῆς Θράκης, παρέχων εἰς αὐτὸνς ἀφθονα τὰ τρόφιμα· οἱ Ἐλληνες, ἐπειδὴ ὁ Ἀραξίβιος οὐδὲν ὀδισμένον ἀπήντησε, δέχονται τὸν Κοιρατάδαν ὡς στρατηγὸν καὶ ἔξερχονται ἐκ τοῦ Βυζαντίου· ἀλλ' ὁ Κοιρατάδας, ἐπειδὴ

δὲν ἥδύντα τὰ παρέχῃ τροφὴν διὸ ὅλον τὸ στράτευμα, παραιτεῖται ἀπὸ τὴν στρατηγίαν καὶ ἀναχωρεῖ.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κοιρατάδα τὸ στράτευμα διέμενεν εἰς κώμας τῆς Θράκης κειμένας πέροις τοῦ Βυζαντίου καὶ δὲν ἐγράφειν εἰς ποῖον μέρος τὰ διευθυνθῆ. Οἱ στρατηγοὶ ἐδιχονόσουν, διότι ἄλλος μὲν ἥθελε τὰ δόδηγήση τὸν στρατὸν εἰς Σεύθην, τὸν ἡγεμόνα τῆς Θράκης, ἄλλος δὲ εἰς τὴν Θρακικὴν Χερρόνησον, ἄλλος δὲ ἥθελε τὰ διαβιβασθῆ πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

*Ἐν τῷ μεταξὺ φθάνει εἰς τὸ Βυζάντιον δὲ ἀρισταρχος ὁ διάδοχος τοῦ Κλεάνθρου καὶ δὲν γνάρχος Πῶλος ὡς διάδοχος τοῦ Ἀραξίβιου· τῇ συμβουλῇ τοῦ τελευταίου πωλεῖ δὲ ἀρισταρχος 400 ὑπολειφθέντας εἰς τὸ Βυζάντιον στρατιώτας τοῦ Κύρου. Ο δὲ Ἀραξίβιος, ἀφοῦ ἔπλευσεν εἰς τὸ Πάριον μαζὶ μὲ τὸν Ξενοφῶντα, ἀποστέλλει εἰς τὸν Φαρνάβαζον ἀπεσταλμένους, διὰ τὰ τοῦ ὑπενθυμίση, διὰ τοῦ εἶχεν ὑποσχεθῆ. Ἀλλ’ δὲ Φαρνάβαζος, ἀφοῦ ἔμαθεν, διότι ἥλθεν ἄλλος ἀρισταρχος εἰς τὸ Βυζάντιον, δὲ ἀρισταρχος, καὶ διότι δὲ Ἀραξίβιος δὲν ἦτο πλέον γνάρχος, οὐδὲν μὲν ἀποκρίνεται εἰς τὸν Ἀραξίβιον, διεξάγει δὲ τὸν ἀρισταρχον διαπραγματεύσεις περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύματος. Τότε δὲ Ἀραξίβιος, διὰ τὰ ἐκδικηθῆ, παρακινεῖ τὸν Ξενοφῶντα τὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ στράτευμα καί, ἀφοῦ δόδηγήσῃ δοσον τὸ δυνιατὸν περισσοτέρους εἰς τὴν Πέρινθον, τὰ διαβιβάσῃ αὐτὸν εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς καταπολέμησιν τοῦ Φαρνάβαζον.

*Ο Ξενοφῶν ἐπιστρέψει εἰς τὸ στράτευμα, οἵ δὲ στρατιῶται τὸν ὑποδέχονται μὲν μεγάλην χαρὰν καὶ εὐθὺς τὸν ἀκολουθοῦν, προδυμότατοι τὰ διαβιβασθοῦν ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἀλλ’ δὲ νέος ἀρισταρχος ἀρισταρχος, δπως εὐχαριστήσῃ τὸν Φαρνάβαζον, ἐμποδίζει αὐτὸν τὰ διαβιβασθοῦν.

Εἰς τοιαύτην ἀμηχανίαν ενρεθεὶς δὲ Ξενοφῶν μεταβαίνει μαζὶ μὲν ἄλλους στρατιώτας εἰς τὸν Σεύθην, ἀπὸ τὸν δποῖον ἐπανειλημένως εἶχε παρακληθῆ τὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν τὸ στράτευμα. Ο Σεύθης ἐπειδὴ ἐπεθύμει τὰ ἀνατήσῃ τὴν πατρικήν του ἀρχήν, τὴν δποίαν εἶχε στερηθῆ, ὑπόσχεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα, διότι καὶ μεγάλους μισθοὺς καὶ χώραν καὶ ἄλλα θὰ δώσῃ εἰς τὸν στρατιώτας, ἐὰν βοηθήσουν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.]

22. Προσχώρησις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Σεύθην
καὶ τὸ παρ' αὐτῷ δεῖπνον.

(3, 1 - 33)

Ἄκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀπή- § 1 - 2
λαυνον· καὶ πρὸς ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ καὶ ἀπῆγ-
γειλαν ἔκαστοι τοῖς πέμψασιν. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν
Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγούς· τοῖς
δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον ὀδὸν ἔσσαι, τὸ δὲ στρά-
τευμα συγκαλέσαι. Καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος·
οὗτοι δὲ ἀπεῖχον ὡς δέκα στάδια.

Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστὰς Ξενοφῶν εἶπε τάδε· « Ἄν- § 3 - 6
δρες, διαπλεῖν μέν, ἔνθα βουλόμεθα, Ἀρίσταρχος τριήρεις ἔχων
κωλύει· ὅστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ αὐτὸς
κελεύει εἰς Χεροόνησον βίᾳ διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὅρους πορεύεσθαι·
ἡν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἐλθωμεν, οὕτε πωλήσειν ἔτι
ὑμᾶς φησιν, ὅσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὕτε ἔξαπατήσεσθαι ἔτι
ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὕτε περιόψεσθαι ἔτι, ὅσπερ
νυνί, δεομένους τῶν ἐπιτηδείων. Οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύ-
θης δέ φησιν, ἂν πρὸς ἐκεῖνον ἵητε, εῦ ποιήσειν ὑμᾶς. Νῦν
οὖν σκέψασθε, πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλεύεσθε
ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ
ἐνθάδε οὕτε ἀργύριον ἔχομεν, ὅστε ἀγοράζειν, οὕτε ἄνευ ἀρ-
γυρίου ἔωσι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας, ὅθεν οἱ
ἥττους ἔωσι λαμβάνειν, ἐκεῖ, ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια, ἀκούον-
τας, ὅ, τι τις ἥμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι, ὅ, τι ἀν ἥμιν δοκῇ κρά-
τιστον εἶναι. Καὶ δτῷ», ἔφη, « ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖ-
ρα ». Ἀνέτειναν ἀπαντες. « Ἀπιόγτες τοίνυν », ἔφη, « συ-
σκευάζεσθε, καὶ ἐπειδὴν παραγγέλλῃ τις, ἐπεσθε τῷ ἥγου-
μένῳ ».

Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἥγεῖτο, οἱ δ' εἶποντο. Νέων § 7 - 9
δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἐπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ

δ' οὐχ ὑπήκουον. Ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα σταδίους προεληλύθεσαν, ἀπαντῷ Σεύθης. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἵδων αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, δπως, ὅτι πλείστων ἀκούοντων, εἶποι αὐτῷ, ἂν ἐδόκει συμφέρειν. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν· « Ἡμεῖς πορευόμεθα, ὅπου μέλλει ἔξειν τὸ στράτευμα τροφήν· ἔκει δ' ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων τοῦ Ἀριστάρχου αἰρησόμεθα, ἂν ἀν κράτιστα δοκῇ εἶναι. Ἡν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ, ὅπου πλείστα ἔστιν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιοῦμεν ἔενίζεσθαι». Καὶ ὁ Σεύθης ἔφη· « Ἄλλὰ οἶδα κώμας πολλὰς ἀνδρός καὶ πάντα ἔχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας ἡμῶν οὐ πολὺ ». « Ἡγοῦ τοίνυν », ἔφη ὁ Ξενοφῶν.

§ 10 - 12 Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς δεῖλης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε· « Ἔγώ, ὃ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοὶ καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυνικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. Σιτία δὲ καὶ ποτά, ὥσπερ καὶ νῦν, ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔξετε ὅπόσα δ' ἀν ἀλίσκηται, ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. Καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἴκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ ἀναζητεῖν· ἀν δέ τις ἀνθιστῆται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι ». Ἐπήρετο ὁ Ξενοφῶν· « Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαι σοι τὸ στράτευμα; » Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· « Οὐδαμῆ πλεῖον ἑπτὰ ἡμερῶν, μεῖον δὲ πολλαχῇ ».

§ 13 - 14 Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτά, ὅτι παντὸς ἄξια λέγει Σεύθης· χειμῶν γὰρ ἦν καὶ οὕτε οἴκαδε ἀποπλεῖν τῷ τοῦτο βουλομένῳ δυνατὸν ἦν, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἶόν τε, εἰ δέοι ὧνον μένους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολεμίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἢ μόνους. Ὁντων δ' ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ μισθὸν προσλήψουντο, εὔρημα ἐδόκει εἶναι. Μετὰ ταῦτα

εἶπεν δὲ Ξενοφῶν· « Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπιψηφιῶ ἐγὼ ταῦτα ». Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. Εὐθὺς δὲ Σεύθη εἶπεν, ὅτι συστρατεύσοιντο αὐτῷ.

Μετὰ τοῦτο οἵ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρα- § 15 - 17 τηγοὺς δὲ καὶ λοχαγοὺς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκάλεσε, πλησίον κώμην ἔχων. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν ώς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, Ἡρακλείδης τις Μαρωνείτης, ὃς ἦν ἐκεῖ, προσιών ἐνὶ ἑκάστῳ, οὕστινας φέτο ἔχειν τι δοῦναι Σεύθη, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, οἵ παρησαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον, τὸν Ὁδρουσῶν βασιλέα, καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ γυναικὶ, ἔλεγεν, ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθης δ', ἐπεὶ τὸ στράτευμα τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἐσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. « Γείτων οὖν ὧν ἵκανότατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὗ καὶ κακῶς ποιεῖν. Ἡν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε, ὅτι ἀν ἀγητε· καὶ ἀμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ ἐὰν Μηδόκῳ, τῷ πρόσω οἰκοῦντι, διδῶτε ». Τούτους μὲν οὕτως ἐπειδύνεν.

Αὖθις δὲ Τιμασίωνι τῷ Δαρδανεῖ προσελθών, ἐπεὶ ἥκου- § 18 - 20 σεν αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικάς, ἔλεγεν, ὅτι νομίζοιτο, δπότε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης, δωρεῖσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. « Οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε γένηται, ἵκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι ». Τοιαῦτα παρήγει ἑκάστῳ προσιών. Προσελθών δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε· « Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθη τὸ σὸν δνομα μέγιστόν ἔστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἵσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν ἀξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι Σεύθην. Εὔνους δέ σοι ὧν παραινῶ· εὗ οἶδα γάρ, ὅτι, δσφ ἀν μείζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσούτῳ μείζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὴ πείσει ». Ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἡπόρει·

διεβεβήκει γὰρ ἐκ Παρίου οὐκ ἔχων, εἰ μὴ παῖδα καὶ ἑφόδιον.

1 - 22 Ὁπερ δὲ εἰσῆλθον τῶν τε Θρακῶν οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ πρέσβεις, ὅσοι παρῆσαν ἀπὸ πόλεως, ἐκαθέζοντο μὲν κύκλῳ ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηγέζησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἡσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῖται μεγάλοι προσπεπερονημένοι ἡσαν πρόδος τοῖς κρέασι. Μάλιστα δ' αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους ἀεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν. Καὶ πρῶτος τόδε ἐποίει Σεύθης· ἀνελόμενος τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ ἐρρίπτει, οἵς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὥσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίουν, καθ' οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο.

§ 23 - 25 Ἀρκὰς δέ τις, Ἄργυρος δνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν διαρριπτεῖν εἴα χαίρειν, λαβὼν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχούνικον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα ἐδείπνει. Κέρατα δὲ οἶνου περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· δ' ὉἌργυρος, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας δ' οἰνοχόος ἦκεν, εἰπεν ίδών τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι δειπνοῦντα, « Ἐκείνῳ », ἔφη, « δός· σχολάζει γὰρ ἥδη, ἐγὼ δὲ οὐδέπω ». Ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἥρωτα τὸν οἰνοχόον, τί λέγει. Ο δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἐλληνίζειν γὰρ ἥπιστατο. Ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

§ 26 - 28 Ὁπερ δὲ προύχώρει δ' πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θρᾷξ ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν εἶπε· « Προπίνω σοι, ὦ Σεύθη, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δωροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων, δν ἀν ἐθέλῃς, αἰρήσεις καὶ ἀποχωρῶν οὐ φοβήσει τὸν πολέμιον ». Ἀλλος παῖδα εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἴμάτια τῇ γυναικί. Καὶ Τιμασίων προπίνων ἐδωρήσατο φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἀξίαν δέκα μνῶν. Γνήσιππος δέ τις Ἄθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν, δτι ἀρχαῖος εἴη

νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς ἔνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασιλέα « ἵνα καὶ ἐγώ », ἔφη, « ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν ».

‘Ο δὲ Ξενοφῶν ἡπορεῖτο, τί ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτύγχανεν § 29-31 ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ καθήμενος. ‘Ο δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας ὀρέξαι τὸν οἰνοχόον. ‘Ο δὲ Ξενοφῶν ἀνέστη δεξάμενος τὸ κέρας καὶ εἶπεν· « Ἔγὼ δέ σοι, ὁ Σεύθη, δίδωμι ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἐμοὺς τούτους ἔταιρους φίλους πιστούς, καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτι ἐμοῦ σοι βουλομένους φίλους εἶναι. Καὶ νῦν πάρεισιν οὐδέν σε προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προϊέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ' ᾧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπολήψει πατρῷαν οὗσαν, τὴν δὲ αἰτήσει, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ γυναικας κατακτήσει, οὓς οὐ λήζεσθαι σε δεήσει, ἀλλ’ αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς σὲ δῶρα ». Ἀναστὰς ὁ Σεύθης συνεξέπιε τῷ Ξενοφῶντι.

Μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷοις σημαίνουσιν αὐτοῦ § 32-33 λοῦντες καὶ σάλπιγξιν ὠμοβοείαις ὁνθμούς τε καὶ οἴον μαγάδιδι σαλπίζοντες. Καὶ αὐτὸς Σεύθης ἀναστὰς ἀνέκραγέ τε πολεμικὸν καὶ ἔξήλατο, ὕσπερ βέλος φυλαττόμενος, μάλα ἔλαφρῶς. Εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.

[Μετὰ τὸ δεῖπνον περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἥλιου οἱ λοχαγοὶ ἀπέρχονται εἰς τὸ στρατόπεδον· δὲ δὲ Σεύθης καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπιπίπτοντες ἀνελπίστως κατὰ τῶν κωμῶν τῶν πολεμίων καὶ πολλὰ μὲν ἀνδράποδα, πολλὰ δὲ ζῷα συλλαμβάνουν.

Τὴν ἐπομένην δὲ Σεύθης κατακαίει τὰς κώμας καὶ στρατοπεδεύει εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Θυνῶν· οὗτοι δέ, ἐπειδὴ ἐφοβήθησαν, ἐγκαταλείποντες τὰς κώμας των καὶ καταφεύγουν εἰς τὰ δόρη. Μετ' δλίγας δὲ ἡμέρας συνάπτοντες εἰρήνην μὲ τὸν Σεύθην καὶ δίδουν δμήδους. Ἀλλὰ κατά τινα τύχην κατελθόντες ἐκ τοῦ δρους οἱ Θυνοὶ ἐπιτίθενται κατά

τινος ὑπὸ αὐτὸς ὑψηλότερον κειμένης κώμης, ὅπου κατεσκήνωνται ὁ Σενοφῶν, καὶ πυρπολοῦν αὐτὴν.

Τὴν ἐπομένην δὲ Σενοφῶν μὲν τὸν στρατὸν τους καὶ μὲν τὸν στρατὸν τοῦ Σεύθους καὶ μὲν πολλοὺς ἐκ τῶν Ὀδρυσῶν, οἵ δοποῖ εἰχον προσέλθει εἰς τὸν Σεύθην, ἐκστρατεύει εἰς τὸ δόρος, ὅπου εἰχον καταφύγει οἱ Θυνοί. Οὗτοι, ὅτε ἀπὸ τοῦ δόρους εἶδον τὰ ἐπέροχεται ἐγαντίον των τόσον πολυάριθμος στρατός, φοβηθέντες καταβαίνουν καὶ μὲν παρακλήσεις ζητοῦν καὶ συνομολογοῦν εἰρήνην μὲν τὸν Σεύθην.

Οἱ Ἑλληνες μὲν τὸν Σεύθην, ἀφοῦ διέβησαν τὰ δόρη, ἔρχονται εἰς τὸ καλούμενον Δέλτα τῆς Θράκης πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τοῦ Βυζαντίου. Ἐδῶ γεννῶνται δυσαρέσκειαι μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Σεύθους, διότι δὲ ταμίας τοῦ Σεύθους Ἡρακλείδης κατεκράτησε μέρος τοῦ μισθοῦ τῶν Ἑλλήνων. Τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Σενοφῶντος αἱ δυσαρέσκειαι διελύθησαν καὶ ἐκστρατεύοντι δλοι μαζὶ εἰς τὴν πρὸς βορρᾶν πλησίον τοῦ Εὐξείνου Πόντου κειμένην χώραν μέχρι τοῦ Σαλμυδησσοῦ. Ταύτην δὲ ἀφοῦ ὑπέταξαν, ἐπιστρέψουν καὶ στρατοπεδεύοντι πλησίον τῆς Σηλυβρίας. Ἐδῶ δὲ Σεύθης, ἐπειδὴ ἐνόμισεν, ὅτι δὲν ἔχοειάζετο πλέον τοὺς Ἑλληνας, ἔπανσε τὰ παρέχῃ μισθόν.

Κατ’ ἔκεινον τὸν χρόνον ἀποφασίζουν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ βοηθήσοντα τὰς ἐν τῇ Ἄσιᾳ ἐλληνικὰς πόλεις κατὰ τοῦ Τισσαφέρους καὶ ἀποστέλλουν μὲν τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἰς τὴν Ἔφεσον τὸν Θίβωνα. Οὗτος, ἐπειδὴ δὲν εἰχεν ἀρκετὸν στρατὸν, στέλλει δύο ἄνδρας εἰς τὴν Θράκην, διὰ τὰ μισθώσουν ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς Ἑλληνας.

Οτε ἔμαθον τοῦτο δὲ Ἡρακλείδης καὶ δὲ Σεύθης, οἱ δοποῖ ἐπεθύμουν τὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, δόδηγοῦν τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Θίβωνος εἰς τὸ στρατευμα. Οἱ στρατιῶται μετ’ εὐχαριστήσεως ἀκούοντι τὰς προτάσεις τῶν ἀπεσταλμένων, μερικοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἀρκάδων καὶ κατηγοροῦν τὸν Σενοφῶντα, διότι δῆθεν ἐξ αἰτίας του τὸ στρατευμα, ἐνῷ θά ἥδυνατο τὰ ενδίσκεται ἐν τῇ Ἄσιᾳ μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ἡγαγάσθη τὰ ὑπηρετῆ ἐν μέσῳ πολλῶν κακουχιῶν τὸν Σεύθην, διστις αὐτὸν μὲν ἔκαμε πλουσιώτατον, τὸν δὲ μισθὸν τῶν στρατιωτῶν ἀποστερεῖ.

Οἱ Σενοφῶν ἀποκρούει τὴν κατηγορίαν αὐτὴν διὰ πειστικωτάτου λόγου. Κατόπιν διμιοῦν καὶ ἄλλοι ὑπὲρ τοῦ Σενοφῶντος καὶ ἀπαιτοῦν τὰ εἰσπραχθῆ δικαιόσως, τὸν δοποῖν κατεκράτει δὲ Σεύθης. Ταῦτα ἀκούσαντες δὲ Ἡρακλείδης καὶ δὲ Σεύθης ἀπῆλθον ἀπὸ τὸ ἔλ-

ληρικῶν στρατόπεδον· δ δὲ Σεύθης ματαίως προσεπάθησε διὰ πολλῶν ὑποσχέσεων νὰ κρατήσῃ τὸν Εενοφῶντα μετὰ χιλίων δραμάτων.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἑλλῆνες κατασκηνώνουν εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς δοποίας ἐσκόπευνον, ἀφοῦ προμηθευθοῦν ἀφθονώτατα τὰ πρὸς συντήρησιν τῶν, νὰ κατέλθουν εἰς τὴν θάλασσαν· αἱ δὲ κῶμαι αὗται εἶχον δωρηθῆ ἀπὸ τὸν Σεύθην εἰς τὸν Μηδοσάδην. Οὗτος, ἐπειδὴ ἔβλεπεν, ὅτι αἱ κῶμαι τοὺς ἐλεγχατοῦντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀπαιτεῖ ἐν ὀνόματι τοῦ Σεύθουν νὰ μὴ λεηλατοῦν αὐτὰς καὶ ν' ἀπέλθουν ἐκ τῆς χώρας του.

Ο Εενοφῶν δμιλεῖ πρὸς τὸν Μηδοσάδην μετὰ πολλῆς πικρίας, διότι οὗτος λέγει εἰς τοὺς Ἑλλήνας νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν χώραν, τὴν δοποίαν ἄνευ αὐτῶν δὲν θὰ εἰχειν δ Σεύθης· τὸν παραπέμπει δὲ εἰς τοὺς Λακεδαιμόνιους, τοὺς ἀρχοντας τοῦ στρατεύματος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπήτησαν ἀπειλητικῶς νὰ δοθῇ εἰς τὸ στράτευμα δ ὀφειλόμενος μισθός, δ Μηδοσάδης προτείνει νὰ ἀναθέσουν τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Σεύθην.

Ο Εενοφῶν ἐλθὼν εἰς τὸν Σεύθην ἀποδεικνύει δι' ἴσχυροῦν ἐπιχειρημάτων, ὅτι καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον του καὶ ἡ εὐημερία τοῦ κράτους του ὑπαγορεύοντον εἰς αὐτὸν νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς πρὸς τοὺς Ἑλλήνας ὑποχρεώσεις του. Ο Σεύθης πεισθεὶς εἰς τοὺς λόγους τοῦ Εενοφῶντος ἀποδίδει τὰ δρειλόμενα, τὰ δοποῖα οἱ Λακεδαιμόνιοι παραδίδοντες εἰς τὸ στράτευμα.

Μετὰ ταῦτα δ Εενοφῶν ἥτοι μάζετο ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν πατρίδα του· ἀλλὰ οἱ φίλοι του προσελθόντες τὸν καταπείθουν νὰ παραμείνῃ, ἔως ὅτου παραδώσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸν Θίβρωνα.]

23. Ἐπιστροφὴ εἰς τὴν Ἀσίαν. Παράδοσις τοῦ στρατεύματος εἰς τὸν Θίβρωνα.

(8, 1-8, 24)

Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντῷ τῷ Εε- § 1-4 νοφῶντι Εὔκλειδης, μάντις Φλειάσιος, δ Κλεαγόρου γενέσιος· οὗτος συνήδετο τῷ Εενοφῶντι, ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἡρώτα αὐτόν, πόσον χρυσίον ἔχοι. Ο δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν ἦ μὴν ἔξειν μηδὲ ἐφόδιον, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἂ ἀμφ' αὐτὸν

εῖχεν. 'Ο δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. 'Επεὶ δ' ἔπειμψαν Λαμψακηνοὶ ἔνεια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθυε τῷ Ἀπόλλωνι, παρεστήσατο τὸν Εὔκλειδην· ἵδων δὲ τὰ ίερὰ ὁ Εὔκλειδης εἶπεν, ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. « 'Ἄλλ' οἶδα », ἔφη, « ὅτι, κανὸν μέλλῃ ποτὲ ἔσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπόδιον, ἂν μηδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ ». Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. 'Ο δὲ εἶπεν· « 'Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ μειλίχιός ἐστι », καὶ ἐπήρετο, εἰ ἥδη θύσειεν, « ὕσπερ οἴκοι », ἔφη, « εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυτεῖν ». 'Ο δ' οὐκ ἔφη, ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε, τεθυκέναι τούτῳ τῷ θεῷ. Συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι, ὕσπερ εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον.

§ 5 - 6

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὁφρύνιον ἐθύετο καὶ ὠλοκαύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ καὶ ἐκαλλιέρει. Καὶ ταύτη τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Ναυσικλείδης χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ἔνουνται τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἵππον, διὸ ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἥκουσον αὐτὸν ἡδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἥθελον ἀπολαβεῖν.

§ 7 - 8

'Εντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τροφάδος καὶ ὑπερβάντες καὶ Ἱδην εἰς Ἀντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἰτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θήβης πεδίον. 'Εντεῦθεν δι' Ἀδραμυττίου καὶ Κυτωνίου εἰς Καΐκου πεδίον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

§ 24

'Εν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ στράτευμα καὶ συμμείξας αὐτὸν τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρνην καὶ Φαρνάβαζον.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

(1, 1 - 11)

§ 1-2. γίγνομαι τινος γεννῶμαι ἀπό τινα.— ὑποπτεύω τελευτὴν τοῦ βίου προαισθάνομαι τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου.— τῷ παιδεῖ ἀμφοτέρῳ = τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους.— παρεῖναι, ἀπομφ. τοῦ πάρειμι (παρὰ + εἰμὶ) εἶμαι παρών, παρευρίσκομαι.— μεταπέμπομαι προσκαλῶ.— ἄρχῃ ἡ χώρα, τὴν δποίαν διοικεῖ τις: ἡ σατραπεία.— σατράπης ἐλέγετο ὁ διοικητὴς μᾶς ἐκ τῶν εἴκοσι μεγάλων διοικήσεων ἢ σατραπειῶν, εἰς τὰς δποίας ἥτο διηρημένον τὸ περσικὸν κράτος ἢ σατραπεία τοῦ Κύρου περιελάμβανε τὴν Λυδίαν, τὴν Μεγάλην Φρυγίαν καὶ τὴν Καππαδοκίαν (βλ. χωρογρ. πίν.).— ἀπέδειξε, ἀόρ. τοῦ ἀποδείκνυμι διορίζω.— Καστωλὸς πόλις τῆς Λυδίας, πιθανῶς πλησίον τῶν Σάρδεων ἢ πεδιάς τοῦ Καστωλοῦ (Καστωλοῦ πεδίον) ἥτο ὁ τόπος, δπου ἐγίνοντο κατ' ἔτος αἱ ἐπιθεωρήσεις τῶν στρατευμάτων τῆς σατραπείας τοῦ Κύρου.— Τισσαφέρδην σατράπης τῆς Καρίας.— ὀπλῖται ἐκαλοῦντο οἱ βαρέως ὀπλισμένοι πεζοὶ στρατιῶται· οὗτοι ἐφερον κράνος, θώρακα, κνημῖδας, ἔιφος, ἀσπίδα καὶ δόρυ (βλ. πίν. III ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).— Παροράσιος ὁ ἐκ τῆς Παροράσίας, χώρας τῆς Ἀρκαδίας.— ἄρχων ἀρχηγός.

§ 3. κατέστη, ἀόρ. δριστ. τοῦ καθίσταμαι· καθίσταμαι εἰς τὴν βασιλείαν γίνομαι βασιλεύς.— ἐπιβουλεύω τινὶ ἐπιβουλεύομαι τινι, σχεδιάζω κακὸν ἐναντίον τινός.— ἀποκτενῶν, μέλλ. μικρού τοῦ ἀποκτείνω· ώς ἀποκτενῶν μὲ σκοπὸν νὰ (τὸν) φονεύσῃ.— ἔξαιτοῦμαι τινα ζητῶ ώς ἴδικήν μου χάριν τὴν σωτηρίαν τινός: μὲ τὰς παρακλήσεις μου σφῆς τινά.— ἀποπέμπω ἀποστέλλω.

§ 4-5. ἀτιμάζομαι προσβάλλομαι, ἐντροπιάζομαι.— βουλεύομαι σκέπτομαι.— ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ πῶς νὰ μὴ εἶναι ποτὲ πλέον εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ του.— δὴ ώς

γνωστόν. — ύπαρχω τινὶ εἶμαι ἐξ ἀρχῆς ὑπέρ τινος, ὑποστηρίζω τινά.— φιλῶ ἀγαπῶ.— ἀφικνοῦμαι ἔρχομαι.— ἀποτέμπομαι κατενοδώνῳ ἀπὸ πλησίον μου.— διατιθείς, μτχ. ἐνεστ. τοῦ διατίθημι διαθέτω.— οἱ παρ' ἑαυτῷ βάρβαροι οἱ βάρβαροι τῆς σατραπείας του.— ἐπιμελοῦμαι τινος φροντίζω διά τινα.— εὔνοϊκῶς ἔχω τινὶ εὐνοϊκῶς διάκειμαι (εἶμαι ἀφωσιωμένος) πρός τινα.

§ 6-7. δύναμις στρατιωτικὴ δύναμις, στράτευμα.— ὡς ἐδύνατο μάλιστα ἐπικρυπτόμενος ὅσον ἡμποροῦσε περισσότερον κρυφίως.— ὅτι ἀπαρασκευότατον ὅσον τὸ δυνατὸν ἀπαράσκευον.— λαμβάνω καταλαμβάνω, εὑρίσκω.— συλλογὴ συνάθροισις στρατοῦ, στρατολογία.— φυλακὴ φρουρά.— τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις = ἐκάστῳ τῶν φρουράρχων (τούτων, δηλ. τῶν φυλακῶν).— λαμβάνω, ἐδῶ: στρατολογῶ, προσλαμβάνω ὡς μισθοφόρους.— ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρους καὶ γενναιοτέρους.— ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσ. ταῖς πόλεσι διότι δῆθεν ὁ Τισσ. ἐπεβουλεύετο (αὐτὰς) τὰς πόλεις.— καὶ γὰρ καθόσον μάλιστα.— τὸ ἀρχαῖον ἐξ ἀρχῆς, ἀρχικῶς.— ἀφειστήκεσσαν, ὑπερσυντλκ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀποστατῶ.— προαισθόμενος, ἀόρ. μτχ. τοῦ προαισθάνομαι.— ἐκβάλλω ἔξορίζω.— ὑπολαμβάνω τοὺς φεύγοντας λαμβάνω ὑπὸ τὴν προστασίαν μου τοὺς ἔξοριστους.— πειρῶμαι προσπαθῶ.— κατάγω τινὰ ἐπαναφέρω τινὰ (ἔξοριστον) εἰς τὴν πατρίδα του.— ἐκπεπτωκότας, πρόκμ. μτχ. τοῦ ἐκπίπτω ἔξορίζομαι.— καὶ αὕτη καὶ τοῦτο (τὸ ὅτι δηλ. ἐπολιόρκει τὴν Μίλητον).— αὖ πάλιν.

§ 8. ἀξιῶ προβάλλω τὴν ἀξιώσιν.— οἱ = ἑαυτῷ συμπράττω τινὶ τι βοηθῶ τινα εἰς τι.— ἐπιβουλὴ πρός τινα ἔχθρικὰ σχέδια ἐναντίον τινός.— ἀμφὶ τὰ στρατεύματα εἰς συντήρησιν τῶν στρατευμάτων.— οὐδὲν ἄχθομαι διόλου δὲν δυσαρεστοῦμαι.— οἱ γιγνόμενοι δασμοὶ οἱ εἰσπραττόμενοι φόροι.— ἐκ τῶν πόλεων, ὃν = ἐκ τῶν πόλεων, ἄς.

§ 9. αὐτῷ χάριν αὐτοῦ (τοῦ Κύρου).— Χερρόνησος ἡ Θρακικὴ Χερρόνησος ἡ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον.— καταντιπέραν ἀπέναντι.— "Αβυδος ἀρχαία πόλις τῆς Τρωάδος εἰς τὸ στενώτατον μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου.— φυγάς ἔξοριστος.— συγγενόμενος, ἀόρ. μτχ.

τοῦ συγγίγνομαι τινὶ σχετίζομαι μέ τινα.— ἡγάσθη, ἀόρ. ὁριστ.
τοῦ ἄγαμαι ἐκτιμῶ πολύ.— μύριοι δέκα χιλιάδες.— δαρεικὸς περσικὸν νόμισμα χρυσοῦν κοπὲν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Δαρείου· εἶχεν ἀξίαν 20 δραχμῶν ἀττικῶν (ἡ ἀττικὴ δραχμὴ = 8 σημεριναὶ χρυσαῖ).— χρυσίον χρυσᾶ νομίσματα, χρήματα.— ὁρμῶμαι ἐκ Χεροονήσου ἔχω τὴν Χεροσύνησον ὡς ὁρμητήριον.— ὑπὲρ Ἑλλήσποντον ὑπεράνω τοῦ Ἑλλησπόντου.— συμβάλλομαι τινὶ εἰς τὴν τροφὴν συνεισφέρω εἰς τινὰ διὰ τὴν συντήρησιν.— ἐκών, ἐκοῦσα, ἐκὸν θέλων, ἐκουσίως, θεληματικῶς.— τὸ στράτευμα λανθάνει τρεφόμενον τὸ στράτευμα συντηρεῖται κρυφίως (χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς).

§ 10. ξένος φίλος (ἐκ ξένης χώρας).— οἴκοι ἐν τῇ πατρίδι.— ἀντιστασιώτης ἀντίπαλος πολιτικός.— αἵτῳ τινα ζητῶ παρά τινος.— εἰς, πρὸ τῶν ἀριθμητικῶν = ἔως.— ξένος, ἐδῶ = μισθοφόρος.— τριῶν μηνῶν μισθὸν χρήματα διὰ μισθοδοσίαν (τούτων, τῶν δισκηλίων περίπου μισθοφόρων) τριῶν μηνῶν.— περιγίγνομαι τινος ὑπερισχύω τινός, καταβάλλω τινά.— δέομαί τινος παρακαλῶ τινα.— πρόσθεν πρότερον.— καταλύω πρός τινα συμφιλιώνομαι μέ τινα.— συμβουλεύομαι τινὶ ζητῶ τὴν συμβουλήν, τὴν γνώμην τινός.

§ 11. κελεύω τινὰ παραγγέλλω εἰς τινα.— παραγίγνομαι προσέρχομαι, ἔρχομαι πλησίον (τινός).— ώς βουλόμενος διότι τάχα ἥθελε.— Πισίδαι κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Πισιδίας, χώρας εἰς τὰ νότια τῆς Μ. Ἀσίας.— πράγματα παρέχω τινὶ ἐνοχλήσεις παρέχω εἰς τινα, ἐνοχλῶ τινα.— Στυμφάλιος δ ἐκ τῆς Στυμφάλου, πόλεως τῆς βιορείου Ἀρκαδίας.— ώς πολεμήσων διότι δῆθεν ἐσκόπευε νὰ πολεμήσῃ.

2, 1–18)

§ 1. δοκεῖ μοι φαίνεται εἰς ἐμὲ καλόν, ἀποφασίζω.— ἥδη πλέον.— ἄνω εἰς τὰ μεσόγεια, εἰς τὸ ἐστατεικὸν τῆς Ἀσίας.— τὴν πρόφασιν ποιοῦμαι προφασίζομαι.— ώς βουλόμενος, ἐδῶ = δτι τάχα ἥθελε.— ώς ἐπὶ τούτους δῆθεν ἐναντίον τούτων.— ἥκειν νὰ ἔλθῃ.— συναλλαγέντι, ἀόρ. μτχ. τοῦ συναλλάττομαι πρός τινα συμφιλιώνομαι μέ τινα.— οἱ οἴκοι (ἀντιστασιῶται) οἱ ἐν τῇ πα-

τρόδι πολιτικοὶ ἀντίπαλοι.—προειστήκει ἡτο ἀρχηγός· ὑπερσυντλ. τοῦ προϊσταμαι.—ἐν ταῖς πόλεσι, δηλ. ταῖς Ἰωνικαῖς.—τὸ ξενικὸν τὸ μισθοφορικὸν στράτευμα.

§ 2-3. καταπράττω φέρω εἰς καλὸν πέρας.—έφ' ἂ ἐκεῖνα, διὰ τὰ δποῖα.—παύομαι (**τοῦ πολέμου**) παύω τὸν πόλεμον.—**καταγάγοι**, ἀόρ. εὐκτ. τοῦ κατάγω (βλ. κεφ. 1, § 6-7, σελ. 120).—οἶκαδε εἰς τὴν πατοίδα.—πιστεύω τινὶ ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τινα.—**παρῆσαν εἰς Σάρδεις** ἥλθον εἰς τὰς Σάρδεις.—**παραγίγνομαι**, βλ. κεφ. 1, § 11.—γυμνῆς (ἢ γυμνήτης) ἐκαλεῖτο ὁ ἔλαφος ὁ πλισμένος πεζὸς στρατιώτης, ὁ δποῖος ἔφερεν ἢ σφενδόνην (**σφενδονήτης**) ἢ ἀκόντιον (**ἀκοντιστής**) ἢ τόξον (**τοξότης**).—**πελταστὴς** ἐκαλεῖτο ὁ φέρων δόρυν, ξίφος καὶ μικρὰν ἡμισεληνοειδῆ ἀσπίδα, τὴν πέλτην.—**στρατεύομαι** ἀμφὶ Μίλητον πολιορκῶ τὴν Μίλητον.

§ 4. ἡγοῦμαι νομίζω.—ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας παρὰ δση θὰ ἔχοει ἄζετο ἐναντίον τῶν Πισιδῶν.—ἢ ἐδύνατο = ως ἐδύνατο (κεφ. 1, § 7).—**στόλος** ἢ ἐτοιμασία πρὸς ἐκστρατείαν.—**ἀντιπαρασκευάζομαι** παρασκευάζομαι καὶ ἐγὼ ἐναντίον ἄλλου παρασκευαζομένου.

§ 5-6. ὁρμῶμαι ξεκινῶ.—**ἔξελαύνω...** ἐπὶ ἢ εἰς προχωρῶ... καὶ φθάνω εἰς.—**σταθμὸς**, ἢ λ. σημαίνει ἀπόστασιν διανυομένην ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας.—**παρασάγγης** μονὰς μετρήσεως μήκους παρὰ τοῖς Πέρσαις· ἵσοδυναμεῖ πρὸς 5 $\frac{1}{2}$, καὶ πλέον σημερινὰ χιλιόμετρα.—**εὔρος** πλάτος.—**πλέθρον** μονὰς μήκους τριάκοντα καὶ ἑνὸς μέτρων.—**ἔξευγμένη** ἐπτὰ πλοίοις ἀποτελούμένη ἀπὸ ἐπτὰ συνεξευγμένα πλοῖα.—**Δόλοπες** λαὸς θεσσαλικὸς πλησίον εἰς τὴν Πίνδον.—**Αἰνιάνες** λαὸς θεσσαλικὸς πλησίον τῆς Οἴτης καὶ τοῦ Σπερχειοῦ.—**Ολύνθιοι** κάτοικοι τῆς Όλύνθου, ἀρχαίας πόλεως τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου.

§ 7-8. βασίλεια ἀνάκτορα.—**παράδεισος** περιπεφραγμένος τόπος ἀναψυχῆς καὶ διασκεδάσεως, κατάφυτος καὶ πλήρης ἀγρίων ζωῶν.—**μέγας βασιλεὺς** ἐκαλεῖτο ὁ βασιλεὺς τοῦ περσικοῦ κράτους.—**ἔρυμνὸς** ὅχυρός.—**έμβάλλω**, ἐπὶ ποταμοῦ = χύνομαι.

§ 9-10. ἔξέτασις ἐπιθεώρησις.—**ἀριθμὸς** ἀριθμησις.—**γίγνο-**

μαι ἐπὶ ποσῶν καὶ ἀριθμῶν = συμποσοῦμαι εἰς, ἀνέρχομαι εἰς.—Πέλται πόλις τῆς Φρυγίας.—τὰ Λύκαια ἔορτὴ πρὸς τιμὴν τοῦ Λυκαίου Διὸς τελουμένη ἐπὶ τοῦ Λυκαίου ὅρους ἐν Ἀρκαδίᾳ· θύω τὰ Λύκαια μὲ θυσίας ἔορτάζω τὰ Λύκαια.—τίθημι ἀγῶνα διοργανώνω (ἀθλητικὸν) ἀγῶνα.—στλεγγίς κόσμημα τῆς κεφαλῆς ἐν εἰδει κτενίου.—θεωρῶ τὸν ἀγῶνα παρίσταμαι ὡς θεατής εἰς τὸν ἀγῶνα.

§ 11-13. Καῦστρου πεδίου πόλις τῆς Φρυγίας.—Ιόντες, μτχ. τοῦ ἔρχομαι—αἱ θύραι (Κύρου) ἡ σκηνὴ τοῦ (Κύρου).—ἐλπίδας λέγων διηγεῖ διαρκῶς ἔλεγεν (εἰς αὐτὸν) νὰ ἐλπίζουν.—δῆλός εἴμι μετὰ μτχ.=εἶναι φανερὸν ὅτι ἐγώ...—άνισμαι λυποῦμαι, στενοχωροῦμαι.—πρὸς τοῦ τρόπου (τοῦ) Κύρου σύμφωνον πρὸς τὸν χαρακτῆρα (ἴδιον τοῦ χαρακτῆρος) τοῦ Κ.—ἀποδίδωμι πληρώνω τὰ διφειλόμενα.—δ' οὖν διπωσδήποτε.—ἡ Κίλισσα ἡ βασίλισσα τῆς Κιλικίας.—φυλακὴ σωματοφυλακῆ.—Ἀσπένδιος ὁ ἐκ τῆς Ἀσπένδου, πόλεως τῆς Παμφυλίας εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.

§ 14-16. δεηθῆναι, ἀόρ. τοῦ δεόμαί τινος (βλ. κεφ. 1, § 10, σελ. 121).—νόμος (ἐστί) τινι ὑπάρχει συνήθεια εἰς τινα, συνηθίζει τις.—ἐπὶ τεττάρων εἰς βάθος τεσσάρων ἀνδρῶν, εἰς τέσσαρας σειρὰς.—θεωρῶ, ἐδῶ = ἐπιθεωρῶ.—παρελαύνω περνῶ ἐμπροσθεν.—ἴλη τμῆμα ἵππικοῦ 64 ἀνδρῶν.—τάξις τμῆμα πεζικοῦ 100 ἀνδρῶν.—ἄρμα πολεμικὸν ὅχημα μὲ δύο τροχούς, δύσιν μόνον ἀνοικτὸν καὶ ἀσκεπὲς.—ἀρμάμαξα ὅχημα μὲ τέσσαρας τροχούς, δύσιν καὶ ἐπάνω κλειστόν, εἰς δὲ τὰ πλάγια μόνον μὲ παραπετάσματα, χοησιμεῖνον εἰς τὰς ὅδοιπορίας πρὸς μεταφορὰν ἐπιφανῶν προσώπων, ίδιως δὲ γυναικῶν.—φοινικοῦς κόκκινος.—ἐκκαλύπτομαι ἔεσκεπάζομαι· ἀσπὶς ἐκκεκαλυμμένη ἀσπὶς χωρὶς τὸ (συνήθως δερμάτινον) κάλυμμα της.

§ 17-18. παρελαύνω τινὰ περνῶ ἐμπροσθέν τινος.—πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης πρὸ τοῦ μέσου τῆς φάλαγγος· φάλαγξ δὲ ὁ ὄλος στρατὸς παρατεταγμένος πρὸς μάχην.—προβάλλομαι προτείνω.—τὰ ὅπλα, δηλ. τὰ δόρατα (πρὸς ἐπίθεσιν) καὶ τὰς ἀσπίδας (πρὸς ἄμυναν).—ἐπιχωρῶ προχωρῶ ὡς εἰς ἐπίθεσιν.—προλέγω τί τινι ἀνακοινώνω τι εἰς τινα.—ἐπῆσαν, προτκ. τοῦ ἐπέρχομαι.—ἐκ

τούτου μετὰ τοῦτο. — τῶν στρατιωτῶν θάττον προϊόντων ἐπειδὴ οἱ στρατιῶται ἐπορχώσουν ταχύτερον (παρ' ὅσον ἔποεπεν). — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου μόνοι των, χωρὶς καμίαν διαταγήν. — δρόμος ἐγένετο αὐτοῖς = ἔτρεξαν αὐτοί : τροχάδην διημυθήσαν αὐτοί. — οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ οἱ ἀνθρώποι τῆς ἀγορᾶς, οἱ ἐμποροι. — τὰ ὄντα τὰ (πρὸς πώλησιν ἐν τῇ ἀγορᾷ) ἐμπορεύματα. — ἡσθη, ἀρ. τοῦ ἥδοματος εὑχαριστοῦμαι.

(8, 1-27)

§ 1-3. πλήθω εἶμαι γεμάτος· ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν ἦτο ἥ ὥρα, κατὰ τὴν δρόιαν ἥ ἀγορὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀνθρώπους (δηλ. ὁ χρόνος ἀπὸ 9-11', π. μ. περίπου). — σταθμὸς καταλύματα, τόπος (πρὸς διαμονὴν στρατιωτῶν). — καταλύματα σταθμεύω. — ἥνικα διπότε. — **προφαίνομαι** φαίνομαι μακρόθεν, προβάλλω. — ἐλαύνω τρέχω ἔφιππος. — ἀνὰ κράτος ὁλοταχῶς. — ἴδρουντι τῷ ἵππῳ μὲν ἰδρωμένον τὸν ἵππον του. — ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ τινα. — τάραχος ταραχή. — δοκῶ νομίζω. — (**βασιλέα**) αὐτίκα ἐπιπεσεῖσθαι σφίσιν ἀτάκτοις (**οὖσι**) ὅτι δὲ βασιλεὺς ἀμέσως θὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτῶν εὐρισκομένων εἰς ἀταξίαν. — **παλτὸν** ἀκόντιον. — καθίσταμαι τοποθετοῦμαι.

§ 4-7. σπουδὴ βία. — **έχόμενος** (δηλ. τοῦ Κλέαρχου) πλησίον τοῦ Κλ. (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **ἔσχε,** ἀρ. τοῦ ἔχω καταλαμβάνω. — **τὸ πελταστικὸν** οἱ πελτασταί. — **ὕπαρχος** ὑπαρχηγός. — **ὅσον** περίπου. — **παραμηρίδια** μετάλλινα καλύμματα προφυλάσσοντα τοὺς μηρούς. — **ψιλὴ** ἀπροφύλακτος (ἄνευ δηλ. κράνους). — καθίσταμαι εἰς τὴν μάχην προσέρχομαι εἰς τὴν μάχην. — **προμετωπίδια** καὶ προστερνίδια ταῦτα ἥσαν μετάλλινα καλύμματα προφυλάσσοντα τὸ μέτωπον καὶ τὸ στέρον (τὸ στῆθος) τῶν πολεμικῶν ἵππων. — **Ἐλληνικὴ μάχαιρα** αὐτῇ ἦτο ἔιφος ὀλίγον κυρτὸν μὲν μίαν κόψιν.

§ 8-11. μέσον ἡμέρας μεσημβρία. — **δείλη** τὸ μετὰ μεσημβρίαν χρονικὸν διάστημα τῆς ἡμέρας, τὸ δρόποιον ἔχωροίτετο ἐξ ἡμισείας εἰς δείλην πρωίαν καὶ δείλην ὁψίαν. — **χρόνῳ συχνῷ** **ὕστερον** μετὰ πολὺν χρόνου. — **μελανία** μαυρίλα. — **ἐπὶ πολὺ** εἰς μεγάλην ἔκ-

τασιν.—**τάχα** δὴ εὐθὺς πλέον.—**έχόμενοι** (δηλ. τούτων ἡσαν) κατόπιν τούτων ἡσαν.—γερροφόροι στρατιῶται φέροντες γέρροα· τὰ γέρροα ἡσαν τετράγωνοι ἐπιμήκεις ἀσπίδες πλεκταὶ ἀπὸ κλάδους ἵτεας ἢ λύγου· μερικὰ ἔθνη ἐπεκάλυπτον αὐτὰς μὲν ἀκατέργαστα δέοματα βιῶν.—ἀσπὶς ποδήρης ἀσπὶς μακρὰ ἔως εἰς τοὺς πόδας κάτω.—πλαισιον παράταξις τοιαύτη, ὥστε νὰ σχηματίζεται τετράγωνον.—διαλείπω ἀπέκω.—**συχνὸν** (ἐπίρρο.) πολύ.—**ἀποτεταμένα**, πρκμ. μτχ. τοῦ **ἀποτείνομαι** προεκτείνομαι.—δίφρος τὸ κύριον μέρος τοῦ ἄρματος, δπου ἐστέκετο δ ὁδηγῶν τὸ ἄρμα, δ ἡνίοχος· βλ. εἰκ. δρεπανηφόροις ἄρματος (πίν. IV ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).—**βλέποντα** ἐστραμμένα.—ώς διακόπτειν = ὥστε διακόπτειν διακόπτω κόπτω εἰς δύο, κατακόπτω.

§ 12-13. παρελαύνω διέρχομαι (περνῶ) ἔφιππος.—**πάντα** ἡμῖν **πεποίηται** τὸ πᾶν ἔχομεν κατορθώσει.—**τὸ μέσον στῖφος** τὸ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἔχθρικῆς παρατάξεως στῖφος (δηλ. τοὺς πρὸ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τὸν Ἀρταγέρσην ἔξακισχιλίους ἱππεῖς).—**περιῆν**, πρτκ. τοῦ περίειμι εἶμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω.—**τοῦ Κύρου εὐωνύμου** ἔξω ἦν, βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου.—**ἀποσπῶ** ἀπομακρύνω.—**ἐκατέρωθεν** καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη.—**μέλει** μοι φροντίζω.—**ὅπως** καλῶς ἔχοι (τὸ πρᾶγμα) πῶς τὸ πρᾶγμα (ἢ μάχη) ν' ἀποβῇ καλῶς.

§ 14-16. ὅμαλῶς μὲν κανονικὸν βάδισμα.—**προήει**, πρτκ. τοῦ προέρχομαι προχωρῶ.—**ἔτι** ἀκόμη.—**ἐν τῷ αὐτῷ (τόπῳ)** εἰς τὴν Ἰδίαν θέσιν.—**οὐ πάνυ πρός τινι** οὐχὶ πολὺ πλησίον τινός.—**καταθεῶμαι** παρατηρῶ καλῶς.—**ἐκατέρωσε** καὶ πρὸς τὸ ἐν μέρος καὶ πρὸς τὸ ἄλλο.—**ἀποβλέπω** κατευθύνω τὸ βλέμμα μου.—**ὑπελάσας**, ἀδρ. τοῦ ὑπελαύνω προστρέχω πλαγίως ἔφιππος.—ώς συναντῆσαι = ὥστε συναντῆσαι.—**ἥρετο**, ἀδρ. β' τοῦ ἔρωτῶ.—**ἐπιστήσας**, δηλ. τὸν ἵππον ἐφίστημι σταματῶ.—**ἰερὰ** τὰ μαντικὰ σημεῖα τὰ φαινόμενα εἰς τὰ σπλάγχνα τῶν θυσιαζομένων ζῷων.—**σφάγια** τὰ μαντικὰ σημεῖα τὰ παρατηρούμενα εἰς τὰ πρὸς θυσίαν ζῷα πρὸ τῆς σφαγῆς καὶ κατ' αὐτήν.—**ἴόντος** νὰ διέρχεται (νὰ περνᾷ).—**τὸ σύνθημα παρέρχεται** δεύτερον τὸ σύνθημα διέρχεται (διὰ τῶν τάξεων) διὰ δευτέρων φοράν· τὸ σύνθημα ἔδιδετο ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ εἰς τοὺς ἴσταμένους πλησίον του ἄνδρας καὶ κατόπιν μετεδίδετο ἀπὸ τὸν

ἔνα εἰς τὸν ἄλλον μέχρι τοῦ τελευταίου ἐν τῇ παρατάξει στρατιώτου· ἀπὸ τοῦτον δὲ πάλιν μετεδίδετο κατὰ τὸν ἔδιον τρόπον ἀντιστρόφως μέχρι τοῦ ἀρχηγοῦ.— καὶ ὅς καὶ οὗτος.— θαυμάζω ἀπορῶ, παρα-
ξενεύομαι. — παραγγέλλω (**τὸ σύνθημα**) δίδω τὸ σύνθημα. —
χώρα θέσις.

§ 17-20. στάδιον ἀρχαία μονὰς μήκους· ἵσοδυναμεῖ πρὸς 185 περίπον μέτρα.— **τὸ φάλαγγε διειχέτην** = αἱ δύο φάλαγγες διεῖ-
χον· διέχω ἀπέχω, εὐρίσκομαι μακράν.— **παιανίζω** ψάλλω τὸν παι-
ᾶνα· παιὰν ἕσμα πολεμικόν, τὸ δποῖον ἔψαλλον οἱ Ἑλληνες πρὸ τῆς
μάχης πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀρεως.— ἥρχοντο, ποτκ. τοῦ ἄρχομαι ἀρχί-
ζω, κάμνω ἀρχήν.— ἀντίος ἔρχομαι τινι ἐπέρχομαι ἀντιμέτωπος
κατὰ τινος.— ἐκκυμαίνει τι τῆς φάλαγγος μέρος τι τῆς παρατάξεως
ἐξέρχεται πρὸς τὰ ἐμπρὸς ὡς κῦμα.— θέω τρέχω· δρόμῳ θέω προ-
χωρῶ μὲ ταχὺν βηματισμὸν (**τροχάδην**).— φθέγγομαι ἐκβάλλω κραυ-
γήν.— **οἶον** ὅπως, καθώς.— **τῷ Ἐνναλίῳ** ἐλελίζουσι ἀλαλάζοντα
(φωνάζοντα ἀλαλά) ἐπικαλούμενοι τὸν Ἐνναλίον· ὁ Ἐνναλίος θεὸς τοῦ
πολέμου.— **τόξευμα** ἔξικνεῖται οιπτόμενον βέλος φθάνει εἰς τὸν
σκοπόν του.— **ἐκκλίνω** στρέφω τὰ νῶτα.— **ἐνταῦθα** δὴ τότε πλέον.
— κατὰ κράτος μὲ ὅλην των τὴν δύναμιν.— **προΐδοιεν**, ἀόρ. τοῦ
προορῶ βλέπω ἐμπρός μου.— **διίσταμαι** διαχωρίζομαι, ἀφήνω διά-
στημα.— **ἔστιν** ὅστις τίς, κάποιος.— **κατελήφθη** ὑπὸ ἄρματος· ἀόρ.
τοῦ καταλαμβάνομαι προφυάνομαι.— **ἴπποδρομος** ἵπποδρόμιον.—
ἐκπλαγείς, ἀόρ. μτχ. τοῦ ἐκπλήττομαι τὰ χάνω.

§ 21-24. τὸ καθ' αὐτοὺς τὸ ἀπέναντι των στρατευμάτων πο-
λειών).— **οὐδ'** ὡς οὐδὲ οὕτως, ἐν τούτοις δέν.— **ἔξήχθη**, ἀόρ. τοῦ
ἔξαγομαι παρασύρομαι.— **συνεπειραμένην**, πρκμ. μτχ. τοῦ **συ-**
σπειρῶμαι συμπυκνοῦμαι.— **ἐπιμελοῦμαι** παρατηρῶ μὲ προσοχήν.—
ἥδει, ποτκ. τοῦ οἶδα γνωρίζω.— ἥγοῦμαι διοικῶ.— **ἰσχὺς** δύναμις,
στρατός.— **χρῆζω** ἔχω ἀνάγκην.— αἰσθάνομαι λαμβάνω γνῶσιν.—
γίγνομαι ἔχω τινὸς εὐρίσκομαι ἔχω τινός.— **ἐκ τοῦ ἀντίου** ἀπὸ τὸ
ἀπέναντι μέρος.— **τοῖς** ἐμπροσθεν αὐτοῦ τεταγμένοις, ἐννοεῖ τοὺς
ὑπὸ τὸν Ἀρταγέρσην 6.000 ἵππεῖς.— **ἐπικάμπτω** κάμνω καμπήν, στρο-
φήν.— ως εἰς κύκλωσιν ἵνα περικυκλώσῃ, καθώς φαίνεται.— **δεί-**
σας, ἀόρ. τοῦ δέδοικα ἢ δέδια φοβοῦμαι.— γίγνομαι ὅπισθεν

ἔρχομαι ἐκ τῶν δπισθεν.—έλαύνω ἀντίος (τινὶ) ἐπέρχομαι κατ⁵
εὐθεῖαν ἐναντίον (τινός).—έμβάλλω ἐφοριμῶ.

§ 25-27. όμοτράπεζοι εὐγενεῖς Πέρσαι ἀποτελοῦντες τὴν ἀκο-
λουθίαν τοῦ Κύρου.—ἡνέσχετο, ἀρ. τοῦ ἀνέχομαι συγκρατοῦμαι.—
ἴεμαι δρμῶ.—παίω κτυπῶ.—τιτρώσκω πληγώνω.—Κτησίας,
οὗτος κατήγετο ἐκ τῆς Κνίδου, πόλεως τῆς Καρίας· αἰχμαλωτισθεὶς
ὑπὸ τῶν Περσῶν ἔζησεν ἐπὶ 17 ἔτη (415 - 398 π. Χ.) ἐν τῇ περσικῇ
αὐλῇ καὶ συνάδευσε τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην εἰς τὴν παρὰ τὰ Κού-
ναξα μάχην· συνέγραψε τὰ Περσικά, δηλ. περσικὴν ἴστορίαν, τῆς
ὅποιας ἀποσπάσματα μόνον σφέζονται.—ἰῶμαι θεραπεύω.—ἀκοντί-
ζω παλτῷ φίπτω ἀκόντιον καὶ μὲ αὐτὸ κτυπῶ.—βιαίως μὲ δύναμιν,
δυνατά.—κεῖμαι κεῖμαι νεκρός.

(10, 1-19)

§ 1-4. ἐνταῦθα δὴ τότε λοιπὸν (δηλ. μετὰ τὸν θάνατον τοῦ
Κύρου).—ῶρμηντο, ὑπερσυντλ. τοῦ ὄρμῶμαι ἔκεινῶ.—διέσχον,
ἀρ. τοῦ διέχω (βλ. κεφ. 8, § 17).—οἱ μέν, δηλ. οἱ Ἐλληνες.—
τοὺς καθ' αὐτούς, βλ. κεφ. 8, § 21 «τὸ καθ' αὐτούς».—ώς
πάντα νικῶντες μὲ τὴν ἰδέαν, δτι καθ' ὅλην τὴν παράταξιν ἤσαν
νικηταί.

§ 5. τὰ σκευοφόρα, κυρίως = τὰ ὑποζύγια τὰ μεταφέροντα
τὰς ἀποσκευάς· ἔτειτα, δπως ἐδῶ = αἱ ἀποσκευαί.—εἰς τὸ πρόσθεν
οἶχομαι πηγαίνω (βαδίζω) πρὸς τὰ ἐμπρός.—ἴοιεν, εὔκτ. τοῦ
ἔρχομαι.—ἀρήγω βοηθῶ.

§ 6-8. ταύτη προσιόντα ἐὰν θὰ προσήρχετο ἀπὸ τούτου τοῦ
μέρους (δηλ. δπισθεν).—ἄγω (ἀμτβτ.) προσέρχομαι, προεύομαι.—
ἢ (ἀπὸ ἐκεῖ) ὅπου.—παρέρχομαι προσπερνῶ.—ἀπάγω ἀποχωρῶ,
ἀπέρχομαι.—ἀναλαμβάνω λαμβάνω μαζί μου.—σύνοδος συμπλο-
κή.—διήλασε (τοῦ διελαύνω) κατὰ τοὺς Ἐλληνας πελταστὰς
μὲ τὸ ἱππικόν του διῆλθε διὰ μέσου τῶν Ἐλλήνων πελταστῶν (βλ.
πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).—κατέκανε, ἀρ. τοῦ κατακαίνω
φονεύω.—διαστάντες (τοῦ διίσταμαι) διανοίξαντες τὰς τάξεις
των.—Ἀμφιπολίτης κάτοικος τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀποικίας τῶν Ἀθη-

ναίων παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος ἐν τῇ ἀνατολικῇ Μακεδονίᾳ.—φρόνιμος γίγνομαι ἐνεργῶ μετὰ περισκέψεως.—δ' οὖν δπωσδή-ποτε.—μεῖον ἔχω μειονετῶ.—ἀπαλλάττομαι ἀπομακρύνομαι, ἀπο-χωρῶ.—πάλιν εἰς τὰ δπίσω.—ἀναστρέφω ἐπιστρέφω.—δὴ πλέον.

§ 9-10. προσάγω πρός τι ἐπέρχομαι κατά τινος.—περιπτύσ-σω περικυκλώνω.—ἀναπτύσσειν τὸ κέρας νὰ ἀναπτύξουν τὸ κέρας (νὰ δώσουν εἰς τὸ κέρας μεγαλυτέραν ἔκτασιν· βλ. πίν. IX ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).—ποιοῦμαι ὅπισθεν τὸν ποταμὸν παρατάσσομαι οὕτως, ὥστε νὰ ἔχω τὸν ποταμὸν ὅπισθέν μου.—καὶ δὴ τότε πλέον.—παρελθών, δηλ. τὸ εὐώνυμον κέρας τῶν Ἑλλήνων.—καθί-στημι ἀντίαν τὴν φάλαγγα ἀντιπαρατάσσω τὴν φάλαγγα.

§ 11-15. τὸ πρόσθεν πρότερον.—δέχομαι ὑπομένω τὴν ἔφο-δον, ἀνθίσταμαι.—ἐκ πλείονος ἀπὸ μεγαλυτέραν ἀπόστασιν.—ἐπι-διώκω καταδιώκω.—κώμης τινός, ἡ κώμη αὐτὴ ἡσαν τὰ Κούναξα.—ἀναστρέφομαι, ἐπὶ στρατιωτῶν = κάνω στροφὴν καὶ στέκομαι ἀντι-μέτωπος τοῦ ἔχθροῦ.—ἐνεπλήσθη, ἀόρ. τοῦ ἐμπίμπλαμαι πλη-ροῦμαι, γεμίζω.—τὸ βασίλειον σημεῖον ἡ βασιλικὴ σημαία.—ἀνα-τεταμένος ἀνυψωμένος.—πέλτη ἐδῶ = δόρυ.—ψιλῶ ἀπογυμνώνω, κενώνω.—τὰ ὑπὲρ τὰ πέραν.—ἐλαύνω τρέχω ἐφιππος.—ἀνὰ κράτος διοταχῶς.

§ 16-19. τίθεμαι τὰ ὅπλα θέτω κάτω (καταθέτω) τὰ ὅπλα μου.—ἄμα μέν... ἄμα δὲ ἀφ' ἐνδὸς μέν... ἀφ' ἐτέρου δέ.—θαυμάζω ἐκπλήσσομαι.—ἥδεσαν, πρτκ. τοῦ οἴδα.—παρήει ἥρχετο (πρὸς αὐ-τούς).—εἰκάζω συμπεραίνω.—οἶχομαι ἔχω ἀπομακρυνθῆ.—τι κά-ποιαν θέσιν.—ἄγομαι μεταφέρω.—καταλαμβάνω εὑρίσκω.—χρή-ματα πράγματα.—σιτίον τρόφιμον.—σφοδρὰ ἔνδεια μεγάλη ἔλ-λειψις.—διαδίδωμι διαμοιράζω.—ἀνάριστοι ἀγενμάτιστοι.—δὴ ὡς γνωστόν.—ἄριστον γεῦμα.—διαγίγνομαι διέρχομαι, περνῶ.

BIBLION ΔΕΥΤΕΡΟΝ

(1, 2 - 23)

§ 2 - 3. ἄμα τῇ ἡμέρᾳ μαζὶ μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὰ ἔημερώματα.— σημανοῦντα, μέλλ. τοῦ σημαίνω παραγγέλλω.— χρὴ πρέπει.— συσκευάζομαι ἐτοιμάζω τὰ πράγματά μου, τὰς ἀποσκευάς μου.— προϊέναι, ἀπομφ. τοῦ προέρχομαι προχωρῶ.— εἰς τὸ πρόσθεν πρὸς τὰ ἐμπρός.— συμμείξειαν, ἀόρ. τοῦ συμμείγνυμί τινι συναντῶμαι μέ τινα.— ἐν ὁρμῇ είμι εἷμαι ἔτοιμος νὰ ἔκεινήσω.— ὁ ἥλιος ἀνέχει δ ἥλιος ἀνατέλλει.— Τευθρανία χώρα τῆς Μ. Ἀσίας ἐν τῇ Μυσίᾳ.— Ταμῶς Αἴγυπτιος ἀκολουθήσας τὸν Κῦρον εἰς τὴν ἐκστρατείαν του κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου.— ὕρμηντο, ὑπερσυντλκ. τοῦ ὁρμῶμαι ἔκεινῷ.— ἐπὶ Ἰωνίας διὰ τὴν Ἰωνίαν.— ὅθενπερ ὅπόθεν ἀκριβῶς.

§ 4 - 5. βαρέως φέρω πολὺ λυποῦμαι.— ὕφελε Κῦρος ζῆν εἴθε νὰ ἔχῃ δ K.— ἐπαγγέλλομαι ὑπόσχομαι.— καθιεῖν, μέλλ. τοῦ καθίζω.— τῶν νικώντων ἐστὶ εἰς τὸν νικητὰς ἀνήκει.— τὸ ἄρχειν ἥ ἔξουσία.

§ 6. οἶχομαι ἔχω ἀπέλθει δ πρτκ. φχόμην εἶχον ἀπέλθει ἥ (ὅπως ἐδῶ) ἀπῆλθον.— σῖτος τρόφιμα.— κόπτω σφάζω.— ἔύλα καύσιμα ἔύλα.— μικρὸν δλίγον.— οὖ εἰς τὸν τόπον, δπου.— οἰστὸς βέλος.— ἐκβάλλω ρίπτω ἔξι ἀπὸ τὴν φαρέτραν (τὴν βελοθήκην).— γέρρα, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8 - 11 (σελ. 125).— πέλτη μικρὰ ἀσπὶς πλεκτὴ ἀπὸ κλάδους δένδρων.— φέρεσθαι διὰ νὰ φέρωνται : εἰς τὴν διάθεσιν τῶν θελόντων νὰ λάβουν αὐτάς.— ἔψω βράζω.

§ 7 - 8. ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγοράν, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 1 - 3 (σελ. 124).— κήρυκες ἄνδρες ἀποστελλόμενοι πρὸς τὸν πολεμίους, διὰ νὰ διαπραγματευθοῦν εἰρήνην· ἐθεωροῦντο πρόσωπα ἰερὰ καὶ

ἀπαραβίαστα, ὡς σημεῖον δὲ τοῦ ἀξιώματός των ἔφερον φάρδον ἵδιον σχήματος, ἢ ὅποια ἐκαλεῖτο **κηρύκειον**.—έντιμως ἔχω τιμῶμαι.—**προσποιοῦμαι** ἰσχυρίζομαι.—έπιστήμων γνώστης.—τὰ ἀμφὶ τάξεις τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν τακτικήν, εἰς τὴν τέχνην δηλ. τοῦ παρατάσσειν στρατόν.—**όπλομαχία**, κυρίως: μάχη δι' ὄπλων ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ: τέχνη τοῦ πολέμου.—**ἀπέκτονε**, προκμ. τοῦ ἀποκτείνω.—αἱ βασιλέως **θύραι** τὰ ἀνάκτορα (ἢ αὐλὴ) τοῦ βασιλέως.—**εύρισκεσθαι** νὰ προσπαθοῦν νὰ εῦρουν (νὰ ἐπιτύχουν) διὰ τὸν ἑαυτόν των.

§ 9 - 11. **βαρέως** μὲ ἀγανάκτησιν.—οὐ τῶν νικώντων ἐστὶ δὲν εἶναι Ἰδιον τῶν νικητῶν.—κάλλιστον ἀξιοπρέπεστατον.—αὐτίκα ἀμέσως.—**ἥξω** ὃλα ἐπανέλθω.—τὰ **Ιερὰ** τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων.—**ἔξηρημένα** βγαλμένα (ἀπὸ τὴν κοιλίαν). προκμ. τοῦ **ἔξαιροῦμαι**.—**θαυμάζω** δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω.—**πότερα** διὰ ποῖον ἐκ τῶν δύο λόγων.—**ώς** κρατῶν ὡς νικητής.—τί δεῖ τί ἀνάγκη εἶναι.—**ἐάν** αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται ἐὰν τοῦ κάμουν αὐτὴν τὴν χάριν.—**ἀντιποιοῦμαι** τινι τῆς ἀρχῆς διαμφισβητῶ πρός τινα τὴν ἀρχὴν (τὴν βασιλείαν).—**παρέχω** παραδίδω.

§ 12 - 14. εἰ μὴ (κατόπιν ἀρνήσεως) παρὰ μόνον.—**ἀρετὴ** ἀνδρεία.—τὸ σῶμα ἢ ζωὴ.—**οἶσυ**, προστκτκ. τοῦ **οἴομαι**.—**ἔσικα** δομοιάζω.—**οὐκ ἄχαρις** = **χαρίεις** χαριτωμένος, νόστιμος.—**ἴσθι**, προστκτκ. τοῦ **οἶδα**.—**περιγίγνομαι** τινος ὑπερισχύω τινός, καταβάλλω τινά.

§ 15 - 18. **ὑπολαμβάνω** λαμβάνω τὸν λόγον.—**σὲ ἄσμενος** ἔόρακα μὲ χαρὰν σὲ εἶδα.—έν τοιούτοις πράγμασι εἰς τοιαύτας περιστάσεις.—**συμβουλεύομαι** τινι ζητῶ τὴν συμβουλήν τινος.—**πρὸς** θεῶν δι' ὄνομα τῶν θεῶν.—**δοκεῖ** φαίνεται.—**οἴσει**, μέλλ. τοῦ φέρω.—**οἰσθα** γνωρίζεις.—**ταῦτα ὑπήγετο** (αὐτόν, δηλ. τὸν Φαλίνον) μὲ τὰ μέσα αὐτὰ προσεπάθει νὰ ἔξαπατήσῃ τὸν Φ.—**ὅπαρὰ** βασιλέως **πρεσβεύων** δ ἀπεσταλμένος ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως.

§ 19. **ὑποστρέψω** ἐπιτηδείως ἔφευγω.—**δόξα** προσδοκία.—**μυρίαι** ἔλπίδες ἀπειροι ἔλπίδες.—**ἄκοντος** βασιλέως ἀνευ τῆς θελήσεως τοῦ βασιλέως.—**ὅπη** μὲ ὄποιον τρόπον.

§ 20 - 23. δέοι, εὐκτ. τοῦ δεῖ εἶναι ἀνάγκη.— πλείονος ἄξιός είμι εῖμαι χρησιμώτερος.— σπονδαὶ ἀνακωχή, εἰρήνη.— διασημάνω δηλώνω καθαρά.

(3, 1 - 14, 17 - 29)

§ 1 - 2. ἔφοδος προσέλευσις.— τῷδε ἀπὸ τὸ ἑξῆς.— ἡ πρόσθεν ἥμέρα ἡ προηγουμένη ἥμέρα.— προφύλακες φρουροί.— ἐπισκοπῶ ἐπιθεωρῶ.— σχολάζω εὑκαιρῶ.

§ 3 - 5. καθίστημι παρατάσσω.— πάντῃ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν.— προέρχομαι προχωρῶ, παρουσιάζομαι.— εὔπολος ὁ ἔχων ὠραῖα ὅπλα.— φράζω λέγω, παραγγέλλω.— εἰμὶ πρός τινι εὑρίσκομαι πλησίον τινός.— ἀνερωτῶ ἐρωτῶ.— μάχης δεῖ εἶναι ἀνάγκη μάχης: πρέπει νὰ γίνη μάχη.— πορίζω παρέχω, χορηγῶ.

§ 6 - 7. ἀπελαύνω ἀπέρχομαι ἔφιππος.— ἦκον ἐπέστρεψαν.— φέπετέτακτο εἰς τὸν δρόον εἶχε δοθῆ διαταγή.— πράττω τι διαπραγματεύομαι τι.— εἰκότα λογικά.— δοκῶ φαίνομαι.— ἡγεμῶν ὀδηγός.— ἔνθεν (εἰς μέρη) ἀπὸ τὰ δρόια.

§ 8 - 9. μεθίσταμαι τινα ἀπομακρύνω τινά.— καθ' ἡσυχίαν ἀνενοχλήτως, εἰρηνικῶς.— ἔρχομαι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια πηγαίνω εἰς μέρη, ὅπου ὑπάρχουν τρόφιμα.— διατρίβω ἀργοπορῶ.— ὀκνῶ μὴ φοβοῦμαι μήπως.— ἀποδόξῃ, ἀδόρ. τοῦ ἀποδοκεῖ ἀποδοκεῖ μοι (μετ' ἀπόμφ.) ἀποφασίζω νὰ μή.— σπένδομαι δέχομαι τὰς σπονδὰς (τὴν ἀνακωχὴν).— ἡγοῦμαι ὀδηγῶ.

§ 10 - 14. ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ τι.— αὐλῶν αὐλάκι.— ὡς = ὥστε.— διάβασις πρόχειρος γέφυρα.— ἐκπεπτωκότες ξεροίζωμένοι καὶ πεσμένοι κατὰ γῆς.— ἀποδείκνυμι δεικνύω, δρίζω.— ἐψήτος βρασμένος.

§ 17 - 20. πίπτω εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα περιπίπτω εἰς πολλὰς καὶ ἀνυπερβλήτους δυσχερείας.— εὔρημα ποιοῦμαι θεωρῶ εὐτύχημα μου.— αἴτοῦμαί τινα δοῦναί μοι ζητῶ ἀπὸ τινα νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ.— ἀποσφίζω τινὰ ἐπαναφέρω τινὰ σφόν.— ἀχαριστία μοί ἔστι πρός τινος εὑρίσκω ἀχαριστίαν ἐκ μέρους τινός.— γνούς, ἀδόρ.

τοῦ γιγνώσκω ταῦτα γιγνώσκω σχηματίζω ταύτην τὴν γνώμην.— αἰτοῦμαι βασιλέα παρακαλῶ τὸν βασιλέα.— χαρίζομαι τινι κάμνω χάριν εἰς τινα.— ἐπιστρατεύω ἐκστρατεύω.— κατὰ τοὺς Ἐλληνας ἀπέναντι τῶν Ἐλλήνων.— διήλασα, τοῦ διελαύνω διέρχομαι μὲ τὸ ἴππικόν μου διὰ μέσου τινός.— συνέμειξα, ἀόρ. τοῦ συμμείγνυμι τινι συναντῶμαι μέ τινα.— ἐρέσθαι, ἀόρ. τοῦ ἐρωτῶ.— μετρίως μὲ μετριοπάθειαν.— εὔπρακτος εὐκατόρθωτος· εὔπρακτότερόν μοί ἔστι εὐκολώτερον κατορθώνω.— διαπράττομαι κατορθώνω, ἔπιτυγχάνω.

§ 21-23. μεταστάντες, ἀόρ. τοῦ μεθίσταμαι ἀπομακρύνομαι.— ἐπορευόμενα=έβουλόμενα πορεύεσθαι.— λαμβάνω προλαμβάνω.— ἐν δεινῷ εἴμι εὐρίσκομαι εἰς δεινὴν (πολὺ δύσκολον) θέσιν.— παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐνῷ παρείχομεν τοὺς ἑαυτούς μας εἰς αὐτὸν: ἐνῷ ἐδεχόμεθα παροῦ αὐτοῦ.— εὖ ποιῶ εὐεργετῶ.— ἀντιποιοῦμαι τινι τῆς ἀρχῆς, βλ. κεφ. 1, § 9-11 (σελ. 130).— οὕτε ἔστι (τι), ὅτου ἔνεκα οὕτε ὑπάρχει κανεὶς λόγος, διὰ τὸν δποῖον.— λυπῶ ἐνοχλῶ.— ἀδικῶ βλάπτω.— ἀμύνομαι ἀποκρούω.— ὑπάρχω εὖ ποιῶν τινα κάμνω ἀρχὴν νὰ εὐεργετῶ τινα.— ἡττῶμαι τινος εὖ ποιῶν φαίνομαι κατώτερός τινος εἰς τὰς εὐεργεσίας.— εἷς γε δύναμιν κατὰ τὴν δύναμιν μας τοὐλάχιστον.

§ 24-27. ἀγορὰν παρέχω παρέχω τρόφιμα πρὸς ἀγοράν.— φροντίζω ἀνησυχῶ.— ἄξιον ἀξιοπρεπές.— ἔξεστι εἶναι δυνατόν.— πιστὰ λαμβάνω λαμβάνω διαβεβαιώσεις (ἐνόρκους).— ἦ μὴν τῷ δնτι, ἀλληθῶς.— ἀπάγω ὁδηγῶ.— ἔξη, ὑποτακτ. τοῦ ἔξεστι.— πράσθαι, ἀόρ. τοῦ ὠνοῦμαι ἀγοράζω.— δεήσει, μέλλ. τοῦ δεῖ.— ὥς διὰ φιλίας (χώρας) δπως διὰ μέσου φιλικῆς χώρας.— ἀσινῶς ἀβλαβῶς: χωρὶς νὰ προξενῆτε βλάβην.— σῆτα τροφαί.

§ 28-29. ἀπειμι, μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι.— διαπράττομαι ἀδέομαι τελειώνω τὰς ὑποθέσεις μου.

(5, 1-21, 24-26, 27-42)

§ 1-2. Ζαπάτας, παραπόταμος τοῦ Τίγρητος.— ἐπιβουλὴ ἔχθρικὴ ἐνέργεια.— συγγίγνομαι τινι συναντῶμαι μέ τινα.— παύω

διαλύω.—έροῦντα, μέλλ. τοῦ λέγω.—χρῆστος ἐπιθυμῶ.—έτοίμως προθύμως.

§ 3-6. δεξιαὶ (χεῖρες) δίδονται ἀνταλλάσσονται χειραψίαι μὲ διαβεβαιώσεις.—φυλάττομαί τινα προφυλάσσομαι ἀπό τινα.—ἀντιφυλαττόμενα (ύμᾶς) ἐπίσης προφυλασσόμενα ἀπὸ σᾶς.—σκοπῶ ἔξετάζω, παρατηρῶ (τὰ συμβαίνοντα).—αἰσθέσθαι, ἀδρ. τοῦ αἰσθάνομαι ἀντιλαμβάνομαι.—ἐπινοῶ ἔχω κατὰ νοῦν.—ἔρχομαι εἰς λόγους τινὶ ἔρχομαι εἰς συνομιλίαν μετά τινος.—έξέλοιμεν, ἀδρ. τοῦ ἔξαιρω ἔκβάλλω.—ἀπιστία δυσπιστία.—φθάνω προλαμβάνω.—κακόν (τι) ποιῶ τινι κάμνω κακὸν εἰς τινα.—ἀνήκεστος ἀθεράπευτος, ἀνεπανόρθωτος.—μέλλω ἔχω κατὰ νοῦν, σκοπεύω.—ἄγνωμοσύναι παρανοήσεις, παρεξηγήσεις.—συνουσία συνομιλία.—ῆκω ἔχω ἔλθει.—διδάσκω τινά, ὡς ἀποδεικνύω (ἔξηγω) εἰς τινα δτι.

§ 7. σύνοιδα ἐμαυτῷ συναισθάνομαι.—τὸν θεῶν πόλεμον ὃς πρὸς τὸν πόλεμον μὲ τοὺς θεούς.—ἀπὸ ποίου τάχους μὲ ποίαν ταχύτητα.—ἀποφεύγω ἔσφεύγω.—ἀποδραίη, ἀδρ. τοῦ ἀποδιδράσκω καταφεύγω, κρύπτομαι.—ὅπως πῶς.—έχυρὸν χωρίον δχυρὸς τόπος.—ἀποσταίη, ἀδρ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀπομακρύνομαι.—πάντῃ πανταχοῦ.—ἴσον ἔξ ίσον.—κρατῶ τινος ἔξουσιαζω τι.

§ 8-11. οὕτω γιγνώσκω ταῦτα φρονῶ.—συντίθεμαι φιλίαν συνάπτω φιλίαν.—κατατίθεμαι ἐμπιστεύομαι.—πᾶσα ὁδὸς κάθε ὁδός.—εὔπορος εὐκολοδιάβατος.—ἀπορία ἔλλειψις.—πᾶσα ἡ ὁδὸς διλόκληρος ἡ ὁδὸς (τὴν δποίαν πρέπει νὰ διανύσωμεν).—διὰ σκότους σκοτεινή, ἄγνωστος.—ἐπίσταμαι γνωρίζω.—δύσπορος δυσκολοδιάβατος.—ὄχλος πλῆθος ἀνθρώπων.—έρημία ἀπομόνωσις.—μεστὸς πλήρης.—ἀπορία, ἐδῶ : ἀμυγκανία, δυσκολία.—μανέντες, ἀδρ. τοῦ μαίνομαι τρελαίνομαι.—ἔφεδρος ἀντίπαλος.—σφέζω διατηρῶ.

§ 12-14. Μυσοί, κάτοικοι τῆς Μυσίας, χώρας εἰς τὰ ΒΔ τῆς Μ. Ἀσίας ἀπέναντι τῆς Λέσβου.—λυπηρὸς ἐνοχλητικός.—ταπεινὸν παρέχω τινὰ ταπεινών, ὑποτάσσω τινά.—Πισίδαι, βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 11 (σελ. 121).—τευμωμένους, προκμ. τοῦ θυμοῦμαί τινι ἔξοργίζομαι κατά τινος.—μᾶλλον εὐκολώτερον.—κολάζομαι

τινα τιμωρῶ τινα.— ἀλλὰ μήν, ἔδω: πρὸς δὲ τούτοις.— ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν.— λυπῶ ἐνοχλῶ.— δεσπότης κυρίαρχος.— ἀναστρέφομαι (συμπερι)φέρομαι.— ὑπηρέτης βοηθός.— χάριν ἔχω τινὶ χρεωστῷ εὐγνωμοσύνῃ εἰς τινα.

§ 15. ἐνθυμοῦμαι βάλλω εἰς τὸν νοῦν μου, ἀναλογίζομαι.— οὕτω θαυμαστὸν τόσον παράδοξον.— καὶ (ἐπιτατκ.) ἥδιστα μὲ πολὺ μεγάλην εὐχαρίστησιν.— δεινὸς λέγειν ἵκανὸς εἰς τὸ λέγειν, ἵκανὸς φήτωρ.

§ 16 - 19. ταῦτα γιγνώσκω = οὕτω γιγνώσκω (§ 8).— βουλεύω κακόν τινι σκέπτομαι κακὸν κατά τινος.— κακόνους εἰμί τινι = βουλεύω κακόν τινι.— ἀντακούω ἀκούω καὶ ἔγω.— ἀπολέσαι, ἀόρ. τοῦ ἀπόλλυμι καταστρέψω.— ἀπορῶ στεροῦμαι.— ὅπλισις ἔξοπλισις, δπλισμός.— ἐν οἷς μὲ τὰ δποῖα.— ἀντιπάσχω πάσχω ἔνεκα τῶν πρᾶξεών μου.— χωρία ἐπιτήδεια θέσεις κατάληλοι.— διαπορεύομαι διέρχομαι.— ἔξεστιν ἡμῖν δυνάμεθα ἡμεῖς.— ἀπορος ἀδιάβατος.— ταμεύομαι ἀποχωρίζω.— ὁπόσοις ὕμῶν = τοσούτους ὕμῶν, ὁπόσοις.— διαπορεύω τινὰ διαβιβάζω τινά, διευκολύνω εἰς τινα τὴν διάβασιν.— ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ... ἐστι ἀλλὰ τούλαχιστον τὸ πῦρ εἶναι βεβαίως...— κρείττων ἰσχυρότερος.— λιμὸς πεῖνα.— ἀγαθὸς ἀνδρεῖος.

§ 20 - 21. πόρος μέσον.— ἔξελοίμεθα, ἀόρ. τοῦ ἔξαιροῦμαι ἐκλέγω, προτιμῶ.— πρὸς θεῶν ἐνώπιον τῶν θεῶν.— ἀπορος καὶ ἀμήχανος ὃ εὑρισκόμενος εἰς ἀπορίαν καὶ ἀμηχανίαν.— ἐν ἀνάγκῃ ἔχομαι ὑπὸ ἀνάγκης πιέζομαι.— καὶ τούτων πονηρῶν καὶ μάλιστα πονηρῶν.— ἀπιστία ἀθέτησις ὑποσχέσεως.— ἀλόγιστος ἀπερίσκεπτος.

§ 24 - 26. τοιαῦτα ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπάρχει ὑπάρχοντα εἰς ἡμᾶς τοιοῦτοι (δηλ. ἰσχυροί) λόγοι, διὰ τὰ εἴμεθα φίλοι.— πάσχω τὰ ἔσχατα ὑφίσταμαι τὴν ἔσχάτην ποιηνήν, θανατώνομαι.— ἐν τῷ ἐμφανεῖ φανερά.— φιλοφρονοῦμαι δίδω ἀπόδειξιν τῶν φιλικῶν μου αἰσθημάτων.— σύνδειπνον ποιοῦμαί τινα συνδειπνῷ μετά τινος.

§ 27 - 30. ἐλέγχομαι (μετὰ μτχ.) ἀποδεικνύομαι, δτι.— συγγί-

γνομαί τινι, βλ. ἀνωτέρῳ § 1 (σελ. 132).— στασιάζω τινὶ ἀντιποιτεύομαι τινα.— τὸ στράτευμα λαμβάνω πρὸς ἐμαυτὸν λαμβάνω μὲ τὸ μέρος μου τὸ στράτευμα.— ἔχω τὴν γνώμην πρός τινα εἶμαι προσηλωμένος πρός τινα.— παραλυτῶ παρενοχλῶ, παρεμβάλλω προσκόμματα.— ἐκποδών εἰμι ἐκβάλλομαι ἐκ τοῦ μέσου, ἐκλείπω.— ἴσχυρῶς κατατείνω πολὺ ἐπιμένω.— ώς εἰς ἀγορὰν (δηλ. ίόντες) ὡς νὰ ἐπορεύοντο, διὰ νὰ ἀγοράσουν τροφὰς (ἐπομένως ἀοπλοί).

§ 31 - 34. ἐπὶ ταῖς θύραις πρὸ τῆς σκηνῆς.— παρακαλῶ προσκαλῶ.— εἴσω μέσα.— ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου κατόπιν τοῦ αὐτοῦ σημείου· τὸ σημεῖον ἥτο σημαίᾳ ἐρυθρᾷ ἀνυψωθεῖσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Τισσ. — ἡ ἵππασία τὸ τρέξιμον τῶν ἵππεων.— θαυμάζω τι ἐκπλήσσομαι μέ τι.— ἀμφιγνοῶ ἀμφιβάλλω, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω.— πρὸν ἔως ὅτου.— Νίκαρχος, εἰς ἐκ τῶν λοχαγῶν.— τετρωμένος, προκμ. τοῦ τιτρώσκομαι πληγώνομαι.

§ 35 - 37. ἐπισιτίζομαι προμηθεύομαι τροφάς.

§ 38. ἔστησαν, ἀόρ. τοῦ ἵσταμαι· ἵσταμαι εἰς ἐπήκοον ἵσταμαι εἰς ἀπόστασιν τοσαύτην, ὥστε νὰ ἀκούεται ἡ ὁμιλία.— φαίνομαι (μετὰ μτχ.) ἀποδεικνύομαι, ὅτι.— ἔχει τὴν δίκην ἔλαβε τὴν τιμωρίαν του, ἐτιμωρήθη.

§ 39 - 42. ὄμόσαντες, ἀόρ. τοῦ ὅμνυμι δοκίζομαι.— νομίζω τινὰ φίλον θεωρῶ τινα ὡς φίλον.— ἄθεος ἀσεβής.— ἀπολωλέκατε, προκμ. τοῦ ἀπόλλυμι καταστρέφω, φονεύω.— Ὁρόντας γαμβρὸς τοῦ Ἀρταξέρξου, σατράπης τῆς Ἀρμενίας.— δεῦρο ἐδῶ.

BIBLION TRITON

(1, 2 - 25, 32 - 47)

§ 2. συνεπισπόμενοι, ἀόρ. τοῦ συνεφέπομαι συνακολουθῶ.—ἀπωλώλεσαν, ὑπερσυντλκ. τοῦ ἀπόλλυμαι.—ἐννοοῦμαι σκέπτομαι.—ἐπὶ ταῖς θύραις πλησίον τῆς πρωτευούσης.—πάντῃ πανταχοῦ.—ἀγορὰν παρέχω παρέχω τρόφιμα πρὸς ἀγοράν.—μεῖον ὀλιγάτερον.—ἡγεμὼν τῆς ὁδοῦ ὁδηγός.—διεργω ἐν μέσῳ κεῖμαι ἐν μέσῳ καὶ διαχωρίζω.—καταλελειμμένοι ἡσαν, ὑπερσυντλκ. τοῦ καταλείπομαι.—εῦδηλος δλοφάνερος.—κατακάνοιεν, ἀόρ. τοῦ κατακαίνω φονεύω.—λειφθείη, ἀόρ. τοῦ λείπομαι ἀπομένω, μένω ἐν τῇ ζωῇ.

§ 3. ἀθύμως ἔχω ἀθυμῶ, στενοχωροῦμαι.—σίτου γεύομαι λαμβάνω τροφήν.—ἀνακαίω ἀνάπτω.—ἐπὶ τὰ ὅπλα εἰς τὸ στρατόπεδον.—ἀναπταύομαι κατακλίνομαι, πλαγιάζω.—ὄψεσθαι, μέλλ. τοῦ ὄρω.—οὕτω διάκειμαι εἰς τοιαύτην (ψυχικὴν) κατάστασιν εὑρίσκομαι.

§ 4-5. μεταπέμπομαι προσκαλῶ.—οἶκοθεν ἐκ τῆς πατρίδος.—κρείττων ὀφελιμώτερος.—ἀνακοινοῦμαί τινι συσκέπτομαι μετά τινος.—ύποπτεύω φοβοῦμαι.—μὴ εἴη (Ξενοφῶντι) ύπαίτιόν τι πρὸς τῆς πόλεως μήπως δώσῃ κάποιαν ἀφορμὴν κατηγορίας κατὰ τοῦ Ξεν. ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν του.—ἀνακοινῶ τινι ζητῶ τὴν συμβουλήν τινος, ἐρωτῶ τινα.

§ 6-7. ἐπήρετο, ἀόρ. τοῦ ἐπερωτῶ ἐρωτῶ.—ἔρχομαι τὴν ὁδὸν διανύω τὴν ὁδόν, κάμνω τὸ ταξίδι.—ἐπινοῶ ἔχω κατὰ νοῦν.—καλῶς πράττω ἐπιτυγχάνω τὸν σκοπόν μου.—ἀνεῖλε, ἀόρ. τοῦ ἀναιρῶ χρησμοδοτῶ.—πάλιν ἔρχομαι ἐπανέρχομαι.—μαντεία χρησμός.—αἴτινμαι κατηγορῶ.—λῦσον καλύτερον, συμφερότερον.—

ἰτέον εἶναι ὅτι ἔπρεπε νὰ ταξιδεύσῃ.—πυνθάνομαί τι ἐρωτῶ τι.—
ἥρου, ἀόρ. τοῦ ἐρωτῶ.

§ 8-10. καταλαμβάνω εὑρίσκω, συναντῶ.—όρμω τὴν ἄνω
όδὸν πορεύομαι πρὸς τὰ ἄνω (πρὸς τὰ μεσόγεια).—προθυμοῦμαι
(μετ' ἀπομφ.) προτρέπω νά.—ἐπειδὴν τάχιστα εὐθὺς ὁς.—στόλος
ἐκστρατεία.—ἥδει, πρτκ. τοῦ οἴδα.—όρμὴ πορεία, ἐκστρατεία.—
τὴν ὄδὸν τὰς δυσκερείας τῆς ὁδοιπορίας.

§ 11-12. μικρὸν ὀλίγον.—λαχών, ἀόρ. τοῦ λαγχάνω· λαγ-
χάνω ὕπνου κοιμῶμαι.—ἔδοξεν αὐτῷ τοῦ ἐφάνη.—σκηπτὸς
κεραυνός.—τῇ μέν... τῇ δὲ ἀφ' ἑνὸς μέν... ἀφ' ἐτέρου δέ.—πόνος
ταλαιπωρία.—(έφοβεῖτο) μὴ οὐδύναιτο μήπως δὲν θὰ δύναται.—
εἴργω ἐμποδίζω.—πάντοθεν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη.—ἀπορίαι δυσκο-
λίαι, προσκόμματα.

§ 13-14. ὁποῖόν τι ἔστι ποίαν περίπου σημασίαν ἔχει.—ἔξεστι
εἶναι δυνατόν.—σκοπῶ ἐννοῶ, κρίνω.—ἐννοία ἐμπίπτει τινὶ¹
σκέψις ἐπέρχεται εἰς τινα.—τί κατάκειμαι διατί εἶμαι πλαγιασμέ-
νος.—γίγνομαι ἐπί τινι περιέρχομαι εἰς τὴν ἔξουσίαν τινός.—τί²
ἐμποδὼν (ἔστι)... μὴ οὐχὶ ὑβριζομένους ἀποδανεῖν τί ἐμποδί-
ζει νὰ φονευθῶμεν μὲ δονειδισμοὺς (ἔξευτελισμούς).—τὰ χαλεπώτατα
τὰ τρομερώτατα.—ἐπιδόντας ἀφοῦ ἤδωμεν.—ὅπως πᾶς.—ἀμυνού-
μεθα, μέλλ. τοῦ ἀμύνομαι ὑπερασπίζω τὸν ἔαυτόν μου.—ῶσπερ
ἔξὸν=ῶσπερ εἰ ἔξην ὃς νὰ ἐπετρέπετο.—προσδοκῶ (ὑποτκτ.) νὰ
περιμένω;—ποίαν ἡλικίαν ἐλθεῖν ἐμαυτῷ, ὅτε συνέβαινον ταῦτα
ὅ Ξεν. ἦτο τριάκοντα περίπου ἑτῶν.—τήμερον σήμερον.—προδί-
δωμι παραδίδω.

§ 15-18. ἐν οἷοις πράγμασι εἰς ποίαν κατάστασιν.—ἔξεφη-
ναν, ἀόρ. τοῦ ἐκφαίνω· ἐκφαίνω πόλεμον φανερὰ ἀρχίζω, κηρύττω
πόλεμον.—οὐδέν, ἐπίρρο.—ἀντεπιμελοῦμαι φροντίζω ἐπίσης.—
ὑψησόμεθα, μέλλ. τοῦ ὑφίεμαι παραμελῶ τὸν ἔαυτόν μου.—πεί-
σεσθαι, μέλλ. τοῦ πάσχω.—άνασταυρῶ καρφώνω ἐπάνω εἰς μακρὸν
ἕύλον.—κηδεμῶν προστάτης.—ἐπὶ πᾶν ἔχομαι καταβάλλω κάθε
δυνατὴν προσπάθειαν, κάμνω ὅτι ἥμπορῶ.—αἰκίζομαι τινα τὰ.

ἔσχατα βασανίζω τινὰ σκληρότατα. — **τοι** βεβαίως. — **ποιητέον** (**ἡμῖν ἔστι**) πρέπει νὰ πρᾶξωμεν.

§ 19 - 20. διαθεῶμαι ἀκριβῶς παρατηρῶ. — **ώς** πόσον. — **ἐσθῆς** (**περιληπτ.**) ἐνδύματα. — **ἐνθυμοῦμαι** σκέπτομαι. — **πριαίμεθα**, ἀδρ. τοῦ ώνοῦμαι ἀγοράζω. — **ῶν ώνησόμεθα** μὲ τὰ δποῖα νὰ ἀγοράσωμεν.

§ 21 - 23. **ὕβρις** αὐθαιρεσία. — **ἀσάφεια** ἀβεβαιότης. — **ἄθλα** ὡς βραβεῖα. — **όποτεροι** ἡμῶν διὰ τούτους ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, οἱ δποῖοι. — **ἀμείνων** ἀνδρειότεροι. — **ἀγωνοθέτης** διοργανωτὴς ἀγῶνος, βραβευτής. — **στερρῶς** σταθερῶς. — **ἐξεῖναί** μοι δοκεῖ = δοκεῖ μοι **ἐξεῖναι** (**ἡμῖν**). — **φρόνημα** θάρρος. — **θάλπος** ζέστη. — **τρωτὸς** ὁ δυνάμενος νὰ πληγωθῇ. — **θνητὸς** ὁ δυνάμενος νὰ φονευθῇ. — **μᾶλλον** εὔκολώτερον.

§ 24 - 25. **ἄλλ'** **ἴσως** γὰρ **ἄλλ'** ἐπειδὴ **ἴσως**. — **έφ'** **ἡμᾶς** πρὸς **ἡμᾶς**. — **παρακαλοῦντας**, μέλλ. τοῦ **παρακαλῶ** παρακινῶ. — **ἐξορμῶ** παρακινῶ. — **ἀρετὴ** ἀνδρεία. — **ἀξιοστράτηγος** **ἄξιος** στρατηγός. — **βιούλομαι** εἶμαι πρόθυμος. — **τάσσω** διατάσσω. — **ήγεισθαι** νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς σας (ν' ἀναλάβω δηλ. ἐγὼ τὴν παρόρμησιν τοῦ στρατοῦ πρὸς λῆψιν τῶν ἀναγκαίων ἀποφάσεων). — **ουδέν**, ἐπίρρο. — **τὴν** **ἡλικίαν**, τὴν σχετικῶς μικρὰν (**§ 14**) ἀπέναντι τῆς **ἡλικίας** τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου. — **ήγοῦμαι**, ἐδῶ: νομίζω. — **ἀκμάζω** (μετ' ἀπομφ.) **ἔχω** ἀρκετὰς δυνάμεις, ὥστε νὰ. — **τὰ κακὰ** οἱ κίνδυνοι.

§ 32. **παρακαλῶ** προσκαλῶ. — **όπόθεν** ἀπὸ ὅποιαν τάξιν (**σῶμα στρατοῦ**). — **οἴχομαι** **ἔχω** **ἔξαφανισθῆ**, **ἔχω** φονευθῆ.

§ 33 - 34. **εἰς τὸ πρόσθεν** τῶν ὅπλων **ἔμπροσθεν** τοῦ στρατοπέδου.

§ 35 - 36. **ἐπίσταμαι** γνωρίζω. — **ἡμῖν πάντα ποιητέα** (**ἔστι**) τὰ πάντα πρέπει νὰ πρᾶξωμεν. — **μέγιστον καιρὸν** σπουδαιοτάτην εὐκαιρίαν (νὰ φανῆτε ὡφέλιμοι εἰς τὸ στρατευμα). — **βλέπω πρός τινα** **ἔχω** **ἐστραμμένα** τὰ βλέμματά μου πρός τινα. — **κακὸς δειλός**. — **ἴστε**, προστκτ. τοῦ **οίδα**.

§ 37 - 38. διαφέρω τί τινος ὑπερέχω κατά τι ἀπό τινα.—ταξίαρχος, οὗτος ἵτο ἀξιωματικὸς τῶν ἐλαφρῶν ὡπλισμένων στρατιώτῶν (πελταστῶν, τοξιτῶν, σφενδονητῶν) ἀντιστοιχῶν πρὸς τὸν λοχαγόν, ὅστις ἵτο ἀξιωματικὸς τῶν ὄπλιτῶν.—**χρήματα** μισθός· ὁ μισθὸς τοῦ λοχαγοῦ ἵτο διπλάσιος, ὁ δὲ τοῦ στρατηγοῦ τετραπλάσιος τοῦ μισθοῦ τοῦ στρατιώτου, ὅστις ἐλάμβανε κατὰ μῆνα ἔνα δαρεικὸν (=20 ἀττ. δρχμ.).—πλεονεκτῶ τινός τι ἔχω (ἀπολαμβάνω) περισσότερον ἀπό τινά τι.—**ἀξιω** κρίνω ἀξιον (δίκαιον).—προβούλευώ τινὸς προνοῶ διὰ τὸ καλόν τινος.—προπονῶ τινος κοπιάζω ὑπέρ τινος.—μέγα ώφελῶ πολὺ ώφελῶ.—ώς συνελόντι εἰπεῖν διὰ νὰ εἴπω συντόμως.—εύταξία πειθαρχία.

§ 39 - 42. καταστήσησθε, ἀόρ. τοῦ καθίσταμαι ἐκλέγω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου.—παραθαρρύνω ἐνθαρρύνω.—πάνυ ἐν καιρῷ ποιῶ πολὺ ἐπίκαιρον πρᾶγμα κάμνω, πολὺ ώφελῶ.—ἐπὶ τὰ ὄπλα, βλ. § 3 (σελ. 136).—φυλακὴ φρουρά.—**οὕτως** ἔχω εὑρίσκομαι εἰς τοιαύτην (ψυχικὴν) κατάστασιν.—**χρῶμαι** τινί τι χρησιμοποιῶ τινα εἰς τι.—**νυκτὸς** ἐν καιρῷ νυκτὸς.—τρέπω τὴν γνώμην τινὸς μεταβάλλω τὴν σκέψιν τινός.—έννοοῦμαι σκέπτομαι.—πείσονται, μέλλ. τοῦ πάσχω.—έρρωμένος θαρραλέος, τολμηρός.—οἱ ἀντίοι=οἱ πολέμιοι.—δέχομαι ὑπομένω τὴν ἔφοδον, ἀνθίσταμαι.

§ 43 - 44. ἐντεθύμημαι ἔχω παρατηρήσει.—**ζῶ**, ἔδω : φυλάττω (σφῆς) τὴν ζωὴν μου.—ἐκ παντὸς τρόπου μὲ κάθε τρόπον.—ἐγνώκασι ἔχουν τὴν γνώμην, φρονοῦν.—**ἀναγκαῖος** ἀναπόφευκτος.—καλῶς ἐνδόξως.—**διάγω** (τὸν βίον) ζῶ.—άγαθὸς ἀνδρεῖος.

§ 45 - 47. μέλλω ἀναβάλλω, βραδύνω.—**ἥδη** εὐθὺς.—**αἴροῦμαι** ἐκλέγω.—**δέομαι** στεροῦμαι.—**συγκαλοῦμεν**, μέλλ. —**περαίνω** φέρω εἰς πέρας, τελειώνω, ἐκτελῶ.—**Δαρδανεὺς** ὁ ἐκ τῆς Δαρδάνου, πόλεως τῆς Τρῳάδος παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον.

(2, 1 - 39)

§ 1 - 3. **ηρηντο**, ὑπερσυντλκ. τοῦ αἴροῦμαι ἐκλέγομαι.—**ἡμέρα** ὑποφαίνει ἀρχίζει νὰ ξημερώνῃ.—**προφύλακες** φρουροί.—**χαλεπὸς** δύσκολος.—**τὰ παρόντα** ἡ παροῦσα κατάστασις.—**όπότε**, ἔδω

αἰτλγκ.: ἐπειδή.— ὑφίεμαι ἀποδειλῶ.— καλῶς ἐνδόξως.— ὑποχείριος γίγνομαι τινι περιέρχομαι εἰς τὴν ἔξουσίαν τινός.

§ 4-6. περὶ πλείστου ποιοῦμαι τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρομαι.— **ξένιον**, ὁ Ζεὺς καλεῖται ξένιος ὡς προστάτης τῶν ξένων.— **ἡδέσθη**, ἀόρ. τοῦ αἰδοῦμαι σέβομαι.— ὁμοτράπεζος γίγνομαι τινι τρώγω ἐπὶ τῆς ἴδιας τραπέζης μετά τινος.— **αὐτοῖς τούτοις δι'** αὐτῶν τούτων (τῶν λόγων, τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν φιλοφρονήσεων).— **λαμβάνω πιστὰ** λαμβάνω διαβεβαιώσεις (ἐνόρκους).— **δείσας**, ἀόρ. τοῦ δέδοικα ἥ δέδια φοβοῦμαι.— **μάλιστα ἔξαιρετικῶς**, ὅλως ἴδιαιτέρως.— **οἱ ἔχθιστοι ἐκείνου** οἱ μισητότατοι ἔχθροι ἐκείνου.— **ἀποστάς**, ἀόρ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀποστατῶ, πηγαίνω μὲ τὸ μέρος ἄλλου.— **ἀποτείσαιντο**, ἀόρ. τοῦ ἀποτίνομαι τιμωρῶ.— **κράτιστα γενναιοτάτα**.

§ 7. στέλλομαι ἐπὶ πόλεμον ἔξοπλίζομαι πρὸς μάχην: ἐνδύομαι τὴν πολεμικὴν στολήν μου.— **κόσμος στολισμός**.— **πρέπει ὀρμόζει**.— **δεῖ τελευτᾶν εἶναι περπωμένον ν'** ἀποθάνῃ.— **τῶν καλλίστων=τοῦ καλλίστου κόσμου**.— **ἄρχομαι τοῦ λόγου ἀρχίζω** νὰ ὅμιλῶ.

§ 8. φιλικῶς χρῶμαί τινι ἔχω φιλικὴν διάθεσιν πρός τινα.— **διὰ πίστεως ἔξ** ἐμπιστοσύνης.— **έγχειρίζω ἐμαυτόν τινι παραδίδω** τὸν ἑαυτόν μου εἰς τινα.— **δίκην ἐπιτίθημι τινί τινος τιμωρῶ** τινα διά τι.— **τὸ λοιπὸν εἰς τὸ ἔξῆς**.

§ 9. **μιᾶς ὄρμῆς** μὲ μίαν κίνησιν, συγχρόνως.— **οἰωνὸς σημεῖον** (προδηλοῦν τὸ μέλλον).— **εὔχομαι τάξω**.— **θύω σωτήρια** (ἰερὰ) προσφέρω θυσίαν διὰ τὴν σωτηρίαν.— **συνεπεύχομαι τάξω προσέτι**.— **ὅτῳ δοκεῖ δόσις ἐγκρίνει**, ἐπιδοκιμάζει.— **ἀνατείνω σηκώνων, ὑψώνω**.— **παιανίζω** ψάλλω τὸν παιᾶνα· **παιᾶν ἐδῶ**: εὐχαριστήριος ὕμνος.

§ 10. **τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς** (θρησκευτικὰ) καθήκοντα ἐκτελοῦνται.— **ἐμπεδῶ φυλάττω, τηρῶ**.— **δεινὰ κίνδυνοι**.— **εὔπετῶς εὐκόλως**.

§ 11-13. **ἀναμνήσω**, μέλλ. τοῦ **ἀναμιμνήσκω τινά τι** ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην τινός τι.— **προσήκει τινὶ ἀρμόζει εἰς τινα**.— **πάνυ**

δεινὰ μεγάλοι κίνδυνοι.—στόλος στρατός.—κατακάνοιεν, ἀόρ. τοῦ κατακαίνω φονεύω.—χίμαιρα αἴξ, κατσίκα.—καταθύω θυσιάζω.—έχω (μετ' ἀπόμφ.) δύναμαι.—ψηφίζομαι ἀποφασίζω.—ἀποθύω προσφέρω τὴν θυσίαν, τὴν δποίαν ἔταξα.—ἀγείρω συναθροίζω.—ἔστι εἶναι δυνατόν.—τεκμήριον ἀπόδειξις.—τρόπαιον σημεῖον νίκης· ἀπετελεῖτο ἀπὸ ὅπλα τῶν πολεμίων, τὰ δποῖα ἀνηρτῶντο εἰς δένδρον ἥ συνηθέστερον ἔστηνοντο ἐπὶ ξυλίνου στύλου.—μαρτύριον = τεκμήριον.—γίγνομαι γεννῶμαι.—δεσπότην ὡς κυρίαρχον.

§ 14-16. ἐρῶ θέλω νὰ εἴπω.—ἀφ' οὗ ἀφ' ὅτου.—ἔκγονος ἀπόγονος.—ἄμετρος ἀμέτρητος.—πάτριον φρόνημα γενναιοψυχία κληρονομηθεῖσα παρὰ τῶν προγόνων.—πεῖραν ἔχω τινὸς ἐκ πείρας γνωρίζω περὶ τινος.—δέχομαι, βλ. κεφ. 1, § 39-42 (σελ. 139).

§ 17. μεῖον ἔχω τι μειονεκτῷ εἰς τι.—ἀφεστήκασι, προμ. τοῦ ἀφίσταμαι.—κακὸς δειλὸς.—γοῦν τοῦλάχιστον.—ἄρχω κάμνω ἀρχῆν.

§ 18-19. πώποτε ποτὲ ἔως τώρα.—δηχθείς, ἀόρ. τοῦ δάκνομαι δαγκάνομαι.—ὅχημα πᾶν ὃ, τι φέρει ἥ ὑποστηρίζει τι: βάσις, στήριγμα.—βέβηκα ἵσταμαι, πατῶ.—παίω κτυπῶ.—προσίη, τοῦ προσέρχομαι.—μᾶλλον εὐκολώτερον.—τευξόμενα, μέλλ. τοῦ τυγχάνω (τινὸς) ἐπιτυγχάνω (τι), κατορθώνω (τι).—προέχω τινὶ ὑπερέχω εἰς τι.

§ 20-21. θαρρῶ τι δὲν φοβοῦμαί τι.—ἄχθομαι τοῦτο στενοχωροῦμαι διὰ τοῦτο.—εἴσονται, μέλλ. τοῦ οἴδα.—άμαρτάνω τι περὶ τινα κάμνω σφάλμα τι πρὸς βλάβην τινός, ἀπατῶ, βλάπτω τινά.—ψυχὴ ζωή.—ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἥς = ; (ποβλ. βιβλ. I, κεφ. 1 § 8, σελ. 120: ἐκ τῶν πόλεων, ὕν).—μέτρον ποσότης.—ἀργύριον χρήματα.—κρατῶ νικῶ.

§ 22. ἄπορον δυσκολία, ἐμπόδιον.—εἰ ἄρα ἀν τυχὸν δέν.—πρόσω μακράν.

§ 23-24. διήσουσι, μέλλ. τοῦ διίημι ἐπιτρέπω τὴν διάβασιν.—

ἡμῖν ἀδυνητέον (ἐστὶ) = δεῖ ἡμᾶς ἀδυνεῖν.— βελτίων ἀνδρειότερος.— Λυκάονες, κάτοικοι τῆς Λυκαονίας, μεσογείου χώρας τῆς Μ. Ἀσίας ΒΔ τῆς Κιλικίας.— τὰ ἔρυμνὰ αἱ ὁχυραὶ θέσεις.— καρποῦμαι τὴν χώραν διαρπάζω, λεηλατῶ τὴν χώραν.— ὁρμῶμαι οἴκαδε ξεινῶ διὰ τὴν πατρίδα.— κατασκευάζομαι τακτοποιοῦμαι, προετοιμάζομαι.— ὡς οἴκησοντας ὡς ἐὰν ἐμέλλομεν νὰ κατοικήσωμεν.— ὅμηρος τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν διηρθρούς διὰ τὴν ἄνευ δόλου ἀποχώρησίν των (ἐκ τῆς χώρας του) ὅμηρος δὲ ὁ ἀνθρωπος, δοῦποιος κρατεῖται ὡς ἐγγύησις.— ὁδοποιῶ τινι κατασκευάζω (ἔτοιμάζω) ὁδὸν διά τινα.— τέθριππον ἄμαξα συρρομένη ὑπὸ τεσσάρων ἵππων.— τρισάσμενος μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως.

§ 25 - 26. ἀλλὰ γὰρ ἐν τούτοις, ἀλλ᾽ ὅμως.— ἐν ἀφθόνοις βιοτεύω ζῶ ἐν ἀφθονίᾳ, ζῶ ἔχων ἄφθονα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα.— ἐπιλαθώμεθα, ἀδρ. τοῦ ἐπιλανθάνομαί τινος λησμονῶ τι.— ἐκῶν πένομαι θέλω νὰ εῖμαι πτωχός.— ἔξὸν αὐτοῖς = εἰ καὶ ἔξεστιν αὐτοῖς ἐνῷ αὐτοὶ δύνανται.— σκληρῶς βιοτεύω ζῶ μὲ στερήσεις.

§ 27 - 28. ἀλλὰ γὰρ ἀλλὰ βεβαίως.— οἱ κρατοῦντες οἱ νικηταί.— ὅπως πῶς.— κράτιστα γενναιότατα.— ζεῦγος ὑποζύγιον.— στρατηγῷ τινος κανονίζω τὴν πορείαν τινός.— ὅπῃ ὅπου.— ὄχλος δυσκολία.— ἀπαλλάττω ἔξαφανίζω.— ἀλλότριος ἀνήκων εἰς ἄλλον, ξένος.

§ 29 - 31. λοιπόν (ἐστί) μοι είπειν ὑπολείπεται εἰς ἐμὲ νὰ εἴπω.— ἔξενεγκεῖν, ἀδρ. τοῦ ἐκφέρω.— ἐκφέρω πόλεμον = ἐκφαίνω πόλεμον (κεφ. 1, § 15 - 18, σελ. 137).— περιγίγνομαι τῷ πολέμῳ ἐπικρατῶ, νικῶ ἐν τῷ πολέμῳ.— ἀταξία ἔλειψις πειθαρχίας.— οἱ ἀρχόμενοι οἱ κατώτεροι, οἱ στρατιῶται.— μᾶλλον πειθόμενοι εὐπειθέστεροι.— ἀεὶ ἐκάστοτε.— κολάζω τιμωρῶ.— σὺν τῷ ἄρχοντι μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ἀρχοντος.— ἐψευσμένοι ἔσονται, τετελεσμέν. μέλλων τοῦ ψεύδομαι ἀπατῶμαι.— κακός, βλ. ἀνωτέρω § 17.

§ 32. περαίνω τελειώνω.— ὥρα καιρός.— αὐτίκα εὐθύς.— παρέσονται, μέλλ. τοῦ πάρειμι ἐμφανίζομαι.— ὅτῳ δοκεῖ ὅστις φρονεῖ.— ἔργῳ περαίνεται τι ἐκτελεῖται τι.— ἴδιώτης ἀπλοῦς στρατιώτης.— διδάσκω συμβουλεύω.

§ 33. δεῖ ὑπάρχει ἀνάγκη.— καὶ αὐτίκα καὶ εὐθὺς κατόπιν.— σκοπῶ ἔξετάζω.— ὅτῳ δοκεῖ, βλ. ἀνωτέρῳ § 9.

§ 34 - 36. ὃν προσδεῖν δοκεῖ μοι ὅσα νομίζω, ὅτι χρειάζονται ἀκόμη.— οἱ παριόντες οἱ παρερχόμενοι, οἱ διαβάται.— ἐπακολουθῶ καταδιώκω.— πλαισίον ἡ παράταξις, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ὄπλιται κατέχουν καὶ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τῆς πορευομένης φάλαγγος, περικλείοντες ἐντὸς τοῦ τετραπλεύρου τὰ σκευοφόρα καὶ τὸν ὄχλον (τοὺς μὴ μαχίμους). βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου ποιοῦμαι πλαισίον τῶν ὄπλιτῶν παρατάσσω τοὺς ὄπλιτας ἐν τετραγώνῳ.— εἰ ἀποδειχθείη ἐὰν ἥθελεν δρισθῆ.— ἥγοῦμαι προηγοῦμαι.— τὰ πρόσθεν τὰ ἐμπροσθεν, τὸ μέτωπον τῆς παρατάξεως.— κοσμῷ διοικῶ.

§ 37 - 38. ἄλλως ἔχέτω κατ' ἄλλον τρόπον ἂς γίνῃ.— τὸ νῦν ἔχον ὅσο γιὰ τώρα.— τὸ λοιπόν, βλ. § 8.— πειρῶμαι τινος δοκιμάζω τι.— ταύτης τῆς τάξεως, δηλ. τοῦ πλαισίου.— ἀεί, βλ. § 31.

§ 39. τὰ δεδογμένα τὰ ἀποφασισθέντα.— μέμνημαι (μετ' ἀπομφ.) ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά.— ἔστιν, βλ. § 11 - 13.

(5, 1 - 18)

§ 1 - 3. ἦ δπου.— τὸ ἄκρον ἡ κορυφή.— ἀποτρέπομαι ἄλλην ὁδὸν στρέφομαι πρὸς ἄλλην ὁδόν.— οἱ ἐσκεδασμένοι οἱ διεσκορπισμένοι.— νομαὶ ἀγέλαι, κοπάδια.

§ 4 - 6. παρελαύνω τινὰ περνῶ ἐμπροσθεν τινος.— ὅτε ἐσπένδοντο, περὶ τοῦ πράγμ. βλ. βιβλ. II, κεφ. 3, § 27 (σελ. 36).— διαπράττομαι διμολογῶ, δρίζω.— οὕκουν οὐδαμῶς.

§ 7. περὶ τὰ ἐπιτήδειά είμι ἀσχολοῦμαι εἰς τὴν προμήθειαν τῶν τροφίμων.— ἔνθεν μέν... ἔνθεν δὲ ἀφ' ἐνὸς μέν... ἀφ' ἐτέρου δὲ.— ὅρη, τὰ Καρδούχεια.— ποταμός, ὁ Τίγρης.— πειρῶμαι τινος δοκιμάζω τι.

§ 8 - 11. δέομαι τινος ἔχω ἀνάγκην τινός, χρειάζομαι τι.— τάλαντον ποσὸν χρημάτων (ὅχι νόμισμα) 6.000 ἀττικῶν δραχμῶν.—

ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ἀφοῦ ἐκδαροῦν καὶ τὰ δέοματα αὐτῶν φουσκωθοῦν.— παρέχω ὁμίλως τὴν διάβασιν διευκολύνω τὴν διάβασιν.— δεσμοὶ σχοινία (τριχιές).— ζεύγνυμι δένω.— ὄρμίζω στερεώνω.— ἀρτῶ (-άω) κρεμῶ.— ἀφείς, ἀόρ. τοῦ ἀφίημι ἀφήνω, φίττω.— διάγω φέρω ἀπὸ τὴν μίαν ὅχθην εἰς τὴν ἄλλην.— ἀμφοτέρωντεν καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὅχθας.— δήσας, ἀόρ. τοῦ δῶ (-έω) δένω.— ἐπιβάλλω θέτω ἐπάνω.— ὕλη χαμόκλαδα, θάμνοι.— γῆ χῶμα.— ἐπιφορῶ ἐπισωρεύω.— καταδύομαι καταβυθίζομαι.— αὐτίκα μάλα τώρα ἀμέσως.— εἴσεσθε, μέλλ. τοῦ οἶδα.— ἔξει τοῦ μὴ καταδύναι (βαστάζων) θὰ ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸ νὰ καταβυθισθοῦν.— σχήσει = κωλύσει.

§ 12. ἐνθύμημα ἐπινόησις.— χαρίεις εὑφυής.— τὸ ἔργον ἡ ἐκτέλεσις.

§ 13 - 14. ἐπαναχωρῶ εἰς τοῦμπαλιν (=τὸ ἔμπαλιν) ἐπιστρέφω δπίσω.— ἐνθεν=ταύτας, ἐξ ὧν.— θαυμάζω ἀπορῶ, δὲν δύναμαι νὰ ἔννοήσω.— ὅποι ποτὲ εἰς ποιὸν μέρος ἀραγε.— οἱ ἑαλωκότες οἱ αἰχμάλωτοι ἔννοοῦνται οἱ ἐγχώριοι αἰχμάλωτοι, οἱ δποῖοι εἰχον συλληφθῆ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν των.— ἐλέγχω τὴν χώραν ζητῶ πληροφορίας περὶ τῆς χώρας.

§ 15 - 16. ἡ πρὸς ἔω (όδος) ἡ πρὸς ἀνατολὰς ὁδός.— θερίζω διέρχομαι τὸ θέρος.— πρὸς ἐσπέραν πρὸς δυσμὰς.— πειθαρχῶ ὑπακούω.— ἀπονοστῶ ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου.— δυσχωρία κακὴ φύσις τοῦ τόπου, κακοτοπιά.

§ 17 - 18. χωρὶς χωριστά.— φάσκων, ἐνεστ. μτχ. τοῦ φημί.— ἡ ἐκασταχόσε όδὸς ἡ πρὸς ἐκάστην χώραν ὁδός.— εὔπορον εὔκολον.— ἐπὶ τούτοις σχετικῶς μὲ τοῦτο (ἄν δηλ. πρέπει νὰ εἰσβάλουν εἰς τὴν χώραν τῶν Καρδούχων).— ὀπτηνίκα δοκοίη καθ' ὅποιαν ὥραν ἥθελε φανῆ καλόν.— ὑπερβολὴ διάβασις (ὑπεράνω ὁρέων).

BIBLION TETAPTON

(1, 5-28)

§ 5-7. ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν ἥτο περίπου ἡ ὥρα τῆς τελευταίας (νυκτερινῆς) φρουρᾶς· οἱ Ἕλληνες διήρκουν τὴν νύκτα εἰς τρεῖς φυλακάς· ἡ τρίτη φυλακή, ἡ δποία καὶ τελευταία λέγεται, κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον τῆς εἰσβολῆς (περὶ τὰ μέσα Νοεμβρίου) ἥρχιζε περὶ τὴν 2αν μετὰ τὸ μεσονύκτιον.—λείπομαι ὑπολείπομαι.—δσον = τοσούτον (χρονικὸν διάστημα) ὥστε.—σκοταῖος μὲ τὸ σκότος.—τὸ πεδίον τὸ μεταξὺ τῆς θέσεως τοῦ στρατοπέδου καὶ τοῦ δρους.—τηνικαῦτα τότε.—ἀπὸ παραγγέλσεως κατόπιν διαταγῆς προφορικῆς.—ἄμα τῇ ἡμέρᾳ, βλ. βιβλ. II, κεφ. 1, § 2 (σελ. 129).—τὸ ἀμφ' αὐτὸν (στράτευμα) οἱ στρατιῶται του.—ἐπίσποιτο, ἀόρ. τοῦ ἐφέπομαι ἀκολουθῶ.—τὸ ἄκρον ἡ κορυφή.—ύφηγοῦμαι προπορεύομαι βραδέως.—τὸ ἀεὶ ύπερβάλλον τοῦ στρατεύματος τὸ μέρος τοῦ στρατεύματος, τὸ δποῖον ἕκαστοτε διέβαινε (τὸ δρος).—τὸ ἄγκος ἡ κοιλάς.—ό μυχὸς ἡ χαράδρα.

§ 8-9. χαλκώματα χαλκᾶ σκεύη.—κατασκευάζω ἔφοδιάζω.—φέρω τι λαμβάνω καὶ φέρω τι μετ' ἔμοι, ἀπαίζω.—ύποφείδομαι φείδομαι κάπως, δεικνύομαι δλίγον φειδωλὸς (ἐπιεικῆς).—ώς φιλίας ὡς φιλικῆς.—διέναι, τοῦ διίημι τινα ἀφήνω τινὰ νὰ διέλθῃ.—ἐπιτυγχάνω εὑρίσκω.—καλούντων, δηλ. τῶν Ἑλλήνων αὐτούς.—ύπακοιού ό δίδω ἀπάντησιν, προσοχήν.

§ 10-11. ἐγένετο διήρκεσε.—τόξευμα βέλος.—κατατιρώσκω πληγών όνταςίμως.—έξ ἀπροσδοκήτου ἀπροσδοκήτως, αἰτινιδίως.—ἐπιπίπτω τινὶ εἰσβάλλω εἰς τὴν χώραν τινός.—τὸ Ἑλληνικὸν (στράτευμα) οἱ Ἕλληνες.—αὐλίζομαι διανυκτερεύω.—συνορῶ, κυρίως: βλέπω δμοῦ ἢ συγχρόνως· ἐδῶ: συνεννοοῦμαι (μὲ πυρά).

§ 12-14. νεωστὶ πρὸ δὲ λίγον. — ἀνδράποδον δοῦλος. — ἀφεῖ-
ναι, ἀό. τοῦ ἀφίημι ἀφήνω. — σχολαῖος βραδύς. — τὰ αἰχμάλωτα
οἱ αἰχμάλωτοι. — οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες οἱ ἐπιβλέποντες, φυλάσσοντες
ταῦτα. — ἀπόμαχος δι μὴ λαμβάνων μέρος εἰς τὴν μάχην. — φέρομαι
φέρω μαζί μου. — ταῦτα ἔδοξε ἀπεφασίσθησαν ταῦτα. — ἀριστῶ
γεννατίζω. — ὑποστήσαντες, ἀό. τοῦ ὑφίστημι τοποθετῶ κρυ-
φίως. — τὸ στενὸν ἡ στενὴ δίοδος. — τὰ μέν... τὰ δὲ ἄλλοτε μέν...
ἄλλοτε δέ.

§ 15-18. χειμῶν κακοκαιρία. — χωρίον τόπος. — ἐπιδιώκω
καταδιώκω. — ἀναχάζω διπισθοχωρῶ. — σχολῆ βραδέως. — θαμινὰ
συχνά. — ὑπομένω σταματῶ, περιμένω. — παρεγγυῶτο, εὔκτ. τοῦ
παρεγγυῶμαι· παρεγγυῶ (-άω) παραγγέλλω, διατάσσω. — ἄγω
προχωρῶ. — πρᾶγμα δυσκολία. — σχολή τινί ἔστι ἔχει τις καιρόν. —
παρέρχομαι προχωρῶ. — σπολὰς δερμάτινος θώραξ. — διαμπερές
(ἐπίρρ.) πέρα πέρα.

§ 19-22. ὕσπερ εἶχε ὅπως ἦτο (χωρὶς δηλ. ν' ἀποδέσῃ τὴν
πανοπλίαν του.) — αἴτιῶμαι κατηγορῶ. — καλώ τε καὶ ἀγαθὸν ἄν-
δρε τέθνατον = καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες τεθνᾶσι. — καλὸς
καὶ ἀγαθὸς εὐπατρίδης, εὐγενής. — ἀνελέσθαι, ἀό. τοῦ ἀναιροῦ-
μαι σηκώνω νεκρὰ σώματα (ἢ τοῦ πεδίου τῆς μάχης). — βλέπω
στρέφω τὸ βλέμμα μου. — ἄβατος ἀδιάβατος. — ὅρθιος ἀπότομος,
ἀπόκρημνος. — ὄχλος πλῆθος. — ἔκβασις ἔξοδος, πέρασμα. — φθάνω
προφθάνω, προλαμβάνω. — ὑπερβολὴ ἔξοδος, πέρασμα. — ἥγεμῶν
διδηγός. — πράγματα παρέχω τινὶ παρέχω ἐνοχλήσεις εἰς τινα, ἐνο-
χλῶ τινα. — λαβεῖν = συλλαβεῖν.

§ 23-25. ἐλέγχω ἀνακρίνω, ἐρωτῶ. — διαλαμβάνω λαμβάνω
χωριστά. — ἢ τὴν φανεράν, δόδος φανερὸν ἐννοεῖται ἢ ὁρθία δόδος,
τὴν δποίαν οἱ Ἑλληνες εἶχον ἔμπροσθέν των. — φόβοι μέσα πρὸς ἐκ-
φύσισιν. — ἐκδίδωμι θυγατέρα δίδω εἰς γάμον (ὑπανδρεύω) τὴν θυ-
γατέρα μου. — ἥγοῦμαι ὁδὸν ὁδηγῶ δι' ὁδοῦ. — δυσπάριτος δυσκο-
λοδιάβατος. — χωρίον, βλ. ἀνωτέρῳ § 15. — παρέρχομαι διέρχομαι.

§ 26-28. ταξίαρχος, βλ. βιβλ. III, κεφ. 1, § 37-38 (σελ. 139). —

τὰ παρόντα ἡ παροῦσα κατάστασις.— ύποστάς, ἀόρ. τοῦ ὑφίσταμαι ἀναλαμβάνω.— Μεθυδριεύς, ἐκ τοῦ Μεθυδρίου, πόλεως τῆς Ἀρκαδίας.— Στυμφάλιος, βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 11 (σελ. 121).— ἀντιστασιάζω παρουσιάζομαι ὡς ἀνταγωνιστής.— Παρράσιος, βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 1-2 (σελ. 119).— ἔψονται, μέλλ. τοῦ ἔπομαι.— πολλαχοῦ πολλάκις.— πολλοῦ ἄξιος γίγνομαι τινι σπουδαίας ὑπηρεσίας προσφέρω εἰς τινα.— εἰς τὰ τοιαῦτα εἰς παρομοίας περιστάσεις.

(2, 1 - 23)

§ 1-2. ἐμφαγόντας ἀφοῦ φάγουν ἐν σπουδῇ.— δήσαντες, ἀόρ. τοῦ δῶ δένω.— συντίθεμαι συμφωνῶ.— σημαίνω τῇ σάλπιγγι δίδω σημεῖον διὰ τῆς σάλπιγγος.— ἄνω ὅντας ὅταν εἶναι (πλέον) ἐπάνω (δηλ. εἰς τὴν κορυφήν).— φανερὰ ἔκβασις τὸ ἐπὶ τῆς φανερᾶς δόδοι πέρασμα (βλ. πάν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).— αὐτοί, δηλ. δὲ Σενοφῶν καὶ ὁ Χειρίσοφος.— συμβοηθῶ συγχρόνως σπεύδω πρὸς βοήθειαν.— ὕδωρ βροχή.— προσέχω τὸν νοῦν τινι ἔχω τὴν προσοχήν μου ἐστραμμένην εἰς τι.— ὡς μάλιστα ὅσον ἥδυναντο περισσότερον.— λανθάνω τινὰ διαφεύγω τὴν προσοχήν τινος.— οἱ περιιόντες οἵ κύκλῳ πορευόμενοι (δισχίλιοι ἔθελονται).

§ 3-4. τὸ ὄρθιον δ ἀνωφερῆς τόπος, δ ἀνήφορος.— κυλινδῶ (-έω) κυλίω.— ὄλοιτροχος στρογγύλος λίθος.— ἀμαξιαῖος ἀρκετὰ μεγάλος (ώστε νὰ πληρώσῃ δλόκληρον ἀμάξαν).— φέρομαι κατρακυλοῦμαι.— πταίω προσκρούω (σκοντάπτω).— πέτρα βράχος.— διασφενδονῶμαι ἐκτινάσσομαι εἰς τεμάχια.— οἶόν τέ ἔστι εἶναι δυνατόν.— πελάζω πλησιάζω.— ταύτη... ἄλλη εἰς τοῦτο τὸ μέρος... εἰς ἄλλο μέρος.— ἀνάριστοι ἀγευμάτιστοι.— τεκμαίρομαι τινι συμπεραινώντας τινος.— ψόφος κρότος.

§ 5-6. κύκλῳ περιιόντες, διὰ τῆς στενῆς καὶ ὅμαλῆς ὁδοῦ, τῆς βατῆς καὶ εἰς ὑποζύγια (κεφ. 1, § 25). βλ. πάν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου.— καταλαμβάνω εὑρίσκω, συναντῶ.— κατακανόντες, ἀόρ. τοῦ κατακαίνω φονεύω.— μαστὸς λόφος.— ἔφοδος ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὁδὸς φέρουσα κατὰ τῶν πολεμίων.— αὐτόθεν ἀπὸ αὐτοῦ

(δηλ. ἀπὸ τοῦ τόπου, ὅπου ἐκάθηντο οἱ φύλακες).—οἱ ἐπὶ τῇ φανερῷ ὁδῷ, βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου.

§ 7-8. ήμέρα ὑποφαίνει ἀρχίζει νὰ ἔημερώνη.—ἔλαθον ἐγγὺς προσιόντες ἐπλησίασαν χωρὶς νὰ ἔννοηθοῦν.—ἡ σάλπιγξ φθέγγεται ἡ σάλπιγξ ἥχει.—τεμαι δρμῶ.—δέχομαι ὑπομένω τὴν ἔφοδον, ἀνθίσταμαι.—εὔζωνος ὁ ἐλαφρῶς ὀπλισμένος (καὶ ὡς τοιοῦτος δυνάμενος νὰ τρέχῃ εὐκολώτερον).—ἀτριβῆς ἀπάτητος.—ἥ δπου.—ἀνέλκω ἀνασύρω, τραβῶ ἐπάνω.—συμμείγνυμι τινι συνενώνομαι μέ τινα.

§ 9-12. εὔοδος εὔκολος πρὸς διάβασιν.—ἀποκόπτω ἐκδιώκω.—διεζεῦχθαι (τοῦ διαζεύγνυμαι) (αὐτοὶ) νὰ μένουν διεζευγμένοι (κεχωρισμένοι).—ἥπερ οἱ ἄλλοι, δηλ. οἱ ἀμφὶ Χειρίσοφον, διὰ τῆς φανερᾶς.—παρακελεύονται ἀλλήλους ἐνθαρρύνοντες ὁ εἰς τὸν ἄλλον (διὰ φωνῶν).—προσβάλλω πρός τινα ἐφορμῶ κατά τινος.—ὅρθίοις τοῖς λόχοις, τὸ στράτευμα κατὰ τὴν πορείαν ἐτάσσετο ὡς ἔξης: ὅχι μόνον αἱ ἐνωμοτίαι ἐβάδιζον ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἄλλα καὶ ὁ εἰς λόχος ὅπισθεν τοῦ ἄλλου (πορεία κατὰ κέρας). βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου· δισάκις δμως ἦτο ἀνάγκη τὸ στράτευμα νὰ ἐπιτεθῇ (ὅπως ἐδῶ) κατὰ πολεμίων κατεχόντων ὑψωμά τι, τότε ἐσχηματίζοντο οἱ καλούμενοι ὄρθιοι λόχοι· κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦτον αἱ ἐνωμοτίαι ἵσταντο ἡ μία ὅπισθεν τῆς ἄλλης, οἱ δὲ λόχοι ἐτοποθετοῦντο ὁ εἰς παραπλεύρως τοῦ ἄλλου ἀφήνοντες ἐν τῷ μεταξὺ μικρὰ κενὰ διαστήματα (βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).—ἄφοδος μέρος ἀνοικτὸν πρὸς ὑποχώρησιν.—ὅπῃ ἀπὸ δποιον μέρος.—ἐτερον λόφον, τὸν δεύτερον (βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).

§ 13. ἑαλωκώς, πρκμ. τοῦ ἀλίσκομαι κυριεύομαι.—παριοῦσι καθ' ἥν στιγμὴν (αὐτὰ) θὰ διήρχοντο: κατὰ τὴν διάβασιν των.—ἐπὶ πολὺ ἥν ἐπιαναν (τὰ ὑποζύγια) μεγάλην ἐκτασιν.—ἄτε πορευόμενα διότι ἐπορεύοντο.—αἰρῶ κυριεύω.

§ 14-16. λοιπὸς ἥν ὑπελείπετο.—ὄρθιος ἀπότομος.—ἀμαχητὶ χωρὶς μάχην.—δείσαντας, ἀόρ. τοῦ δέδοικα ἥ δέδια.—ἄρα ὅπως ἐφάνη κατόπιν.—τὸ ἄκρον = ὁ μαστός.—ἐπὶ τοὺς ὄπισθο-

φύλακας, τοὺς κατέχοντας τὸν πρῶτον λόφον.— ὑπάγω βραδέως προχωρῶ. — προσμείξειαν, ἀδρ. τοῦ προσμείγνυμι πλησιάζω, προσέρχομαι. — οἱ τελευταῖοι λόχοι, δηλ. οἱ ὑπὸ τοῦ Ξεν. καταλευφθέντες ἐπὶ τοῦ πρώτου λόφου (§ 13). — προέρχομαι προχωρῶ. — τὸ ὄμαλὸν ἡ πεδιὰς (εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερον καὶ αἱ δύο δοἱ, ἡ φανερὰ [§ 8] καὶ ἡ στενή· βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — τίθεμαι τὰ ὅπλα ἵσταμαι (παρατεταγμένος καὶ ἀναμένων διαταγάς).

§ 17-18. ἀλάμενοι, ἀδρ. τοῦ ἄλλομαι πηδῶ. — κατὰ τῆς πέτρας ἀπὸ τὸν βράχον (δηλ. ἀπὸ τὸν πρῶτον λόφον) κάτω. — πρὸς τοὺς ὄπισθιοφύλακας, τοὺς ἥμίσεις τοὺς τεταγμένους ὄπισθεν τῶν ὑποζυγίων (§ 9). — ἀντίποδός τινι ἀπέναντί τινος κείμενος. — ἐφ' ᾧ (μετ' ἀπομφ.) ἐπὶ τῷ ὅρῳ νά. — συνομολογῶ τι συναινῶ νὰ πράξω τι, ὑπόσχομαι τι.

§ 19-21. συνερρόησαν συνέρρευσαν· ἀδρ. τοῦ συρρέω. — ἐνταῦθα, δηλ. εἰς τὸν ἀντίποδον λόφον. — ἔνθα τὰ ὅπλα ἔκειτο ἐκεῖ, ὅπου εἶχον σταθῆ ἐν παρατάξει (δηλ. ἐν τῷ ὄμαλῷ· § 16). — γίγνομαι ἐπὶ τῆς κορυφῆς φθάνω εἰς τὴν κορυφήν. — πέτρος λίθος. — κατέαξαν, ἀδρ. τοῦ κατάγνυμι σπάζω. — Λουσιεὺς ὁ ἐκ τῶν Λουσῶν, πόλεως τῆς βιορείου Ἀρκαδίας (παρὰ τὰ σημερινὰ Σουδενά). — πρὸς ἀμφοῖν προβεβλημένος τὴν ἀσπίδα προστατεύων μὲ τὴν ἀσπίδα του καὶ τοὺς δύο.

§ 22-23. ὁμοῦ γίγνομαι συνενώνομαι. — σκηνῶ (-έω) καταλύω. — δαψιλῆς ἀφθονος. — κονιατὸς ἀσβεστωμένος. — ἀποδίδωμι δίδω δπίσω. — πάντα ποιῶ τοῖς ἀποθανοῦσι ἀπονέμω πάσις τὰς τιμὰς εἰς τοὺς φονευθέντας. — ἐκ τῶν δυνατῶν κατὰ τὸ δυνατόν. — νομίζεται συνήθεια εἶναι.

(3, 1-23)

§ 1-2. αὐλίζομαι στρατοπεδεύω. — ὁρίζω χωρίζω. — ἀναπνέω αἰσθάνομαι ἀνακούφισιν, ἀναλαμβάνω θάρρος. — ἔσμενος μὲ καρδάν. — ἥδεως εὐχαριστῶς. — μνημονεύω ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην μου. — διατελῶ μαχόμενος διαρκῶς μάχομαι. — τὰ σύμπαντα ὅλα ὁμοῦ, ἐν συνόλῳ. — ὡς ἀπηλλαγμένοι ἐπειδή, ὡς ἐνόμιζον, εἶχον ἀπαλλαγῇ.

§ 3-5. που κάπου, εἰς κάποιο μέρος. — ὅχθαι, ἐδῶ : ὑψώματα (εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ). — πεζούς... ἄνω τῶν ἵππεων, βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου. — Ορόντας, -α, βλ. βιβλ. II, κεφ. 5, § 39-42 (σελ. 135). — Αρτούχας, -α, ἀρχηγὸς τῶν Μάρδων, ἔθνους δρεινοῦ καὶ ληστρικοῦ. — Χαλδαῖοι, φυλὴ Ἀρμενική. — ἄλκιμος ἀνδρεῖος. — γέρρα, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8-11 (σελ. 125). — πλέθρον, βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5-6 (σελ. 122). — ὁδὸς δὲ μία..., βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου. — χειροποίητος διὰ χειρῶν κατεσκευασμένη, τεχνητὴ (ὅχι φυσική). — ταύτῃ εἰς αὐτὸ τὸ μέρος (ἀπέναντι τοῦ ὁδού) ἔκειτο ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα πρὸς τὰ ἄνω).

§ 6-7. ἐφαίνετο, κατ' ἔννοιαν : ἐφθανεν. — τραχὺς ἀνώμαλος. — ὁ ποταμὸς ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ. — γυμνοὶ ἀποφύλακτοι, ἐκτεθειμένοι εἰς. — ἀναχωρῶ ἐπιστρέψας. — ἔνθα ἔκει, δῆπον. — ἐν τοῖς ὅπλοις ἐνόπλους, ὀπλισμένους. — δυσπορία τὸ δυσκολοδιάβατον. — ἐπικεισομένους, μέλλ. μτχ. τοῦ ἐπίκειμαι ἐπιτίθεμαι.

§ 8-9. ἔδοξεν (αὐτῷ) τοῦ ἐφάνη. — πέδαι (αἱ) δεσμά, ποδόδεσμα. — δεδέσθαι (τοῦ δοῦμαι) ὅτι ἡτο δεμένος. — αὗται δέ, δηλ. ἔδοξαν. — αὐτόμαται μόναι των. — περιρρυῆναι (ἄρο. τοῦ περιρρέω) ὅτι ἔπεσαν γύρω. — διαβαίνω, ἐδῶ : ἀνοίγω τὰ σκέλη μου. — ὅρθρος ὁ ὀλίγον πρὸ τῆς αὐγῆς χρόνος : τὰ (γλυκο) χαράγματα. — καλῶς ἔσεσθαι ὅτι τὰ πράγματα θὰ λάβουν καλὴν ἔκβασιν (θὰ πᾶνε καλά). — ὡς τάχιστα εὐθὺς ὡς. — ἔως ὑποφαίνει ἡ αὐγὴ ἀρχίζει νὰ φαίνεται : ἀρχίζει νὰ ξημερώνῃ. — τὰ ιερὰ ἡ θυσία. — τὸ ιερεῖον τὸ θῦμα, τὸ θυσιασθὲν ζῷον. — ἀριστοποιοῦμαι = ἀριστῶ γευματίζω.

§ 10-12. ἥδεσαν, παρατκ. τοῦ οἶδα. — ἔξείη, εὐκτ. τοῦ ἔξεστι ἐπιτρέπεται. — ἐπεγείρω σηκώνω ἐκ τοῦ ὕπνου. — τι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον σχετικόν τι μὲ τὸν πόλεμον. — φρύγανα ἔησοι κλάδοι θάμνων (κατάλληλοι διὰ καῦσιν). — ὡς ἐπὶ πῦρ διὰ νὰ ἀνάψουν φωτιάν. — κατίδοιεν, ἀρό. τοῦ καθορῶ διακρίνω καλῶς. — τὸ πέραν τὸ ἀπέναντι μέρος. — πέτρα βράχος. — καθήκω ἐκτείνομαι. — παιδίσκη νεαρὰ κόρη. — μάρσιπος μικρὸς σάκος. — κατατίθεμαι τοποθετῶ. — ἀντρώδης σπηλαιώδης, πλήρης σπηλαίων. — δόξαι (ἔλεγον)

ὅτι ἐφάνη.— προσβατόν ἔστι τοῖς ἵππεῦσι εἶναι δυνατὸν νὰ πλησιάσουν οἱ ἵππεῖς.— κατὰ τοῦτο εἰς τοῦτο τὸ μέρος.— ἐκδύντες, ἀδόρ., τοῦ ἐκδύομαι.— ἐγχειρίδιον μάχαιρα.— νεύσομαι, μέλλ. τοῦ νέω κολυμβᾶ· ώς νευσόμενοι διότι ἐνόμιζον, ὅτι θὰ (ἀναγκασθοῦν) νὰ κολυμβήσουν.— διαβαίνειν ὅτι προσεπάθουν νὰ διαβαίνουν.— πρόσθεν πρὸν βρέξαι χωρὶς νὰ βρέξουν.

§ 13 - 15. σπένδω κάμινω σπονδὴν (διὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸν θεὸν ἢ ζητήσω τι παρ' αὐτοῦ)· **σπονδὴ** δὲ ἡ προσφορὰ ποτοῦ, δηλ. ὁ οἶνος, τὸν διοῖον χάριν τῶν θεῶν ἔχουν ἐκ τοῦ ποτηρίου.— **τοῖς νεανίσκοις** ἐγχεῖν νὰ χύσουν (οἶνον) εἰς τὰ ποτήρια τῶν (δύο) νεανίσκων (διὰ νὰ κάμουν καὶ αὐτοὶ σπονδὴν).— φήνασι, ἀδόρ. τοῦ φαίνω φανερώνω.— **πόρος** διάβασις, πέρασμα.— καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθά, δηλ. αἰσίαν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφήν.— **σπονδὰς ἐποίει = ἔσπενδε.**— **ὑπομένω** μένω ὁπίσω.— **ὄχλος** οἱ μὴ μάχιμοι.

§ 16 - 19. ταῦτα καλῶς εἶχε ταῦτα ἐτακτοποιήθησαν.— **όδδος** ἀπόστασις.— ἐπὶ τὴν διάβασιν μέχρι τοῦ μέρους τῆς διαβάσεως.— **ἀντιπαρῆσαν** (τοῦ ἀντιπαρέρχομαι) παραλλήλως ἐπορεύοντο (εἰς τὴν ἀπέναντι ὅχθην τοῦ ποταμοῦ).— αἱ τάξεις τῶν ἵππεων αἱ Ἰλαί τῶν (πολεμίων) ἵππεων.— **τίθεμαι τὰ δπλα σταματῶ.**— στεφανωσάμενος, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Λακεδαιμονίων.— **ἀποδὺς** (δηλ. τὸ ἴματιον) ἀφοῦ ἔβγαλε τὸ ἴματιόν του (τὸ διοῖον θὰ ἐφόρει ἐνεκα τοῦ χειμῶνος).— **τοὺς λόχους ὄρθίους**, βλ. βιβλ. IV, κεφ. 2, § 9 - 12 (σελ. 148).— **σφαγιάζομαι** προσφέρω θυσίαν.— **εἰς τὸν ποταμόν**, ἐπίστευον οἱ παλαιοί, ὅτι ἐν ἑκάστῳ ποταμῷ κατώκει θεός τις καὶ εἰς τοῦτον προσέφερον θυσίαν, δσάκις ἥμελον νὰ διαβοῦν αὐτὸν εὐκόλως καὶ ἀκινδύνως.— **ἔξικνοῦντο**, δηλ. τῶν Ἑλλήνων· **ἔξικνοῦμαι τινος** φθάνω, κτυπῶ τινα.— **τὰ σφάγια**, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 14 - 16 (σελ. 125).— **παιανίζω**, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 17 - 20 (σελ. 126).— **ἀναλαλάζω** ισχυρῶς ἀλαλάζω, φωνάζω.

§ 20 - 22. εὔζωνος, βλ. βιβλ. IV, κεφ. 2, § 7 - 8 (σελ. 148).— **ἀνὰ κράτος** δρομαίως, τροχάδην.— **πάλιν** ὁπίσω.— **ἐπὶ τὸν πόρον**, ἐννοεῖ τὸ δύσκολον πέρασμα (§ 5 καὶ 6).— **τὸν κατὰ τὴν ὄδὸν τὴν** εἰς τὸ διοῖον (πέρασμα) εὑρίσκετο. ἀπέναντι τῆς ὄδοῦ, ἦ δοία ἐφε-

ρεν εἰς. — οἱ πολέμιοι, δηλ. ἵππεῖς. — εὐπετῶς εὐκόλως. — εἰς τοῦμπαλιν (=τὸ ἔμπαλιν) πρὸς τὰ ὀπίσω. — τείνω σπεύδω. — ἔπομαι, ἔδω: καταδιώκω. — οἱ δὲ στρατιῶται, δηλ. οἱ ὀπλῖται τοῦ Χειρισόφου. — ἀπολείπομαι μένω ὀπίσω. — συναναβαίνειν, δηλ. τοῖς πολεμίοις ἵππεῦσι· συναναβαίνω τινὶ συγχρόνως μέ τινα ἀναβαίνω.

§ 23. καθήκουσαι ὄχθαι = καθήκουσαι πέτραι. — ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους, ἐννοοῦνται οἱ πεζοὶ οἱ παρατεταγμένοι ἄνω τῶν ἵππέων (§ 3· βλ. πίν. IV ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — ἄκρα ὑψώματα.

(4, 1-22)

§ 1-3. συνταξάμενοι συνταχθέντες εἰς τάξιν μάχης. — πεδίον ἀπαν δόλο πεδιάδα. — λεῖος ὅμαλός, ὅχι πετρώδης. — παρασάγγης, βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5-6 (σελ. 122). — βασίλειον ἀνάκτορον. — τῷ σατράπῃ, δηλ. τῷ Ὀρόντᾳ (βλ. σελ. 135). — τύρσις -εως καὶ -ιος, ἥ, πύργος. — σταθμός, βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5-6 (σελ. 122). — ὑπερῆλθον ὑπερέβησαν. — Τηλεβόας παραπόταμος τοῦ Εὐφράτου.

§ 4-6. ἡ πρὸς ἐσπέραν ἡ πρὸς δυσμάς, ἡ δυτική. — ὑπαρχος ὑποδιοικητής. — ὅπότε παρείη (βασιλεῖ) δσάκις ἥτο πλησίον τοῦ βασιλέως. — ἀναβάλλω ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναβιβάζω, βοηθῶ νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν ἵππον. — προσελαύνω προσέρχομαι ἔφιππος. — εἰς ἐπήκοον, βλ. βιβλ. II, κεφ. 5, § 38 (σελ. 135). — σπείσασθαι, ἀδό. τοῦ σπένδομαι. — ἐφ' Ὁ (μετ' ἀπαρμφ.) ἐπὶ τῷ ὅρῳ νά. — ἀδικῶ βλάπτω. — δέομαι τινος ἔχω ἀνάγκην τινός, χρειάζομαι τι. — ἐπὶ τούτοις μὲ τούτους τοὺς ὅρους, μὲ αὐτὰς τὰς συμφωνίας.

§ 7-9. δύναμις στρατός. — γίγνεται χιῶν πίπτει χιών. — ἔωθεν ἀπὸ πρωίας: πρωὶ πρωΐ. — διασκηνῶ (-έω) κατασκηνῶ χωριστά. — ἰερεῖον ζῆφον πρὸς σφαγήν. — παντοδαπὸς παντὸς εἴδους. — ἀποσκεδάννυμαι διασκορπίζομαι, ἀπομακρύνομαι. — νύκτωρ, ἐπίρρο.: (κατὰ) τὴν νύκτα. — φαίνω φέγγω.

§ 10-14. διασκηνῶ (-έω) = διασκηνῶ (-έω). — ἐντεῦθεν, χρονκ.: μετὰ ταῦτα. — διαιθριάζει ξαστερώνει, καλυτερεύει ὁ καιρός. —

νυκτερεύω διανυκτερεύω.—**ἄπλετος** ἀφθονος.—**ἀποκρύπτω** σκεπάζω.—**κατακειμένους** ἐφόσον ἦσαν ἔξηπλωμένοι κατὰ γῆς.—**συμποδίζω** δένω τὰ πόδια.—**ὅκνος** ὀκνηρία, ἀπροθυμία.—**ἀλεεινὸς** θερμαντικός· ἀλεεινὸν ἦν παρεῖχε θερμότητα.—**εἰ μὴ παραρρυείη** (τοῦ παραρρέω) ἐὰν δὲν ἥθελε καταρρεύσει (καταπέσει) ἀπὸ τὰ πλάγια.—**γυμνὸς** χωρὶς ἱμάτιον, μὲν χιτῶνα μόνον.—**τάχα** εὐθύς.—**ἀφαιροῦμαι** τινός τι ἀφαιρῶ (ἀρπάζω) ἀπὸ τινός τι.—**χρίομαι** ἀλείφομαι.—**χρῆμα** χρῆσμα, ἀλειμμα.—**σύειον** ἀπὸ πάχος χρίσουν.—**σησάμινον** ἀπὸ σουσάμι.—**ἀμυγδάλινον** ἀπὸ (πικρᾶ) ἀμύγδαλα.—**τερμίνθινον** ἀπὸ τρεμεντίνα (ποὺ στάζει ὡς ορτίνη ἀπὸ τὴν τέρμινθον - δένδρον οητινῶδες).—**μύρον** ἔλαιον εὐῶδες.—**ἐνέπρησαν**, ἀόρ. τοῦ ἐμπίμπρημι καίω.—**ἀτασθαλία** ἀπερισκεψία.—**δίκην** δίδωμι τιμωροῦμαι.

§ 15-18. **Τημνίτης** ὁ ἐκ τῆς Τήμνου, πόλεως αἰολικῆς.—**ἀληθεύω** δίδω ἀληθεῖς πληροφορίας.—**ἥκε** ἐπανῆλθε.—**σάγαρις** δίστομος πέλεκυς.—**Ἀμαζόνες**, νοοῦνται ἐδῶ εἰκόνες (γλυπταὶ) Ἀμαζόνων, τὰς δοποίας ὁ Ξεν. ἔβλεπεν ἐν Ἀθήναις ὅν.—**ποδαπός** ἀπὸ ποιον τόπον.—**ἐπὶ τίνι** πρὸς τίνα σκοπόν.—**Χάλυβες** - **Τάοχοι**, λαοὶ αὐτόνομοι παρὰ τὴν Ἀρμενίαν.—**ύπεροβολὴ** διάβασις.—**ῇπερ μοναχῆς** εἴη πορεία ἀπὸ ὅπου μόνον ἥμποροῦσε νὰ περάσῃ κανείς.

§ 19-22. **ἐπὶ τοῖς μένουσι** ἐπὶ κεφαλῆς ἐκείνων, οἱ δοποῖοι ἐμενον.—**ἀλόντα** (έάλων), ἀόρ. τοῦ ἀλίσκομαι κυριεύομαι, λαφυραγωγοῦμαι, συλλαμβάνομαι.—**μένω** περιμένω.—**ἀνακραγόντες**, ἀόρ. τοῦ ἀνακράζω δυνατὰ φωνάζω.—**ύπομένω** ἀνθίσταμαι.—**ἔκπωμα** ποτήριον.—**ἀρτοκόπος** ἀρτοποιός.—**τὴν ταχίστην** (όδὸν) τάχιστα.—**ἀνακαλοῦμαι** τῇ σάλπιγγι διατάσσω νὰ δοθῇ διὰ τῆς σάλπιγγος τὸ σημεῖον τῆς ὑποχωρήσεως.

(5, 1-22, 23-36)

§ 1-2. **ὅπη δύναιντο** ὅσον ἥδύναντο.—**πρὸς τὸν ὄμφαλὸν** σχεδὸν μέχρι τοῦ ὄμφαλοῦ.—**πρόσω** μακράν.

§ 3-6. **χαλεπὸς** πλήρης κακουχιῶν.—**ἀποκαίω**, ἐπὶ ὑπεροβολικοῦ ψύχους: παγώνω, καίω.—**πήγνυμι** παγώνω.—**σφαγιάζομαι**

προσφέρω θυσίαν.—**περιφανῶς** δλοφάνερα.—λήγω παύω, κοπάζω.—**τὸ χαλεπὸν** ἡ σφοδρότης.—**πνεῦμα** ἀνεμος.—**όργυιὰ** μέτρον μήκους 6 ποδῶν ἢ 1 μέτρο. καὶ 85 ἑκατοστ.—**διαγίγνομαι** διέρχομαι, περνῶ.—**όψε** ἀργά.—**πάλαι** πρότερον, πρὸ πολλῆς ὥρας.—**προσίεσσαν**, πρτκ. τοῦ προσίημί τινα ἀφήνω τινὰ νὰ πλησιάσῃ.—**όψιζω** ἔρχομαι ἀργά.—**μεταδίδωμι** (μετὰ γνκ. ἢ μετ' αἰτ.) δίδω μέρος ἐκ τινος.—**ὁ πυρὸς** δ σῖτος.—βρωτὸν φαγώσιμον.—**ἔνθα** δὲ ἐκεῖ δὲ ὅπου.—**διατήκομαι** διαλύμαι (λειώνω).—**βόθρος** λάκκος.—**δάπεδον** ἔδαφος.

§ 7-8. βουλιμιῶ παθαίνω βουλιμίαν, δηλ. ὑπερβολικὴν πεῖναν καὶ ἔξαντλησιν τῶν δυνάμεων ἐξ ἀσιτίας.—**καταλαμβάνω** εὐρίσκω, συναντῶ.—**τὸ πάθος** ἡ ἀσθένεια.—**σαφῶς** προφανῶς, ἀναμφιβόλως.—**περιών**, μτχ. τοῦ περιέρχομαι.—**μεταδίδωμι** διαμοιράζω.

§ 9-11. ἀμφὶ κνέφας περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ σκότους (τῆς νυκτός): ὅτε ἐσκοτείνιαζε.—**ἔρυμα** τεῖχος.—**ὅσον** περίπου.—**κωμάρης** δ προεστώς, δ ἀρχων τῆς κώμης.—**διατελῶ** τὴν ὄδὸν διανύω ὅλην τὴν ὄδόν.

§ 12-14. λείπομαι ὑπολείπομαι.—**διαφθείρομαι** τοὺς ὄφθαλμοὺς βλάπτομαι εἰς τοὺς ὄφθαλμούς.—**ἀποσεσηπότες**, πρκμ. τοῦ ἀποσήπομαι σαπίζω· οἱ ἀποσεσηπότες τοὺς δάκτυλους ἐκεῖνοι, τῶν δποίων οἱ δάκτυλοι εἶχον σαπίσει (εἶχον πάθει κρυοπαγήματα).—**ἐπικούρημα** τῆς χιόνος βοήθημα, μέσον προφιλακτικὸν κατὰ τῆς χιόνος.—**ὑπολύμαι** λύω, ἐκβάλλω τὰ ὑποδήματά μου.—**ὑποδοῦμαι** (-έομαι) φορῶ τὰ ὑποδήματά μου.—**εἰσδύμαι** εἰσχωρῶ, χώνομαι μέσα.—**περιεπήγνυντο** ἐπάγωναν περὶ τοὺς πόδας.—**ἐπιλείπει** δὲν ὑπάρχει πλέον.—**καρβάτιναι** τσαρούχια.—**νεόδαρτος** βοῦς δέομα βοὸς νεογδάρτου.

§ 15-16. **ἀνάγκαι** ταλαιπωρίαι, κακουχίαι.—**εἰκάζω** συμπεραίνω.—**τετηκέναι**, πρκμ. τοῦ **τήκομαι** διαλύμαι (λειώνω).—**ἀτμίζω** ἀναδίδω ἀτμούς.—**νάπη** κοιλὰς δασώδης.—**ἐκτρέπομαι** τρέπομαι ἔξω τῆς πορείας μου πρὸς ἄλλο μέρος: λοξοδρομῶ.—**πάσῃ τέχνῃ** καὶ μηχανῇ μὲ κάθε τρόπον καὶ μέσον.—**τελευτῶν** τελευτῶν.—**χαλεπαίνω** δργίζομαι.

§ 17 - 18. ἐπίοιεν, εὐκτ. τοῦ ἐπέρχομαι. — οἱ κάμνοντες οἱ ἀσθενεῖς. — διαφέρομαι περὶ τινος φιλονικῶ διὰ τι. — ἥρπασαν, περὶ τοῦ πράγμ. βλ. § 12 - 14 (σελ. κειμ. 77). — ἔξανίσταμαι σηκώνομαι. — ἥκαν, ἀόρ. τοῦ ἵημι ρίπτω. — κατὰ τῆς χιόνος κάτω διὰ τῆς χιόνος.

§ 19 - 20. ἐπ' αὐτοὺς πρὸς παραλαβὴν αὐτῶν. — ἐγκαλύπτομαι σκεπᾶζομαι. — φυλακὴ φρουρά. — καθειστήκει, ὑπερσυντλ. τοῦ καθίσταμαι τοποθετοῦμαι. — προῖοιεν, εὐκτ. τοῦ προέρχομαι προχωρῶ. — παριών, μτχ. τοῦ παρέρχομαι προχωρῶ. — παραπέμπω ἀποστέλλω. — σκέψασθαι, ἀόρ. τοῦ σκοποῦμαι ἔξετάζω, παρατηρῶ. — ὅλον τὸ στράτευμα, ἔκτὸς τῆς ὑπὸ τὸν Χειρίσιοφον ἐμπροσθοφυλακῆς, ἡ ὁποία ἐστρατοπέδευεν ἐν τινι κώμῃ. — αὐλίζομαι στρατοπεδεύω.

§ 21 - 22. πρὸς ἡμέραν ἦν ἐπλησίαζε νὰ ἔημερώσῃ. — ἄσμενοι μὲ χαράν.

§ 23 - 24. συνεγένοντο ἄλλήλοις συνηνώθησαν. — σκηνῶ (-ώ) κατασκηνῶ, καταλύω. — διαλαχόντες, ἀόρ. τοῦ διαλαγχάνω διαμοιράζω μὲ κλῆρον. — κελεύω, ἐδῶ: παρακαλῶ. — εὔζωνος, βλ. κεφ. 2, § 7 - 8 (σελ. 148). — εἰλήχει, ὑπερσυντλκ. τοῦ λαγχάνω λαμβάνω μὲ κλῆρον. — κωμήτης κάτοικος τῆς κώμης. — πῶλος ἵππος ἀδάμαστος, πουλάρι. — ἐνάτην ἡμέραν πρὸ δικτὼ ἔημερῶν. — ἐκδίδωμι θυγατέρα, βλ. κεφ. 1, § 23 - 25 (σελ. 146).

§ 25 - 27. κατάγειος ὑπόγειος. — τὸ στόμα (ἥσαν αἱ οἰκίαι) ὥσπερ (στόμα) φρέατος τὴν εἰσοδον εἶχον ὅμοιαν πρὸς στόμιον φρέατος. — ὄρυκτὸς ἐσκαμμένος. — οἵς (γνκ. οίδος) πρόβατον. — τὰ ἔκγονα τὰ νεογνά, τὰ μικρά. — χιλὸς χλωρὸν κόρτον. — οἴνος κρίθινος ζῦθος. — κρατήρ ἀγγεῖον. — ίσοχειλῆς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας μὲ τὰ χείλη ἀγγείου· κριθαὶ ίσοχειλεῖς κόκκοι κριθῆς ἐπιπλέοντες ἐπάνω ἐπάνω. — ἐνέκειντο, τοῦ ἔγκειμαι κεῖμαι (ἐνόρισκομαι) ἐντός. — γόνυν κόμβος (τοῦ καλάμου). — μύζω βυζάνω, ρουφῶ. — ἀκρατος, κυρίως: ὁ οἴνος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἀνεμεμειγμένος μὲ θόρῳ. ἐπειτα, ὅπως ἐδῶ: δυνατός. — συμμανθάνω συνηθίζω.

§ 28-29. σύνδειπνον ποιοῦμαι τινα συνδεπνῷ μετά τινος.— ἀντεμπλήσαντες, ἀόρ. τοῦ ἀντεμπίμπλημι εἰς ἀνταμοιβὴν γεμίζω.— ἀπίασιν, μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι.— ἔξηγοῦμαι ἀγαθὸν τι παρέχω ὀφέλιμόν τινα ὑπηρεσίαν ὡς ὅδηγός.— γίγνομαι ἐν τινὶ φθάνω εἰς τι.— φιλοφρονοῦμαι δίδω ἀπόδειξιν τῶν φιλικῶν μου αἰσθημάτων.— ἔφρασε, ἀόρ. τοῦ φράζω δεικνύω, φανερώνω.— κατορθωρυγμένος (κατορύττομαι) καταχωμένος (κρυμμένος μέσα εἰς τὴν γῆν).— διασκηνῷ (-έω) κατασκηνῶ χωριστά.— ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις ἔχοντες τὰ πάντα ἀφθονα.— ἐν φυλακῇ ὑπὸ φρούρησιν, αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν.— ἐν ὁφθαλμοῖς πρὸ τῶν ὁφθαλμῶν, ἐνώπιόν των.

§ 30-32. ὅπου παρίοι (τοῦ παρέρχομαι) κώμην ἀπ' ὅποιαν κώμην περοῦσε.— τρέπομαι πρός τινα ἐπισκέπτομαι τινα.— εὑωχοῦμαι τρώγω καὶ πίνω καλῶς.— εὐθυμοῦμαι εἶμαι εἰς εὐθυμίαν.— πύρινος (ἄρτος) (ἄρτος) σιταρένιος.— τῷ = τινὶ.— προπίνω τινὶ πίνω εἰς ὑγείαν τινός.— ἐπικύπτω σκύπτω ἐπάνω.

§ 33-34. σκηνῶ, ἐδῶ = εὐωχοῦμαι (§ 30).— ἔνηρδος χιλός ἔηρδὸν χορτάρι, σανός· οἱ ἀρχαῖοι συνήθιζον κατὰ τὰ συμπόσια νὰ φοροῦν στεφάνους ἀνθέων· ἐδῶ τὰ ἄνθη ἀντικατέστησεν ὁ ἔνηρδος χιλός.— διακονῶ ὑπηρετῶ.— ἔνεδος κωφάλαλος.— φιλοφρονοῦμαι τινα μὲ φιλόφρονας λόγους χαιρετίζω τινά.— κοινῇ ἀπὸ κοινοῦ, καὶ οἱ δυὸ μαζί.— περσίζω διμιλῶ τὴν Περσικὴν γλῶσσαν.— ἦ ποῦ.

§ 35-36. ἔαυτοῦ, δηλ. τοῦ κωμάρχου.— οἰκέται οἰκογένεια, μέλη τῆς οἰκογενείας (τέκνα καὶ γυνή).— παλαίτερος ὀλίγον παλαιός, γεροντικός.— ἀνατρέφω ἵππον τρέφω ἵππον καὶ τὸν δυναμών πάλιν (παχύνω).— καταθύνω θυσιάζω.— ἴερὸς τοῦ Ἡλίου ἀφιερωμένος εἰς τὸν Ἡλιον· τὸν Ἡλιον οἱ Πέρσαι ἐλάτερεν ὡς θεὸν (Μίθραν) καὶ εἰς αὐτὸν ἐθυσίαζον ἵππους.— ἐκεκάκωτο, ὑπερσυντλ. τοῦ κακοῦμαι κακοπαθαίνω, ταλαιπωροῦμαι.— οἱ ταύτῃ ἵπποι οἱ ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ἵπποι.— μείων μικρότερος.— θυμοειδῆς ζωηρός.— σακίον μικρὸς σάκος (ἀπὸ χονδρὸν ὕφασμα ἢ ἀπὸ δέρμα).— καταδύομαι βυθίζομαι.

(7, 19–27)

§ 19-20. διὰ τῆς χώρας, δηλ. τῶν Σκυθηνῶν. — τεθνάναι ἐπηγγείλατο ἐδήλωσεν, ὅτι προσφέρεται νὰ θανατωθῇ. — ἐμβάλλω εἰσβάλλω. — παρακελεύομαι προτρέπω. — Ὡς καὶ ἐκ τούτου δὲ ἀκριβῶς.

§ 21-24. γίγνομαι ἐπὶ τοῦ ὅρους φθάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὅρους. — ζωγρῶ (-έω) συλλαμβάνω ζῶντα. — γέρρα, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8-11 (σελ. 125). — ὡμοβόειος ὁ ἔξ ἀκατεργάστου δέρματος βιός. — οἱ ἀεὶ ἐπιόντες οἱ ἑκάστοτε προσερχόμενοι (στρατιῶται). — θέω δρόμῳ προχωρῶ μὲ ταχὺν βηματισμὸν (τροχάδην). — οἱ ἀεὶ βιώντες οἱ ἀκαταπαύστως κραυγάζοντες. — ὅσῳ δὴ ὅσον βέβαια. — ἀναλαμβάνω λαμβάνω μαζί μου. — παραβοηθῶ τρέχω εἰς βοήθειαν. — τάχα δὴ εὐθὺς πλέον. — παρεγγυῶ (-άω) προτρέπω. — ἐλαύνω κτυπῶ (ζῆσθαι), διὰ νὰ βαδίζῃ ταχέως.

§ 25-27. τὸ ἄκρον ἡ κορυφή. — περιβάλλω ἐναγκαλίζομαι. — κολωνὸς ὑψωμα, λόφος. — δέρματα ὡμοβόεια ἀκατέργαστα δέρματα βιῶν. — ἀνατίθημι ἐπιθέτω, ἐπισωρεύω. — αἰχμάλωτα λαφυραγωγηθέντα. — κατέτεμνε τὰ γέρρα, ἵνα καταστήσῃ αὐτὰ ἄχρηστα. — διακελεύομαι προτρέπω. — ἀποπέμπω ἀπολύω. — ἀπὸ κοινοῦ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ταμείου: ἀπὸ τῶν χρημάτων καὶ τῶν λαφύρων τῶν ἀνηκόντων εἰς ὅλους. — φιάλη πλατὺ καὶ ἀβαθὲς ποτήριον. — σκευὴ ἐνδυμασία. — ὕψητο ἀπιῶν ἀπῆλθε.

(8, 22–28)

§ 22-24. λήζομαι λεηλατῶ. — ἀγορὰν παρέχω παρέχω τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. — ἔνεντια δῶρα φιλοξενίας. — ἄλφιτα κρίθινα ἄλευρα. — συνδιαπράττομαι διαπραγματεύομαι συγχρόνως.

§ 25-26. ἦν ηὕξαντο, ἐδῶ ὁ ἀόρ. μὲ σημασ. ὑπερσυντλκ.: περὶ τοῦ πράγμ. βλ. βιβλ. III, κεφ. 2, § 9 (σελ. 53). — ἀποθύω προσφέρω τὴν θυσίαν, τὴν ὅποιαν ἔταξα. — σωτήρια (ἰερὰ) θυσία διὰ τὴν σωτηρίαν. — ἡγεμόσυνα (ἰερὰ) (θυσία) διὰ τὴν (ἀσφαλῆ καὶ εὐτυχῆ) δόηγίαν. — δρόμος, ἐδῶ: στάδιον. — προστατῶ εἶμαι προϊστάμενος,

διευθύνω.—τὰ δέρματα τῶν θυσιασθέντων ζώων (ὡς ἀθλα διὰ τοὺς νικητὰς).—κάλλιστος καταλληλότατος.—δασὺς (τόπος) θαμνώδης (τόπος).—άνιωμαι πονῶ.

§ 27-28. ἀγωνίζομαι στάδιον ἀγωνίζομαι εἰς τὸν ἄπλοῦν δρόμον (ἀπὸ τῆς ἀφετηρίας μέχρι τοῦ τέρματος).—δόλιχος μακρὸς δρόμος, ἐπταπλάσιος τοῦ σταδίου .—παγκράτιον ἀγών πάλης καὶ πυγμῆς συγχρόνως .—καλὴ θέα ὠραῖον θέαμα .—καταβαίνω κατέρχομαι εἰς τὸ στάδιον : λαμβάνω μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας .—οἱ ἑταῖροι οἱ συστρατιῶται .—φιλονικία ἄμιλλα .—ἔθεον ἵπποι ἐγίνετο ἵπποδρομία .—τὸ πρανὲς ἥ κατωφέρεια, δικαίηφορος .—έλαυνω τρέχω μὲ τὸν ἵππον μου .—ὑποστρέφω (ἀμτβτ.) στρέφομαι δπίσω .—πρὸς τὸν βωμόν, οὗτος δι βωμός, ἐπὶ τοῦ δποίου εἰχον γίνει αἱ θυσίαι, εἰχεν δρισθῇ ὡς ἀφετηρία καὶ τέρμα τοῦ ἀγῶνος .—κάτω εἰς τὴν κάθιδον, εἰς τὸν κατήφορον .—κυλινδοῦμαι κυλίομαι .—τὸ ἴσχυρῶς δρθιον ἥ λίαν ἀνωφερῆς θέσις, δι πολὺς ἀνήφορος .—παρακέλευσις παρόρμησις, ἐνθάρρυνσις .

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

(3, 1-13)

§ 1-3. ἀπιτέον εἶναι = ὅτι ἔδει ἀπιέναι. — ὁδοποιοῦμαι, ἐπὶ ὄδῶν: κατασκευάζομαι καταλλήλως πρὸς χρῆσιν. — τριταῖοι τὴν τρίτην ἡμέραν. — ἔξετασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐπιθεώρησις τῶν στρατιωτῶν μετὰ τῶν ὅπλων των. — ἐγένοντο συνεποσώθησαν, ἀνῆλθον εἰς. — καὶ εἴ τις (ἀπώλετο) νόσῳ καὶ μερικῷ ἐκ νόσου.

§ 4-6. διαλαμβάνουσι μοιράζονταν μεταξύ των. — τὰ αἰχμάλωτα ἡ λεία, τὰ λάφυρα (αἰχμάλωτοι, ζῷα, σκεύη κ. ἢ.). ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν λαφύρων. — ἀργύριον χρήματα. — γίγνομαι, ἐπὶ χρημάτων: εἰσπράττομαι. — ἡ δεκάτη (μερὶς) τὸ δέκατον μέρος. — ἔξειλον, ἀόρ. τοῦ ἔξαιρω (ξε)χωρίζω. — τὸ μέρος ἔκαστος φυλάττειν διὰ νὰ φυλάττῃ ἔκαστος τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτὸν μέρος. — Ἀσιναῖος ὁ ἐκ τῆς Ἀσίνης, πόλεως τῆς Λακωνικῆς. — τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος τὸ δρισθὲν διὰ τὸν Ἀπόλλωνα μέρος (τῶν χρημάτων). — ἀνάθημα ἀφιέρωμα. — ἀνατίθημι ἀφιερώνω. — ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀθηναίων θησαυρὸς ἦτο οἰκοδόμημα, εἰς τὸ διποῖον ἐφυλάσσοντο τὰ προσφερόμενα ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Δελφοὺς ἀφιερώματα' τοιούτους θησαυρὸν εἶχον ἐν Ὁλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς πολλαὶ πόλεις. — ἀπήγει εἰς Β., τὸ 394 π. Χ. (βλ. εἰσαγ.). — νεωκόρος ἐπιμελητὴς καὶ φύλαξ τοῦ ναοῦ. — ἐπιστέλλω παραγγέλλω. — χαριεῖσθαι, μέλλει. τοῦ χαρίζομαι τινι εἶμαι ἀρεστὸς εἰς τινα.

§ 7-8. φεύγω εἶμαι ἔξόριστος. — θεωρῶ (τοὺς ἀγῶνας) παρίσταμαι ὡς θεατὴς εἰς τοὺς ἀγῶνας. — παρακαταθήκη τὸ ἐμπιστευθὲν χρῆμα. — χωρίον κτῆμα. — ὠνοῦμαι ἀγοράζω. — ἀνείλε, ἀόρ. τοῦ ἀναιρῶ χρησμοδοτῶ. — ὁ θεός, ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλων. — κόγχη κογκύλιον. — ἀγρευόμενα θηράσιμα (τὰ δποῖα κυνηγῶν δύναται τις νὰ συλλάβῃ).

§ 9 - 10. ἀπὸ τοῦ ἰεροῦ ἀργυρίου μὲ τὰ ἱερὰ χρήματα. — δεκατεύω τι λαμβάνω τὸ δέκατον μέρος ἐκ τινος. — ὡραῖος δὲ παραγόμενος ἦ γινόμενος κατὰ τὴν κατάλληλον ὥραν (ἐποχὴν) τοῦ ἔτους: ὕριμος τὰ ἐκ τοῦ ἀργοῦ ὡραῖα οἱ ὕριμοι καρποὶ τοῦ κτήματός του. — οἱ πολῖται, δηλ. οἱ Σκιλλούντιοι. — πρόσχωρος γείτων. — οἱ σκηνοῦντες οἱ συμποσιάζοντες. — τραγήματα ἔηροι καρποὶ (καρύδια, ἀμύγδαλα κ.τ.τ.). — τὰ θυσίμενα ἀπὸ τῆς ἰερᾶς νομῆς τὰ θυσιαζόμενα ζῷα, τὰ δποῖα ἐλαμβάνοντο ἐκ τῶν ἵερῶν βοσκημάτων (δηλ. τῶν ζώων, τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος). — λάχος μερίδιον. — Φοιλόη, δρος μεταξὺ Ἡλιδος καὶ Ἀρκαδίας. — σῦς ἄγριος χοῖρος. — διορκᾶς ζαρκάδι.

§ 11 - 13. ἔστι κεῖται. — ἦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς δποίας. — ἔνι = ἔνεστι. — λειμῶν λιβάδι. — εὐωχοῦμαι, ἐπὶ ζῷων: τρέφομαι ἀφθόνως. — εἴκασμαι εἶμαι ὅμοιος. — ἔστιν ἔύλινον ἄγαλμα. — ἰερός (ἔστι) τῆς Ἀρτέμιδος ἀφιερωμένος εἶναι εἰς τὴν Ἀρτέμιδα. — τὸν ἔχοντα... καταθύειν = ὁ ἔχων... καταθύετω. — ἐκάστου ἔτους κάθε χρόνο. — τὸ περιττὸν τὸ περίσσευμα. — τῇ θεῷ μελήσει ἦ θεὰ θὰ φροντίσῃ, δηλ. ἦ θεὰ θὰ τιμωρήσῃ αὐτόν.

(5, 7-25)

§ 7 - 9. φέρω πληρώνω. — δηῶ καταστρέφω. — προηγορῶ ἀγορεύω ἐξ ὀνόματός τινος. — δεινὸς λέγειν ἵκανὸς οἵτωρ. — συνησθησιμένους, μέλλ. τοῦ συνήδομαι συγχαίρω. — πράγματα δυσχερεῖαι, κίνδυνοι. — σεσωσμένοι παρεγένεσθε σῶοι ἐφθάσατε ἐδῶ. — πάσχω ἀγαθόν τι ἀπολαύω, λαμβάνω καλόν τι. — πώποτε ποτὲ ἔως τώρα. — ὑπάρχω κάμνω ἀρχήν, πρῶτος ἀρχίζω.

§ 10 - 12. ἀφαιροῦμαι τινά τι ἀφαιρῶ παρά τινός τι. — βίᾳ... οὐ πείθοντας μὲ τὴν βίαν καὶ ὅχι μὲ τὸ καλό. — οὐκ ἀξιοῦμεν ἀποδοκιμάζομεν. — Κορύλας ἀρχων τῆς Παφλαγονίας.

§ 13 - 15. ἀγαπῶντες εὐχαριστημένοι. — χρήματα πράγματα, λάφυρα (ζῷα, αἰχμάλωτοι, τρόφιμα κ.τ.τ.). — ἄγω καὶ φέρω ἀρπάζω (καὶ παίρω μαζί μου). — ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς διὰ τὰς τιμάς, τὰς δποίας μᾶς ἔκαμαν. — ἀντιτιμῶ τιμῶ καὶ ἐγὼ (τὸν τιμῶντά με). —

ἀπέχομαι τῶν φίλων δὲν βλάπτω, δὲν πειράζω τοὺς φίλους.—όποίων τινῶν ήμῶν ἔτυχον σὰν τί λογῆς ἀνθρώπους μᾶς ηὔραν (καλοὺς ἢ κακούς).

§ 16-19. ὅβις εἰς ἀλαζονείας.—τὰ ἐκείνων = τὰ πράγματα ἐκείνων.—αἴτιωματα κατηγορῶ.—ἀρμοστής διοικητής.

§ 20-21. ἵσθι, προστικ. τοῦ οἶδα.—οἱ κάμνοντες οἱ ἀσθενεῖς — ἥ... ταύτῃ ὅπου... ἐκεῖ.—ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς ἡ θέσις μᾶς ἐδέχετο (μᾶς ἐπέτρεπε νὰ εἰσέλθωμεν).—εἰμὶ ἐπί τινι εἰμαι εἰς τὴν ἔξουσίαν τινός.—κομίζομαι λαμβάνω μαζί μου.—εὖ ποιῶ εὐεργετῶ.—ἀντευποιῶ ἀνταποδίδω τὴν εὐεργεσίαν.—ἀλέξομαι ἀποκρούω.

§ 22-23. ὁ Παφλαγῶν δ ἡγεμὼν τῶν Παφλαγόνων.—συμπράττοντες αὐτῷ, δηλ. ταῦτα· συμπράττω τινί τι βοηθῶ τινα εἰς τι.

§ 24-25. χαλεπαίνω τινὶ τοῖς εἰρημένοις δργίζομαι ἐναντίον τινὸς διὰ τοὺς λόγους του.—παρέρχομαι λαμβάνω τὸν λόγον.—ξενίζω φιλοξενῶ.—τά τε ἄλλα καὶ καὶ μεταξὺ ἄλλων καί.—ἀναπνθάνομαι ζητῶ πληροφορίας.

BIBLION EKTON

(1, 1-22, 24-33)

§ 1-3. ἐν τῇ διατοιβῇ κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαμονῆς των (ἐν Κοτυώδοις).— Σῶ απὸ τῆς ἀγορᾶς ζῶ ἀγοράζων τὰ τρόφιμα.— λήζομαι διαρπάζω.— κλωπεύω κλέπτω, ληστεύω.— ἀποσκεδάννυμαι διασκορπίζομαι μακρὰν ἀπό τινος μέρους, ἀπομακρύνομαι.— πρόσω μακράν.— κακουργῶ βλάπτω.— πολεμικῶς ἔχω ἐχθρικῶς διάκειμαι.— ἵππους καὶ στολὰς καλάς, διὰ νὰ δώσουν αὐτὰ εἰς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλ. ὡς δῶρα.— δέχομαι τινα ἐπὶ ξένια φιλοξενῶ τινα.— παρακαλῶ προσκαλῶ.— δοκῶ νομίζω.— δικαιοτάτους εἶναι (παρακαλεῖσθαι) = δικαιότατον εἶναι (παρακαλεῖν).

§ 4-6. αἰχμάλωτοι (βόες) λαφυραγωγηθέντες (βόες).— ιερεῖον ζῶν σφριζόμενον πρὸς θυσίαν, σφάγιον.— ευώχια ἀρκοῦσα συμπόσιον πλούσιον.— κατακείμενοι, οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγον οὐχὶ καθήμενοι, ἀλλὰ κατακεκλιμένοι ἐπὶ χαμηλῶν κλινῶν καὶ στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἀγκῶνος.— σκίμπους χαμηλὴ κλίνη.— κεράτινος καμωμένος ἀπὸ κέρας (βοός).— παιανίζω ψάλλω τὸν παιᾶν· ἐδῶ παιᾶν ἄσμα ψαλλόμενον ἐν συμποσίοις πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος.— πρὸς αὐλὸν κατὰ τὸν ἥχον τοῦ αὐλοῦ· δι αὐλὸς ἥτο σωλήν διμοιος πρὸς τὸ σημερινὸν κλαρινέτον· κατεσκευάζετο ἐκ καλάμου ἢ ἐκ μετάλλου καὶ εἶχε τρεῖς ἢ τέσσαρας διάπας· ἐνίστε ἀπετελεῖτο ἐκ δύο σωλήνων συνδεδεμένων ἀναμεταξύ των.— ὁρχοῦμαι χορεύω.— ἄλλομαι πηδῶ.— κούφως ἔλαφρῶς.— παίω κτυπῶ.— τεχνικῶς πως μὲ κάποιαν τέχνην.— ἀνέκραγον, ἀρό. τοῦ ἀνακράζω ἐκβάλλω δυνατὴν κραυγὴν (τρόμου).— σκυλεύω ἀφαιρῶ τὰ δόλα ἀπὸ τοῦ νεκροῦ.— ἔξήρει, ἐκ τοῦ κύκλου τοῦ χοροῦ.— τὸν Σιτάλκαν, πολεμικὸν ἄσμα, τὸ διποῖον ἔξυμνει τὸν βασιλέα τῶν Θρακῶν Σιτάλκαν.

§ 7-8. Αἰνιᾶνες, βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5-6 (σελ. 122).—

Μάγνητες, ἐκ τῆς θεσσαλικῆς χερσονήσου Μαγνησίας. — **καρπαία** (δηλ. ὄρχησις), εἰδος ἀγροτικοῦ χοροῦ. — **ό** μὲν εἰς μὲν (ἐκ τῶν χορευτῶν). — **παρατίθεμαι τὰ στλα** θέτω τὰ σπλα μου πλησίον μου κατὰ γῆς. — **πυκνὰ** συχνά. — **ληστής** δὲ ἄλλος δὲ (χορευτὴς) προσποιούμενος, διτε εἶναι ληστής. — **προορῶ** βλέπω ἐμπρός μου. — **ἀπαντῶ** δομῶ (κατά τινος). — **δήσας**, ἀόρ. τοῦ δῶ (- ἔω). — **τὰς χεῖρας**. — **έλαύνω** ὁδηγῶ.

§ 9 - 11. πέλτη μικρὰ ἔλαφρὰ ἀσπίς. — **τοτὲ μέν...** **τοτὲ δὲ** ἄλλοτε μέν... ἄλλοτε δέ. — **ώς δύο ἀντιτατομένων**, μιμούμενος μιμούμενος μάχην πρὸς δύο δῆθεν ἀντιπάλους. — **δινοῦμαι περιστρέφομαι**. — **έκκυψιστῷ κάνω** τοῦμπες. — **ὅψις** θέαμα. — **τὸ περσικὸν δροχοῦμαι** χορεύω τὸν περσικὸν χορόν. — **όκλαζω** κάμπτω τὰ γόνατα. — **έξανίσταμαι σηκώνομαι**. — **ἥσαν ἑβάδιζον** τίνος φῆμ.; — **ένόπλιος** ἀνθρώπος τῆς ἐνόπλου δραχήσεως. — **αὐλοῦμαι συνοδεύομαι** ὑπὸ αὐλοῦ. — **οἱ θεοί**, ἑδῶ: οἱ ναοὶ τῶν θεῶν. — **πρόσοδος** ιερὰ πομπὴ (εἰς τὸν ναὸν μὲν χοροὺς καὶ ἄσματα).

§ 12 - 13. δεινὰ ποιοῦμαι θεωρῶ ὡς φοβερά, ἐκπληκτικά: **ἐκπλήττομαι**. — **όρχηστρὸς χορεύτρια**. — **ένσκευάζω** ἐνδύω, στολίζω. — **πυρρίχη** ἐνόπλιος χορός. — **έλαφρῶς** μὲν εὔκινησίαν. — **κρότος** (**χειρῶν**) χειροκροτήματα.

§ 14 - 16. προσάγω παρουσιάζω. — **άναβαίνω** ἐπιβιβάζομαι. — **ήμεραν καὶ νύκτα** μίαν ἥμέραν καὶ μίαν νύκτα. — **πνεῦμα καλὸν** ἄνεμος οὐριος. — **όρμίζομαι** ἀγκυροβολῶ. — **Ἄρμήνη**, λιμὴν τῆς Σινώπης. — **μέδιμνος**, μέτρον χωρητικότητος στερεῶν = 38 περίπου δκ. (52 $\frac{1}{4}$, λίτρ.). — **κεράμιον**, μέτρον χωρητικότητος ύγρῶν = 30 περίπου δκ. (39 λίτρ.). — **ἥλθε**, ἐκ Βυζαντίου, διότι εἶχεν ἀποσταλῆ, διὰ νὰ ζητήσῃ πλοῖα ἀπὸ τὸν ναύαρχον τῶν Λακεδ. **Ἀναξίβιον**. — **μισθοφορὰ** μισθός.

§ 17 - 18. εἰσήγει αὐτοὺς ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν των. — **δπως ἀνάφικοιντο** πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ φθάσουν. — **χρῶμαι τῷ στρατεύματι** διοικῶ, χρησιμοποιῶ τὸ στρατεύμα. — **λανθάνω τι** μένω ἀπαρατήρητος ὡς πρός τι, κάμνω τι χωρὶς νὰ ἐννοηθῶ. — **μᾶλλον εὔκο-**

λώτερον.— φθάνω προλαμβάνω.— ὑστερίζω καθυστερῶ, βραδύνω.— τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ τῷ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἀποφασισθέν, ἡ ἀπόφασις τοῦ ἐνός.— περαίνομαι ἐκτελοῦμαι.— ἐκ τῆς νικώσης (δηλ. γνώμης) κατὰ πλειονοψήν.

§ 19 - 21. τρέπομαι ἐπί τινα στρέφομαι πρός τινα (διὰ νὰ τὸν παρακαλέσω).— γιγνώσκω φρονῶ.— ἔνδεικνυμαι δεικνύω, δίδω ἐνδείξεις.— ἔπειθεν προσεπάθει νὰ πείσῃ.— ὑποστῆναι, ἀρό. τοῦ ὑφίσταμαι ἀναλαμβάνω.— τῇ μὲν ἀφ' ἐνὸς μέν.— ἐνθύμημα σκέψις.— ἐπῆρεν, παρτικ. τοῦ ἐπαίρω παρακινῶ.— αὐτοκράτωρ ἄρχων ἀπόλυτος, μόνος ἄρχων.— ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι.— ὅπως ἔξει πῶς θ' ἀποβῇ.— προειργασμένος ἀποκτηθεὶς πρότερον.— ἀποβάλλω χάνω.— ἀποροῦμαι εὑρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν: δὲν ἥξεν ρω, τί νὰ κάμω.

§ 22, 24. ἀνακοινῶ τινι ζητῶ τὴν συμβουλήν τινος, ἐρωτῶ τινα.— παρίσταμαι τι διατάσσω νὰ φέρουν τι πλησίον μου:— δύο λερεῖα, ἵνα εὐθὺς προσφέρῃ δευτέραν θυσίαν, ἐὰν ἡ πρώτη δὲν ἀποβῇ εὐνοϊκή.— διαφανῶς ὀλοφάνερα.— σημαίνω δεικνύω διὰ σημείων, συμβουλεύω.— προσδέομαι τινος ἐπιζητῶ τι.

§ 25 - 28. προβάλλομαι προτείνω.— ἐπιψηφίζω θέτω τὸ ζῆτημα εἰς ψηφοφορίαν.— εἴπερ ἀφοῦ βέβαια.— χάριν ἔχω ὑμῖν σᾶς ὀφείλω εὐγνωμοσύνην: σᾶς εὐχαριστῶ.— δοῦναί μοι νὰ μοῦ δώσουν τὴν εὐκαιρίαν.— προκρίνω προτιμῶ.— ἥττον δυσκολώτερον.— τυγχάνω ἐπιτυγχάνω.— δέομαι τι ἔχω ἀνάγκη τινά, χρειάζομαι τι.— οὐ πάνυ τι οὐδόλως.— πολεμοῦντες, τὸν Πελοπόνν. πόλεμον.— ώμοιλόγησαν, κατὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 404 π.Χ.— πέρα μακρότερον.— ἄκυρος ἀνευ κύρους, ἀνίσχυρος, μικρός.— ποιεῖν δτι προσπαθῶ νὰ καταστήσω.— σωφρονίζομαι ἔρχομαι εἰς φρόνησιν, τιμωροῦμαι.

§ 29. ἐννοῶ σκέπτομαι.— ἴστε, προστκτ. τοῦ οἴδα.— ἄχθομαι δυσαρεστοῦμαι.

§ 30 - 31. σύνδειπνος δ συνδειπνῶν, συνδαιτυμών.— συμποσίαρχος πρόεδρος τοῦ συμποσίου· οὗτος ἐκλεγόμενος ὑπὸ τῶν συμπο-

τῶν διηγέρουν τὰ τοῦ συμποσίου, ὥριζε δηλ. πόσον καὶ ποίου εἴδους οἶνον νὰ πίνουν, ποῖα παιγνίδια νὰ παίζουν, ποῖα ἄσματα νὰ φάλλουν κ.τ.τ.— λοχαγῶν εἶμαι λοχαγός.— ως ἔσικε ώς φαίνεται.— ώς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἐπειδή, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς διμίλησεν δὲ Ἀγ.— ἀναθίσυβω μὲ θορυβώδεις φωνὰς ἐπιδοκιμάζω.— πλείονος ἐνδέον = ὅτι πλείονος ἐνδέοι πλείονος ἐνδεῖ ὑπάρχει ἀνάγκη σπουδαιοτέρων ἐπιχειρημάτων.— παρέρχομαι λαμβάνω τὸν λόγον.— ώς πάνυ εἰδῆτε (τοῦ οἴδα) ίνα βεβαιωθῆτε.— ὀμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας σᾶς δοκίζομαι εἰς δλούς τοὺς θεοὺς καὶ εἰς δλας τὰς θεάς.— ἦ μὴν βεβαίως.— ἐπιτρέπω ἀναθέτω.— τὰ ίερὰ ἡ θυσία.— ίδιώτης ἀπειρος (τῆς μαντικῆς).

§ 32 - 33. ἐὰν πλοῦς ἦ ἐὰν εἶναι οὔριος ἀνεμος πρὸς πλοῦν.— ἀνάγομαι ἀποπλέω.— Ἡράκλεια, παράλιος πόλις τῆς Βιθυνίας παρὰ τὸν Εὔξεινον.— κατέχω προσορμίζομαι.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

(1, 2 - 31)

§ 2 - 4. μισθοφορὰ μισθός. — ἀπαλλάττομαι ἀποχωρῶ, ἀποσύρομαι.

§ 5 - 6. συμπροθυμοῦμαι προθυμίας ἐνεργῶ καὶ ἐγώ. — μεταμέλει μοι μετανοῶ. — τελῶ πληρώνω. — τελείτω, δὲ Σεύθης, δεστις θὰ ὑπεσχέθη χρηματικὴν ἀμοιβὴν εἰς τὸν Ξεν., ἢν οὗτος συνήγει εἰς τὴν διάβασιν τοῦ στρατεύματος. — οἱ ἐπικαίριοι τὰ σπουδαιότερα πρόσωπα ἐν τῷ στρατῷ (δηλ. οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί). — προσφέρομαι (συμπερι) φέρομαι.

§ 7 - 10. κηρύττω διὰ κήρυκος παραγγέλλω. — ὡς ἀποπέμψων διότι δῆθεν εἶχε σκοπὸν νὰ στείλῃ αὐτοὺς δπίσω (εἰς τὴν πατρίδα των). — ἀριθμὸν ποιῶ ἀριθμῶ. — ἄχθομαι δυσαρεστοῦμαι. — ἐπισιτίζομαι εἰς τὴν πορείαν προμηθεύομαι τρόφιμα διὰ τὴν πορείαν. — ἀσπάζομαι ἀποχαιρετίζω. — ὡς ἀποπλευσόμενος διότι εἶχε σκοπὸν νά... — αἰτίαν ἔχω κατηγοροῦμαι. — αἰτιῶμαι κατηγορῶ. — ἀθυμῶ πρὸς τὴν ἔξοδον δὲν ἔχω ὅρεξιν νὰ ἔξελθω. — ὡς συμπροευσόμενος προσποιούμενος, δτι θά... — ἔξω γίγνομαι ἔξερχομαι (ἐδῶ : ἐκ τοῦ Βυζαντίου). — διαπράττομαι τι κανονίζω τι.

§ 11 - 14. τὴν ταχίστην (όδὸν) τάχιστα. — προσανειπεῖν νὰ κηρύξουν προσέτι τοῦ ο. προσαναγορεύω. — ἔαυτὸν αἰτιάσεται θὰ ἔχῃ νὰ κατηγορῇ τὸν ἔαυτόν του (κατόπιν, δταν θὰ τιμωρηθῇ). — ἄρδην ἐντελῶς. — συγκλείω κλείω καλῶς. — μοχλὸς ξύλον παχὺ τιθέμενον ὅπισθεν τῆς θύρας ἀπὸ τοῦ ἐνὸς παραστάτον μέχρι τοῦ ἄλλου (ἀμπάρα). — πυρὸς σιτάρι. — Κυνίσκος, Σπαρτιάτης ἀρμοστὴς ἐν Χεροονήσῳ. — ἐπακούω ἀκούω μακρόθεν. — διαγγέλλω δι' ἀγγελιαφόρου γνωστοποιῶ. — πυνθάνομαι ζητῶ πληροφορίας. — Ἰερὸν ὅρος, ὅρος τῆς Θράκης. — κύκλω (τοῦ ὅρους) περὶ τὸ ὅρος.

§ 15 - 17. κόπτω κρούω, κτυπῶ. — κατασχίζω σπάζω, κάνω κομιμάτια. — κηλή λίθοι προβεβλημένοι ἔμπροσθεν τοῦ τείχους πρὸς προφύλαξιν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κυμάτων (μῶλος). — ἔνδον ἐν τῇ πόλει. — τὰ πράγματα τὰ συμβαίνοντα. — διακόπτω συντρίβω, όραύω. — ἀναπετάννυμι ἀνοίγω. — εἰσπίπτω εἰσοδοῦ.

§ 18 - 20. ἀνήκεστος ἀθεραπευτος, ἀνεπανόρθωτος. — ὄχλος πλῆθος (στρατιωτῶν). — ἔνδον, ἔδῶ: εἰς τὰ σπίτια των. — καθέλκω σύρω ἐκ τῆς ξηρᾶς εἰς τὴν θάλασσαν. — Ἐτεόνικος, Λακεδαιμόνιος ὑποστράτηγος τοῦ Ἀναξιβίου. — ἀποφεύγω καταφεύγω. — σχεῖν (τοῦ ἔχω) νὰ ἀναχαιτίσουν, νὰ ἔμποδίσουν (ἀπὸ διαρπαγῶν κ.τ.τ.).

§ 21 - 24. προσπίπτω τινὶ προστρέχω, τροχάδην προσέρχομαι πρός τινα. — ἔξεστί σοι δύνασαι, ἔχεις εὐκαιρίαν. — ἀνὴρ γίγνομαι φαίνομαι (σπουδαῖος) ἀνήρ. — ὀνήσαις, ἀδρ. εὐκτ. τοῦ ὀνίνημι ὁφελῶ. — τίθεμαι τὰ ὅπλα ἐν τάξει παρατάσσομαι. — παρεγγυῶ παραγγέλω, διατάσσω. — εἰς ὅπτὼ ἐγένοντο παρετάχθησαν εἰς βάθος ὅκτῳ ἀνδρῶν (εἰς ὅκτὼ σειράς). — ἐπὶ τὸ κέρας ἐκάτερον καὶ εἰς τὴν μίαν πτέρυγα καὶ εἰς τὴν ἄλλην. — παρεδεδραμήκεσαν, ὑπερσυντλκ. τοῦ παρατρέχω προστρέχω. — τὸ χωρίον ὡς (ἐπιτατκ.) κάλλιστον ἐκτάξασθαί ἔστι τὸ μέρος (ὅπου παρετάχθησαν οἱ στρατιῶται) εἶναι κατ' ἔξοχὴν κατάλληλον εἰς παράταξιν στρατεύματος.

§ 25. ἔκειτο τὰ ὅπλα εἶχε γίνει ἡ παράταξις. — κατηρεμίζω κάμινο τινὰ ἐντελῶς ἥρεμον, καθησυχάζω, καταπραῦνω. — θαυμάζω παραξενεύομαι. — χαρίζομαι τῷ θυμῷ παρασύρομαι ὑπὸ τῆς δογῆς μου. — τιμωροῦμαί τινα τῆς ἐξαπάτης ἐκδικοῦμαι τινὰ διὰ τὴν ἀπάτην. — ἐντεῦθεν μετὰ ταῦτα, κατόπιν.

§ 26 - 27. ἀποδεδειγμένοι κεκηρουγμένοι. — εἰκάζω συμπεροαινω. — νῦν δὴ πρὸ διλίγον, τώρα δά. — ἔρχομαι εἰς τὸν πόλεμον ἀρχίζω τὸν πόλεμον. — νεώριον, τόπος ἐστεγασμένος παρὰ τὴν θάλασσαν, ὃπου ἐφυλάσσοντο τὰ πλοῖα καὶ πάντα τὰ εἰς αὐτὰ ἀνήκοντα σκεύη κτλ.: ναύσταθμος. — ἐν τῇ ἀκροπόλει, τότε — κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου — ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ 6.000 τάλαντα. — πρόσοδος εἰσόδημα. — τὰ ἔνδημα οἱ φόροι τοῦ ἐσωτερικοῦ (δηλ. τῆς Ἀττικῆς). — ὑπεροργία (γῆ) ἡ ἔξω τῶν συνόρων (τῆς Ἀτ-

τικῆς) χώρα: ἡ χώρα τῶν συμμάχων.— καταπολεμῶ διὰ πολέμου καταβάλλω, δλοσχεδῶς νικῶ.

§ 28. τότε, δηλ. κατὰ τὸν Πελοπονν. πόλεμον.— προσγίγνομαι τινὶ προστίθεμαι εἰς τινα.— πολεμιώτατος μέγιστος ἔχθρος.— ὁ ἄνω βασιλεὺς δι βασιλεὺς τῶν Περσῶν.— ὃν ἥλθομεν ἀφαιρησόμενοι κατὰ τοῦ δοπίου ἐξεστρατεύσαμεν, διὰ νὰ ἀφαιρέσωμεν παρ' αὐτοῦ.— τούτων δὴ πάντων ὅμοι ὄντων ὅταν λοιπὸν δῆλοι αὐτοὶ εἶναι ἡνωμένοι (συμμαχοῦν) καθ' ἡμῶν.— περιγίγνομαι ὑπερισχύω.

§ 29 - 31. μαίνομαι εἶμαι τρελός.— εἰ ἀφοῦ.— καὶ ταῦτα καὶ μάλιστα.— κρατῶ εἶμαι νικητής.— ἐκπορθῶ λεηλατῶ, διαρπάζω.— πρὶν ἐπιδεῖν προτοῦ ζήσω καὶ ἴδω.— μυρίαι ἀναρίθμητοι, ἀπειροι.— κατὰ τῆς γῆς γίγνομαι χώρομαι μέσα εἰς τὴν γῆν ὑποκάτω.— τῶν δικαίων τυγχάνω εὑρίσκω τὸ δίκαιον μου.— γοῦν τούλαγιστον.— οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες δχι διὰ νὰ διαπορέξωμεν βίαια ἔργα.— εὑρίσκομαι εὑρίσκω (ἐπιτυγχάνω) διὰ τὸν ἔαυτόν μου.

(3, 1 - 33)

§ 1 - 2. δεξιάς δόντες καὶ λαβόντες ἀφοῦ ἀντίλλαξαν χειραψίαν: ἀφοῦ συνῆψαν συνθήκην.— γίγνομαι ἐπὶ στρατοπέδῳ φθάνω εἰς τὸ στρατόπεδον.— πλὴν οἱ Νέωνος, δι Νέων μαζὶ μὲ δικαοσίους περίπου ἄνδρας εἶχεν ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὸ στράτευμα καὶ εἶχε στρατοπεδεύσει χωριστά.

§ 3 - 6. αύτός = ὁ αὐτός.— κρατῶ τινος γίγνομαι κύριος τινος.— ἔξαπατήσεσθαι = ἔξαπατηθήσεσθαι.— περιορῶ παραβλέπω, ἀνέχομαι.— νυνὶ τώρα δά.— τοῦτο βουλεύσεσθε θὰ ἀποφασίσετε περὶ τούτου (ἄν δηλ. πρέπει νὰ ὑπακούσετε εἰς τὸν Ἀρίσταρχον ἦ νὰ μεταβῆτε εἰς τὸν Σεύθην).— εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχουν τρόφιμα (δηλ. εἰς τὰς παρὰ τὸ Βυζάντιον κώμας).— οἱ ήττους οἱ ἀσθενέστεροι, οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντεπεξέλθουν (κάτοικοι τῶν κωμῶν).— ὅ, τι τις ἡμῶν δεῖται εἰς τί μᾶς χρειάζεται καθένας (ἀπὸ τοὺς δύο).— ὅτῳ δοκεῖ ὅστις ἐγκρίνει, ἐπιδοκιμάζει.— ἀράτω, προστκ. ἀρό. τοῦ αἰρω ὑψώνω.— τὸ ἡγούμενον τὸ προπορευόμενον τμῆμα (τοῦ στρατοῦ): ἡ πρωτοπορία (τοῦ στρατοῦ).

§ 7 - 9. ἔπειθον = ἔπειρῶντο πείθειν (αὐτούς). — ἀποτρέπομαι ἐπιστρέψω . — δῖσον περίπου . — προσελαύνω πλησιάζω . — δῖτι πλειστων ἀκούσοντων ἐνώπιον δῖσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων ἀκροατῶν . — κῶμαι ἀθρόαι κῶμαι (κείμεναι) δχι μακρὰν ἥ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην .

§ 10 - 12. δέομαι ύμῶν , πρβλ . § 6 « δῖτι ύμῶν δεῖται ». — κυζικηνός , νόμισμα ἵσης ἀξίας μὲ τὸν δαρεικόν . — τὰ νομιζόμενα τὸν συνήθη μισθὸν (δηλ . εἰς ἔκαστον μὲν λοχαγὸν δύο κυζικηνὸν κατὰ μῆνα , εἰς ἔκαστον δὲ στρατηγὸν τέσσαρας) . — ἔξω ἐκτός , πλήν . — τιμῶ ἀνταμείβω . — διατίθεμαι πωλῶ . — χειροῦμαι καταβάλλω , ύποτάσσω . — ἀπὸ θαλάττης , δηλ . τῆς Προποντίδος . — οὐδαμῇ εἰς κανὲν μέρος . — πολλαχῇ εἰς πολλὰ μέρον .

§ 13 - 14. δίδωμι τινὶ λέγειν ἐπιτρέπω εἰς τινα νὰ ὅμιλήσῃ . — κατὰ ταύτᾳ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον , δμοίως . — παντὸς ἀξια παντὸς λόγου ἀξια , ἀξιόλογα . — διαγίγνομαι ἐν φιλίᾳ (χώρᾳ) διαμένω εἰς φιλικὴν χώραν . — προσλαμβάνω λαμβάνω προσέτι , ἐπὶ πλέον . — εὔρημα κέρδος ἀνέλπιστον . — ἀντιλέγω ἔχω ἄλλην γνώμην . — ἐπιψηφίζω ταῦτα θέτω τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς ψηφοφορίαν .

§ 15 - 17. σκηνῶ , ἐδῶ = εύωχοῦμαι τῷγω καὶ πίνω καλῶς . — πλησίον , δηλ . τῶν κωμῶν , εἰς τὰς ὁποίας κατεσκήνουν οἱ "Ελλ . — ἐπὶ θύραις παρὰ τὰς θύρας (τῆς ἐν τῇ κώμῃ κατοικίᾳ τοῦ Σεύθουν) . — ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες ἑτοιμαζόμενοι νὰ εἰσέλθουν διὰ τὸ δεῖπνον . — Μαρωνείτης , ὁ ἐκ τῆς Μαρωνείας , πόλεως τῆς Θράκης . — Παριανοί , κάτοικοι τοῦ Παρίου , πόλεως ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας τῆς Προποντίδος . — διαπράττομαι φιλίαν πρός τινα συνάπτω φιλίαν μετά τινος . — Ὁδρύσαι , λαὸς θρακικός . — ἄνω εἰς τὰ μεσόγεια , εἰς τὰ ἐνδότερα (τῆς Θράκης) . — ἄμεινον διακείσεται (ἀπόρος .) ύμῖν θὰ εἶναι καλύτερα διὰ σᾶς . — πρόσω μακράν .

§ 18 - 20. αὐδῆς δὲ ἔπειτα δέ . — ἔκπωμα ποτήριον . — τάπις , -ιδος τάπης . — νομίζεται συνήθεια εἶναι . — δωροῦμαι κάμνω (προσφέρω) δῶρα . — καταγαγεῖν , δι Τιμασίων ἦτο ἔξόριστος περὶ τοῦ φ . κατάγω βλ . βιβλ . I , κεφ . 1 , § 6 - 7 (σελ . 120) . — τείχη ὡχυρωμέ-

νοι τόποι, φρούρια.— ὕσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων, ὁ Ἡρακλείδης ὑπονοεῖ τὸν Ἀλκιβιάδην.— χώρα γῆ, κτῆμα.— ἄξιόν (ἐστι) = πρέπον (ἐστι) ἀρμόζει.— πείσει, μέλλ. τοῦ πάσχω πάσχω ἀγαθὸν ἀπολαύω, λαμβάνω καλόν.— εἰ μὴ (κατόπιν ἀρνήσεως) παρὰ μόνον.— παῖς δοῦλος, ὑπηρέτης.— ἐφόδιον τὰ ἀναγκαιοῦντα δόδοιπορικὰ ἔξοδα.

§ 21 - 22. οἱ κράτιστοι οἱ πρώτιστοι, οἱ διαπρεπέστατοι.— **τρίπους, -δος,** τραπέζι μὲ τρεῖς πόδας.— **κρέα νενεμημένα** κρέατα κομματιασμένα.— **ξυμίτης** ἔνζυμος.— **προσπεπερονημένοι** (τοῦ προσπερονῶμαι) πρόδε τοῖς κρέασι καρφωμένοι (περασμένοι) μαζὶ μὲ τὰ κρέατα εἰς ὅβελούς.— αἱ τράπεζαι, δηλ. οἱ τρίποδες.— **κατὰ τοὺς** ξένους πρὸ τῶν ξένων.— **νόμος συνήθεια**.— **ἀναιροῦμαι σηκώνω, λαμβάνω.**— **διακλῶ (-άω)** κόπτω.— **κατὰ μικρὸν** εἰς μικρὰ τεμάχια.— **ὅπτω (-έω) = ὄπτω.**— **κατὰ ταύτα**, βλ. § 13.— **καθ' οὓς**, πρβλ. «**κατὰ τοὺς** ξένους».

§ 23 - 25. φαγεῖν δεινὸς φοβερὸς φαγάς.— **διαρριπτῶ** φίπτω ἔδῶ καὶ ἐκεῖ, διανέμω.— **ἔῳ τι χαιρεῖν** ἀφήνω κάτι νὰ πάῃ στὸ καλό, ἀδιαφορῶ περὶ τινος.— **ὅσον τριχοίνικον ἄρτον** ἄρτον περίπου τριῶν χοινίκων· ἡ χοινίξ μέρος χωρητικότητος στερεῶν = 315 δράματα σημερινά· ἡ μία χοινίξ σίτου ἥτο τὸ καθημερινὸν σιτηρέσιον ἀνδρός.— **κέρας ποτήριον** ἐκ κέρατος.— **σχολάζω** κάθημαι ἀργός, δὲν κάμνω τίποτε.— **οὐδέπω (σχολάζω)** δὲν εὐκαιρῶ ἀκόμη.

§ 26-28. αἰρῶ συλλαμβάνω.— **φιάλη πλατὺ καὶ ἀβαθὲς ποτήριον.**

§ 29 - 31. ἀποροῦμαι εὑρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν: δὲν ἡξεύρω, τί νὰ κάμω.— **δίφρος,** κάθισμα ἄνευ ἐρεισινώτου, «σκαμνί».— **όρεγω προτείνω, προσφέρω.**— **έταῖρος** σύντροφος.— **οὐδέν σε προσαιτῶ** οὐδὲν ζητῶ ἐπὶ πλέον παρὰ σοῦ.— **προϊεμαι προσφέρω** τὸν ἔαυτόν μου, ἀφοσιοῦμαι.— **προκινδυνεύω** ὑπέρ τινος ὑπομένω κινδύνους ὑπέρ τινος.— **ἀπολαμβάνω** λαμβάνω ὅπίσω, ἀνακτῶ.— **κτήσει, μέλλ.** τοῦ κτῶμαι.— **κατακτῶμαι** ἀποκτῶ διὰ τὸν ἔαυτόν μου ἐντελῶς: ἔχω ὑπὸ τὴν πλήρη κατοχήν μου.— **παρέσονται πρόδε σὲ** θὰ ἔλθουν πρόδε σέ.— **συνεκπίνω τινὶ πίνω** συγχρόνως μὲ κάποιον ὅλον (τὸ ποτόν).

§ 32 - 33. κέρασι... οἵοις σημαίνουσι μὲ τοιαῦτα κέρατα, μὲ τὰ δόπια δίδονται ἐν τῷ στρατοπέδῳ σημεῖα. — σάλπιγγες ώμοβόειαι σάλπιγγες καμωμέναι ἀπὸ ἀκατέργαστον βόειον δέομα· αὗται ἥσαν εἶδός τι ἀσκαύλου ἡ γάιδας. — οἵος μαγάδιδι δπως μὲ τὴν μάγαδιν· ἡ μάγαδις ἥτο μουσικὸν ὅργανον μὲ εἴκοσι χορδάς, εἶδος ἄρπας. — ἀνακοάζω πολεμικὸν ἔκβαλλω πολεμικὴν κραυγὴν. — ἔξαλλομαι ἀναπηδῶ. — ἐλαφρῶς μὲ εὐκινησίαν.

(8, 1 - 8, 24)

§ 1 - 4. Λάμψακος, πόλις τῆς Τροφάδος παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον. — Φλειάσιος ὁ ἐκ τοῦ Φλειοῦντος, πόλεως τῆς βιορείου Πελοποννήσου. — συνήδομαι τινι συγχαίρω τινά. — χρυσίον χρήματα. — ἐπομόσας εἰπε ἔβεβαίωσε μεθ' ὅρκου. — ἡ μὴν τῷ ὅντι, ἀλληθῶς. — ἐφόδιον, βλ. κεφ. 3, § 18 - 20 (σελ. 170). — ἀπόδοιτο, ἀόρ. τοῦ ἀποδίδομαι πωλῶ. — ἡ ἀμφ' αὐτὸν εἰχε, δηλ. τὰ περιττὰ ἐνδύματα, σκεύη, ὅπλα. — παρίσταμαι τινα προσκαλῶ τινα, δπως παραστῇ. — τὰ ιερὰ τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων. — σὺ σαυτῷ, ὑπονοεῖ τὸν ἀφιλοχοίματον χρωκτῆρα τοῦ Ξεν. — μειλίχιος πρᾶος, εὐμενής. — οἴκοι, δηλ. ἐν Ἀθήναις. — ὀλοκαυτῶ προσφέρω θυσίαν διὰ τοῦ πυρός ἀπὸ θύματα ὀλόνληρα. — συνοίσειν, μέλλ. τοῦ συμφέρει· συμφέρει ἐπὶ τῷ βέλτιον ἀποβαίνει εἰς καλόν.

§ 5 - 6. Ὁφρύνιον, πόλις τῆς Τροφάδος. — πάτριος νόμος συνήθεια τῆς πατρίδος. — καλλιερῶ ἔχω εὐνοϊκὰ σημεῖα ἐν τῇ θυσίᾳ. — Βίων καὶ Ναυσικλείδης, ἀποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Θίβρωνος. — ἔξενοῦμαι τινι φιλοξενοῦμαι ὑπό τινος. — πεπρακέναι, προκμ. τοῦ πωλῶ. — λύομαι ἔξαγοράζω.

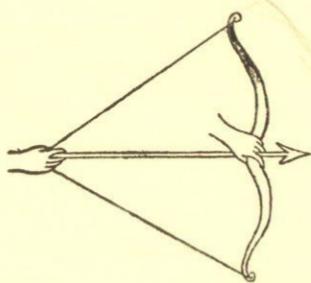
§ 7 - 8. Ἰδη, ὅρος τῆς Τροφάδος. — Ἀντανδρος, πόλις τῆς Τροφάδος. — Ἀδραμύττιον, πόλις τῆς Μυσίας. — Κυτώνιον, αἱ σημεριναὶ Κυδωνίαι (τουρκ. Ἀϊβαλί). — Κάϊκος, ποταμὸς τῆς Μυσίας καὶ Λυδίας. — καταλαμβάνω Πέργαμον φθάνω εἰς τὴν Π.

§ 24. συμμείξας, ἀόρ. τοῦ συμμείγνυμί τί τινι συνενώνω τι μέ τι.

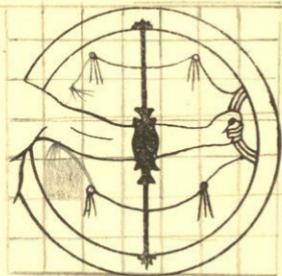

Δόρυ

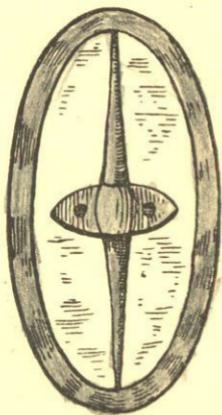
Τόξον

'Ασπίς στρογγύλη

'Ακόντιον

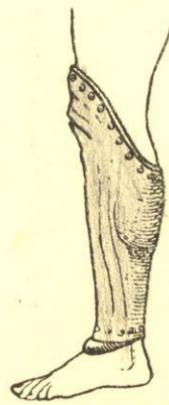
'Ασπίς φοειδής

Κράνη

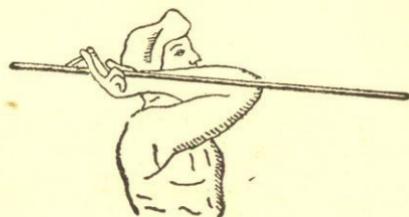
Θάραξ

Κνημίς

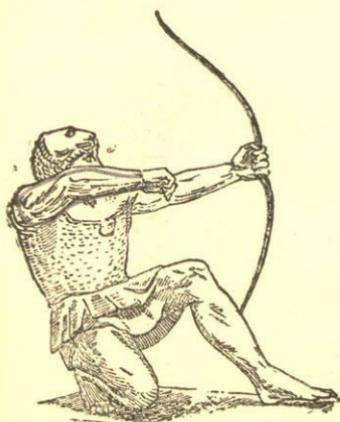
Πελταστής

Αχοντιστής

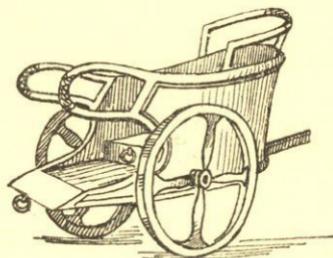
Σφενδονήτης

Τοξότης

Οπλίτης

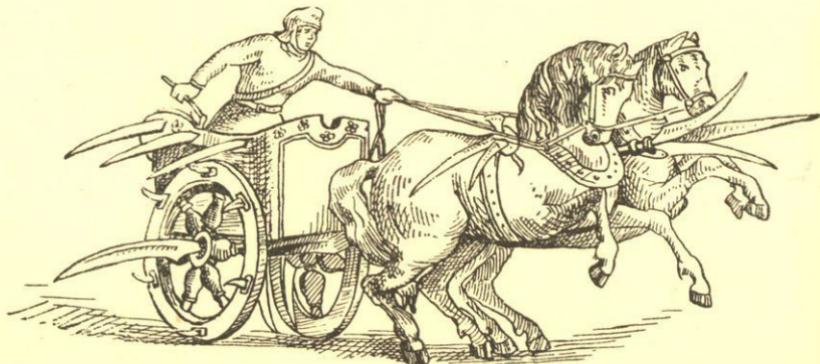
"Αρμα

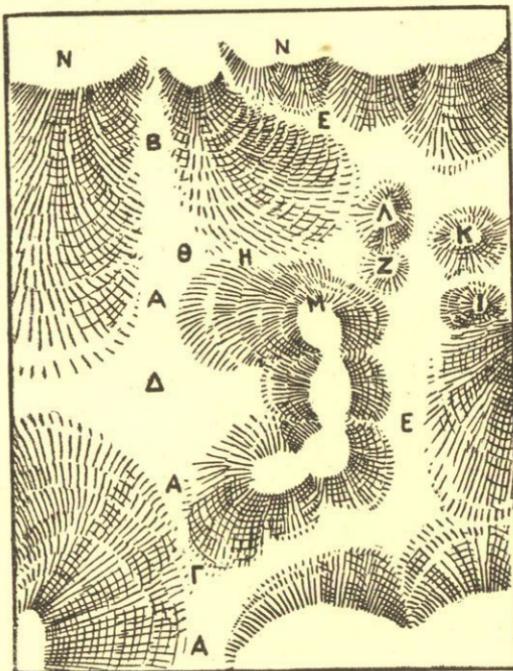
"Αρμάξα

Δαρεικός

"Αρμα δρεπανηφόρον

Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὁρέων.

Α ἡ φανερὰ ὄδος

Β ἡ δρυθία ὄδος ἢ ἡ φανερὰ ἔνβασις

Γ δ σταῦμός

Δ ἡ χαράδρα

Ε ἡ στενὴ ὄδος (εὐοδωτάτη τοῖς
ὑποζυγίοις)

Ζ οἱ φύλακες

Η ἡ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔφοδος

Θ οἱ ἐπὶ τῇ φανερῷ ὄδῷ πολέμιοι

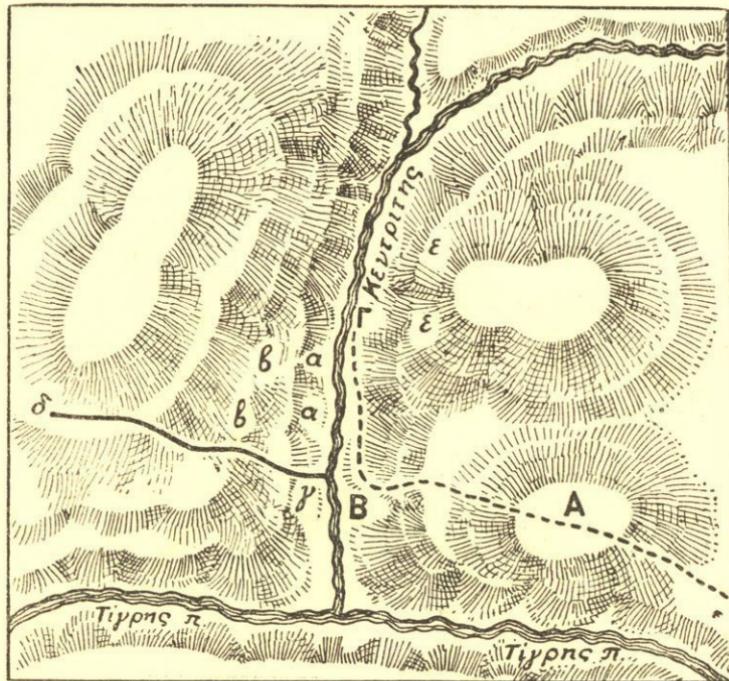
Ι ὁ πφῶτος λόφος

Κ ὁ δεύτερος λόφος

Λ ὁ τρίτος μαστός πολὺ ὁρθιώτατος

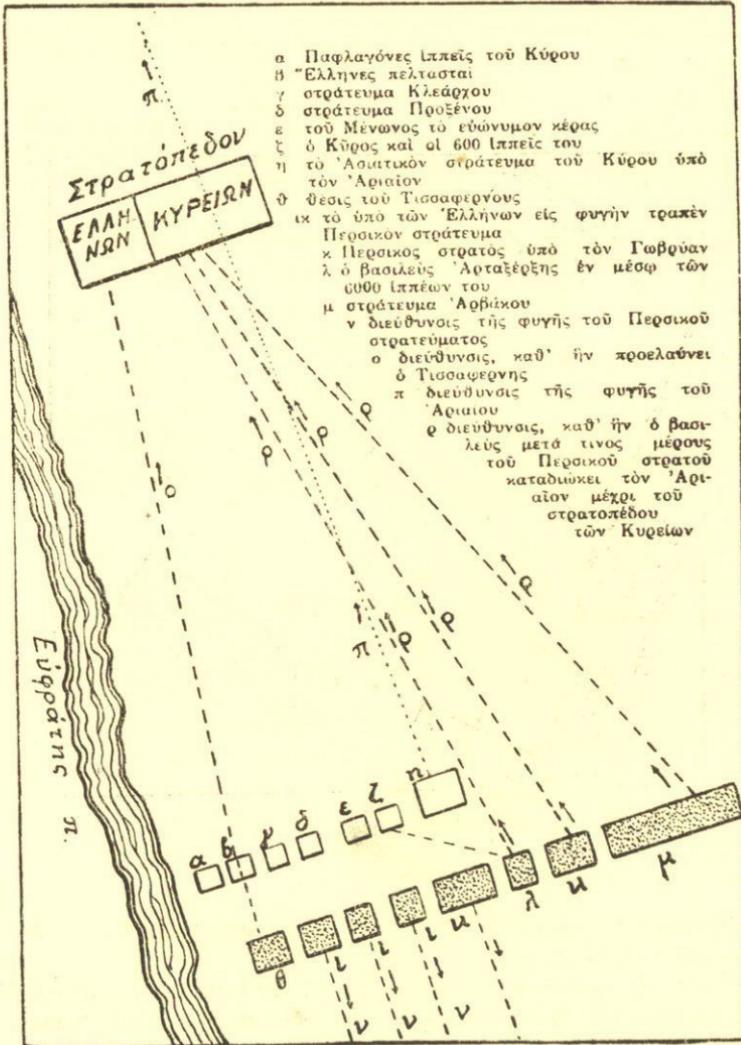
Μ ὁ ἀντίποδος λόφος

Ν τὸ διμαλὸν

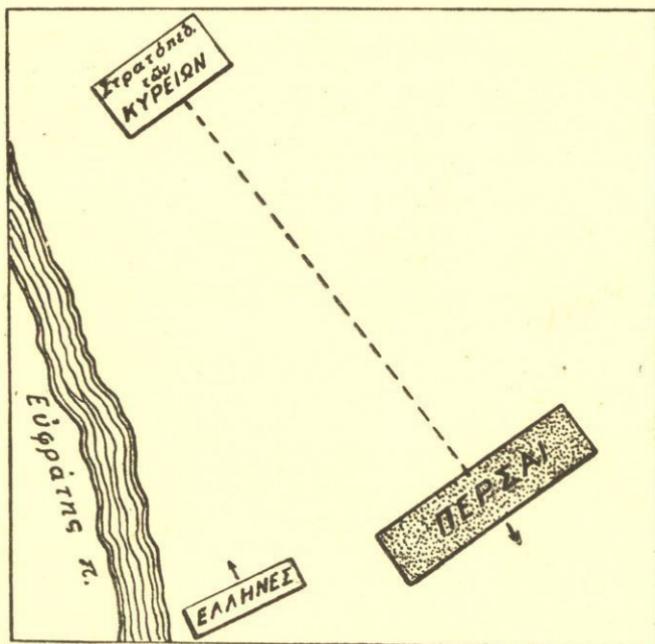
Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ.

- A Άι υπεράνω τῆς πεδιάδος κῦμαι, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον καταλύσει οἱ "Ελλήνες"
- B Θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστρατοπέδευσαν οἱ "Ελληνες μετὰ τὴν ματαιωθεῖσαν προσπάθειάν των νὰ διαβοῦν τὸν Κεντρίτην. Ἀπέναντι ἔκειτο ἡ ὁδὸς γδ ἡ ἄγουσα πρὸς τὰ ἄνω
- Γ Τὸ εὐκολοδιάβατον πέρασμα τοῦ Κεντρίτου τὸ ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ τῶν δύο νεανίσκων
- αα Οἱ βάρβαροι ἵππεῖς εἰς τὴν ἀπέναντι δχθην
- ββ Οἱ βάρβαροι πεζοὶ τεταγμένοι ἄνωθεν τῶν ἵππέων
- εε Οἱ Καρδοῦχοι

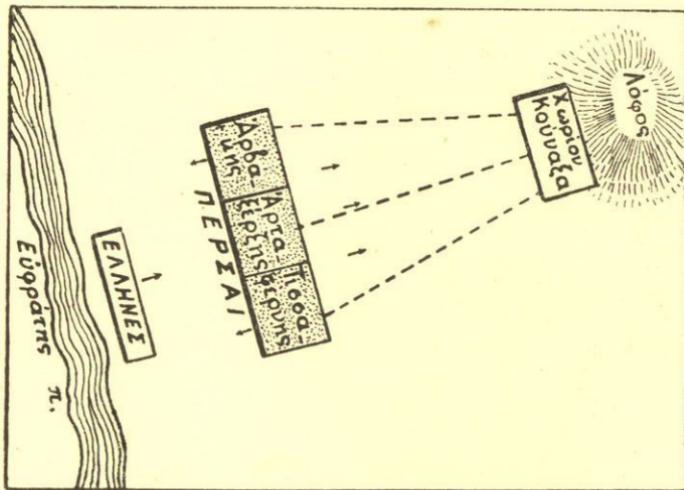
'Η παρὰ τὰ Κούναξα μάχη.

Εὐθὺς ὡς ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς (α-ε) ἥρχισε τὴν προσβολήν, οἱ ὀπέ-
ναντι ίσταμενοι Πέρσαι (ι-κ) τρέπονται εἰς φυγὴν καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν
Ἐλλήνων κατὰ τὴν διεύθυνσιν γ, ἐνῷ συγχρόνων δ Ὁ Τισσαφέρνης μετὰ μέρους
τινὸς τοῦ στρατοῦ του (θ) διέρχεται ἔφιππος διὰ μέσου τῶν Ἐλλήνων πελτα-
στῶν (β) κατὰ τὴν διεύθυνσιν ο πρὸς τὸ ἑλληνικὸν στρατοπέδον. Ἐν τῷ με-
ταξὺ ἐφοριμῷ ὁ Κύρος (ζ) κατὰ τὸ βασιλέως Ἀρταξέρχου (λ), ἀλλὰ φονεύε-
ται. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ὁ Ἀριαῖος (η), καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ
βασιλέως κατὰ τὴν διεύθυνσιν ζ, φεύγει κατὰ τὴν διεύθυνσιν π πέραν τοῦ
στρατοπέδου τῶν Κυρείων.

Συνέχεια τῆς μάχης. Μετακινήσεις τῶν στρατευμάτων.

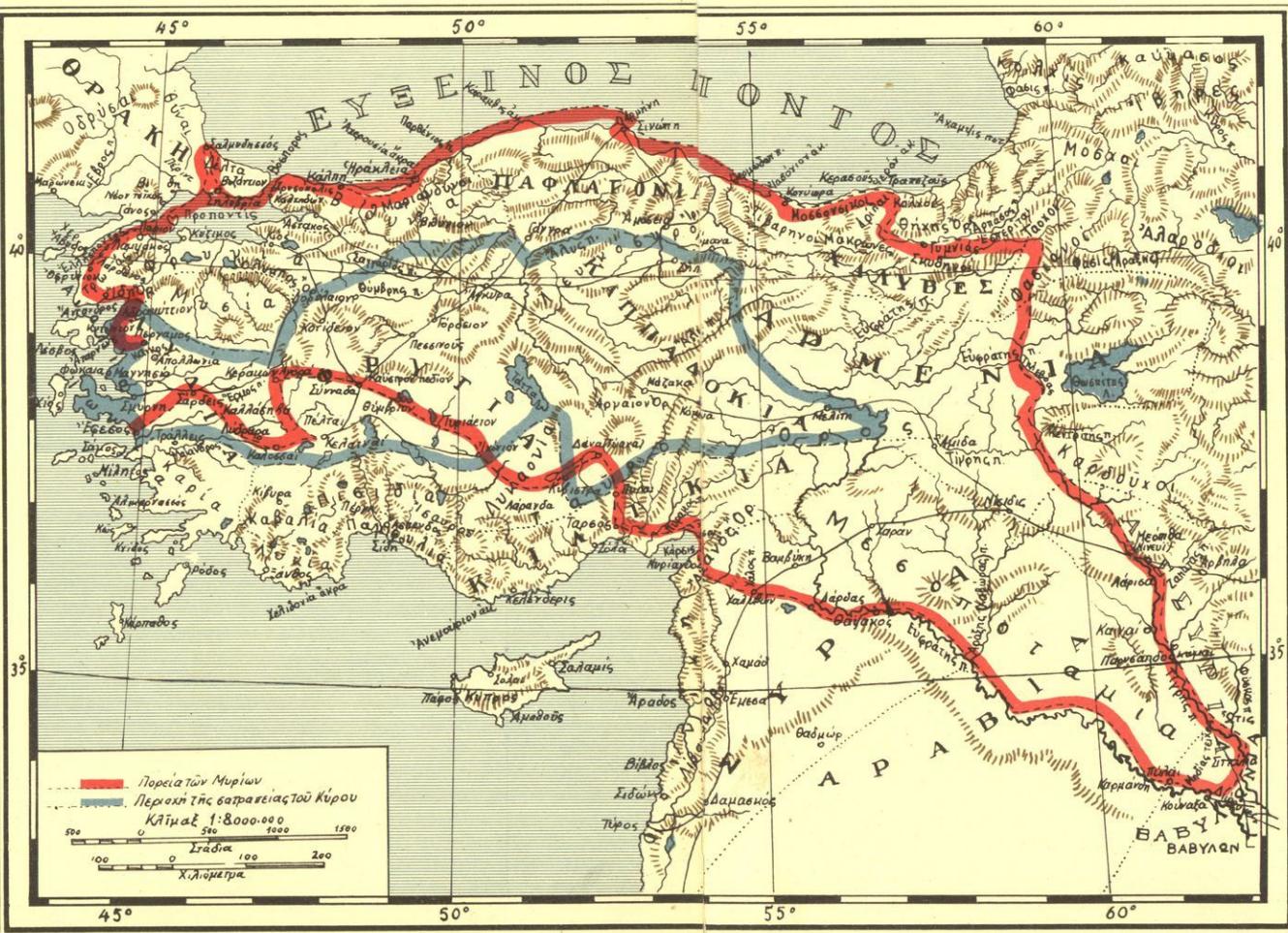
Ο βασιλεὺς εἰσβάλλει εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Κυρείων καὶ διαρπάζει αὐτό· ἐνωθεὶς δὲ ἐν τῷ ἑλληνικῷ στρατοπέδῳ μετὰ τοῦ Τισσαφέρονος ἀνασυντάπτει τὸν στρατὸν του καὶ ἐπιστρέφει διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὅποιας εἶχε προελάσει μέχρι τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρείων. Οἱ νικηταὶ Ἐλληνες ἔπαυσαν ἐν τῷ μεταξὺ τὴν καταδίωξιν των καὶ κάμνουν στροφήν, ὅτε εἶδον τοὺς ἔχθρους προχωροῦντας.

Μεταβολὴ τῆς παρατάξεως τῶν ἀντιτάλων.
Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ Ἕλληνες, ἐπειδὴ παρετίρησαν, ὅτι ἐπερχόμενος ὁ βασιλεὺς ἐβάδιζεν
ἔξω τοῦ κέρατος τοῦ στρατοῦ των, φοβηθέντες μὴ πεικυκλωθοῦν, ἀναπτύσσουν
τὴν παράταξιν των καὶ λαμβάνουν τοιαύτην θέσιν, ὥστε νὰ ἔχουν τὸν ποταμὸν
Εὐφράτην ὅχι πλέον εἰς τὰ πλάγια, ἀλλ᾽ ὅπισθέν των. Ἡ μεταβληθεῖσα αὕτη
παράταξις τῶν Ἑλλήνων ἀναγκάζει τὸν βασιλέα νὰ ἀντιπαρατάξῃ κατὰ τῶν
Ἑλλήνων τὸν στρατόν του εἰς τὸ ἴδιον σχῆμα, δπως κατ' ἀρχὰς ἐπήρχετο, ἵνα
πολεμήσῃ. Ἀλλ' οἱ Πέρσαι φεύγουν ἐκ νέου καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων
μέχρι κώμης τινὸς (τῶν Κουνάξων) κειμένης εἰς τοὺς πρόποδας λόφου τινός.

ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΔΑΣΙΝ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή

Σελ.

1. Βίος Ξενοφῶντος	9
2. Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις	10

Βιβλίον πρώτον

1. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταέρξου καὶ προπαρασκευαὶ δι' αὐτὴν (1, 1 - 11)	13
2. Συγκέντρωσις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρδεις. Ἀναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ πορεία αὐτοῦ διὰ τῆς Λυδίας καὶ Φρυγίας (2, 1-18) Περόληψις τῶν κεφ. 2 (§ 19 - 27), 3, 4, 5, (§ 1 - 10) καὶ 7.	15 19
3. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου (8, 1 - 27) . . . . . Περόληψις τοῦ κεφ. 9	21 25
4. Συνέχεια τῆς μάχης. Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων (10, 1 - 19)	26

Βιβλίον δεύτερον

5. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ Ἀρταέρξου (1, 2 - 23) . . . . . Περόληψις τοῦ κεφ. 2	29 32
6. Σπονδαὶ μεταξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων (3, 1 - 14, 17 - 29). . . . . Περόληψις τοῦ κεφ. 4	33 36
7. α'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνους (5, 1 - 21, 24 - 26). . . . . β'. Προσέλευσις εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τισσαφέρνους πέντε	37

Σελ.

στρατηγῶν καὶ εἶκοσι λοχαγῶν. Σύλληψις καὶ θανά-	
τωσις αὐτῶν (5, 27 - 42)	41
Περίληψις τοῦ κεφ. 6	43

Βιβλίον τρίτον

8.- α'. Ἀθυμία τῶν Ἑλλήνων. Ἐνθάρρυνσις τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (1, 2 - 25)	45
β'. Συνέλευσις τῶν διασωθέντων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν τῶν Ἑλλήνων. Λόγος τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἐκλογὴ νέων στρατηγῶν (1, 32 - 47)	49
9. Γενικὴ συνέλευσις τοῦ στρατεύματος. Λόγοι ἐν αὐτῇ καὶ ἀποφάσεις (2, 1 - 39)	52
Περίληψις τῶν κεφ. 3 καὶ 4	59
10. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ πεδιάδι, τῇ μεταξὺ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὁρέων. Ἀπό- φασις αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας (5, 1 - 18)	60

Βιβλίον τέταρτον

11. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὁρέων (1, 5 - 28)	63
12. Περικυκλώσις τῆς ὑπὸ τῶν Καρδούχων κατεχομένης διόδου καὶ ἀλωσις αὐτῆς. Ἀγῶνες τῶν ὑπὸ τὸν Ξε- νοφῶντα διπισθοφυλάκων (2, 1 - 23)	66
13. Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ (3, 1 - 23)	70
Περίληψις τῶν λοιπῶν παραγράφων (25 - 34) τοῦ ζού κεφ.	73
14. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας. Εἰ- ρηνικὴ καὶ ἔχθρικὴ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ ὑπο- διοικητοῦ τῆς Ἀρμενίας Τιριβάζου (4, 1 - 22)	73
15. α'. Κακουχίαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν διὰ τῆς Ἀρμενίας (5, 1 - 22)	76
β'. Αἱ μετὰ τὰς κακουχίας ἡμέραι ἀναψυχῆς τῶν Ἑλλή- νων εἰς τὰς κώμας τῆς Ἀρμενίας (5, 23 - 36)	79
Περίληψις τῶν κεφ. 6 καὶ 7 (§ 1 - 18)	81

Σελ.

16.	"Αφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ δρός Θήχην καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ θέα τῆς θαλάσσης (7, 19 - 27)	82
	Περίληψις τοῦ κεφ. 8 (§ 1 - 21).	83
17.	"Αφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα (8, 22 - 28) .	84

Βιβλίον πέμπτον

	Περίληψις τῶν κεφ. 1 καὶ 2	87
18.	"Αφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα. Διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων καὶ χρησιμοποίησις ὑπὸ τοῦ Σενοφῶντος τῶν διὰ τοὺς θεοὺς παραδοθέντων εἰς αὐτὸν χρημάτων (3, 1 - 13)	88
	Περίληψις τῶν κεφ. 4 καὶ 5 (§ 1 - 6) . . . ,	90
19.	Αἱ ἐν Κοτυώροις διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρόσβεων μετὰ τῶν Ἑλλήνων (5, 7 - 25)	90
	Περίληψις τῶν κεφ. 7 (§ 1 - 14) καὶ 8	93

Βιβλίον ἔκτον

20.	Συνθῆκαι τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν Παφλαγόνων.	
	"Αφιξις εἰς τὴν Σινώπην καὶ ἐκλογὴ ἐνὸς ἄρχοντος (1, 1 - 33)	94
	Περίληψις τῶν κεφ. 2, 3, 4, 5 καὶ 6 . . . ,	99

Βιβλίον ἕβδομον

21.	Οἱ Ἕλληνες ἐν Βυζαντίῳ (1, 2 - 32)	103
	Περίληψις τῶν κεφ. 1 (§ 33 - 40) καὶ 2	107
22.	Προσχώρησις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Σεύθην καὶ τὸ παρ' αὐτῷ δεῖπνον (3, 1 - 33)	109
	Περίληψις τῶν κεφ. 3 (§ 34 - 48), 4, 5, 6 καὶ 7 .	113
23.	Ἐπιστροφὴ εἰς τὴν Ἀσίαν. Παράδοσις τοῦ στρατεύματος εἰς τὸν Θίβρωνα (8, 1 - 8, 24)	115

'Ερμηνευτικαὶ σημειώσεις	119
Πίνακες	173
Περιεχόμενα	183

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1955

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ δεύτερον κατὰ τὴν σπουδαιότητα μετὰ τὴν Κύρου Ἀνάβασιν ἵστορικὸν ἔργον τοῦ Ξενοφῶντος εἶναι τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα, ἴστορία). Καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι διηρημένον εἰς ἕπτὰ βιβλία. Ἐξ αὐτῶν τὰ δύο πρῶτα περιέχουν τὴν ἴστορίαν τῶν ἕπτὰ τελευταίων ἑτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (411 - 404 π. Χ.), τὴν δύοιαν δὲν ἐπόρθθασε νὰ περιλάβῃ εἰς τὸ σύγγραμμά του δ Θουκυδίδης. Εἰς τὰ ὑπόλοιπα πέντε διηγεῖται δ Ξενοφῶν τὰ συμβάντα ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης (404 - 362 π. Χ.). Ἀναλυτικώτερον τὰ ἴστορούμενα εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο γεγονότα ἔχουσιν ὡς ἀκολούθως:

Α'. Ἀφοῦ οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ συμφορὰν κατώρθωσαν νὰ ἀνασυγκροτήσουν τὰς ναυτικὰς δυνάμεις των, ἥρχισαν νὰ διαμφισθητοῦν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν. Ὁλίγον κατ' ὅλιγον δ στόλος των ἐξησφάλισε τὴν κυριαρχίαν τῶν θαλασσίων δδῶν εἰς τὸ βόρειον Αἴγαον, κατεναυμάχησεν ἰσχυρὰ τμῆματα τοῦ στόλου τῶν ἀντιπάλων παρὰ τὴν Ἀβυδον καὶ Κύζικον καὶ ἔγινε κύριος τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Προποντίδος.

Εἰς τὰς ἐπιτυχίας αὐτὰς κατὰ θάλασσαν μεγάλως συνετέλεσεν δ Ἄλκιβιάδης, δ ὅποιος εὐρίσκετο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. Προπαρασκευαζῶν δηλαδὴ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὰς Ἀθήνας δ ἐξόριστος πολιτικός, ἐνίσχυσε τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Ἀθηναίων διὰ μοίρας πολεμικῶν σκαφῶν, τὴν δύοιαν συνεκρότησε μὲ χρήματα τοῦ Πέρσου σατράπου Τισσαφέροντος. Ἐπὶ πλέον ἔλαβεν ἐνεργότατον μέρος εἰς τὰς νικηφόρους ναυμαχίας τῆς Ἀβύδου καὶ τῆς Κυζίκου καὶ κατέλαβε τὸ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων κατεχόμενον Βυζάντιον.

Παρ' ὅλα ὅμως τὰ κατὰ θάλασσαν κατορθώματα ἦ θέσις τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ ἔηρᾶς ἦτο δύσκολος. Ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων

*Αγις εἶχε καταλάβει ἀπὸ τοῦ 413 τὴν Δεκέλειαν καὶ ἐξ αὐτῆς ἐνήργει
κατὰ τῶν Ἀθηνῶν στενώτατον καὶ ἐξαντλητικὸν ἀποκλεισμόν.

*Ἐν τῷ μεταξὺ διὰ ψηφίσματος τῆς ἐκκλησίας ὁ Ἀλκιβιάδης ἀνε-
κλήθη ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας θριαμβευτικῶς.
Εὐθὺς ἀμέσως ἀνετέθη εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχηγία τῶν κατὰ Ἑραὶ καὶ θάλασ-
σαν δυνάμεων τῶν Ἀθηνῶν μὲν ἀπεριόριστον ἔξουσίαν. Ἄλλ' εἰς τὴν
διαχείρισιν τῆς ἀρχῆς ὁ δραστήριος στρατηγὸς καὶ ναύαρχος ὑπῆρχεν
ἀτυχῆς. ‘Ο ὑπὸ αὐτὸν ἀθηναϊκὸς στόλος, διοικούμενος ὑπὸ τοῦ κυβερ-
νήτου τῆς ναυαρχίδος Ἀντιόχου, λόγῳ προσωρινῆς ἀπουσίας τοῦ ἀρχη-
γοῦ, ἡ τε τῇ ἀπομενούσῃ πλησίον τῆς Ἐφέσου ὑπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου ναυάρχου
Λυσανδροῦ (407 π.Χ.).’ Ο Ἀλκιβιάδης κατόπιν τούτου περιῆλθεν εἰς
νέαν δυσμένειαν, καίτοι ἦτο ἀνεύθυνος τοῦ ἀτυχήματος. Οἱ Ἀθηναῖοι
ἐξέλεξαν 10 ἄλλους στρατηγούς, ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἀπεσύρθη εἰς ἴδιο-
κτητον ὕψην περιοχὴν τῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

Τὸ θέρος τοῦ 406 οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγοὶ συναντήσαντες παρὰ
τὰς Ἀργινούσας τὸν σπαρτιατικὸν στόλον ὑπὸ τὸν νέον ναύαρχον Καλ-
λικρατίδαν συνῆψαν πρὸς αὐτὸν ναυμαχίαν, κατὰ τὴν διοίαν κατίγα-
γον νίκην περιφανῆ. Μέγα μέρος τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου κατεστράφη,
αὐτὸς δὲ ὁ ναύαρχος ἐπινίγη. Ἄλλὰ καὶ οἱ νικηταὶ Ἀθηναῖοι στρα-
τηγοὶ δὲν ἀπέλαυσαν τῆς δόξης ἐκ τοῦ λαμπροῦ κατορθώματός των.
Κατηγορηθέντες, ὅτι δὲν ἐφρόντισαν νὰ περισυλλέξουν τοὺς ναυαγούς,
εἰσήχθησαν εἰς δίκην ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου καὶ κατεδικά-
σθησαν εἰς θάνατον.

Β'. Ὁλίγον μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῶν Ἀργινούσων οἱ Σπαρτιᾶ-
ται, ἐπειδὴ ἥμποδίζοντο ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ ἀναθέσουν τὴν ἀρχηγίαν
τοῦ στόλου δὶς εἰς τὸ ἵδιον πρόσωπον, διώρισαν ναύαρχον κατὰ τύπους
μὲν τὸν Ἀρακον, πρόγιματι δὲν τὸν ἐπιστολέα, τούτεστι τὸν ὑπο-
ναύαρχον αὐτοῦ Λύσανδρον.

*Ο Λύσανδρος ἔπλευσεν εἰς τὰ μικρασιατικὰ παράλια, ἀλλ' ἀπέ-
φευγε νὰ ἀντιμετωπίσῃ εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον,
ὅ δποιος ἦτο Ἰσχυρότερος τοῦ σπαρτιατικοῦ. Δι' ἐπιδείξιων ἐλιγμῶν
κατώρθωσεν ἐκ τῶν παραλίων τῆς Ἰωνίας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ στενὰ τοῦ
Ἐλλησπόντου καὶ νὰ προσορμισθῇ κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς Ἀβυδον, ἐπειτα
εἰς Λάμψακον, πόλεις ἐπὶ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας. Οἱ Ἀθηναῖοι
ἀκολουθοῦντες κατὰ πόδας προσωριμίσθησαν μὲ 180 πολεμικὰ σκάφη

εἰς τὴν ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς τοῦ Ἑλλησπόντου περιοχήν, τὴν καλουμένην Αἴγιδος Ποταμούς. Μετ' ὅλιγας ἡμέρας εἰς τὴν θέσιν ἔκεινην συνετελέσθη τὸ μεγαλύτερον δρᾶμα τοῦ ὄλου πολέμου. Ὁλόκληρος σχεδὸν ὁ ἀθηναϊκὸς στόλος μεθ' ὅλων τῶν πληρωμάτων του περιῆλθε δι' αἰφνιδιαστικῆς ἐπιθέσεως τοῦ Λυσάνδρου εἰς χεῖράς του. Ἡ συμφορὰ διὰ τοὺς Ἀθηναίους ὑπῆρξεν αὐτὴν τὴν φορὰν ἀνεπανόρθωτος. Ὁ μακροχρόνιος καὶ ἔξαντλητικὸς πόλεμος ἔληξεν οὕτω δριστικῶς. Ὅπο τὴν βίαν τῶν πραγμάτων ἡναγκάσθησαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ συνάψουν εἰρήνην σύμφωνον πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νικητοῦ. Κατὰ τὰς διατάξεις τῆς συνθήκης ὑπεχρεώθησαν 1) νὰ κατεδαφίσουν τὰ μακρὰ τείγη καὶ τὰ ὀχυρώματα τοῦ Πειραιῶς, 2) νὰ παραδώσουν εἰς τοὺς νικητὰς ὀλόκληρον τὸν στόλον των ἑκτὸς 12 πλοίων, 3) νὰ δεχθοῦν τὴν ἐπάνοδον τῶν ἔξορίστων διὰ πολιτικὰ ἀδικήματα καὶ 5) νὰ συνδεθοῦν διὰ συμμαχίας πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἐπὶ πλέον κατ' ἀπαίτησιν τῶν νικητῶν ἀντικατέστησαν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα διὰ τῆς ὀλιγαρχίας τῶν τριάκοντα. Ἀλλ' ἡ σκληρὰ καὶ αἷμοσταγής διοίκησις τῶν τυράννων δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Μετὰ βίον ὀπτὼ περίπου μηνῶν κατελύθη ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν ἄλλων ἔξορίστων Ἀθηναίων, οἱ δοποῖοι εἶχον καταφύγει εἰς γειτονικὰς πόλεις τῆς Ἀττικῆς.

Γ'. Οὕτω μετὰ τὸν εὐτυχῆ διὰ τὰ σπαρτιατικὰ ὅπλα τερματισμὸν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἡ Σπάρτη ὡς πρωτεύουσα πόλις τῆς Ἑλλάδος κατέστη αὐτοδικαίως προστάτις τῶν ἐλληνικῶν πόλεων. Ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου στηριχθεῖσαι αἱ Ἱωνικαὶ πόλεις, αἱ δοποῖαι εἶχον ὑπαχθῆ ἥδη εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ Τισαφέρονος καὶ κατεπιέζοντο ὑπὸ αὐτοῦ, ἔχήτησαν τὴν ἐπέμβασιν τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ Σπαρτιᾶται ἐδέχθησαν εὐμενῶς τὴν πρόσκλησιν. Μὲ μικρὰν στρατιωτικὴν δύναμιν ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν Ἰωνίαν, ἐνίκησαν ἐπανειλημμένως τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις τῆς κραταιᾶς μοναρχίας τῶν Περσῶν καὶ ἔφερον εἰς δύσκολον θέσιν τοὺς σατράπας τοῦ Ἀρταξέρξου.

Δ'. Κατὰ τοὺς ἰδίους χρόνους τὸ μῆσος καὶ ἡ ἀντιξηλία πρὸς τὴν Σπάρτην συνήνωσαν ἐναντίον τῆς τὰς σημαντικωτέρας πόλεις τῆς κυρίως Ἑλλάδος, τὰς Ἀθήνας, τὰς Θήβας, τὴν Κόρινθον, τὸ Ἀργος. Οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸ τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου ἡναγκάσθησαν ν' ἀνακαλέσουν τὰς ἐν Ἰωνίᾳ δυνάμεις των.

Ἐν τῷ μεταξὺ τὰ πεδία τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Βοιωτίας γίνονται δέατρα αἵματηροτάτων συγκρούσεων μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἀγὸν μὲ ἐναλλασσομένας φάσεις διεξάγεται σκληρὸς καὶ ἀμείλικτος. Οἱ συνηπισμένοι σύμμαχοι, μολονότι ἡττήθησαν εἰς τὴν Νεμέαν καὶ τὴν Κορώνειαν, κρατοῦν σταθερῶς τὰς θέσεις των περὶ τὸν Ἰσθμόν.

Μὲ τὰ κατὰ ἔχορὰν ταῦτα γεγονότα συμπίπτουν ἄλλα κατὰ θάλασσαν. Ὁ Ἀθηναῖος ναύαρχος Κόνων, διοικῶν τὸν περισκὸν στόλου, καταναυμαχεῖ τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Λακεδαιμονίων παρὰ τὴν Κνίδον τῆς Μ. Ἀσίας (394 π. Χ.). Εὐθὺς κατόπιν μὲ ἵσχυρὸν στόλον πλέει κατὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐρημώνει τὰ παράλια. Ἀργότερον διὰ τῆς χρηματικῆς συνδρομῆς τοῦ Φαρναβάζου κατέρχεται εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνοικοδομεῖ τὰ τείχη τῆς πόλεως.

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποστέλλουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν τὸν Ἀνταλκίδαν, διὰ νὰ διαπραγματευθῇ τὴν σύναψιν εἰρήνης μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Αἱ διαπραγματεύσεις διήρκεσαν ἐπὶ μακρόν, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἡρούντο νὰ μετάσχουν αὐτῶν καὶ ἔξηκολούθουν τὸν κατὰ θάλασσαν ἀγῶνα κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ε'. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὰ παράλια τῆς Ἀττικῆς ὑπέστησαν ἐπανειλημμένας ἐπιθέσεις καὶ καταστροφὰς ἐκ μέρους τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου καὶ ὁ ἐπιστιμόδης τῶν Ἀθηνῶν διεκόπη ὀλοσχερῶς. Αἱ Ἀθῆναι ἐκινδύνευσαν οὕτω δι' ἄλλην μίαν φοράν. Ὅποτε τὰς περιστάσεις αὐτὰς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐδέχθησαν νὰ ὑπογράψουν τὴν διαβόητον ἀνταλκίδειον εἰρήνην (387 π. Χ.), τὴν δόποιαν κατήρισεν ὁ μέγας βασιλεὺς. Κατὰ τοὺς δρούς τῆς εἰρήνης ὅλαι αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐκ τῶν νήσων αἱ Κλαζομεναὶ καὶ ἡ Κύπρος περιήρχοντο εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Αἱ ἄλλαι Ἑλληνίδες πόλεις ἐκτὸς τῶν νήσων Λήμνου, Ἰμβρου καὶ Σκύρου, παλαιῶν ἀθηναϊκῶν κτήσεων, ἀφήνοντο αὐτόνομοι. Ἡ ἐποπτεία διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς εἰρήνης ἀνετίθετο εἰς τὸν μέγαν βασιλέα καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους.

“Αλλ’ ἡ ἥσυχία, ἡ δόποια ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἀνταλκίδειον εἰρήνην, δὲν διετηρήθη ἐπὶ μακρόν. Τὸ 383 οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέλαβον αἰφνιδιαστικῶς τὰς Θήβας, ἐγκατέστησαν εἰς τὴν Καδμείαν σπαρτιατικὴν φρουράν, κατέλυσαν τὸ ὑφιστάμενον πολίτευμα καὶ ἐγκαθίδρυσαν διηγαρχίαν. Οἱ ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ πρόην καθεστὼς

Θηβαῖοι καταφεύγουν τότε εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐδῶ ὠργάνωσαν συνωμοσίαν κατὰ τοῦ νέου πολιτεύματος τῆς πατρίδος των, εἰσῆλθον κρυφίως εἰς τὰς Θήβας, ἐφόνευσαν τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ ἡνάγκασαν τὴν σπαρτιατικὴν φρουρὰν νὰ ἔγκαταλείψῃ τὴν Καδαν. μεί

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔξεστρατευσαν ἐπανειλημένως κατὰ τῶν Θηβῶν, ἀλλ' αἱ ἐπιτυχίαι των ὑπῆρξαν ἀσήμαντοι. Οἱ Θηβαῖοι κατώρθωσαν νὰ παρασύρουν εἰς τὸν πόλεμον καὶ τοὺς Ἀθηναίους, οἵ δοποὶ διὰ τοῦ στόλου των κατέστρεφον τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου.

Τ'. Τὸ 374 ὁ θηβαϊκὸς στρατὸς εἰσῆλασεν εἰς τὴν Φωκίδα. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν τότε κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα Κλεόμβροτον. Τοῦτο ἡνάγκασε τοὺς Θηβαίους νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πόλιν των πρὸς ἄμυναν αὐτῆς. Συγχρόνως οἵ Ἀθηναῖοι καὶ διότι ἔβλεπον μετὰ δυσφορίας τὴν αὐξανομένην δύναμιν τῶν Θηβῶν καὶ διότι δὲν ἥδυναντο νὰ κρατοῦν ἐν κινήσει τὸν στόλον των, συνῆψαν εἰρήνην πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἀργότερον συνέστησαν καὶ εἰς τοὺς Θηβαίους νὰ στείλουν ἀντιπροσώπους των μαζὶ μὲν Ἀθηναίους πρέσβεις εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὸν συνεχιζόμενον πόλεμον. Ἡ πρότασις ἔγινε δεκτὴ καὶ οὕτω συνήρθη εἰρήνη, τῆς δοποίας οὐσιωδεστέρα διάταξις ἥτο νὰ ἀποστρατευθοῦν αἱ ἔγκατέωθεν δυνάμεις καὶ νὰ ἀφεθοῦν αἱ πόλεις αὐτόνομοι. Ἀλλ' οἱ Θηβαῖοι μεταμεληθέντες ἔζητησαν εὐθὺς ἀμέσως νὰ λυθοῦν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς σύνθήκης. Τότε ὁ Κλεόμβροτος διετάχθη νὰ παραμείνῃ εἰς Βοιωτίαν καὶ νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς Θηβαίους διὰ τῶν ὅπλων.

Ἡ σύγκρουσις μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων ἔγινεν εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας (371 π. Χ.). Ἡ ἀνωτέρα τακτικὴ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπεκράτησεν ὀλοσχερῶς. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπέστησαν ὀδυνηρὰν ἥτταν. Αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Κλεόμβροτος ἐφονεύθη.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης εἶχε βαρὺν ἀντίκτυπον εἰς τὴν σπαρτιατικὴν ἀρχήν. Ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην αἱ σύμμαχοι πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἀπεχώρησαν τῆς συμμαχίας, πλὴν τοῦ Φλειοῦντος, ἐνῷ οἱ εἴλωτες καὶ οἱ περίοικοι ἐκινήθησαν εἰς ἐπανάστασιν. Εἰς ἐπίμετρον οἱ Μαντινεῖς, οἵ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἡλεῖοι συνησπίσθησαν κατὰ τῆς Σπάρτης, ἐκάλεσαν εἰς ἐνίσχυσιν τοὺς Θηβαίους καὶ ἐβάδισαν κατὰ τῆς Λακωνικῆς. Οἱ Σπαρτιάται μετὰ δυσκολίας κατώρθωσαν νὰ ἀπο-

κρούσουν τοὺς ἐπιδρομεῖς. Εἰς τοῦτο τοὺς ἔβοήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῶν διοίων εἶχον ζητήσει τὴν συνδρομήν.

Z'. Τὸ ἑπόμενον ἔτος (370 π. Χ.) οἱ Θηβαῖοι, ὁνειρευόμενοι τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, πρῶτον μὲν ἐπεδίωξαν διὰ πρεσβείας ὑπὸ τὸν Πελοπίδαν νὰ ἀποκτήσουν τὴν εὔνοιαν καὶ ὑποστήσειν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ἐπειτα δὲ διὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπεχείρησαν νέαν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Πελοποννήσου. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἀπόπειρα ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ της· ἡ κατὰ τῆς Πελοποννήσου ὅμως ἐπιδρομὴ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συμμαχίας τῶν Θηβῶν μετά τινων πελοποννησιακῶν πόλεων διὰ τῆς προσθήκης εἰς αὐτὴν τῆς Ἀχαΐας. Φρουραὶ ἐπίσης θηβαϊκαὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς συμμαχίδας πόλεις.

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον μετὰ ταῦτα σταματοῦν αἱ ἐκστρατεῖαι τῶν Θηβαίων ἐναντίον τῆς Πελοποννήσου. Τὸ 362 ὅμως δὲ Ἐπαμεινώνδας εὗρε νέαν ἀφορμὴν ἐπεμβάσεως εἰς τὰ ἐκεῖ πράγματα. Οἱ ταμίαι δηλαδὴ τῶν χρημάτων τοῦ «κοινοῦ» τῶν Ἀρκάδων, διὰ νὰ συγκαλύψουν τὴν ὑποπτον διαχείρισιν των, ἔζητησαν τὴν συνδρομὴν τῶν Θηβῶν πρὸς προστασίαν δῆθεν τῆς ὑφισταμένης μετά τινων ἀρκαδικῶν πόλεων συμμαχίας. Οἱ Μαντινεῖς ἐξ ἄλλου συνεβούλευσαν τοὺς Θηβαίους νὰ ἀφήσουν τοὺς Ἀρκάδας νὰ ἐπιλύσουν μόνοι τὰς ἐσωτερικὰς διαφορὰς των, ἀλλ' ἡ σύστασίς των δὲν εἰσηκούσθη. Οἱ Ἐπαμεινώνδας μὲ ἀρκετὴν δύναμιν εἰσέβαλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, προήλασεν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ διὰ καταπληκτικῆς αἰφνιδιαστικῆς ἐνεργείας εὑρέθη πρὸ τῆς Σπάρτης, καθ' ἣν στιγμὴν αὕτη ἦτο ἔργμος ὑπερασπιστῶν. Ἔγκαιρος ἐν τούτοις ἐλιγμὸς τῶν σπαρτιατικῶν δυνάμεων ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἀγησίλαον καὶ τὸν νεαρὸν νίον του Ἀρχίδαμον ἔσωσε τὴν ἀτείχιστον πόλιν.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ὁ Ἐπαμεινώνδας ἥναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ νὰ συνάψῃ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας.

Οἱ ἀγὼν ὑπῆρξε τραχύς, ἀλλ' ἔμεινεν ἄκριτος. Κατὰ τὴν κρίσιμον φάσιν τῆς πάλης, ἐνῷ ἡ νίκη ἔκλινεν ὑπὲρ τῶν Θηβαίων, δὲ Ἐπαμεινώνδας ἐφονεύθη. Οὕτω καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι ἐθεώρουν τοὺς ἑαυτούς των νικητάς, «ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι».

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

4

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Αἱ περὶ τὴν Λέσβον συγκρούσεις τοῦ σπαρτιατικοῦ πρὸς τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον. Ἡ ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχία (406 π.Χ.).

(6, 1-28, 32-38)

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Λυσάνδρῳ παρε- § 1-3
ληλυθότος ἥδη τοῦ χρόνου ἔπειταν ἐπὶ τὰς ναῦς Καλλιρα
τίδαν. Ὅτε δὲ παρεδίδου ὁ Λύσανδρος τὰς ναῦς, ἔλεγε τῷ
Καλλιρατίδᾳ, ὅτι θαλαττοράτωρ τε παραδιδοίη καὶ ναυ-
μαχίᾳ νενικηώς. Οὐδὲ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἐξ Ἐφέσου ἐν ἀρι-
στερῷ Σάμου παραπλεύσαντα, οὗ ἦσαν αἱ τῶν Ἀθηναίων
νῆες, ἐν Μιλήτῳ παραδοῦναι τὰς ναῦς, καὶ διολογήσειν
θαλαττορατεῖν. Οὐ φάσκοντος δὲ τοῦ Λυσάνδρου πολυ-
πραγμονεῖν ἄλλου ἄρχοντος, αὐτὸς ὁ Καλλιρατίδας, πρὸς
αἷς παρὰ Λυσάνδρου ἔλαβε ναυσί, προσεπλήρωσεν ἐκ Χίου
καὶ Ρόδου καὶ ἄλλοθεν ἀπὸ τῶν συμμάχων πεντήκοντα ναῦς.
Ταύτας δὲ πάσας ἀθροίσας, οὕσας τετταράκοντα καὶ ἑκατόν,
παρεσκευάζετο ὡς ἀπαντησόμενος τοῖς πολεμίοις.

Καταμαθὼν δ' ὑπὸ τῶν Λυσάνδρου φίλων καταστασια- § 4
ζόμενος, οὐ μόνον ἀπροθύμως ὑπηρετούντων, ἀλλὰ καὶ δια-
θροούντων ἐν ταῖς πόλεσιν, ὅτι Λακεδαιμόνιοι μέγιστα πα-
ραπίπτοιεν ἐν τῷ διαλλάττειν τοὺς ναυάρχους, πολλάκις ἀνε-
πιτηδείων γιγνομένων καὶ ἀρτι συνιέντων τὰ ναυτικὰ καὶ
ἀνθρώποις ὡς χρηστέον οὐ γιγνωσκόντων, ἀπείρους θαλάτ-

της πέμποντες καὶ ἀγνῶτας τοῖς ἐκεῖ, κινδυνεύοιεν τέ τι παθεῖν διὰ τοῦτο· ἐκ τούτου δὴ ὁ Καλλικρατίδας συγκαλέσας τοὺς Λακεδαιμονίων ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν αὐτοῖς τοιάδε.

§ 5 «Ἐμοὶ μὲν ἄρκεῖ οἴκοι μένειν, καὶ εἴτε Λύσανδρος εἴτε ἄλλος τις ἐμπειρότερος περὶ τὰ ναυτικὰ βούλεται εἶναι, οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ· ἐγὼ δ' ὑπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὰς ναῦς πεμφθεὶς οὐκ ἔχω, τί ἄλλο ποιῶ ἢ τὰ κελευόμενα, ώς ἂν δύνωμαι ιράτιστα. Υμεῖς δὲ πρὸς ἡνῶ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάζεται, (ἴστε γὰρ αὐτὰ ὅσπερ καὶ ἐγώ), συμβουλεύετε τὰ ἀριστα ὑμῖν δοκοῦντα εἶναι περὶ τοῦ ἐμὲ ἐνθάδε μένειν ἢ οἴκαδε ἀποπλεῖν ἐροῦντα τὰ καθεστῶτα ἐνθάδε».

§ 6 - 7 Οὐδενὸς δὲ τολμήσαντος ἄλλο τι εἰπεῖν ἢ τοῖς οἴκοι πείθεσθαι ποιεῖν τε ἐφ' ἀντίοι, ἐλθὼν παρὰ Κύρον γέτει μισθὸν τοῖς ναύταις· δὲ αὐτῷ εἶπε δύο ἡμέρας ἐπισχεῖν. Καλλικρατίδας δὲ ἀχθεσθεὶς τῇ ἀναβολῇ καὶ ταῖς ἐπὶ τὰς θύρας φοιτήσεσιν, ὀργισθεὶς καὶ εἰπὼν ἀθλιωτάτους εἶναι τοὺς "Ἐλληνας, ὅτι βαρβάρους κολακεύουσιν ἔνεκα ἀργυρίου, φάσκων τε, ἀν σωθῆ οἴκαδε, κατά γε τὸ αὐτοῦ δυνατὸν διαλλάξειν Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἀπέπλευσεν εἰς Μίλητον· κάκεῖθεν πέμψας τριήρεις εἰς Λακεδαιμονα ἐπὶ χρήματα, ἐκκλησίαν ἀθροίσας τῶν Μίλησίων τάδε εἶπεν.

§ 8 - 11 «Ἐμοὶ μέν, δὲ Μίλησιοι, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι αἴροχουσι πείθεσθαι· ὑμᾶς δὲ ἐγὼ ἀξιῶ προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον διὰ τὸ οἰκοῦντας ἐν βαρβάροις πλεῖστα κακὰ ἥδη ὑπ' αὐτῶν πεπονθέναι· δεῖ δὲ ὑμᾶς ἔξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, ὅπως ἀν τάχιστά τε καὶ μάλιστα βλάπτωμεν τοὺς πολεμίους, ἔως ἀν οἱ ἐκ Λακεδαιμονος ἡκωσιν, οὓς ἐγὼ ἐπεμψα χρήματα ἀξοντας, ἐπεὶ τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρῳ ἀποδοὺς ὡς περιττὰ ὄντα οἴχεται· Κύρος δὲ ἐλθόντος ἐμοῦ ἐπ' αὐτὸν ἀεὶ ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι,

ἔγω δ' ἐπὶ τὰς ἔκείνουν θύρας φοιτᾶν οὐκ ἔδυνάμην ἐμαυτὸν πεῖσαι. Ὅπισχνοῦμαι δ' ὑμῖν ἀντὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν ἀγαθῶν ἐν τῷ χρόνῳ, φὰ δὲ ἔκεινα προσδεχώμεθα, χάριν ἀξίαν ἀποδώσειν. Ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς δεξιῶμεν τοῖς βαρβάροις, δτι καὶ ἄνευ τοῦ ἔκείνους θαυμάζειν δυνάμεθα τοὺς ἔχθροὺς τιμωρεῖσθαι ».

Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' εἶπεν, ἀνιστάμενοι πολλοὶ καὶ μάλιστα οἱ § 12 - 15 αἰτιαζόμενοι ἐναντιοῦσθαι δεδιότες εἰσηγοῦντο πόρον χοημάτων καὶ αὐτοὶ ἐπαγγελλόμενοι ἴδιᾳ. Λαβὼν δὲ ταῦτα ἔκεινος καὶ ἐκ Χίου πεντεδραχμίαν ἑκάστῳ τῶν ναυτῶν ἐφοδιασάμενος ἔπλευσε τῆς Λέσβου ἐπὶ Μήθυμναν πολεμίαν οὗσαν. Οὐ βουλομένων δὲ τῶν Μήθυμναίων προσχωρεῖν, ἀλλ' ἐμφρούρων ὅντων Ἀθηναίων καὶ τῶν τὰ πράγματα ἔχόντων ἀττικιζόντων, προσβαλὼν αἰρεῖ τὴν πόλιν κατὰ κράτος. Τὰ μὲν οὖν χρήματα πάντα διήρπασαν οἱ στρατιῶται, τὰ δὲ ἀνδράποδα πάντα συνήθροισεν διὰ Καλλικρατίδας εἰς τὴν ἀγοράν καὶ κελευόντων τῶν συμμάχων ἀποδόσθαι καὶ τοὺς Μήθυμναίους οὐκ ἔφη ἑαυτοῦ γε ὅρχοντος οὐδένα Ἐλλήνων εἰς τὸ ἔκείνουν δυνατὸν ἀνδραποδισθῆναι. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοὺς μὲν ἔλευθρούς ἀφῆκε, τοὺς δὲ τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ δοῦλα πάντα ἀπέδοτο· Κόνων δὲ εἶπεν, δτι παύσει αὐτὸν θαλαττοκρατοῦντα· κατιδών δὲ αὐτὸν ἀναγόμενον ἄμα τῇ ἡμέρᾳ, ἐδίωκεν ὑποτεμνόμενος τὸν εἰς Σάμον πλοῦν, δπως μὴ ἔκεισε φύγοι.

Κόνων δ' ἔφευγε ταῖς ναυσὶν εὗ πλεούσαις διὰ τὸ ἐκ § 16 - 18 πολλῶν πληρωμάτων εἰς ὀλίγας ἐκλελέχθαι τοὺς ἀρίστους ἐρέτας, καὶ καταφεύγει εἰς Μυτιλήνην τῆς Λέσβου καὶ σὺν αὐτῷ τῶν δέκα στρατηγῶν Λέων καὶ Ἐρασινίδης. Καλλικρατίδας δὲ συνεισέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα, διώκων ναυσὶν ἔκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα. Κόνων δὲ ὡς ἔφθη ὑπὸ τῶν πολεμίων κατακωλυθείς, ἦναγκάσθη ναυμαχῆσαι πρὸς τῷ λιμένι, καὶ

ἀπώλεσε ναῦς τριάκοντα· οἱ δὲ ἄνδρες εἰς τὴν γῆν ἀπέφυγον· τὰς δὲ λοιπὰς τῶν νεῶν, τετταράκοντα οὖσας, ὑπὸ τῷ τείχει ἀνείλκυσε. Καλλικρατίδας δὲ ἐν τῷ λιμένι δομισάμενος ἐπολιόρκει ἐνταῦθα τὸν ἔκπλουν ἔχων καὶ κατὰ γῆν μεταπεμψάμενος τοὺς Μηδυμναίους πανδημεὶ καὶ ἐκ τῆς Χίου τὸ στράτευμα διαβιβάσας χρήματά τε παρὰ Κύρου αὐτῷ ἤλθεν.

§ 19-20 Ὁ δὲ Κόνων ἐπεὶ ἐπολιορκεῖτο καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ σίτου οὐδαμόθεν ἦν εὔπορησαι, οἱ δὲ ἄνθρωποι πολλοὶ ἐν τῇ πόλει ἥσαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐβοήθουν διὰ τὸ μὴ πυνθάνεσθαι ταῦτα, καθελκύσας τῶν νεῶν τὰς ἀριστα πλεούσας δύο ἐπλήρωσε πρὸ ἡμέρας, ἐξ ἀπασῶν τῶν νεῶν τοὺς ἀρίστους ἐρέτας ἐκλέξας καὶ τοὺς ἐπιβάτας εἰς κοίλην ναῦν μεταβιβάσας καὶ τὰ παραρρύματα παραβαλών. Τὴν μὲν οὖν ἡμέραν οὕτως ἀνεῖχον, εἰς δὲ τὴν ἐσπέρον, ἐπεὶ σκότος εἴη, ἐξεβίβαζεν, ὡς μὴ καταδήλους εἶναι τοῖς πολεμίοις ταῦτα ποιοῦντας. Πέμπτη δὲ ἡμέρᾳ εἰσθέμενοι σῆτα μέτρια, ἐπειδὴ ἥδη μέσον ἡμέρας ἦν καὶ οἱ ἐφορμοῦντες ὀλιγώρως εἶχον καὶ ἔνιοι ἀνεπαύοντο, ἐξέπλευσαν ἔξω τοῦ λιμένος, καὶ ἡ μὲν ἐπὶ Ἑλλησπόντου ὁρμησεν, ἡ δὲ εἰς τὸ πέλαγος.

§ 21-23 Τῶν δ' ἐφορμούντων, ὡς ἔκαστοι ἦντον, τάς τε ἀγκύρας ἀποκόπτοντες καὶ ἐγειρόμενοι ἐβοήθουν τεταραγμένοι, τυχόντες ἐν τῇ γῇ ἀριστοποιούμενοι εἰσβάντες δὲ ἐδίωκον τὴν εἰς τὸ πέλαγος ἀφορμήσασαν, καὶ ἅμα τῷ ἥλιῳ δύνοντι κατέλαβον, καὶ κρατήσαντες μάχῃ, ἀναδησάμενοι ἀπῆγον εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοῖς ἀνδράσιν· ἡ δ' ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου φυγοῦσα ναῦς διέφυγε, καὶ ἀφικομένη εἰς τὰς Ἀθήνας ἔξαγγέλλει τὴν πολιορκίαν. Διομέδων δὲ βοηθῶν Κόνωνι πολιορκούμενῷ δώδεκα ναυσὶν ὁρμίσατο εἰς τὸν εὔριπον τῶν Μυτιληναίων. Ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἐπιπλεύσας αὐτῷ ἔξαιρφνης δέκα μὲν τῶν νεῶν ἔλαβε, Διομέδων δ' ἔφυγε τῇ τε αὗτοῦ καὶ ἄλλῃ.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ γεγενημένα καὶ τὴν πολιορκίαν ἐπεὶ § 24-25
ῆκουσαν, ἐψηφίσαντο βοηθεῖν ναυσὶν ἑκατὸν καὶ δέκα εἰσ-
βιβάζοντες τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ ὄντας ἀπαντας καὶ δούλους καὶ
ἔλευθέρους· καὶ πληρώσαντες τὰς δέκα καὶ ἑκατὸν ἐν τριά-
κοντα ἡμέραις ἀπῆραν· εἰσέβησαν δὲ καὶ τῶν ἵππων πολλοί.
Μετὰ ταῦτα ἀνήχθησαν εἰς Σάμον, κἀκεῖθεν Σαμίας ναῦς
ἔλαβον δέκα· ἥθροισαν δὲ καὶ ἄλλας πλείους ἢ τριάκοντα
παρὰ τῶν ἄλλων συμμάχων, εἰσβαίνειν ἀναγκάσαντες ἀπαν-
τας, διοίως δὲ καὶ εἴ τινες αὐτοῖς ἔτυχον ἔξω οὗσαι· ἐγένοντο
δὲ αἱ πᾶσαι πλείους ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν.

‘Ο δὲ Καλλικρατίδας ἀκούων τὴν βοήθειαν ἥδη ἐν Σάμῳ § 26-28
οὗσαν, αὐτοῦ μὲν κατέλιπε πεντήκοντα ναῦς καὶ ἄρχοντα ‘Ε-
τεόνικον, ταῖς δὲ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀναχθεὶς ἐδειπνοποιεῖτο
τῆς Λέσβου ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρᾳ ἀντίον τῆς Μυτιλήνης. Τῇ
δ’ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔτυχον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δειπνοποιούμενοι ἐν
ταῖς Ἀργινούσαις· αὕται δὲ εἰσὶν ἀντίον τῆς Λέσβου. Τῆς δὲ
νυκτὸς ἴδων τὰ πυρά, καὶ τινων αὐτῷ ἔξαγγειλάντων, ὅτι οἱ
Ἀθηναῖοι εἶν, ἀνήγετο περὶ μέσας νύκτας, ὡς ἔξαπιναίως
προσπέσοι· ὕδωρ δ’ ἐπιγενόμενον πολὺ καὶ βρονταὶ διεκάλυ-
σαν τὴν ἀναγωγήν. Ἐπεὶ δὲ ἀνέσχεν, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἔπλει ἐπὶ
τὰς Ἀργινούσας. Εἶχε δὲ τὸ δεξιὸν κέρας Καλλικρατίδας. Οἱ
δ’ Ἀθηναῖοι ἀντανήγοντο εἰς τὸ πέλαγος.

Ἐρμων δὲ Μεγαρεὺς ὁ τῷ Καλλικρατίδᾳ κυβερνῶν εἶπε § 32
πρὸς αὐτόν, ὅτι εἴη καλῶς ἔχον ἀποπλεῦσαι. Αἱ γὰρ τριήρεις
τῶν Ἀθηναίων πολλῷ πλείονες ἦσαν. Καλλικρατίδας δὲ εἴ-
πεν, ὅτι ἡ Σπάρτη οὐ δέος, μὴ κάκιον οἰκεῖται αὐτοῦ ἀπο-
θανόντος, φεύγειν δὲ αἰσχρὸν ἔφη εἶναι.

Μετὰ ταῦτα ἐνανυμάχησαν χρόνον πολύν, πρῶτον μὲν § 33-34
ἀθρόαι, ἔπειτα δὲ διεσκεδασμέναι. Ἐπεὶ δὲ Καλλικρατίδας τε
ἐμβαλούσης τῆς νεώς ἀποπεσὼν εἰς τὴν θάλατταν ἡφανίσθη
Πρωτόμαχός τε καὶ οἱ μετ’ αὐτοῦ τῷ δεξιῷ τὸ εὐώνυμον ἐνί-

κησαν, ἐντεῦθεν φυγὴ τῶν Πελοποννησίων ἐγένετο εἰς Χίον, πλείστων δὲ καὶ εἰς Φώκαιαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πάλιν εἰς τὰς Ἀργινούσας κατέπλευσαν. Ἀπώλοντο δὲ τῶν μὲν Ἀθηναίων νῆες πέντε καὶ εἴκοσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐκτὸς ὀλίγων τῶν πρὸς τὴν γῆν προσενεχθέντων, τῶν δὲ Πελοποννησίων Λακωνικαὶ μὲν ἐννέα, τῶν πασῶν οὐσῶν δέκα, τῶν δ' ἄλλων συμμάχων πλείους ἥξηκοντα.

§ 35 Ἐδοξε δὲ τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἐπτὰ μὲν καὶ τετταράκοντα ναυσὶ Θηραμένη τε καὶ Θρασύβουλον τριηράρχους ὅντας καὶ τῶν ταξιάρχων τινὰς πλεῖν ἐπὶ τὰς καταδεδυκίας ναῦς καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῶν ἀνθρώπους, ταῖς δὲ ἄλλαις ἐπὶ τὰς μετ' Ἐτεονίκου τῇ Μυτιλήνῃ ἐφορμούσας. Ταῦτα δὲ βουλομένους ποιεῖν ἄνεμος καὶ χειμῶν διεκώλυσεν αὐτοὺς μέγας γενόμενος τρόπαιον δὲ στήσαντες αὐτοῦ ηὔλιζοντο, τῷ δ' Ἐτεονίκῳ ὁ ὑπηρετικὸς κέλης πάντα ἐξήγγειλε τὰ περὶ τὴν ναυμαχίαν.

§ 36 - 37 Ὁ δὲ αὐτὸν πάλιν ἐξέπεμψεν εἰπὼν τοῖς ἐνοῦσι σιωπῇ ἐκπλεῖν καὶ μηδενὶ διαλέγεσθαι, παραχρῆμα δὲ αὖθις πλεῖν εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον ἐστεφανωμένους καὶ βιῶντας, ὅτι Καλλικρατίδας νενίκηκε ναυμαχῶν καὶ δτὶ αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆες ἀπολώλασιν ἅπασαι· καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν αὐτὸς δέ, ἐπειδὴ ἔκεινοι κατέπλεον, ἔθυε τὰ εὐαγγέλια, καὶ τοῖς στρατιώταις παρήγγειλε δειπνοποιεῖσθαι, καὶ τοῖς ἐμπόροις τὰ χρήματα σιωπῇ ἐνθεμένους εἰς τὰ πλοῖα ἀποπλεῖν εἰς Χίον, (ἥν δὲ τὸ πνεῦμα οὕριον), καὶ τὰς τριήρεις τὴν ταχίστην. Αὐτὸς δὲ τὸ πεζὸν ἀπῆγεν εἰς τὴν Μήθυμναν, τὸ στρατόπεδον ἐμπρήσας.

§ 38 Κόνων δὲ καθελκύσας τὰς ναῦς, ἐπεὶ οἱ τε πολέμιοι ἀπεδεδράκεσαν καὶ ὁ ἄνεμος εὐδιαιτερος ἦν, ἀπαντήσας τοῖς Ἀθηναίοις ἥδη ἀνηγμένοις ἐκ τῶν Ἀργινουσῶν ἐφρασε τὰ περὶ τοῦ Ἐτεονίκου. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατέπλευσαν εἰς τὴν

Μυτιλήνην, ἐκεῖθεν δ' ἐπανήχθησαν εἰς τὴν Χίον, καὶ οὐδὲν διαπραξάμενοι ἀπέπλευσαν ἐπὶ Σάμου.

2. Ἀνάκλησις τῶν νικητῶν στρατηγῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων.
Δίκη καὶ καταδίκη αὐτῶν εἰς θάνατον.

(7, 1–15, 34)

Οἱ δ' ἐν οἴκῳ τούτους μὲν τοὺς στρατηγοὺς ἔπαυσαν § 1-3 πλὴν Κόνωνος· πρὸς δὲ τούτῳ εἴλοντο Ἀδείμαντον καὶ τρίτον Φιλοκλέα. Τῶν δὲ ναυμαχησάντων στρατηγῶν Πρωτόμαχος μὲν καὶ Ἀριστογένης οὐκ ἀπῆλθον εἰς Ἀθήνας, τῶν δὲ ἔξι καταπλευσάντων, Περικλέους καὶ Διομέδοντος καὶ Λυσίου καὶ Ἀριστοκράτους καὶ Θρασύλλου καὶ Ἐρασινίδου, Ἀρχέδημος δὲ τοῦ δήμου τότε προεστηκὼς ἐν Ἀθήναις καὶ τῆς διωβελίας ἐπιμελόμενος Ἐρασινίδη ἐπιβολὴν ἐπιβαλὼν κατηγόρει ἐν δικαστηρίῳ, φάσκων ἔξι Ἐλλησπόντου αὐτὸν ἔχειν χρήματα ὅντα τοῦ δήμου· κατηγόρει δὲ καὶ περὶ στρατηγίας· καὶ ἔδοξε τῷ δικαστηρίῳ δῆσαι τὸν Ἐρασινίδην. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῇ βουλῇ διηγοῦντο οἱ στρατηγοὶ περὶ τε τῆς ναυμαχίας καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ χειμῶνος. Τιμοκράτους δὲ εἶπόντος, δτὶ καὶ τοὺς ἄλλους χρὴ δεθέντας εἰς τὸν δῆμον παραδοθῆναι, ἡ βουλὴ ἔδησε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκλησία ἐγένετο, ἐν ᾧ τῶν στρατηγῶν § 4 κατηγόρουν ἄλλοι τε καὶ Θηραμένης μάλιστα δίκαιον εἶναι αὐτοὺς λόγον ὑποσχεῖν, διότι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς. "Οτι μὲν γὰρ οὐδενὸς ἄλλου καθήπτοντο, ἐπιστολὴν ἐπεδείκνυ μαρτύριον, ἦν ἐπεμψαν οἱ στρατηγοὶ εἰς τὴν βουλὴν καὶ εἰς τὸν δῆμον, ἄλλο οὐδὲν αἰτιώμενοι ἢ τὸν χειμῶνα.

Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ στρατηγοὶ βραχέως ἔκαστος ἀπελογή- § 5-7 σατο, (οὐ γὰρ προστέθη σφίσι λόγος κατὰ τὸν νόμον), καὶ τὰ πεπραγμένα διηγοῦντο, δτὶ αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέ-

οιεν, τὴν δὲ ἀναιρεσιν τῶν ναυαγῶν προστάξειαν τῶν τριηράρχων ἀνδράσιν ἵκανοις καὶ ἐστρατηγηκόσιν ἥδη, Θηραμένει καὶ Θρασυβούλῳ καὶ ἄλλοις τοιούτοις καὶ εἴπερ γέ τινας δέοι, περὶ τῆς ἀναιρέσεως οὐδένα ἄλλον ἔχειν αὐτοὺς αἰτιάσασθαι ἥ τούτους, οἵς προσετάχθη. Καὶ οὐχ ὅτι γε κατηγοροῦσιν ἡμῖν, ἔφασαν, ψευσόμεθα φάσκοντες αὐτοὺς αἰτίους εἶναι, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τοῦ χειμῶνος εἶναι τὸ κωλῦσαν τὴν ἀναιρέσιν. Τούτων δὲ μάρτυρας παρεέχοντο τοὺς κυβερνήτας καὶ ἄλλους τῶν συμπλεόντων πολλούς. Τοιαῦτα λέγοντες ἔπειθον τὸν δῆμον ἐβούλοντο δὲ πολλοὶ τῶν Ἰδιωτῶν ἐγγυᾶσθαι ἀνιστάμενοι· ἔδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν, (τότε γὰρ ὁψὲ ἦν καὶ τὰς χεῖρας οὐκ ἀν καθεώρων), τὴν δὲ βουλὴν προβούλεύσασαν εἰσενεγκεῖν, ὅτῳ τρόπῳ οἱ ἀνδρες κρίνοιντο.

§ 8 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο Ἀπατούρια, ἐν οἷς οἱ τε πατέρες καὶ οἱ συγγενεῖς σύνεισι σφίσιν αὐτοῖς. Οἱ οὖν περὶ τὸν Θηραμένη παρεσκεύασαν ἀνθρώπους μέλανα ἱμάτια ἔχοντας καὶ ἐν χρῷ κεκαρμένους πολλοὺς ἐν ταύτῃ τῇ ἐορτῇ, ἵνα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἥκοιεν, ὡς δὴ συγγενεῖς ὅντες τῶν ἀπολωλότων, καὶ Καλλίξενον ἔπεισαν ἐν τῇ βουλῇ κατηγορεῖν τῶν στρατηγῶν.

§ 9-10 Ἐντεῦθεν ἐκκλησίαν ἐποίουν, εἰς ᾧν ἡ βουλὴ εἰσήνεγκε τὴν ἑαυτῆς γνώμην Καλλίξενου εἰπόντος τήνδε· «Ἐπειδὴ τῶν τε κατηγορούντων κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἐκείνων ἀπολογουμένων ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀκηρόσι, διαψηφίσασθαι Ἀθηναίους ἀπαντας κατὰ φυλάς· θεῖναι δὲ εἰς τὴν φυλὴν ἐκάστην δύο ὑδρίας· ἐφ' ἐκάστῃ δὲ τῇ φυλῇ κήρυκα κηρύττειν, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀδικεῖν οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνελόμενοι τοὺς νικήσαντας ἐν τῇ ναυμαχίᾳ εἰς τὴν προτέραν ψηφίσασθαι, ὅτῳ δὲ μή, εἰς τὴν ὑστέραν· ἀν δὲ δόξωσιν ἀδικεῖν, θα-

νάτῳ ζημιῶσαι καὶ τοῖς ἔνδεκα παραδοῦναι καὶ τὰ χρήματα δημοσιεῦσαι, τὸ δ' ἐπιδέκατον τῆς θεοῦ εἶναι ».

Παρηλθε δέ τις εἰς τὴν ἐκκλησίαν φάσκων ἐπὶ τεύχους § 11 - 12 ἀλφίτων σωθῆναι· ἐπιστέλλειν δ' αὐτῷ τοὺς ἀπολλυμένους, ἐὰν σωθῇ, ἀπαγγεῖλαι τῷ δήμῳ, ὅτι οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ἀρίστους ὑπὲρ τῆς πατρίδος γενομένους. Τὸν δὲ Καλλίξενον προσεκαλέσαντο παράνομα φάσκοντες γεγραφέναι Εὔρυπτόλεμός τε ὁ Πεισιάνακτος καὶ ἄλλοι τινές. Τοῦ δὲ δήμου ἔνιοι ταῦτα ἐπήνουν, τὸ δὲ πλῆθος ἐβόα δεινὸν εἶναι, εἰ μή τις ἔάσει τὸν δῆμον πράττειν, ὃ ἂν βούληται. Καὶ ἐπὶ τούτοις εἰπόντος Λυκίσκου καὶ τούτους τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι, ἥπερ καὶ τοὺς στρατηγούς, ἐὰν μὴ ἀφῶσι τὴν κλῆσιν, ἐπεθορύβησε πάλιν δὲ δῆλος, καὶ ἡ ναγκάσθησαν ἀφιέναι τὰς κλήσεις.

Τῶν δὲ πρυτάνεών τινων οὐ φασκόντων προθήσειν τὴν § 14 - 15 διαιψήφισιν παρὰ τὸν νόμον, αὖθις Καλλίξενος ἀναβὰς κατηγόρει αὐτῶν τὰ αὐτά. Οἱ δὲ ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ φάσκοντας. Οἱ δὲ πρυτάνεις φοβηθέντες δημολόγουν πάντες προθήσειν πλὴν Σωκράτους τοῦ Σωφρονίσκου· οὗτος δ' οὐκ ἔφη ἀλλ' ἢ κατὰ νόμον πάντα ποιήσειν.

Καὶ μετὰ ταῦτα κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων § 34 στρατηγῶν ὀκτὼ ὄντων ἀπέθανον δὲ οἱ παρόντες ἔξ. Καὶ οὐ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον μετέμελε τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἐψηφίσαντο, οἵτινες τὸν δῆμον ἔξηπάτησαν, προβολὰς αὐτῶν εἶναι καὶ ἐγγυητὰς καταστῆσαι, ἔως ἂν κριθῶσιν, εἶναι δὲ καὶ Καλλίξενον τούτων. Προούβληθησαν δὲ καὶ ὄλλοι τέτταρες καὶ ἐδέθησαν ὑπὸ τῶν ἐγγυησαμένων. "Υστερον δὲ στάσεώς τινος γενομένης, ἐν ᾧ Κλεοφῶν ἀπέθανεν, ἀπέδρασαν οὗτοι, πρὸν κριθῆναι· Καλλίξενος δὲ κατελθὼν ὅτε καὶ οἱ ἐκ Πειραιῶς εἰς τὸ ἄστυ, μισούμενος ὑπὸ πάντων λιμῷ ἀπέθανεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

3. Ὁ Λύσανδρος ἀρχηγὸς τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου. Ἡ ἐν
Αίγαδος Ποταμοῖς πανωλευθρία τῶν Ἀθηναίων (405 π. Χ.)

(1, 1–7, 10–30, 2, 1–2)

Οἱ δὲ ἐν τῇ Χίῳ μετὰ τοῦ Ἐτεονίκου στρατιῶται ὅντες,^{1 § 1} ἔως μὲν θέρος ἦν, ἀπό τε τῆς ὥρας ἐτρέφοντο καὶ ἐργαζόμενοι μισθοῦ κατὰ τὴν χώραν· ἐπεὶ δὲ χειμὼν ἐγένετο καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον γυμνοί τε ἦσαν καὶ ἀνυπόδητοι, συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι· οἵτις δὲ ταῦτα ἀρέσκοι, κάλαμον φέρειν ἐδόκει, ἵνα ἀλλήλους μάθοιεν, ὅποσι εἴησαν.

Πυθόμενος δὲ τὸ σύνθημα ὁ Ἐτεόνικος, ἥπόρει μέν, τί^{2–4} οὐδῆτο τῷ πράγματι διὰ τὸ πλῆθος τῶν καλαμηφόρων· τό τε γὰρ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπιχειρῆσαι σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι, μὴ εἰς τὰ δπλα δομήσωσι καὶ τὴν πόλιν κατασχόντες καὶ πολέμιοι γενόμενοι ἀπολέσωσι πάντα τὰ πράγματα, ἀν κρατήσωσι, τό τ' αὖ ἀπολλύναι ἀνθρώπους συμμάχους πολλοὺς δεινὸν ἐφαίνετο εἶναι, μὴ τίνα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἑλληνας διαβολὴν σχοῖνεν καὶ οἵ στρατιῶται δύσνοι πρὸς τὰ πράγματα ὕστιν. Ἀναλαβὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἄνδρας πεντεκαίδεκα ἐγχειρίδια ἔχοντας ἐπορεύετο κατὰ τὴν πόλιν· καὶ ἐντυχών τινι ὁφθαλμῶντι ἀνθρώπῳ ἀπιόντι ἐξ ἱατρείου, κάλαμον ἔχοντι, ἀπέκτεινε· θορύβου δὲ γενομένου καὶ ἐρωτώντων τινῶν, διὰ τί ἀπέθανεν ὁ ἀνθρωπός, παραγγέλλειν ἔκέλευεν ὁ Ἐτεό-

νικος, δτι τὸν κάλαμον εἶχε. Κατὰ δὲ τὴν παραγγελίαν ἐρρίπτουν πάντες, δσοι εἶχον τοὺς καλάμους, ἀεὶ δὲ ἀκούων δεδιώς, μὴ ὅφθείη ἔχων.

§ 5 Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἐτεόνικος συγκαλέσας τοὺς Χίους χρήματα ἐκέλευσε συνενεγκεῖν, δπως οἱ ναῦται λάβωσι μισθὸν καὶ μὴ νεωτερίσωσί τι· οἱ δὲ εἰσήνεγκαν· ἄμα δὲ εἰς τὰς ναῦς ἐσῆμηνεν εἰσβαίνειν· προσιὼν δὲ ἐν μέρει παρ’ ἑκάστην ναῦν παρεθάρρυνέ τε καὶ παρήνει πολλά, ὡς τοῦ γεγενημένου οὐδὲν εἰδώς, καὶ μισθὸν ἑκάστῳ μηνὸς διέδωκε.

§ 6 - 7 Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Χῖοι καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, συλλεγέντες εἰς Ἐφεσον, ἐβούλεύσαντο περὶ τῶν ἐνεστηκότων πραγμάτων πέμπειν εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις ταῦτα τε ἐροῦντας καὶ Λύσανδρον αἰτήσοντας ἐπὶ τὰς ναῦς, εὗ φερόμενον παρὰ τοῖς συμμάχοις κατὰ τὴν προτέραν ναυαρχίαν, δτε καὶ τὴν ἐν Νοτίῳ ἐνίκησε ναυμαχίαν. Καὶ ἀπεπέμψαν πρέσβεις, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ παρὰ Κύρου ταῦτα λέγοντες ἄγγελοι. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν τὸν Λύσανδρον ὡς ἐπιστολέα, ναύαρχον δὲ Ἀρακον οὐ γάρ νόμος αὐτοῖς δις τὸν αὐτὸν ναυαρχεῖν· τὰς μέντοι ναῦς παρέδοσαν Λυσάνδρῳ.

§ 10 - 12 Τῷ δ’ ἐπιόντι ἔτει Λύσανδρος ἀφικόμενος εἰς Ἐφεσον μετεπέμψατο Ἐτεόνικον ἐκ Χίου σὺν ταῖς ναυσί, καὶ τὰς ἄλλας πάσας συνήθροισεν, εἴ πού τις ἦν, καὶ ταύτας τ’ ἐπεσκευάζεις καὶ ἄλλας ἐν Ἀντάνδρῳ ἐναυπηγεῖτο. Ἐλθὼν δὲ παρὰ Κῦρον χρήματα ἥτε· δὲ δ’ αὐτῷ εἶπεν, δτι τὰ μὲν παρὰ βασιλέως ἀνηλωμένα εἴη, καὶ ἔτι πλείω πολλῷ, δεικνύων ὅσα ἐκαστος τῶν ναυάρχων ἔχοι, ὅμως δὲ ἔδωκε· λαβὼν δὲ δὲ Λύσανδρος τ’ ἀργύριον, ἐπὶ τὰς τριήρεις τριηράρχους ἐπέστησε καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν ἀπέδωκε. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐν τῇ Σάμῳ.

§ 13 - 14 Κῦρος δὲ ἐπὶ τούτοις μετεπέμψατο Λύσανδρον, ἐπεὶ αὐ-

τῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ἦκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι ἀρρωστῶν ἐκεῖνον καλοίη, ὃν ἐν Θαμνηρίοις τῆς Μηδίας ἔγγὺς Καδουσίων, ἐφ' οὓς ἐστράτευσεν ἀφεστῶτας. Ἡκοντα δὲ Λύσανδρον οὐκ εἴα ναυμαχεῖν πρὸς Ἀθηναίους, ἐὰν μὴ πολλῷ πλείους ναῦς ἔχῃ· εἶναι γὰρ ἔλεγε χρήματα πολλὰ καὶ βασιλεῖ καὶ αὐτῷ, ὥστε τούτου ἔνεκεν πολλὰς πληροῦν. Παρέδειξε δ' αὐτῷ πάντας τοὺς φόρους τοὺς ἐκ τῶν πόλεων, οἵ αὐτῷ Ἰδιοί ἦσαν, καὶ περιττὰ χρήματα ἔδωκε· καὶ ἀναμνήσας ὡς εἶχε φιλίας πρός τε τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν καὶ πρὸς Λύσανδρον Ἰδίᾳ ἀνέβαινε παρὰ τὸν πατέρα.

Λύσανδρος δ' ἐπεὶ αὐτῷ Κῦρος πάντα παραδοὺς τὰ αὐτῷ πρὸς τὸν πατέρα ἀρρωστοῦντα μετάπεμπτος ἀνέβαινε, μισθὸν διαδιδοὺς τῇ στρατιᾷ ἀνήγθη τῆς Καρίας εἰς τὸν Κεραμειον κόλπον. Καὶ προσβαλὼν πόλει τῶν Ἀθηναίων συμμάχῳ ὄνομα Κεδρείαις, τῇ ὑστεραίᾳ προσβολῇ κατὰ κράτος αἱρεῖ καὶ ἔξηνδραπόδισεν· ἦσαν δὲ μειξιθάρβαροι οἱ ἐνοικοῦντες. Ἐκεῖθεν δ' ἀπέπλευσεν εἰς Ῥόδον.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου δρμῷμενοι τὴν βασιλέως πακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἐφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγοὺς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.

Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἐλλήσποντον πρός τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. Ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι· ἥ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν. Λύσανδρος δ' ἔξ Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν πεζῇ· ἥγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος· προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἱροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὖσαν πλουσίαν καὶ οἶνον καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύ-

σανδρος· οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὅρμίσαντο τῆς Χερρονήσου ἐν Ἐλαιοῦντι ναυσὶν ὁγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιουμένοις αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λαμψακὸν, καὶ εὐθὺς ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν, ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἐπλευσαν εἰς Αἴγαδος ποταμοὺς ἀντίον τῆς Λαμψάκου· διέχει δ' ὁ Ἐλλήσποντος ταύτη σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα. Ἐνταῦθα δὲ ἐδειπνοποιοῦντο.

§ 22 - 24   Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὅρμος ἦν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰσβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς ναυμαχίαν καὶ τὰ παραβλήματα παραβαλών, προεἶπεν, ὡς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως μηδὲ ἀνάξοιτο. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀμα τῷ ἥλιῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος, καὶ τῆς ἡμέρας ὅψε ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἴγαδος ποταμούς. Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἐπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὰν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅτι ποιοῦσιν, ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἔξαγγετλαι. Καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν, πρὸν αὗται ἥκον. Ταῦτα δ' ἐποίει τέτταρας ἡμέρας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανήγοντο.

§ 25 - 26   Ἀλκιβιάδης δὲ κατιδὼν ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐν αἰγιαλῷ ὅρμοῦντας καὶ πρὸς οὐδεμιᾷ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς δρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι εἰς Σηστὸν παρήγει πρός τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν. «οὗ ὅντες ναυμαχήσετε», ἔφη, «ὅταν βιούλησθε». Οἱ δὲ στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν οὐκ ἐκεῖνον. Καὶ δὲ μὲν φέρετο.

§ 27   Λύσανδρος δ', ἐπεὶ ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις, εἴπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις, ἐπειδὰν κατίδω-

σιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας καὶ ἐσκεδάσμένους κατὰ τὴν Χερρόνησον, δπερ ἐποίουν πολὺ μᾶλλον καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τά τε σιτία πόρωθεν ὠνούμενοι καὶ καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, δτι οὐκ ἀντανῆγεν, ἀποπλέοντας τοῦμπαλιν παρ' αὐτὸν ἄραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν· οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ως ἐκέλευσε. Λύσανδρος δ' εὐθὺς ἐσήμην τὴν ταχίστην πλεῖν· συμπαρήει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων.

Κόνων δὲ ἵδων τὸν ἐπίπλουν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς βο- § 28 - 29 ηθεῖν κατὰ κράτος. Διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί· ἥ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἐπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθρόαι καὶ ἥ Πάραλος, τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῇ γῇ. Τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῇ γῇ συνέλεξεν· οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τὰ τειχύδρια. Κόνων δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα τὴν Λαμψάκου ἄκραν ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἰστία. Καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὔαγόραν εἰς Κύπρον, ἥ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα.

Λύσανδρος δὲ τάς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ § 30 τὰλλα πάντα εἰς Λάμψακον ἀπήγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε καὶ Φιλοκλέα καὶ Ἀδείμαντον. Τῇ δ' ἡμέρᾳ, ἦ ταῦτα κατειργάσατο, ἔπειμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον ληστὴν εἰς Λακεδαιμονα ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα, ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλεν.

'Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ 2 § 1 - 2 Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες. Οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. Λύσανδρος

δὲ τούς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινά που ἄλλον
ἴδοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε
μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοσε δ' οὐ, εἰδὼς ὅτι, ὅσῳ ἀν
πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, τοσούτῳ
θᾶττον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδεια ἔσοιτο. Καταλιπὼν δὲ Βυζαν-
τίου καὶ Καλχηδόνος Σθενέλαιον ἀρμοστὴν Λάκωνα, αὐτὸς
ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

4. Ἡ ἐκ τῆς καταστροφῆς ἐντύπωσις ἐν Ἀθήναις.

(2, 3-4)

§ 3-4 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς
ἔλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἱμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μα-
κρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, δ ἐτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλ-
λων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς
ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἔαυ-
τούς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακε-
δαιμονίων ἀποίκους δῆτας κρατήσαντες πολιορκίᾳ καὶ Ἰστι-
αίεας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αίγινήτας καὶ ἄλ-
λους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίη-
σαν, ἐν ᾧ ἔδοξε τούς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἐνὸς καὶ τὰ
τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τᾶλλα πάντα ὡς
εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὗτοι μὲν περὶ¹
ταῦτα ἦσαν.

5. Πολιορκία τῶν Ἀθηνῶν.

Αἱ περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις.

(2, 5-8, 10-19)

§ 5-7 Λύσανδρος δ' ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις ἀφι-
κόμενος εἰς Λέσβον κατεσκευάσατο τάς τε ἄλλας πόλεις ἐν
αὐτῇ καὶ Μυτιλήνην εἰς δὲ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἐπεμψεν

Ἐτεόνικον δέκα τριήρεις ἔχοντα, δὅς τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. Εὔθυνς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλὰς ἀφειστήκει Ἀθηναίων μετὰ τὴν ναυμαχίαν πλὴν Σαμίων· οὗτοι δὲ σφαγὰς τῶν γνωρίμων ποιήσαντες κατεῖχον τὴν πόλιν. Λύσανδρος δὲ μετὰ ταῦτα ἐπεμψεν ἄγγελον πρὸς ἹἼγινον τε εἰς Δεκέλειαν καὶ εἰς Λακεδαιμονίαν ἐροῦντα, ὅτι προσπλεῖ σὺν διακοσίαις ναυσί.

Λακεδαιμόνιοι δ' ἐξῆσαν πανδημεὶ καὶ οἱ ἄλλοι Πελο- § 8 πονήσιοι πλὴν Ἀργείων, παραγγείλαντος τοῦ ἑτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως Παυσανίου. Ἔπει δ' ἄπαντες ἥθροισθησαν, ἀναλαβὼν αὐτοὺς πρὸς τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ τῷ καλούμενῷ γυμνασίῳ. Λύσανδρος δὲ ἀφικόμενος εἰς Αἴγιναν ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἴγινήταις, ὅσους ἐδύνατο πλείστους αὐτῶν ἀθροίσας, ὡσαύτως δὲ καὶ Μηλίοις καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τῆς αὐτῶν ἐστέροντο. Μετὰ δὲ τοῦτο δηρώσας Σαλαμῖνα ὠρμίσατο πρὸς τὸν Πειραιᾶ ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, καὶ τὰ πλοῖα εἰργε τοῦ εἰσπλού.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι κατὰ γῆν καὶ κατὰ θά- § 10-11 λατταν ἥπόρουν, τί χρὴ ποιεῖν, οὕτε νεῶν οὕτε συμμάχων αὐτοῖς ὅντων οὕτε σίτου· ἐνόμιζον δὲ οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν μὴ παθεῖν, ἢ οὐ τιμωρούμενοι ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν ἥδικουν ἀνθρώπους μικροπολίτας ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ ἐτέρᾳ ἢ ὅτι ἐκείνοις συνεμάχουν. Διὰ ταῦτα τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες ἐκαρτέρουν, καὶ ἀποθησκόντων ἐν τῇ πόλει λιμῷ πολλῶν οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγῆς. Ἔπει δὲ παντελῶς ἥδη δ σίτος ἐπελελοίπει, ἐπεμψαν πρέσβεις παρ' ἹἼγιν, βουλόμενοι σύμμαχοι εἶναι Λακεδαιμονίοις ἔχοντες τὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐπὶ τούτοις συνθήκας ποιεῖσθαι. Οἱ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαιμονίαν ἐκέλευνεν ἵέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός. Ἔπει δ' ἀπήγγειλαν οἱ πρέσβεις ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπεμψαν αὐτοὺς εἰς Λακεδαιμονίαν.

§ 13 Οἱ δὲ ἐπεὶ ἥσαν ἐν Σελλασίᾳ πλησίον τῆς Λακωνικῆς καὶ ἐπύθοντο οἱ ἔφοροι αὐτῶν, ἢ ἔλεγον, ὅντα οἴάπερ καὶ πρὸς Ἄγιν, αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευον ἀπιέναι, καὶ εἰ τι δέονται εἰρήνης, κάλλιον ἥκειν βουλευσαμένους.

§ 14 - 15 Οἱ δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ἥκον οἴκαδε καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα εἰς τὴν πόλιν, ἀθυμίᾳ ἐνέπεσε πᾶσιν· φόντο γὰρ ἀνδραποδισθήσεσθαι, καὶ ἔως ἂν πέμπωσιν ἑτέρους πρέσβεις, πολλοὺς τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι. Περὶ δὲ τῶν τειχῶν τῆς καθαιρέσεως οὐδεὶς ἔβούλετο συμβουλεύειν. Ἐρχέστρατος γὰρ εἰπὼν ἐν τῇ βουλῇ Λακεδαιμονίοις κράτιστον εἶναι, ἐφ' οἷς προύκαλοῦντο, εἰρήνην ποιεῖσθαι ἐδέθη· προύκαλοῦντο δὲ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐπὶ δέκα σταδίοις καθελεῖν ἕκατέρου. Ἐγένετο δὲ ψήφισμα μὴ ἔξεῖναι περὶ τούτου συμβουλεύειν.

§ 16 - 17 Τοιούτων δὲ ὅντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι, εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἥξει Λακεδαιμονίους πότερον ἔξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἡ πίστεως ἔνεκα. Πεμφθεὶς δὲ διέτριψε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλέον, ἐπιτηρῶν διπότε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἄπαντα, ὅτι τις λέγοι διμολογήσειν. Ἐπεὶ δὲ ἥκει τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἴτα κελεύοι εἰς Λακεδαιμονίαν ἵεναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὃν ἔρωτῷ τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἔφόρους.

§ 18 - 19 Μετὰ ταῦτα ἥρεθη πρεσβευτὴς εἰς Λακεδαιμονίαν αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός. Λύσανδρος δὲ τοῖς ἔφόροις ἐπεμψεν ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλη, φυγάδα Ἀθηναῖον ὅντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεὶ ἥσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἔρωτῷμενοι δέ, ἐπὶ τίνι λόγῳ ἥκοιεν, εἴπον, ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς.

6. Οἱ ὅροι τῆς εἰρήνης.

(2, 20–23)

Ἐπεὶ δ' ἦκον, ἐκκλησίαν ἔποιησαν, ἐν ᾧ ἀντέλεγον Κο- § 20
ρίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλ-
λήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἔξαιρεῖν. Λακεδαιμό-
νιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα ἀγα-
θὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ
Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην, ἐφ' ὃ τά τε μακρὰ τείχη
καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα πα-
ραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καταγαγόντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν
καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν
καὶ κατὰ θάλατταν, ὅποι ἀν ἥγωνται.

Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανέφερον § 21-23
ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὅχλος περιεχεῖτο
πολύς, φοβούμενοι μὴ ἀπρακτοὶ ἦκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει
μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. Τῇ δὲ
ὑστεραίᾳ ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις, ἐφ' οὓς οἱ Λακεδαιμόνιοι
ποιοῦντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέ-
γων, ώς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τείχη περια-
ρεῖν. Ἀντειπόντων δέ τινων αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνε-
παινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. Μετὰ δὲ ταῦτα
Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κα-
τῆσαν καὶ τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προ-
θυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς
ἐλευθερίας.

Σημειώσεις

„Ορεστία“ Τ. 15, σ. 22, από

B/ γράμματα

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΕΙΣ Μ. ΑΣΙΑΝ

7. Ὁ Θίβρων εἰς τὴν Ἰωνίαν.

(1, 1-8)

Ἡ μὲν δὴ Ἀθήνησι στάσις οὕτως ἐτελεύτησεν. Ἐκ δὲ § 1-2 τούτου πέμψας Κῦρος ἀγγέλους εἰς Λακεδαιμονα ἡξίου, οἴόσ-περ αὐτὸς Λακεδαιμονίοις ἦν ἐν τῷ πρὸς Ἀθηναίους πολέ-μῳ τοιούτους καὶ Λακεδαιμονίους αὐτῷ γίγνεσθαι. Οἱ δ' ἔ-φοροι, δίκαια νομίσαντες λέγειν αὐτόν, Σαμίῳ τῷ τότε ναυάρχῳ ἐπέστειλαν ὑπηρετεῖν Κύρῳ, εἴ τι δέοιτο. Κάκεῖνος μέντοι προδύμως, δπερ ἐδεήθη ὁ Κῦρος, ἐπραξεν ἔχων γὰρ τὸ ἔαυτοῦ ναυτικὸν σὺν τῷ Κύρου περιέπλευσεν εἰς Κιλικίαν καὶ ἐποίησε τὸν τῆς Κιλικίας ἄρχοντα Συέννεσιν μὴ δύνα-σθαι κατὰ γῆν ἐναντιοῦσθαι Κύρῳ πορευομένῳ ἐπὶ βασιλέα. Ὡς μὲν οὖν Κῦρος στράτευμά τε συνέλεξε καὶ τοῦτ' ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέ-θανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἑλληνες ἐπὶ θάλατ-ταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ γέγραπται.

Ἐπεὶ μέντοι Τισσαφέρνης, πολλοῦ ἄξιος βασιλεῖ δόξας § 3 γεγενῆσθαι ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολέμῳ, σατράπης κα-τεπέμφθη ὃν τε αὐτὸν πρόσθεν ἥρχε καὶ ὃν Κῦρος, εὐθὺς ἡξίου τὰς Ἰωνικὰς πόλεις ἀπάσας ἐαυτῷ ὑπηκόους εἶναι. Αἱ δὲ ἄμα μὲν ἐλεύθεραι βουλόμεναι εἶναι, ἄμα δὲ φοβούμεναι τὸν Τισσαφέρνην, ὅτι Κῦρον, ὅτ' ἔξη, ἀντ' ἐκείνους ἥρημέναι ἥσαν, εἰς μὲν τὰς πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτόν, εἰς Λακεδαιμονα

δὲ ἔπειπον πρέσβεις καὶ ἡξίουν, ἐπεὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάται εἰσίν, ἐπιμεληθῆναι καὶ σφῶν τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, ὅπως ἡ τε χώρα μὴ δημοίτο αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐλευθεροὶ εἴεν.

§ 4 Οἱ οὖν Λακεδαιμόνιοι πέμπουσιν αὐτοῖς Θίβρωνα ἀρμοστήν, δόντες στρατιώτας τῶν μὲν νεοδαμώδων εἰς χιλίους, τῶν δὲ ἄλλων Πελοποννησίων εἰς τετρακισχιλίους· ἥτησατο δ' ὁ Θίβρων καὶ παρ' Ἀθηναίων τριακοσίους ἵππους εἰπών, ὅτι αὐτὸς μισθύν παρέξει. Οἱ δ' ἔπειμψαν τῶν ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἵππουςάντων, νομίζοντες κέρδος τῷ δῆμῳ, εἰ ἀποδημοῖεν καὶ ἐναπόλοιντο.

§ 5 Ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ἀσίαν ἀφίκοντο, συνήγαγε στρατιώτας ^{ΑΝΤΙΚΑΣ} καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ Ἑλλήνιδων πόλεων¹ πᾶσαι γὰρ τότε αἱ πόλεις ἔπειθοντο, ὅτι Λακεδαιμόνιος ἀνὴρ ἐπιτάπτοι. Καὶ σὺν μὲν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ διῶν Θίβρων πρὸς τὸ ἱππικὸν εἰς τὸ πεδίον οὐ κατέβαινεν, ἡγάπα δέ, εἰ, ὅπου τυγχάγοι ὅν, δύναιτο ταύτην τὴν χώραν ἀδήπτον διαφυλάττειν. ^{ΑΝΤ.}

§ 6 Επεὶ δὲ σωμέντες οἱ ἀναβάντες μετὰ Κύρου συνέμειξαν αὐτῷ, ἐκ τούτου ἥδη καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ἀντετάττετο τῷ Τισσαφέροντι καὶ πόλεις Πέργαμον μὲν ἔκοῦσαν προσέλαβε καὶ Τευθρανίαν καὶ Ἀλίσαρναν, ὃν Εὔρυσθέντες καὶ Προκλῆς ἥγονον οἱ ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου² ἔκειν φ' δ' αὕτη ἡ χώρα δῶρον ἐκ βασιλέως ἐδόθη ἀντὶ τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα συστρατείας³ προσεχώρησαν δὲ αὐτῷ καὶ Γοργίων καὶ Γογγύλος, ἀδελφοὶ ὅγετες, ἔχοντες ὁ μὲν Γάμβριον καὶ Παλαιγάμβριον, ὁ δὲ Μύριναν καὶ Γρύνειον· δῶρον δὲ καὶ αὗται αἱ πόλεις ἥσαν παρὰ βασιλέως Γογγύλῳ, ὅτι μόνος Ἐρετριέων μηδίσας ἔψυγε. ^{ΑΝΤ. ΠΟ}

§ 7 Τιγάνς δ' ἀσθμεγεῖς οὔσας καὶ κατὰ κράτος δὲ Θίβρων ἐλάμβανε. Λάρισάν γε μήν τὴν Αἰγυπτίαν καλουμένην ἐπεὶ οὐκ ἔπειθετο, περιστρατοπεδευσάμενος ^{ΚΑΤ.} ἐπολιόρκει. Επεὶ δὲ ^{ΑΙΤ. ΠΟ} ^{Μάρτιν} ^{Χαροπόν}.

Ρα

ἄλλως οὐκ ἐδύνατο ἔλεῖν, φρεατίαν τεμόμενος ὑπόγονομον ὕρουτεν, ὃς ἀφαιρησόμενος τὸ ὄντωρ αὐτῶν. Ως δ' ἐκ τοῦ τείχους ἐκθέοντες πολλάκις ἐνέβαλλον εἰς τὸ ὅρυγμα καὶ ξύλα καὶ λίθους, ποιησάμενος αὐτὸν χελώνην ἔχουσαν ἐπέστησεν ἐπὶ τῇ φρεατίᾳ. Καὶ ταύτην μέντοι ἐκδραμόντες οἱ Λαρισαῖοι νύκτωρ κατέκαυσαν. Δοκοῦντος δ' αὐτοῦ ὄυδὲν ποιεῖν, πέμπουσιν οἱ ἐφοροὶ ἀπολιπόντα Λάρισαν στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίαν.

Ἐν Ἐφέσῳ δὲ ἥδη ὄντος αὐτοῦ ὡς ἐπὶ Καρίαν ποοει^{§ 8} σομένου, Δερκυλίδας ^{τεττάτη}_{ΑΝΤ.} ἀδόξων ^{τεττάτη}_{ΑΝΤ.} ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα, ἀνὴρ δοκῶν εἶναι μάλα μηχανῆτικός· καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσυφος. Οὐδὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε καὶ ζημιωθεὶς ἐφυγεῖ^{υετ.} κατηγόρουν γὰρ αὐτοῦ οἱ σύμμαχοι, ὃς ἐφείη ἀρπάζειν τῷ στρατεύματι τοὺς φίλους.

ΑΠ.

τιαχ. επονόματα

8. Ο Δερκυλίδας εἰς τὴν Αἰολίδα.

(1, 9, 16-28, 2, 1-2)

Ο δὲ Δερκυλίδας, ἐπεὶ παρέλαβε τὸ στράτευμα, γγοὺς^{1 § 9} ὑπόπτους ὄντας ἄλλήλοις τὸν Τισσαφέροντα καὶ τὸν Φαρνάβαζον, κοινολογησάμενος τῷ Τισσαφέροντι ἀπήγαγεν εἰς τὴν Φαρναβάζου χώραν τὸ στράτευμα, ἐλάμενος θάτερῷ μᾶλλον ἢ ἄμα ἀμφοτέροις πολεμεῖν. Ἡν δὲ καὶ πρόσθεν ὁ Δερκυλίδας πολέμιος τῷ Φαρναβάζῳ· ἀρμοστὴς γὰρ γενόμενος ἐν Ἀβύδῳ ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος, διαβληθεὶς ὑπὸ Φαρναβάζου ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὃ δοκεῖ κηλίς εἶναι τοῖς σπουδαίοις Λακεδαιμονίων ἀταξίας γὰρ ζημιώμα ἐστι. Καὶ διὰ ταῦτα δὴ πολὺ ἥδιον ἐπὶ τὸν Φαρνάβαζον ἔτει. Καὶ εὔθυνς μὲν τοσούτῳ διέφερεν εἰς τὸ ἄρχειν τοῦ Θίβρωνος, ὡστε παρήγαγε τὸ στράτευμα διὰ τῆς φιλίας χώρας μέχρι τῆς Φαρναβάζου Αἰολίδος οὐδὲν βλάψας τοὺς συμμάχους.

Καὶ εὐθὺς μὲν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ Λάρισαν καὶ Ἀμαξιτὸν καὶ^{§ 16-17}

Κολωνὰς τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις ἔκούσας παρέλαβε· πέμπων δὲ καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις ἡξίου ἐλευθεροῦσθαι τε αὐτὰς καὶ εἰς τὰ τείχη δέχεσθαι καὶ συμμάχους γίγνεσθαι. Οἱ μὲν οὖν Νεανδρεῖς καὶ Ἰλιεῖς καὶ Κοκυλῖται ἐπείθοντο· καὶ γὰρ οἱ φρουροῦντες Ἑλληνες ἐν αὐταῖς, ἐπεὶ ἡ Μανία ἀπέθανεν, οὐ πάνυ τι καλῶς περιείποντο. 'Ο δ' ἐν Κεβρῆνι, μάλα ἰσχυρῷ χωρίῳ, τὴν φυλακὴν ἔχων, νομίσας, εἰ διαφυλάξειε Φαρναβάζῳ τὴν πόλιν, τιμηθῆναι ἀν ὑπ' ἔκείνου, οὐκ ἐδέχετο τὸν Δερκυλίδαν· δὲ δὲ δραγιζόμενος παρεσκευάζετο προσβάλλειν. Ἐπεὶ δὲ θυμομένῳ αὐτῷ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ιερὰ τῇ πρώτῃ, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν ἐθύνετο. 'Ως δε οὐδὲ ταῦτα ἔκαλλιερεῖτο, πάλιν τῇ τρίτῃ καὶ μέχρι τεττάρων ἡμερῶν ἔκαρτέρει θυμόμενος, μάλα χαλεπῶς φέρων· ἔσπευδε γάρ, πρὶν Φαρνάβαζον βιηθῆσαι, ἐγκρατής γενέσθαι πάσης τῆς Αἰολίδος.

§ 18-19 ἘΑθηνάδας δέ τις Σικυώνιος λοχαγός, νομίσας τὸν μὲν Δερκυλίδαν φλυαρεῖν διατρίβοντα, αὐτὸς δὲ ίκανὸς εἶναι τὸ ὕδωρ ἀφελέσθαι τοὺς Κεβρηνίους, προσδραμὼν. σὺν τῇ ἑαυτοῦ τάξει ἐπειρᾶτο τὴν κρήνην συγχοῦν. Οἱ δὲ ἔνδοθεν ἐπεξελθόντες αὐτόν τε συνέτρωσαν καὶ δύο ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς ἄλλους παίοντες καὶ βάλλοντες ἀπῆλασαν. Αχθομένου δὲ τοῦ Δερκυλίδου καὶ νομίζοντος ἀθυμοτέρους κατὰ τὴν προσβολὴν ἔσεσθαι, ἔρχονται ἐκ τοῦ τείχους παρὰ τῶν Ἑλλήνων κήρυκες καὶ εἰπον, θτι, ἂ μὲν δ ἄρχων ποιοίη, οὐκ ἀρέσκοι σφίσιν, αὐτοὶ δὲ βούλοιντο σὺν τοῖς Ἑλλησι μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρβάρῳ εἶναι. Ἐτι δὲ διαλεγομένων αὐτῶν ταῦτα, παρὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν ἦκε λέγων, ὅτι, δσα λέγοιεν οἱ πρόσθεν, καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν. Οἱ οὖν Δερκυλίδας εὔθυς, ὥσπερ ἔτυχε κεκαλλιερηκώς ταύτη τῇ ἡμέρᾳ, ἀναλαβὼν τὰ δπλα ἥγειτο πρὸς τὰς πύλας· οἱ δ ἀναπετάσαντες ἐδέξαντο. Καταστῆσας δὲ καὶ ἐνταῦθα φρουροὺς εὔθυς ἦει ἐπὶ τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα.

Ο δὲ Μειδίας προσδοκῶν μὲν τὸν Φαρνάβαζον, ὅκνῶν § 20 - 21 δ' ἡδη τοὺς πολίτας, πέμψας πρὸς τὸν Δερκυλίδαν εἶπεν, ὅτι ἔλθοι ἀν εἰς λόγους, εἰ διμήρους λάβοι. Ο δὲ πέμψας αὐτῷ ἀπὸ πόλεως ἑκάστης τῶν συμμάχων ἔνα ἐκέλευσε λαβεῖν τούτων, ὅπόσους τε καὶ ὁποίους βούλοιτο. Ο δὲ λαβὼν δέκα ἔξηλθε, καὶ συμμείξας τῷ Δερκυλίδᾳ ἡρώτα, ἐπὶ τίσιν ἀν σύμμαχος γένοιτο. Ο δ' ἀπεκρίνατο ἐφ' ὃ τε τοὺς πολίτας ἐλευθέρους τε καὶ αὐτονόμους ἔτι. Καὶ ἄμα ταῦτα λέγων ἦε πρὸς τὴν Σκῆψιν. Γνοὺς δὲ ὁ Μειδίας, ὅτι οὐκ ἀν δύναιτο κωλύειν βίᾳ τῶν πολιτῶν, εἴασεν αὐτὸν εἰσιέναι. Ο δὲ Δερκυλίδας θύσας τῇ Ἀθηνᾶ ἐν τῇ τῶν Σκηψίων ἀκροπόλει τοὺς μὲν τοῦ Μειδίου φρουροὺς ἔξηγαγε, παραδοὺς δὲ τοῖς πολίταις τὴν πόλιν καὶ παρακελευσάμενος, ὥσπερ Ἑλληνας καὶ ἐλευθέρους χοή, οὗτῳ πολιτεύειν, ἔξελθων ἥγεῖτο ἐπὶ τὴν Γέργιθα. Συμπρούπεμπον δὲ πολλοὶ αὐτὸν καὶ τῶν Σκηψίων τιμῶντές τε καὶ ἡδόμενοι τοῖς πεπραγμένοις.

Ο δὲ Μειδίας παρεπόμενος αὐτῷ ἤξειν τὴν τῶν Γεργί- § 22 θίων πόλιν παραδοῦναι αὐτῷ. Καὶ ὁ Δερκυλίδας μέντοι ἔλεγεν, ὡς τῶν δικαίων οὐδενὸς ἀτυχήσοι. ἄμα δὲ ταῦτα λέγων ἦε πρὸς τὰς πύλας σὺν τῷ Μειδίᾳ, καὶ τὸ στράτευμα ἥκολούθει αὐτῷ εἰρηνικῶς εἰς δύο. Οἱ δ' ἀπὸ τῶν πύργων καὶ μάλα ὑψηλῶν ὅντων ὁρῶντες τὸν Μειδίαν σὺν αὐτῷ οὐκ ἔβαλλον εἰπόντος δὲ τοῦ Δερκυλίδου «Κέλευσον, ὦ Μειδία, ἀνοίξαι τὰς πύλας, ἵνα ἥγῃ μὲν σύ, ἐγὼ δὲ σὺν σοὶ εἰς τὸ ιερὸν ἔλθω κάνταυθα θύσω τῇ Ἀθηνᾶ», ὁ Μειδίας ὥκνει μὲν ἀνοίγειν τὰς πύλας, φοβούμενος δέ, μὴ παραχρῆμα συλληφθῆ, ἐκέλευσεν ἀνοίξαι.

Ο δ' ἐπεὶ εἰσῆλθεν, ἔχων αὖ τὸν Μειδίαν ἐπορεύετο πρὸς τὴν ἀρρόπολιν. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους στρατιώτας ἐκέλευσε θέσθαι περὶ τὰ τείχη τὰ ὅπλα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἔθυε τῇ Ἀθηνᾶ. Ἐπεὶ δ' ἐτέθυτο, ἀνεῖπε καὶ τοὺς Μειδίους δορυφόρους θέσθαι τὰ ὅπλα ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἑαυτοῦ στρα-

ανοίγορεύω

τεύματος ώς μισθοφορήσοντας· Μειδία γάρ ούδεν ἔτι δεινὸν εἶναι. Οἱ μέντοι Μειδίας ἀπορῶν, δὲ τι ποιοίη, εἰπεν· «Ἐγὼ μὲν τοίνυν ἀπειμι», ἔφη, «ξένιά σοι παρασκευάσων». Οἱ δὲ «Οὐ μὰ Δλ̄», ἔφη, «ἐπεὶ αἰσχρὸν ἐμὲ τεθυκότα ξενίζεσθαι ὑπὸ σοῦ, ἀλλὰ μὴ ξενίζειν σέ. Μένε οὖν παρ' ἡμῖν· ἐν φῷ δὲ ἀν τὸ δεῖπνον παρασκευάζηται, ἐγὼ καὶ σὺ τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους καὶ διασκεψόμεθα καὶ ποιήσομεν».

§ 25 - 26 Ἐπεὶ δὲ ἐκαθέζοντο, ἥρώτα ὁ Δερκυλίδας· «Εἰπέ μοι, ὦ Μειδία, ὁ πατήρ σε ἀρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε;» «Μάλιστα», ἔφη. «Καὶ πόσαι σοι οἰκίαι ἦσαν; πόσοι δὲ χῶροι; πόσαι δὲ νομαί;» Ἀπογράφοντος δὲ αὐτοῦ οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· «Ψεύδεται σε οὗτος, ὁ Δερκυλίδα». «Υμεῖς δὲ γάρ», ἔφη, «μὴ λίαν μικρολογεῖσθε». Ἐπειδὴ δὲ ἀπεγέρραπτο τὰ πατρῷα, «Εἰπέ μοι», ἔφη, «Μανία δὲ τίνος ἦν;» οἱ δὲ πάντες εἶπον, ὅτι Φαρναβάζου. «Οὐκοῦν καὶ τὰ ἔκεινης», ἔφη, «Φαρναβάζου;» «Μάλιστα», ἔφασαν. «Ημετέρος ἀν εἰη», ἔφη, «ἐπεὶ κρατοῦμεν πολέμιος γάρ ήμιν Φαρναβάζος· ἀλλ' ἡγείσθω τις», ἔφη, «ὅπου κεῖται τὰ Μανίας καὶ τὰ Φαρναβάζου».

§ 27 - 28 Ἡ γόμνενων δὲ τῶν ἄλλων ἐπὶ τὴν Μανίας οἰκησιν, ἦν παρειλήφει ὁ Μειδίας, ἥκολούθει κάκεινος· ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν, ἐκάλει ὁ Δερκυλίδας τοὺς ταμίας, φράσας δὲ τοῖς ὑπηρέταις λαβεῖν αὐτοὺς προεῖπεν αὐτοῖς, ὡς, εἴ τι κλέπτοντες ἀλώσοιντο τῶν Μανίας, παραχρῆμα ἀποσφαγήσοιντο, οἱ δὲ ἐδείκνυσαν. Οἱ δὲ ἐπεὶ εἶδε πάντα, κατέκλησεν αὐτὰ καὶ κατεσημήνατο καὶ φύλακας κατέστησεν. Ἐξιών δέ, οὓς ηὔρεν ἐπὶ ταῖς θύραις τῶν ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν, εἶπεν αὐτοῖς· «Μισθὸς μὲν ἡμῖν, ὃ ἄνδρες, εἰργασται τῇ στρατιῇ ἐγγὺς ἐνιαυτοῦ ὀκτακισχιλίοις ἀνδράσιν· ἀν δέ τι προσεργασώμεθα, καὶ ταῦτα πρόσεσται». Ταῦτα δὲ εἶπε γιγνώσκων, ὅτι ἀκούσαντες πολὺ εὔτακτότεροι καὶ θεραπευτικότεροι ἔσονται. Ἐρούμένου δὲ τοῦ Μειδίου «Ἐμὲ δὲ ποῦ χοὴ οἰκεῖν, ὁ Δερκυλίδα;» ἀπεκρίνατο· «Ἐνθαπερ

καὶ δικαιότατον, ὃ Μειδία, ἐν τῇ πατρίδι τῇ σαυτοῦ Σκήψει καὶ ἐν τῇ πατρῷ φα οἰκίᾳ».

Ο μὲν δὴ Δερκυλίδας ταῦτα διαπραξάμενος καὶ λαβὼν ἐν 2 § 1-2 δόκτω ἡμέραις ἐννέα πόλεις ἐβούλεύετο, δῆπος ἀν μὴ ἐν τῇ φιλίᾳ χειμάζων βαρὺς εἴη τοῖς συμμάχοις, ὥσπερ Θίβρων, μηδ' αὖ Φαρνάβαζος καταφρονῶν τῇ ἵππῳ κακουργῇ τὰς Ἑλληνίδας πόλεις. Πέμπει οὖν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐρωτᾷ, πότερον βούλεται εἰρήνην ἢ πόλεμον ἔχειν. Ο μέντοι Φαρνάβαζος νομίσας τὴν Αἰολίδα ἐπιτετειχίσθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκήσει Φρυγίᾳ, σπονδὰς εἶλετο. Ως δὲ ταῦτα ἐγένετο, ἐλθὼν Δερκυλίδας εἰς τὴν Βιθυνίδα Θράκην ἐκεῖ διεχείμαζεν, οὐδὲ τοῦ Φαρναβάζου πάνυ τι ἀχθομένου πολλάκις γὰρ οἱ Βιθυνοὶ αὐτῷ ἐπολέμουν.

9. Η περαιτέρω δρᾶσις τοῦ Δερκυλίδου εἰς τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν.

(2, 6-20)

Αμα δὲ τῷ ἦρι ἀποπορευόμενος δ Δερκυλίδας ἐκ τῶν Βι- § 6-7 θυνῶν ἀφικνεῖται εἰς Λάμψακον. Ἐνταῦθα δ' ὅντος αὐτοῦ ἔχονται ἀπὸ τῶν οἰκοι τελῶν Ἀραός τε καὶ Ναυβάτης καὶ Ἀντισθένης. Οὗτοι δ' ἥλθον ἐπισκεψόμενοι τά τε ἄλλα, δῆπος ἔχοι τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ Δερκυλίδας ἐροῦντες μένοντι ἄρχειν καὶ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτόν. Καὶ ἐπιστεῖλαι δὲ σφίσιν αὐτοῖς τοὺς ἐφόρους συγκαλέσαντας τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν, ὡς, ὃν μὲν πρόσθεν ἐποίουν, μέμφοιντο αὐτοῖς, δτι δὲ νῦν οὐδὲν ἤδικουν, ἐπαινοῖεν· καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου εἰπεῖν, δτι, ἀν μὲν ἀδικῶσιν, οὐκ ἐπιτρέψουσιν, ἀν δὲ δίκαια περὶ τοὺς συμμάχους ποιῶσιν, ἐπαινέσονται αὐτούς. Ἐπεὶ μέντοι συγκαλέσαντες τοὺς στρατιώτας ταῦτ' ἔλεγον, δ τῶν Κυρείων προεστηκὼς ἀπεκρίνατο· «Ἀλλ, ὃ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ἡμεῖς μὲν ἐσμεν οἱ αὐτοὶ νῦν τε καὶ πέρυσιν ἄρχων δὲ ἄλλος μὲν νῦν;

ἄλλος δὲ τὸ παρελθόν. Τὸ οὖν αἴτιον τοῦ νῦν μὲν μὴ ἔξαμαρτάνειν, τότε δέ, αὐτοὶ ἥδη ἴκανοί ἔστε γιγνώσκειν».

§ 8 Συσκηνούντων δὲ τῶν τε οἰκοθεν πρέσβεων καὶ τοῦ Δερκυλίδου ἐπεμνήσθη τις τῶν περὶ τὸν "Αρακον, δτι καταλελοίποιεν πρέσβεις τῶν Χερρονησιτῶν ἐν Λακεδαιμονίῳ. Τούτους δὲ λέγειν ἔφασαν, ὡς νῦν μὲν οὐ δύναιντο τὴν Χερρονησον ἐργάζεσθαι· φέρεσθαι γὰρ καὶ ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν Θρακῶν. Εἰ δ' ἀποτειχισθείη ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν, καὶ σφίσιν ἀν γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν εἶναι ἐργάζεσθαι καὶ ἄλλοις ὅποσι βούλοιντο Λακεδαιμονίων. "Ωστ' ἔφασαν οὐκ ἀν θαυμάζειν, εἰ καὶ πεμφθείη τις Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῆς πόλεως σὺν δυνάμει ταῦτα πράξων. "Ο οὖν Δερκυλίδας πρὸς μὲν ἔκείνους οὐκ εἶπεν, ἦν ἔχοι γνώμην, ταῦτ' ἀκούσας, ἀλλ' ἐπεμψεν αὐτοὺς ἐπ' Ἔφέσου διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἥδομενος, δτι ἔμελλον δψεσθαι τὰς πόλεις ἐν εἰρήνῃ εὐδαιμονικῶς διαγούσας. Οἱ μὲν δὴ ἐπορεύοντο.

§ 9 "Ο δὲ Δερκυλίδας ἐπειδὴ ἔγνω μενετέον ὃν, πάλιν πέμψας πρὸς τὸν Φαρνάβαζον ἐπήρετο, πότερα βούλοιτο σπονδὰς ἔχειν καθάπερ διὰ τοῦ χειμῶνος ἢ πόλεμον. Ἐλομένου δὲ τοῦ Φαρβάζου καὶ τότε σπονδάς, οὕτω καταλιπὼν καὶ τὰς περὶ ἔκεινον πόλεις φιλίας ἐν εἰρήνῃ διαβαίνει τὸν Ἑλλήσποντον σὺν τῷ στρατεύματι εἰς τὴν Εὔρωπην καὶ διὰ φιλίας τῆς Θράκης πορευθὲν καὶ ἔνεισθεὶς ὑπὸ Σεύθου ἀφικνεῖται εἰς Χερρονησον.

§ 10 "Ἡν καταμάθὼν πόλεις μὲν ἔνδεκα ἔχουσαν, χώραν δὲ παμφορωτάτην καὶ ἀρίστην οὖσαν, κεκακωμένην δέ, ὥσπερ ἐλέγετο, ὑπὸ τῶν Θρακῶν, ἐπεὶ μέτρον ηὔρε τοῦ ἵσθμου ἐπτὰ καὶ τριάκοντα στάδια, οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ θυσάμενος ἐτείχιζε, κατὰ μέρη διελών τοῖς στρατιώταις τὸ χωρίον, καὶ ἀδηλα αὐτοῖς ὑποσχόμενος δώσειν τοῖς πρώτοις ἐκτειχίσασι καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς ἴκαστοι ἄξιοι εἶν, ἀπετέλεσε τὸ τεῖχος ἀρξάμενος ἀπὸ ἡρινοῦ χρόνου πρὸ διπόλωρας. Καὶ ἐποίησεν ἐντὸς τοῦ

τείχους ἔνδεκα μὲν πόλεις, πολλοὺς δὲ λιμένας, πολλὴν δὲ κάγαθὴν σπόριμον, πολλὴν δὲ πεφυτευμένην, παμπληθεῖς δὲ καὶ παγκάλας νομὰς παντοδαποῖς κτήνεσι. Ταῦτα δὲ πράξας διέβαινε πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐπισκοπῶν δὲ τὰς πόλεις ἑώρα τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἔχού- § 11 σας, Χίων δὲ φυγάδας εὗρεν Ἀταρνέα ἔχοντας, χωρίον ἵσχυρόν, καὶ ἐκ τούτου ὅρμωμένους φέροντας καὶ ἄγοντας τὴν Ἰωνίαν καὶ ζῶντας ἐκ τούτου. Πυθόμενος δέ, ὅτι πολὺς σῖτος ἔνην αὐτοῖς, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει· καὶ ἐν ὀκτὼ μησί παραστησάμενος αὐτούς, καταστήσας ἐν αὐτῷ Δράκοντα Πελληνέα ἐπιμελητήν, κατασκευάσας ἐν τῷ χωρίῳ ἔκπλεω πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ἵνα εἴη αὐτῷ καταγωγή, διότε ἀφικνοῖτο, ἀπῆλθεν εἰς Ἔφεσον, ἥ ἀπέχει ἀπὸ Σάρδεων ὀκτὼ ἡμερῶν ὁδόν.

Καὶ μέχρι τούτου τοῦ χρόνου ἐν εἰρήνῃ διῆγον Τισσα- § 12 φέρνης τε καὶ Δερκυλίδας καὶ οἱ ταύτῃ Ἐλληνες καὶ βάρβαροι. Ἐπεὶ δὲ ἀφικνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν Ἰωνίδων πόλεων ἐδίδασκον, ὅτι εἴη ἐπὶ Τισσαφέρονει, εἰ βούλοιτο, ἀφιέναι αὐτονόμους τὰς Ἐλληνίδας πόλεις· εἰ οὖν κακῶς πάσχοι Καρία, ἔνθαπερ ὁ Τισσαφέρονος οἶκος, οὕτως ἀν ἔφασαν τάχιστα νομίζειν αὐτὸν αὐτονόμους σφᾶς ἀφεῖναι· ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔφοροι ἐπεμψαν πρὸς Δερκυλίδαν καὶ ἐκέλευον αὐτὸν διαβαίνειν σὺν τῷ στρατεύματι ἐπὶ Καρίαν καὶ Φάρακα τὸν ναύαρχον σὺν ταῖς ναυσὶ παραπλεῖν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Ἐτύγχανε δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Φαρνάβαζος § 13 - 14 πρὸς Τισσαφέρην ἀφιγμένος, ἀμα μὲν ὅτι στρατηγὸς τῶν πάντων ἀπεδέδεικτο Τισσαφέρης, ἀμα δὲ διαμαρτυρούμενος, ὅτι ἔτοιμος εἴη κοινῇ πολεμεῖν καὶ συμμάχεσθαι καὶ συνεκβάλλειν τοὺς Ἐλληνας ἐκ τῆς βασιλέως. Ο δ' ἀκούων «Πρῶτον μὲν τοίνυν», ἔφη, «διάβηθι σὺν ἐμοὶ ἐπὶ Καρίαν, ἐπειτα

δὲ καὶ περὶ τούτων βουλευσόμεθα». Ἐπεὶ δ' ἔκει ἡσαν, ἔδοξεν αὐτοῖς ἴκανὰς φυλακὰς εἰς τὰ ἐρύματα καταστήσαντας διαβαίνειν πάλιν ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν· ώς δ' ἥκουσεν ὁ Δερκυλίδας, ὅτι πάλιν πεπερακότες εἰσὶ τὸν Μαιάνδρον, εἰπὼν τῷ Φάρακι, ώς ὀκνοίη, μὴ ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Φαρονάβαζος ἐρήμην οὖσαν καταθέοντες φέρωσι καὶ ἄγωσι τὴν χώραν, διέβαινε καὶ αὐτός.

§ 15 Πορευόμενοι δὲ οὗτοι οὐδέν τι συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι ὡς προεληλυθότων τῶν πολεμίων εἰς τὴν Ἐφεσίαν, ἔξαίφνης ὁρῶσιν ἐκ τοῦ ἀντιπέρας σκοποὺς ἐπὶ τῶν μνημάτων· καὶ ἀνταναβιβάσαγτες εἰς τὰ παρ' ἑαυτοῖς μνημεῖα καὶ τύρσεις τινὰς καθιοῦσι παρατεταγμένους, ἢ αὐτοῖς ἦν ἡ ὁδός, Καράς τε λευκάσπιδας καὶ τὸ Περσικόν, ὃσον ἐτύγχανε παρόν, στράτευμα καὶ τὸ Ἑλληνικόν, ὃσον εἶχεν ἐκάτερος αὐτῶν, καὶ τὸ ἵππικὸν μάλα πολύ, τὸ μὲν Τισσαφέρνους ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι, τὸ δὲ Φαροναβάζου ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ.

§ 16 - 17 Ὡς δὲ ταῦτα ἥσθετο ὁ Δερκυλίδας, τοῖς μὲν ταξιάρχοις καὶ τοῖς λοχαγοῖς εἴπει παρατάττεσθαι τὴν ταχίστην εἰς ὀκτώ, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰ κράσπεδα ἐκατέρωθεν καθίστασθαι καὶ τοὺς ἵππέας, ὃσους γε δὴ καὶ οἶους ἐτύγχανεν ἔχων· αὐτὸς δὲ ἐθύνετο. Ὅσον μὲν δὴ ἦν ἐκ Πελοποννήσου στράτευμα, ἥσυχίαν εἶχε καὶ παρεσκευάζετο ὡς μαχούμενον· ὃσοι δὲ ἡσαν ἀπὸ Πριήνης τε καὶ Ἀχιλλείου καὶ ἀπὸ νήσων καὶ τῶν Ἰωνίκῶν πόλεων, οἱ μὲν τινες καταλιπόντες ἐν τῷ σίτῳ τὰ δύλα ἀπεδίδρασκον· καὶ γὰρ ἦν βαθὺς ὁ σῖτος ἐν τῷ Μαιάνδρου πεδίῳ· ὃσοι δὲ καὶ ἔμενον, δῆλοι ἡσαν οὐ μενοῦντες.

§ 18 Τὸν μὲν οὖν Φαρονάβαζον ἔξηγγέλετο μάχεσθαι κελεύειν. Ὁ μέντοι Τισσαφέρνης τό τε Κύρειον στράτευμα καταλογίζομενος, ὡς ἐπολέμησεν αὐτοῖς, καὶ τούτῳ πάντας νομίζων διοιόυσας εἶναι τοὺς Ἑλληνας, οὐκ ἐβούλετο μάχεσθαι, ἀλλὰ πέμψας πρὸς Δερκυλίδαν εἴπεν, ὅτι εἰς λόγους βούλοιτο αὐ-

I. E. M.

τῷ ἀφικέσθαι. Καὶ ὁ Δερκυλίδας λαβὼν τοὺς κρατίστους τὰ εἰδὴ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἵπτεων καὶ πεζῶν προῆλθε πρὸς τοὺς ἀγγέλους καὶ εἶπεν « Ἀλλὰ παρεσκευασάμην μὲν ἔγωγε μάχεσθαι, ὡς ὅρᾶτε. Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνος βούλεται εἰς λόγους ἀφικέσθαι, οὐδὲ ἔγὼ ἀντιλέγω. Ἄν μέντοι ταῦτα δέη ποιεῖν, πιστὰ καὶ διμήρους δοτέον καὶ ληπτέον ». ^{ντ}

Δόξαντα δὲ ταῦτα καὶ περανθέντα τὰ μὲν στρατεύματα § 19 - 20 ἀπῆλθε, τὸ μὲν βαρβαρικὸν εἰς Τράλλεις τῆς Καρίας, τὸ δὲ Ἐλληνικὸν εἰς Λεύκοφον. Καὶ τότε μὲν ταῦτα ἐποάχθη τῇ δ' ὑστεραίᾳ εἰς τὸ συγκείμενον χωρίον ἥλθον, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πυθέσθαι ἀλλήλων, ἐπὶ τίσιν ἀν τὴν εἰρήνην ποιήσαιντο. Οἱ μὲν δὴ Δερκυλίδας εἶπεν, εἰ αὐτονόμοις ἐφῆ βασιλεὺς τὰς Ἐλληνίδας πόλεις, δὲ δὲ Τισσαφέροντος καὶ Φαρνάβαζος εἶπαν, δτι, εἰ ἔξέλθοι τὸ Ἐλληνικὸν στράτευμα ἐκ τῆς χώρας καὶ οἱ Λακεδαιμονίων ἀρμοσταὶ ἐκ τῶν πόλεων. Ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀλλήλοις σπονδὰς ἐποιήσαντο, ἥως ἀπαγγελθείη τὰ λεχθέντα Δερκυλίδᾳ μὲν εἰς Λακεδαιμονα, Τισσαφέροντει δὲ ἐπὶ βασιλέα.

10. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς Μ. Ἀσίαν. Σπονδαὶ μετὰ τοῦ Τισσαφέροντος.

(4, 1-18)

Μετὰ δὲ ταῦτα Ἡρώδας τις Συρακόσιος ἐν Φοινίκῃ ὅν § 1 μετὰ ναυκλήρου τινὸς καὶ ἴδων τριήρεις Φοινίσσας τὰς μὲν καταπλεούσας ἄλλοθεν, τὰς δὲ καὶ αὐτοῦ πεπληρωμένας, τὰς δὲ καὶ ἔτι κατασκευαζομένας, προσακούσας δὲ καὶ τοῦτο, δτι τριακοσίας αὐτὰς δέοι γενέσθαι, ἐπιβὰς ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀναγόμενον πλοῖον εἰς τὴν Ἐλλάδα ἔξηγγειλε τοῖς Λακεδαιμονίοις ὡς βασιλέως καὶ Τισσαφέροντος τὸν στόλον τοῦτον παρασκευαζομένων· δποι δέ, οὐδὲν ἔφη εἰδέναι.

Ἄνεπτερωμένων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμ- § 2 μάχους συναγόντων καὶ βουλευομένων, τί χρὴ ποιεῖν, Λύσαν-

δρος νομίζων καὶ τῷ ναυτικῷ πολὺ περιέσεσθαι τοὺς Ἑλ-
ληνας καὶ τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὡς ἐσώθη τὸ μετὰ Κύρου
ἀναβάν, πείθει τὸν Ἀγησίλαον ὑποστῆναι, ἢν αὐτῷ δῶσι
τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν, εἰς δισχιλίους δὲ τῶν νεοδαμώ-
δων, ἔξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων, στρατεύ-
εσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. Πρὸς δὲ τούτῳ τῷ λογισμῷ καὶ αὐτὸς
συνεξελθεῖν αὐτῷ ἐβούλετο, δπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατα-
σταθείσας ὑπ’ ἐκείνου ἐν ταῖς πόλεσιν, ἔκπεπτωκύιας δὲ διὰ
τοὺς ἔφόρους, οἵ τὰς πατρίους πολιτείας παρήγγειλαν, πάλιν
καταστήσει μετ’ Ἀγησιλάου.

§ 3 - 4 Ἐπαγγειλαμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου τὴν στρατείαν, διδό-
ασί τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, δσαπερ ἥτησε, καὶ ἔξαμήνου σίτον.
Ἐπεὶ δὲ, θυσάμενος ὅσα ἔδει, καὶ τἄλλα καὶ τὰ διαβατήρια,
ἔξηλθε, ταῖς μὲν πόλεσι διαπέμψας ἀγγέλους προεῖπεν, ὅσους
τε δέοι ἔκασταχόθεν πέμπεσθαι καὶ δποι παρεῖναι, αὐτὸς δ’
ἐβουλήθη ἐλθὼν θῦσαι ἐν Αὐλίδι, ἐνθαπερ δ Ἀγαμέμνων,
δτ’ εἰς Τροίαν ἔπλει, ἐθύνετο. Ως δ’ ἐκεὶ ἐγένετο, πυθόμενοι οἱ
βοιώταρχοι, δτι θύοι, πέμψαντες ἱππέας τοῦ τε λοιποῦ εἴπαν
μὴ θύειν καί, οἷς ἐνέτυχον ἰεροῖς τεθυμένοις, διέρριψαν ἀπὸ^{τοῦ} βωμοῦ. Ο δ’ ἐπιμαρτυράμενος τοὺς θεοὺς καὶ δργιζόμε-
νος, ἀναβὰς ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπέπλει. Ἀφικόμενος δὲ ἐπὶ Γερα-
στὸν καὶ συλλέξας ἐκεῖ, δσον ἐδύνατο τοῦ στρατεύματος πλεῖ-
στον, εἰς Ἔφεσον τὸν στόλον ἐποιεῖτο.

§ 5 Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀφίκετο, πρῶτον μὲν Τισσαφέρνης πέμ-
ψας ἥρετο αὐτόν, τίνος δεόμενος ἥκοι. Ο δ’ εἴπεν αὐτονόμους
καὶ τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις εἶναι, ὕσπερ καὶ τὰς ἐν τῇ παρ’ ἡμῖν
Ἑλλάδι. Πρὸς ταῦτ’ εἴπεν δ Τισσαφέρνης. « Εἰ τοίνυν θέλεις
σπείσασθαι, ἔως ἂν ἐγὼ πρὸς βασιλέα πέμψω, οἷμαι ἂν σε
ταῦτα διαπραξάμενον ἀποπλεῖν, εἰ βούλοιο ». « Ἄλλὰ βουλοί-
μην ἂν », ἔφη, « εἰ μὴ οἰοίμην γε ὑπὸ σοῦ ἔξαπατᾶσθαι. Ἄλλ
ἔξεστιν », ἔφη, « σοὶ τούτων πίστιν λαβεῖν ἥ μὴν ἀδόλως σοῦ

πράττοντος ταῦτα μηδὲν τῆς σῆς ἀρχῆς ἀδικήσειν ἐν ταῖς σπονδαῖς».

Ἐπὶ τούτοις ὁ θεῖος Τισσαφέρνης ὅμοσε τοῖς πεμφθεῖσι § 6 πρὸς αὐτὸν Ἡριππίδα καὶ Δερκυλίδα καὶ Μεγίλλωφ ἦ μὴν πράξειν ἀδόλως τὴν εἰρήνην, ἐκεῖνοι δὲ ἀντώμοσαν ὑπὲρ Ἀγησιλάου Τισσαφέρνει τῇ μὴν ταῦτα πράττοντος αὐτοῦ ἐμπεδώσειν τὰς σπονδάς. Οἱ μὲν δὴ Τισσαφέρνης, ἀ ὅμοσεν, εὐθὺς ἐψεύσατο ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰρήνην ἔχειν στρατευμα πολὺ παρὰ βασιλέως, πρὸς τὸν εἶχε πρόσθμεν, μετεπέμπετο. Ἀγησιλαος δέ, καί περ αἰσθανόμενος ταῦτα, δμως ἐνέμενε ταῖς σπονδαῖς.

Ως δὲ ἡ συχίαν τε καὶ σχολὴν ἔχων δ Ἀγησιλαος διέτριβεν § 7 ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἄτε συντεταραγμένων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν πολιτειῶν καὶ οὕτε δημοκρατίας ἔτι οὕσης, ὥσπερ ἐπ' Ἀθηναίων, οὕτε δεκαρχίας, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Λυσανδροῦ, ἄτε γιγνώσκοντες πάντες τὸν Λύσανδρον προσέκειντο αὐτῷ ἀξιοῦντες διαπράττεσθαι αὐτὸν παρ' Ἀγησιλάου, ὃν ἐδέοντο· καὶ διὰ ταῦτα ἀεὶ παμπληθῆς ὄχλος θεραπεύων αὐτὸν ἡκολούθει, ὥστε δὲ μὲν Ἀγησιλαος ἴδιώτης ἐφαίνετο, δὲ δὲ Λύσανδρος βασιλεύς.

Οτι μὲν οὖν ἔμηνε καὶ τὸν Ἀγησιλαον ταῦτα, ἐδήλω- § 8 σεν ὕστερον· οἵ γε μὴν ἄλλοι τριάκοντα ὑπὸ τοῦ φθόνου οὐκ ἐσίγων, ἀλλ' ἔλεγον πρὸς τὸν Ἀγησιλαον, ὡς παράνομα ποιοίη Λύσανδρος τῆς βασιλείας δύκηρότερον διάγων. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἤρξατο προσάγειν τινὰς τῷ Ἀγησιλάῳ δ Λύσανδρος, πάντας, οἵς γνοίη αὐτὸν συμπράττοντά τι, ἡττωμένους ἀπέπεμπεν. Ως δ' ἀεὶ τὰ ἐναντία, ὃν ἔβούλετο, ἀπέβαινε τῷ Λυσανδρῷ, ἔγνω δὴ τὸ γιγνόμενον· καὶ οὕτε ἐπεσθαι ἐαυτῷ εἴᾳ ὄχλον τοῖς τε συμπρᾶξαι τι δεομένοις σαφῶς ἔλεγεν, ὅτι ἔλαττον ἔξοιεν, εἰ αὐτὸς παρείη.

Βαρέως δὲ φέρων τῇ ἀτιμίᾳ προσελθὼν εἶπεν· « Ὡς Ἀγη- § 9 σίλαε, μειοῦν μὲν ὅρα σύ γε τοὺς φίλους ἡπίστω ». « Ναὶ μὰ Δέ », ἔφη, « τούς γε βουλομένους ἐμοῦ μείζους φαίνεσθαι· τοὺς

ὄτε Si
τηνήσει
ευ της
χειρός
του

δέ γε αῦξοντας, εἰ μὴ ἐπισταίμην ἀντιτιμᾶν, αἰσχυνούμην ἄν». Καὶ ὁ Λύσανδρος εἶπεν· «'Αλλ' ἵσως καὶ μᾶλλον εἰκότα σὺ ποιεῖς ἡ ἐγὼ ἔπραττον τάδε οὖν μοι ἐκ τοῦ λοιποῦ χάρισαι· δπως ἄν μήτ' αἰσχύνωμαι ἀδυνατῶν παρὰ σοὶ μήτ' ἐμποδών σοι ὥ, ἀπόπεμψόν ποιί με· δπου γὰρ ἄν ὥ, πειράσομαι ἐν καιρῷ σοι εἶναι».

§ 10 Εἰπόντος δὲ ταῦτα ἔδοξε καὶ τῷ Ἀγησιλάῳ οὕτω ποιῆσαι, καὶ πέμπει αὐτὸν ἐφ' Ἑλλησπόντου. Ἐκεῖ δὲ ὁ Λύσανδρος αἰσθόμενος Σπιθριδάτην τὸν Πέρσην ἐλαττούμενόν τι ὑπὸ Φαρναβάζου διαλέγεται αὐτῷ καὶ πείθει ἀποστῆγαι ἔχοντα τούς τε παῖδας καὶ τὰ περὶ αὐτὸν χρήματα καὶ ἵππεας ὡς διακοσίους· καὶ τὰ μὲν ἄλλα κατέλιπεν ἐν Κυζίκῳ, αὐτὸν δὲ καὶ τὸν νίδον ἀναβιβασάμενος ἤκεν ἄγων πρὸς Ἀγησίλαον· ἴδων δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἥσθη τε τῇ πράξει καὶ εὐθὺς ἀνεπυνθάνετο περὶ τῆς Φαρναβάζου χώρας τε καὶ ἀρχῆς.

11. Παρασπονδία τοῦ Τισσαφέρονος. Ἡ παρὰ τὸν Πακτωλὸν μάχη.

(4, 11-24)

§ 11 Ἔπει δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέροντος ἐπὶ τῷ καταβάντι στρατεύματι παρὰ βασιλέως προεῖπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἀπίστοι ἐκ τῆς Ἀσίας, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων οἱ παρόντες μάλα ἀχθεσμέντες φανεροὶ ἐγένοντο, νομίζοντες ἐλάττω τὴν παροῦσαν εἶναι δύναμιν Ἀγησιλάῳ τῆς βασιλέως παρασκευῆς· Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι Τισσαφέροντος τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν, ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι, δτι ἐπιορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτήσατο, τοῖς δὲ Ἑλλησι συμμάχους ἐποίησεν. Ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατείαν, ταῖς δὲ πόλεσιν, εἰς δὲ ἀνάγκη ἥν ἀφικνεῖσθαι στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν, προεῖπεν ἀγορὰν παρα-

σκευάζειν. Ἔπεστειλε δὲ καὶ Ἰωσὶ καὶ Αἰολεῦσι καὶ Ἑλλησ-
ποντίοις πέμπειν πρὸς ἕαυτὸν εἰς Ἐφεσον τοὺς συστρατευσο-
μένους.

Ο δὲ Τισσαφέρνης, καὶ δτι ἵππικὸν οὐκ εἶχεν δ Ἀγησί- § 12
λαος, ἡ δὲ Καρία ἀφιππος ἦν, καὶ δτι ἡγεῖτο αὐτὸν ὁργίζε-
σθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην, τῷ δὲ ὅντι νομίσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ
οἴκον εἰς Καρίαν αὐτὸν ὁρμήσειν, τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβα-
σεν ἐκεῖσε, τὸ δὲ ἵππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον περιῆγε,
νομίζων ἴκανὸς εἶναι καταπατῆσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἑλληνας,
πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. Ο δὲ Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ
Καρίαν ἵέναι εὐθὺς τάνατία ἀποστρέψας ἐπὶ Φρυγίας ἐπο-
ρεύετο, καὶ τάς τε ἐν τῇ πορείᾳ πόλεις κατεστρέφετο καὶ ἐμβα-
λὼν ἀποσδοκήτοις παμπληθῆ χρήματα ἐλάμβανεν.

Καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἀσφαλῶς διεπορεύετο. Οὐ πόρ- § 13 - 14
ρω δὲ δόντος Δασκυλείου προϊόντες αὐτοῦ οἱ ἵππεῖς ἥλαυνον ἐπὶ
λόφον τινά, ὡς προΐδοιεν, τί τάμπροσθεν εἴη· κατὰ τύχην δέ
τινα καὶ οἱ τοῦ Φαρναβάζου ἵππεῖς, δόντες παρόμοιοι τοῖς Ἐλ-
λησι τὸν ἀριθμόν, πεμφθέντες ὑπὸ Φαρναβάζου ἥλαυνον καὶ
οὗτοι ἐπὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον τὸν λόφον. Ιδόντες δὲ ἄλλήλους
οὐδὲ τέτταρα πλέθρα ἀπέχοντας, τὸ μὲν πρῶτον ἔστησαν ἀμ-
φότεροι, οἱ μὲν Ἐλληνες ἵππεῖς ὥσπερ φάλαγξ ἐπὶ τεττάρων
παρατεταγμένοι, οἱ δὲ βάρβαροι τοὺς πρώτους οὐ πλέον ἦ εἰς
δώδεκα ποιήσαντες, τὸ βάθμος δὲ ἐπὶ πολλῶν. Ἐπειτα μέντοι
πρόσθεν δρομησαν οἱ βάρβαροι. Ως δὲ εἰς χεῖρας ἥλιθον, δσοι
μὲν τῶν Ἐλλήνων ἔπαισάν τινας, πάντες συνέτριψαν τὰ δό-
ρατα, οἱ δὲ Πέρσαι κρανέινα παλτὰ ἔχοντες ταχὺ δώδεκα μὲν
ἵππεις, δύο δὲ ἵππους ἀπέκτειναν. Ἐκ δὲ τούτου ἐτρέφθησαν οἱ
Ἐλληνες ἵππεῖς. Βοηθήσαντος δὲ Ἀγησίλαου σὺν τοῖς δολί-
ταις, πάλιν ἀπεχώρουν οἱ βάρβαροι καὶ εἰς αὐτῶν ἀποθνήσκει.

Γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἵππομαχίας, θυμομένῳ τῷ Ἀγη- § 15
σιλάῳ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ προόδῳ ἄλοβα γίγνεται τὰ ἱερά. Τού-

του μέντοι φανέντος στρέψας ἐπορεύετο ἐπὶ θάλατταν. Γιγνώσκων δέ, ὅτι, εἰ μὴ ἵππικὸν ἴχανὸν κτήσαιτο, οὐ δυνήσοιτο κατὰ τὰ πεδία στρατεύεσθαι, ἔγνω τοῦτο κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι. Καὶ τοὺς μὲν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἔκει πόλεων ἵπποτροφεῖν κατέλεξε· προειπὼν δέ, ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὅπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὅτι ἔξεσται αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι, ἐποίησεν οὕτω ταῦτα συντόμως πράττεσθαι, ὥσπερ ἢν τις τὸν ὑπέρ αὐτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως ξητοίη.

§ 16 - 17 ~~Χ~~ Ἐκ δὲ τούτου, ἐπειδὴ ἕαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε μὲν ἄπαν τὸ στράτευμα εἰς Ἔφεσον, ἀσκῆσαι δ' αὐτὸν βουλόμενος ἄθλα προϋπήκε ταῖς τε ὁπλιτικαῖς τάξεσιν, ἥτις ἄριστα σωμάτων ἔχοι, καὶ ταῖς ἵππικαῖς, ἥτις κράτιστα ἵππεύοντας καὶ πελτασταῖς δὲ καὶ τοξόταις ἄθλα προϋπήκεν, ὅσοι κράτιστοι πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα φανεῖεν. Ἐκ τούτου δὲ παρῆν ὅρᾶν τὰ μὲν γυμνάσια πάντα μεστὰ ἀνδρῶν τῶν γυμναζομένων, τὸν δὲ ἵπποδρομὸν τῶν ἵππαζομένων, τοὺς δὲ ἀκοντιστὰς καὶ τὸν τοξότας μελετῶντας. Ἄξιαν δὲ καὶ ὀλην τὴν πόλιν, ἐν ᾧ ἦν, θέας ἐποίησεν ἥ τε γὰρ ἀγορὰ ἦν μεστὴ παντοδαπῶν καὶ ἵππων καὶ ὅπλων ὠνίων, οἵ τε χαλκοτύποι καὶ οἱ τέκτονες καὶ οἱ χαλκεῖς καὶ οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι πάντες πολεμικὰ ὅπλα κατασκεύαζον, ὥστε τὴν πόλιν ὅντως οἰεσθαι πολέμου ἔργαστήριον εἶναι.

§ 18 - 19 ~~Χ~~ Ἐπερρώσθη δ' ἄν τις καὶ ἔκεινο ἰδών, Ἀγησίλαιον μὲν πρῶτον, ἐπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἀπιόντας καὶ ἀνατιθέντας τοὺς στεφάνους τῇ Ἀρτέμιδι. Ὁπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβοιντο, τὰ δὲ πολεμικὰ ἀσκοῖεν, πειθαρχεῖν δὲ μελετῶν, πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἔλπιδων ἀγαθῶν εἶναι; Ἡγούμενος δὲ καὶ τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων ὁώμην τινὰ ἐμβάλλειν πρὸς τὸ μάχειράθαι, προεῖπε τοῖς κήρυξι τοὺς ὑπὸ τῶν ληστῶν

ἀλισκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. Ὁρῶντες οὖν οἱ στρατιῶται λευκοὺς μὲν διὰ τὸ μηδέποτε ἔκδύεσθαι, μαλακοὺς δὲ καὶ ἀπόνους διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ' ὁχημάτων εἶναι, ἐνόμισαν οὐδὲν διοίσειν τὸν πόλεμον, ἢ εἰ γυναιξὶ δέοι μάχεσθαι.

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἥδη, ἀφ' οὗ ἔξε- § 20 - 21 πλευσεν δὲ Ἀγησίλαος, διεληλύθει, ὡστε οἱ μὲν περὶ Λύσανδρον τριάκοντα οἴκαδε ἀπέπλεον, διάδοχοι δὲ αὐτοῖς οἱ περὶ Ἡριππίδαν παρῆσαν. Τούτων Ξενοκλέα μὲν καὶ ἄλλον ἔταξεν ἐπὶ τοὺς ἵππεας, Σκύθην δὲ ἐπὶ τοὺς νεοδαμώδεις ὅπλίτας, Ἡριππίδαν δὲ ἐπὶ τοὺς Κυρείους, Μύγδωνα δὲ ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας, καὶ προεῖπεν αὐτοῖς, ώς εὐθὺς ἡγήσοιτο τὴν συντομωτάτην ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας, ὅπως αὐτόθεν οὕτω τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην παρασκευάζοιντο ώς ἀγωνιούμενοι. Οἱ μέντοι Τισσαφέρνης ταῦτα μὲν ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν πάλιν βουλόμενον ἔξαπατῆσαι, εἰς Καρίαν δὲ νῦν τῷ ὅντι ἐμβαλεῖν, καὶ τό τε πεζὸν καθάπερ τὸ πρόσθεν εἰς Καρίαν διεβίβασε καὶ τὸ ἵππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον κατέστησεν δὲ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ', ὡσπερ προεῖπεν, εὐθὺς εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλε.

Καὶ τοεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἔρημίας πολεμίων πορευόμενος § 22 - 23 πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ εἶχε, τῇ δὲ τετάρτῃ ἥκον οἱ τῶν πολεμίων ἵππεῖς. Καὶ τῷ μὲν ἀρχοντὶ τῶν σκευοφόρων εἴπεν δὲ ἡγεμὸν διαβάντι τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν στρατοπεδεύεσθαι, αὐτοὶ δὲ κατιδόντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους ἐσπαραρμένους εἰς ἀρπαγὴν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Αἰσθόμενος δὲ Ἀγησίλαος βοηθεῖν ἐκέλευσε τοὺς ἵππεας. Οἱ δὲ αὖ Πέρσαι ως εἶδον τὴν βοήθειαν, ἥθροισθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπληθέσι τῶν ἵππεων τάξειν. Ἔνθα δὴ δὲ Ἀγησίλαος γιγνώσκων, ὅτι τοῖς μὲν πολεμίοις οὕτω παρείη τὸ πεζόν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπείη τῶν παρεσκευασμένων, καιρὸν ἡγήσατο μάχην συνάψαι, εἰ δύναιτο. Σφαγιασάμενος οὖν τὴν

μὲν φάλαγγα εὐθὺς ἤγειν ἐπὶ τοὺς παρατεταγμένους ἵππεας, ἐκ δὲ τῶν ὁπλιτῶν ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ἥβης θεῖν ὅμόσε αὐτοῖς, τοῖς δὲ πελτασταῖς εἶπε δρόμῳ ύψηγεῖσθαι. Παρήγειλε δὲ καὶ τοῖς ἵππεῦσιν ἐμβάλλειν, ὡς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐπομένου.

§ 24 Τοὺς μὲν δὴ ἵππεας ἐδέξαντο οἱ Πέρσαι ἐπεὶ δ' ἄμα πάντα τὰ δεινὰ παρῆν, ἔνεκλιναν, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθὺς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δ' ἄλλοι ἔφευγον. Οἱ δ' Ἕλληνες ἐπακολουθοῦντες αἴροῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν πελτασταί, ὥσπερ εἰκός, εἰς ἀρπαγὴν ἐτράποντο· ὁ δ' Ἀγησίλαος κύκλῳ πάντα καὶ φίλια καὶ πολέμια περιεστρατοπεδεύσατο. Καὶ ἄλλα τε πολλὰ χρήματα ἐλήφθη, ἢ ηὗρε πλέον ἡ ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ αἱ κάμηλοι δὲ τότε ἐλήφθησαν, ἃς Ἀγησίλαος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπήγαγεν.

12. Θανάτωσις τοῦ Τισσαφέροντος. Ἀνάθεσις εἰς τὸν Ἀγησίλαον καὶ τῆς κατὰ θάλασσαν ἀρχῆς.

(4, 25–29)

§ 25-26 "Οτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέροντος ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὃν· ὥστε ἥτιῶντο οἱ Πέρσαι προδεδόσθαι ὑπ' αὐτοῦ. Γνοὺς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Περσῶν βασιλεὺς Τισσαφέροντην αἴτιον εἶνατ τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας ἀποτέμνει αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. Τοῦτο δὲ ποιήσας ὁ Τιθραύστης πέμπει πρὸς τὸν Ἀγησίλαον πρέσβεις λέγοντας· «Ω Ἀγησίλαε, ὃ μὲν αἴτιος τῶν πραγμάτων καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν ἔχει τὴν δίκην· βασιλεὺς δὲ ἀξιοῖ σὲ μὲν ἀποπλεῖν οἴκαδε, τὰς δὲ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις αὐτονόμους οὔσας τὸν ἀρχαῖον δασμὸν αὐτῷ ἀποφέρειν.» Αποκριναμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου, ὅτι οὐκ ἂν ποιήσειε ταῦτα ἄνευ τῶν οἴκων τελῶν, «Σὺ δ' ἄλλα, ἔως ἂν πύθῃ τὰ παρὰ τῆς πόλεως, μεταχώρησον», ἔφη, «εἰς τὴν Φαρναβάζου, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ τὸν σὸν ἔχθρὸν τετιμώρημαι». «Ἐως

ἄν τοίνυν», ἔφη δὲ Ἀγησίλαος, «ἐκεῖσε πορεύωμαι, δίδου δὴ τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια». Ἐκείνῳ μὲν δὴ δὲ Τιθραύστης δίδωσι τριάκοντα τάλαντα· δὲ λαβὼν ἦει ἐπὶ τὴν Φαρναβάζου Φρυγίαν.

"Οντι δέ αὐτῷ ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ὑπὲρ Κύμης ἔρχεται ἀπὸ § 27 - 29 τῶν οἴκοι τελῶν ἄρχειν καὶ τοῦ ναυτικοῦ, ὅπως γιγνώσκοι, καὶ καταστήσασθαι ναύαρχον ὄντινα αὐτὸς βούλοιτο. Τοῦτο δέ ἐποίησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοιῷδε λογισμῷ, ὡς, εἰ δὲ αὐτὸς ἀμφοτέρων ἄρχοι, τό τε πεζὸν πολὺ ἄγιον χρόνον εἶναι, καθ' ἐν οὔσης τῆς ἴσχύος ἀμφοτέροις, τό τε ναυτικόν, ἐπιφανόμενου τοῦ πεζοῦ, ἔνθα δέοι. Ἀκούσας δὲ ταῦτα δὲ Ἀγησίλαος πρῶτον μὲν ταῖς πόλεσι παρῆγγειλε ταῖς ἐν ταῖς νήσοις καὶ ταῖς ἐπιμαλαττιδίοις τριήρεις ποιεῖσθαι, ὅπόσας ἐκάστη βούλοιτο τῶν πόλεων. Καὶ ἐγένοντο καιναί, ἐξ ὧν αἱ τε πόλεις ἐπηγγείλαντο καὶ οἱ ἴδιωται ἐποιοῦντο χαρίζεσθαι βουλόμενοι, ὡς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Πείσανδρον δὲ τὸν τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν ναύαρχον κατέστησε, φιλότιμον μὲν καὶ ἐρωμένον τὴν ψυχήν, ἀπειρότερον δὲ τοῦ παρασκευάζεσθαι ὡς δεῖ. Καὶ Πείσανδρος μὲν ἀπελθὼν τὰ ναυτικὰ ἐπραττεν. Ο δέ Ἀγησίλαος, ὥσπερ ὥρμησεν, ἐπὶ τὴν Φρυγίαν ἐπορεύετο.

13. Συνασπισμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι πόλεων κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων.

(5, 1-2)

"Οἱ μέντοι Τιθραύστης, καταμαθεῖν δοκῶν τὸν Ἀγησίλαον καταφρονοῦντα τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ οὐδαμῆ διανοούμενον ἀπιέναι ἐκ τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλπίδας ἔχοντα μεγάλας αἰρήσειν βασιλέα, ἀπορῶν, τί χρῶτο τοῖς πράγμασι, πέμπει Τιμοκράτην τὸν Ρόδιον εἰς Ἑλλάδα, δοὺς χρυσίον εἰς πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ κελεύει πειρᾶ-

σθαι πιστὰ τὰ μέγιστα λαμβάνοντα διδόναι τοῖς προεστηκόσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐφ' ὃτε πόλεμον ἔξοισειν πρὸς Λακεδαιμονίους. Ἐκεῖνος δ' ἐλθὼν δίδωσιν ἐν Θήβαις μὲν Ἀνδροκλείδᾳ τε καὶ Ἰσμηνίᾳ καὶ Γαλαξειδώρῳ, ἐν Κορίνθῳ δὲ Τιμολάῳ τε καὶ Πολυάνθει, ἐν Ἀργεί δὲ Κύλωνί τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ οὖ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσίου ὅμως πρόθυμοι ἥσαν εἰς τὸν πόλεμον. Οἱ μὲν δὴ δεξάμενοι τὰ χρήματα εἰς τὰς οἰκείας πόλεις διέβαλλον τοὺς Λακεδαιμονίους· ἐπεὶ δὲ ταύτας εἰς μῆσος αὐτῶν προήγαγον, συνίστασαν καὶ τὰς μεγίστας πόλεις πρὸς ἀλλήλας.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Α. ΛΗΞΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣ Μ. ΑΣΙΑΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ

14. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Φρυγίαν. Συνάντησις αὐτοῦ μετὰ τοῦ Φαρναβάζου.

(1, 1-3, 15-39, 41)

Ο δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἀφίκετο ὅμα μετοπώρῳ εἰς τὴν τοῦ § 1-3 Φαρναβάζου Φρυγίαν, τὴν μὲν χώραν ἔκαε καὶ ἐπόρθει, πόλεις δὲ τὰς μὲν βίᾳ, τὰς δ' ἔκούσας προσελάμβανε. Λέγοντος δὲ τοῦ Σπιθοιδάτου, ὡς, εἰ ἔλθοι, πρὸς τὴν Παφλαγονίαν σὺν αὐτῷ, "Οτυν, τὸν τῶν Παφλαγόνων βασιλέα, καὶ εἰς λόγους ἄξοι καὶ σύμμαχον ποιήσοι, προθύμως ἐπορεύετο, πάλαι τούτου ἐπιθυμῶν, τοῦ ἀφιστάναι τι ἔθνος ἀπὸ βασιλέως. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς τὴν Παφλαγονίαν, ἥλθεν "Οτυς καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο· καὶ γὰρ καλούμενος ὑπὸ βασιλέως οὐκ ἀνεβεβήκει. Πείσαντος δὲ τοῦ Σπιθοιδάτου κατέλιπε τῷ Ἀγησίλᾳφ "Οτυς χιλίους μὲν ἵππεας, δισχιλίους δὲ πελταστάς.

Μετὰ δὲ ταῦτα δὲ Ἀγησίλαος ἐπὶ Δασκυλείου ἀπεπορεύ- § 15-16 ετο, ἔνθα καὶ τὰ βασίλεια ἦν Φαρναβάζῳ καὶ κῶμαι περὶ αὐτὰ πολλαὶ καὶ μεγάλαι καὶ ἄφθονα ἔχουσαι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ θῆραι αἱ μὲν ἐν περιειργμένοις παραδείσοις, αἱ δὲ καὶ ἐν ἀναπεπταμένοις τόποις, πάγκαλαι. Παρέρρει δὲ καὶ ποταμὸς παντοδαπῶν ἱχθύων πλήρης. Ἡν δὲ καὶ τὰ πτηνὰ ἄφθονα τοῖς δρνιθεῦσαι δυναμένοις. Ἐνταῦθα μὲν δὴ διεχείμαζε, καὶ αὐτόθεν καὶ σὺν προνομαῖς τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ λαμβάνων.

Καταφρονητικῶς δέ ποτε καὶ ἀφυλάκτως διὰ τὸ μηδὲν § 17-19

πρότερον ἐσφάλθαι λαμβανόντων τῶν στρατιωτῶν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπέτυχεν αὐτοῖς ὁ Φαρνάβαζος κατὰ τὸ πεδίον ἐσπαρμένοις, ἄρματα μὲν ἔχων δύο δρεπανηφόρα, ἵπτεας δὲ ὡς τετρακοσίους. Οἱ δ' Ἑλληνες ὡς εἶδον αὐτὸν προσελαύνοντα, συνέδραμον ὡς εἰς ἐπτακοσίους· ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ προστησάμενος τὰ ἄρματα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἵπτεῦσιν ὅπισθεν γενόμενος ἐλαύνειν εἰς αὐτοὺς ἐκέλευσεν. Ὡς δὲ τὰ ἄρματα ἐμβαλόντα διεσκέδασε τὸ ἀθρόον, ταχὺ οἱ ἵπτεις κατέβαλον ὡς εἰς ἑκατὸν ἀνθρώπους, οἱ δ' ἄλλοι κατέψυγον πρὸς Ἀγησίλαιον· ἐγγὺς γὰρ ἔτυχε σὺν τοῖς δοπλίταις ὥν.

§ 20-21 Ἐκ δὲ τούτου τρίτη ἡ τετάρτη ἡμέρᾳ αἰσθάνεται ὁ Σπιθριδάτης τὸν Φαρνάβαζον ἐν Κανῇ κώμῃ μεγάλῃ στρατοπεδευόμενον, ἀπέχοντα στάδια ὡς ἔξήκοντα καὶ ἑκατόν, καὶ εὐθὺς λέγει πρὸς τὸν Ἡριππίδαν. Καὶ ὁ Ἡριππίδας, ἐπιθυμῶν λαμπρὸν τι ἐργάσασθαι, αἴτε τὸν Ἀγησίλαιον δοπλίτας τε εἰς δισχιλίους καὶ πελταστὰς ἄλλους τοσούτους καὶ ἵπτεας τούς τε Σπιθριδάτου καὶ τοὺς Παφλαγόνας καὶ τῶν Ἑλλήνων δοπόσους πείσειεν.

§ 22-25 Ἐπεὶ δὲ ὑπέσχετο αὐτῷ, ἐθύετο. Καὶ ἂμα δεῖλη καλλιεργούμενος κατέλυσε τὴν θυσίαν. Ἐκ δὲ τούτου δειπνήσαντας παρῆγγειλε παρεῖναι πρόσθεν τοῦ στρατοπέδου. Σκότους δὲ γενομένου οὐδ' οἱ ἡμίσεις ἑκάστων ἐξῆλθον. Ὁπως δὲ μή, εἰ ἀποτρέποιτο, καταγελῶν αὐτοῦ οἱ ἄλλοι τριάκοντα, ἐπορεύετο σὺν τῇ δυνάμει, ἦν εἰχεν. Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐπιπεσὼν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ, τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν δοντων πολλοὶ ἔπεσον, αὐτοὶ δὲ διαφεύγουσι· τὸ δὲ στρατόπεδον ἀλίσκεται, καὶ πολλὰ μὲν ἐπτάρματα καὶ ἄλλα δὴ οἴα Φαρναβάζου κτήματα, πρὸς δὲ τούτοις σκεύη πολλὰ καὶ ὑποζύγια σκευοφόρα. Διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι μή, εἴ που κατασταίη, κυκλωθεὶς πολιορκοῖτο, ἄλλοτε ἄλλῃ τῆς χώρας ἀπήει, ὕσπερ οἱ νομάδες, καὶ μάλα ἀφανίζων τὰς στρατοπεδεύσεις.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ληφθέντα χρήματα ἀπήγαγον οἵ τε Παφλα- § 26 - 28 γόνες καὶ ὁ Σπιθριδάτης, ὑποστήσας Ἡριπίδας ταξιάρχους καὶ λοχαγοὺς ἀφείλετο ἄπαντα τόν τε Σπιθριδάτην καὶ τοὺς Παφλαγόνας, ἵνα δὴ πολλὰ ἀπαγάγοι τὰ αἰχμάλωτα τοῖς λα- φυροπώλαις. Ἐκεῖνοι μέντοι ταῦτα παθόντες οὐκ ἦνεγκαν, ἀλλ' ὡς ἀδικηθέντες καὶ ἀτιμασθέντες νυκτὸς συσκευασάμε- νοι ὅχοντο ἀπιόντες εἰς Σάρδεις πρὸς Ἀριαῖον, πιστεύσαν- τες, ὅτι καὶ ὁ Ἀριαῖος ἀποστὰς βασιλέως ἐπολέμησεν αὐτῷ. Ἀγησιλάφ μὲν δὴ τῆς ἀπολείψεως τοῦ Σπιθριδάτου καὶ τοῦ Μεγαβάτου καὶ τῶν Παφλαγόνων οὐδὲν ἐγένετο βαρύτερον ἐν τῇ στρατείᾳ.

Ἡν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, δος καὶ Φαρναβάζῳ § 29 - 31 ἐτύγχανεν ἐκ παλαιοῦ ἔνεος ὧν καὶ Ἀγησιλάφ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἔξενώθη. Οὗτος οὖν εἶπε πρὸς τὸν Ἀγησίλαον, ὡς οἴοιτο συναγαγεῖν αὐτῷ ὃν εἰς λόγους περὶ φιλίας Φαρνάβα- ζον. Ὡς δ' ἤκουσεν αὐτοῦ, σπονδὰς λαβὼν καὶ δεξιὰν παρῆν ἄγων τὸν Φαρνάβαζον εἰς συγκείμενον χωρίον, ἔνθα δὴ Ἀγη- σίλαος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τριάκοντα χαμαὶ ἐν πόᾳ τινὶ κατα- κείμενοι ἀνέμενον· δὲ Φαρνάβαζος ἤκεν ἔχων στολὴν πολλοῦ χρυσοῦ ἀξίαν. Ὅποιιθέντων δὲ αὐτῷ τῶν θεραπόντων ὁπτά, ἐφ' ὃν καθίζουσιν οἱ Πέρσαι μαλακῶς, ἥσχύνθη ἐντρυφῆσαι, δρῶν τοῦ Ἀγησιλάου τὴν φαυλότητα· κατεκλίθη οὖν καὶ αὐ- τός, ὥσπερ εἶχε, χαμαὶ. Καὶ πρῶτα μὲν ἀλλήλους χαίρειν προσ- εῖπον ἔπειτα τὴν δεξιὰν προτείναντος τοῦ Φαρναβάζου ἀντι- προύτεινε καὶ ὁ Ἀγησίλαος.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἥρξατο τοῦ λόγου δος Φαρνάβαζος· καὶ γὰρ § 32 - 33 ἦν πρεσβύτερος· « Ὡς Ἀγησίλας καὶ πάντες οἱ παρόντες Λακε- δαιμόνιοι, ἐγὼ ὑμῖν, δτε τοῖς Ἀθηναίοις ἐπολεμεῖτε, φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην, καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν τὸ ὑμέτερον χρή- ματα παρέχων ἰσχυρὸν ἐποίουν, ἐν δὲ τῇ γῇ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἵππου μαχόμενος μεθ' ὑμῶν εἰς τὴν θάλατταν κατεδίωκον

τοὺς πολεμίους, καὶ διπλοῦν, ὥσπερ Τισσαφέροντος, οὐδὲν πώποτέ μου οὕτε ποιήσαντος οὗτ' εἰπόντος πρὸς ὑμᾶς ἔχοιτ' ἄν κατηγορῆσαι. Τοιοῦτος δὲ γενόμενος νῦν οὕτω διάκειμαι ὑφ' ὑμῶν, ὃς οὐδὲ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἐμαυτοῦ χώρᾳ, εἰ μή τι, ὃν ἀν ὑμεῖς λίπητε, συλλέξομαι, ὥσπερ τὰ θηρία. "Α δέ μοι ὁ πατὴρ καὶ οἰκήματα καλὰ καὶ παραδείσους καὶ δένδρων καὶ θηρίων μεστοὺς κατέλιπεν, ἐφ' οὓς ηὑφραινόμην, ταῦτα πάντα δρῶ τὰ μὲν κατακεκομένα, τὰ δὲ κατακεκαυμένα. Εἰ οὖν ἐγὼ μὴ γιγνώσκω μήτε τὰ δσια μήτε τὰ δίκαια, ὑμεῖς δὲ διδάξατέ με, δπως ταῦτ' ἔστιν ἀνδρῶν ἐπισταμένων χάριτας ἀποδιδόναι ».

§ 34 - 36   'Ο μὲν ταῦτ' εἶπεν· οἱ δὲ τριάκοντα πάντες μὲν ἐπησχύνθησαν αὐτὸν καὶ ἐσιώπων· δ δὲ 'Αγησίλαος χρόνῳ ποτὲ εἶπεν· «'Αλλ' οἶμαι μέν σε, ὁ Φαρνάβαζε, εἰδέναι, ὅτι καὶ ἐν ταῖς 'Ελληνικαῖς πόλεσι ξένοι ἀλλήλοις γίγνονται ἀνθρώποι. Οὗτοι δέ, ὅταν αἱ πόλεις πολέμιαι γένωνται, σὺν ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἔξενωμένοις πολεμοῦσι καί, ἀν οὕτω τύχωσιν, ἔστιν δτε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. Καὶ ἡμεῖς οὖν νῦν βασιλεῖ τῷ ὑμετέρῳ πολεμοῦντες πάντα ἡναγκάσμεθα τὰ ἐκείνου πολέμια νομίζειν· σοὶ γε μέντοι φίλοι γενέσθαι περὶ παντὸς ἀν ποιησαίμεθα. Καὶ εἰ μὲν ἀλλάξασθαί σε ἔδει ἀντὶ δεσπότου βασιλέως ἡμᾶς δεσπότας, οὐκ ἀν ἐγωγέ σοι συνεβούλευον· νῦν δὲ ἔξεστί σοι μεθ' ἡμῶν γενομένῳ μηδένα προσκυνοῦντα μηδὲ δεσπότην ἔχοντα ζῆν καρπούμενον τὰ σαυτοῦ. Καίτοι ἐλεύθερον εἶναι ἐγὼ μὲν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χρημάτων· οὐδὲ μέντοι τοῦτό σε κελεύομεν, πένητα μέν, ἐλεύθερον δ' εἶναι, ἀλλ' ἡμῖν συμμάχοις χρώμενον αὔξειν μὴ τὴν βασιλέως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀρχήν, τοὺς νῦν διμοδούλους σοι καταστρεφόμενον, ὃστε σοὺς ὑπηκόους εἶναι. Καίτοι, εἰ ἀμα ἐλεύθερός τ' εἴης καὶ πλούσιος γένοιο, τίνος ἀν δέοις μὴ οὐχὶ πάμπαν εὐδαίμων εἶναι; »

«Ούκουν», ἔφη δὲ Φαρνάβαζος, «ἀπλῶς ὑμῖν ἀποκρίνωμαι, § 37
ἄπερ ποιήσω;» «Πρέπει γοῦν σοι». «Ἐγὼ τοίνυν», ἔφη,
«ἔὰν βασιλεὺς ἄλλον μὲν στρατηγὸν πέμπῃ, ἐμὲ δὲ ὑπῆκοον
ἔκείνου τάττῃ, βουλήσομαι ὑμῖν καὶ φίλος καὶ σύμμαχος εἴ-
ναι· ἔὰν μέντοι μοι τὴν ἀρχὴν προστάττῃ, (τοιοῦτόν τι, ὡς
ἔοικε, φιλοτιμία ἔστιν), εὖ χρὴ εἰδέναι, δτι πολεμήσω ὑμῖν,
ὡς ἂν δύνωμαι ἄριστα».

Ἀκούσας ταῦτα δὲ Ἀγησίλαος ἐλάβετο τῆς χειρὸς αὐτοῦ § 38
καὶ εἶπεν· «Εἴθ’, ὃ λῦστε, τοιοῦτος ὁν φίλος ἡμῖν γένοιο. “Ἐν
δ’ οὖν ἐπίστω, δτι νῦν τε ἄπειμι, ὡς ἂν δύνωμαι τάχιστα, ἐκ
τῆς σῆς χώρας, τοῦ τε λοιποῦ, καὶ πόλεμος ἦ, ἔως ἂν ἐπ’ ἄλ-
λον ἔχωμεν στρατεύεσθαι, σοῦ τε καὶ τῶν σῶν ἀφεξόμεθα».

Τούτων δὲ λεχθέντων διέλυσε τὴν σύνοδον. Καὶ δὲ μὲν § 39 - 40
Φαρνάβαζος ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἀπήγει, δὲ ἐκ τῆς Παρα-
πίτας υἱὸς αὐτοῦ, καλὸς ὁν, ὑπολειφθεὶς καὶ προσδραμὼν
«Ξένον σε», ἔφη, «ὦ Ἀγησίλαε, ποιοῦμαι». «Ἐγὼ δέ γε δέ-
χομαι». «Μέμνησο τοίνυν», ἔφη. Καὶ εὐθὺς τὸ παλτόν, (εἶχε
δὲ καλόν), ἔδωκε τῷ Ἀγησίλᾳ. Ο δὲ δεξάμενος, φάλαρα
ἔχοντος περὶ τῷ ἵππῳ Ἰδαίου τοῦ γραφέως πάγκαλα περιε-
λῶν ἀντέδωκεν αὐτῷ. Τότε μὲν οὖν δὲ παῖς ἀναπηδήσας ἐπὶ
τὸν ἵππον μετεδίωκε τὸν πατέρα.

Καὶ τότε δή, ὥσπερ εἶπε πρὸς τὸν Φαρνάβαζον, εὐθὺς § 41
ἀπεπορεύετο ἐκ τῆς χώρας· σχεδὸν δὲ καὶ ἔαρ ἥδη ὑπέφαινεν.
Ἄφικόμενος δὲ εἰς Θήβης πεδίον κατεστρατοπεδεύσατο περὶ
τὸ τῆς Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν, καὶ ἐκεῖ, πρὸς ὃ εἶχε,
συνέλεγε πανταχόθεν παμπληθὲς στράτευμα. Παρεσκευάζετο
γὰρ πορευόμενος, ὡς δύναιτο, ἀνωτάτῳ, νομίζων, διπόσα
δπισθεν ποιήσαιτο ἔθνη, πάντα ἀποστήσειν βασιλέως.

15. Ἀνάκλησις τοῦ Ἀγησιλάου ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας.

(2, 1-8)

§ 1-2 Ἐπεὶ σαφῶς ἥσθιοντο τά τε χρήματα ἔληλυθότα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς μεγίστας πόλεις συνεστηκούσιας ἐπὶ πολέμῳ πρὸς ἑαυτούς, ἐν κινδύνῳ τε τὴν πόλιν ἐνόμισαν καὶ στρατεύειν ἀναγκαῖον ἥγήσαντο εἶναι. Καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα παρεσκευάζοντο, εὔθὺς δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Ἀγησίλαον πέμπουσιν Ἐπικυδίδαν. Ὁ δὲ ἐπεὶ ἀφίκετο, τά τε ἄλλα διηγεῖτο, ὡς ἔχοι, καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν ὡς τάχιστα τῇ πατρίδι.

§ 3-4 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἤκουσε, χαλεπῶς μὲν ἥνεγκεν ἐνθυμούμενος, καὶ οἴων τιμῶν καὶ οἴων ἐλπίδων ἀποστεροῖτο, δῆμος δὲ συγκαλέσας τὸν συμμάχους ἐδήλωσε τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως παραγγελλόμενα, καὶ εἶπεν, ὅτι ἀναγκαῖον εἴη βοηθεῖν τῇ πατρίδι· «ἐὰν μέντοι ἐκεῖνα καλῶς γένηται, εὖ ἐπίστασθε», ἔφη, «ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν, ἀλλὰ πάλιν παρέσομαι πράξων, ὃν ὑμεῖς δεῖσθε». Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα πολλοὶ μὲν ἐδάκρυσαν, πάντες δὲ ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου τῇ Λακαδαίμονι. Εἰ δὲ καλῶς τάκεī γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἤκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Καὶ οἱ μὲν δὴ συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες.

§ 5-6 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ κατέλιπεν Εὗξενον ἀρμοστὴν καὶ φρουροὺς παρ' αὐτῷ οὐκ ἔλαττον τετρακισχιλίων, ἵνα δύναιτο διασώζειν τὰς πόλεις· αὐτὸς δὲ ὁρῶν, ὅτι πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένειν ἐπεθύμουν μᾶλλον ἢ ἐφ' Ἑλληνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὡς βελτίστους καὶ πλείστους ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἀθλα προύθηκε ταῖς πόλεσιν, ἥτις ἀριστον στράτευμα πέμποι, καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον ἔχων στρατεύοιτο καὶ ὅπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ πελταστῶν προεῖπε δὲ καὶ τοῖς ἱππάρχοις, ὅστις

εὐιπποτάτην καὶ εὐοπλοτάτην τάξιν παρέχοιτο, ώς καὶ τούτοις νικητήριον δώσων. Τὴν δὲ κρίσιν ἔφη ποιήσειν, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐν Χερρονήσῳ, ὅπως εὖ εἰδείησαν, ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν.

⁷ Ήν δὲ τὰ ἄθλα τὰ μὲν πλεῖστα ὅπλα ἐκπεπονημένα εἰς § 7 κόσμον καὶ ὀπλιτικὰ καὶ ἵππικά· ἦσαν δὲ καὶ στέφανοι χρυσοί. Τὰ δὲ πάντα ἄθλα οὐκ ἔλαττον ἐγένοντο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων. Τοσούτων μέντοι ἀναλωθέντων, παμπόλλων χρημάτων ὅπλα εἰς τὴν στρατιὰν κατεσκευάσθη.

⁸ Επεὶ δὲ διέβη τὸν Ἐλλήσποντον, κριταὶ κατέστησαν Λα- § 8 κεδαιμονίων μὲν Μένασκος καὶ Ἡριπίδας καὶ Ὅρσιππος, τῶν δὲ συμμάχων εἰς ἀπὸ πόλεως. Καὶ Ἀγησίλαος μὲν ἐπεὶ τὴν κρίσιν ἐποίησεν, ἔχων τὸ στράτευμα ἐπορεύετο τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἦνπερ βασιλεύς, ὅτε ἐπὶ Ἐλλάδα ἐστράτευεν.

B. ΟΙ ΝΕΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

(Ο ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΣ "Η ΒΟΙΩΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ")

16. Ἡ ἐν Νεμέᾳ μάχη (394 π. Χ.)

(2, 9-15, 18-23)

Ἐν δὲ τούτῳ οἱ μὲν ἔφοροι φρουρὰν ἔφηναν· ἥ δὲ πόλις, § 9-12 ἐπεὶ Ἀγησίπολις παῖς ἔτι ἦν, Ἄριστόδημον, τοῦ γένους ὅντα καὶ πρόδικον τοῦ παιδός, ἡγείσθαι τῇ στρατιᾷ ἐκέλευον. Ἐπεὶ δ' ἔξῆσαν μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι, συνειλεγμένοι δ' ἦσαν οἱ ἐναντίοι, συνελθόντες ἐβούλευόντο, πῶς ἀν τὴν μάχην συμφορώτατα σφίσιν αὐτοῖς ποιήσαιντο. Τιμόλαος μὲν Κορίνθιος ἔλεξεν· «Ἄλλ' ἐμοὶ δοκεῖ», ἔφη, «ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, τοιούτον εἶναι τὸ τῶν Λακεδαιμονίων πρᾶγμα, οἴονπερ τὸ τῶν ποταμῶν. Οἵ τε γὰρ ποταμοὶ πρὸς μὲν ταῖς πηγαῖς οὐ μεγά-

λοι εἰσὶν ἀλλ' εὐδιάβατοι, δσῳ δ' ἄν πορρωτέρῳ γένωνται, ἐπειμβάλλοντες ἔτεροι ποταμοὶ τοσούτῳ ἵσχυρότερον αὐτῶν τὸ δέεῦμα ποιοῦσι, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὥσαύτως, ἔνθεν μὲν ἔξερχονται, αὐτοὶ μόνοι εἰσί, προϊόντες δὲ καὶ παραλαμβάνοντες τὰς πόλεις πλείστης τε καὶ δυσμαχώτεροι γίγνονται. ‘Ορῶ δ' ἔγωγε», ἔφη, «καὶ δόποσοι σφῆκας ἔξαιρεῖν βούλονται, ἐὰν μὲν ἐκθέοντας τοὺς σφῆκας πειρῶνται θηρᾶν, ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους· ἐὰν δ' ἔτι ἔνδον δητῶν τὸ πῦρ προσφέρωσι, πάσχοντας μὲν οὐδέν, χειρουρμένους δὲ τοὺς σφῆκας. Ταῦτ' οὖν ἐνθυμούμενος ἡγοῦμαι κράτιστον εἶναι μάλιστα μὲν ἐν αὐτῇ, εἰ δὲ μῆ, δτι ἔγγύτατα τῆς Λακεδαιμονίους τὴν μάχην ποιεῖσθαι». Δρόσαντος δ' εῦ λέγειν αὐτοῦ ἐψηφίσαντο ταῦτα.

§ 13 - 15   'Ἐν ᾧ δὲ περὶ ἡγεμονίας τε διεπράττοντο καὶ διωμολογοῦντο, εἰς δόποσους δέοι τάττεσθαι πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως μὴ λίαν βαθείας τὰς φάλαγγας ποιούμεναι αἱ πόλεις κύκλωσιν τοῖς πολεμίοις παρέχοιεν, ἐν τούτῳ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ δὴ Τεγεάτας παρειληφότες καὶ Μαντινέας ἔξησαν τὴν ἀμφίαλον. Καὶ πορευόμενοι, σχεδόν τι ἁμαρτίας οἱ μὲν περὶ τοὺς Κορινθίους ἐν τῇ Νεμέᾳ ἤσαν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐν τῷ Σικυῶνι. Ἐμβαλόντων δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν Ἐπιεικίαν, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν ὑπερδεξίων βάλλοντες αὐτοὺς καὶ τοξεύοντες μάλα κακῶς ἐποίουν οἱ γυμνῆτες τῶν ἀντιπάλων· δῶς δὲ κατέβησαν ἐπὶ θάλατταν, ταύτῃ προῆσαν διὰ τοῦ πεδίου, τέμνοντες καὶ κάοντες τὴν χώραν· καὶ οἱ ἔτεροι μέντοι ἐπελθόντες κατεστρατοπεδεύσαντο, ἔμπροσθεν ποιησάμενοι τὴν χαράδραν· ἐπεὶ δὲ προϊόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκέτι δέκα στάδια ἀπειχον τῶν πολεμίων, κάκεῖνοι αὐτοῦ στρατοπεδευσάμενοι ἡσυχίαν εἶχον.

§ 18   Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἔως μὲν τὸ εὐώνυμον εἶχον, οὐδέν τι κατήπειγον τὴν μάχην συνάπτειν· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κατὰ Λακεδαιμονίους ἐγένοντο, αὐτοὶ δὲ τὸ δεξιὸν ἔσχον καὶ κατ'

Ἄχαιοὺς ἀντετάχθησαν, εὐθὺς τά τε ἰερὰ καλὰ ἔφασαν εἶναι καὶ παρήγγειλαν παρασκευάζεσθαι ὡς μάχης ἐσομένης· καὶ πρῶτον μέν, ἀμελήσαντες τοῦ εἰς ἑκκαίδεκα, βαθεῖαν παντελῆς ἐποιήσαντο τὴν φάλαγγα, ἔτι δὲ καὶ ἥγον ἐπὶ τὰ δεξιά, ὅπως ὑπερέχοιεν τῷ κέρατι τῶν πολεμίων. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ἵνα μὴ διασπασθείσαν, ἐπηκολούθουν, καίπερ γιγνώσκοντες, ὅτι κίνδυνος εἴη κυκλωθῆναι.

Τέως μὲν οὖν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἦσθάνοντο προσι- § 19 ὄντων τῶν πολεμίων· καὶ γὰρ ἦν λάσιον τὸ χωρίον· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν, τότε δὴ ἔγνωσαν, καὶ εὐθὺς ἀντιπαρήγγειλαν ἀπαντας διασκευάζεσθαι ὡς εἰς μάχην. Ἐπεὶ δὲ συνετάχθησαν, ὡς ἕκάστους οἱ ἔνεναγοὶ ἔταξαν, παρηγγύησαν μὲν ἀκολουθεῖν τῷ ἥγονυμένῳ, ἥγον δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τὰ δεξιά, καὶ οὕτω πολὺ ὑπερέτεινον τὸ κέρας, ὥστε τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν ἔξ φυλαὶ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐγένοντο, αἱ δὲ τέτταρες κατὰ Τεγεάτας.

Οὐκέτι δὲ στάδιον ἀπεχόντων, σφαγιασάμενοι οἱ Λακε- § 20 - 22 δαιμόνιοι τῇ Ἀγροτέᾳ, ὥσπερ νομίζεται, τὴν χίμαιραν, ἥγονυντο ἐπὶ τοὺς ἐναντίους, τὸ ὑπερέχον ἐπικάμψαντες εἰς κύκλωσιν. Ἐπεὶ δὲ συνέμειξαν, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι πάντες οἱ τῶν Λακεδαιμονίων ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, Πελλήνες δὲ κατὰ Θεσπιέας γενόμενοι ἐμάχοντό τε καὶ ἐν χώρᾳ ἐπιπτον ἐκατέρων. Αὐτοὶ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅσον τε κατέσχον τῶν Ἀθηναίων, ἐκράτησαν, καὶ κυκλωσάμενοι τῷ ὑπερέχοντι πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν, καὶ ἄτε δὴ ἀπαθεῖς ὄντες, συντεταγμένοι ἐπορεύοντο· καὶ τὰς μὲν τέτταρας φυλὰς τῶν Ἀθηναίων, πρὸν ἐκ τῆς διώξεως ἐπαναχωρῆσαι, παρῆλθον, ὥστε οὓς ἀπέθανον αὐτῶν πλὴν εἴ τις ἐν τῇ συμβολῇ ὑπὸ Τεγεατῶν τοῖς δ' Ἀργείοις ἐπιτυγχάνουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀναχωροῦσι, καὶ μέλλοντος τοῦ πρῶτου πολεμάρχου ἐκ τοῦ ἐναντίου συμβάλλειν αὐτοῖς, λέγεται ἄρα τις ἀναβοῆσαι ἀφεῖναι

τοὺς πρώτους. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, παραθέοντας δὴ παιόντες εἰς τὰ γυμνὰ πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν. Ἐπελάβοντο δὲ καὶ Κορινθίων ἀναχωρούντων. Ἔτι δ' ἐπέτυχον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τῶν Θηβαίων τισὶν ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς διώξεως καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς αὐτῶν.

§ 23 Τούτων δὲ γενομένων, οἱ ἡττώμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἔφευγον πρὸς τὰ τείχη· ἔπειτα δ' εἰδξάντων Κορινθίων πάλιν κατεσκήνησαν εἰς τὸ ἀρχαῖον στρατόπεδον. Λακεδαιμόνιοι δ' αὖ ἐπαναχωρήσαντες, ἔνθα τὸ πρῶτον τοῖς πολεμίοις συνέμειξαν, ἐστήσαντο τρόπαιον. Καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ μάχη οὗτως ἐγένετο.

17. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Βοιωτίαν. Ἡ ἐν Κορωνείᾳ μάχη (394 π. Χ.)

(3, 1–23)

§ 1-2 Ὁ δ' Ἀγησίλαος σπεύδων μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐβοήθει· ὅντι δ' αὐτῷ ἐν Ἀμφιπόλει ἀγγέλλει Δερκυλίδας, ὅτι νικῶντες αὖ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτῶν μὲν τεθνάναι ὀκτώ, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς· ἐδήλου δέ, ὅτι καὶ τῶν συμμάχων οὐκ ὀλίγοι πεπτωκότες εἴλεν. Ἐρομένου δὲ τοῦ Ἀγησίλαου· « Ἄρ τοι, ὃν Δερκυλίδα, ἐν καιρῷ γένοιτο, εἰ αἱ συμπέμπουσαι πόλεις ἡμῖν τοὺς στρατιώτας τὴν νίκην ὡς τάχιστα πύθοιντο; » ἀπεκρίνατο δὴ ὁ Δερκυλίδας· « Εὔθυμοτέρους γοῦν εἰκὸς ταῦτ' ἀκούσαντας εἴναι ». « Οὐκοῦν σύ, ἐπεὶ παρεγένου, κάλλιστ' ἄν ἀπαγγείλαις; » δὲ ἀσμενος ἀκούσας, (καὶ γὰρ ἀεὶ φιλαπόδημος ἦν), εἶπεν· « Εἰ σὺ τάττεις ». « Ἄλλὰ τάττω », ἔφη, καὶ « προσαπαγγέλλειν κελεύω, ὅτι, ἐὰν καὶ τάδε εὗ γέγενηται, πάλιν παρεσόμεθα, ὥσπερ καὶ ἔφαμεν ».

§ 3 Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας ἐφ' Ἑλλησπόντου πρῶτον ἐπορεύετο· δὲ δ' Ἀγησίλαος διαλλάξας Μακεδονίαν εἰς Θετταλίαν ἀφίκετο. Λαρισαῖοι μὲν οὖν καὶ Κραννώνιοι καὶ Σκουτουσ-

σαῖοι καὶ Φαρσάλιοι, σύμμαχοι δῆτες Βοιωτοῖς, καὶ πάντες δὲ Θετταλοί, πλὴν ὅσοι αὐτῶν φυγάδες τότ' ἐτύγχανον, ἐκακούργουν αὐτὸν ἐπακολουθοῦντες.

‘Ο δὲ τέως μὲν ᾧγεν ἐν πλαισίῳ τὸ στράτευμα, τοὺς ἡμί- § 4-5 σεις μὲν ἔμποροσθεν, τοὺς ἡμίσεις δ’ ἐπ’ οὐρῷ ἔχων τῶν ἵππεων. Ἐπεὶ δ’ ἐκώλυον τῆς πορείας οἱ Θετταλοὶ ἐπελαύνοντες τοῖς ὅπισθεν, παραπέμπει ἐπ’ οὐρὰν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ στόματος ἵππικὸν πλὴν τῶν περὶ αὐτόν. Ως δὲ παρετάξαντο ἄλλήλοις, οἱ μὲν Θετταλοὶ νομίσαντες οὐκ ἐν καλῷ εἶναι πρὸς τοὺς διπλίτας ἱππομαχεῖν, στρέψαντες βάδην ἀπεχώρουν, οἱ δὲ μάλα σωφρόνως ἐπηκολούθουν.

Γνοὺς δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἂν ἑκάτεροι ἡμάρτανον, πέμπει § 6-8 τοὺς περὶ αὐτὸν μάλα εὐρώστους ἵππεας καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις παραγγέλλειν καὶ αὐτοὺς διώκειν ὡς τάχιστα καὶ μηκέτι δοῦναι αὐτοῖς ἀναστροφήν. Οἱ δὲ Θετταλοὶ ὡς εἰδόν παρὰ δόξαν ἐλαύνοντας, οἱ μὲν αὐτῶν οὐδὲ ἀνέστρεψαν, οἱ δὲ πειρώμενοι τοῦτο ποιεῖν πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵππους ἥλισκοντο. Πολύχαρμος μέντοι ὁ Φαρσάλιος ἵππαρχῶν ἀνέστρεψέ τε καὶ μαχόμενος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀποθνήσκει. Ως δὲ τοῦτο ἐγένετο, φυγὴ τῶν Θετταλῶν ἔξαισία γίγνεται: ὥστε οἱ μὲν ἀπέθηκον αὐτῶν, οἱ δὲ καὶ ἥλισκοντο. Ἔστησαν δ’ οὖν οὐ πρόσθεν, πρὶν ἐν τῷ ὅρει τῷ Ναρθακίῳ ἐγένοντο.

Καὶ τότε μὲν δὴ Ἀγησίλαος τρόπαιόν τ’ ἐστήσατο με- § 9 ταξὶν Πραντὸς καὶ Ναρθακίου, καὶ αὐτοῦ ἔμεινε μάλα ἥδομενος τῷ ἔργῳ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἵππικῇ ἐνενικήκει σὺν τῷ ἵππῳ, δὲ αὐτὸς συνέλεξε. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὑπερβαλὼν τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὅρη τὴν λοιπὴν πᾶσαν διὰ φιλίας ἐπορεύετο μέχρι πρὸς τὰ Βοιωτῶν ὅρια.

“Οντος δ’ αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐμβολῇ ὁ ἥλιος μηνοειδῆς ἔδοξε § 10-14 φανῆναι, καὶ ἡγγέλθη, ὅτι ἡττημένοι εἶεν Λακεδαιμόνιοι τῇ ναυμαχίᾳ καὶ δὲ ναύαρχος Πείσανδρος τεθναίη. Οἱ οὖν Ἀγη-

σύλαιος πυθόμενος ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον χαλεπῶς ἥνεγκεν.
 Ἐπεὶ μέντοι ἐνεθυμήθη, δτι τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον
 εἴη αὐτῷ οἶον ἀγαθῶν μὲν γιγνομένων ἡδέως μετέχειν, εἰ δέ
 τι χαλεπὸν δρῶν, οὐκ ἀνάγκην εἶναι κοινωνεῖν αὐτοῖς, ἐκ
 τούτου μεταβαλὼν ἔλεγεν, ὡς ἀγγέλλοιτο δ μὲν Πείσανδρος
 τετελευτηκώς, νικῷη δὲ τῇ ναυμαχίᾳ. "Αμα δὲ ταῦτα λέγων
 καὶ ἐβόυμύτει ὡς εὐαγγέλια καὶ πολλοῖς διέπειπε τῶν τεθυ-
 μένων ὅστε ἀκροβολισμοῦ ὅντος πρὸς τοὺς πολεμίους ἐκρά-
 τησαν οἱ τοῦ Ἀγησιλάου τῷ λόγῳ ὡς τῶν Λακεδαιμονίων
 νικώντων τῇ ναυμαχίᾳ.

§ 15   ^τΗσαν δ' οἱ μὲν ἀντιτεταγμένοι τῷ Ἀγησιλάῳ Βοιωτοί,
 Ἀθηναῖοι, Ἀργεῖοι, Κορίνθιοι, Αἰνιᾶνες, Εὐβοεῖς, Λοκροὶ
 ἀμφότεροι· σὺν Ἀγησιλάῳ δὲ Λακεδαιμονίων μὲν μόρα ἡ ἐκ
 Κορίνθου διαβῆσα, ἥμισυ δὲ μόρας τῆς ἔξ Ὁροχομενοῦ, ἔτι
 δ' οἱ ἐκ Λακεδαιμονίους νεοδαμώδεις συστρατευσάμενοι αὐτῷ,
 πρὸς δὲ τούτοις τὸ ξενικόν, οὗ Ἡριππίδας ἔξενάγει, ἔτι δὲ οἱ
 ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων Ἑλληνίδων, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ
 Εὐρώπῃ, δσας διών παρέλαβεν. Αὐτόθεν δὲ προσεγένοντο
 δπλῖται Ὁροχομένιοι καὶ Φωκεῖς. Πελτασταί γε μὴν πολὺ πλείο-
 νες οἱ μετ' Ἀγησιλάου. Ἰππεῖς δ' αὖ παραπλήσιοι ἀμφοτέ-
 ροις τὸ πλῆθος. Ἡ μὲν δὴ δύναμις αὕτη ἀμφοτέρων.

§ 16 - 17   Διηγήσομαι δὲ καὶ τὴν μάχην καὶ γάρ που ἐγένετο, οἵα
 οὐκ ἄλλη τῶν γ' ἐφ' ἥμῶν. Συνῆσαν μὲν γὰρ εἰς τὸ κατὰ
 Κορώνειαν πεδίον οἱ μὲν σὺν Ἀγησιλάῳ ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ,
 οἱ δὲ σὺν Θηβαίοις ἀπὸ τοῦ Ἐλικῶνος. Εἶχε δ' Ἀγησίλαος
 μὲν δεξιὸν τοῦ μετ' αὐτοῦ, Ὁροχομένιοι δ' αὐτῷ ἔσχατοι ἦσαν
 τοῦ εὐωνύμου. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, Ἀρ-
 γεῖοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον εἶχον. Συνιόντων δὲ τέως μὲν
 σιγὴ πολλὴ ἀπ' ἀμφοτέρων ἦν. Ἡνίκα δ' ἀπεῖχον ἀλλήλων
 δσον στάδιον, ἀλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι δρόμῳ διόσε εφέροντο.
 Ως δὲ τριῶν ἔτι πλέθρων ἐν μέσῳ δύντων ἀντεπεξέδραμον

ἀπὸ τῆς Ἀγησιλάου φάλαγγος οὗτοι, ὃν Ἡριππίδας ἔξενάγει καὶ σὺν αὐτοῖς Ἰωνες καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι, καὶ πάντες οὗτοι τῶν συνεκδραμόντων τε ἐγένοντο καὶ εἰς δόρυ ἀφικόμενοι ἔτρεψαν τὸ καθ' αὐτούς. Ἀργεῖοι μέντοι οὐκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ Ἀγησίλαον, ἀλλ' ἔφυγον ἐπὶ τὸν Ἐλικῶνα.

Κάνταῦθα οἱ μὲν τινες τῶν ξένων ἐστεφάνουν ἥδη τὸν § 18 - 19 Ἀγησίλαον, ἀγγέλλει δέ τις αὐτῷ, ὅτι οἱ Θηβαῖοι τοὺς Ὁρχομενίους διακόψαντες ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴησαν. Καὶ διὸ μὲν εὐθὺς ἔξελιξας τὴν φάλαγγα ἥγεν ἐπ' αὐτούς. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους πρὸς Ἐλικῶνι πεφευγότας, διαπεσεῖν βουλόμενοι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν συσπειραθέντες ἔχωρουν ἐρρωμένως. Ἐνταῦθα Ἀγησίλαον ἀνδρεῖον μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμφισβήτητος· οὐ μέντοι εἴλετό γε τὰ ἀσφαλέτατα. Ἐξὸν γὰρ αὐτῷ παρέντι τοὺς διαπίπτοντας ἀκολουθοῦντι χειρούσθαι τοὺς δπισθεν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀντιμέτωπος συνέρραξε τοῖς Θηβαίοις. Καὶ συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθησκον. Τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν διαπίπτουσι πρὸς Ἐλικῶνα, πολλοὶ δὲ ἀποχωροῦντες ἀπέθανον.

Ἐπεὶ δ' ή μὲν νίκη Ἀγησιλάου ἐγεγένητο, τετρωμένος § 20 δ' αὐτὸς προσενήνεκτο πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἵππων λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι τῶν πολεμίων ὡς ὁγδοήκοντα σὺν ὄπλοις ὑπὸ τῷ νεφέλῃσι, καὶ ἡρώτων, τί χρὴ ποιεῖν. Οἱ δέ, καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων, δῆμος οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου, ἀλλ' ἔᾶν τε ἀπιέναι, ἢ βούλοιντο, ἐκέλευε καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴσα. Τότε μὲν οὖν, (καὶ γὰρ ἦν ἥδη ὁψέ), δειπνοποιησάμενοι ἐκοιμήθησαν.

Πρὸ δὲ Γύλιν τὸν πολέμαρχον παρατάξαι τε ἐκέλευε τὸ § 21 στράτευμα καὶ τρόπαιον ἵστασθαι καὶ στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίουν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔπειμψαν κήρυκας ὑποσπόνδους τοὺς

νεκροὺς αἴτοῦντες θάψαι, καὶ οὕτω δὴ αἱ τε σπονδαὶ γίγνονται καὶ Ἀγησίλαος μὲν εἰς Δελφοὺς ἀφικόμενος δεκάτην τῶν ἐκ τῆς λείας τῷ θεῷ ἀπέθυσεν οὐκ ἐλάττῳ ἑκατὸν ταλάντων. Γῦλις δὲ ὁ πολέμαρχος ἔχων τὸ στράτευμα ἀπεχώρησεν εἰς Φωκέας, ἐκεῖθεν δ' εἰς τὴν Λοκρίδα ἐμβάλλει.

§ 22.-23 Καὶ τὴν μὲν ἄλλην ἡμέραν οἱ στρατιῶται καὶ σκεύη ἐκ τῶν κωμῶν καὶ σῖτον ἥρπαζον. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἐσπέραν ἦν τελευταίων ἀποχωρούντων τῶν Λακεδαιμονίων ἐπηκολούθουν αὐτοῖς οἱ Λοκροὶ βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες. Ὡς δ' αὐτῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑποστρέψαντες καὶ διώξαντες κατέβαλόν τινας, ἐκ τούτου ὅπισθεν μὲν οὐκέτι ἐπηκολούθουν, ἐκ δὲ τῶν ὑπερδεξίων ἔβαλλον. Οἱ δ' ἐπεχείρησαν μὲν καὶ πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν ἐπεὶ δὲ σκότος τε ἐγίγνετο καὶ ἀποχωροῦντες οἱ μὲν διὰ τὴν δυσχωρίαν ἔπιπτον, οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ προορᾶν τὰ ἔμπροσθεν, οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν βελῶν, ἐνταῦθα ἀποθνήσκουσι. Γῦλις τε ὁ πολέμαρχος καὶ τῶν παραστατῶν Πελλῆς, καὶ οἱ πάντες ὡς ὀκτωκαίδεκα τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ μὲν καταλευσθέντες, οἱ δὲ καὶ τραυματισθέντες. Εἰ δὲ μὴ ἔβοήθησαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ στρατοπέδου δειπνοῦντες, ἐκινδύνευσαν ἀνταπόκρισθαι.

Μετὰ τοῦτο γε μὴν ἀφείθη μὲν κατὰ πόλεις τὸ ἄλλο στράτευμα, ἀπέπλευσε δὲ καὶ ὁ Ἀγησίλαος ἐπ' οἴκου.

18. Σφαγὴ τῶν ἐν Κορίνθῳ εἰρηνοφίλων. Κατάληψις τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων (393 π.Χ.)

(4, 1 - 14)

§ 1 Ἐκ δὲ τούτου ἐπολέμουν Ἀθηναῖοι μὲν καὶ Βοιωτοὶ καὶ Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐκ Κορίνθου δομῷμενοι, Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι ἐκ Σικυῶνος. Ὁρῶντες δ' οἱ Κορίνθιοι ἑαυτῶν μὲν καὶ τὴν χώραν δησουμένην καὶ ἀποθνήσκοντας διὰ τὸ ἀεὶ τῶν πολεμίων ἐγγὺς εἶναι, τοὺς δ' ἄλ-

λους συμμάχους καὶ αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ ὅντας καὶ τὰς χώρας αὐτῶν ἐνεργοὺς οὖσας, οἱ πλεῖστοι καὶ βέλτιστοι αὐτῶν εἰρήνης ἐπεθύμησαν καὶ συνιστάμενοι ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους.

Γνόντες δ' οἱ Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ § 2-3 Κορινθίων οἵ τε τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετεσχήκοτες καὶ οἱ τοῦ πολέμου αἰτιώτατοι γεγενημένοι, ὡς, εἰ μὴ ἐκποδὼν ποιήσοιντο τοὺς ἐπὶ τὴν εἰρήνην τετραμμένους, κινδυνεύσει πάλιν ἡ πόλις λακωνίσαι, οὕτω δὴ σφαγὰς ἐπεχείρουν ποιεῖσθαι. Καὶ πρῶτον μὲν τὸ πάντων ἀνοσιώτατον ἐβούλευσαντο· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, κανὸν νόμῳ τις καταγνωσθῆ, οὐκ ἀποκτείνουσιν ἐν εօρτῇ· ἔκεινοι δ' Ἐύκλείων τὴν τελευταίαν προείλοντο, ὅτι πλείονας ἀν φοντο λαβεῖν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὥστε ἀποκτεῖναι. 'Ως δ' ἐσημάνθη τούτοις, οἵ εἰρητο, οὓς ἔδει ἀποκτεῖναι, σπασάμενοι τὰ ξίφη ἔπαιον τὸν μέν τινα συνεστηκότα ἐν κύκλῳ, τὸν δὲ καθήμενον, τὸν δέ τινα ἐν θεάτρῳ, τὸν δὲ καὶ κριτὴν καθήμενον. 'Ως δὲ ἐγνώσθη τὸ πρᾶγμα, εὐθὺς ἔφευγον οἱ βέλτιστοι, οἱ μὲν πρὸς τὰ ἀγάλματα τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θεῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τοὺς βωμούς· ἐνθα δὴ οἱ ἀνοσιώτατοι καὶ παντάπασιν οὐδὲν νόμιμον φρονοῦντες, οἵ τε κελεύοντες καὶ οἱ πειθόμενοι, ἔσφαττον καὶ πρὸς τοῖς ἰεροῖς ὥστ' ἐνίους καὶ τῶν οὐ τυπομένων, νομίμων δ' ἀνθρώπων, ἀδημονῆσαι τὰς ψυχὰς ἵδοντας τὴν ἀσέβειαν.

'Αποθνήσκουσι δ' οὕτω τῶν μὲν πρεσβυτέρων πολλοί· § 4-5 μᾶλλον γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ ἀγορᾷ ὅντες· οἱ δὲ νεώτεροι, ὑποπτεύσαντος Πασιμήλου τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ἡσυχίαν ἔσχον ἐν τῷ Κρανείῳ. 'Ως δὲ τῆς κραυγῆς ἥσθοντο καὶ φεύγοντές τινες ἐκ τοῦ πράγματος ἀφίκοντο πρὸς αὐτούς, ἐκ τούτου ἀναδραμόντες κατὰ τὸν Ἀκροκόρινθον, προσβαλόντας μὲν Ἀργείους καὶ τοὺς ἄλλους ἀπεκρούσαντο· βουλευομένων δέ, τί χρὴ ποιεῖν, πίπτει τὸ κιονόκρανον ἀπὸ τοῦ κίονος οὕτε σεισμοῦ οὕτε ἀνέμου γενομένου. Καὶ θυομένοις δὲ τοιαῦτα ἦν

τὰ ίερά, ὅστε οἱ μάντεις ἔφασαν ἄμεινον εἶναι καταβαίνειν ἐκ τοῦ χωρίου. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὡς φευξόμενοι ἔξω τῆς Κορινθίας ἀπεχώρησαν. Ἐπεὶ δὲ καὶ φίλοι αὐτοὺς ἔπειθον καὶ μητέρες ίοῦσαι καὶ ἀδελφαί, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἐν δυνάμει ὅντων τινὲς ὁμούντες ὑπισχνοῦντο μηδὲν χαλεπὸν αὐτοὺς πείσεσθαι, οὕτω δὴ ἀπῆλθόν τινες οἴκαδε αὐτῶν.

§ 6-7 Ὁρῶντες δὲ τοὺς τυραννεύοντας, αἰσθανόμενοι δὲ ἀφανιζομένην τὴν πόλιν διὰ τὸ καὶ ὅρους ἀνεσπάσθαι καὶ "Ἄργος ἀντὶ Κορίνθου τὴν πατρίδα αὐτοῖς ὀνομάζεσθαι, καὶ πολιτείας μὲν ἀναγκαζομένοι τῆς ἐν "Ἄργει μετέχειν, ἵς οὐδὲν ἐδέοντο, ἐν δὲ τῇ πόλει μετοίκων ἔλαττον δυνάμενοι, ἐγένοντό τινες αὐτῶν, οἵ ἐνόμισαν οὕτω μὲν ἀβίωτον εἶναι· πειρωμένους δὲ τὴν πατρίδα, ὥσπερ ἦν καὶ ἔξ ἀρχῆς, Κόρινθον ποιεῖσθαι καὶ ἐλευθέραν ἀποδεῖξαι, καὶ τῶν μὲν μιαιφόνων καθαρόν, εὔνομιά δὲ χρωμένην, ἄξιον εἶναι, εἰ μὲν δύναιντο καταπρᾶξαι ταῦτα, σωτῆρας γενέσθαι τῆς πατρίδος, εἰ δὲ μὴ δύναιντο, τῶν γε καλλίστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν ὀρεγομένους ἀξιεπαινοτάτης τελευτῆς τυχεῖν· οὕτω δὴ ἐπιχειροῦσιν ἄνδρες δύο, Πασίμηλός τε καὶ Ἀλκιμένης, διαδύντες διὰ χειμάρρου συγγενέσθαι Πραξίτᾳ τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχῳ, ὃς ἐτύγχανε μετὰ τῆς αὐτοῦ μόρας φρουρῶν ἐν Σικυῶνι, καὶ εἶπον, δτι δύναιντ' ἀν παρασχεῖν αὐτῷ εἴσοδον εἰς τὰ κατατείνοντα ἐπὶ Λέχαιον τείχη. Ὁ δέ, καὶ πρόσθεν γιγνώσκων τοὺς ἄνδρας ἀξιοπίστους ὅντας, ἐπίστευσε καὶ διαπραξάμενος, ὥστε καὶ τὴν ἀπιέναι μέλλουσαν ἐκ Σικυῶνος μόραν καταμεῖναι, ἐπραττε τὴν εἴσοδον.

§ 8 Ἐπεὶ δὲ οἱ δύο ἄνδρες καὶ κατὰ τύχην καὶ κατ' ἐπιμέλειαν ἐγένοντο φύλακες κατὰ τὰς πύλας ταύτας, ἐνθαπερ τὸ τρόπαιον ἐστηκεν, οὕτω δὴ ἔχων δ Πραξίτας ἔρχεται τήν τε μόραν καὶ Σικυωνίους καὶ Κορινθίων, ὅσοι φυγάδες ὅντες ἐτύγχανον. Ἐπεὶ δ' ἦν πρὸς ταῖς πύλαις, φοβούμενος τὴν εἴσο-

δον, ἐβουλήθη τῶν πιστῶν ἀνδρα εἰσπέμψαι σκεψόμενον τὰ
ἔνδον. Οἱ δὲ εἰσῆγαγον καὶ οὕτως ἀπλῶς ἀπέδειξαν, ὥστε ὁ
εἰσελθὼν ἔξηγγειλε πάντα εἶναι ἀδόλως, οἴάπερ ἔλεγον. Ἐκ
τούτου δ' εἰσέρχεται.

Ως δὲ πολὺ διεχόντων τῶν τειχῶν ἀπ' ἀλλήλων παρατατ- § 9 - 10
τόμενοι ὀλίγοι ἑαυτοῖς ἔδοξαν εἶναι, σταύρωμά τ' ἐποιήσαντο
καὶ τάφον, οἵαν ἔδύναντο πρὸ αὐτῶν, ἔως δὴ οἱ σύμμαχοι
βοηθήσοιεν αὐτοῖς. Ἡν δὲ καὶ ὅπισθεν αὐτῶν ἐν τῷ λιμένι
Βοιωτῶν φυλακή. Τὴν μὲν οὖν ἐπὶ τῇ νυκτί, ἣν εἰσῆλθον,
ἡμέραν ἄμαχοι διήγαγον· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἦκον οἱ Ἀργεῖοι
πασσυδίᾳ βοηθοῦντες· καὶ εὐρόντες τεταγμένους Λακεδαιμο-
νίους μὲν ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἔαυτῶν, Σικυωνίους δὲ ἔχομένους,
Κορινθίων δὲ τοὺς φυγάδας ὡς πεντήκοντα καὶ ἕκατὸν πρὸς
τῷ ἐφρῷ τείχει, ἀντιτάττονται ἔχόμενοι τοῦ ἐφρού τείχους οἱ
περὶ Ἰφικράτη μισθοφόροι, πρὸς δὲ τούτοις Ἀργεῖοι· εὐώνυ-
μον δ' εἶχον αὐτοῖς Κορίνθιοι οἱ ἐκ τῆς πόλεως. Καταφρο-
νήσαντες δὲ τῷ πλήθει εὐθὺς ἔχώρουν· καὶ τοὺς μὲν Σικυω-
νίους ἐκράτησαν καὶ διασπάσαντες τὸ σταύρωμα ἐδίωκον ἐπὶ
θάλατταν καὶ ἐκεῖ πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Πασίμαχος
δὲ ὁ ἵππαρμοστῆς, ἔχων ἵπτέας οὓς πολλούς, ὡς ἐώρα τοὺς
Σικυωνίους πιεζομένους, καταδήσας ἀπὸ δένδρων τοὺς ἵπ-
πους καὶ ἀφελόμενος τὰς ἀσπίδας αὐτῶν, μετὰ τῶν ἐθελον-
τῶν ἦε ἐναντίον τοῖς Ἀργείοις. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ὁρῶντες τὰ
σίγμα τὰ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων, ὡς Σικυωνίους οὐδὲν ἐφοβοῦντο.
Ἐνθα δὴ λέγεται, εἰπὼν δ Πασίμαχος «Ναὶ τῷ σιώ, Ἀργεῖοι,
ψευσεῖ ὑμὲ τὰ σίγμα ταῦτα», χωρεῖν ὅμοσε· καὶ οὕτω μαχό-
μενος μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς ἀποθνήσκει καὶ ἄλλοι τῶν
περὶ αὐτόν.

Οἱ μέντοι φυγάδες τῶν Κορινθίων νικῶντες τοὺς καθ' § 11
αὐτοὺς διέδυσαν ἀνω καὶ ἐγένοντο ἔγγυς τοῦ περὶ τὸ ἄστυ
κύκλου· οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ὡς ἥσθοντο κρατούμενα τὰ

κατὰ τοὺς Σικυωνίους, βοηθοῦσιν ἔξελθόντες, ἐν ἀριστερῷ
ἔχοντες τὸ σταύρωμα. Οἱ γε μὴν Ἀργεῖοι ἐπεὶ ἥκουσαν ὅπι-
σθεν ὄντας τοὺς Λακεδαιμονίους, στραφέντες δρόμῳ πάλιν
ἐκ τοῦ σταυρῶματος ἔξεπιπτον. Καὶ οἱ μὲν ἐν δεξιᾷ ἔσχατοι
αὐτῶν παιόμενοι εἰς τὰ γυμνὰ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἀπέ-
θνησκον, οἱ δὲ πρὸς τῷ τείχει ἀθρόοι σὺν πολλῷ ὅχλῳ πρὸς
τὴν πόλιν ἀπεχώρουν. Ὡς δ' ἐνέτυχον τοῖς φυγάσι τῶν Κο-
ρινθίων καὶ ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας, ἀπέκλιναν πάλιν. Ἐν-
ταῦθα μέντοι οἱ μὲν κατὰ τὰς κλίμακας ἀναβαίνοντες ἥλ-
λοντο κατὰ τοῦ τείχους καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ περὶ τὰς κλί-
μακας ὠθούμενοι καὶ παιόμενοι ἀπέθνησκον, οἱ δὲ καταπα-
τούμενοι ὑπὸ ἀλλήλων ἀπεπνίγοντο.

§ 12 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἡπόρουν, τίνα ἀποκτείνοιεν
ἔδωκε γὰρ τότε γε ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔργον, οἶον οὐδὲν ηὔξαντό
ποτ' ἄν. Τὸ γὰρ ἐγχειρισθῆναι αὐτοῖς πολεμίων πλῆθος πε-
φοβημένον, ἐκπεπληγμένον, τὰ γυμνὰ παρέχον, ἐπὶ τὸ μάχε-
σθαι οὐδένα τρεπόμενον, εἰς δὲ τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα
ὑπηρετοῦντας, πῶς οὐκ ἀν τις θεῖον ἡγήσαιτο; Τότε γοῦν οὐ-
τως ἐν ὀλίγῳ πολλοὶ ἔπεσον, ὥστε εἰδισμένοι οὐδāν οἱ ἀνθρω-
ποι σωροὺς σίτου, ξύλων, λίθων, τότε ἐθεάσαντο σωροὺς νε-
κρῶν. Ἀπέθανον δὲ καὶ οἱ ἐν τῷ λιμένι τῶν Βοιωτῶν φύλα-
κες, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν τειχῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰ τέγη τῶν νεωσοίκων
ἀναβάντες.

§ 13 Μετὰ μὲν τοίνυν τοῦτο οἱ μὲν Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι
τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπήγοντο, οἱ δὲ σύμμαχοι τῶν Λα-
κεδαιμονίων ἐβοήθουν. Ἐπεὶ δὲ ἡθροίσθησαν, ἔγνω Πραξί-
τας πρῶτον μὲν τῶν τειχῶν καθελεῖν, ὥστε δίοδον στρατο-
πέδῳ ἵκανὴν εἶναι, ἔπειτα δ' ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα ἥγε τὴν
ἐπὶ Μέγαρα. Καὶ αἵρει προσβαλὼν πρῶτον μὲν Σιδοῦντα,
ἔπειτα δὲ Κρομμυῶνα. Καὶ ἐν τούτοις τοῖς τείχεσι καταστήσας
φρουροὺς τοῦμπαλιν ἐπορεύετο· καὶ τειχίσας Ἐπιεικίαν, ἵνα

φρούριον εἴη πρὸ τῆς φιλίας τοῖς συμμάχοις, οὕτω διαφῆκε τὸ στράτευμα, καὶ αὐτὸς τὴν ἐπὶ Λακεδαιμονια ἀπεχώρει.

Ἐκ δὲ τούτου στρατιαὶ μὲν μεγάλαι ἑκατέρων διεπέπαυν- § 14 το, φρουρὸὺς δὲ πέμπουσαι αἱ πόλεις, αἱ μὲν εἰς Κόρινθον, αἱ δὲ εἰς Σικυῶνα, ἐφύλαττον τὰ τείχη· μισθοφόρους γε μὴν ἔκάτεροι ἔχοντες διὰ τούτων ἐρρωμένως ἐπολέμουν.

19. Νέα ἐκστρατεία τῶν Λακεδαιμονίων ἐναντίον τῆς Κορίνθου. Αἱ περὶ τὸ Λέχαιον συγκρούσεις (392 π. Χ.).

(5, 1 - 19)

Ἐκ δὲ τούτου Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες τῶν φευγόντων, § 1 δτι οἱ ἐν τῇ πόλει πάντα μὲν τὰ βισκήματα ἔχοιεν καὶ σφῆζοιντο ἐν τῷ Πειραιώ, πολλοὶ δὲ τρέφοιντο αὐτόθεν, στρατεύουσι πάλιν εἰς τὴν Κόρινθον, Ἀγησιλάου καὶ τότε ἡγουμένου. Καὶ πρῶτον μὲν ἥλθεν εἰς Ἰσθμόν· καὶ γὰρ ἦν ὁ μῆν, ἐν ᾧ Ἰσθμία γίγνεται, καὶ Ἀργεῖοι αὐτοῦ ἐτύγχανον τότε ποιοῦντες τὴν θυσίαν τῷ Ποσειδῶνι, ὡς Ἀργους τῆς Κορίνθου ὅντος. Ως δὲ ἥσθοντο προσιόντα τὸν Ἀγησίλαον, καταλιπόντες καὶ τὰ τεθυμένα καὶ τὰ ἀριστοποιούμενα μάλα σὺν πολλῷ φόβῳ ἀπεχώρουν εἰς τὸ ἄστυ κατὰ τὴν ἐπὶ Κεγχρείας ὁδὸν.

Οἱ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους μὲν καίπερ ὁρῶν οὐκ § 2-3 ἐδίωκε, κατασκηνήσας δὲ ἐν τῷ ιερῷ αὐτός τε τῷ θεῷ ἔθυε καὶ περιέμενεν, ἔως οἱ φυγάδες τῶν Κορινθίων ἐποίησαν τῷ Ποσειδῶνι τὴν θυσίαν καὶ τὸν ἀγῶνα. Ἐποίησαν δὲ καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἀπελθόντος Ἀγησιλάου ἐξ ἀρχῆς πάλιν Ἰσθμία καὶ ἐκείνῳ τῷ ἔτει τινὰ μὲν τῶν ἀθλῶν δις ἔκαστος ἐνικήθη, τινὰ δὲ δις οἱ αὐτοὶ ἐκηρύχθησαν. Τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ὁ Ἀγησίλαος ἦγε πρὸς τὸ Πειραιόν τὸ στράτευμα. Ἰδὼν δὲ ὑπὸ πολλῶν φυλαττόμενον, ἀπεχώρησε μετ' ἀριστον πρὸς τὸ ἄστυ, ὃς προδιδομένης τῆς πόλεως ὥστε οἱ Κορίνθιοι δείσαντες

μὴ προδιδοῖτο ὑπό τινων ἡ πόλις, μετεπέμψαντο τὸν Ἰφικράτη σὺν τοῖς πλείστοις τῶν πελταστῶν. Αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος τῆς νυκτὸς παρεληλυθότας αὐτούς, ὑποστρέψας ἄμα τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὸ Πείραιον ἥγε. Καὶ αὐτὸς μὲν κατὰ τὰ θεομά προήει, μόραν δὲ κατὰ τὸ ἀκρότατον ἀνεβίβασε. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκταν δὲ μὲν πρὸς ταῖς θεομαῖς ἐστρατοπεδεύετο, ἡ δὲ μόρα τὰ ἄκρα κατέχουσα ἐνυκτέρευσεν.

§ 4   Ἐνθα δὴ καὶ ὁ Ἀγησίλαος μικρῷ, καιρῷ δὲ ἐνθυμήματι εὔδοκίμησε. Τῶν γὰρ τῇ μόρᾳ φερόντων τὰ σιτία οὐδενὸς πῦρ εἰσενεγκόντος, ψύχους δὲ ὅντος διά τε τὸ πάνυ ἐφ' ὑψηλοῦ εἶναι καὶ διὰ τὸ γενέσθαι ὕδωρ καὶ χάλαζαν πρὸς τὴν ἐσπέραν, καὶ ἀνεβεβήκεσαν δὲ ἔχοντες οἷα δὴ θέρους σπειρία, διηγώντων δὲ αὐτῶν καὶ ἐν σκότῳ ἀθύμως πρὸς τὸ δεῖπνον ἔχόντων, πέμπει ὁ Ἀγησίλαος οὐκ ἔλαττον δέκα φέροντας πῦρ ἐν χύτραις. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβησαν ἄλλος ἄλλῃ καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα πυρὰ ἐγένετο ἀτε πολλῆς ὑλῆς παρούσης, πάντες μὲν ἡλείφοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἐδείπνησαν ἐξ ἀρχῆς. Φανερὸς δὲ ἐγένετο καὶ ὁ νεώς τοῦ Ποσειδῶνος ταύτη τῇ νυκτὶ καόμενος· ὑφ' ὅτου δὲ ἐνεπρήσθη, οὐδεὶς οἶδεν.

§ 5   Ἐπεὶ δὲ ἥσθοντο οἱ ἐν τῷ Πειραιώ τὰ ἄκρα ἔχόμενα, ἐπὶ μὲν τὸ ἀμύνεσθαι οὐκέτι ἐτράποντο, εἰς δὲ τὸ Ἡραίον κατέφυγον καὶ ἄνδρες καὶ γυναικες καὶ δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ τῶν βισκημάτων τὰ πλεῖστα. Καὶ Ἀγησίλαος μὲν δὴ σὺν τῷ στρατεύματι παρὰ θάλατταν ἐπορεύετο· ἡ δὲ μόρα ἄμα καταβαίνουσα ἀπὸ τῶν ἄκρων Οἰνόην τὸ ἐντετειχισμένον τεῖχος αἰρεῖ καὶ τὰ ἐνόντα ἔλαβε, καὶ πάντες δὴ οἱ στρατιῶται ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῶν χωρίων ἐλάμβανον. Οἱ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ καταπεφευγότες ἔξησαν, ἐπιτρέψαντες Ἀγησίλαῳ γνῶναι, διτι βούλοιτο περὶ σφῶν.

§ 6   Ἐκ τούτου δὲ ἔξησε μὲν ἐκ τοῦ Ἡραίου πάμπολλα τὰ αἰχμάλωτα· πρεσβεῖαι δὲ ἄλλοθέν τε πολλαὶ παρῆσαν καὶ ἐκ

Βοιωτῶν ἥκον ἐρησόμενοι, τί ἀν ποιοῦντες εἰρήνης τύχοιεν· ὁ δὲ Ἀγησίλαος μάλα μεγαλοφρόνως τούτους μὲν οὐδέν ὅραν ἔδόκει, καίπερ Φάρακος τοῦ προξένου παρεστηκότος αὐτοῖς, ὅπως προσαγάγοι· καθήμενος δ' ἐπὶ τοῦ περὶ τὴν λίμνην κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος ἐθεώρει πολλὰ τὰ ἔξαγόμενα. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν ὅπλων σὺν τοῖς δόρασι παρηκολούθουν φύλακες τῶν αἰχμαλώτων, μάλα ὑπὸ τῶν παρόντων θεωρούμενοι· οἱ γάρ εὐτυχοῦντες καὶ κρατοῦντες ἀεί πως ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶναι.

"Ετι δὲ καθημένου Ἀγησιλάου καὶ ἐοικότος ἀγαλλομένῳ § 7 τοῖς πεπραγμένοις, ἵππεύς τις προσῆλαυνε καὶ μάλα ἵσχυρῶς ἴδρωντι τῷ ἵππῳ· ὑπὸ πολλῶν δὲ ἐρωτώμενος, ὅτι ἀγγέλλοι, οὐδενὶ ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦν τοῦ Ἀγησιλάου, καθαλάμενος ἀπὸ τοῦ ἵππου καὶ προσδραμὼν αὐτῷ μάλα σκυθρωπὸς ὃν λέγει τὸ τῆς ἐν Λεχαίῳ μόρας πάθος. 'Ο δ' ὡς ἥκουσεν, εὐθύς τε ἐκ τῆς ἔδρας ἀνεπήδησε καὶ τὸ δόρυ ἔλαβε καὶ πολεμάρχους καὶ πεντηκοντῆρας καὶ ἔεναγοὺς καλεῖν τὸν κήρυκα ἐκέλευεν. 'Ως δὲ συνέδραμον οὗτοι, τοῖς μὲν ἄλλοις εἶπεν, (οὐ γάρ πω ἡριστοποίηντο), ἐμφαγοῦσιν ὅτι δύναιντο, ἥκειν τὴν ταχίστην, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ δαμοσίαν ὑφηγεῖτο ἀνάριστος. Καὶ οἱ δορυφόροι τὰ ὅπλα ἔχοντες παρηκολούθουν σπουδῇ, τοῦ μὲν ὑφηγουμένου, τῶν δὲ μετιόντων.

"Ηδη δὲ ἐκπεπρακότος αὐτοῦ τὰ θερμὰ εἰς τὸ πλατὺ τοῦ § 8 Λεχαίου, προσελέσαντες ἵππεῖς τρεῖς ἀγγέλλουσιν, ὅτι οἱ νεκροὶ ἀνηρημένοι εἴησαν. 'Ο δ' ἐπεὶ τοῦτο ἥκουσε, θέσθαι κελεύσας τὰ ὅπλα καὶ ὀλίγον χρόνον ἀναπαύσας, ἀπῆγε πάλιν τὸ στράτευμα ἐπὶ τὸ Ἡραιον. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὰ αἰχμάλωτα διετίθετο.

Οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν προσκληθέντες καὶ ἐρωτώ- § 9 μενοι, ὅτι ἥκοιεν, περὶ μὲν τῆς εἰρήνης οὐκέτι ἐμέμνηντο, εἰπον δέ, ὅτι, εἰ μή τι κωλύοι, βούλοιντο εἰς ἄστυ πρὸς τοὺς

σφετέρους στρατιώτας παρελθεῖν. Ὁ δ' ἐπιγελάσας « Ἄλλοιδα μέν », ἔφη, « ὅτι οὓς στρατιώτας ἰδεῖν βούλεσθε, ἀλλὰ τὸ εὔτύχημα τῶν φίλων ὑμῶν θεάσασθαι, πόσον τι γεγένηται. Περιμείνατε οὖν », ἔφη· « ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς αὐτὸς ἔξω καὶ μᾶλλον μετ' ἐμοῦ ὅντες γνώσεσθε, ποῖόν τι τὸ γεγενημένον ἔστι ». Καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ θυσάμενος ἥγε πρὸς τὴν πόλιν τὸ στράτευμα. Καὶ τὸ μὲν τρόπαιον οὐ κατέβαλεν, εἰ δέ τι ἦν λοιπὸν δένδρον, κόπτων καὶ κάων ἐπεδίκνυν, ώς οὐδεὶς ἀντεξῆται. Ταῦτα δὲ ποιήσας ἐστρατοπεδεύσατο περὶ Λέχαιον· καὶ τοὺς Θηβαίους μέντοι πρέσβεις εἰς μὲν τὸ ἄστυ οὐκ ἀνῆκε, κατὰ θάλατταν δὲ εἰς Κρεῦσιν ἀπέπεμψεν.

§ 10 Ἄτε δὲ ἀήθους τοῖς Λακεδαιμονίοις γεγενημένης τῆς τοιαύτης συμφορᾶς, πολὺ πένθος ἦν κατὰ τὸ Λακωνικὸν στράτευμα, πλὴν ὅσων ἐτέθνασαν ἐν χώρᾳ ἡ οὐσία ἡ πατέρες ἡ ἀδελφοί· οὗτοι δ' ὥσπερ νικηφόροι λαμπροὶ καὶ ἀγαλλόμενοι τῷ οἰκείῳ πάθει περιῆσαν. Ἐγένετο δὲ τὸ τῆς μόρας πάθος τοιῷδε τρόπῳ.

§ 11 - 12 Οἱ Ἀμυκλαῖοι ἀείποτε ἀπέρχονται εἰς τὰ Υακίνθια ἐπὶ τὸν παιᾶνα, ἐάν τε στρατοπεδεύσουν τυγχάνωσιν, ἐάν τε ἄλλως πως ἀποδημοῦντες. Καὶ τότε δὴ τοὺς ἐκ πάσης τῆς στρατιᾶς Ἀμυκλαίους κατέλιπε μὲν Ἀγησίλαος ἐν Λεχαίῳ· δὸς ἐκεῖ φρουρῶν πολέμαρχος τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν συμμάχων φρουροὺς ἔταξε φυλάττειν τὸ τεῖχος, αὐτὸς δὲ σὺν τῇ τῶν δπλιτῶν καὶ τῇ τῶν ἵπτεων μόρᾳ παρὰ τὴν πόλιν τῶν Κορινθίων τοὺς Ἀμυκλαίους παρῆγεν. Ἐπεὶ δὲ ἀπεῖχον ὅσον εἴκοσιν ἡ τριάκοντα σταδίους τοῦ Σικυῶνος, διὰ μὲν πολέμαρχος σὺν τοῖς διπλίταις, οὕσιν ως ἔξακοσίοις, ἀπῆι πάλιν ἐπὶ τὸ Λέχαιον, τὸν δὲ ἵππαρμοστὴν ἐκέλευσε σὺν τῇ τῶν ἵπτεων μόρᾳ, ἐπεὶ προπέμψειαν τοὺς Ἀμυκλαίους, μέχρι διόποσου αὐτοὶ κελεύοιεν, μεταδιώκειν. Καὶ ὅτι μὲν πολλοὶ ἦσαν ἐν τῇ Κορίνθῳ καὶ πελτασταὶ καὶ διπλῖται, οὐδὲν ἥγνόουν· κατε-

φρόνουν δὲ διὰ τὰς ἔμπροσθεν τύχας μηδένα ἀν ἐπιχειρῆσαι σφίσιν.

Οἱ δ' ἐκ τῶν Κορινθίων τοῦ ἀστεως, Καλλίας τε ὁ Ἰπ- § 13 πονίκου, τῶν Ἀθηναίων ὀπλιτῶν στρατηγῶν, καὶ Ἰφικράτης, τῶν πελταστῶν ἀρχων, καθιστῶντες αὐτοὺς καὶ οὐ πολλοὺς ὄντας καὶ ἐρήμους καὶ πελταστῶν καὶ ἵππων, ἐνόμισαν ἀσφαλές εἶναι ἐπιθέσθαι αὐτοῖς τῷ πελταστικῷ. Εἰ μὲν γὰρ πορεύοιντο τῇ ὁδῷ, ἀκοντίζομένους ἀν αὐτοὺς εἰς τὰ γυμνὰ ἀπόλλυσθαι· εἰ δ' ἐπιχειροῖεν διώκειν, ὁρδίως ἀν ἀποφυγεῖν πελτασταῖς τοῖς ἐλαφροτάτοις τοὺς ὀπλίτας. Γνόντες δὲ ταῦτα ἔξαγουσι.

Καὶ ὁ μὲν Καλλίας παρέταξε τοὺς ὀπλίτας οὐ πόρρω § 14-15 τῆς πόλεως, ὁ δὲ Ἰφικράτης λαβὼν τοὺς πελταστὰς ἐπέθετο τῇ μόρᾳ. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ ἤκοντιζοντο καὶ ὁ μὲν τις ἐτέτρωτο, δὲ καὶ ἐπεπτώκει, τούτους μὲν ἐκέλευσον τοὺς ὑπασπιστὰς ἀραμένους ἀποφέρειν εἰς Λέχαιον· καὶ οὗτοι μόνοι τῆς μόρας τῇ ἀληθείᾳ ἐσώθησαν· δὲ πολέμαρχος ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀρφῆς ἀποδιῆξαι τοὺς προειρημένους. Ως δὲ ἐδίωκον, ἥροις τε οὐδένα ἔξ ἀκοντίου βιολῆς ὀπλίται ὄντες πελταστάς καὶ γὰρ ἀναχωρεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε, πρὸν τοὺς ὀπλίτας ὅμοι γίγνεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρουν ἐσπαρομένοι, ἀτε διώξαντες ὃς τάχους ἔκαστος εἶχεν, ἀναστρέφοντες οἱ περὶ τὸν Ἰφικράτη, οἵ τε ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν ἤκοντιζον καὶ ἄλλοι ἐκ πλαγίου παραθέοντες εἰς τὰ γυμνά. Καὶ ευθὺς μὲν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διώξει κατηκόντιζον ἐννέα ἦ δέκα αὐτῶν. Ως δὲ τοῦτο ἐγένετο, πολὺ ἥδη θρασύτερον ἐπέκειντο.

Ἐπεὶ δὲ κακῶς ἐπασχον, πάλιν ἐκέλευσεν δὲ πολέμαρχος § 16 διώκειν τὰ πεντεκαίδεκα ἀρφῆς. Ἀναχωρούντων δὲ ἔτι πλείονες αὐτῶν ἦ τὸ πρῶτον ἐπεσον. Ἡδη δὲ τῶν βελτίστων ἀπολωλότων, οἵ ἵππεις αὐτοῖς παραγίγνονται καὶ σὺν τούτοις αὖθις δίωξιν ἐποιήσαντο. Ως δὲ ἐνέκλιναν οἱ πελτασταί, ἐν

τούτῳ κακῶς οἱ ἵππεῖς ἐπέθεντο· οὐ γάρ, ἔως ἀπέκτεινάν τινας αὐτῶν, ἐδίωξαν, ἀλλὰ σὺν τοῖς ἐκδρόμοις ἰσομέτωποι καὶ ἐδίωκον καὶ ἐπέστρεφον. Ποιοῦντες δὲ καὶ πάσχοντες τὰ δρμοια τούτοις καὶ αὖθις, αὐτοὶ μὲν ἀεὶ ἐλάττους τε καὶ μαλακώτεροι ἐγίγνοντο, οἱ δὲ πολέμιοι θρασύτεροι τε καὶ ἀεὶ πλείους οἱ ἐγχειροῦντες. Ἀποροῦντες δὴ συνίστανται ἐπὶ βραχύν τινα γήλοφον, ἀπέχοντα τῆς μὲν θαλάττης ὡς δύο στάδια, τοῦ δὲ Λεχαίου ὡς ἔξῃ ἥ ἐπτακαίδεκα.

§ 17 Αἰσθόμενοι δ' οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαίου, εἰσβάντες εἰς πλοιάρια παρέπλεον, ἔως ἐγένοντο κατὰ τὸν γήλοφον. Οἱ δ' ἀποροῦντες ἥδη, ὅτι ἐπασχον μὲν κακῶς καὶ ἀπέθνησκον, ποιεῖν δὲ οὔδεν ἐδύναντο, πρὸς τούτοις δὲ δρῶντες καὶ τοὺς δρπίτας ἐπιόντας, ἐγκλίνουσι. Καὶ οἱ μὲν ἐμπίπτουσιν αὐτῶν εἰς τὴν θάλατταν, ὀλίγοι δέ τινες μετὰ τῶν ἵππων εἰς Λέχαιον ἐσώθησαν. Ἐν πάσαις δὲ ταῖς μάχαις καὶ τῇ φυγῇ ἀπέθανον περὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίους. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐπέρριπτο.

§ 18 - 19 Ἐκ δὲ τούτου ὁ Ἀγησίλαος τὴν μὲν σφαλεῖσαν μόραν ἔχων ἀπήσι, ἄλλην δὲ κατέλιπεν ἐν τῷ Λεχαίῳ. Διὰδὼν δὲ ἐπ' οἴκου ως μὲν ἡδύνατο ὀψιαίτατα κατήγετο εἰς τὰς πόλεις, ως δ' ἐδύνατο πρωαίτατα ἔξωρματο. Παρὰ δὲ Μαντίνειαν ἔξι Ορχομενοῦ ὅρθρου ἀναστὰς ἔτι σκοταῖος παρῆλθεν. Οὕτω χαλεπῶς ἀν ἐδόκουν οἱ στρατιῶται τοὺς Μαντινέας ἐφηδομένους τῷ δυστυχήματι θεάσασθαι. Ἐκ τούτου δὲ μάλα καὶ τᾶλλα ἐπετύγχανεν Ἰφικράτης. Καθεστηκότων γὰρ φρουρῶν ἐν Σιδοῦντι μὲν καὶ Κρομμυῶνι ὑπὸ Πραξίτα, ὅτε ἐκεῖνος εἶλε ταῦτα τὰ τείχη, ἐν Οἰνόῃ δὲ ὑπὸ Ἀγησιλάου, ὅτεπερ τὸ Πείραιον ἔάλω, πάνθ' εἶλε ταῦτα τὰ χωρία. Τὸ μέντοι Λέχαιον ἐφρούρουν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι. Οἱ φυγάδες δὲ τῶν Κορινθίων, οὐκέτι πεζῇ παριόντες ἐκ Σικυῶνος διὰ τὴν τῆς μόρας δυστυχίαν, ἀλλὰ παραπλέοντες καὶ ἐντεῦθεν δρμώμενοι πράγματα εἶχόν τε καὶ παρεῖχον τοῖς ἐν τῷ ἄστει.

Γ. Ο ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΑΓΩΝ

20. Ἐπιδρομὴ τοῦ Κόνωνος κατὰ τῆς Πελοποννήσου.
Ἀνοικοδόμησις τῶν τειχῶν τῶν Ἀθηνῶν (393 π. Χ.).

(8, 1-3, 6-11)

Καὶ δὲ μὲν δὴ κατὰ γῆν πόλεμος οὕτως ἐπολεμεῖτο. Ἐν § 1-2
ῷ δὲ πάντα ταῦτα ἐπράττετο, τὰ κατὰ θάλατταν αὖ καὶ τὰς
πρὸς θαλάττη πόλεις γενόμενα διηγήσομαι, καὶ τῶν πράξεων
τὰς μὲν ἀξιομνημονεύτους γράψω, τὰς δὲ μὴ ἀξίας λόγου
ἀφῆσω. Πρῶτον μὲν τοίνυν Φαρνάβαζος καὶ Κόνων ἐπεὶ ἐνί-
κησαν τοὺς Λακεδαιμονίους τῇ ναυμαχίᾳ, περιπλέοντες καὶ
τὰς νήσους καὶ τὰς ἐπιθαλαττιδίας πόλεις τούς τε Λακωνι-
κοὺς ἀριστὰς ἔξηλαννον καὶ παρεμυθοῦντο τὰς πόλεις, ώς
οὕτε ἀκροπόλεις ἐντειχιοῖν ἐάσοιέν τε αὐτονόμους. Οἱ δ'
ἀκούοντες ταῦτα ἥδοντό τε καὶ ἐπήγουν καὶ ξένια προθύμως
ἔπειμπον τῷ Φαρναβάζῳ. Καὶ γὰρ δὲ Κόνων τὸν Φαρνάβαζον
ἔδίδασκεν, ώς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαι αὐτῷ αἱ πόλεις φίλιαι
ἔσοιντο, εἰ δὲ δουλοῦσθαι βουλόμενος φανερὸς ἐσοιτο, ἐλε-
γεν, ώς μία ἑκάστῃ πολλὰ πράγματα ἵκανὴ εἴη παρέχειν καὶ
κίνδυνος εἴη, μὴ καὶ οἱ "Ἐλληνες, εἰ ταῦτα αἴσθοιντο, συ-
σταῖεν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπείθετο Φαρνάβαζος.

Ἄποβάς δ' εἰς Ἔφεσον τῷ μὲν Κόνωνι δοὺς τετταρά- § 3
κοντα τριήρεις εἰς Σηστὸν εἴπεν ἀπαντᾶν, αὐτὸς δὲ πεζῇ
ἀπῆγε ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἀρχήν. Καὶ γὰρ δὲ Δερκυλίδας, δσπερ καὶ
πάλαι πολέμιος ἦν αὐτῷ, ἔτυχεν ἐν Ἀβύδῳ ὅν, δτε ἡ ναυμα-
χία ἐγένετο, καὶ οὐχ ὁσπερ οἱ ἄλλοι ἀρισταὶ ἔξελιπεν, ἀλλὰ
κατέσχε τὴν Ἀβυδον καὶ διέσωζε φίλην τοῖς Λακεδαιμονίοις.

Οἱ δὲ Φαρνάβαζος ἐπεὶ ηὔρε τὴν τε Ἀβυδον καὶ τὸν Ση- § 6
στὸν οὕτως ἔχοντα, προηγόρευεν αὐτοῖς, ώς, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν
τοὺς Λακεδαιμονίους, πόλεμον ἔξοισει πρὸς αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ
οὐκ ἐπείθοντο, Κόνωνι μὲν προσέταξε κωλύειν αὐτοὺς τὴν
θάλατταν πλεῖν, αὐτὸς δὲ ἔδήσει τὴν τῶν Ἀβυδηνῶν χώραν.

Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐπέραινε πρὸς τὸ καταστρέφεσθαι, αὐτὸς μὲν ἐπ’ οἶκου ἀπῆλθε, τὸν δὲ Κόνωνα ἐκέλευεν εὐτρεπίζεσθαι τὰς καθ’ Ἑλλήσποντον πόλεις, δπως εἰς τὸ ἔαρ δ, τι πλεῖστον ναυτικὸν ἀμορισθείη. Ὁργιζόμενος γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀνθ’ ὅν ἐπεπόνθει, περὶ παντὸς ἐποιεῖτο ἐλθεῖν τε εἰς τὴν χώραν αὐτῶν καὶ τιμωρήσασθαι δ, τι δύναιτο.

§ 7-8   Καὶ τὸν μὲν χειμῶνα ἐν τούτοις ὅντες διῆγον. Ἄμα δὲ τῷ ἔαρι ναῦς τε πολλὰς συμπληρώσας καὶ ξενικὸν προσμησθωσάμενος, ἐπλευσεν δ Φαρνάβαζός τε καὶ δ Κόνων μετ’ αὐτοῦ διὰ νήσων εἰς Μῆλον, ἐκεῖθεν δὲ δρμώμενοι εἰς τὴν Λακεδαιμονα. Καταπλεύσας δὲ πρῶτον εἰς Φαρὰς ἐδήρωσε ταύτην τὴν χώραν ἐπειτα καὶ ἄλλοσε ἀποβαίνων τῆς παραθαλαττίας ἐκακούργει δ, τι ἐδύνατο φοβούμενος δὲ τήν τε ἀλιμενότητα τῆς χώρας καὶ τὰ τῆς βιοηθείας καὶ τὴν σπανοσιτίαν, ταχύ τε ἀνέστρεψε καὶ ἀποπλέων δρμίσθη τῆς Κυθηρίας εἰς Φοινικοῦντα. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὴν πόλιν τῶν Κυθηρίων φοβηθέντες, μὴ κατὰ κράτος ἀλοῖεν, ἐξέλιπον τὰ τείχη, ἐκείνους μὲν ὑποσπόνδους ἀφῆκεν εἰς τὴν Λακωνικήν, αὐτὸς δ ἐπισκευάσας τὸ τῶν Κυθηρίων τείχος φρουρούς τε καὶ Νικόφημον Ἀθηναῖον ἀρμοστὴν ἐν τοῖς Κυθήροις κατέλιπε. Ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ εἰς Ἰσθμὸν τῆς Κορινθίας καταπλεύσας καὶ παρακελευσάμενος τοῖς συμμάχοις προθύμως τε πολεμεῖν καὶ ἀνδρας πιστοὺς φαίνεσθαι βασιλεῖ, καταλιπὼν αὐτοῖς χρήματα ὅσα εἶχεν, ὥχετο ἐπ’ οἶκου ἀποπλέων.

§ 9-10   Λέγοντος δὲ τοῦ Κόνωνος, ὡς, εἰ ἐώῃ αὐτὸν ἔχειν τὸ ναυτικόν, θρέψοι μὲν ἀπὸ τῶν νήσων, καταπλεύσας δ εἰς τὴν πατρίδα συναναστήσοι τά τε μακρὰ τείχη τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τὸ περὶ τὸν Πειραιᾶ τείχος, οὗ εἰδέναι ἔφη, δτι Λακεδαιμονίοις οὐδὲν ἀν βαρύτερον γένοιτο, « καὶ τοῦτο οὖν », ἔφη, « σὺ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις κεχαρισμένος ἔσει, τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους τετιμωρημένος ἐφ’ ᾧ γὰρ πλεῖστα ἐπόνησαν, ἀτελὲς αὐτοῖς ποιήσεις », δ Φαρνάβαζός ἀκούσας ταῦτα ἀπέστειλεν

αὐτὸν προθύμως εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ χοήματα προσέθηκεν αὐτῷ εἰς τὸν ἀνατειχισμόν. Ὁ δὲ ἀφικόμενος πολὺ τοῦ τείχους ὥρθωσε, τά τε αὐτοῦ πληρώματα παρέχων καὶ τέκτοσι καὶ λιθολόγοις μισθὸν διδοὺς καὶ ἄλλο, εἴ τι ἀναγκαῖον ἦν, δαπανῶν. Τινὰ μέντοι τοῦ τείχους καὶ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ ἄλλαι πόλεις ἐθελούσιαι συννετείχισαν.

Οἱ μέντοι Κορίνθιοι, ἀφ' ὧν Φαρνάβαζος κατέλιπε χρη- § 11
μάτων, ναῦς πληρώσαντες καὶ Ἀγαθίνον ναύαρχον ἐπιστήσαντες ἐθαλαττοχάτουν ἐν τῷ περὶ Ἀχαΐαν καὶ Λέχαιον κόλπῳ. Ἀντεπλήρωσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ναῦς, ὃν Ποδάνεμος ἦρχεν. Ἐπεὶ δὲ οὗτος ἐν προσβολῇ τινι γενομένῃ ἀπέθανε καὶ Πόλλις αὖ ἐπιστολεὺς ὃν τρωθεὶς ἀπῆλθεν, Ἡριπίδας ταύτας ἀναλαμβάνει τὰς ναῦς. Πρόαινος μέντοι Κορίνθιος τὰς παρ' Ἀγαθίνου παραλαβὼν ναῦς ἐξέλιπε τὸ 'Ρίον· Λακεδαιμόνιοι δ' αὐτὸς παρέλαβον. Μετὰ δὲ τοῦτο Τελευτίας ἐπὶ τὰς Ἡριπίδου ναῦς ἦλθε καὶ οὗτος αὖ τοῦ κόλπου πάλιν ἐκράτει.

21. Ἀποστολὴ τοῦ Ἀνταλκίδου εἰς Μ. Ἀσίαν. Διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν περὶ εἰρήνης.

(4, 8, 12-16)

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες, ὅτι Κόνων καὶ τὸ τεῖχος τοῖς Ἀθηναίοις ἐκ τῶν βασιλέως χοημάτων ἀνορθοίη καὶ τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῶν ἐκείνου τρέφων τάς τε νήσους καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις Ἀθηναίοις εὐτρεπίζοι, ἐνόμισαν, εἰ ταῦτα διδάσκοιεν Τιρίβαζον βασιλέως ὅντα στρατηγόν, ἦ καὶ ἀποστῆσαι ἀν πρὸς ἑαυτοὺς τὸν Τιρίβαζον ἢ παῦσαι γ' ἀν τὸ Κόνωνος ναυτικὸν τρέφοντα. Γνόντες δὲ οὗτοι, πέμπουσιν Ἀνταλκίδαν πρὸς τὸν Τιρίβαζον, προστάξαντες αὐτῷ ταῦτα διδάσκειν καὶ πειρᾶσθαι εἰρήνην τῇ πόλει ποιεῖσθαι πρὸς βασιλέα. Αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι

ἀντιπέμπουσι πρέσβεις μετὰ Κόνωνος Ἐρμογένη καὶ Δίωνα καὶ Καλλισθένη καὶ Καλλιμέδοντα. Συμπαρεκάλεσαν δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων πρέσβεις καὶ παρεγένοντο ἀπό τε Βοιωτῶν καὶ Κορίνθου καὶ Ἀργους.

§ 14 Ἐπεὶ δ' ἔκει ἥσαν, ὁ μὲν Ἀνταλκίδας ἔλεγε πρὸς τὸν Τιρίβαζον, ὅτι εἰρήνης δεόμενος ἥκοι τῇ πόλει πρὸς βασιλέα καὶ ταύτης οἴασπερ βασιλεὺς ἐπεθύμει· τῶν τε γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἐλληνίδων πόλεων Λακεδαιμονίους βασιλεῖ οὐκ ἀντιποιεῖσθαι, τάς τε νήσους ἀπάσας καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀρκεῖν σφίσιν αὐτονόμους εἶναι. «Καίτοι», ἔφη, «τοιαῦτα ἐθελόντων ἡμῶν, τίνος ἀν ἔνεκα πρὸς ἡμᾶς βασιλεὺς πολεμοίη ἢ χοήματα δαπανῷ; καὶ γὰρ οὐδ' ἐπὶ βασιλέα στρατεύεσθαι δυνατὸν οὔτε Ἀθηναίοις, μὴ ἡγουμένων ἡμῶν, οὕθ' ἡμῖν, αὐτονόμων οὐσῶν τῶν πόλεων».

§ 15 Τῷ μὲν δὴ Τιρίβαζῳ ἀκούοντι ἴσχυρῶς ἥρεσκον οἱ τοῦ Ἀνταλκίδου λόγοι· τοῖς δὲ ἐναντίοις λόγοι ταῦτ' ἥν· οἵ τε γὰρ Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς νήσους, μὴ Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου στερηθείεν, οἵ τε Θηβαῖοι, μὴ ἀναγκασθείησαν ἀφεῖναι τὰς Βοιωτίας πόλεις αὐτονόμους, οἵ τ' Ἀργεῖοι, οὗ ἐπεθύμουν, οὐκ ἐνόμιζον ἀν τὴν Κόρινθον δύνασθαι ὡς Ἀργος ἔχειν τοιούτων συνθηκῶν καὶ σπονδῶν γενομένων. Αὕτη μὲν ἡ εἰρήνη οὕτως ἐγένετο ἀτελής, καὶ ἀπῆλθον οἴκαδε ἔκαστος.

§ 16 Οἱ μέντοι Τιρίβαζος τὸ μὲν ἄνευ βασιλέως μετὰ Λακεδαιμονίων γενέσθαι οὐκ ἀσφαλὲς αὐτῷ ἡγεῖτο εἶναι. Λάθρᾳ γε μέντοι ἔδωκε χρήματα Ἀνταλκίδᾳ, ὅπως ἀν πληρωθέντος ναυτικοῦ ὑπὸ Λακεδαιμονίων οἱ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν μᾶλλον τῆς εἰρήνης προσδέοιντο, καὶ τὸν Κόνωνα ἀς ἀδικοῦντά τε βασιλέα καὶ ἀληθῆ λεγόντων Λακεδαιμονίων εἶδε. Ταῦτα δὲ ποιήσας ἀνέβαινε πρὸς βασιλέα φράσων, ἃ τε λέγοιεν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὅτι Κόνωνα συνειληφὼς εἴη ὡς ἀδικοῦντα καὶ ἔρωτήσων, τί χρὴ ποιεῖν περὶ τούτων ἀπάντων.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

A. Η ΑΝΤΑΛΚΙΔΕΙΟΣ ΕΙΡΗΝΗ (387 π. Χ.)

22. Ἀποδοχὴ τῶν προτάσεων τῆς εἰρήνης
παρὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων.

(1, 25 – 36)

‘Ο δὲ Ἀνταλκίδας κατέβη μὲν μετὰ Τιριβάζου διαπεπρα- § 25 - 26
γμένος συμμαχεῖν βασιλέα, εἰ μὴ ἐθέλοιεν Ἀθηναῖοι καὶ οἱ
σύμμαχοι χρῆσθαι τῇ εἰρήνῃ, ἢ αὐτὸς ἔλεγεν· ὡς δ’ ἥκουσε
Νικόλοχον σὺν ταῖς ναυσὶ πολιορκεῖσθαι ἐν Ἀβύδῳ ὑπὸ Ἰφι-
κράτους καὶ Διοτίμου, πεξῇ φέχετο εἰς Ἀβυδον. Ἐκεῖθεν δὲ
λαβὼν τὸ ναυτικὸν νυκτὸς ἀνήγετο, διασπείρας λόγον ὡς με-
ταπεμπομένων τῶν Καλχηδονίων· δρμισάμενος δὲ ἐν Περ-
κώτῃ ἡσυχίαν εἶχεν. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ περὶ Δημαίνετον καὶ
Διονύσιον καὶ Λεόντιχον καὶ Φανίαν ἐδίωκον αὐτὸν τὴν ἐπὶ
Προκοννήσου. ‘Ο δ’, ἐπεὶ ἐκεῖνοι παρέπλευσαν, ὑποστρέψας
εἰς Ἀβυδον ἀφίκετο· ἥκηκει γάρ, ὅτι προσπλέοι Πολύξενος
ἄγων τὰς ὄπες Συρακουσῶν καὶ Ἰταλίας ναῦς εἴκοσιν, ὅπως
ἀναλάβοι καὶ ταύτας.

‘Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος ὁ Κολλυτεὺς ἔχων ναῦς ὀκτὼ § 27
ἐπλει ἀπὸ Θράκης, βουλόμενος ταῖς ἄλλαις Ἀττικαῖς ναυσὶ¹
συμμεῖξαι. ‘Ο δὲ Ἀνταλκίδας, ἐπεὶ αὐτῷ οἱ σκοποὶ ἐσήμηναν,
ὅτι προσπλέοιεν τριήρεις ὀκτώ, ἐμβιβάσας τοὺς ναύτας εἰς
δώδεκα ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας καὶ προσπληρώσασθαι κε-
λεύσας, εἴ τις ἐνεδεῖτο, ἐκ τῶν καταλειπομένων, ἐνήδρευεν,
ὡς ἐδύνατο ἀφανέστατα. ‘Ἐπεὶ δὲ παρέπλεον, ἐδίωκεν· οἱ δὲ
ἰδόντες ἔφευγον. Τὰς μὲν οὖν βραδύτατα πλεούσας ταῖς ἄρι-
στα πλεούσαις ταχὺ κατειλήφει· παραγγείλας δὲ τοῖς πρωτό-

πλοις τῶν μεθ' αὐτοῦ μὴ ἐμβαλεῖν ταῖς ὑστάταις, ἐδίωκε τὰς προεχούσας ἐπεὶ δὲ ταύτας ἔλαβεν, ἵδοντες οἱ ὑστεροὶ ἀλισκομένους σφῶν αὐτῶν τοὺς πρόπλους ὑπ' ἀθυμίας καὶ τῶν βραδυτέρων ἥλισκοντο. “Ωσθ̄” ἥλωσαν ἅπασαι.

§ 28 Ἐπεὶ δ' ἥλθον αὐτῷ αἴ τε ἐκ Συρακουσῶν νῆες εἴκοσιν, ἥλθον δὲ καὶ αἱ ἀπὸ Ἰωνίας, ὅσης ἐγκρατής ἦν Τιρίβαζος, συνεπληρώθησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀριοβαρζάνους, (καὶ γὰρ ἦν ξένος ἐκ παλαιοῦ τῷ Ἀριοβαρζάνει), δὲ Φαρνάβαζος ἥδη ἀνακεκλημένος ὥχετο ἄνω, ὅτε δὴ καὶ ἡγάγετο γυναικα τὴν βασιλέως θυγατέρα, δὲ Ἀνταλκίδας γενομέναις ταῖς πάσαις ναυσὶ πλείσιν ἦ δγδοήκοντα ἐκράτει τῆς θαλάττης· ὥστε καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ναῦς Ἀθήναζε μὲν ἐκώλυε καταπλεῖν, εἰς δὲ τοὺς ἕαυτῶν συμμάχους κατῆγεν.

§ 29 - 30 Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι, ὁρῶντες μὲν πολλὰς τὰς πολεμίας ναῦς, φοβούμενοι δέ, μὴ ὡς πρότερον καταπολεμηθείσαν, συμμάχου Λακεδαιμονίοις βασιλέως γεγενημένου, πολιορκούμενοι δὲ ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ ληστῶν, διὰ ταῦτα μὲν ἰσχυρῶς ἐπεθύμουν τῆς εἰρήνης. Οἱ δὲ αὖ Λακεδαιμόνιοι, φρουροῦντες μόρα μὲν ἐν Λεχαίῳ, μόρα δὲ ἐν Ὁρχομενῷ, φυλάττοντες δὲ τὰς πόλεις, αἵς μὲν ἐπίστευον, μὴ ἀπόλοιντο, αἵς δὲ ἡπίστουν, μὴ ἀποσταῖεν, πράγματα δὲ ἔχοντες καὶ παρέχοντες περὶ τὴν Κόρινθον, χαλεπῶς ἔφερον τῷ πολέμῳ. Οἱ γε μὴν Ἀργεῖοι, εἰδότες φρουράν τε πεφασμένην ἐφ' ἕαυτοὺς καὶ γιγνώσκοντες, ὅτι ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς ὠφελήσει, καὶ οὗτοι εἰς τὴν εἰρήνην πρόθυμοι ἦσαν. “Ωστὲ” ἐπεὶ παρήγγειλεν δὲ Τιρίβαζος παρεῖναι τοὺς βουλομένους ὑπακοῦσαι τῇ εἰρήνῃ, ἦν βασιλεὺς καταπέμποι, ταχέως πάντες παρεγένοντο. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἐπιδείξας δὲ Τιρίβαζος τὰ βασιλέως σημεῖα ἀνεγίγνωσκε τὰ γεγραμμένα· εἶχε δὲ ὥδε.

§ 31 «Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις ἕαυτοῦ εἶναι καὶ τῶν νήσων Κλαζομενὰς καὶ

Κύπρον, τὰς δὲ ἄλλας Ἐλληνίδας πόλεις καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας αὐτονόμους ἀφεῖναι πλὴν Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου· ταύτας δὲ ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον εἶναι Ἀθηναίων. Ὁπότεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολεμήσω μετὰ τῶν ταύτα βουλομένων καὶ πεζῇ καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασιν».

‘Ακούσαντες οὖν ταῦτα οἵ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις § 32 ἀπήγγελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἔκαστοι πόλεις. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὅμνυσαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἤξιουν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὅμνύναι. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς δρκους, ἐὰν μὴ ὅμνύωσιν, ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. Οἱ δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον, δτι οὐκ ἐπεσταλμένα σφίσι ταῦτ' εἴη. «“Ιτε τοίνυν», ἔφη δὲ Ἀγησίλαος, καὶ ἔρωτᾶτε· ἀπαγγέλλετε δ' αὐτοῖς καὶ ταῦτα, δτι, εἰ μὴ ποιήσουσι ταῦτα, ἔκσπονδοι ἔσονται». Οἱ μὲν δὴ φύχοντο.

‘Ο δέ Ἀγησίλαος διὰ τὴν πρότις Θηβαίους ἔχθραν οὐκ § 33 ἔμελλεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς ἐφόρους εὐθὺς ἔθνετο. Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφικόμενος εἰς τὴν Τεγέαν διέπεμπε μὲν τῶν ἵππων κατὰ τοὺς περιοίκους ἐπισπεύσοντας, διέπεμπε δὲ καὶ ξεναγοὺς εἰς τὰς πόλεις. Πρὸιν δὲ αὐτὸν δρμηθῆναι ἐκ Τεγέας, παρῆσαν οἱ Θηβαῖοι λέγοντες, δτι ἀφιᾶσι τὰς πόλεις αὐτονόμους. Καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἴκαδε ἀπῆλθον, Θηβαῖοι δέ εἰς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν ἥναγκάσθησαν, αὐτονόμους ἀφέντες τὰς Βοιωτίας πόλεις.

Οἱ δέ αὖ Κορίνθιοι οὐκ ἔξεπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων § 34 φρουράν. ‘Αλλ’ δέ Ἀγησίλαος καὶ τούτοις προεῖπε, τοῖς μέν, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς Ἀργείους, τοῖς δέ, εἰ μὴ ἀπίοιεν ἐκ τῆς Κορίνθου, δτι πόλεμον ἔξοισει πρότις αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ φοβηθέντων ἀμφοτέρων ἔξηλθον οἱ Ἀργεῖοι καὶ αὐτὴ ἐφ' αὐτῆς ἡ τῶν Κορινθίων πόλις ἐγένετο, οἱ μὲν σφαγεῖς καὶ οἱ μεταί-

τιοι τοῦ ἔργου αὐτοὶ γνόντες ἀπῆλθον ἐκ τῆς Κορίνθου· οἱ δ' ἄλλοι πολῖται ἑκόντες κατεδέχοντο τοὺς πρόσθμεν φεύγοντας.

§ 35   'Επεὶ δὲ ταῦτ' ἐπράχθη καὶ ὡμωμόκεσαν αἱ πόλεις ἐμμενεῖν ἐν τῇ εἰρήνῃ, ἥν κατέπειμψε βασιλεύς, ἐκ τούτου διελύθη μὲν τὰ πεζά, διελύθη δὲ καὶ τὰ ναυτικὰ στρατεύματα. Λακεδαιμονίοις μὲν δὴ καὶ Ἀθηναίοις καὶ τοῖς συμμάχοις οὕτω μετὰ τὸν ὕστερον πόλεμον τῆς καθαιρέσεως τῶν Ἀθήνησι τειχῶν αὗτη πρώτη εἰρήνη ἐγένετο.

§ 36   'Εν δὲ τῷ πολέμῳ μᾶλλον ἀντιρρόπως τοῖς ἐναντίοις πράττοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἐνδοξότεροι ἐγένοντο ἐκ τῆς ἐπ' Ἀνταλκίδου εἰρήνης καλουμένης. Προστάται γὰρ γενόμενοι τῆς ὑπὸ βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήνης καὶ τὴν αὐτονομίαν ταῖς πόλεσι πράττοντες, προσέλαβον μὲν σύμμαχον Κόρινθον, αὐτονόμους δὲ ἀπὸ τῶν Θηβαίων τὰς Βοιωτίας πόλεις ἐποίησαν, οὕπερ πάλαι ἐπεθύμουν, ἔπαυσαν δὲ καὶ Ἀργείους Κόρινθον σφετεριζομένους, φρουρὰν φήναντες ἐπ' αὐτοὺς εἰ μὴ ἔξιοιεν ἐκ Κορίνθου.

Β. Η ΠΑΛΗ ΜΕΤΑΞΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΘΗΒΩΝ

**23. Ἐκστρατεία τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῆς Ὀλύνθου.
Κατάληψις τῶν Θηβῶν. Παραβίασις τῆς Ἀνταλκιδείου
εἰρήνης (382 π. Χ.)**

(2, 24–32, 35–36. 4, 1)

2 § 24   'Ἐκ δὲ τούτου ἐκπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι Εὔδαμίδαν καὶ σὺν αὐτῷ νεοδαμώδεις τε καὶ τῶν περιοίκων καὶ τῶν Σκιριτῶν ἄνδρας ὡς δισχιλίους. Ό μέντοι Εύδαμίδας ἔξιδων ἐδεήθη τῶν ἐφόρων μετιέναι Φοιβίδαν τὸν ἀδελφὸν ἀθροίσαντα τοὺς ὑπολειπομένους τῶν ἑαυτῷ προστεταγμένων· αὐτὸς δὲ ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία, ταῖς μὲν δεομέναις τῶν

πόλεων φρουρούς ἔπειπε, Ποτείδαιαν δὲ καὶ προσέλαβεν ἔκουσαν, σύμμαχον ἥδη ἐκείνων οὗσαν, καὶ ἐντεῦθεν δρμώμενος ἐπολέμει, ὡσπερ εἰκός, τὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν.

Ο δὲ Φοιβίδας ἐπεὶ ἥθροισθησαν αὐτῷ οἱ ὑπολειφθέντες § 25 - 27 τοῦ Εὔδαμιδου, λαβὼν αὐτὸὺς ἐπορεύετο. Ως δ' ἐγένετο ἐν Θήβαις, ἐστρατοπεδεύσαντο μὲν ἔξω τῆς πόλεως περὶ τὸ γυμνάσιον· στασιαζόντων δὲ τῶν Θηβαίων, πολεμαρχοῦντες μὲν ἐτύγχανον Ἰσμηνίας τε καὶ Λεοντιάδης, διάφοροι δὲ ὅντες ἀλλήλοις καὶ ἀρχηγὸς ἐκάτερος τῶν ἐταιρειῶν. Ο μὲν οὖν Ἰσμηνίας διὰ τὸ μῆσος τῶν Λακεδαιμονίων οὐδὲ ἐπλησίας τῷ Φοιβίδᾳ· διάφοροι δὲ τοῖς Λεοντιάδης ἄλλως τε ἐθεράπευεν αὐτὸν καὶ ἐπεὶ εἰσφρειώθη, ἔλεγε τάδε· « Ἐξεστί σοι, ὦ Φοιβίδα, τῇδε τῇ ἡμέρᾳ μέγιστα ἀγαθὰ τῇ σεαυτοῦ πατρίδι ὑπουργῆσαι· ἐὰν γὰρ ἀκολουθήσῃς ἐμοὶ σὺν τοῖς ὁπλίταις, εἰσάξω σε ἐγὼ εἰς τὴν ἀκρόπολιν· τούτου δὲ γενομένου νόμιζε τὰς Θήβας παντάπασιν ὑπὸ Λακεδαιμονίους καὶ ἡμῖν τοῖς ὑμετέροις φίλοις ἔσεσθαι. Καίτοι νῦν μέν, ὡς ὅρᾶς, ἀποκεκρυπταὶ μηδένα μετὰ σοῦ στρατεύειν Θηβαίων ἐπ' Ὀλυνθίους, ἐὰν δέ γε σὺ ταῦτα μεθ' ἡμῶν πράξῃς, εὐθύς σοι ἡμεῖς πολλοὺς μὲν ὁπλίτας, πολλοὺς δὲ ἵππους συμπέμψομεν. Ὡστε πολλῇ δυνάμει βοηθήσεις τῷ ἀδελφῷ καὶ ἐνῷ μέλλει ἐκεῖνος Ὀλυνθὸν καταστρέψεσθαι, σὺ κατεστραμμένος ἔσει Θήβας, πολὺ μεῖζω πόλιν Ὀλύνθου ». § 28 - 29

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φοιβίδας ἀνεκουφίσθη· καὶ γὰρ ἦν τοῦ λαμπρόν τι ποιῆσαι πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦ ζῆν ἐραστῆς· οὐ μέντοι λογιστικός γε οὐδὲ πάνυ φρόνιμος ἐδόκει εἶναι. Ἐπεὶ δὲ ὀμολόγησε ταῦτα, προοριζῆσαι μὲν αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὡσπερ συνεκευασμένος ἦν, εἰς τὸ ἀπιέναι· « ἡνίκα δ' ἂν ᾖ καιρός, πρὸς σὲ ἥξω ἐγώ », ἔφη δὲ Λεοντιάδης, « καὶ αὐτός σοι ἡγήσομαι ». Ἐνῷ δὲ ἡ μὲν βουλὴ ἐκάθητο ἐν τῇ ἐν ἀγορᾷ στοᾷ διὰ τὸ τὰς γυναικας ἐν τῇ Καδμείᾳ θεσμοφοριάζειν, θέρους

δὲ ὄντος καὶ μεσημβρίας πλείστη ἦν ἐρημία ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν τούτῳ προσελάσας ἐφ' ἵππου δὲ Λεοντιάδης ἀποστρέφει τε τὸν Φοιβίδαν καὶ ἡγεῖται εὐθὺς εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καταστήσας δὲ ἐκεῖ τὸν Φοιβίδαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ παραδοὺς τὴν βαλανάγραν αὐτῷ τῶν πυλῶν καὶ εἰπὼν μηδένα παριέναι εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὄντινα μὴ αὐτὸς κελεύοι, εὐθὺς ἐπορεύετο πρὸς τὴν βουλήν.

§ 30 - 31   'Ἐλθὼν δὲ εἶπε τάδε· « Ὅτι μέν, ὃ ἄνδρες, Λακεδαιμόνιοι κατέχουσι τὴν ἀκρόπολιν, μηδὲν ἀθυμεῖτε· οὐδενὶ γάρ φασι πολέμιοι ἥκειν, ὅστις μὴ πολέμου ἔρῃ. Ἔγὼ δὲ τοῦ νόμου κελεύοντος ἔξεῖναι πολεμάρχῳ λαβεῖν, εἴ τις δοκεῖ ἄξια θανάτου ποιεῖν, λαμβάνω τουτονὶ Ἰσμηνίαν ὡς πολεμοποιοῦντα. Καὶ ὑμεῖς δέ, οἱ λοχαγοί τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι, ἀνίστασθε καὶ λαβόντες ἀπαγάγετε τοῦτον, ἔνθα εἰρηται ». Οἱ μὲν δὴ εἰδότες τὸ πρᾶγμα παρῆσάν τε καὶ ἐπείθοντο καὶ συνελάμβανον· τῶν δὲ μὴ εἰδότων ἐναντίων δὲ ὄντων τοῖς περὶ Λεοντιάδην, οἱ μὲν ἔφυγον εὐθὺς ἔξω τῆς πόλεως δείσαντες, μὴ ἀποθάνοιεν· οἱ δὲ καὶ οἰκαδε πρῶτον ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ δὲ εἰργμένον τὸν Ἰσμηνίαν ἥσθιοντο ἐν τῇ Καδμείᾳ, τότε δὴ ἀπεχώρησαν εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ταῦτα γιγνώσκοντες Ἀνδροκλείδα τε καὶ Ἰσμηνίᾳ μάλιστα τριακόσιοι.

§ 32   'Ως δὲ ταῦτ' ἐπέρριπτο, πολέμαρχον μὲν ἀντὶ Ἰσμηνίου ἄλλον εἷλοντο, δὲ Λεοντιάδης εὐθὺς εἰς Λακεδαιμονα ἐπορεύετο. Ήὗρε δὲ ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐφόρους καὶ τῆς πόλεως τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἔχοντας τῷ Φοιβίδᾳ, δτι οὐ προσταχθέντα ὑπὸ τῆς πόλεως ταῦτα ἐπερράχει· δὲ μέντοι Ἀγησίλαος ἔλεγεν, δτι, εἰ μὲν βλαβερὰ τῇ Λακεδαιμονι πεπραχώς εἴη, δικαιον εἴη ζημιοῦσθαι· εἰ δὲ ἀγαθά, ἀρχαῖον εἶναι νόμιμον ἔξεῖναι τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιάζειν· « αὐτὸς οὖν τοῦτ' », ἔφη, « προσήκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακά ἔστι τὰ πεπραγμένα ». § 35 - 36   'Ακούουσι ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔδοξε τήν τε ἀκρό-

πολιν, ὥσπερ κατεῖληπτο, φυλάττειν καὶ Ἰσμηνίᾳ κρίσιν ποιῆσαι. Ἐκ δὲ τούτου πέμπουσι δικαστὰς Λακεδαιμονίων μὲν τρεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν συμμαχίδων ἕνα ἀφ' ἐκάστης καὶ μικρᾶς καὶ μεγάλης πόλεως. Ἐπεὶ δὲ συνεκαθίζετο τὸ δικαστήριον, τότε δὴ κατηγορεῖτο τοῦ Ἰσμηνίου καὶ ὡς βαρβαρόζοι καὶ ὡς ἔνος τῷ Πέρσῃ ἐπ' οὐδενὶ ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος γεγενημένος εἴη καὶ ὡς τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετειληφὼς εἴη καὶ ὅτι τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι ταραχῆς πάσης ἐκεῖνός τε καὶ Ἀνδροκλείδας αἰτιώτατοι εἰεν. Ὁ δὲ ἀπελογεῖτο μὲν πρὸς πάντα ταῦτα, οὐ μέντοι ἔπειθέ γε τὸ μὴ οὐ μεγαλοπράγμων τε καὶ κακο- πράγμων εἶναι. Καὶ ἐκεῖνος μὲν κατεψηφίσθη καὶ ἀποθνήσκει. Οἱ δὲ περὶ Λεοντιάδην εἰχόν τε τὴν πόλιν καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔτι πλείω ὑπηρέτουν ἢ προσετάττετο αὐτοῖς.

Πολλὰ μὲν οὖν ἄν τις ἔχοι καὶ ἄλλα λέγειν καὶ Ἑλλη- 4 § 1 νικὰ καὶ βαρβαρικά, ὡς θεοὶ οὔτε τῶν ἀσεβούντων οὔτε τῶν ἀνόσια ποιούντων ἀμελοῦσι· νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα. Λακεδαιμόνιοί τε γὰρ οἱ ὅμοσαντες αὐτονόμους ἔάσειν τὰς πόλεις, τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες, ὑπ' αὐτῶν μόνων τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, πρότερον ὑπ' οὐδενὸς τῶν πώποτε ἀνθρώπων κρατηθέντες, τούς τε τῶν πολιτῶν εἰσαγαγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτοὺς καὶ βουληθέντας Λακεδαιμονίοις δουλεύειν τὴν πόλιν, ὥστε αὐτοὶ τυραννεῖν, τὴν τούτων ἀρχὴν ἐπτὰ μόνον τῶν φυγόντων ἤρκεσαν καταλῦσαι.

24. Ἡ ἐν Λεύκτροις μάχη (371 π. Χ.)
 (4, 1-16)

Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τάς τε φρουρὰς ἐκ τῶν § 1-2 πόλεων ἀπῆγον καὶ Ἰφικράτη καὶ τὰς ναῦς μετεπέμποντο καί, δσα ὑστερον ἔλαβε μετὰ τοὺς δροκους τοὺς ἐν Λακεδαιμονι γενομένους, πάντα ἡνάγκασαν ἀποδοῦναι. Λακεδαιμόνιοι μέντοι ἐκ μὲν τῶν ἄλλων πόλεων τούς τε ἀρμοστὰς καὶ τοὺς φρουροὺς ἀπίγαγον, Κλεόμβροτον δὲ ἔχοντα τὸ ἐν Φωκεῦσι στράτευμα καὶ ἐπερωτῶντα τὰ οἶκοι τέλη, τί χρὴ ποιεῖν, ἔκελευσαν μὴ διαλύειν τὸ στράτευμα, ἀλλ' εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ αὐτονόμους ἀφίοιεν τὰς πόλεις.

Ο δὲ Κλεόμβροτος, ἐπεὶ ἥσθετο τοὺς Θηβαίους οὐχ ὅπως § 3 τὰς πόλεις ἀφίεντας, ἀλλ' οὐδὲ τὸ στράτευμα διαλύοντας, οὕτω δὴ ἄγει τὴν στρατιὰν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Καὶ ἦ μὲν οἱ Θηβαῖοι ἐμβαλεῖν αὐτὸν ἐκ τῶν Φωκέων προσεδόκων καὶ ἐπὶ στενῷ τινι ἐφύλαττον, οὐκ ἐμβάλλει· διὰ Θισβῶν δὲ ὁρεινὴν καὶ ἀποσδόκητον προευθεῖς ἀφικνεῖται εἰς Κρεῦσιν καὶ τὸ τεῖχος αἱρεῖ καὶ τριήρεις τῶν Θηβαίων δώδεκα λαμβάνει. Ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ ἀναβὰς ἀπὸ τῆς θαλάττης ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικῷ λό- § 4-5 φῳ οὐ πολὺ διαλείποντες, οὐδένας ἔχοντες συμμάχους ἀλλ' ἦ τοὺς Βοιωτούς. Ἔνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ μὲν φίλοι προσιόντες ἔλεγον· «Ὥ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν. Ἄναμνησθήσονται γάρ σου καὶ ὅτε εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικόμενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδήρωσας καὶ ὅτε ὑστερον

στρατεύων ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς. Ἐγησιλάου ᾧ εἰ ἐμβάλλοντος διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος. Εἴπερ οὖν ἡ σαυτοῦ κήδει ἡ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας». Οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεγον· οἱ δ' ἐναντίοι «Νῦν δή», ἔφασαν, «δηλώσει ὁ ἀνήρ, εἰ τῷ ὅντι κήδεται τῶν Θηβαίων, ὥσπερ λέγεται». Ὁ μὲν δὴ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρεξένετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν.

§ 6-7. Τῶν δ' αὐτῶν Θηβαίων οἱ προεστῶτες ἐλογίζοντο, ώς, εἰ μὴ μαχοῖντο, ἀποστήσοιντο μὲν αἱ περιοικίδες αὐτῶν πόλεις, αὐτοὶ δὲ πολιορκήσοιντο· εἰ δὲ μὴ ἔξοι δ δῆμος δ Θηβαίων τάπιτήδεια, δτι κινδυνεύσοι καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς ἐναντία γενέσθαι. Ἀτε δὲ καὶ πεφευγότες πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν, ἐλογίζοντο κρείττον εἶναι μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ πάλιν φεύγειν. Πρὸς δὲ τούτοις παρεθάρρυνε μέν τι αὐτοὺς καὶ δ χρησμὸς δ λεγόμενος, ώς δέοι ἐνταῦθα Λακεδαιμονίους ἡττηθῆναι. Ἀπηγέλλετο δὲ καὶ ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῖς, ώς οἵ τε νεῷ πάντες αὐτόματοι ἀνεψήσαντο, αἱ τε ἱέρειαι λέγοιεν, ώς νίκην οἱ θεοὶ φαίνοιεν. Ἐκ δὲ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τὰ ὅπλα ἔφασαν ἀφανῆ εἶναι, ώς τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὴν μάχην ἔξωρμημένου. Τινὲς μὲν δὴ λέγουσιν, ώς ταῦτα πάντα τεχνάσματα ἦν τῶν προεστηκότων.

§ 8-9. Εἰς δ' οὖν τὴν μάχην τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις πάντα τάναντία ἐγίγνετο, τοῖς δὲ πάντα καὶ ὑπὸ τῆς τύχης κατωρθοῦτο. Ἡν μὲν γὰρ μετ' ἄριστον τῷ Κλεομβρότῳ ἡ τελευταία βουλὴ περὶ τῆς μάχης· ἐν δὲ τῇ μεσημβρίᾳ ὑποπινόντων καὶ τὸν οἶνον παροξῦναί τι αὐτοὺς ἔλεγον. Ἐπεὶ δὲ ὥπλίζοντο ἑκάτεροι καὶ πρόδηλον ἦν, δτι μάχη ἔσοιτο, πρῶτον μὲν ἀπιέναι ὠρμημένων ἐκ τοῦ Βοιωτίου στρατεύματος τῶν τὴν ἀγορὰν παρεσκευακότων καὶ σκευοφόρων τινῶν καὶ τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι, περιύντες κύκλῳ οἵ τε μετὰ τοῦ Ἱέρωνος μισθοφόροι καὶ οἱ τῶν Φωκέων πελτασταὶ καὶ τῶν ἵππεων· Ἡρακλεῶται καὶ Φλειάσιοι ἐπιθέμενοι τοῖς ἀπιοῦσιν ἐπέστρεψάν τε αὐτοὺς καὶ κατεδίωξαν πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ

τῶν Βοιωτῶν· ὅστε πολὺ μὲν ἐποίησαν μεῖζόν τε καὶ ἀθροώτερον ἢ πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν στράτευμα. Ἔπειτα δέ, ἄτε καὶ πεδίου ὅντος τοῦ μεταξύ, προύταξαντο μὲν τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἵππεας, ἀντετάξαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἑαυτῶν.

⁵ Ήν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἵππικὸν μεμελετηκός διά τε § 10-11 τὸν πρὸς Ὀρχομενίους πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιέας, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἦν τὸ ἵππικόν ἔτρεφον μὲν γὰρ τοὺς ἵππους οἱ πλουσιώτατοι· ἐπεὶ δὲ φρουρὰ φανθείη, τότε ἥκεν ὁ συντεταγμένος λαβὴῶν δ' ἀν τὸν ἵππον καὶ δπλα, δποῖα δοθείη αὐτῷ, ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀν ἐστρατεύετο· τῶν δ' αὖ στρατιωτῶν οἱ τοῖς σώμασιν ἀδυνατώτατοι καὶ ἥκιστα φιλότιμοι ἐπὶ τῶν ἵππων ἦσαν· τοιοῦτον μὲν οὖν τὸ ἵππικὸν ἔκατέρων ἦν.

Τῆς δὲ φάλαγγος τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ἔφασαν εἰς § 12 τρεῖς τὴν ἐνωμοτίαν ἄγειν· τοῦτο δὲ συμβαίνειν αὐτοῖς οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα τὸ βάθμος. Οἱ δὲ Θηβαῖοι οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν, λογιζόμενοι, ὡς, εἰ νικήσειαν τὸ περὶ τὸν βασιλέα, τὸ ἄλλο πᾶν εὐχείρωτον ἔσοιτο.

⁶ Ἐπεὶ δὲ ἥρξατο ἄγειν δὲ Κλεόμβροτος πρὸς τοὺς πολεμί- § 13 ους, πρῶτον μέν, πρὸν καὶ αἰσθέσθαι τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα, δτι ἡγοῖτο, καὶ δὴ καὶ οἱ ἵππεις συνεβεβλήκεσαν καὶ ταχὺ ἥττηντο οἱ τῶν Λακεδαιμονίων φεύγοντες δὲ ἐνεπεπτώκεσαν τοῖς ἑαυτῶν ὀπλίταις, ἕτι δὲ ἐνέβαλλον οἱ τῶν Θηβαίων λόχοι· διμώς δὲ ὡς οἱ μὲν περὶ τὸν Κλεόμβροτον τὸ πρῶτον ἐκράτουν τῇ μάχῃ, σαφεῖ τούτῳ τεκμηρίω γνοίη τις ἄν· οὐ γὰρ ἀν ἐδύναντο αὐτὸν ἀνελέσθαι καὶ ζῶντα ἀπενεγκεῖν, εἰ μὴ οἱ πρὸς αὐτοῦ μαχόμενοι ἐπεκράτουν ἐν ἔκείνῳ τῷ χρόνῳ.

⁷ Ἐπεὶ μέντοι ἀπέθανε Δείνων τε πολέμαρχος καὶ Σφοδρίας § 14 τῶν περὶ δαμοσίαν καὶ Κλεώνυμος διοίδεις αὐτοῦ, καὶ οἱ μὲν ἵπποι καὶ οἱ συμφορεῖς τοῦ πολεμάρχου καλούμενοι οἵ τε ἀλ-

λοι ύπὸ τοῦ ὄχλου ὡθούμενοι ἀνεγώρουν, οἵ δὲ τοῦ εὐωνύμου ὅντες τῶν Λακεδαιμονίων, ὃς ἔώρων τὸ δεξιὸν ὡθούμενον, ἐνέκλιναν· ὅμως δὲ πολλῶν τεθνεώτων καὶ ἡττημένοι, ἐπεὶ διέβησαν τὴν τάφον, ἢ πρὸ τοῦ στρατοπέδου ἔτυχεν οὗσα αὐτοῖς, ἔθεντο τὰ ὅπλα κατὰ χώραν, ἔνθεν ὥρμηντο. Ἡν μέντοι οὐ πάνυ ἐν ἐπιπέδῳ, ἀλλὰ πρὸς ὁρθίῳ μᾶλλόν τι τὸ στρατόπεδον. Ἐκ δὲ τούτου ἦσαν μέν τινες τῶν Λακεδαιμονίων, οἵ ἀφόρητον τὴν συμφορὰν ἡγούμενοι τό τε τρόπαιον ἔφασαν χρῆναι κωλύειν ἴστάναι τοὺς πολεμίους, τούς τε νεκροὺς μὴ ὑποσπόνδους, ἀλλὰ διὰ μάχης πειρᾶσθαι ἀναιρεῖσθαι.

§ 15 Οἱ δὲ πολέμαρχοι, ὅρῶντες μὲν τῶν συμπάντων Λακεδαιμονίων τεθνεῶτας ἐγγὺς χιλίους, ὅρῶντες δ' αὐτῶν Σπαρτιατῶν, ὅντων τῶν ἐκεῖ ὃς ἐπτακοσίων, τεθνηκότας περὶ τετρακοσίους, αἰσθανόμενοι δὲ τοὺς συμμάχους πάντας μὲν ἀθύμως ἔχοντας πρὸς τὸ μάχεσθαι, τινὰς δ' αὐτῶν οὐδὲ ἀχθομένους τῷ γεγενημένῳ, συλλέξαντες τοὺς ἐπικαιριωτάτους ἔβουλεύοντο, τί χρὴ ποιεῖν· ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἐδόκει ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, οὕτω δὴ ἐπεμψαν κήρυκα περὶ σπονδῶν. Οἱ μέντοι Θηβαῖοι μετὰ ταῦτα καὶ τρόπαιον ἐστήσαντο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν.

§ 16 Γενομένων δὲ τούτων, ὁ μὲν εἰς τὴν Λακεδαιμονία ἀγγελῶν τὸ πάθος ἀφικνεῖται γυμνοπαιιδιῶν τε οὖσις τῆς τελευταίας καὶ τοῦ ἀνδρικοῦ χοροῦ ἔνδον ὅντος· οἵ δὲ ἔφοροι, ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πάθος, ἐλυποῦντο μέν, ὥσπερ, οἷμαι, ἀνάγκῃ· τὸν μέντοι χορὸν οὐκ ἔξήγαγον, ἀλλὰ διαγωνίσασθαι εἴων. Καὶ τὰ μὲν ὀνόματα πρὸς τοὺς οἰκείους ἑκάστου τῶν τεθνεώτων ἀπέδοσαν· προεῖπον δὲ ταῖς γυναιξὶ μὴ ποιεῖν κραυγὴν, ἀλλὰ σιγῇ τὸ πάθος φέρειν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἦν ὁρᾶν, ὃν μὲν ἐτέθνασαν οἱ προσήκοντες, λιπαροὺς καὶ φαιδροὺς ἐν τῷ φανερῷ ἀναστρεφομένους, ὃν δὲ ζῶντες ἡγγελμένοι ἦσαν, ὀλίγους ἄν εἶδες, τούτους δὲ σκυθρωποὺς καὶ ταπεινοὺς περιόντας.

BIBLION EBDOMON

25. Συνασπισμὸς πελοποννησιακῶν πόλεων καὶ τῶν
Ἀθηνῶν ἐναντίον τῶν Θηβαίων. Ἡ τελευταία εἰσβολὴ
τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἰς τὴν Πελοπόννησον.
Ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη (362 π. Χ.)

(5, 1-27)

‘Ως δὲ ταῦτα ἀπηγγέλθη πρός τε τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκά- § 1-3
δων καὶ κατὰ πόλεις, ἐκ τούτου ἀνελογίζοντο Μαντινεῖς τε
καὶ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων οἱ κηδόμενοι τῆς Πελοποννήσου,
ῶσαύτως δὲ καὶ Ἡλεῖοι καὶ Ἀχαιοί, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δῆλοι
εἴεν βουλόμενοι ώς ἀσθενεστάτην τὴν Πελοπόννησον εἶναι,
ώς ὁρᾶστα αὐτὴν καταδουλώσαιντο· τί γὰρ δὴ πολεμεῖν ἡμᾶς
βιούλονται ἢ ἵνα ἡμεῖς μὲν ἀλλήλους κακῶς ποιῶμεν, ἔκείνων
δ’ ἀμφότεροι δεώμεθα; ἢ τί, λεγόντων ἡμῶν, ὅτι οὐ δεόμεθα
αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι, παρασκευάζονται ώς ἔξιόντες; οὐ δῆ-
λον, ώς ἐπὶ τῷ κακόν τι ἐργάζεσθαι ἡμᾶς στρατεύειν παρα-
σκευάζονται; ἔπειτον δὲ καὶ Ἀθήνας βοηθεῖν κελεύοντες·
ἔπορεύθησαν δὲ καὶ εἰς Λακεδαιμονα πρέσβεις ἀπὸ τῶν ἐπα-
ρίτων, παρακαλοῦντες Λακεδαιμονίους, εἰ βιούλοιντο, κοινῇ
διακωλύειν, ἀν τινες ἵωσι καταδουλωσόμενοι τὴν Πελοπό-
νησον. Περὶ μέντοι ἡγεμονίας αὐτόθεν διεπράττοντο, ὅπως
ἐν τῇ ἑαυτῶν ἔκαστοι ἡγήσοιντο.

‘Ἐν δοσῷ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Ἐπαμεινώνδας ἔξήει Βοιω- § 4-5
τοὺς ἔχων πάντας καὶ Εύβοέας καὶ Θετταλῶν πολλοὺς παρά
τε Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ἐναντίων αὐτῷ. Φωκεῖς μέντοι οὐκ
ἡκολούθουν, λέγοντες, ὅτι συνθῆκαι σφίσιν αὐτοῖς εἴεν, εἴ τις

ἕπι Θήβας ἵοι, βοηθεῖν· ἐπ' ἄλλους δὲ στρατεύειν οὐκ εἶναι ἐν ταῖς συνθήκαις. Ὁ μέντοι Ἐπαμεινώνδας ἐλογίζετο καὶ ἐν Πελοποννήσῳ σφίσιν ὑπάρχειν Ἀργείους τε καὶ Μεσσηνίους καὶ Ἀρκάδων τοὺς τὰ σφέτερα φρονοῦντας. Ἡσαν δ' οὗτοι Τεγεᾶται καὶ Μεγαλοπολῖται καὶ Ἀσεᾶται καὶ Παλλαντιεῖς καὶ εἴ τινες δὴ πόλεις διὰ τὸ μικραί τε εἶναι καὶ ἐν μέσαις ταύταις οἰκεῖν ἡναγκάζοντο. Ἐξῆλθε μὲν δὴ ὁ Ἐπαμεινώνδας διὰ ταχέων.

§ 6   Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐν Νεμέᾳ, ἐνταῦθα διέτριψεν, ἐλπίζων τοὺς Ἀθηναίους παριόντας λήψεσθαι καὶ λογιζόμενος μέγα ἀν τοῦτο γενέσθαι τοῖς μὲν σφετέροις συμμάχοις εἰς τὸ ἐπιρρωσαι αὐτούς, τοῖς δὲ ἐναντίοις εἰς τὸ εἰς ἀθυμίαν ἐμπεσεῖν, ώς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, πᾶν ἀγαθὸν εἶναι Θηβαίοις, ὅτι ἔλαττοιντο Ἀθηναῖοι. Ἐν δὲ τῇ διατριβῇ αὐτοῦ ταύτῃ συνῆσαν πάντες οἱ διοφρονοῦντες εἰς τὴν Μαντίνειαν.

§ 7   Ἐπεὶ μέντοι ὁ Ἐπαμεινώνδας ἥκουσε τοὺς Ἀθηναίους τὸ μὲν κατὰ γῆν πορεύεσθαι ἀπεγγωνέναι, κατὰ θάλατταν δὲ παρασκευάζεσθαι ώς διὰ Λακεδαιμονος βοηθήσοντας τοῖς Ἀρκάσιν, οὕτω δὴ ἀφορμήσας ἐκ τῆς Νεμέας ἀφικνεῖται εἰς τὴν Τεγέαν.

§ 8   Εὔτυχῇ μὲν οὖν οὐκ ἀν ἔγωγε φήσαιμι τὴν στρατηγίαν αὐτῷ γενέσθαι· δσα μέντοι προνοίας ἔργα καὶ τόλμης ἐστίν, οὐδέν μοι δοκεῖ δὲ ἀνὴρ ἐλλιπεῖν. Πρῶτον μὲν γὰρ ἔγωγε ἐπαινῶ αὐτοῦ, ὅτι τὸ στρατόπεδον ἐν τῷ τείχει τῶν Τεγεατῶν ἐποιήσατο, ἔνθ' ἐν ἀσφαλεστέρῳ τε ἦν ἢ εἰ ἔξω ἐστρατεύεντο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐν ἀδηλοτέρῳ, διτι πράττοιτο. Καὶ παρασκευάζεσθαι δέ, εἴ του ἐδεῖτο, ἐν τῇ πόλει ὅντι εὐπορώτερον ἦν. Τῶν δὲ ἐτέρων ἔξω στρατοπεδευμένων ἔξην δρᾶν, εἴτε τι ὀρθῶς ἐποράττετο εἴτε τι ἡμάρτανον. Καὶ μὴν οἰόμενος κρείττων τῶν ἀντιπάλων εἶναι, διπότε δρώῃ χωρίοις πλεονεκτοῦντας αὐτούς, οὐκ ἔξήγετο ἐπιτίθεσθαι.

‘Ορῶν δὲ οὗτε πόλιν αὐτῷ προσχωροῦσαν οὐδεμίαν τόν § 9 - 10 τε χρόνον προβαίνοντα, ἐνόμισε πρακτέον τι εἶναι· εἰ δὲ μή, ἀντὶ τῆς πρόσθιν εὐκλείας πολλὴν ἀδοξίαν προσεδέχετο. Ἐπεὶ οὖν κατεμάνθανε περὶ μὲν τὴν Μαντίνειαν τοὺς ἀντιπάλους πεφυλαγμένους, μεταπεμπομένους δὲ Ἀγησίλαον τε καὶ πάντας τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἥσθετο ἔξεστρατευμένον τὸν Ἀγησίλαον καὶ ὅντα ἥδη ἐν τῇ Πελλήνῃ, δειπνοποιησάμενος καὶ παραγγεῖλας ἡγεῖτο τῷ στρατεύματι εὐθὺς ἐπὶ Σπάρτην. Καὶ εἰ μὴ Κρής θείᾳ τινὶ μοίρᾳ προσελθὼν ἔξήγγειλε τῷ Ἀγησιλάῳ προσιὸν τὸ στράτευμα, ἔλαβεν ἄν τὴν πόλιν ὕσπερ νεοττιὰν παντάπασιν ἔρημον τῶν ἀμυνομένων. Ἐπεὶ μέντοι προπυθόμενος ταῦτα δὲ Ἀγησίλαος ἔφθη εἰς τὴν πόλιν ἀπελθών, διαταξάμενοι οἱ Σπαρτιᾶται ἔφύλαττον, καὶ μάλα ὀλίγοι ὄντες· οἵ τε γὰρ ἵπεταις αὐτοῖς πάντες ἐν Ἀρκαδίᾳ ἀπῆσαν καὶ τὸ ἔνεικὸν καὶ τῶν λόχων δώδεκα ὄντων οἵ τρεῖς.

Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο Ἐπαμεινώνδας ἐν τῇ πόλει τῶν Σπαρταῖς § 11 - 13 τιατῶν, ὃπου μὲν ἔμελλον ἐν τε ἴσοπέδῳ μαχεῖσθαι καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν βληθήσεσθαι, οὐκ εἰσήγει ταύτη, οὐδὲ δόπου γε μηδὲν πλέον μαχεῖσθαι τῶν ὀλίγων πολλοὶ ὄντες· ἐνθα δὲ πλεονεκτεῖν ἄν ἐνόμιζε, τοῦτο λαβὼν τὸ χωρίον κατέβαινε καὶ οὐκ ἀνέβαινεν εἰς τὴν πόλιν. Τό γε μὴν ἐντεῦθεν γενόμενον ἔξεστι μὲν τὸ θεῖον αἴτιασθαι, ἔξεστι δὲ λέγειν, ὡς τοῖς ἀπονενοημένοις οὐδεὶς ἄν ὑποσταίη. Ἐπεὶ γὰρ ἡγεῖτο Ἀρχίδαμος οὐδὲ ἐκατὸν ἔχων ἄνδρας καὶ διαβάς, δπερ ἐδόκει τι ἔχειν κώλυμα, ἐπορεύετο πρὸς ὁρθιὸν ἐπὶ τοὺς ἀντιπάλους, ἐνταῦθα δὴ οἱ πῦρ πνέοντες, οἱ νενικηκότες τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ τῷ παντὶ πλείονες, καὶ προσέτι ὑπερδέξια χωρία ἔχοντες οὐκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ τὸν Ἀρχίδαμον, ἀλλ’ ἐγκλίνουσι· καὶ οἱ μὲν πρῶτοι τῶν Ἐπαμεινώνδου ἀποθνήσκουσιν. Ἐπεὶ μέντοι ἀγαλλόμενοι τῇ νίκῃ ἐδίωξαν οἱ ἐνδοθεν πορρωτέρω τοῦ καιροῦ, οὗτοι αὖ ἀποθνήσκουσι· περιεγέγραπτο γάρ, ὡς

ζοικεν, ύπὸ τοῦ θείου, μέχρι ὅσου νίκη ἐδέδοτο αὐτοῖς. Καὶ ὁ μὲν δὴ Ἀρχίδαμος τρόπαιόν τε ἴστατο, ἔνθα ἐπεκράτησε, καὶ τοὺς ἐνταῦθα πεσόντας τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους ἀπεδίδου.

§ 14   ‘Ο δ’ Ἐπαμεινώνδας λογιζόμενος, ὅτι βοηθήσοιεν οἱ Ἀρκάδες εἰς τὴν Λακεδαιμονα, ἐκείνοις μὲν οὐκ ἐβούλετο καὶ πᾶσι Λακεδαιμονίοις ὁμοῦ γενομένοις μάχεσθαι, ἄλλως τε καὶ εὔτυχηκόσι, τῶν δὲ ἀποτευχηκότων πάλιν δὲ πορευθείς, ὡς ἐδύνατο τάχιστα, εἰς τὴν Τεγέαν τοὺς μὲν διπλίτας ἀνέπαυσε, τοὺς δ’ ἵππεας ἐπεμψεν εἰς τὴν Μαντίνειαν, δεηθεὶς αὐτῶν προσκαρτερῆσαι καὶ διδάσκων ὡς πάντα μὲν εἰκὸς ἔξω εἶναι τὰ τῶν Μαντινέων βισκήματα, πάντας δὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλως τε καὶ σίτου συγκομιδῆς οὖσης. Καὶ οἱ μὲν φύοντο.

§ 15   Οἱ δ’ Ἀθηναῖοι ἵππεις ὁρμητέες ἔξ Ἐλευσῖνος ἐδειπνοποιήσαντο μὲν ἐν Ἰσθμῷ, διελθόντες δὲ τὰς Κλεωνὰς ἐτύγχανον προσιόντες εἰς τὴν Μαντίνειαν καὶ καταστρατοπεδευσάμενοι ἐντὸς τείχους ἐν ταῖς οἰκίαις. Ἐπεὶ δὲ δῆλοι ἦσαν προσελαύνοντες οἱ πολέμιοι, ἐδέοντο οἱ Μαντινεῖς τῶν Ἀθηναίων ἵππεων βοηθῆσαι, εἴ τι δύναιντο ἔξω γὰρ εἶναι καὶ τὰ βισκήματα πάντα καὶ τοὺς ἐργάτας, πολλοὺς δὲ καὶ παῖδας καὶ γεραιτέρους τῶν ἐλευσέρων. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβοηθοῦσιν, ἔτι ὅντες ἀνάριστοι καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι.

§ 16 - 17   Ἐνταῦθα δὴ τούτων αὖ τὴν ἀρετὴν τίς οὐκ ἀν ἀγασθείη; οἱ καὶ πολὺ πλείονας ὁρῶντες τοὺς πολεμίους καὶ ἐν Κορίνθῳ δυστυχήματος γεγενημένου τοῖς ἵππεσιν, οὐδὲν τούτων ὑπελογίσαντο, οὐδ’ ὅτι καὶ Θηβαίοις καὶ Θετταλοῖς τοῖς κρατίστοις ἵππεσιν εἶναι δοκοῦσιν ἔμελλον μάχεσθαι, ἀλλ’ αἰσχυνόμενοι εἰ παρόντες μηδὲν ὠφελήσειαν τοὺς συμμάχους, ὡς εἶδον τάχιστα τοὺς πολεμίους, συνέρραξαν, ἐρῶντες ἀνασώσασθαι τὴν πατρῷαν δόξαν. Καὶ μαχόμενοι αἵτιοι μὲν ἐγένοντο τὰ ἔξω πάντα σωθῆναι τοῖς Μαντινεῦσιν, αὐτῶν δὲ

ἀπέθανον ἄνδρες ἀγαθοί, καὶ ἀπέκτειναν δὲ δῆλον δτι τοιούτους· οὐδὲν γὰρ οὕτω βραχὺ ὅπλον ἐκάτεροι εἶχον, ὃ οὐκ ἔξικνοῦντο ἀλλήλων. Καὶ τοὺς μὲν φιλίους νεκροὺς οὐκ ἀφεῖντο, τῶν δὲ πολεμίων ἐνίους ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν.

'Ο δ' αὖτις Ἐπαμεινώνδας ἐνθυμούμενος δτι δλίγων μὲν § 18 ἡμερῶν ἀνάγκη ἔσοιτο ἀπιέναι διὰ τὸ ἔξήκειν τῇ στρατείᾳ τὸν χρόνον, εἰ δὲ καταλείψοις ἐρήμους, οἵς ἦλθε σύμμαχος, ἐκεῖνοι πολιορκήσοιντο ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, αὐτὸς δὲ λειλυμασμένος τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ παντάπασιν ἔσοιτο, ἥττημένος μὲν ἐν Λακεδαιμονίῳ σὺν πολλῷ ὁπλιτικῷ ὑπὸ δλίγων, ἥττημένος δὲ ἐν Μαντινείᾳ ἵππομαχίᾳ, αἴτιος δὲ γεγενημένος διὰ τὴν εἰς Πελοπόννησον στρατείαν τοῦ συνεστάναι Λακεδαιμονίους καὶ Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς καὶ Ἡλείους καὶ Ἀθηναίους, ἥγήσατο οὐ δυνατὸν εἶναι ἀμαχεὶ παρελθεῖν, λογιζόμενος δτι, εἰ μὲν νικῷ, πάντα ταῦτα ἀναλύσοιτο· εἰ δὲ ἀποθάνοι, καλὴν τὴν τελευτὴν ἐνόμισεν ἔσεσθαι πειρωμένῳ τῇ πατρίδι ἀρχὴν Πελοποννήσου καταλιπεῖν.

Τὸ μὲν οὖν αὐτὸν τοιαῦτα διανοεῖσθαι οὐ πάνυ μοι δο- § 19 - 20 κεῖ θαυμαστὸν εἶναι· φιλοτίμων γὰρ ἀνδρῶν τὰ τοιαῦτα διανοήματα· τὸ μέντοι τὸ στράτευμα παρεσκευακέναι ὡς πόνον τε μηδένα ἀποκάμνειν μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας, κινδύνου τε μηδενὸς ἀφίστασθαι, σπάνιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντας ὅμως πειθεῖσθαι ἐθέλειν, ταῦτά μοι δοκεῖ θαυμαστότερα εἶναι· καὶ γάρ, δτε τὸ τελευταῖνον παρήγγειλεν αὐτοῖς παρασκευάζεσθαι ὡς μάχης ἐσομένης, προθύμως μὲν ἐλευκοῦντο οἱ ἵππεις τὰ κράνη κελεύοντος ἐκείνου, ἐπεγράφοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀρκάδων ὄπλιται ὁπόπαλα, ὡς Θηβαῖοι ὅντες, πάντες δὲ ἡκονῶντο καὶ λόγχας καὶ μαχαίρας καὶ ἐλαμπρύνοντο τὰς ἀσπίδας.

'Ἐπεὶ μέντοι οὕτω παρεσκευασμένους ἔξήγαγεν, ἄξιον αὖτις § 21 - 22 κατανοῆσαι, ἢ ἐποίησε. Πρῶτον μὲν γάρ, ὥσπερ εἰκός, συνετάττετο· τοῦτο δὲ πράττων σαφηνίζειν ἐδόκει, δτι εἰς μάχην

παρεσκευάζετο· ἐπεί γε μὴν ἐτέτακτο αὐτῷ τὸ στράτευμα, ὡς ἔβούλετο, τὴν μὲν συντομωτάτην πρὸς τοὺς πολεμίους οὐκ ἥγε, πρὸς δὲ τὰ πρὸς ἐσπέραν ὅρη κατ' ἀντιπέρας τῆς Τεγέας ἥγεῖτο· ὥστε δόξαν παρεῖχε τοῖς πολεμίοις μὴ ποιήσεσθαι μάχην ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· καὶ γὰρ δὴ ὡς πρὸς τῷ ὅρει ἐγένετο, ἐπεὶ ἔξετάθη αὐτῷ ἡ φάλαγξ, ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς ἔθετο τὰ ὄπλα, ὥστε εἰκάσθη στρατοπεδευμένῳ. Τοῦτο δὲ ποιήσας ἔλυσε μὲν τῶν πλείστων πολεμίων τὴν ἐν ταῖς ψυχαῖς πρὸς μάχην παρασκευήν, ἔλυσε δὲ τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν. Ἐπεὶ γε μὴν παραγαγὼν τοὺς ἐπὶ κέρως πορευομένους λόχους εἰς μετωπὸν ἵσχυρὸν ἐποιήσατο τὸ περὶ ἑαυτὸν ἔμβολον, τότε δὴ ἀναλαβεῖν παραγγεῖλας τὰ ὄπλα ἥγεῖτο· οἱ δ' ἡκολούθουν. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐπιόντας, οὐδεὶς αὐτῶν ἡσυχίαν ἔχειν ἐδύνατο, ὅλλ' οἱ μὲν ἔθεον εἰς τὰς τάξεις, οἱ δὲ παρετάττοντο, οἱ δὲ ἵππους ἔχαλίνουν, οἱ δὲ θώρακας ἐνεδύοντο, πάντες δὲ πεισομένοις τι μᾶλλον ἢ ποιήσουσιν ἐφίκεσαν.

§ 23-24 Ὁ δὲ τὸ στράτευμα ἀντίπρῳρον ὥσπερ τριήρη προσῆγε, νομίζων, ὅπῃ ἔμβαλλὼν διακόψειε, διαφθερεῖν ὅλον τὸ τῶν ἐναντίων στράτευμα· καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἵσχυροτάτῳ παρεσκευάζετο ἀγωνίζεσθαι, τὸ δὲ ἀσθενέστατον πόρρω ἀπέστησεν, εἰδὼς, διτηθὲν ἀλθυμίαν ἀν παράσχοι τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ, ὁώμην δὲ τοῖς πολεμίοις. Καὶ μὴν τοὺς ἵππεας οἱ μὲν πολέμιοι ἀντιπαρετάξαντο ὥσπερ ὄπλιτῶν φάλαγγα βάθος ἐφεξῆς καὶ ἔρημον πεζῶν ἀμίππων· δὲ Ἐπαμεινώνδας αὖ καὶ τοῦ ἵππικοῦ ἔμβολον ἵσχυρὸν ἐποιήσατο, καὶ ἀμίππους πεζοὺς συνέταξεν αὐτοῖς, νομίζων τὸ ἵππικὸν ἐπεὶ διακόψειεν, ὅλον τὸ ἀντίπαλον νενικηκώς ἔσεσθαι· μάλα γὰρ χαλεπὸν εὔρειν τοὺς ἐθελήσοντας μένειν, ἐπειδάν τινας φεύγοντας τῶν ἑαυτῶν ὄρῶσι· καὶ ὅπως μὴ ἐπιβοηθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου κέρατος ἐπὶ τῷ ἔχομενον, κατέστησεν ἐπὶ γηλόφων τινῶν ἐναντίους αὐτοῖς καὶ ἵππεας καὶ ὄπλίτας, φόβον

βιουλόμενος καὶ τούτοις παρέχειν, ὡς, εἰ βιοηθήσοιεν, ὅπισθεν οὗτοι ἐπικείσοιντο αὐτοῖς. Τὴν μὲν δὴ συμβολὴν οὕτως ἐποίησατο, καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος· κρατήσας γὰρ ἦ προσέβαλεν, δλον ἐποίησε φεύγειν τὸ τῶν ἐναντίων.

Ἐπεὶ γε μὴν ἔκεινος ἔπεσεν, οἱ λοιποὶ οὐδὲ τῇ νίκῃ § 25 ὁρθῶς ἔτι ἐδυνάσθησαν χρήσασθαι, ἀλλὰ φυγούσης μὲν αὐτοῖς τῆς ἐναντίας φάλαγγος οὐδένα ἀπέκτειναν οἱ διπλῖται οὐδὲ προηλθον ἐκ τοῦ χωρίου, ἔνθα ἡ συμβολὴ ἐγένετο· φυγόντων δ' αὐτοῖς καὶ τῶν ἵππεων, ἀπέκτειναν μὲν οὐδὲ οἱ ἵππεις διώκοντες οὕτε ἵππεας οὕθ διπλίτας, δισπερ δὲ ἡττώμενοι πεφοβημένως διὰ τῶν φευγόντων πολεμίων διέπεσον. Καὶ μὴν οἱ ἄμιπποι καὶ οἱ πελτασταὶ συννενικηκότες τοῖς ἵππεσιν ἀφίκοντο μὲν ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου ὡς κρατοῦντες, ἐκεὶ δ' ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπέθανον.

Τούτων δὲ πραχθέντων τούναντίον ἐγεγένητο, οὗ ἐνό- § 26 - 27 μισαν πάντες ἀνθρωποι ἔσεσθαι· συνεληλυθύιας γὰρ σχεδὸν ἀπάστης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν, διστις οὐκ ὕετο, εἰ μάχη ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἀρξεῖν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι. Ο δὲ θεὸς οὗτως ἐποίησεν, ὥστε ἀμφότεροι μὲν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ισταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυνον, νεκροὺς δὲ ἀμφότεροι μὲν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν, ἀμφότεροι δὲ ὡς ἡττημένοι ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον, νενικηκέναι δὲ φάσκοντες ἑκάτεροι οὕτε χώρᾳ οὕτε πόλει οὕτ' ἀρχῇ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἦ πρὸν τὴν μάχην γενέσθαι· ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἦ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφέσθω· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἵσως ἄλλῳ μελήσει.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

(6, 1 - 28, 32 - 38)

§ 1 - 3. τῷ ἐπιόντι ἔτει* ἡτοι τὴν ἀνοιξιν τοῦ 406 π.Χ. — παρεληλυθότος ἥδη τοῦ χρόνου* ἐνν. τῆς ναυαρχίας. Ὁ Λ. εἶχεν ἀναλάβει τὴν διοίκησιν τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου τὸ φυινόπωρον τοῦ 408. — ναυμαχίᾳ νενικηκώς* τὸ προηγούμενον ἔτος εἶχε νικήσει τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ Νότιον πλησίον τῆς Ἐφέσου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἑκείνην ἀρχηγὸς τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου ἦτο ὁ Ἀλκιβιάδης· ἐπειδὴ διμως παρουσιάσθη ἀνάγκη νὰ πλεύσῃ εἰς Φώκαιαν, ἀφῆκε προσωρινὸν ἀντικαταστάτην του τὸν κυβερνήτην τῆς ναυαρχίδος Ἀντίοχον. Πρὸς αὐτὸν ἔδωκεν αὐστηρὰς διαταγὰς νὰ μὴ συγκρουσθῇ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπουσίας του πρὸς τὸν σπαρτιατικὸν στόλον, ὁ δοποῖος ἦτο ἡγκυροβολημένος εἰς τὴν Ἐφεσον ὑπὸ ναύαρχον τὸν Λύσανδρον. Ἄλλος ὁ Ἀντίοχος παρήκουσε τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ παρασυρθεὶς εἰς ἀπερίσκεπτον ναυμαχίαν ἤττηθη (ἴδ. εἰσαγωγὴν σ. 192) — οὗ· ἐπίρ. = δπον. — οὕ φημι = ἀρνοῦμαι. — πολυπραγμονέω - ώ ἀναμειγνύομαι εἰς ἔνας ὑποθέσεις. — προσπληρώω - ώ ἔξοπλίζω προσέτι. — ἀπαντάω - ώ τινι ἐπέρχομαι κατά τινος.

§ 4. καταστασιάζομαι ὑπό τινος εὑρίσκω ἀντίδρασιν διὰ πολιτικοὺς λόγους ἐκ μέρους τινός. — διαθροέω - ώ διαδίδω. — παραπίπτω περιπίπτω εἰς σφάλμα. — διαλλάττω τοὺς ν. ἀλλάσσω τοὺς ν. — γιγνομένων* ἐνν. ναυάρχων. — ἄρτι πρὸ δλίγουν. — συνίημι τὰ ναυτικὰ κατανοῶ τὴν ναυτικὴν τέχνην. — ἀγνῶς ἀγνωστος. — τοῖς ἑκεῖ· δηλ. εἰς τὰ μέρη, εἰς τὰ δοποῖα στέλλονται. — παθεῖν τι· τουτέστιν ἀτύχημα, ἤτταν.

§ 5. τὸ κατ' ἐμὲ δσον ἔξαρτᾶται ἀπὸ ἐμέ· διότι εἰς τὴν παραμονὴν τοῦ Λυσ. ὡς ναυάρχου τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου δὲν ἦτο ἐμπόδιον δ Καλλικρατίδας, ἀλλ' δ νόμος, δ ὁ δοποῖος ἀπηγόρευε νὰ γίνῃ τὸ

ἴδιον πρόσωπον δύο φοοὰς ναύαρχος (Βιβλ. Β', 1, § 7). — πρὸς ἄ εν σχέσει πρὸς ἐκεῖνα, εἰς τὰ δόποια. — φιλοτιμέομαι - οῦμαι ἐπιδεικνύω ζῆλον. — αἰτιάζομαι κατηγοροῦμαι.

§ 6 - 7. ἐφ' ἄ ἥκει = ταῦτα, ἐφ' ἄ ἥκει. — παρὰ Κῦρον τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως οὗτος, δῆπος οἱ ἄλλοι σατράπαι καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἦτο φίλος τῶν Λακεδ. κατὰ τὸν Πελοπόν. πόλεμον καὶ ἐνίσχυεν αὐτοὺς οἰκονομικῶς. — ἐπέχω περιμένω. — ἄχθομαι δυσαρεστοῦμαι, δυσφορῶ. — θύρα κατοικία. — φοιτήσεις συχναὶ ἐπισκέψεις. — κατά γε τὸ αὐτοῦ δυνατὸν κατὰ τὴν ἴδικήν του τούλάχιστον δύναμιν.

§ 8 - 11. πεπονθέναι τοῦ πάσχω. — ἔξηγοῦμαί τινι χρησιμεύω ὡς παράδειγμα εἰς τινα. — οἴχομαι ἀναχωρῶ. — ἀντὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν ἀγαθῶν εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ἀγαθῶν, τὰ δόποια τυχὸν θὰ συμβοῦν εἰς ἡμᾶς. — ἐκεῖνα· τὰ ζητηθέντα ἐκ Σπάρτης χοήματα. — ἀξία ἐπαξία.

§ 12 - 15. οἱ αἰτιαζόμενοι νοοῦνται οἱ φίλοι τοῦ Λυστροῦ. — ἐναντιόμαι - οῦμαι ἀντιδρῶ. — πόρος χρημάτων τρόπος ἔξενδεσεως χρημάτων. — ἐπαγγέλλομαι ὑπόσχομαι. — ἐπαγγελλόμενοι δηλ. δοῦναι χρήματα. — ίδια ἐξ ίδιων. — ἐφοδιάζομαι τινί τι φροντίζω νὰ δοθῇ εἰς τινά τι. — οἱ ἔμφρονδοι ἡ φρονδά. — οἱ τὰ πράγματα ἔχοντες οἱ διαχειριζόμενοι τὴν ἔξουσίαν. — κατὰ κράτος διὰ τῆς βίας. — ἀποδίδομαι τι πωλῶ τι. — εἰς τὸ ἐκείνου δυνατὸν κατὰ τὴν δύναμίν του. — Άθ. φρονδούς οἱ δόποιοι ἡσπαν δοῦλοι. — ἀνάγομαι ἔξερχομαι εἰς τὸ πέλαγος. — ὑποτέμνομαι προσπαθῶ νὰ ἀποκόψω.

§ 16 - 18. ἐκλελέχθαι τοῦ ἐκλέγω. — ὡς ἐφθη (τοῦ δ. φθάνω) κατακωλυθεὶς ἐπειδὴ οἱ ἐχθροὶ ἐπρόλαβαν καὶ τοῦ ἀπέκοψαν τὸν δρόμον. — ἀποφεύγω εἰς τὴν γῆν σώζομαι καταφεύγων εἰς τὴν ξηράν. — ὑπὸ τῷ τείχει· διότι εἰς τὸν λιμένα τῆς πόλεως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσέλθῃ, ἐπειδὴ ἦτο ὡχυρωμένος. — δομίζομαι ἀγκυροβολῶ. — ἔκπλους ἔξοδος, τὸ στόμιον τοῦ λιμένος. — πανδημεὶ μὲ δόλον τὸν στρατόν.

§ 19 - 20. σῖτος τρόφιμα. — εύπορος τινος ἔξευρίσκω ἀρκετὴν ποσότητα ἐκ τινος. — ἐπιβάται οἱ ἐπὶ τῶν πλοίων στρατιῶται (οἱ δοποῖοι ἔμενον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος). — εἰς κοίλην ναῦν εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ πλοίου. — **παραρρύματα** ἀλλαχοῦ παραβλήματα (Βιβλ. Β', 1, 22 - 24). — ἡσαν εἶδος παραπετασμάτων, συνήθως ἐκ δέρματος, μὲ τὰ δοποῖα ἐσκέπαζον τὰ πλευρὰ τῶν πλοίων, διὰ νὰ μὴ βλέπουν οἱ ἀντίπαλοι τὰς κινήσεις τῶν πληρωμάτων. — **παραβάλλω τοποθετῶ**, κρεμῶ. — **οὕτω ἀνεῖχον** εἰς τοιαύτην ἀπραξίαν ἦσαν. — **ἔξεβίβαζεν** δηλ. τοὺς στρατιώτας. — **ἔφορμέω - ω** ἐνεργῶ ἀποκλεισμόν. — **όλιγώρως** ἔχω δὲν προσέχω, εἶμαι ἔνοιαστος.

§ 21 - 23. ἀνύτω κατορθώνω. — **τεταραγμένοι** ἀτάκτως. — **ἀναδέομαι** - **οῦμαι** προσδένω καὶ σύρω, ὁμοιούλκω. — **διέψυγε** ὑπὸ τὸν Ἐρασινίδην. — **εὐριπος** πορθμός. — **τῶν Μυτ.** ή ἀρχαία πόλις τῆς Μυτιλ. ἔκειτο ἐπὶ μακρᾶς νήσου, τὴν δοποίαν ἔχωριζεν ἀπὸ τὴν Λέσβον στενὸς πορθμός.

§ 24 - 25. τοὺς ἐν ἡλικίᾳ ὄντας εἰς τὰς Ἀθήνας ἐστρατεύοντο ἀπὸ τοῦ 17 - 60 ἔτους· καὶ οἱ μὲν νεώτατοι τῶν στρατευομένων (18 - 20), δπως καὶ οἱ πρεσβύτατοι (50 - 60), ἔμενον ἐντὸς τῶν δρίων τῆς χώρας πρὸς φρούρησιν τῶν τειχῶν καὶ τῶν ὀχυρῶν καὶ διὰ τὴν τήρησιν τῆς ἐννόμου τάξεως· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ 20 - 50 ἔτους, οἱ δοποῖοι ἀπετέλουν καὶ τὴν κυρίως στρατεύσιμον δύναμιν, ἐστέλλοντο εἰς τὸ πολεμικὸν μέτωπον. — **ἀπαίρω** ἀποπλέω. — καὶ τῶν ἱππέων πολλοί· αὐτὸς ἐγίνετο εἰς ἐκτάκτους μόνον περιστάσεις. — **ἔξω οὖσαι** δηλ. μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν. Μεταξὺ αὐτῶν συγκατελέγοντο καὶ τὰ Ἱερὰ πλοῖα, Σαλαμινία, Πάραλος, Δηλιάς.

§ 26 - 28. αὐτοῦ δηλ. εἰς τὸν λιμένα τῆς Μυτιλήνης. — **Ἐτεονικον** Λακεδαιμόνιον ναύαρχον. Εἰς αὐτὸν ἀναδέτει ὁ Καλ. τὸ ἔργον νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Κόνωνα νὰ ἔξελθῃ ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Μυτιλήνης καὶ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν στόλον, δοποῖος ἥρχετο εἰς βοήθειάν του. — **Ἀργινοῦσαι** συστὰς νήσων μεταξὺ Λέσβου καὶ Μικρᾶς Ἀσίας. — **Μαλέα ἄκρα** τὸ μεσημβρινὸν ἀκρωτήριον τῆς Λέσβου. — **ἔξαπιναίως** αἰφνιδιαστικῶς. — **ἀναγωγὴ πλοῦς**. — **ἀνέσχεν** τὸ ὕδωρ = ἐσταμάτησεν ἡ βροχή. — **ἀντανάγομαι** ἔξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος κατά τινος.

§ 32. ἔστι καλῶς ἔχον καλῶς ἔχει.—οὐ δέος· ἐνν. ἔστι = δὲν ὑπάρχει φόβος.—κακῶς οἰκοῦμαι δυστυχῶ.

§ 33 - 34. ἐμβάλλω συγκρούομαι πρός τινα (ἐδῶ πρὸς ἔχθρικὸν πλοῖον).—ἐντεῦθεν χρονικὸν = τότε. — εἰς Φώκαιαν· πόλιν τῆς Ἰωνίας.—προσφέρομαι πρὸς τὴν γῆν παλαίων πρὸς τὸ κῦμα προσεγγίζω εἰς τὴν ἔηράν.

§ 35. ἐπὶ τὰς καταδεδυκυίας ναῦς πρός διάσωσιν τῶν βυθισθέντων πλοίων.—αὐλίζομαι στρατοπεδεύω.—ὑπηρετικὸς κέλης μικρὸν πλοιάριον τῆς ὑπηρεσίας, βοηθητικὸν τοῦ στόλου, ὅπως θὰ ἐλέγομεν σήμερον.

§ 36 - 37. ἐστεφανωμένους· διότι οἱ κομισταὶ εὐχαρίστων ἀγγειῶν ἥσαν ἐστεφανωμένοι.—θύω τὰ εὐαγγέλια προσφέρω θυσίαν διὰ τὸ εὐφρόσυνον ἄγγελμα.—τοῖς ἐμπόροις τὰ στρατεύματα τῶν ἀρχαίων ἡκολούθουν πάντοτε ἔμποροι, διὰ νὰ πωλοῦν εἰς τοὺς στρατιώτας χοήσιμα εἶδη καὶ διὰ νὰ ἀγοράζουν τὰ λάφυρα.—πλοῖον ἐμπορικὸν πλοῖον· ἐλέγετο καὶ ὀλκᾶς καὶ στρογγύλον πλοῖον.—τὸ πνεῦμα οὔριον· ἐπνεε δηλ. βόρειος ἀνεμος.—τὴν ταχίστην· ἐνν. δόδον = τάχιστα.—ἐμπρήσας· τοῦ ἐμπίμπρημι πυρπολῶ.

§ 38. ἐπανάγομαι πλέω ἐναντίον τοῦ ἔχθροῦ.

(7, 1 - 15, 34)

§ 1 - 3. ἐν οἴκῳ· δηλ. οἱ ἐν Ἀθήναις· Ἀθηναῖοι. — ὁ τοῦ δήμου προεστηκώς· δὲν πρόκειται περὶ ἀνθρώπου, ὁ δποῖος κατεῖχεν εἰς τὴν πολιτικὴν ἀξίωμά τι, ἀλλὰ περὶ πολιτικοῦ ἀσκοῦντος ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ πλήθους λόγω τῆς ἀνεγνωρισμένης ἀξίας του. Ὁ τοιοῦτος λέγεται συνήθως προστάτης τοῦ δήμου.—διωβελία· ἡ καταβολὴ εἰς ἔκαστον ἀπορον Ἀθηναῖον πολίτην ἐκ μέρους τῆς πολιτείας δύο διβολῶν πρὸς πληρωμὴν τοῦ εἰσιτηρίου τοῦ θεάτρου κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν θεατρικῶν παραστάσεων. Τὰ χρήματα αὐτὰ ἐκαλοῦντο γενικώτερον θεωρικά.—ἐπιβολή· πρόστιμον ἐπιβαλλόμενον εἰς τοὺς μὴ διαχειρισθέντας καλῶς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἡ δποία ἀνετέθη εἰς αὐτούς.—δόντα τοῦ δήμου· ἵσως προηγούμενο τὸ πολεμικῆς λείας· διότι τὰ ἐκ

τοιαύτης πηγῆς χοήματα ἢ λάφυρα ἀνῆκον εἰς τὸ δημόσιον.— δέω - ω δδηγῶ εἰς τὸ δεσμωτήριον.— δῆσαι· ώς δφειλέτην τοῦ δημοσίου.

§ 4. λόγον ύπέχω δίδω λόγον.— διότι διατί, διὰ ποῖον λόγον.— ἀναιρέομαι -οῦμαι τοὺς ναυαγοὺς σηκώνω τοὺς ναυαγοὺς καὶ τοὺς μεταφέρω πρὸς ταφήν.— καθάπτομαι τίνος κατηγορῶ, θεωρῶ ἔνοχόν τινα.— αἰτιάομαι -ῶμαι προφασίζομαι.

§ 5 - 7. προτίθεται λόγος τινὶ ἐπιτρέπεται εἰς τινα νὰ ὅμιλήσῃ.— κατὰ τὸν νόμον· δ ὅποιος ὁρίζεν, δτι ἔκαστος κατηγορούμενος εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του ὁρισμένον χρόνον, διὰ νὰ ἀπολογηθῇ.— τῶν τριηράρχων· κατὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν δ Θ. καὶ δ Θρ. δὲν ἦσαν στρατηγοί, ἀλλ ἀπλοὶ τριηράρχοι. Ἐν τούτοις δὲν ἔστεροῦντο στρατηγικῆς πείρας, διότι εἰς προηγουμένας περιόδους ἔχοματισαν στρατηγοί.— δέοι· ἐνν. αἰτιάσασθαι.— εἶναι· τὸ ἀπαρέμφ. ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ νοούμενου φαμέν.— ἐγγυᾶσθαι· κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον ἀν ἀνελάμβανον νὰ ἔγγυηθοῦν ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου τρεῖς ἀξιόχρεοι πολῖται, οὗτος δὲν ὠδηγεῖτο εἰς τὸ δεσμωτήριον.— ἀναβαλέσθαι· τὴν ψηφοφορίαν.— ὀψὲ ἀργά.— τὰς χεῖρας· διότι αἱ ἀποφάσεις ἐλαμβάνοντο διὰ χειροτονίας, δηλ. ἀνατάσεως τῶν χειρῶν.— προβούλευώ· ἐλέγετο ἐπὶ τῆς ἐν Ἀθήναις βουλῆς καὶ σημαίνει καταρτίζω προβούλευμα, ἦτοι σχέδιον νόμου.— εἰσφέρω προτείνω.— εἰσενεγκεῖν· εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου πρὸς ἐπιψήφισιν.— ὅτῳ τρόπῳ τίνι τρόπῳ.

§ 8. Ἀπατούρια· οἰκογενειακὴ ἕօρτή, ἡ ὅποία ἐτελεῖτο εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸν μῆνα Πυανεψιῶνα (Ὀκτώβριον - Νοέμβριον) καὶ διήρκει τρεῖς ἡμέρας.— σύνεισιν σφίσιν αὐτοῖς συνέρχονται (πρὸς ἔορτασμόν).— χρῶς ἐπιδερμίς.— ἐν χρῷ κεκαρμένους· εἰς ἔνδειξιν πένθους.— ώς δὴ ὄντες δτι δηθεν ἦσαν.

§ 9 - 10. Καλλιξένους εἰπόντος κατὰ πρότασιν τοῦ Κ.— διαψηφίζομαι ψηφίζω κατὰ σειράν.— ύδρια· εἶδος κάλπης.— προτέρᾳ πρώτῃ.— εἰς τὴν ύστεραν ψηφίσασθαι· παρανόμως καθόσον ἡ ψηφοφορία ἔπρεπε νὰ διεξαχθῇ μυστική.— ζημιόω - ω τιμωρῶ.— οἱ ἔνδεκα· ἀρχὴ 10 ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι ἔξελέγοντο κατ' ἔτος διὰ κλήρου

(εἰς ἓξ ἑκάστης φυλῆς)· εἰς τούτους συγκαταριθμεῖται καὶ ὁ γραμματεὺς ὁς ἔνδέκατος. Οἱ ἔνδεκα εἶχον ἔργον νὰ ἐκτελοῦν τὰς σωματικὰς ποινάς, αἱ δοποῖαι ἐπεβάλλοντο ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου.— **δημοσιεύω τὰ χρήματα** δημεύω τὴν περιουσίαν.— **τῆς θεού** δηλ. τῆς Ἀθηνᾶς τὸ δέκατον δηλ. τῆς ἀξίας τῆς περιουσίας θὰ διετίθετο διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς.

§ 11 - 13. παρερχομαι εἰς τὴν ἑκκλησίαν παρουσιάζομαι ἐνώπιον τῆς ἑκκλησίας.— **τεῦχος ἀλφίτων δοχεῖον δι' ἄλευρα, ἄλευροθήκη.**— **ἐπιστέλλω παραγγέλλω.**— **ἄριστος ἀνδρειότατος.**— **προσκαλοῦμαι τινα*** εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν = κατηγορῶ τινα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου.— **γράφω προτείνω ἔγγραφως.**— **Εὔρυπτόλεμος*** συγγενὴς τοῦ Περικλέους, ἐνὸς ἐκ τῶν δικαζομένων στρατηγῶν.— **κλῆσις κατηγορία** (πρβλ. προσεκαλέσαντο).— **ἐπιθυμούσθεω - ω** ἐπιδοκιμάζω θορυβωδῶς.— **ἡναγκάσθησαν*** ὁ Εὔρυπτόλεμος καὶ οἱ συνηγορήσαντες ὑπὲρ τῆς προτάσεώς του.

§ 14 - 15. τῶν πρυτάνεων τί ἡσαν οἱ πρυτάνεις, ἵδε ἴστορίαν.— **προτίθημι τὴν διαψήφισιν*** ἐλέγετο ἐπὶ τῶν πρυτάνεων καὶ ἐσήμαινε: προκαλῶ τὴν ψηφοφορίαν.— **παρὰ τὸν νόμον*** ὁ δοποῖος ὥριζεν, ὅτι ἑκαστος ἔπρεπε νὰ δικασθῇ ἰδιαιτέρως.— **τὰ αὐτά,** δηλ. τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι, ὅπως ἐπρότεινεν ὁ Λυκίσκος καὶ διὰ τὸν Εὔρυπτο.— **καλεῖν** = κατηγορεῖν.— **Σωκράτης*** ὁ γνωστὸς φιλόσοφος (469 - 399 π.Χ.). ‘Ο Σωκρ. παντοῦ καὶ πάντοτε ἀντιμετώπισε μὲ ἀκαμψίαν καὶ ἀφοβίαν τὸν κίνδυνον ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον.

§ 34. προβολὴ καταγγελία ἐνώπιον τῆς ἑκκλησίας τοῦ δήμου. ‘Η προβολὴ ἔγινετο ἐναγτίον ἐκείνων, οἱ δοποῖοι ἐπρόδιδον τὴν πόλιν ἢ παρέσυρον τὸν δῆμον εἰς ἐπιπολαίας καὶ ἀσυμφόρους ἀποφάσεις.— **ὕστερον*** τὸ 405 π.Χ.— **Κλεοφῶν*** δημαγωγός, φονευθεὶς ὑπὸ τῶν δλιγαρχικῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου.— **κατέρχομαι** ἐπανέρχομαι ἐκ τῆς ἔξορίας.— **ὅτε καὶ οἱ ἐκ Π. εἰς τὸ ἄστον*** ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν δημοκρατικοί, οἱ δοποῖοι ἐνίκησαν τοὺς τριάκοντα καὶ ἀποκατέστησαν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

(1, 1 - 7, 10 - 30)

§ 1. οἱ ἐν Χίῳ κλπ. Ἰδ. βιβλ. Α', 6, 36 - 37. — τῆς ὕρας τῶν καρπῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους. — μισθοῦ ἀντὶ ἡμερομισθίου. — κατὰ χώραν εἰς τοὺς ἀγρούς. — συνίσταμαι τινι ἔρχομαι εἰς συνεννόησιν μετά τινος. — συντίθεμαί τινι συμφωνῶ μέ τινα.

§ 2-4. ἡπόρει, τί χρῶτο τῷ πράγματι εὑρίσκετο εἰς ἀμηχανίαν, πῶς ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν κατάστασιν. — ἐπιχειρῆσαι· ἐνν. αὐτοῖς = νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτῶν. — σφαλερὸν ἐπικίνδυνον. — διαβολὴ ἀφορμὴ πρὸς κακολογίαν. — σχοῖν = παράσχοιεν. — δύσνους πρός τι ὁ λαμβάνων ἔχθρικὴν στάσιν ἀπέναντί τινος. — ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ τινα. — ὄφθαλμιάω - ω πάσχω ἐξ ὄφθαλμίας, ἀπὸ πονόματον. — ἐξ ιατρείου εἰς τὴν ἀσχαίαν Ἑλλάδα ὑπῆρχον ιατροὶ ὅλων τῶν νόσων. — κατὰ τὴν παραγγ. εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς ἀνακοινώσεως. — ἀεὶ ἐκάστοτε.

§ 5. νεωτερίζω προκαλῶ ταραχάς. — σημαίνω δίδω διαταγήν. — ἐν μέρει κατὰ σειράν. — ώς οὐδὲν εἰδὼς προσποιούμενος ὅτι...

§ 6 - 7. τὰ ἐνεστηκότα πράγματα ἡ παροῦσα κατάστασις τῶν πραγμάτων. — εὖ φέρομαι παρά τινι προσελκύω τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησίν τινος. — κατὰ τὴν προτέραν ναυμαχίαν· κατὰ τὸ 408 - 406, ὅτε παρουσιάζεται διὰ πρώτην φορᾶν ὡς ἐμπειρότατος στρατηγὸς καὶ διπλωμάτης μὲ δεξαίρετον εὐστροφίαν. — ἐν Νοτίῳ πόλει πλησίον τῆς Ἐφέσου (πρβλ. Βιβλ. Α', 6, § 1 - 3). — ἐπιστολεὺς ὑποναύαρχος.

§ 10 - 12. τῷ ἐπιόντι ἔτει πρόκειται περὶ τοῦ 27ου ἔτους τοῦ πολέμου (405 - 404 π. Χ.). — ἐν Ἀντάνδρῳ πόλει ἐν τῷ μυχῷ τοῦ

⁷Αδραμυττηνοῦ κόλπου· αἱ νῆες αὗται ἐναυπηγοῦντο διὰ χρημάτων τοῦ σατράπου τῆς Αἰολίδος καὶ Μικρᾶς Φονγίας Φαρναβάζου, ὃστις καθ⁷ δλην τὴν διάρκειαν τοῦ Πελ. πολέμου ἔβοήθησε ποικιλοτρόπως, μάλιστα δὲ μὲ κρήματα, τὸν Λακεδ.— τὰ παρὰ βασιλέως ὅσα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ βασιλέως.— ἔχοι = εἰλήφει ἥδη. — ἐπὶ τὰς τριήρεις⁸ τὰς πρὸ δλίγου ναυπηγηθείσας.— ἐφίστημι τῷ. διορίζω τῷ.— οἱ τῶν Ἀθ. στρατηγοί· Κόνων, ⁹Αδείμαντος καὶ Φιλοκλῆς.— πρὸς τὸ ναυτικὸν διὰ τοῦ στόλου, κατὰ θάλασσαν.

§ 13 - 14. ἐπὶ τούτοις μετὰ ταῦτα.— μετεπέμψατο¹⁰ τὸν Μάρτιον τοῦ 405.— Θαμνήρια τῆς Μηδίας¹¹ πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ παράλια τῆς Κασπίας θαλάσσης.— Καδούνσιοι¹² ἔθνος μηδικόν.— παραδείκνυμι ἐπιδεικνύω καὶ κορηγῶ.— περιττὸς ἀρκετός.— ὡς εἶχε φιλίας ποῖα φιλικὰ αἰσθήματα ἔτρεφεν. Ὁ Κῦρος σχεδιάζων νὰ κινήσῃ πόλεμον κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου προσπαθεῖ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν φιλίαν τῶν Λακεδαιμονίων (Βιβλ. Γ', 1, § 1).

§ 15. μετάπεμπτος προσκεκλημένος.— ἀνάγομαι = ; (Βιβλ. Α', 6, 12 - 15).— Κεδρεῖαι ἢ Κεδρέαι¹³ σημαντικὴ πόλις κατὰ τὸ νότιον τμῆμα τῆς Καροίας.— δὲ = γάρ.— κατὰ κράτος διὰ τῆς βίας, ἐξ ἐφόδου.— μειξιθάρβαροι κατὰ τὸ ἥμισυ βάρβαροι καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ Ἑλληνες.

§ 16. Χίον καὶ "Εφεσον" τὰ συνήθη ἀγκυροβόλια τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου.— πρὸς τοῖς ὑπάρχοντιν¹⁴ ἵδε § 10 - 12.— προσείλοντο¹⁵ τοῦ προσαιρέομαι - οῦμαι ἐκλέγω ἐπὶ πλέον¹⁶ ὑποκείμ. τοῦ προσείλοντο οἱ ἐν Ἀθήναις Ἀθηναῖοι.

§ 17 - 21. παρὰ τὴν Ἰωνίαν παραπλέων τὰ παράλια τῆς Ἰωνίας.— πρὸς τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν¹⁷ διὰ νὰ ἐμποδίσῃ δῆλ. τὴν μεταφορὰν σίτου ἐκ τῶν περὶ τὸν Εὔξεινον χωρῶν εἰς τὴν Ἀττικήν, τὴν δοποίαν ἀπέκλειεν ἀπὸ ἔηρᾶς ὃ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἀγις.— πελάγιοι πλέοντες εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος.— "Αβυδος, Λάμψακος, Ἐλεοῦς, Σηστός" πόλεις εἰς τὸ στενὸν τοῦ Ἑλλησπόντου¹⁸ αἱ μὲν δύο πρῶται ἔκειντο ἐπὶ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας, αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς (ἴδ. γεωγρ. πίν.).— αὐτῶν¹⁹ τῶν Λακεδαιμο-

νίων.— ἥγειτο· τῶν διὰ ἔηρᾶς πορευομένων Ἀβυδηνῶν.— τὰ ἐλεύθερα σώματα οἱ ἐλεύθεροι ἄνδρες.— κατὰ πόδας ὅπισθεν.— διέχει ὁ Ἐλλήσποντος ἔχει πλάτος ὁ Ἐλλήσποντος.— ταύτῃ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο.

§ 22 - 24. εἰσβαίνειν· συναπτέον τῷ εἰς τὰς ναῦς.— παραβλήματα ἡ παραρρύματα· ἵδ. Βιβλ. Α', 6, 19 - 20.— ἀνέχει ἡ ἀνίσχει ὁ ἥλιος ἀνατέλλει ὁ ἥλιος.— ἐν μετώπῳ εἰς μακρὰν μετωπικὴν γραμμήν.— ὀψὲ τῆς ἡμέρας ἀργὰ πρὸς τὴν ἐσπέραν.— ἔξεβίβασεν· ἐνν. τοὺς στρατιώτας.— αὗται· τίνες;— ἐπανάγομαι ἔξερχομαι εἰς τὸ πέλαγος ἐναντίον τινός.

§ 25 - 26. ἐκ τῶν τειχῶν· ταῦτα εἶχεν ἀποκτήσει τὸ 410 - 409 π. Χ., ὅτε διὰ μισθοφόρων ἐπολέμει κατὰ τῶν Θρακῶν. Εἰς τὸ φρούριον τοῦτο ἀπεκώρησε μετὰ τὴν ἱτταν τοῦ στόλου εἰς τὸ Νότιον καὶ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν κατ' αὐτοῦ δυσμένειαν τῶν Ἀθηναίων (βλέπ. Εἰσαγ. σ. 192).— αἰγιαλὸς ἀλίμενος παραλία.— ὄρμεω - ὦ εἴμαι ἥγκυροβιολημένος.— μετέρχομαι τὰ ἐπιτήδεια ἔρχομαι πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ἐπιτηδείων.— οὐκ ἐν καλῷ, ἐνν. χωρίῳ = ὅχι εἰς καλόν, κατάλληλον μέρος.— μεθορμίσαι· δηλ. τὰς ναῦς· μεθορμίζω τὰς ν. μετακινῶ τὰ πλοῖα εἰς ἄλλον ὄρμον.— οὖ· ἐπίρρο.= ὅπου.

§ 27. ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις ἀφ' ὅτου οἱ Ἀθην. ἐπέπλεον κατὰ τοῦ Λ.— τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις εἰς τοὺς παρ' αὐτοῦ πεμφθέντας, διὰ νὰ παρακολουθοῦν (τοὺς Ἀθ., § 24).— ἐσκεδασμένους· τοῦ σκεδάννυμαι διασκορπίζομαι.— πολὺ μᾶλλον· ἀφ' ὅτου ἐπείσθησαν, ὅτι δ. Λ. δὲν σκέπτεται νὰ ναυμαχήσῃ.— τοῦμπαλιν=τὸ ἔμπαλιν πρὸς τὰ δόπισω.— κατὰ μέσον τὸν πλοῦν εἰς τὸ μέσον τοῦ πλοῦ.— ἐσήμηνε· διὰ τῆς σάλπιγγος.— τὴν ταχίστην =; (Βιβλ. Α', κεφ. 6, § 36 - 37).— συμπάρειμι πορεύομαι συγκρόνως μετά τινος.

§ 28 - 29. ἴδων τὸν ἐπίπλουν· ἀπὸ τῆς ἔηρᾶς, ὅπου καὶ αὐτὸς εὑρίσκετο.— βιοθῶ εἰς τὰς ναῦς σπεύδω εἰς σωτηρίαν τῶν πλοίων.— κατὰ κράτος· ἐδῶ = πάσῃ τῇ δυνάμει.— δίκροτοι ἥσαν εἶχον εἰς δύο μόνον σειρὰς κωπηλάτας· ἐπειδὴ δηλ. οἱ Ἀθην. εὑρέθησαν διεσκορπισμένοι εἰς τὴν ἔηράν, ὅτε δ. Λ. ἐπέπλευσε κατὰ τῶν πλοίων των,

δὲ λίγοι ἐποδόφθασαν νὰ ἐπιβιβασθοῦν εἰς αὐτά. Ὅτε τοῦ λόγου τούτου ἄλλαι μὲν τῶν νεῶν εὑρέθησαν μὲ δύο μόνον σειρὰς κωπηλατῶν, ἄλλαι μὲ μίαν καὶ ἄλλαι δύος διόλου κεναί. Κανονικῶς ἑκάστη ναῦς εἶχε τρεῖς σειρὰς κωπηλατῶν (τριήρης). — **Πάραλος**· μία τῶν ιερῶν τριήρων τῶν Ἀθηναίων· ἡ Πάραλος, ἡ Σαλαμινία καὶ ἡ Δηλιαὶ ἔχοντα συμποιοῦντο πρὸς μεταγωγὴν τῶν πρεσβειῶν καὶ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως, τῶν θεωρῶν, εἰς τὰς ἔθνικὰς πανηγύρεις· διὸ ἀντῶν ἐπίσης μετεκομίζοντο αἱ διαταγαὶ τῆς ἀρχηγοῦ πολιτείας καὶ τὰ δημόσια χρήματα. Εἶναι εὐνόητον κατὰ ταῦτα, ὅτι ἥσαν ἐλαφρὰ σκάφη ταχύπλοα. — **πρὸς τῇ γῇ πλησίον τῆς ἔηρᾶς καὶ ἐπὶ τῆς ἔηρᾶς.** — εἰς τὰ τειχύδραια· τῆς Σηστοῦ. — τὰ Ἀθηναίων πράγματα διαφθείρεται ἡ (ναυτικὴ) δύναμις τῶν Ἀθ. καταστρέφεται. — κατέχω καταπλέω, προσεγγίζω. — τὰ μεγάλα ίστια· δηλ. τὰ πανιὰ τοῦ μεγάλου ἴστου, διότι προκειμένου νὰ ναυμαχήσουν οἱ ἀρχαῖοι ἀφηναν τὰ μεγάλα ίστια εἰς τὴν ἔηράν. Ὁ Κόνων λοιπὸν προέβη εἰς ἐγκείρημα παράτολμον μέν, ἀλλὰ σωτήριον· κατέστησε μὲν ἄλλους λόγους δύσκολον τὴν δίωξιν του ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. — **παρ'** Εὐαγόραν· βασιλέα τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος.

§ 30. τὰς ναῦς· δλαι ἥσαν 180· ἀν ἀφαιρέσωμεν ἐπομένως τὰς διαφυγούσας 9, εἰς κεῖρας τοῦ Λ. περιῆλθον 171. — **τοὺς αἰχμαλώτους**· ὑπολογιζομένους εἰς πολλὰς χιλιάδας, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὅψιν, ὅτι ἑκάστου πολεμικοῦ σκάφους ἐπέβαινε πλήρωμα 200 περίπον ἀνδρῶν. — **τριταῖος** μετὰ τρεῖς ἡμέρας.

2 (1-8, 10-19)

§ 1 - 2. κατεστήσατο ἐτακτοποίησεν· διὸ Λ. μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων ἐν Αἴγαδος ποταμοῖς ἐγκαθίδρυεν εἰς τὰς συμμάχους αὐτῶν πόλεις διλιγαρχίας δέκα ἀνδρῶν, τὰς λεγομένας **δεκαρχίας**. Αὐτὸν ἔκαμε καὶ εἰς τὴν Λάμψακον. — **Βυζάντιον** καὶ **Καλχηδόνα** (σημερινὸν Κατίκιοι)· τὸ μὲν Βυζάντιον εἶχε κυριεύσει διὸ Ἀλκιβιάδης διὰ προδοσίας τὸ 409, τὴν δὲ Καλχηδόνα διὸ Θρασύβουλος. — **ύποσπόνδους** κατόπιν συμβάσεως. — εἰς τὰς Ἀθήνας· διὰ νὰ αὐξάνῃ διὸ πληθυσμὸς καὶ ἐπέλθῃ ἡ πεῖνα ταχύτερον, δεδομένου, ὅτι διὸ ἐπισιτισμὸς τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ θαλάσσης ἦτο ἡδη ἀδύνατος. — **ἀρμοστήν**

οὗτως ἐκάλουν οἱ Λακεδ. τὸν εἰς ὑπήκοον πόλιν διοριζόμενον ὡς διοικητὴν (πρβλ. τὸ ἴδικόν μας ὕπατος ἀρμοστής).

§ 3 - 4. νυκτὸς ἐν καιρῷ νυκτός.—**οἱ μωγὴ** θοῆνος, δύναμις.—**διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν** οὗτως ἐλέγοντο τὰ τείχη, τὰ δποῖα ἐπόστατενον τὸ μεταξὺ Ἀθηνῶν - Πειραιῶς καὶ Φαλήρου τμῆμα τῆς Ἀττικῆς καὶ ἀπέληγον τὸ μὲν εἰς Πειραιᾶ, τὸ δὲ εἰς Π. Φάληρον. Καὶ τῶν δύο σκελῶν τὰς βάσεις εἶχε θέσει ὁ Κίμων (**Κιμώνειον τείχος**), ἐπεράτωσε δ' αὐτὰ ὁ Περικλῆς. Ο. Π. μάλιστα πρὸς μεγαλυτέραν ἀσφάλειαν τοῦ μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Φαλήρου χώρου ἔκτισε καὶ τοίτον σκέλος εἰς τὸ μέσον αὐτῶν (**διὰ μέσου τείχος**) [ἴδε σχεδιάγραμμα].—**διήκω** φθάνω ἀπὸ ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο. —**παραγγέλλων** δηλ. τὴν συμφορὰν = ἀναγγέλλων... —**πείσεσθαι** τοῦ πάσχω. —**Μηλίους, Ἰστιαιέας, Σκιωναίους, Τορωναίους, Αἰγινῆτας** οἱ Μήλιοι ἀποχωρήσαντες τῆς συμμαχίας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Πελοπον. πολέμου (415 π.Χ.) ἐτιμωρήθησαν σκληρῶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων· οἱ Ἰστιαιεῖς ἐπίσης νικηθέντες τὸ 405 π.Χ. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐξεδιώχθησαν ἐκ τῆς πόλεώς των· αἱ Σκιωναῖοι καὶ Τορωναῖοι — κάτοικοι τῶν ἐν Χαλκιδικῇ πόλεων Σκιώνης καὶ Τορώνης — ἐπιχειρήσαντες ν' ἀποσπασθοῦν ἐκ τῆς ἀθηναϊκῆς συμμαχίας κατὰ τὸν Πελοπον. πολέμου (420 π.Χ.) ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ τὴν ἀπόπειράν των· οἱ Αἰγινῆται τέλος, θεωρούμενοι ἀνέκαθεν ὡς ἐπικίνδυνοι διὰ τοὺς Ἀθηναίους, ἐξεδιώχθησαν ὑπ' αὐτῶν ἐκ τῆς νήσου των τὸ 434 π.Χ. —**τοὺς λιμένας** τὰ στόμια τῶν λιμένων (δηλ. τοῦ Φαλήρου, τῆς Μονυχίας — σημερινὸν Τουρκολίμανο — τῆς Ζέας — νῦν Πασαλιμάνη — καὶ τοῦ Κανθάρου, δ ὅποιος ἀπετέλει διαμέρισμα τοῦ μεγάλου λιμένος). —**πλὴν ἐνός** τοῦ ἐμπορικοῦ δηλ. λιμένος, τοῦ Ἐμπορίου καλούμενου (ἴδε σχεδιάγραμμα). —**εὐτρεπίζω τὰ τείχη** ἐπισκευάζω τὰ τείχη.

§ 5 - 7. κατασκευάζομαι πόλιν τακτοποιῶ τὴν πολιτικὴν κατάστασιν πόλεως· ἔδω ἡ τακτοποίησις συνίστατο εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν δεκαοχιῶν. —**πρὸς Λ. μετέστησε** μετέβαλε τὸ πολίτευμα συμφώνως πρὸς τὸ συμφέρον τῶν Λ.—**τῶν γνωρίμων** οὗτως ἐκαλεῖτο ἡ πλουσία τάξις, οἱ ἀριστοκρατικοί. —**πρὸς Ἀγιν** ὅστις ἀπὸ τοῦ 413 τῇ συμβουλῇ τοῦ φυγάδος Ἀλκιβιάδου ἐπολιόρκει στενῶς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τῆς Δεκελείας.

§ 8. πλὴν Ἀργείων οἱ δόποιοι συνδεδεμένοι ἀπὸ τοῦ 420 πρὸς τοὺς Ἀθ. διὰ συμμαχίας μένουν πιστοὶ εἰς αὐτήν. — παραγγείλαντος ἐνν. ἔξιέναι. — ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ· ἡ δόποια ἔκειτο πρὸς βορρᾶν τῶν Ἀθηνῶν, ΝΔ. τοῦ Κολωνοῦ. — τὰ πλοῖα· τὰ σιταγωγά. — εἰργω ἐμποδίζω.

§ 10 - 12. σωτηρία μέσον σωτηρίας. — τιμωρέομαι - οῦμαι τινα ἔκδικοῦμαι τινα. — ὅβρις ἀλαζονικὴ συμπεριφορά, αὐθαιρεσία. — μικροπολίτης ὁ κάτοικος μικρᾶς πόλεως (ὡς ἡ Αἴγινα, Μῆλος, Τορρώνη κλπ.). — ἔκεινοις· δηλ. τοῖς Λακεδαιμονίοις. — ἄτιμος ὁ ἐστερημένος τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων του· ἀντίθετον ἐπίτιμος. — ἔκαρτέρουν δηλ. πολιορκούμενοι· καρτερῶ νπομένω. — ἐπὶ τούτοις ἐπὶ τῷ ὅφ τούτῳ. — εἶναι· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ νοούμενου ἔλεγε.

§ 13. οἱ ἔφοροι· ἥσαν 5 τὸν ἀριθμὸν καὶ ἔξελέγοντο κατ' ἔτος· εἶχον τὴν ἀνωτάτην ἔξουσίαν εἰς τὴν σπαρτιατικὴν πολιτείαν, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἐλάμβανον διαταγὰς παρ' αὐτῶν. — αὐτόθεν· χρονικὸν = ἀμέσως. — ἥκειν· εἰς Σπάρτην.

§ 14 - 15. καθαίρεσις τειχῶν κατακρήμνισις τειχῶν. — προσκαλοῦμαι τινα· μετ' ἀπαρεμφ. (εἰρήνην ποιεῖσθαι) προσκαλῶ τινα νὰ κάμῃ κάτι. — εἰρήνην ποιεῖσθαι· συναπτέον τοῖς Λακεδαιμονίοις. — δέομαι · οῦμαι φυλακίζομαι. — ἐπὶ δέκα σταδίους εἰς ἔκτασιν δέκα σταδίων· τὸ στάδιον (πληθυντικὸς τὰ στάδια καὶ ἐτερογενῶς οἱ στάδιοι) ίσοντο πρὸς 185 περίπου γαλλικὰ μέτρα. — καθηλεῖν ἔκατέρουν· δηλ. μέρος τι. — ψήφισμα· πρότασις ἐπικυρωθεῖσα καὶ νομιμοποιήθεισα ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου.

§ 16 - 17. τοιούτων δὲ ὄντων· ἐνν. τῶν πραγμάτων = οὗτως ἔχόντων τῶν πραγμάτων. — παρὰ Λύσανδρον· ὅστις ἐπολιόρκει τότε τὴν Σάμον. — ἥκω· ἔδω = ἐπανήκω ἐπιστρέφω. — ἀντέχω περὶ τινος ἐπιμένω, μένω ἀνένδοτος ἐπὶ τινος. — πίστις ἐγγύησις. — ἐπιτηρέω - ω περιμένω τὸν καιρόν. — ὅ, τι τις λέγοι πάντα ὅσα τις λέγει. — ὁμολογέω - ω δέχομαι. — κατέχω τινὰ κρατῶ τινα εἰς τὴν ἔξουσίαν μου, αἰχμάλωτόν μου. — εἴτα· κατὰ Μάρτιον τοῦ 404. — οὐ γάρ εἶναι· ἐννοεῖται ἔλεγε (ἐκ τοῦ προηγουμένου κελεύει).

§ 18 - 19. πρεσβευτὴς αὐτοκράτωρ πρ. μὲ ἀπεριόριστον ἔξουσίαν, μὲ ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα.—δέκατος αὐτὸς ἐπὶ κεφαλῆς ἔννεα ἄλλων.

(2, 20 - 23)

§ 20. σπένδομαι συνθηκολογῶ. — ἔξαιρεῖν· ἐνν. Ἀθήνας· ἔξαιρέω - ω τι ἀφανίζω, καταστρέψω τι. — μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην κλπ.· τί ὑπονοοῦν οἱ Λακεδαιμόνιοι; — ἐφ' ᾧ· μετ' ἀπαρμφ. ὑπὸ τὸν δρον. — τὸν Πειραιᾶ τὸ περὶ τὸν Π. τεῖχος. — κατάγω τινὰ ἐπαναφέρω τινὰ ἐκ τῆς ἔξορίας.

§ 21 - 23. ταῦτα· δηλ. τοὺς προταθέντας δρους τῶν νικητῶν. — περιχεῖται ὅχλος τινὰ συρρέει πλῆθος καθ' ὅμαδας πέριξ τινός. — φοβισθεῖται· ἥ μτχ. εἰς πληθυντικόν, διότι ἥ λέξις ὅχλος εἶναι περιληπτική. — ἐγχωρεῖ εἶναι ἐπιτετραμμένον. — προηγορέω - ω τινος λαμβάνω τὸν λόγον ἐξ ὀνόματός τινος. — περιαιρέω - ω = καθαιρῶ κατεδαφίζω. — Λύσανδρος κατέπλει· λύσας τὴν πολιορκίαν τῆς Σάμου. Ὁ κατάπλους τοῦ Λ. εἰς Π. ἔγινε τὴν 16 Μουνιχιῶνος τοῦ 404, ἦτοι τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου. — ὑπ' αὐλητρίδων ὑπὸ τὴν μουσικὴν συνοδείαν καὶ τὰ ἄσματα αὐλητρίδων.

BIBLION TRITON

(1, 1-8)

§ 1-2. ή Ἀθήνησι στάσις· νοοῦνται οἵ ἀγῶνες μεταξὺ τῶν τριάκοντα καὶ τῶν διπαδῶν τοῦ Θρασυβούλου. — ἐκ τούτου· δηλ. τὸ 401 π.Χ.—οἱ ἔφοροι· Βιβλ. Β', κεφ. 2, § 13.—ἐπιστέλλω παραγγέλλω.—Συνέννεσιν· τὸν ἐγγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν.—ώς πᾶς.—ἡ μάχη· ἡ παρὰ τὰ Κούναξα. — Θεμ. τῷ Συρ. γέγραπται· ἐπειδὴ δὲ Ξενοφῶν ἡμποδίζετο νὰ κυκλοφορήσῃ εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν Κύρου Ἀνάβασιν λόγῳ τῆς ἔξορίας του, ἀλλ᾽ ἵσως καὶ διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν περισσότερον ἀξιόπιστον, ἔξεδωκεν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Θεμιστογένους τοῦ Συρακοσίου.

§ 3. πολλοῦ ἄξιος βασιλεῖ δόξας γεγενῆσθαι· δὲ Τισσ. εἶχε προσφέρει πράγματι πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν βασιλέα. Οὗτω λ.χ. πρῶτος ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὸν τὰς πολεμικὰς προετοιμασίας τοῦ Κύρου καὶ μόνος αὐτὸς δὲν ἔφυγε κατὰ τὴν μάχην τῶν Κοναάξων. Ἔπι πλέον αὐτὸς συνέλαβεν ἀργότερον τοὺς Ἑλληνας στρατηγοὺς καὶ ἐπεδίωξε νὰ ἔξοντάσῃ τοὺς λοιποὺς Ἑλληνας, οἱ δοποῖοι συνεξεστράτευσαν μετὰ τοῦ Κύρου.—ῶν τε... ἥρχε· δηλ. τῆς Λυδίας, Καρίας καὶ Ἰωνίας.—καὶ ὁν Κύρος· ἐνν. Ὅστερον ἥρχεν· ἥρχε δὲ δὲ Κύρος τῆς Λυδίας (τὴν δοποίαν δὲ πατήσα τοῦ εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τοῦ Τισσ. καὶ ὑπήγαγεν εἰς τὴν σαραπείαν τοῦ νοοῦ του), τῆς μεγάλης Φρυγίας καὶ τῆς Καππαδοκίας.—προστάτης προϊστάμενος, ἥγεμόν. — δηρώω· ὥ λεηλατῶ.

§ 4. πέμπουσιν αὐτοῖς Θίβρωνα· τὴν ἀνοιξιν τοῦ 399 π.Χ.—νεοδαμώδης· λέξις σπαρτιατικὴ—δὲ πρὸ δὲ λίγου ἀπελευθερωθεὶς εἴλως, δὲ νεοπολίτης.—ἐπὶ τῶν τριάκοντα· οὕτοι ἀνέλαβον τὴν ἔξουσίαν μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ διεχειρίσθησαν αὐτὴν ἐπὶ 8 μῆνας, ἥτοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 404 μέχρι τέλους Ἀπριλίου τοῦ 403.—νομίζοντες· ἐνν. εἶναι ἄν.

§ 5. ἡ πειρος κυρίως ἡ πειρος ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἡ Ἀσία.—**πρὸς τὸ ἵππικόν** δηλ. τοῦ Τισσαφέρους. —**ἀγαπῶ**, εἰ... μένω ἴκανοποιημένος, ἀρχοῦμαι, ἄν.

§ 6. συνέμειξαν αὐτῷ ἡ συνένωσις ἔγινεν εἰς τὴν Πέργαμον κατὰ Μάρτιον τοῦ 399 π.Χ.—**Τευθρανίαν καὶ Ἀλίσαρναν** ἡ μὲν Τευθρανία ἦτο χώρα καὶ πόλις τῆς Μυσίας παρὰ τὸν Κάικον ποταμόν, ἡ δὲ Ἀλίσαρνα πόλις ἐπίσης τῆς Μυσίας παρὰ τὴν Πέργαμον.—**οἱ ἀπὸ τοῦ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου** ὁ Δημάρατος ἦτο βασιλεὺς τῆς Σπάρτης κατὰ τὸν σ' καὶ μέρος τοῦ ε' αἰῶνος π.Χ. Συκοφαντηθεὶς ὑπὸ τοῦ συμβασιλέως αὐτοῦ Κλεομένους τοῦ Α' ἔξέπεσε τοῦ θρόνου (451 π.Χ.) καὶ ἔξωρίσθη. Κατόπιν τούτου κατέψυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Δαρεῖον τὸν Α', ὅστις ἐδέχθη αὐτὸν εὐμενῶς. Διαμένων εἰς τὴν περσικὴν αὐλὴν ἀπέβη πολύτιμος σύμβουλος τοῦ μεγάλου βασιλέως διὰ τὰ ἐλληνικὰ πράγματα, ἥκολονθησε δὲ καὶ τὸν Ξέρξην ἐκστρατεύοντα κατὰ τῆς Ἑλλάδος. —**ἐκ βασιλέως** τοῦ Δαρείου.—**ἀντὶ τῆς...** συστρατείας ὡς ἀμοιβήν... διὰ τὴν συμμετοχήν του εἰς τὴν ἐκστρατείαν.—**Γοργίων καὶ Γογγύλος** ἀπόγονοι τοῦ κατωτέρῳ ἀναφερομένου Γογγύλου.—**ὅτι μόνος...** **μηδίσας** ὁ Γογγύλος ἐμήδισε κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Δατίδος καὶ Ἀρταφέρους (490 π.Χ.) ἐναντίον τῆς Ἐρετρίας.

§ 7. τὴν Αἴγυπτίαν καλούμενην ἐκαλεῖτο οὕτως ἡ Λάρισα, διότι συμφώνως πρὸς τὴν παραδόσιν περὶ Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς περσικῆς μοναρχίας, οὗτος θαυμάσας τὴν ἀνδρείαν τῶν Αἰγυπτίων κατά τινα μάχην πρὸς αὐτοὺς μετέφερε τοὺς συλληφθέντας αἰχμαλώτους καὶ κατόκισεν ἔκει.—**φρεατία** δεξαμενή.—**τέμνομαι ἀνοίγω**.—**ὑπόνομον ὕρωττεν** ἀπὸ τῆς φρεατίας μέχρι τοῦ ὑδραγωγείου τῆς πόλεως.—**αὖ ἀφ'** ἐτέρου = καὶ αὐτός. —**χελώνην** πολιορκητικὴν μηχανὴν ἐστεγασμένην δι' ὅλης δυσαναφλέκτου καὶ κινουμένην ἐπὶ τροχῶν. ‘Υπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς οἱ στρατιῶται ὑπέσκαπτον τὰ τείχη ἢ διήνοιγον ὑπονόμους.—**αὐτοῦ** δηλ. τοῦ Θίβρωνος. ἐπὶ **Καρίαν** χώραν νοτίως τῆς Λυδίας καὶ Ἰωνίας.

§ 8. ἀφίκετο τὸ φθινόπωρον τοῦ 339 π. Χ.—**μηχανητικὸς** πανοῦργος.—καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ **Σίσυφος** λόγῳ τῆς πανουργίας του.

Διότι δὲ Σίσυφος, υἱὸς τοῦ Αἰόλου, οὐκιστής καὶ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου, ἐμυθολογεῖτο ὡς πολὺ πανοῦργος καὶ δόλιος. Διὰ τὴν πανουργίαν τού ταπεδικάσθη ἐν τῷ Ἀδη νὰ κυλίῃ ἀκαταπαύστως πρὸς τὴν κορυφὴν ὑψηλοῦ ὅρους βράχον, ὃ διποῖος ἔπιπτεν ὅπιστος, προτοῦ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφήν.—ζημιόμαι· οῦμαι τιμωροῦμαι.—οἱ σύμμαχοι· δηλ. αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις.—έφειη· τοῦ ἐφίημι=ἀφήνω, ἐπιτρέπω.

(1, 9, 16-28, 2, 1-2)

§ 9. ποινολογοῦμαί τινι ἔρχομαι εἰς συνεννόησιν πρὸς τινα.—ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος· κατὰ τὸ 405 π.Χ.—κηλὶς στύγμα, προσβολή.—τοῖς σπουδαίοις Λακεδαιμονίων· διότι οἱ ἀνώτατοι ἀξιωματικοὶ ἐν εἰρηνικῇ παρατάξει δὲν ἔφερον τὴν ἀσπίδα, τὴν διποίαν ἐκράτει ὁ ὑπασπιστής, δηλ. ὁ βοηθὸς στρατιώτης.—ἄταξία ἀπείθεια.—ζημίωμα =ζημία (πρβλ. ζημιοῦμαι, § 8).—παράγω τὸ στράτευμα διδηγῷ τὸ στράτευμα παρὰ τὴν θάλασσαν.

§ 16-17 καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις· δηλ. τὰς λοιπάς.—Νεανδρεῖς, Ἰλιεῖς, Κοκυλῖται· οἱ κάτοικοι τῆς Νεανδρείας, τοῦ Ἰλίου καὶ τοῦ Κοκυλίου, πόλεων τῆς Τρῳάδος.—Μανία· ἡ τέως ὑποδιοικήτρια τῆς Αἰολίδος, τὴν διποίαν ἔφόνευσεν ὁ γαμβρὸς αὐτῆς Μειδίας μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἀνατεθῇ εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχὴ ὑπὸ τοῦ Φαρναβάζου.—περιέπω τινὰ μεταχειρίζομαι τινα (καλῶς ή κακῶς)· καλῶς περιέπομαι τυγχάνω καλῆς μεταχειρίσεως, περιποιήσεως.—ἐν Κεβρῆνι τὴν φυλακὴν ἔχων ὁ διοικητὴς τῆς φρουρᾶς τῆς Κεβρηνος.—οὐκ ἐγίγνετο τὰ ιερά· ἐνν. καλά· ιερὰ θυσίαι.—τῇ πρώτῃ· δηλ. ἡμέρᾳ.—καλλιερεῖται τὰ ιερά· καλὰ γίγνεται τὰ ιερά.—καρτερῶ θυόμενος ἐπιμένω νὰ θυσιάζω.—έγκρατῆς κύριος.

§ 18-19. Σικυώνιος· ὁ καταγόμενος ἐκ Σικυῶνος, ἀρχαίας πελοποννησιακῆς πόλεως παρὰ τὴν Κόρινθον (Βιβλ. Δ', κεφ. 2, § 13-15).—φλυαρέω· ὡς ἀνοηταίνω, ματαιοπονῶ.—διατρίβω· ἐνν. τὸν χρόνον κάνω τὸν καιρὸν μου.—συγχόω· ὡς τι σκεπάζω τι μὲ κόμματα.—έπεξέρχομαι =έκθέω ἐπί τινα (πρβλ. § 7)—συντιτρώσκω τινὰ τραυματίζω τινὰ θανασίμως.—παίω—βάλλω κτυπῶ ἐκ τοῦ πλησίον—κτυπῶ ἀπὸ μακράν.—ἀπελαύνω ἀπομακρύνω.—ἄχθομαι.

λυποῦμαι.— ἄθυμος ἐκεῖνος, ὅστις ἔχασε τὸ ἡθικόν του, ὁ ἄτολμος.— ὁ ἀρχων = ὁ τὴν φυλακὴν ἔχων.— ἥκε· δηλ. ἄγγελος.— καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν τὰ λέγουν μὲ τὴν ἔγκρισίν του, ἐκφράζουν καὶ τὴν ἴδικήν του γνώμην.— ἐπὶ τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα πόλεις τῆς τρωικῆς χώρας.

§ 20 - 21. ὁ Μειδίας· ὅστις διώκει τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα καταλαβὼν αὐτὰς αὐθιμαιρέτως, ἀφοῦ ἔδολοφόνησε τὴν πενθεράν του Μανίαν.— προσδοκῶν τὸν Φαρνάβαζον· διότι ὁ Φαρνάβαζος εἶχε διαμηνύσει εἰς αὐτόν, ὅτι θὰ ἐκδικηθῇ τὸν φόνον τῆς Μανίας.— ὀκνέω -ω τινα δυσπιστῶ πρός τινα· ὀκνῶν τοὺς... πολίτας· ὡς "Ἐλληνας, τῶν δοπίων εἶχεν ἀναπτερωθῆ τὸ φρόνημα ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ Δερκυλίδου.— λόγοι· ἐνταῦθα = διαπραγματεύσεις.— ἐπὶ τίσιν μὲ ποιόνυς δρους.— ἐφ' ὅτε ἐπὶ τῷ δρῳ.— βίᾳ τῶν πολιτῶν παρὰ τὴν θέλησιν τῶν π.— πολιτεύω ζῶ ὡς πολίτης, συμπεριφέρομαι.— συμπροπέμπω τινὰ προπέμπω, συνοδεύω τινὰ ἀπερχόμενον.

§ 22. τὴν τῶν Γεργιθίων πόλιν παραδοῦναι· διότι εἰς αὐτὴν εἶχε συγκεντρώσει τοὺς θησαυροὺς τῆς δολοφονηθείσης πενθερᾶς του.— εἰρηνικῶς· καὶ ὅχι εἰς σχηματισμόν, τὸν δοποῖον ἐλάμβανε προκειμένου νὰ ἐπιτεθῇ. Τοῦτο ἔγινε πρὸς ἔξαπτησιν τῶν φρουρῶν.— εἰς δύο ἀνὰ δύο.— παραχρῆμα ἀμέσως.— θύσω· ὡς κύριος ἥδη τῆς πόλεως.

§ 23 - 24. τίθεμαι τὰ ὅπλα παρατάσσομαι ὡς εἰς μάχην.— ἀνεῖπε· τοῦ ἀναγορεύω δίδω διαταγὴν διὰ τοῦ κήρυκος.— ἐπὶ τῷ στόματι πρὸ τοῦ μετώπου.— οὐδένεν ἐστι δεινόν τινι οὐδὲν ἔχει νὰ φοβῆται τις.— ξένια τὰ πρὸς φιλοξενίαν ἀπαραίτητα.— ἐμὲ τεθυκότα· διότι οἱ προσφέροντες θυσίαν προσεκάλουν τοὺς φίλους των εἰς συμπόσιον, τὸ δοποῖον παρεσκεύαζον ἐκ τῶν σαρκωδῶν ὑπολειμμάτων τοῦ ιερείου.— ἐν ὧ· ἐνν. χρόνῳ.— τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους αἱ ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις.— διασκοποῦμαι μετ' ἀκριβείας ἔξετάζω.

§ 25 - 26. οἴκος τὰ ἐν τῷ οἴκῳ, ἡ περιουσία.— χῶρος ἀγρόκτημα.— νομὴ λιβάδι.— ψεύδομαι τινα προσπαθῶ νὰ ἀπατήσω κάποιον μὲ ψεύδῃ· ψεύδεται σε οὗτος· διότι κατέγραφεν ὡς ἴδιας

κτήσεις τῆς πενθερᾶς του Μανίας.— μικρολογοῦμαι λεπτολογῶ.— τίνος ἦν· ἡ ἐρώτησις διατυποῦται οὕτω, διότι παρὰ Πέρσαις οἱ κατώτεροι ἔθεωροῦντο κτήματα τῶν ἀνωτέρων των.

§ 27-28. τοῖς ύπηρέταις· ἐνν. **τοῖς ἑαυτοῦ.** — προεῖπε[·] τοῦ προαγορεύω=δηλῶ δημοσίᾳ.— κατασημαίνομαί τι ἐπιθέτω καλῶς ἐπὶ τινος τὸ σῆμα, τὴν σφραγίδα=σφραγίζω καλῶς.— τῶν ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν· εἰς τὸν στρατὸν τῶν Λακεδαιμονίων ἥ μὲν τάξις, τῆς ὁποίας προϊστατο ὁ ταξιάρχος, ἥτο σῶμα ἀποτελούμενον ἐκ 200 περίπου πεζῶν, ὁ δὲ λόχος, τὸν ὁποῖον διώκει ὁ λοχαγός, ἔξ 100.— ἥμīν[·] ποιητικὸν αἴτιον=ὑφ' ἡμῶν, ὑπ' ἐμοῦ.— εἰργασται μισθὸς ἔχει ἔξευρεθῆ, ἔξασφαλισθῇ μισθοδοσίᾳ.— προσέσται[·] ἐνν. τῷ μισθῷ· πρόσειμί τινι προστίθεμαι εἰς τι.— εὔτακτος πειθαρχικός.— θεραπευτικὸς ὁ πρόθυμος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του.

(2, 1-2, 6-20)

§ 1-2. ὅπως πῶς.— βαρύς είμι τινι εἶμαι φορτικός, ἐνοχλητικὸς εἰς τινα.— καταφρονῶν[·] δηλ. τῶν Ἑλλήνων.— ἐπιτετειχίσθαι τὴν Αἰολίδα ὅτι ἥ Αἰολὶς εἶχεν ἀποτελέσει στρατιωτικὴν βάσιν διὰ τὰς ἐπιθέσεις.— τῇ ἑαυτοῦ οἰκήσει· ἔδρα τῆς σατραπείας τοῦ Φαρναβάζου ἥτο τὸ Δασκύλειον παρὰ τὴν Προποντίδα.

§ 6-7. ἄμα τῷ ἥρι· τοῦ ἔτους 398 π.Χ.— τὰ οἶκοι τέλη οἱ ἐν τῇ πατρίδι ἀρχοντες (δηλ. οἱ ἔφοροι τῆς Σπάρτης).— ἐπισκοπέομαι· οῦμαί τι ἔξετάζω τι.— ὁ τῶν Κυρείων προεστηκὼς[·] δηλ. δι Ξενοφῶν.— τοῦ μὴ νῦν ἔξαμαρτάνειν[·] ἐνν. ἡμᾶς[·] ἔξαμαρτάνω παρεκτρέπομαι.

§ 8. φέρομαι καὶ ἄγομαι· ἐπὶ χώρας=λεηλατοῦμαι.— ἀποτειχίζομαι περικλείομαι ὑπὸ τείχους.— διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων[·] δηλ. τῶν μεταξὺ Λαμψάκου καὶ Ἐφέσου κειμένων.

§ 9. γιγνώσκω σχηματίζω γνώμην, κρίνω.— καταλιπών· ἥ μετοχὴ συναπτέα τῷ κατωτέρῳ ἐν εἰρήνῃ.— αἱ περί τινα πόλεις αἱ πόλεις, αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὰ σύνορα ἐπικρατείας τινός.— φιλίας[·]

ἐνν. εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους λόγῳ τῆς ὑφισταμένης μετὰ τοῦ Φαρνα-
βάζου συμβάσεως.

§ 10. ἡν καταμαθών· ἡ ἀναφορ. ἀντωνυμία μετ' ἄνω ἡ μέσην
στιγμὴν καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν μετὰ
τοῦ ἀναλόγου συνδέσμου (δέ, ἀλλά, γὰρ κλπ.). — **πόλεις ἔνδεκα**
ἔχουσσαν· τῶν πόλεων τούτων ἐπισημόταται ἥσαν ἡ Καρδία, δὲ Ἐλαι-
οῦν, ἡ Καλλίπολις καὶ ἡ Σητός. — **πάμφιορος** δὲ παράγων παντὸς
εἴδους προϊόντα, γονιμώτατος. — **τοῦ ἴσθμοῦ**· τοῦ στενωτάτου δη-
λαδὴ μέρους τῆς χερσονήσου μεταξὺ Καρδίας καὶ Πακτύνης (ἴδε γεω-
γραφικὸν πίν). — **κατὰ μέρη** εἰς χωριστὰ μέρη. — **τὸ χωρίον** τὴν
ἔκτασιν (τῶν 37 σταδίων). — **ἐκτειχίζω** φέρω εἰς πέρας τὴν τείχι-
σιν. — **ώς ἔκαστοι ἄξιοι εἶεν** κατὰ τὴν ἀξίαν (τὴν συμβολὴν) ἐκά-
στου (εἰς τὴν τείχισιν). — **ἡρινὸς** ἔαρινός. — **όπωρα** φυτινόπωρον. —
ποιῶ **ἐντὸς** περιλαμβάνω ἐντός. — **σπόριμον**· ἐνν. γῆν.

§ 11. **ἐπισκοπῶν**· ἵνα ἔξαριθμῇ κυρίως τὴν οἰκονομικὴν αὐ-
τῶν κατάστασιν καὶ ἀν μένουν εὐχαριστημέναι ἐκ τῆς σπαρτιατικῆς
διοικήσεως. — **Χίων φυγάδας**· οὗτοι, 600 τὸν ἀριθμόν, εἶχον ἐκ-
διωχθῆ τὸ 409 ἐκ τῆς Χίου ὡς δημοκρατικοί. — **Ἄταρνέα**· αἰολικὴν
πόλιν ἐν Τευθρανίᾳ ἀπέναντι τῆς Μυτιλήνης. — **παρίσταμαι** τινα
ὑποτάσσω τινά — **Πελληνέα**· τὸν ἐκ Πελλήνης τῆς Ἀχαΐας καταγό-
μενον. — **κατασκευάζω** συγκεντρώνω. — **ἔκπλεως** ἀφθονος. — **κατα-
γωγὴ** τόπος χρησιμεύων ὡς κατάλυμα, σταθμός.

§ 12. **μέχρι τούτου τοῦ χρόνου**· δηλ. μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ
397. — **οἱ ταύτη "Ἑλληνες"**· ἐνν. οἰκοῦντες, δηλ. ἐν Ἰωνίᾳ. — **ἀφι-
κνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακεδαιμονίαν**· διότι δὲν εἶχον παύσει αἱ
ἐναντίον αὐτῶν πιέσεις τῶν Περσῶν. — **διδάσκω** λέγω. — **ἄν**· εἰς τὸ
ἀφεῖναι θά ἄφηνε.

§ 13 - 14. **πρὸς Τισσαφέρονην ἀφιγμένος**· εἰς Σάρδεις, ὅπου
διέμενεν δὲ Τισσαφέροντος. — **στρατηγὸς τῶν πάντων ἀρχιστράτηγος**. —
ἀπεδέδεικτο· κεφ. 1, § 3 «σατράπης κατεπέμφθη» κλπ. — **δια-
μαρτύρομαι, ὅτι** διαβεβαιώνω, ὅτι. — **καὶ περὶ τούτων τίνων;** —
ἔρυμα φρούριον. — **καταθέω κάμνω** ἐπιδρομάς. — **φέρω καὶ ἄγω**
τὴν χ.=; (§ 8). — **τὴν χώραν**· δηλ. τὴν Ἰωνίαν.

§ 15. ούδέν τι οὐδαμῶς. — ἐπὶ τῶν μνημάτων... εἰς τὰ μνημεῖα· νοοῦνται οἱ παρὰ τὰς Σάρδεις ὑψηλοὶ τάφοι. — τύρσις· ιος πύργος. — ἥ· ἐπίρρημα = ἐκεῖ ὅπου. — αὐτοῖς ἥν ἡ ὄδος = ἔμελλον πορεύεσθαι. — καὶ τὸ Ἐλληνικόν δηλ. "Ἐλληνες μισθοφόροι, οἵ δοιοῖς πολλάκις ἐπολέμουν μετὰ τῶν Περσῶν ἐναντίον τῶν Ἐλλήνων.

§ 16 - 17. τὴν ταχίστην· ἐνν. ὄδὸν τάχιστα. — εἰς ὀκτὼ εἰς βάθιος ὀκτὼ ἀνδρῶν. — τὰ κράσπεδα τὰ ἄκρα τῆς παρατάξεως. — καθίσταμαι λαμβάνω θέσιν. — ὅσους γε καὶ οἴους ἐτύγχανεν ἔχων· ὁ Δερκυλίδας διέθετε τοὺς τριακοσίους Ἀθηναίους Ἰππεῖς, οἵτινες ἐστάλησαν μετὰ τοῦ Θίβρωνος εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ὀλίγους ἄλλους, οἵ δοιοῖς προσετέθησαν ἐκεῖ. — Προίηντς τε καὶ Ἀχιλλείου· πόλεων τῆς Καρίας παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Μυκάλης. — σῖτος· ἐνταῦθα = σιτόσπαρτος ἄγρός.

§ 18. ἔξαγγέλλεται· ἀπροσώπως = φθάνει ἀγγελία. — κελεύειν· ἐνν. τὸ αὐτοῦ στράτευμα. — τὰ εἴδη = τὸ εἶδος κατὰ τὸ ἔξωτερικὸν παράστημα. — πιστὰ ἔνορκοι βεβαιώσεις.

§ 19 - 20. ταῦτα· δηλ. αἱ προτάσεις τοῦ Δερκυλίδου. — περαίνομαι ἐκτελοῦμαι. — εἰς Τράλλεις τῆς Καρίας· περὶ τὸ σημερινὸν Ἀιδίνιον. — εἰς Λεύκοφρον· πόλιν τῆς Ἰωνίας εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαιάνδρου Ν.Δ. τῶν Τράλλεων. — εἰς τὸ συγκείμενον χωρίον εἰς τὴν συμπεφωνημένην τοποθεσίαν (τὴν δοπίαν είλον δόρισει κατὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πιστῶν). — Δερκυλίδα *ὑπὸ τοῦ Δερκυλίδου*.

(4, 1-10)

§ 1. ἐν Φοινίκῃ ὕν· χάριν ἐμπορικῶν ὑποθέσεών του· ἡ δὲ Φοινίκη ἵτο χώρα τῆς νοτίου Μ. Ἀσίας, δριζομένη ὑπὸ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ ὅρους Λιβάνου. — ναύκληρος πλοιοκτήτης, ἐφοπλιστής. — δποι διὰ ποῖον μέρος, διὰ ποῦ.

§ 2. ἀναπτεροῦμαι ἀνησυχῶ· ἀνεπτερωμένων τῶν Λακεδαιμονίων· ἡ ἀνησυχία των ἵτο δικαιολογημένη, ἐφ' ὅσον πρὸ ἔτους μόλις εἶχε συναφθῆ ἀνακωχὴ μεταξὺ Δερκυλίδου καὶ τῶν σατραπῶν

Τισσαφέροντος καὶ Φαρναβάζου. — περίειμι = ύπτερειμι εἶμαι ύπτερος. — ώς πῶς. — τὸ πεζὸν λογιζόμενος ώς ἐσώθη· ἡ σωτηρία τῶν μυρίων ἔθεωρήθη καὶ ἥτο πράγματι ἀπόδειξις τῆς ἀδυναμίας τοῦ περισικοῦ κράτους. — ύφισταμαι ἀναλαμβάνω. — τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν· δοῖ δηλ. ἀπεστέλλοντο κανονικῶς μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς ὑπερορίους ἐκστρατείας, ἵνα χοησιμεύουν εἰς αὐτὸν ὡς σύμβουλοι πολιτικοὶ συγχρόνως καὶ στρατιωτικοί. — σύνταγμα παρατάξιμος δύναμις, στρατός. — ἔξακισχιλίους δοτις (στρατὸς) ἀνήρχετο εἰς ἔξι χιλιάδας. — δπως τὰς δεκαοχίας τὰς κατασταθείσας ὑπ' ἐκείνου πάλιν... καταστήσει· τὰς δεκαοχίας τὰς δποίας, δπως εἴδομεν (Βιβλ. Β', κεφ. 2, § 1 - 2), εἶχεν ἐγκαταστήσει ὁ Λύσανδρος εἰς τὰς συμμάχους τῶν Ἀθηνῶν πόλεις, κατέλυσαν ἀργότερον οἱ ἔφοδοι. Εἰς τὴν πρᾶξιν ταύτην προέβησαν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκ ζηλοτυπίας διὰ τὴν αἰγλην, τὴν δποίαν ἀπέκτησεν ὁ Λύσανδρος τεροματίσας εὕτυχῶς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῇ ὑποκινήσει τῶν βασιλέων, τῶν δποίων τὴν ἀρχὴν ὑπέσκαπτεν ἥδη ὁ Λύσανδρος. — οἱ... παρήγγειλαν· διὰ τοῦ Δερκυλίδου. — τὰς πατρίους πολιτείας παραγγέλλω δίδω διαταγὴν νὰ ἀποκατασταθοῦν τὰ πατροπαράδοτα πολιτεύματα.

§ 3 - 4. σῖτος ζωοτροφίαι. — καὶ τἄλλα· ἐνν. **ιερά**, δηλ. τὰς θυσίας πρὸς τιμὴν τοῦ **Διὸς ἀγήτορος**, τὰς δποίας προσέφερον οἱ μέλλοντες νὰ ἐκστρατεύσουν ἐκτὸς τῶν δρίων τῆς χώρας των βασιλεῖς. — **διαβατήρια** ἡ θυσία τῶν διαβατηρίων, ἡ ἐπὶ τῇ ἔξόδῳ θυσία· διότι προκειμένου νὰ ἔξελθῃ ὁ βασιλεὺς τῶν Λ. ἐκ τῶν δρίων τῆς χώρας του ἔθυσίαζε προηγούμενως παρ' αὐτὰ τὰ διαβατήρια πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ νὰ ἔξαριθψῃ τὴν βούλησιν αὐτῶν. — **ταῖς πόλεσι** δηλ. **ταῖς συμμαχικαῖς**. — **ἐκασταχόδεν** ἔξικάστης πόλεως. — **ἐν Αὐλίδι** παραλιακῇ πολίχῃ τῆς Βοιωτίας (σημερινὸν Βαθὺν) ἀπέναντι τῆς Εύβοιάς. — **οἱ Βοιώταρχοι** οἱ ἀνώτεροι ἀρχοντες τῆς βοιωτικῆς διοισπονδίας. *Ησαν 11 τὸν ἀριθμόν. — **εἰπαν** μὴ **θύειν** διότι δὲν ἔξήτησε τὴν ἀδειαν αὐτῶν ἔχοντων τὴν ἐποπτείαν καὶ τοῦ ἐν Αὐλίδι ιεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ διότι δὲν προσέλαβε κατὰ τὰ κρατοῦντα εἰς τὴν θυσίαν τὸν ἐπιχώριον ιερέα τῆς θεᾶς. — **ὅργιζόμενος** διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἀσέβειαν, ἄλλὰ κυρίως διότι ἔθεώρει κακὸν οἰωνὸν τὴν διακοπὴν τῆς θυσίας. — **ἐπὶ Γεραστὸν** (Γεραστόν) ἀκρωτήριον λιμένα καὶ κώμην τῆς Ν. ἀκρας τῆς Εύβοιάς (ση-

μερινή Κάρυστος). Τὸ μέρος εἶχε, φαίνεται, δρίσει ὁ Ἀγησίλαος ὡς τόπον συγκεντρώσεως τῶν συμμάχων (πρβ. § 2 τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων). — ποιοῦμαι τὸν στόλον πλέω.

§ 5. ἐπεὶ ἐκεῖσε ἀφίκετο· κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 396 π.Χ.—σπείσασθαι· τοῦ σπένδομαι, συνθηκολογῶ. — ταῦτα διαπραξάμενον· ἀφοῦ δηλαδὴ ἐπιτύχη τὴν αὐτονομίαν τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων. — ἀλλὰ βουλοίμην· εἰς τοὺς διαλόγους ὁ ἀλλὰ = μάλιστα, ὥραια. — πίστιν λαμβάνω τινὸς = πιστὰ λαμβάνω τινὸς λαμβάνω ἐνόρκους διαβεβαιώσεις διά τι. — ἥ μὴν (μηδὲν ἀδικήσειν) ὅντως, ἀληθῶς. — σοῦ πράττοντος ταῦτα· ἐμμένοντος δηλαδὴ εἰς τὰς σπονδὰς. — τῆς σῆς ἀρχῆς· δηλαδὴ τῆς σατραπείας σου.

§ 6. ἐπὶ τούτοις ὁρθεῖσι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συζητήσεων τούτων. — τοῖς πεμφθεῖσι πρὸς αὐτόν· εἰς Σάρδεις. — καὶ Δερκυλίδᾳ· ὅστις μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ βασιλέως ἀπετέλεσε μέλος τοῦ παρ' αὐτῷ συμβουλίου τῶν 30. Μέλη τοῦ συμβουλίου τούτου ἦσαν ἐπίσης καὶ οἱ δύο ἄλλοι πρέσβεις Ἡριπίδας καὶ Μέγιλλος. — πράττω τὴν εἰρήνην ἐνεργῶ νὰ γίνῃ ἥ εἰρήνη. — ἐμπεδόω - ω τὰς σπονδὰς στερεώνω, τηρῶ ἀπαραβάτους τὰς συνθήκας.

§ 7. ἄτε συντεταραγμένων... τῶν πολιτειῶν ἐπειδὴ τὰ πολιτεύματα ἦσαν ἀνω κάτω, εἶχον ἀνατραπῆ. — ἄτε γιγνώσκοντες πάντες τὸν Λ.· διότι, ὡς γνωστόν, δύο φοράς εἶχεν ἔλθει ἐκεῖ ὡς ναύαρχος, τὸ 408 / 7 καὶ τὸ 406 / 5 π.Χ. Καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν δὲ τῶν Ἀθηνῶν ἐπλευσεν ἐπίσης ἐκεῖ καὶ ἐγκατέστησε τὰς δεκαρχίας (§ 2). — πρόσκειμαί τινι πιέζω τινὰ διὰ παρακλήσεων, πέφτω ἀπὸ κοντά, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν. — θεραπεύω τινὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινα. — ἴδιώτης ἀπλοῦς πολίτης.

§ 8. μαίνω τινὰ κάμων ἔξω φρενῶν, ἔξοργίζω τινά. — ἐδήλωλωσεν· ἀποσώπως = δῆλον ἐγένετο. — γε μὴν ὅμως. — οἱ ἄλλοι τριάκοντα· δηλ. ἐκτὸς τοῦ Λυσάνδρου. — τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως, τῆς μεγαλειότητός του. — ὄγκήρως μεγαλοπρεπῶς. — συμπράττω τινί τι καταβάλλω ἐνεργείας μετά τινος πρὸς ἐπιτυχίαν τινὸς (ὑπόθεσεώς του). — ἡττωμένους χωρὶς νὰ ἐπιτύχουν τὸν σκοπόν των. —

δὴ ἥδη.— ὅχλον· δηλ. θεραπευόντων αὐτόν.— ἔλαττον ἔχω εύ-
ρισκομαι εἰς μειονεκτικὴν θέσιν = κινδυνεύω νὰ χάσω τὴν ὑπόθε-
σίν μου.

§ 9. τῇ ἀτιμίᾳ διὰ τὸν ἔξεντελισμόν.— μὲν = μὴν = πράγμα-
τι.— ἄρα ὡς ἀποδεικνύεται τώρα.— ἡπίστω· πρτκ. τοῦ ἐπίσταμαι.—
ἢ ἐγὼ ἔπραττον· ὑπαινίσσεται τὰς προσπαθείας του διὰ τὴν εἰς τὸν
θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ Ἀγησιλάου.— ἐκ τοῦ λοιποῦ· ἐνν. χρόνου
διὰ τὸ μέλλον.— ἐν καιρῷ είμι τινι εἶμαι χρήσιμος εἰς τινα.

§ 10. Σπιθοιδάτην τὸν Πέρσην ὑποδιοικητήν, δπως φάίνεται,
ἐν τῇ σατραπείᾳ τοῦ Φαρναβάζου.— τοὺς... παῖδας· θυγατέρα καὶ
υἱόν.— ἐν Κυζίκῳ· πόλει ἐπὶ τοῦ ισθμοῦ χερσονήσου τῆς Προποντί-
δος (ἴδε γεωγρ. πίν.), κατεχομένῃ τότε ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων.—
καὶ τὸν υἱόν· Μεγαβάτην ὀνόματι (πρβλ. Βιβλ. Δ', κεφ. 1, § 26-
28).— ἀναβιβασάμενος· δηλ. ἐπὶ ναῦν.— πρὸς Ἀγησίλαον· εύ-
ρισκόμενον ἐν Ἐφέσῳ.

(4, 11-24)

§ 11. ἐπὶ τῷ καταβάντι· § 6 «στράτευμα πολὺ... μετεπέμ-
πετο».— ἀχθεσθέντες· ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ φανεροὶ ἐγένοντο.

§ 12. ἄφιππος ἀκατάλληλος δι' ἵππικόν.— τὸ πεζὸν ἄπαν·
ἀνερχόμενον εἰς 50.000.— διεβίβασε· πόθεν; — τὸ ἵππικόν· ἀποτε-
λούμενον ἐκ 10.000 ἵππεων.— εἰς Μαιάνδρου πεδίον· διότι ἀπὸ
ἔκει θὰ διήρχετο ὁ ἐξ Ἐφέσου στρατός, ἵνα πορευθῇ εἰς Καρίαν.—
περιάγω = ἄγω.— δύσιππα· ἐνν. χωρία μέρη εἰς τὰ δυοῖς δυσκό-
λως κινεῖται ἵππικόν.— τάναντία ἀποστρέψω λαμβάνω ἀντίθετον
διεύθυνσιν.— ἐπὶ Φρυγίας· δπου «ἡ τοῦ Φαρναβάζου οἰκη-
σις».— ἀποσδοκήτοις· ἐνν. ταῖς πόλεσι.

§ 13 - 14. οἱ ἵππεῖς· 600 τὸν ἀριθμόν· διότι ἐκτὸς τῶν 300
Ἀθηναίων καὶ τινων ἄλλων ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων εῖχον προστεθῆ
καὶ οἱ 200 ἵππεῖς τοῦ Σπιθοιδάτου.— τέτταρα πλέθρα· τὸ πλέθρον
ἥτο μέτρον μήκους ἵσον πρὸς $\frac{1}{6}$ τοῦ σταδίου, ἥτοι 31 γαλλικὰ μέ-
τρα.— ὕσπερ φάλαγξ· διότι φάλαγξ λέγεται ἐπὶ πεζῶν.— ἐπὶ τετ-

τάρων εἰς βάθος τεσσάρων ἀνδρῶν.—οἱ ποδῶτοι ἡ πρώτη γραμμή, τὸ μέτωπον.—ἐπὶ πολλῶν εἰς πολλὰς σειράς, εἰς μακρὰς στήλας.

§ 15. ἐπὶ προόδῳ προκειμένου νὰ ἀρχίσῃ τὴν προέλασιν.—ἄλοιβα γίγνεται τὰ ἵερὰ τὰ σπλάχνα τοῦ θύματος παρουσιάζονται ἄνευ λοιβοῦ τοῦ ἥπατος=αἷς θυσίαι ἀποβαίνουν δυσοίωνοι. Διότι ἡ ἔλλειψις ἡ ἡ μικρότης τῶν λοιβῶν τοῦ ἥπατος ἐθεωρεῖτο σημεῖον δυσμενές.—γιγνώσκω[·] μετ' ἀπαρεμφ. (κατασκευαστέον εἶναι) κρίνω.—καταλέγω τινὰ καταγράφω τινὰ εἰς κατάλογον.—ἄνδρα[·] δηλ. ἴππεα.—δόκιμος πεπειραμένος.—τὸν ἀποθανούμενον=τὸν ἀποθανεῖν βουλόμενον.

§ 16-17. ὑποφαίνει (ἀμετάβ.) ἔαρ ἀρχίζει νὰ φαίνεται ἡ ἄνοιξις.—ἔαρ[·] τοῦ 395 π.Χ.—ταῖς τε ὁπλιτικαῖς τάξεσιν ἥτις=τῶν τε ὁπλιτικῶν τάξεων ταύτη, ἥτις.—ἄριστα σώματος ἔχω εὐρίσκομαι εἰς ἀρίστην κατάστασιν ἀπὸ ἐπόψεως σωματικῆς παραστάσεως, παραστήματος, ὅπως λέγουν σήμερον εἰς τὴν στρατιωτικὴν γῆλωσσαν.—καὶ πελτασταῖς=καὶ ἀκοντισταῖς. Διότι οἱ πελτασταὶ ἔφερον (πέλτην, ἔιφος) καὶ μικρὸν ἀκόντιον.—πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα εἰς τὰς Ἰδιαῖοσύνας (εἰς τὰ στρατιωτικὰ σώματά των) ἀσκήσεις.—μελετῶντας[·] ἡ μετοχὴ ἐκ τοῦ ὁρᾶν[·] μελετάω - ὃ ἀσκοῦμαι.—χαλκοτύπος χαλκεύς.—τέκτων ἔυλουρογός.—χαλκεὺς=σιδηρεὺς σιδηρουργός.—σκυτοτόμος δύοπτων, δύο κατεργαζόμενος σκύτη, δέρματα.—οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι[·] οἱ σκυτοτόμοι κατεσκεύζον τὰ ἐκ δέρματος μέρη τοῦ ὁπλισμοῦ (ἱμάντας, τελαιμῶνας κλπ.), οἱ δὲ ζωγράφοι ἐστόλιζον τὰς ἀσπίδας μὲ εἰκόνας ἡ γοάμιματα.—οἰσθμοί[·] τὸ ὑποκείμενον ἀριστον.

§ 18-19. ἐπιρρόννυμαι τονοῦμαι ψυχικῶς, φρονηματίζομαι.—τῇ Ἀρτέμιδι[·] τῇ Ἐφεσίᾳ, τῇ δύοις δύοντας δύοντας, θεωρούμενος δύος ἐν ἐκ τῶν ἐπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου, ἐπιυπολήθη ἀργότερον (356 π.Χ.) ὑπὸ τοῦ Ἡροστράτου.—τοῖς κήρυξι[·] νοοῦνται οἱ διαλαλοῦντες τὴν ἀγοραπλησίαν τῶν αἰχμαλώτων.—ύπὸ τῶν ληστῶν[·] τῶν πρὸς λαφυραγωγίαν δηλαδὴ ἔξερχομένων ἐξ Ἐφέσου Ἐλλήνων στρατιωτῶν.—μαλακὸς ἀβρός, ἀφράτος.—ἀπονος ἀσυνήθιστος εἰς ταλαιπωρίας.

§ 20-21. οἱ περὶ Ἡριπίδαν[·] οὔτως ὀνομάζει δύονοφῶν τὸ

νέον τριακονταμελές συμβούλιον τοῦ βασιλέως, ὅπως τὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους (396 - 395) ἐκάλει «οἱ περὶ Λύσανδρον», ἐπειδὴ αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἐπισημότεροι. Παρατηρητέον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Ἡριππίδας μετεῖχε καὶ κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος τοῦ βασιλικοῦ συμβουλίου, ἥδη δὲ εἶναι καὶ πάλιν μέλος αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τὸ ἐπισημότερον. Τοῦτο ισως ἔγινε κατ' εἰσήγησιν τοῦ βασιλέως, παρὰ τοῦ δποίου, ἀγνωστον διὰ ποῖον λόγον, εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς Σπάρτην, ἥδη δὲ ἐπανῆλθεν ἐκ νέου εἰς τὴν Ἀσίαν.—**καὶ ἄλλον** πιθανῶς τὸν Ξενοφῶντα, ὃστις μέχρι τοῦδε ἦτο ἀρχηγὸς τῶν Κυρείων.—ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας δηλ. τοὺς ἐκ τῶν συμμαχίδων πόλεων τῆς Πελοποννήσου στρατολογηθέντας (προβλ. § 3-4).—ἐπὶ τὰ κράτιστα (=εὐφορούτατα) τῆς χώρας δηλ. εἰς τὴν Λυδίαν (προβλ. κατωτέρω «εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλε»).—αὐτόθεν ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς.—γνώμη ψυχῆ, φρόνημα.—**πάλιν** ὅπως κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος (396), ὅτε εἰσέβαλεν εἰς τὴν Φρουγίαν, ἐνῷ ἀφηνε νὰ ὑπονοῆται, ὅτι θὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῆς Καρίας (§ 11 «στρατευομένω ἐπὶ Καρίαν»).—**καθάπερ τὸ πρόσθεν** § 12 «τὸ μὲν πεζὸν ἀπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε (ἐπὶ Καρίαν)» κλπ.

§ 22-23. ἦκον οἱ τῶν πολεμίων ἵππεῖς ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαιάνδρου εἰς τὴν ἀριστερὰν ὅχθην τοῦ Πακτωλοῦ.—ὁ ἡγεμών· τοῦ ἵππικοῦ τῶν Περσῶν.—**αὐτοὶ δέ** δηλ. ὁ ἡγεμὼν μετὰ τῶν ἵππεων.—**τοὺς ἀκολούθους** δηλ. τοὺς ἀκολουθοῦντας τὸ στρατευμα ὑπηρέτας.—**βοηθεῖν** ἐνν. αὐτοῖς (τοῖς ἀκολούθοις).—**παμπληθέσι...** τάξεσιν εἰς πυκνὴν τάξιν, εἰς μέγα βάθος.—**οὕπω παρείη τὸ πεζόν** διότι τοῦτο, ὅπως εἴδομεν (§ 20-21), εἶχε διαβιβάσει ὁ Τισσαφέροντος εἰς Καρίαν.—**τῶν παρεσκευασμένων** ἐνν. στρατιωτικῶν σωμάτων.—**σφαγιάζομαι** θυσιάζω.—**τὰ δέκα** (δηλ. ἔτη) ἀφ' ἥβης οἱ ἔχοντες δεκαετῆ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Δεδομένου δέ, ὅτι ἡ ἥβη περιελάμβανε τὸν ἀπὸ τοῦ 18 μέχρι τοῦ 28 ἔτους χρόνον τῆς ἡλικίας, διὰ τοῦ «δέκα ἀφ' ἥβης» νοοῦνται οἱ διανύοντες τὸ τριακοστὸν περίου ἔτος ἄνδρες. **Κατ' ἄλλην ἐρμηνείαν τὰ δέκα ἀφ' ἥβης** αἱ δέκα (πρῶται) κλάσεις.—**θέω όμοσε τινὶ δριμῷ κατά τινος**.—**έμβαλλειν** δηλ. τοῖς πολεμίοις.

§ 24. δέχομαι τινα ἀνθίσταμαι εἰς τὴν ὁρμήν τινος. —**πάντα**

τὰ δεινὰ παρῆν ὅλα τὰ τρομερὰ μέσα ἡσαν παρόντα, ἔχοντις μοποιήθησαν (τουτέστιν ἡ ἐπέλασις τῶν ἵππων καὶ αἱ ἔφοδοι τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν πελαστῶν). — ἐγκλίνω ὑποχωρῶ. — καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν· τὸ ἐν τῇ δεξιᾷ ὅχθῃ τοῦ Πακτωλοῦ, τὸ δυοῖν ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν σκευοφόρων καὶ τῶν εἰς αὐτὸν καταφυγόντων ἵππεων. — ὕσπερ εἴκοδς (ἥν)· διατί· — καὶ φίλια καὶ πολέμια καὶ φίλους (δηλ. τοὺς πελταστὰς) καὶ ἐχθρούς. — ηὗρε· ὑποκείμενον τοῦ δήματος τὸ ἄ (χρήματα) τὰ δυοῖα πωληθέντα ἀπέδωκαν.

(4, 25-29)

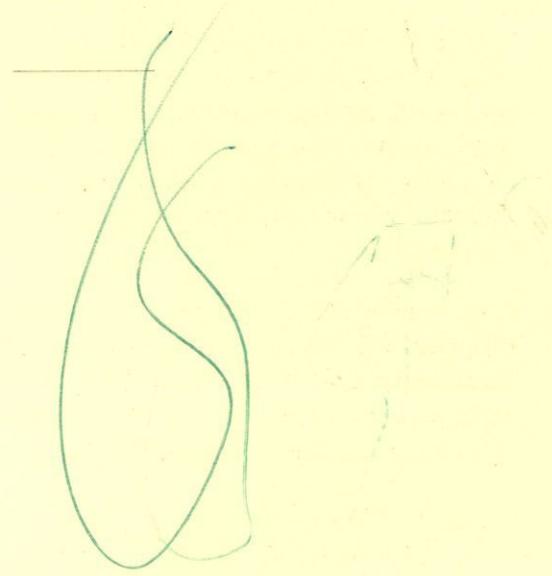
§ 25 - 26. ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὕπερ· διότι μετὰ τὴν μετακίνησιν τοῦ ἵππικοῦ του ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαιάνδρου πρὸς τὸν Πακτωλὸν δὲ Τισσ. κατέφυγεν εἰς τὰς Σάρδεις, ἵνα προπαρασκευάσῃ δῆθεν τὴν ἄμυναν τῆς πόλεως, πράγματι δύως, διότι ἐφοβεῖτο τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν καὶ γενναιότητα τῶν Ἑλλήνων. — καὶ αὐτός· δύπος δὲ Φαρνάβαζος καὶ ἄλλοι ἐπιφανεῖς Πέρσαι. — **Τιθραύστην** χιλίαρχον τῆς βασιλικῆς σωματοφυλακῆς. — τὰ πράγματα αἱ ἐνοχλήσεις, οἱ μπελάδες. — ἔχω τὴν δίκην ὑφίσταμαι τὴν (προσήκουσαν) τιμωρίαν. — ἀποφέρω καταβάλλω. — ἄνευ τῶν οἴκων τελῶν· διότι δὲ βασιλεὺς δὲν ἔδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ αὐτοβούλως, ἀλλὰ κατόπιν τῆς συγκαταθέσεως τῶν ἐφόρων (Βιβλ. Γ', κεφ. 1, § 1-2).

§ 27 - 29. τῷ ύπερ (= πέραν) **Κύμης** πόλεως ἐν τῇ Αἰολίδι. — ἔρχεται ἔρχεται διαταγῇ τούτου ὑποκείμενον τὸ ἄρχειν καὶ καταστήσασθαι. — καὶ τοῦ ναυτικοῦ· ἐνῷ μέχρι τότε ἡ στρατηγία οὐδέποτε συνεδυάσθη μετὰ τῆς ναυαρχίας. — ὡς δτι. — ἄν... εἶναι = ἄν... εἴη. — καθ' ἐν οὐσίης τῆς ἴσχύος ἀμφοτέροις ὅταν ἡ δύναμις (= ἡ διοίκησις) καὶ τῶν δύο εὑδίσκεται εἰς χεῖρας ἐνός. — **χαρίζεσθαι**· δηλ. τῷ Ἀγησιλάῳ. — τοῦ παρασκευάζεσθαι ὥστε νὰ παρασκευάζεται. — πράττω τὰ ναυτικὰ καταγίνομαι μὲ τὸ ναυτικόν, μὲ τὴν συγκρότησιν τοῦ στόλου.

(5, 1-2)

§ 1 - 2. τῶν βασιλέως πραγμάτων = τῆς βασιλέως δυνάμεως. — οὐδαμῆ οὐδαμῶς. — αἰρέω - ω τινα· ἐνταῦθα = νικῶ

τινα.— εἰς πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου ἀξίας 50 περίπου ἀργυρῶν ταλάντων.— πιστὰ ἐγγυήσεις.— ἐφ' ὅτε μὲ τὸν δρόν. — πόλεμον ἐκφέρω κηρύττω πόλεμον. — καὶ οὐ μεταλαβόντες = καὶ περ οὐ μεταλαβόντες.— προάγω τινὰ εἰς μῖσος τυνος παρασύρω τινὰ εἰς μῖσος ἐναντίον τινός.— συνίστημι τὰς πόλεις ἐνώνω, συνασπίζω εἰς συμμαχίαν τὰς πόλεις.— τὰς μεγίστας πόλεις· οἵαι αἱ Ἀθῆναι καὶ αἱ Θῆβαι.

BIBLION TETAPTON

(1, 1-3, 15-39, 42)

§ 1 - 3. ἄμα μετοπώρω (= φυινοπώρω). τοῦ ἔτους 395.—εἰς λόγους ἄξοι· ἐνν. αὐτῷ, τῷ Ἀγησιλάῳ· εἰς λόγους ἄγω τινά τινι φέρω τινὰ εἰς συνομιλίαν, εἰς ἐπαφὴν μετά τινος.—ἔθνος· καὶ ὅχι μόνον πόλεις, ὡς μέχρι τοῦδε.—οὐκ ἀνεβεβήκει· εἰς τὴν ἐν Περσίᾳ ἔδραν αὐτοῦ.—πείσαντος· ἐνν. αὐτόν.

§ 15 - 16. ἀποπορεύομαι ἀναχωρῶ, ἀπέρχομαι.—θῆραι ζῶα πρὸς θῆραν, κυνῆγιον.—περιείργομαι περιφράσσομαι.—ἀναπεπταμένος χώρος ἀνοικτὸς τόπος, ἔλευθερον ὑπαιθρον.—παρέρρει· παρὰ τὰ ἀνάκτορα.—όρνιθεύω κυνηγῶ ὅρνιθας, πτηνά.—αὐτόθεν ἀπ' ἐδῶ.—προνομαὶ ωργανωμέναι στρατιωτικαὶ ἐπιδρομαὶ (εἰς ἔχθρικὴν χώραν πρὸς ἀπαγωγὴν λείας).

§ 17 - 19. σφάλλομαι παθαίνω ἀτύχημα.—δρεπανηφόρα· τὰ ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν.—συνέδραμον = ἡθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο (Βιβλ. Γ', κεφ. 4, § 22 - 23).—εἰς ἐπτακοσίους· πιθανῶς οὗτοι ἥσαν ψιλοί.—έλαυνειν· ὑποκείμενον τὰ ἄρματα· ἔλαυνω εἴς τινα = ἐμβάλλω εἴς τινα.—τὸ ἀμφόρον τὸ συμπεπυκνωμένον πλῆθος, ἢ φάλαγξ τῶν (ἐπτακοσίων) Ἑλλήνων.

§ 20 - 21. λέγει· δηλ. τοῦτο.—τοὺς τε Σπιθριδάτου καὶ τοὺς Παφλαγόνας· δηλ. τοὺς διακοσίους τοῦ Σπιθριδάτου καὶ τοὺς χιλίους τοῦ Ὄτυος.—πείσειεν· δι 'Ηριππίδας.

§ 22 - 25. καταλύω τι τερματίζω τι.—παρεῖναι· ὑποκείμ. αὐτούς, δηλ. οὓς ἔδωκεν ὁ Ἀγησίλαος καὶ οὓς αὐτὸς ἔπεισεν.—ἐκάστων ἔξι ἐκάστου στρατιωτικοῦ σώματος (τῶν ὁπλιτῶν, τῶν πελταστῶν, τῶν ἵππεων).—εἰ ἀποτρέποιτο· ἐνν. τοῦ ἔργου, τῆς ἐπιχει-

ρήσεως.—έπιπεσών... πολλοὶ ἔπεσον· συντακτικὴ ἀνωμαλία (ὄνομαστικὴ ἀπόλυτος). κανονικῶς δὲ λόγος θὰ εἶχεν οὕτω: ἐπιπεσόντος (τοῦ Ἡριπίδου) πολλοὶ ἔπεσον.—αὐτοί· δηλ. δὲ Φαρνάβαζος καὶ οἱ περὶ αὐτόν.—ἔκπωμα ποτήριον.—καὶ ἄλλα δὴ κτήματα = καὶ ἄλλα κτήματα οἷα δὴ Φαρναβάζου ἦν (ὅποια ἦτο επόμενον νὰ ἔχῃ ἄνθρωπος τῆς θέσεως τοῦ Φαρναβάζου).—διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι· διὰ τοῦ γὰρ αἰτιολογεῖται τὸ διατί ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τόσα ἔκπωματα καὶ ἄλλα πολύτιμα ἀντικείμενα καὶ λοιπὰ σκεύη.—στρατοπέδευσις ἥ ἐκάστοτε θέσις τοῦ στρατοπέδου.

§ 26 - 28. ὑφίστημι τινα τοποθετῶ κρυφίως τινά.—τοῖς λαφυροπώλαις· οἱ δποῖοι ἀπετέλουν εἰδικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν στρατόν.—οὐκ ἡνεγκαν = οὐκ ἡνέσχοντο.—οἴχομαι ἀπίδων γίνομαι ἄφαντος.—πρὸς Ἀριαῖον· τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως ὑπαρχον τοῦ Κύρου.—πιστεύω ἔχω ἐμπιστούνην.—ὅτι αἰτιολογικός.—πιστεύσαντες (αὐτῷ), ὅτι ἐπολέμησεν αὐτῷ· ἐνῷ πράγματι ἀμνηστευθείς, ὃς εἴδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν, συνεφιλιώθη μετὰ τοῦ βασιλέως.—ἀπόλειψις ἔγκατάλειψις, λιποταξία.—καὶ τοῦ Μεγαβάτου· τοῦ νίοῦ τοῦ Σπιθιριδάτου (Βιβλ. Γ', κεφ. 4, § 10).—βαρὺ γίγνεται τί τινι προκαλεῖ τι τὴν βαρυθυμίαν, τὴν θλῖψίν τινος.

29 - 31. ξενόομαι - οῦμαι τινι συνάπτω σχέσεις μετά τινος.—συνάγω εἰς λόγους τινά τινι προκαλῶ συνέντευξίν τινος πρός τινα.—ῆκουσεν· δὲ Ἀγησ.—σπονδὰς λαβών· δὲ Ἀπολλοφ. παρὰ τοῦ Ἀγησιλάου· σπονδὰς λαμβάνω λαμβάνω, δέχομαι δήλωσιν περὶ ἀνακωχῆς.—καὶ δεξιάν· εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῆς δηλώσεως.—παρῆν = ἐπανῆκεν.—συγκείμενον χωρίον =; (Βιβλ. Γ', κεφ. 2, § 19 - 20).—φαπτὸν τὸ διὰ τῆς βελόνης εἰργασμένον = κεντητὸς τάπης.—ἐντρυφῶ φαίνομαι τρυφηλός, ἀβροδίαιτος.—φαυλότης ἀπλότης.—προσαγορεύω τινὰ χαίρειν ἀποτείνω πρός τινα τὸ «χαῖρε», χαιρετίζω τινά.

§ 32 - 33. ὅτε τοὺς Ἀθηναίους ἐπολεμεῖτε· δηλ. κατὰ τὸν Πελοπόνν. πόλεμον, ὅτε καὶ δὲ Τισσ. καὶ δὲ Φαρν. καὶ δὲ Κύρος ἐβοήθησαν διὰ χρημάτων κυρίως τὴν Σπάρτην.—μαχόμενος μεθ' ὕμῶν.

κατὰ τὴν παρὰ τὴν Ἀβυδον ναυμαχίαν (411 π.Χ.). Κατ’ αὐτὴν οἱ Λακεδ. ἡττηθέντες κατέφυγον εἰς τὴν Ἀβυδον, ὃ δὲ Φαρονάβ. «παρεβοήθει καὶ ἐπεισβάίνων τῷ ἵππῳ εἰς τὴν θάλατταν μέχρι δυνατὸν ἦν ἐμάχετο» (Ξεν. ‘Ελλ. Βιβλ. Α’, κεφ. 1, § 6). — **διπλοῦν** διπλοπροσωπία, δολιότης.—**δεῖπνον** ἐνταῦθα = ζωωτορφίαι. — **τὸ δσιον** τὸ ὑπὸ τοῦ θείου νόμου καθωρισμένον = τὸ θείον δίκαιον. — **τὸ δίκαιον** τὸ καθωρισμένον ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου νόμου = τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον. — δὲ τέλος πάντων.—**ὅπως** πῶς, κατὰ ποίαν λογικήν.—**ἔστι τινός τι** ἀρμόζει τι εἰς τινα.

§ 34 - 36. χρόνῳ ποτὲ μετὰ ἀρκετὴν ὥραν (διότι ἡ δικαιολογία ἦτο δύσκολος).—**γένωνται** ἐνν. **ἀλλήλαις**. — **ἄν οὗτοι τύχωσιν** ἀν συμβῇ νὰ εὑρεθοῦν εἰς τοιαύτην (δυσάρεστον) θέσιν. — **ἀπέκτειναν** = **ἀποκτείνουσιν**. — **περὶ παντὸς ποιοῦμαί τι** θεωρῶ τι ὡς ἀνεκτίμητον ἀγαθόν.—**ἀλλάξασθαί σε** ἡμᾶς δεσπότας ἀντὶ βασιλέως **δεσπότου** νὰ ἀλλάξῃς κυρίαρχον καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃς ἡμᾶς (=ἐμὲ) ὡς κυριάρχους ἀντὶ τοῦ βασιλέως.—**μηδένα προσκυνοῦντα**· οἱ μὲν Πέρσαι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως προσέπιπτον εἰς τὴν γῆν καὶ ἐφύλουν τὸ χῶμα, τὸ δόποιον ἐπάτει, οἱ δὲ Ἐλληνες ἀπένεμον τὴν τιμὴν ταύτην μόνον εἰς τὸν θεούς.—**έλεύθερον εἶναι** = **τὸ ἔλεύθερον εἶναι** (τινα). — **ἀντάξιον εἶναι** τῶν πάντων **χρημάτων** πρβλ. τὸν λόγους τοῦ Κύρου περὶ ἔλευθερίας ἐν Κύρου Αναβ. Βιβλ. Α’, κεφ. 7, § 2 - 4. — **ό όμοδουνλός τινι** ὁ σύνδουλος, ὁ δουλεύων μετά τινος εἰς ἄλλον.—**δέω τινὸς ἔχω ἀνάγκην τινός,** μοῦ λείπει τι. — **μὴ οὐχὶ... εἶναι** = **ώστε εἶναι**. — **πάμπαν** · ἐπίρ. = **ἐντελῶς**.

§ 37. ἀπλῶς ἀδόλως, εἰλικρινῶς. — **ἄπερ τίνα, τί.** — **πρέπει...** σοι· συμφώνως πρὸς τὴν μέχρι τοῦδε ἐπιδειχθεῖσαν παρορθίαν του. — **πέμπῃ** · ἐνν. **ἔφ’ ύμας.** — **τὴν ἀρχὴν** τὴν στρατηγίαν.

§ 38. λῆστος · ὑπερθετ. τοῦ ἀγαθὸς ἀριστος· εἰς προσφωνήσεις = καλέ μου φίλε, φίλατε. — **ἐπίστω** προστ. τοῦ ἐπίσταμαι. — **ἄπειμι**· μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι. — **κάν πόλεμος** ἦ· ἐνν. πρὸς τὸν βασιλέα.

§ 39. παλτὸν (**πάλλω**)· βραχὺ περσικὸν ἀκόντιον. — **φάλαρα**· τὰ κατὰ τὸ μέτωπον καὶ τὰς γνάθους τῶν ἵππων κοσμήματα καὶ τὸ

κεκοσμημένον πρὸς τὸ μέρος τοῦ μετώπου τμῆμα τοῦ χαλινοῦ.— γραφεὺς γραμματεύς.— περιαιρέω - ὡ ἀφαιρῶ. — μεταδιώκω τινὰ τρέχω κατόπιν τινός, διὰ νὰ τὸν προφθάσω.

§ 41. δὴ πράγματι. — ἔσαρ· τοῦ 394 π.Χ. — Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν· τὸ ἐπώνυμον τοῦτο εἶχεν ἡ Ἀρτεμις ἐκ τῆς πόλεως τῆς Μυσίας Ἀστύρων (ὄνομ. Ἀστυρα), εἰς τὴν δοποίαν ὑπῆρχεν ἵερὸν αὐτῆς. — ἄνω πρὸς τὰ ἄνω, τὰ ἐνδότερα (τῆς Ἀσίας). — ὅπισθεν ποιοῦμαι ἀφήνω ὁπίσω.

(2, 1-8)

§ 1-2. εἰμὶ ἐν τινι ἀσχολοῦμαι εἰς κάτι.— τὰς μεγίστας πόλεις· Κόρινθον, Ἀργος, Ἀθήνας, Θήβας.— παρεσκευάζοντο ταῦτα· δηλ. τὰ πρὸς ἐκστρατείαν ἀπαραιτητα. — τά τε ἄλλα διηγεῖτο ως ἔχοι διηγεῖτο, πῶς ἔχουν τὰ ἄλλα, περὶ τῆς καταστάσεως γενικῶς.

§ 3-4. τοὺς συμμάχους· δηλ. τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Μ. Ἀσίας.— ἐκεῖνα· τὰ ἐν Ἑλλάδι, διέλλων νὰ διεξαχθῇ πόλεμος.— εὖ ἐπίστασθε· προστακτ.— οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν = οὐκ ἔστι δέος, μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν δὲν ὑπάρχει φόβος, μήπως...— πάλιν πάρειμι ἐπιστρέψω.— ψηφίζομαι ἀποφασίζω, διατυπώνω εἰς ψήφισμα τὴν ἀπόφασίν μου.

§ 5-6. Εὔξενον· ἔνα, φαίνεται, ἐκ τῶν τριάκοντα.— διασφύζω προστατεύω.— οἱ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν· τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἐκ Μ. Ἀσίας συμμάχων.— ταῖς πόλεσιν = τῶν πόλεων ἐκείνῃ.— καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς = καὶ ἐκείνῳ (ἐκ) τῶν λοχαγῶν τῶν μισθοφόρων.— εὔοπλος διαλῶν ὠπλισμένος.— καὶ τοῖς ἴππαρχοις = τῶν ἴππαρχων ἐκείνῳ.— εὔιππος δ ἔχων καλοὺς ἵππους.— νικητήριον βραβεῖον διὰ τὴν νίκην.— ώς... δώσων· ἀντὶ (προείπεν ὑπέσχετο) ώς δώσει.— ὅπως εὖ εἰδείησαν· δηλ. αἱ πόλεις, οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἵππαρχοι.— εὔκρινῶ προσέχω πολὺ εἰς τὴν ἐκλογὴν· ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν· διὰ τὴν ἀνακήρυξιν δηλ. τοῦ νικητοῦ θὰ ἐλαμβάνετο μὲν βεβαίως ὑπ' ὅψιν πρωτίστως τὸ εὔοπλον καὶ εὐίππον τῶν λόχων καὶ τάξεων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἡ ἐπιδειχθησομένη πειθαρχία, ἀντοχὴ καὶ κανονικότης

εἰς τὰς κινήσεις τῶν στρατιωτῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πορείας.
”Οθεν ἔπειτε νὰ καταβληθῇ μεγάλη προσοχὴ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν στρατιωτῶν.

§ 7. ἐκπονῶ κατεργάζομαι μετὰ κόπου, ἐπιμελῶς.—ές κόσμον περικαλλῶς.—οὐκ ἔλαττον ἐγένετο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων δὲν ἐστοίχισαν ὀλιγώτερον τῶν τεσσάρων ταλάντων.—τοσούτων· δηλ. ὀλίγων.—παμπόλλων χρημάτων ἀξίας πάρα πολλῶν χρημάτων.

§ 8. Μένασκος καὶ Ἡριππίδας καὶ Ὅροιππος· ἐκ τοῦ συμβουλίου τῶν τοιάκοντα.—ῆνπερ βασιλεύς· δὲ Ξέρξης.

(2, 9 - 15, 18 - 23)

**§ 9-12. φρουρὰν φαίνω· στρατιωτικὸς ὅρος λεγόμενος περὶ τῶν ἐφόρων καὶ τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης = κηρύττω ἐπιστράτευσιν.—Ἀγησίπολις· υἱὸς τοῦ τέως βασιλέως τῆς Σπάρτης Παυσανίου.
Ο Π. οὗτος, δικασθεὶς ἐργάζην δι’ ἐπιδειχθεῖσαν εὔνοιαν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, κατέφυγεν εἰς Τεγέαν, δπου καὶ ἀπέθανε.—πρόδικος ἐπίτροπος.—ἐκέλευσον· τὸ δὲ εἰς πληθυντικόν, διότι ἡ λέξις πόλις εἶναι περιληπτική.—ῆγοῦμαι τῇ στρατιᾷ ἀναλαμβάνω τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ.—πορρωτέρω· ἐνν. τῶν πηγῶν.—ἐπεμβάλλουσιν οἱ ποταμοὶ οἱ ποταμοὶ κύνονται ἐντὸς ἄλλων.—ἔνθεν ἔκει ἔνθεν.—τὰς πόλεις τοὺς στρατοὺς τῶν πόλεων.—έξαιρω· (Βιβλ. Β', 2, § 20).—ἐκθέω· ἐπὶ σφηκῶν = ἔξερχομαι ἐκ τῆς φωλεᾶς.—θηράω· ὁ φονεύω.—τύπτομαι (ὑπὸ σφηκὸς) = πλήττομαι μὲ τὸ κεντρόν.—χειρόμαι· οῦμαι φονεύω.—ἐψηφ. ταῦτα· δηλ. νὰ βαδίσουν κατὰ τῆς Σπάρτης.**

§ 13-15. διαπράττομαι διαπραγματεύομαι, συζητῶ.—διομολογοῦμαι μένω σύμφωνος μὲ ἄλλον εἰς ἓνα πρᾶγμα.—εἰς ὀπόσους εἰς πόσον βάθος.—βαθείας τὰς φάλαγγας· διότι, ἂν αἱ φάλαγγες παρετάσσοντο εἰς μακρὰς στήλας, θὰ εἶχον μικρὸν μέτωπον, διόπτε ψῆφος κίνδυνος νὰ κυκλωθοῦν.—αἱ πόλεις· αἱ κατὰ τῶν Λ. συνησπισμέναι.—καὶ δὴ ἥδη.—έξερχομαι προχωρῶ.—τὴν ἀμφίαλον· ἐνν.

χώραν, τουτέστι τὴν περιοχήν, ἡ ὅποια εύρισκεται μεταξὺ τῶν δύο θαλασσῶν, τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὸν ἵσθμον.—**Σικυών** ἔκειτο μεταξὺ Κορινθίας, Ἀχαΐας καὶ Ἀρκαδίας (σημερινὸν Βασιλικόν).—έμβαλόντων· ἐνν. εἰς τὴν Κορινθίαν.—**Ἐπιεικία**· τοποθεσία μεταξὺ Κορινθίου καὶ Σικυῶνος. —**Ύπερδέξια**· ἐνν. χωρία τόποι ύψηλοί, κείμενοι πρὸς τὰ δεξιὰ τῶν ἔχθρων = ὑπερκείμενοι λόφοι δεξιὰ τοῦ ἔχθρου.—**κακῶς ποιῶ** ἐπιφέρω φθοράν.—γυμνῆτες· τοὺς ἐγγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρον Ἀνάβασιν.—τῶν ἀντιπάλων· δηλ. τῶν Κορινθίων καὶ λοιπῶν συμμάχων.—ἐπὶ θάλατταν· τοῦ Κορινθιακοῦ, ἥτοι ἀριστερά, διὰ νὰ ἀποφεύγουν τὰς προσβολὰς ἐκ τῶν δεξιὰ αὐτῶν ὑψωμάτων.—**ταύτῃ** ἀπὸ ἐδῶ.—οἱ ἔτεροι· δηλ. τὸ κύριον σῶμα τῶν συμμάχων τῶν Κορινθίων.—τὴν **χαράδραν**· ἐννοεῖ τὸν ποταμὸν Νεμέαν.—**κάκεῖνοι**· ἀντὶ καὶ αὐτοὶ (δηλ. οἱ Λακεδ.).

§ 18. κατήπειγον· οἱ Β. δὲν ἔσπευδον, διότι ἦσαν δυσηρεστημένοι, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς αὐτὸνς ἡ ἡγεμονία τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ.—**τὸ δεξιὸν ἔσχον·** ἡ μεταβολὴ τῆς παρατάξεως σημαίνει, ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῶν Βοιωτῶν Ἰσμηνίας ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν.—**τοῦ εἰς ἐκκαίδεκα·** ἐνν. **ποιεῖσθαι** τὴν φάλαγγα.—ἔτι δὲ ἐπειτα δέ.—**ἡγον·** ἐνν. αὐτὴν (τὴν φάλαγγα).—**ὑπερέχω** τῷ κέρατι τῶν π. κυκλώνω τοὺς ἔχθρους.—**διασπάω-ῶ** ἀπομονώνω.

§ 19. λάσιον χωρίον δασώδης τόπος.—**ἐπαιάνισαν·** οἱ σύμμαχοι τῶν Κορινθίων· παιανίζω ψάλλω τὸ πολεμικὸν ἔσμα (κεφ 5, § 11-12).—**ἐγγνωσαν·** οἱ Λακεδ.—**διασκευάζομαι** ἔξοπλίζομαι.—**ξεναγοί·** οὕτω ἐκαλούντο οἱ Σπαρτιᾶται στρατηγοί οἱ διοικοῦντες συμμαχικὰ στρατεύματα.—**παρεγγυάω-ῶ** διατάσσω.—**ὑπερτείνω** τὸ κέρας ἐκτείνω τὸ ἄκρον τῆς παρατάξεως πέραν τοῦ ἄκρου τῆς παρατάξεως τοῦ ἔχθρου.

§ 20-22. τῇ Ἀγροτέρῳ· ἐπίθετον τῆς Ἀρτέμιδος ὡς θεᾶς τῆς ἄγρους (κυνηγίου).—**ῶσπερ νομίζεται** κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθιμον.—**χίμαιρα αἵξ** (ἰδίως νέα).—**τὸ ὑπερέχον κέρας** τὸ ἔξέχον ἄκρον τῆς παρατάξεως των.—**ἐπικάμπτω** στρέφω.—**συμμείγνυμι** συμπλέκομαι.—**ἐν χώρᾳ** ἐπὶ τόπου, εἰς τὴν θέσιν μου.—**ἐκατέρων·** ἡ γενικὴ ἐκ τοῦ νοούμενου **τινές**.—**ὅσον κατέσχον** δσους (ἐκ τῶν

‘Αθηναίων) είχον ἐντὸς τῆς ἀκτῖνος τῆς δράσεώς των (νοοῦνται αἱ ἔξ φυλαί).— ἐπορεύοντο· κατὰ τῶν ἔχθρῶν (‘Αργείων), οἱ δποῖοι ἐπανήρχοντο ἐκ τῆς διώξεως τῶν εἰς φυγὴν τραπέντων συμμάχων τῶν Λ.— τέτταρας φυλάς· αἴτινες είχον καταδιώξει τοὺς ἀπέναντι αὐτῶν παρατεταγμένους Τεγεάτας.— ἐπαναχωρῶ = ἐπιστρέφω.— παρέρχομαι· τινα ἀντιπαρέρχομαι, παραβλέπω τινά.— ἀναχωρῶ = ἐπαναχωρῶ ἐκ τῆς διώξεως.— τοῦ πρώτου πολεμάρχου· ἐκ τῶν ἔξ πολεμάρχων τῶν Σπαρτιατῶν διόπτος εἶχε τὸ γενικὸν πρόσταγμα.— ἐκ τοῦ ἐναντίου κατὰ μέτωπον.— συμβάλλειν = κελεῦσαι συμβάλλειν.— ἄρα αἰφνιδίως, ἀποσδοκήτως.— ἀφεῖναι τοὺς πρώτους νὰ ἀφῆσον τοὺς πρώτους (= τὰ πρῶτα τμήματα) νὰ περάσουν.— παραθέοντας ἐνῷ διήρχοντο πρὸ αὐτῶν τρέχοντες.— ἐπιλαμβάνομαι ἐπιτίθεμαι.

§ 23. πρὸς τὰ τείχη· τῆς Κορίνθου.— εἰρξάντων Κ.· δηλ. τὸ κόμμα τῶν λακωνιζόντων Κ.— εἴργω ἀποκλείω τὴν εἰσόδον.

(3, 1-23)

§ 1-2. ἐβοήθει· δηλ. εἰς Πελοπόνν. καὶ δὴ καὶ εἰς Κορινθίαν.— ἐν ‘Αμφιπόλει· κειμένῃ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου.— παμπληθεῖς· ἐγγὺς μύριοι κατὰ τὸν ἴδιον Ξεν. εἰς ἄλλο σύγγραμμά του, τὸν «’Αγησίλαον »· ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ ταύτῃ, διηγεῖται δ Ξεν., εἰπε μὲ ψυχικὸν πόνον διφλέλλην ἐκεῖνος βασιλεὺς « φεῦ, φεῦ, ὡ ‘Ελλάς, ὅποτε οἱ νῦν τεθνηκότες ἱκανοὶ ἥσαν ζῶντες νικᾶν μαχόμενοι πάντας τοὺς βαρβάρους ! ».— ἐν καιρῷ γίγνεται τι ἀποβαίνει τι πρὸς ὅφελος.— παρεγένουν· ἐνν. τῇ νίκῃ.— καὶ τάδε· δηλ. δ νέος ἄγων, τὸν δποῖον διεξάγει ἥ Σπάρτη εἰς τὴν ‘Ελλάδα.

§ 3. διαλλάττω· ἐπὶ χώρας = ἀλλάσσω χώραν ἀντὶ ἀλλῆς = διέρχομαι χώραν.— Κραννώνιοι· οἱ κάτοικοι τῆς Κραννῶνος, ἐπιφανεστάτης θεσσαλικῆς πόλεως ΝΔ τῆς Λαρίσης.— Σκοτουσσαῖοι· οἱ κάτοικοι τῆς Σκοτούσσης, σημαντικῆς ἐπίσης πόλεως παρὰ τὴν Λάρισαν.— φυγάδες· ὡς φίλοι τῶν Λακεδ.— ἐτύγχανον· ἐνν. δντες.

§ 4-5. ἐν πλαισίῳ· εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν πλαισίον σημαίνει παράταξιν, κατὰ τὴν δποίαν τὸ βάθος τῆς φάλαγγος εἶναι

ἴσον πρὸς τὸ μῆκος τοῦ μετώπου, ὥστε νὰ σχηματίζεται τετράγωνον.—**οὐδὲ** διπισθοφυλακή.—**παραπέμπω** στέλλω πρὸς ἐνίσχυσιν.—**τὸ στόμα** (τοῦ στρατεύματος) = τὸ μέτωπον, ἡ ἐμπροσθοφυλακή.—**πλὴν τῶν περὶ αὐτόν** ἡ φρουρὰ ἀσφαλείας τοῦ βασιλέως ἀπετελεῖτο ἐκ τριακοσίων ἵππεων.—**ἐν καλῷ ἔστι** συμφέρον εἶναι.—**σωφρόνως** μετὰ προφυλάξεων.

§ 6-8. ἂ ἑκάτεροι ἡμάρτανον· τὸ σφάλμα ἔγκειται εἰς τὴν τακτικήν, τὴν ὅποιαν ἡκολούθουν καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι, οἱ μὲν Θεσσ. ἀποχωροῦντες βάδην, οἱ δὲ ἵππεῖς τοῦ Ἀγησ. ἐπακολουθοῦντες σωφρόνως.—**τοῖς ἄλλοις** ἐνν. ἵππεῦσι.—**παραγγέλλειν** ἐνν. διώκειν.—**δίδωμι τινι ἀναστροφὴν** δίδω εἰς τινα καιρὸν νὰ στραφῇ πρὸς ἀντίστασιν.—**πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵππους** ἐνῷ εἶχον τοὺς ἵππους των ἐστραμμένους πρὸς τὰ πλάγια. Οἱ ἐπιχειροῦντες δηλαδὴ ἐκ τῶν Θεσσ. ἵππεων νὰ ἀναστρέψουν, προτοῦ ἀκόμη προφθάσουν νὰ κάμουν δλικὴν στροφὴν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς κατ' αὐτῶν ἐπελαύνοντας κατὰ μέτωπον, ἐκυκλώνοντο καὶ ἐφονεύοντο.—**ἔξαισία ἀκοάτητος**.—**τῷ Ναρθακίῳ** τὸ ὅποιον ἔκειτο νοτίως τῆς Φαιρασάλου, ὡς καὶ ἡ παρ' αὐτῷ ὁμώνυμος πολίχνη.

§ 9. μεταξὺ Πραταξός ὁ Πρᾶς ἡτο πόλις πλησίον τοῦ Ναρθακίου.—**τῷ ἔργῳ** = τῇ νίκῃ.—**τοὺς μέγιστον φρονοῦντας** ἐπὶ ἵππικῃ· ἥδη ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ περὶ τῶν Κενταύρων παράδοσις, τὸ ἵππικὸν τῶν Θεσσαλῶν ἐφημίζετο.—**αὐτός** δηλαδὴ ἐκ τοῦ προχειρόου (προβλ. κεφ. 2, § 5-8).—**τὰ Ἀχαιϊκὰ τῆς Φθίας ὅρη**· ἐπειδὴ ἡ Φθία, ἡ ἀπὸ τῆς Πίνδου δηλ. μέχρι τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου ἐκτεινομένη χώρα, ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ ἀρχαιοτάτη κοιτίς τῶν Ἀχαιῶν, τὰ ὅρη αὐτῆς καλοῦνται Ἀχαιϊκά.—**τὴν λοιπήν** ἐνν. ὁδόν.—**διὰ φιλίας** ἐνν. χ ρας = φιλικῶς.

§ 10-14. ἐμβολὴ τὸ μέρος, διὰ τοῦ ὅποιου εἰσέρχεται τις, εἰσοδος· ἐν τῇ ἐμβολῇ· δηλ. τῆς Βοιωτίας, πιθανῶς παρὰ τὴν Χαιρώνειαν.—**μηνοειδῆς** ὁ ἔχων σχῆμα μήνης, νέας σελήνης = δρεπανοειδῆς.—**ἔδοξε** ἐνν. αὐτοῖς.—**οἱ ἥλιος μηνοειδῆς** ἔδοξε φανῆναι· συνέβη δηλ. μερικὴ ἔκλειψις τοῦ ἥλιου, ἡ ὅποια κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἀστρονόμων ἔγινε τὴν 14 Αὔγουστου τοῦ 394 π.Χ.—**τῇ**

ναυμαχίᾳ· τῆς Κνίδου, παραλίου πόλεως τῆς Καρίας. Κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην (394 π. Χ.) ὁ περσικὸς στόλος διοικουμένος ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου ναυάρχου Κόνωνος ἐνίκησε τὸν στόλον τῶν Λακ. καὶ κατέλυσε τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν αὐτῶν. — **τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον** δηλ. οἱ ἐκ Μ. Ἀσίας ἐθελονταί. — **οἶνον = τοιοῦτον, οἶνον τοιοῦτον, ὥστε. χαλεπὸν** δυσάρεστον. — **ὅρφεν** ὑποκείμ. τὸ πλεῖστον (= οἱ πλεῖστοι) τοῦ στρατεύματος. — **οὐκ ἀνάγκην εἶναι· τὸ ἀπόρεμφ.** ἐκ τοῦ ἐνεθυμήθη κατὰ μεταβολὴν τῆς συντάξεως = ὅτι οὐκ ἀνάγκη εἴη. — **κοινωνεῖν· ἔνν.** αὐτοῦ. — **αὐτοῖς μετ'** αὐτῶν ἐτέθη ἡ δοτικὴ τοῦ ἀρσεν., καθότι τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον = οἱ πλεῖστοι τῶν στρατιωτῶν (πρβλ. ὁρφεν). — **κοινωνῶ τινός τινι μετέχω τινὸς μετά τινος.** — **μεταβαλών· ἔνν.** τὰ ἡγγελμένα· μεταβάλλω τι τροποποιῶ, παραποιῶ τι. — **τετελευτηκὼς = ὅτι τελευτηκὼς εἴη.** — **βουθυτῶ θυσιάζω βοῦς.** — **ώς εὐαγγέλια = ὡς θυσίαν εὐαγγελίων ὡς εὐχαριστήριον δῆθεν θυσίαν διὰ τὴν καλὴν ἀγγελίαν.** — **πολλοῖς· ἔνν. τῶν φίλων.** — **διέπεμπε· δηλ.** μερίδας. — **τῶν τεθυμένων· διότι κατὰ τὰς θυσίας τὰ σαρκώδη μέλη τῶν θυομένων ζῷων δὲν ἔκαιοντο ἐπὶ τῆς πυρᾶς (ἐκτὸς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ὄλοκαυτώσεως), ἀλλὰ παρείθεντο ὑπὸ τοῦ θυσιάζοντος εἰς τοὺς παρόντας κατὰ τὸ ἐπακολουθοῦν συμπόσιον. Μέρος αὐτῶν ἀπεστέλλετο πολλάκις κατ' οἶκον εἰς συγγενεῖς ἢ φίλους ἀπόντας ἐκ τῆς θυσίας. — **τῷ λόγῳ ὡς... νικώντων=τούτῳ, ὃ εἰπεν, ὡς Λακεδαιμόνιοι νικῶν.****

§ 15. Αἰνιᾶνες· θεσσαλικὸς λαὸς κατοικῶν εἰς τὴν δυτικὴν κοιλάδα τοῦ Σπερχειοῦ. — **Λοκροὶ ἀμφότεροι·** δηλαδὴ οἱ λεγόμενοι **Οζόλαι** ἢ **Ἐστέριοι** καὶ οἱ **Ὀπούντιοι.** — **μόρα·** σπαρτιατικὸν σῶμα ἀποτελούμενον ἐκ 400 ἀνδρῶν (Βιβλ. Τ', 4, 12) — **διαβᾶσα·** ἐκ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, διότι τὸν **Ισθμὸν κατεῖχον** οἱ ἐχθροί. — **ἔξι Ορχομενοῦ·** δηλ τοῦ βοιωτικοῦ, τὸν διποῖον ἀποστατήσαντα ἀπὸ τῶν Θηβαίων κατεῖχον οἱ Λακ. — **οὖς Ήριπ. ἔξενάγει·** δηλ. τῶν Κυρσίων κατὰ τὰ ἐν βιβλ. Γ', κεφ. 4, § 20 - 21 λεγόμενα. — **ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Εὔρωπῃ·** κυρίως ἐκ τῶν πόλεων τοῦ **Ἐλλησπόντου** (πρβλ. § 16 - 17 «καὶ **Ἐλλησπόντιοι**»). — **αὐτόθεν ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης** (εἰς τὴν δυοῖαν εὑρίσκετο ἡδη ὁ **Ἀγησ.**) = ἐκ τῶν ἐντοπίων.

§ 16-17. καὶ γάρ που διότι φρονῶ.—συνέρχομαι συναντῶμαι.—ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ· τοῦ βιωτικοῦ, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν βορείων ὑπωρειῶν τοῦ Παρνασσοῦ ἔχύνετο εἰς τὴν Κωπαΐδα. Σήμερον καλεῖται Μαυρονέρι.—εἶχε... δεξιόν· ὡς ἀρχιστράτηγος.—όμοσε φέρδομαι τρέχω διὰ νὰ συγκρουσθῶ, ἔφορμῶ.—ἀντεκτρέχω τρέχω καὶ ἔγὼ ἐναντίον τινός.—εἰς δόρυ ἀφικνοῦμαι φθάνω εἰς ἀπόστασιν. ἀπὸ τῆς ὁποίας δύναμαι νὰ χρησιμοποιήσω δόρυ· ὅθεν=πλησιάζω πολὺ.

§ 18-19. διακόπτω τινὰ διασπῶ τὴν γραμμήν τινος.—ἐν τοῖς σκευοφόροις· δηλ. τῶν Λακ. καὶ ἐπομένως ἐκ τῶν νώτων τῆς παρατάξεως τοῦ Ἀγησ. (ἴδ. σχεδιάγρ.).—έξελίσσω τὴν φάλαγγα ἀναπτύσσω τὸ μέτωπον τῆς φάλαγγος· ἐδῶ=μεταβάλλω τὸ μέτωπον τῆς φ.—τοὺς συμμάχους· τίνας;—διαπίπτω πρός τινα διαφεύγω πρός τινα.—συσπειράομαι·δμαι σχηματίζω πυκνὴν φάλαγγα.—παρέντι· τοῦ παρίμηι ἀφήνω κατὰ μέρος, «νὰ πάῃ στὸ καλό».—συρράττω τινὶ συγκρούομαι πρός τινα.—συμβάλλω τὰς ἀσπίδας συγκρούω τὰς ἀσπίδας.—διαπίπτουσι· ἀφοῦ διέσπασαν τὴν γραμμήν τῶν ἀντιπάλων.

§ 20. προσενήνεκτο· τοῦ προσφέρομαι=μετακομίζομαι.—τὴν φάλαγγα· τὴν ἑαυτοῦ.—τῶν ἴπτέων· οἱ ὅποιοι εἶχον σταλῆ πρὸς καταδίωξιν τῶν φευγόντων.—ὑπὸ τῷ νεῷ· τῆς Ἰτωνίας λεγομένης Ἀθηνᾶς.—καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων· καὶ ἐπομένως θὰ ἐδικαιολογεῖτο τὸ κατὰ τῶν Θηβαίων πάθος τῆς ἐκδικήσεως.—οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου· διότι ἐθεωρεῖτο ἀνόσιον νὰ κακοποιηθῇ ὁ καταφεύγων εἰς ναὸν ἦ ἔστω βωμὸν θεοῦ.

§ 21. αὐλεῖν· διὰ τὸν πανηγυρικῶτερον ἕορτασμὸν τῆς νίκης.—αἵτω ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ζητῶ τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς.—τῶν ἐκ τῆς λείας· ἐνν. χρημάτων· λείαν δὲ νοεῖ τὴν ἀποκομισθεῖσαν ἐκ τῆς Ἀσίας (ἴδε Βιβλ. Γ', 4, § 24).—ἀποθύω προσφέρω θυσίαν, τὴν ὅποιαν ἔταξα· ἐδῶ=ἀφιερῶ.—εἰς τὴν Λοκρίδα· τῶν Ὁζολῶν Λοκρῶν.

§ 22-23. τὴν ἄλλην τὴν ὑπόλοιπον.—τὸ σιμὸν ἥ ἀνωφέρεια.—δυσχωρία κακοτοπιά.—παραστάτης ὁ ἐν τῇ μάχῃ σύντροφος· ἐδῶ

λέγονται παραστάται οἱ ἐπιφανεῖς Σπαρτιάται, οἱ δόποιοι συνώδευον τὸν στρατηγὸν καὶ συνηγωνίζοντο μετ' αὐτοῦ.— καταλεύομαι φονεύομαι διὰ λίθων.— οἱ ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἐκεῖνοι δηλ. οἱ δόποιοι «οὐκ ἐπεχειρησαν πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν», ἀλλ᾽ ἐσταμάτησαν καὶ ἐκ τοῦ προχειροῦ στρατοπεδεύσαντες ἐδείπνουν ἥδη.— τὸ ἄλλο στράτευμα· ἐκτὸς τῶν Λακεδαιμονίων.

(4, 1 - 13)

§ 1. ἀποθνήσκοντας ὑποκείμενον ἔαυτούς.— ἐνεργὸς χώρα καλλιεργουμένη καὶ παράγοντα προϊόντα γ. — βέλτιστοι ἔγκριτοι πολίται. Οὕτοι, ὅπως συνάγεται ἐξ ὅσων λέγονται κατωτέρω, ἔλακώνιζον.— συνίσταμαι συναντῶμαι κρυφίως.— ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους ἀντήλλασσον μεταξύ των τὰς γνώμας των περὶ τούτων.

§ 2-3. χρημάτων μετεσχηκότες Βιβλ. Γ', 5, 1 - 2.— οὗτο δὴ ὑπὸ τὸ κράτος ἥδη αὐτῶν τῶν σκέψεων.— καταγιγνώσκεται τις καταδικᾶςται τις.— **Εὔκλείων** τὰ Εὔκλεια, ἐօρτὴ κατ' ἔξοχὴν θηβαϊκή, ἐωρτάζοντο πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος Εὔκλείας. Φαίνεται, ὅτι διήρκουν πολλὰς ἡμέρας.— τὴν τελευταίαν ἐνν. ἡμέραν.— ἄν· εἰς τὸ λαβεῖν.— σημαίνω δίδω τὸ σύνθημα.— **οὓς** ἐδει· τίνας; — συνεστηκότα ἐν κύκλῳ· νοοῦνται οἱ ἀνθρώποι, οἱ δόποιοι καθ' ὅμιλους ἀπετέλουν κύκλους καὶ συνεζήτουν ἢ διεσκέδαζον.— **κριτήν** δηλ. δραματικῶν παραστάσεων.— καθήμενον· εἰς τὸ θέατρον.— οἱ πειθόμενοι· τουτέστιν οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς σφαγῆς.— **νόμιμος** δίκαιος, πιστὸς εἰς τὰς (θρησκευτικὰς) παραδόσεις.— ἀδημονῶ θλίβομαι ὑπερβολικά.

§ 4-5. μᾶλλον ἐν τῇ ἀγορᾷ παρὰ ὅπου δήποτε ἄλλοῦ.— **Πασιμήλους** ἀνήκοντος εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν μερίδα.— **ἐν τῷ Κρανείῳ** τὸ Κρ. ἦτο γυμναστήριον μὲ ἄλσος ἐκ κυπαρίσσων πρὸ τῆς Κορίνθου.— **ἐκ τοῦ πράγματος** δηλ. ἐκ τοῦ τόπου τῆς σφαγῆς τῶν πρεσβυτέρων.— **Ἀργείους** οἱ δόποιοι κατεῖχον τὴν Ἀκροκόρινθον.— **ἐν δυνάμει εἰμὶ** ἔχω εἰς κεῖράς μου τὴν ἐξουσίαν.

§ 6-7. ἀνασπῶνται οἱ δόροι καταστρέφονται, ἀφαιροῦνται τὰ δρόσημα (χώρας τινὸς) = καταλύεται ἡ ἀνεξαρτησία τῆς· ἀφοῦ δη-

λαδὴ ἡ Κόρινθος ὑπεδούλωθη εἰς τοὺς Ἀργείους, ἡ δροῦθετικὴ γραμμὴ μεταξὺ Ἀργούς καὶ Κορίνθου ἔξελιπεν. — αὐτοῖς πρὸς ψυχικὸν πόνον των. — μετοίκων· οἱ μέτοικοι, τουτέστιν οἱ ἔξι ἄλλων πόλεων ἐγκαθιστάμενοι εἰς τινα πόλιν ξένοι, δὲν εἶχον πολιτικὰ δικαιώματα καὶ ἐπομένως ἐστεροῦντο πολιτικῆς δυνάμεως. — οὕτω ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας. — μιαιφόνος διὰ φόνων μιαινόμενος, διαμοσταγῆς. — εὐνομίᾳ χρωμένην· εὐνομίαν λέγων διαγραφεὺς ἐννοεῖ τὸ διλιγαρχὸν πολίτευμα. — ἄξιον εἶναι· τὸ ἀπαρεμφ. ἐκ τοῦ ἐνόμιζον. — οὕτω δὴ μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις λοιπόν. — διαδύνω διοισθαίνω, κατορθώνω νὰ διαφύγω. — κατατείνω ἐκτείνομαι. — Λέχαιον· λιμὴν τοῦ Κορινθιακοῦ, σημερινὸν Λουτράκι· τὸ Λέχαιον συνεδέετο μετὰ τῆς Κορίνθου διὰ μακρῶν τειχῶν, δπως δ Πειραιεὺς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. — ἔπραττε τὴν εἰσόδον ἡσχολεῖτο μὲ τὸ ζήτημα τῆς εἰσόδου εἰς τὴν πόλιν.

§ 8. κατ' ἐπιμέλειαν ἔξι ἰδίας φροντίδος = διότι οἱ ἰδιοὶ τὸ ἐπεδίωξαν. — τὸ τρόπαιον², § 23. — ἀπλῶς καθαρά, μὲ κάθε λεπτομέρειαν.

§ 9 - 10. σταύρωμα περίφραγμα μὲ δρυίους πασπάλους (σταυροὺς) = χαράκωμα. — ἐν τῷ λιμένι· νοεῖται τὸ Λέχαιον. — πασσούδια πανστρατιᾶ. — ἑαυτῶν· δηλ. τῶν Λακεδαιμονίων. — ἔχομένους· ἐνν. αὐτῶν = πλησίον αὐτῶν (τῶν Λακ.). — ἔφος δ πρὸς τὴν ἔω ἐστραμμένος, δ ἀνατολικός. — **Ιφικράτη**· Ἀθηναῖον στρατηγόν, δστις διεκρίθη κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον ὡς ἀρχηγὸς τῶν μισθοφόρων πελταστῶν. — οἱ ἐκ τῆς πόλεως· ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς φυγάδας. — τῷ πλήθει ἔνεκα τοῦ πλήθους των. — διασπάσαντες τὸ σταύρωμα· διὰ νὰ μὴ τὸ χρησιμοποιήσουν ἐκ νέου οἱ Σικ. — ἐπὶ θάλατταν³ τοῦ Λεχαίου. — ἵππαρμοστῆς ἵππαρχος. — αὐτῶν· νοοῦνται οἱ νεκροὶ ἢ οἱ τραπέντες εἰς φυγήν. — μετὰ τῶν ἐθελοντῶν· πρόκειται περὶ ἐκείνων ἐκ τῶν ἱππέων, οἱ δποῖοι οἰκειοθελῶς ἀνέλαβον τὰς ἀσπίδας τῶν φυγάδων καὶ ἀντετάχθησαν πρὸς τοὺς Ἀργείους. — τὸ σίγμα· τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῶν Σικυωνίων· διότι οἱ "Ἐλληνες συνήθιζον νὰ θέτουν ἐπὶ τῶν ἀσπίδων διακριτικὰ σημεῖα ἢ στοιχεῖα. — ὡς Σικ.⁴· ἐνν. δύντας. — Ναὶ τῷ σιώ, ψευσεῖ ὑμὲ τὰ σίγμα ταῦτα· ἔκφρασις σπαρτιατικὴ = μὰ τοὺς δύο θεοὺς (δηλ. τοὺς Διοσκούρους — τὸν Κά-

στορα καὶ Πολυδεύκην), όπου σᾶς ἀπατήσουν τὰ σύγμα αὐτά. — ὁμόσε χωρῶ ἐφορμῶ.

§ 11. τοὺς καθ' αὐτοὺς· δηλ. τοὺς μισθοφόρους τοῦ Ἰφικράτους.— κύκλος τεῦχος, περίβολος (ἐδῶ τῆς Κορίνθου).— ἥσθιοντο κρατούμενα τὰ κατὰ τοὺς Σικυωνίους ἀντελήφθησαν, διτοι οἱ Σικυώνιοι ἡττήθησαν.— ἔξελθόντες· ἐνν. τοῦ σταυρώματος.— ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸ σταύρωμα· διότι κατέλαβον τὰς θέσεις τῶν Σικυωνίων καὶ τῶν Κορινθίων φυγάδων.— ἐκπίπτω ἔξέρχομαι.— ἔσχατοι αὐτῶν· οὗτοι ἡσαν πρὸς τὸ μέρος τῶν Λακεδαιμονίων.— τῷ τείχει· τῷ πρὸς ἀνατολάς.— ὅχλος θόρυβος, ταραχή.— ἀποκλίνω στρέφομαι ὅπιστο.— ἀναβαίνοντες· οἱ Ἀργεῖοι ἀφοῦ ἐτέθησαν μεταξὺ δύο πυρῶν, τῶν Λακ. καὶ τῶν φυγάδων Κορινθίων, προσπαθοῦν νὰ σωθοῦν ἀναβαίνοντες εἰς τὸ ἀνατολικὸν τείχος καὶ διπτόμενοι ἔξω εἰς τὸ κενόν.

§ 12. εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας οἱ δποῖοι ὅλοι ἔκαμνον ὅλα, ὅσα συνέτεινον εἰς τὴν καταστροφήν των.— οὔτως· τὸ ἐπίρρο. νὰ συναφθῇ καὶ πρὸς τὸ ἐν ὀλίγῳ (ἐνν. χρόνῳ) καὶ πρὸς τὸ πολλοί.— τέγος στέγη.— νεώσοικοι (=νεώς-οίκοι). ήσαν στοιαὶ παρὰ τὸν λιμένα, ὅπου ἐναυπηγοῦντο ἢ ἐπεσκευάζοντο ἢ ἀνεσύροντο ἀπλῶς, διὰ νὰ μὴ παραμένουν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ φθείρωνται, τὰ πολεμικὰ σκάφη.

§ 13. ὑποσπόνδους ἀνάγομαι τοὺς νεκροὺς=ὑποσπόνδους ἀναιροῦμαι τοὺς νεκροὺς περισυλλέγω καὶ παραλαμβάνω μαζί μου τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς.— γιγνώσκω· μετ' ἀπαρεμφ. (καθελεῖν) κρίνω σκόπιμον.— καθελεῖν· ἐνν. τοσοῦτον.— ὕστε δίοδον στρατ. ίκανὴν είναι ὕστε νὰ δύναται νὰ περάσῃ στρατός.— ἄγω· ἀμετάβ.=πορεύομαι.— τὴν ἐπὶ Μέγαρα· ἐνν. ὅδον.— Σιδοῦντα... Κροιμυμῶνα· πόλεις ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τοῦ Ισθμοῦ τῆς Κορίνθου.— τοῦμπαλιν=τὸ ἔμπαλιν πρὸς τὸ ὅπιστο.— πρὸ τῆς φιλίας· ἐνν. γῆς.

(5, 1-19)

§ 1. τῶν φευγόντων· δηλ. Κορινθίων, περὶ τῶν δποίων ἔγινε

λόγος εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον.—ἐν τῷ Πειραιώ τὸ Πείραιον ἔκειτο παρὰ τὴν σημερινὴν Περαχώραν, πέραν τῶν λουτρῶν Λουτρακίου.—τὰ "Ισθμια" ἀτινα ἐτελοῦντο ὅντα τριετίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος.—τὰ ἀριστοποιούμενα τὰ διὰ τὸ ἀριστον (πρόγευμα) προορίζόμενα κρέατα.—Κεγχρειαί· δ λιμὴν τῆς Κορίνθου ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ.

§ 2-3. ἐν τῷ ιερῷ τοῦ Ποσειδῶνος, τὸ δποῖον εὐρίσκετο ἐντὸς δάσους ἔξι ἑλατῶν.—τινὰ τῶν ἄθλων ὡς πρός τινα ἔπαλθα (ἔπομένως ἀγωνίσματα).—ἔκαστος· ἐκ τῶν μετασχόντων τῶν ἀγώνων.—ἔκηρυχμησαν· δηλ. νικηταί.—ώς προδιδομένης τῆς πόλεως· τοῦτο ἦτο τέχνασμα τοῦ Ἀγησιλάου, δ δποῖος ἐπεδίωκε δι' αὐτοῦ νὰ γεννήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Κορινθίων τὴν ὑποψίαν, ὅτι ἡ πόλις των προδίδεται.—τὸν Ἰφικράτη· δ δποῖος ἐφρούρει, φαίνεται, τὸ Πειραιον.—παρεληλυθότας· δηλ. εἰς τὸ ἄστυ.—τὰ θεομά· τὰς σημερινὰς θεομάς πηγὰς Λουτρακίου.—τὸ ἀκρότατον· τῆς Γερανείας.

§ 4. καίριος μεγάλης σημασίας, ἀξιόλογος.—ἐνθύμημα σκέψις.—εύδοκιμέω-ῶ διακρίνομαι.—οἶλα... σπειρία = σπειρία τοιαῦτα, οἶλα δὴ εἰκὸς ἦν ἔχειν τούτους θέροις δόντος· σπειρίον ἐλαφρὸν θερινὸν ἔνδυμα.—ἄθυμως ἔχω πρός τι δὲν ἔχω διάθεσιν διὰ κάτι.—ἄλλος ἄλλη ἄλλος ἀπ' ἔδω, ἄλλος ἀπ' ἔκει.—ὕλη ἔύλα καὶ κλάδοι, χαμόκλαδα.—ἡλείφοντο· δι' ἑλαίου, ἵνα ἀπαλύνουν τὰ παγωμένα μέλη τοῦ σώματος.—ὑφ' ὅτους ὑπὸ τίνος.

§ 5. "Ἡραιον" ἀκρωτηρίοιν παρὰ τὸν Ἰσθμόν, ἐκτεινόμενον μέχρι τοῦ Κρισταίου κόλπου, ἀντικρὺ τῆς Σικυῶνος. Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἡρας.—παρὰ θάλατταν· τὴν πέραν τῶν λουτρῶν πρὸς τὴν Περαχώραν.—Οἰνόνη· φρούριον πρὸς βιορρᾶν τοῦ Πειραιούν.—ἐντετειχισμένον τεῖχος ὀχυρὸν φρούριον.—γιγνώσκω ἀποφασίζω.

§ 6. ἄλλοθεν ἵσως καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας.—μεγαλοφρόνως· ἥ ὑπεροψίᾳ τοῦ Ἀγησ. εἶναι προσποιητή, διότι ἀπὸ χαρακτῆρος ἦτο ἄνθρωπος μετριοφρονέστατος.—τοῦ προξένου· δ θεσμὸς τῆς προξενίας ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων· δ Φ. εἶναι ἀντιπρόσωπος τῶν

συμφερόντων τῶν Βοιωτῶν εἰς τὴν Σπάρτην.—περὶ τὴν λίμνην τὴν Ἐσχατῶτιν ἡ Γοργώπιν καλούμένην, ἡ δοία εὑρίσκεται κατὰ τὴν Μεγαρίδα. Σήμερον καλεῖται Βουλιασμένη.—κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος· ἵσως πρόκειται περὶ ἀγορᾶς.—τῶν Λακεδ. ἐνν. τινές.—ἀπὸ τῶν ὄπλων ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου.—οἱ κρατοῦντες οἱ νικηταί.

§ 7. πεντηκοντήρος ὁ διοικητὴς σώματος 50 ἀνδρῶν εἰς τὸν σπαρτιατικὸν στρατόν.—**ξεναγοί**. Βιβλ. Δ', 2, 19.—ἐνεσθίω τρώγων ἐν σπουδῇ, εἰς τὸ πόδι.—**δαμοσία**: ἐνν. **σκηνὴ** ἡ σκηνὴ τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης· ἔκαλεῖτο οὕτω, διότι ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, τοῦ δῆμου τῆς Σπάρτης.—οἱ περὶ τὴν δαμοσίαν τὸ συμβούλιον τοῦ βασιλέως.—οἱ δορυφόροι· ἀνωτέρω (§ 6) τοὺς ὀνόμασε φύλακας.—μέτειμι ἔρχομαι ὅπισθεν.

§ 8. τὸ πλατὺ τοῦ Λ. πεδιὰς τοῦ Λ.—διατίθεμαι τὰ αἰχμάλωτα ἐκθέτω εἰς πώλησιν τοὺς αἰχμαλώτους.

§ 9. οὐ κατέβαλεν διότι τὰ τρόπαια ἐθεωροῦντο ιερά.—ἀνίημί τινα εἴς τι ἀφήνω τινὰ νὰ εἰσέλθῃ εἴς τι.—**Κρεῦσιν** λιμένα τῆς Βοιωτίας εἰς τὸν Κορινθιακόν· ἥτο ἐπίνειον τῶν Θεσπιῶν.

§ 10. πλὴν ὕσων = πλὴν τούτοις, ὕσων.—κατὰ χώραν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης.

§ 11 - 12. Ἄμυκλαῖοι οἱ κάτοικοι τῶν Ἄμυκλῶν, πόλεως τῆς Λακωνίας ἐπὶ τοῦ Εὐρώπατο.—**ἀπέρχονται** δηλ. εἰς τὴν πατρίδα των.—**Υακίνθια** ἐτελοῦντο εἴς τὰς Ἄμυκλας κατὰ μῆνα **Ἐκατομβαιῶνα** (**Ιούλιον - Αὔγουστον**) πρὸς τιμὴν τοῦ νεαροῦ **Υακίνθου**, τὸν δῆποιον ἐφόνευσεν ὁ **Ἀπόλλων** ἀκούσιως διὰ δίσκου. Κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ἔψαλλον πρὸς τιμὴν τοῦ **Ἀπόλλωνος** τὸν καλούμενον παιᾶνα, ἃσμα ἐνθουσιῶδες. Τὸν ἴδιον παιᾶνα ἔψαλλον καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαχῶν (πρβλ. **ἔπαιάνισαν**, Βιβλ. Δ', 2, § 19).—**παρὰ** τὴν πόλιν κατὰ μῆκος τῶν τειχῶν τῆς πόλεως.—**μεταδιώκειν**: ἐνν. αὐτόν, τὸν πολέμιαρχον· **μεταδιώκω** τινὰ τρέχω νὰ προφθάσω τινά.—**οὐδὲν ἡγνόουν** ὁ πολέμιαρχος καὶ οἱ ἔξακόσιοι.—**κατα-**

φρονῶ· μετ' ἀπομφ. — φρονῶ ἐγωιστικῶς. — τύχη εὐτυχία, νίκη. — ἐπιχειρῶ τινι προσβάλλω τινά.

§ 13. οἱ δέ ἐκ τῶν Κορ... καθορῶντες αὐτούς· ἡ πλοκή: οἱ δὲ Καλλίας τε... καὶ Ἰφικράτης, καθορῶντες ἐκ τοῦ ἀστεως τῶν Κορινθίων αὐτούς. — Καλλίας ὁ Ἰππονίκου σημαίνων Ἀθηναῖος διὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὸν πλοῦτόν του. — πορεύομαι ἐν τῇ ὁδῷ συνεχίζω τὴν πορείαν. — ἀπόλλυσθαι· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ ἐνόμισαν. — ἀποφυγεῖν· δι Καλλ. καὶ ὁ Ἰφ.

§ 14-15. τοὺς ὑπασπιστάς· οὕτως ἐκαλοῦντο οἱ δοῦλοι, οἱ δοποῖοι ἥκολούθουν τοὺς ὄπλίτας καὶ ἐσήκωνον τὰς ἀσπίδας των. — τὰ δέκα ἀφ' ἥβης· Βιβλ. Γ', 4, § 22-23. — αἰρέω-ῶ προφθάνω. — ἔξ ἀκοντίου βολῆς εἰς ἀπόστασιν βολῆς ἀκοντίου. — ἀναχωρῶ ἐπιστρέφω εἰς τὴν θέσιν μου. — ἐκέλευε· δι Ἰφικρ. — τοὺς ὄπλίτας· τῶν Λακ. — ἀνεχώρουν· οἱ Λακ. — ἄτε διώξαντες· δηλ. τοὺς πελταστάς. — ώς τάχους ἔκαστος εἶχεν ὅπως ἔκαστος ἦδύνατο ἀπὸ ἀπόψεως τάχους, μεθ' ὅσης ταχύτητος ἦδύνατο ἔκαστος. — ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐκ τῶν ὅπισθεν. — παραθέω τρέχω παραλλήλως. — θρασὺς θαρραλέος.

§ 16. ἐγκλίνω τρέπομαι εἰς φυγήν. — ἔκδρομοι· εἶναι οἱ στρατιῶται, οἱ δοποῖοι ἔξοδοι σὺν ἀπὸ τὴν τάξιν των καὶ καταδιώκουν τοὺς ἀντιπάλους, οἱ ἀκροβολισταί. — ἰσομέτωποι οἱ βαδίζοντες εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν μὲ τοὺς πεζούς. — ποιῶ καὶ πάσχω τὰ ὅμοια τούτοις ἐπαναλαμβάνω τὰ ἴδια καὶ παθαίνω τὰ ὅμοια πρὸς τὰ προηγούμενα. — μαλακὸς δειλός, ἀτολμος. — συνίσταμαι συγκεντρώνομαι.

§ 17. οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαίου· εἰς τὸ Λ. ὑπῆρχε μόνον μικρὰ φρουρὰ σπαρτιατικὴ καὶ συμμαχική· ἡ δύναμις αὗτη δὲν ἦδύνατο φυσικὰ νὰ ἀφίσῃ τὴν φρονύησιν τῆς περιοχῆς καὶ νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειαν τῶν κινδυνεύοντων. Ἡδη προσπαθεῖ νὰ παράσχῃ βοήθειαν ἀπὸ θαλάσσης. — τοὺς ὄπλίτας· τοῦ Καλλίου, οἱ δοποῖοι εἶχον ἔξελθει ἐκ τῆς Κορίνθου. — εἰς τὴν θάλατταν· διὰ νὰ σωθοῦν ἐπὶ τῶν πλοιαρίων.

§ 18-19. ἐκ τούτου χρονικόν.—σφάλλομαι παθαίνω ἀτύχημα, νικῶμαι.—όψιαίτατα (δψὲ) πολὺ ἀργά, πρὸς τὴν ἑσπέραν ἀντίθετον προφαίτατα.—κατάγομαι εἰσέρχομαι, ζητῶ κατάλυμα.—παρὰ Μαντίνειαν διότι οἱ Λ. εἶχον περιπαίξει ἄλλοτε τοὺς Μαντινεῖς, δτὶ ἐφοβοῦντο τοὺς πελταστάς, ὅπως τὰ παιδάκια τὸν μπαμπούλαν.—έξ Ὁρχομενοῦ κειμένου ἐπὶ ὑψώματος εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Μαντινείας (σημερινὸν Καλπάκι).—χαλεπῶς μὲν ψυχικὸν πόνον.—ἄν· εἰς τὸ θεάσασθαι.

(8, 1-3, 6-11, 12-16)

§ 1. τῇ ναυμαχίᾳ τῆς Κνίδου.—παραμυθέομαι - οῦμαί τινι καθησυχάζω τινὰ δι' ὑποσχέσεων.—ἐντειχιοῖεν ἡ κτίσις ἀκροπόλεως ὑπὸ ξένου εἰς τινα πόλιν ἐσήμαινε κατάλυσιν τῆς αὐτονομίας αὐτῆς.—ξένια δῶρα.—μὴ καὶ οἱ Ἑλληνες συσταῖεν μήπως καὶ ὅλοι οἱ Ἑλληνες ἐνωθοῦν (κατὰ τῶν Περσῶν).—πείθομαι τι πείθομαι εἰς τι.

§ 3. ἀπαντάω - ώ (τινι) = ἔρχομαι εἰς συνάντησίν τινος.—παρέρχομαι ἐπί τι ἀπέρχομαι εἰς τι.—τὴν αὔτοῦ ἀρχήν τὴν σταραπείαν του (Φρυγίαν).—Δερκυλίδας· δ ὁ ποιος ἐστάλη εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, διὰ νὰ ἀναγγείλῃ τὴν ἐν Νεμέᾳ νίκην.

§ 6. ἐκφέρω πόλεμον κηρύττω πόλεμον.—περαίνω τι κατορθώνω τι.—καταστρέφομαι ὑποτάσσω.—εὐτρεπίζομαι τὰς πόλεις συμφιλιοῦμαι, ἔρχομαι εἰς συνεννόησιν μὲ τὰς πόλεις.—εἰς τὸ ἔαρ μέχρι τοῦ ἔαρος (393 π. Χ.).—ἀνδ' ὃν ἐπεπόνθει κλπ.: κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς Μ. Ἀσίαν.

§ 7-8. συμπληρόω - ώ ναῦς ἔξοπλίζω τελείως ναῦς.—Φαραὼ· πόλις τῆς Μεσσηνίας, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέδωνος· πιθανῶς πρόκειται περὶ τῶν Καλαμῶν.—κακουργέω - ώ βλάπτω.—καὶ τὰ τῆς βιοηθείας· διότι ὑπῆρχε φόβος μήπως οἱ Λακεδ. στείλουν βιόθειαν εἰς τὰς ὑφισταμένας τὴν ἐπιδρομὴν πόλεις.—ἀναστρέφω ἀπομακρύνομαι.—ὑπόσπονδος δ ἔξησφαλισμένος διὰ σπονδῶν.—Νικόφημον· ὅστις διεσώθη μετὰ τοῦ Κόνωνος εἰς Κύπρον.

§ 9-10. ἀπὸ τῶν νήσων[·] δηλ. ἐκ τῶν φόρων, τοὺς ὅποίους θὰ ἐπέβαλλεν εἰς τὰς νήσους.—τοῦτο ταύτην τὴν χάριν, μὲ αὐτὴν τὴν χ.—χαρίζομαι τινι ὑποχρεώνω τινά.—ἀτελὲς ποιῶ τι δὲν ἀφήνω νὰ γίνῃ, ματαιώνω κάτι.—εἰς τὸν διὰ τὸν—λιθολόγος λιθοτόμος.

§ 11. ἀντιπληρόω·· ναῦς ἔξοπλίζω καὶ ἐγὼ πολεμικὰ πλοῖα.

§ 12-13. ἀπὸ τῶν ἐκείνου[·] δηλ. χρημάτων.—τάς τε νήσους καὶ τὰς ἐν ἡπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις· μετὰ τὴν παρὰ τὴν Κνίδον ἥτταν οἱ Λακεδ. διετήρησαν ἐν Μ. Ἀσίᾳ μόνον τὴν Ἀβυδον (§ 3). "Ολιμι αἱ παράλιοι πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας (ἐν τῇ ἡπείρῳ) καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους, εἰς τὰς ὅποιας εἶχον ἐγκατασταθῆ Λακεδ. ἀρμοσταί, κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Κόνωνος, μετὰ τοῦ ὅποίου συνέπραττεν ὁ Φαρνάβαζος.—εὐτρεπίζω τινά τινι συμφιλιώνω τινὰ μετά τινος.—Τιρίβαζον βασιλέως ὄντα στρατηγόν[·] τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως εὐνοούμενον τοῦ βασιλέως σατράπην τῆς Ἀρμενίας (Κ. Ἀν. Βιβλ. Δ', κεφ. 4, § 4), ὅστις ἦδη ἔχει ἀντικαταστήσει τὸν Τιθραύστην εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Ἰωνίας κλπ.—ἀφίστημί τινα πρὸς ἐμαυτὸν προσελκύω τινὰ πρὸς τὸ μέρος μου.—παῦσαι[·] δηλ. αὐτόν.—πέμπουσιν Ἀνταλκίδαν[·] περὶ τὸ τέλος τοῦ 393 π.Χ.—ἀπὸ Βοιωτῶν[·] δηλ. Θηβαῖοι.—ἀπό τε Βοιωτῶν καὶ Κορίνθου καὶ Ἀργους[·] κεφ. 5, § 1-2.

§ 14. ἐκεῖ[·] δηλ. εἰς τὰς Σάρδεις, ἔδραν τῆς σατραπείας τῆς Ἰωνίας κλπ.—καὶ ταύτης καὶ μάλιστα ἐκείνης.—ἀντιποιοῦμαι τινός τινι διεκδικῶ τι παρά τινος[·] οὐκ ἀντιποιεῖσθαι τὸ ἀπαρέμφ. τοῦτο, ὡς καὶ τὸ κατωτέρω ἀρκεῖν, ἐκ τοῦ ἔλεγε.—αὐτονόμους εἶναι[·] ἡ αὐτονομία τῶν πόλεων συνέφερε τοὺς Λακεδ., διότι οἱ μὲν ἔχθροὶ αὐτῶν θὰ ἔχανον τὰς πόλεις, αἱ δοποῖαι ἡσαν φόρους ὑποτελεῖς εἰς αὐτούς, αὐτοὶ δὲ θὰ διετήρουν τοὺς συμμάχους των, διότι εἶχον ἀφεθῆ αὐτόνομοι.—αὐτονόμων οὖσῶν τῶν πόλεων[·] διότι τότε δὲν θὰ ἥτο δυνατὸν νὰ συγκροτηθῇ Ἰσχυρὰ συμμαχικὴ δύναμις ἵκανη νὰ καταπολεμήσῃ τὸν βασιλέα.

§ 15. τοῖς ἐναντίοις[·] δηλ. εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἀθηνῶν, τῶν Θηβῶν, τῆς Κορίνθου καὶ τοῦ Ἀργους, οἱ δοποῖοι παρευρί-

σκοντο εἰς τὰς Σάρδεις.—λόγοι κενοὶ λόγοι, ἀνοησίαι.—ταῦτα δηλ. αἱ προτάσεις τοῦ Ἀνταλκίδου.—συντίθεμαι συνάπτω συνθήκην, συγκατατίθεμαι.—Λήμνου, "Ιμβρου καὶ Σκύρου" παλαιῶν ἀθηναϊκῶν κτήσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἡσαν ἐγκατεστημένοι κληροῦχοι Ἀθηναῖοι —οἵ τε Θηβαῖοι· δηλ. ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς πόλεις.—τὰς Βοιωτίας πόλεις· τὰς ὁποίας εἶχον καταστήσει σὺν τῷ χρόνῳ ἀπὸ διμοτίμων ὑποτελεῖς.—οὖς ἐπεθύμουν· ἡ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς τὸ κατωτέρῳ ἔχειν.—ώς "Αργος ἔχειν" οἱ Ἀργεῖοι ἐγκαταστήσαντες φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Κορίνθου ἐθεώρουν τὴν Κόρινθον ἴδικήν των.—άτελὴς γίγνεται ἡ εἰρήνη δὲν τελειώνει, δὲν γίνεται ἡ εἰρήνη.

§ 16. γίγνομαι μετά τινος δέχομαι τὰς προτάσεις τινός.—δπως ἅν... προσδέοιντο ἵνα κατὰ τὸ δυνατὸν (ἀν) λάβωσιν ἀνάγκην, ἐπιθυμήσουν.—εἶρξε· δι Κόνων, δραπετεύσας ἢ ἀποφυλακισθεὶς ὑπὸ τοῦ προσωρινοῦ διαδόχου τοῦ Τιριβάζου ἐν τῇ σατραπείᾳ τῆς Ἰωνίας Στρούθα, κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Κύπρου Εὐαγόραν, παρὰ τῷ ὅποιῳ διαμένων ἀπέθανεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

(1, 25 - 36)

§ 25 - 26. κατέβη· διότι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὰ Σοῦσα, ἵνα διαπραγματευθῇ μετὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης.— **Νικόλοχον** ὑπαρχον τοῦ Ἀνταλκίδου· διότι ὁ Ἀνταλκίδας εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ διορισθῇ ναύαρχος.— **Ιφικράτους καὶ Διοτίμου** Ἀθηναίων στρατηγῶν.— **Περικλῆς** βορείως τῆς Ἀβύδου· εἶχε λιμένα, εἰς τὸν δόποιον ἦτο δυνατὸν νὰ κρυβῇ στόλος.— **Δημαινετον** ἀποσταλέντα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Ἰφικράτους.— **τὴν ἐπὶ Προκοννήσου** δηλ. ὁδὸν = πρὸς τὴν Προκ.· ἡ δὲ Προκ. εἶναι νῆσος εἰς τὴν Προποντίδα (σημερινὴ νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ).— **παραπλέω προσπερνῶ πλέων**.— **τὰς ἀπὸ Συρακουσῶν** τὰ πλοῖα ἐστέλλοντο ὑπὸ τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου, φίλου τῶν Σπαρτιατῶν.— **καὶ Ἰταλίας** ἐκ Θουρίων τῆς Ιταλίας.

§ 27. ὁ **Κολλυτεύς**· ἐκ τοῦ δήμου Κολλυτοῦ, ὁ δποῖος ἔκειτο ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ὁ προσδιορισμὸς ἐτέθη πρὸς διάκρισιν ἐκ τοῦ Θρασυβούλου Στειρέως, ὅστις πρὸ δὲ λίγου εἶχε φονευθῆ εἰς τὴν Ἀσπενδον τῆς Παμφυλίας.— **κελεύσας** ἐνν. **τοὺς τριηράρχους**.— **προσπληρώσασθαι**· δηλ. **τοὺς ναύτας**, τὰ πληρώματα.— **εἴ τις** (ναῦς) ἐνεδεῖτο· ἐνν. ναυτῶν.— **ὑπ' ἀθυμίας**· ἐπειδὴ ἔχασαν τὸ ἥθικόν των.

§ 28. **Ἀριοβαρζάνους**· ὅστις ἔλαβε τὴν θέσιν τοῦ Φαρναβάζου εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Αἰολίδος καὶ Μικρᾶς Φρυγίας.— **ἄγομαι γυναικα** νυμφεύομαι.— **κατῆγε ἥναγκαζε** νὰ καταπλέουν.

§ 29 - 30. **πολλάς**· ὑπὲρ τὰς 80.— **ώς πρότερον**· δηλ. κατὰ τὸν

Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅτε δὲ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἐνίσχυε διὰ χορημάτων τοὺς Λακεδαιμονίους. — πολιορκούμενοι δὲ ἐκ τῆς Αἰγύνης ὑπὸ τῶν λῃστῶν· οἱ Αἰγινῆται, ἀνέκαθεν ἔχθροι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐνισχυόμενοι ἡδη ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων συνελάμβανον τὰ ἐμπορικὰ σκάφη τῶν Ἀθηνῶν καὶ κατεκράτουν αὐτὰ καὶ τὰ φορτία των. — αὖτις ἄλλου· μόρα; (3, § 15). — Ορχομενῷ τῷ βοιωτικῷ (Βιβλ. Δ', 3, § 15). — αἵς δὲ ἡπίστουν· ἐννοεῖ τὸν Φλειοῦντα καὶ τὴν Μαντίνειαν. — ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ ἡ δικαιολογία περὶ τῶν ἕօρτῶν τῶν μηνῶν. — ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς ὥφελήσει· οἱ Λακεδαιμόνιοι προτιθέμενοι νὰ καταστήσουν προηγούμενως ἀκίνδυνον διὰ τὴν Σπάρτην τὸ Ἀργος· ὅτεν ἐστράτευσαν ἐναντίον αὐτοῦ. Οἱ Ἀργεῖοι πρὸ τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου κατέφυγον εἰς σύνηθες δι' αὐτοὺς τέχνασμα· Ἰσχυρίσθησαν δηλαδή, ὅτι κατὰ τὴν περίοδον τῶν μηνῶν ἐκείνων διεξῆγον τὰς κοινὰς δωρικὰς ἔορτας, αἱ δποίαι ἐωρατάζοντο εἰς χρόνον διάφορον ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους δωρικῶν φύλων· ἥτο ἐπομένως ἀνόσιον νὰ ἐνεργήσουν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπίθεσιν ἐναντίον αὐτῶν. — παρεῖναι· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὰς Σάρδεις. — τὰ βασιλέως σημεῖα ἡ βασιλικὴ σφραγὶς (διὰ τῆς δποίας ἐπιστοποιεῖτο ἡ γνησιότης τοῦ βασιλικοῦ ἔγγραφου).

§ 31. καὶ τῶν νήσων Κλαζομενάς· αἱ Κλαζομεναὶ — σημερινὰ Βουρλά — κατ' ἀρχὰς ἔκειντο ἐπὶ τῆς ξηρᾶς· ἀργότερον ἐκτίσθησαν ἐπὶ τινος ἀπέναντι νήσου (πρὸς Β τῆς Ἐρυθραίας), τὴν δποίαν μετὰ ταῦτα δ. Μ. Ἀλέξανδρος συνέδεσε δι' ἐπιχωματώσεως μὲ τὴν ξηράν. — Κύπρου· τῆς δποίας ἐβασίλευεν ὁ Εὐαγόρας. — Εναντίον τοῦ βασιλέως τούτου ἐπολέμησεν ἐπὶ μακρὸν ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ καταλάβῃ τὴν νῆσον. — καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας· τὸ διαφέρον τοῦ βασιλέως ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας τῶν ἑλληνικῶν πόλεων προήχετο ἀπὸ πολιτικὸν ὑπολογισμόν· διὰ τῆς αὐτονομίας δηλαδὴ ἔξεμηδενίζετο ἡ μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἡγεμονία τῆς Σπάρτης. — πλὴν Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου· διότι ἐθεωρήθησαν ὡς ἐδάφη καθαρῶς ἀθηναϊκὰ (Βιβλ. Δ', κεφ. 8, § 15). — μετὰ τῶν ταῦτα βουλομένων· δηλ. τῶν δεχομένων τοὺς ὅρους τῆς προτεινομένης συνθήκης, ἥτοι τῶν Σπαρτιατῶν.

§ 32. ὕμνυσαν συνελθόντες, φαίνεται, εἰς τὴν Σπάρτην.—ύπερ πάντων τῶν Βοιωτῶν· τοῦτο ἐσήμαινεν, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δὲν ἦσαν διατεθειμένοι νὰ ἀφήσουν αὐτονόμους τὰς βοιωτικὰς πόλεις.—ό· Ἀγησίλαος· ὃς ἔκτελεστής τῶν ὅρων τῆς συνθήκης.—τὸ βασιλέως γράμμα τὸ ἔγγραφον τοῦ βασιλέως.—ταῦτα· δηλ. ὄμνύναι αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν.—αὐτοῖς· ἐννοεῖ ἐκείνους, παρὰ τῶν διοίων εἶχον λάβει τὴν ἐντολήν.

§ 33. διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν Βιβλ. Γ', 4, § 3-4.—έθνετο· δηλ. τὰ διαβατήρια =; (Βιβλ. Γ', 4, § 3-4).—εἰς τὴν Τεγέαν· πόλιν τῆς Ἀρκαδίας, συνήθη τόπον συγκεντρώσεων τῶν συμμάχων τῆς Σπάρτης ἐν Πελοποννήσῳ.—τῶν ἵπτεων· ἐνν. τινάς.—κατὰ τοὺς περιοίκους εἰς τὰς πόλεις τῶν περιοίκων, τῶν πέριξ (τῆς Τεγέας) οἰκούντων.—ἐπισπεύσοντας· δηλ. αὐτούς.—ξεναγούς· Βιβλ. Δ', 2, 19.

§ 34. οἱ δ' αὖ Κορίνθιοι· εἰς τὴν Κόρινθον κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐπεκράτουν οἱ ἔχθροι τῶν Λακεδαιμονίων δημοκρατικοί.—οὐκ ἔξεπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων φρουράν· Βιβλ. Δ', κεφ. 8, § 15 «ώς "Ἀργος ἔχειν».—καὶ τούτοις· δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀργείους.—προεῖπε· τοῦ προαγορεύω δηλῶ ἀπεριφράστως.—τοῖς μέν· δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους.—τοῖς δέ· εἰς τὴν φρουρὰν τῶν Ἀργείων.—αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ γίγνομαι ἀποκτῶ τὴν ἀνεξαρτησίαν μου.—οἱ σφαγεῖς· νοοῦνται οἱ ἐκ τῶν Κορινθίων δημοκρατικοί, οἱ διοῖοι κατέσφαξαν εἰς τὴν ἀγορὰν τοὺς ἀριστοκρατικοὺς (Βιβλ. Δ', 4, § 1).—μεταίτιος τινος δ συναίτιος, συνένοχός τινος.—τοῦ ἔργου· δηλ. τῆς σφαγῆς.—αὐτοὶ γνόντες οἰκειούθελῶς.—οἱ ἄλλοι πολίται· δηλ. οἱ οὐδέτεροι, οἱ μὴ ἀνήκοντες μετὰ φανατισμοῦ εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μερίδα.—καταδέχομαι τινα δέχομαι τινα ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν πατρίδα.—τοὺς πρόσθεν φεύγοντας· φαίνεται, δτι εἰς παράρτημα τῆς συνθήκης ἀνεγράφετο δ ὅρος νὰ δεχθοῦν αἱ πόλεις τὴν ἐπιστροφὴν τῶν διὰ πολιτικοὺς λόγους ἔξορίστων.

§ 35. τὰ πεζὰ στρατεύματα· τὰ διοῖα ἦσαν συγκεντρωμένα περὶ τὴν Κόρινθον (πρβλ. § 29-30) καὶ εἰς τὴν Κύπρον, δπου ἐβοήθουν τὸν Εὐαγόραν πολεμοῦντα κατὰ τῶν Περσῶν.—καὶ τὰ ναυ-

τικά· οὗτως δὲ περσικὸς στόλος ἀπομείνας ἀνενόχλητος ἐστράφη κατὰ τοῦ Εὐαγόρου καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τῆς Κύπρου τὴν συγκυριαρχίαν τοῦ βασιλέως.— τὸν ὕστερον· δηλ. τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον.— τὸν ὕστερον... τῆς καθαιρέσεως τὸν κατόπιν, τὸν ἐπακολουθήσαντα τὴν κατακρήμνισιν (Βιβλ. Δ', 8, § 12-13).

§ 36. ἀντιρρόπτως πράττω τινὶ διατελῶ ἐν ἴσοροπίᾳ δυνάμεων πρὸς τινα.— **τοῖς ἐναντίοις**· δηλ. τοῖς συνησπισμένοις συμμάχοις ('Αθηναίοις, Θηβαίοις, Ἀργείοις, Κορινθίοις).— **ἐπ' Ἀνταλκίδουν**· ἡ 'Ανταλκίδειος εἰρήνη ὑπεργάφη καὶ ἥρχισε νὰ ἐκτελῆται τὸ 387 π. Χ. Οἱ δροὶ αὐτῆς ἔχαράχθησαν ἐπὶ λιθίνων στηλῶν, αἱ δόποιαι ἔξετέμησαν εἰς τὰ πανελλήνια ιερὰ πρὸς εὑρυτέραν δημοσιότητα.— **προστάτης**· ἐνταῦθα ἐκτελεστὴς καὶ φρουρός.— **πράττω** ἐπιτυγχάνω, ἔξασφαλίζω.— **προσέλαβον σύμμαχον** Κόρινθον· διότι ἥδη τὴν ἀρχὴν ἐν Κορίνθῳ ἀνέλαβον οἱ φίλοι αὐτῶν ἀριστοκρατικοί.— **αὐτονόμους...** τὰς Βοιωτίας πόλεις ἐποίησαν· οὕτω ἔξησθέντες τὴν δύναμιν τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν Θηβαίων.

(2, 24-32, 35-36)

§ 24. ἐκ δὲ τούτου· μετὰ τὴν ἀπόφασιν δηλαδή, τὴν ὅποιαν ἔλαβον οἱ Λακ. νὰ στείλουν βοήθειαν εἰς τὰς παρὰ τὴν χερσόνησον τοῦ 'Αθω πόλεις 'Ακανθὸν καὶ Ἀπολλωνίαν ἐναντίον τῆς γείτονός των 'Ολύνθου, ἡ δοία ἐπεζήτει νὰ ὑπαγάγῃ αὐτὰς εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς. Τὴν βοήθειαν αὐτὴν εἶχον ζητήσει διὰ πρεσβείας οἱ Ἀπολλωνιῶται καὶ 'Ακανθιοι παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων (383 π. Χ.) ὡς ἐποπτῶν τῆς 'Ανταλκίδειου εἰρήνης.— **Σκιρῖται**· ἐκλεκτὸν σῶμα τοῦ Σπαρτιατικοῦ στρατοῦ.— **μέτειμι** ἔρχομαι κατόπιν.— **Θράκης χωρία**· Θράκη ἐκαλεῖτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μέγα μέρος τῆς κεντρικῆς Μακεδονίας καὶ διλόκληρος ἡ ἀνατολική.— **Ποτείδαιαν**· πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς ἐπὶ τοῦ στενοῦ Ἰσθμοῦ, δὲ δοποῖος συνδέει τὴν Χερσόνησον Παλλήνην μετὰ τῆς στερεᾶς.— **έκείνων**· δηλ. τῶν 'Ολυνθίων.

§ 25-27. στασιάζω ενδίσκομαι εἰς ἐσωτερικὰς ταραχάς· **στασιαζόντων** τῶν Θηβ.: μετὰ τὴν 'Ανταλκίδειον εἰρήνην διελύθη ἡ βοιωτικὴ δμοσπονδία καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνέλαβον εἰς τὰς Θήβας οἱ ἀριστοκρατικοί, φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων.— **πολεμαρ-**

χοῦντες· τὴν ἀνωτάτην ἔξουσίαν εἰς τὰς Θήβας πρὸ τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης εἶχον οἱ 11 βοιωταρχοὶ μετὰ τὴν διάλυσιν ὅμως τῆς βοιωτικῆς δύμοσπονδίας ἀνώτατοι ἄρχοντες ἦσαν οἱ πολέμαρχοι.—**διάφορος** πολιτικὸς ἀντίπαλος.—**έταιρείσα** πολιτικὸν συγκρότημα, φατρία.—**εἰσοικείομαι** - **οῦμαί τινι** γίνομαι οἰκεῖος, συνάπτω στενάς σχέσεις πρός τινα.—**ύπουργέω** - **ῷ τινι τι** προσφέρω εἰς τινά τι.—**ἔγώ** ὡς πολέμαρχος.—**εἰμὶ ύπό τινι περιέχομαι** εἰς τὴν ἔξουσίαν τινός.—**ἀποκεκήρυκται** ἔχει ἀπαγορευθῆ διὰ κήρυκος (λόγῳ τῆς ὑφισταμένης εἰοήνης).—**"Ολυνθον"** ἀξιολογωτάτην τότε πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς μεταξὺ τῶν χερσονήσων Παλλήνης καὶ Σιθωνίας.

§ 28-29. ἀνακουφίζομαι ἐρεθίζεται τὸ πνεῦμα μου, παίρνονυ ἀέρα τὰ μυαλά μου, ὅπως λέγομεν σήμερον.—**λογιστικὸς** ὁ ἴκανὸς νὰ ὑπολογίζῃ τὰς συνεπείας τῶν πράξεών του.—**όμοιογῶ τι** δίδω τὴν συγκατάθεσίν μου εἰς τι.—**προοριμῆσαι** (τοῦ προοριμάω -ῷ) ἐνν. τὸ στράτευμα = νὰ κινήσῃ τὸ στράτευμα πρὸς τὰ ἐμπόρους.—**ἡγοῦμαί τινι** γίνομαι ὀδηγός τινος.—**ἐν τῇ Καδμείᾳ** δηλ. εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θ., ὅπου ἐγίνοντο αἱ συνεδριάσεις τῆς βουλῆς.—**θεσμοφοριαῖς** τελῶ τὴν ἑορτὴν τῶν Θεσμοφορίων. "Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐτελεῖτο κατ' Ἰούνιον ὑπὸ γυναικῶν μόνον πρὸς τιμὴν τῆς θεσμοφόρου Δήμητρος ὡς προστάτιδος τοῦ γάμου καὶ ἐπομένως τῆς κοινωνικῆς τάξεως.—**βαλανάγραν** ἥ β. ἥτο ἐργαλεῖον διὰ τοῦ ὅποίου ἤγρευν, δηλ. ἔπιαναν καὶ ἀφῆρον ἀπὸ τὸν μοχλὸν τὴν βάλανον, τουτέστι τὸ σιδήριον τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸν μοχλὸν διὰ τὸ κλείσιμον τῆς θύρας.—**παρίημι τινα** ἔπιτρέπω εἰς τινα τὴν εἴσοδον.

§ 30-31. ὅστις μὴ πολέμου **ἔρῃ** ὑπανίσσεται τοὺς δημοκρατικοὺς φίλους τοῦ Ἰσμηνίου, ὅι δοποὶ ἥθελον νὰ βοηθήσουν τοὺς Ὀλυνθ. καὶ ἐπομένως νὰ πολεμήσουν κατὰ τῶν Λακ.—**ώς πολεμοποιοῦντα** ὁ Ἰσμ. κατηγορεῖται, δτι προσπαθεῖ νὰ προκαλέσῃ πόλεμον κατὰ τῶν Λακ.—**ἔνθα εἰρηται** εἰς τὸ δεσμωτήριον.—**οἴκαδε** εἰς τὰς οἰκίας των.—**μάλιστα τριακόσιοι** τὸ μάλιστα μετ' ἀριθμητικῶν = περίπου.

§ 32. Ἀγησίλαος ἐξ ὅσων λέγει ὁ Ἀγ. συνάγεται τὸ συμπέρασμα, δτι αὐτὸς εἶχεν ἐμβάλει εἰς τὸν Φ. τὴν ἰδέαν νὰ καταλάβῃ τὴν Καδμείαν.—**αὐτοσχεδιάζω** ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἐνεργῶ.

§ 35 - 36. **κρίσιν ποιοῦμαι τινι δικάζω τινά.** — **ξένος φίλος** (ἐκ φιλοξενίας). διότι δ 'Ισμηνίας εἶχε σταλῆ ὡς πρεσβευτὴς εἰς τὴν Περσίαν, διὰ τὰ ἐπιδιώξῃ τὴν φιλίαν τοῦ μεγάλου βασιλέως. — **μετειληφώς εἴη**: Βιβλ. Γ', κεφ. 5, § 1 - 2. — **μεγαλοπράγμων** δ συλλαμβάνων μεγάλα σχέδια. — **κακοπράγμων** ἐπιβλαβής.

(4, 1)

§ 1. **έκολάσθησαν** κυρίως διὰ τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης, τὴν δποίαν θὰ ἔδωμεν κατωτέρω. — **κρατοῦμαι ύπό τινος** νικῶμαι ύπό τινος.

BIBALION EKTON

(4, 1-16)

§ 1-2. ἐκ τούτου· μετὰ τὴν ἄρνησιν τῶν Θηβαίων νὰ ὑπογράψουν τὴν διὸ ἐνεργειῶν τῶν Ἀθηναίων συναφθεῖσαν ἐν Σπάρτῃ εἰρήνην μεταξὺ τῶν ἔλληνικῶν πόλεων.— ἐκ τῶν πόλεων· τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ἀκαρνανίας.— **Κλεόμβροτον**· τὸν νεώτερον υἱὸν τοῦ τέως βασιλέως τῆς Σπάρτης Παυσανίου· οὗτος ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον (330 π. Χ.) μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως Ἀγησιπόλιδος, συμβάντα ἐν Μακεδονίᾳ, καθ' ὃν χρόνον ἐπολέμει πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους.— **τὰ οἶκοι τέλη**· Βιβλ. Γ', 2, 6-7.— **ἀφίοιεν**· κατὰ τὰ βαρύτονα ἀντὶ ἀφιεῖεν.

§ 3. οὐχ ὅπως... ἀφιέντας ὅχι μόνον, ὅτι δὲν ἀφηνον.— ἢ ἔκει ὅπου.— **Θίσβαι**· χωρίον πλησίον τῶν Θεσπιῶν.— **Κρεῦσιν**· Βιβλ. Δ', 5, 9-10.— ἐν **Λευκτροῖς**· ταῦτα ἔκειντο ἐπὶ δασώδους πεδιάδος μεταξὺ Πλαταιῶν καὶ Θεσπιῶν.

§ 4-5. **διαλείπω** ἀπέχω.— **οὐδένας**· ἐνν. ἄλλους.— **Κυνὸς κεφαλαί**· τοποθεσία τῆς Βοιωτίας πλησίον τῶν Θηβῶν. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν παρέμεινεν ἐπὶ 16 ἡμέρας ὁ Κλεόμβροτος ἀδρανῶν, ὅτε τὸ 378 ἐστάλη διὰ πρώτην φορὰν κατὰ τῶν Θηβαίων.— **ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς**· διότι κατὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν ἐμβολὴν δὲν κατώρθωσε νὰ περάσῃ τὸν Κιθαιρῶνα.— **ἀκτέον** (ἄγω)· δηλ. τὸ στράτευμα.— **ῶσπερ λέγεται**· λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν εἶχε βλάψει τὰς Θήβας κατὰ τὰς προηγουμένας εἰσβολάς του εἰς τὴν Βοιωτίαν.

§ 6-7. **οἱ προεστῶτες**· δηλ. οἱ βοιώταρχοι.— **ἄτε πεφευγότες** ἐπειδὴ πράγματι...— **πολλοὶ αὐτῶν**· οἱ δημοκρατικοί.— **Ἡράκλειον** ναὸς τοῦ Ἡρακλέους.— **μὲν δὴ πάντως**· **τῶν προεστηκότων** κυρίως τοῦ Ἐπαμεινώνδου.

§ 8-9. τάναντία ἐναντίως, ἀνάποδα.—**κατορθοῦμαι** εὐοδοῦμαι, ἔρχομαι εὐνοϊκά.—**ύποπινόντων** δηλ. τῶν στρατιωτῶν.—**τῶν εἰς ἄγορὰν παρεσκευακότων** ἐννοεῖ τοὺς μικρεμπόρους, οἱ δῆποιοι ἡκολούθουν τὸ στράτευμα.—**τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι** κυρίως τῶν Θεσπιέων.—**μετὰ τοῦ Ἰέρωνος** δηλ. τοῦ Σπαρτιάτου ἀρχηγοῦ τῶν μισθοφόρων.—**Ἡρακλεῶται** ἀποικοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐγκατεστημένοι πλησίον τοῦ Σπερχειοῦ.—**ἐπιστρέψω τινὰ τρέπω τινὰ εἰς φυγήν**.—**ἀθρόος πυκνός**.—**τοῦ μεταξύ** δηλ. τοῦ χώρου μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων παρατάξεων.

§ 10-11. μελετῶ ἐπὶ στρατεύματος = ἀσκοῦμαι.—**πονηρὸς ἄθλιος καὶ ἐλεεινός**.—**ὁ συντεταγμένος** δικαγεγραμμένος εἰς τὸ σῶμα τοῦτο.—**ἐκ τοῦ παραχρῆμα** ἐκείνην τὴν στιγμήν, χωρὶς προηγουμένην ἄσκησιν.

§ 12. φάλαγξ τὸ πεζικόν.—**εἰς τρεῖς εἰς μέτωπον τριῶν ἀνδρῶν**.—**τὴν ἐνωμοτίαν** διλος δισπαρτιατικὸς στρατὸς διηρεύτο εἰς ἕξ μόρας — τάγματα —, ἐκάστη τῶν δποίων εἶχε δύναμιν 400 ἀνδρῶν. Ἡ μόρα πάλιν ὑποδιῃρεύτο εἰς τέσσαρας λόχους, ἐκαστος δὲ λόχος συνέκειτο ἐκ τεσσάρων πεντηκοστύων καὶ ἐκάστη πεντηκοστὺς ἐκ τεσσάρων ἐνωμοτιῶν. Ἡ ἐνωμοτία παρετάσσετο εἰς τρεῖς στίχους, ἐκαστος τῶν δποίων εἶχε βάθος 12 στρατιωτῶν. Κατὰ ταῦτα ἡ ἐνωμοτία περιελάμβανε δύναμιν 36 ἀνδρῶν.—**ἄγειν = τάττειν**.—**τοῦτο δὲ οὕτω δέ**.—**συμβαίνειν** ἐκ τοῦ ἔφασαν ἔλεγον, διτι καταντῷ (νὰ ἔχῃ ἡ φάλαγξ).—**ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἥσαν** ἥσαν συμπεπυκνωμένοι (= συντεταγμένοι) εἰς βάθος πεντήκοντα ἀσπιδοφόρων.—**εὐχείρωτος** ἐπειδὴ αἱ πτέρυγες αὗται ἀπετελοῦντο ἀπὸ συμμάχους τῶν Λακ., οἱ δῆποιοι καὶ ἡκολούθουν καὶ ἐπολέμουν χωρὶς προθυμίαν.

§ 13. ἄγειν ἀμετάβ. — **συμβάλλομαι** συμπλέκομαι. — **ώς ὅτι**. — **οὐ γὰρ κλπ.** ἐπεξήγησις. — **ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ** ὅτε δηλ. ἐπληγώνετο δι Κλεόμβροτος.

§ 14. περὶ δαμοσίαν ἵδε Βίβλ. Δ', 4, § 7. — **ἴπποι** τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς. — **οἱ συμφορεῖς** οἱ ὑπασπισταί. — **οὖλος** ἡ πυκνή

τάξις τῶν ἀντιπάλων.—άναχωρῶ ὑποχωρῶ εἰς τὴν ἀρχικὴν θέσιν μου.—οἱ τοῦ εὐώνυμου ὄντες τῶν Λακ. οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῶν Λ. (δηλ. οἱ σύμμαχοι).—ἐγκλίνω τρέπομαι εἰς φυγὴν.—τίθεμαι τὰ ὅπλα; (Βιβλ. Γ', 1, 23).—ὅρθιον ἀνωφέρεια.—ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιροῦμαι περισυλλέγω καὶ μεταφέρω πρὸς ταφὴν τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακοψῆς.

§ 15. ἐπικαιριώτατοι οὕτω καλοῦνται τὰ σπουδαιότερα πρόσωπα ἐν τῷ στρατεύματι· ἵσως πρόκειται περὶ τῶν πολεμάρχων.—**ἔπειμψαν κ. περὶ σπονδῶν** τοῦτο ἀπετέλει διολογίαν ἡττης. Ἡ ἡττα δὲ αὕτη, ἡ δποία ὁφείλετο εἰς τὴν στρατηγικὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Ἐπαμεινώνδου, τὸν δποῖον δὲν δονομάζει ὁ Ξενοφῶν, ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπετέλεσε τὴν ἀπαρχὴν τῆς προσωρινῆς ἀκμῆς τῶν Θηβῶν.

§ 16. εἰς Λακεδαίμονα· ἐνν. πεμφθείς.—**γυμνοπαιιδιῶν** αἱ γυμνοπαιδίαι ἥσαν ἐτησία ἑορτὴ διαρκείας 10 ἡμερῶν. Κατ' αὐτὴν παῖδες τῶν Σπαρτιατῶν ἔχόρευον γυμνοὶ καὶ ἔξετέλουν διαφόρους γυμναστικὰς ἀσκήσεις πέριξ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Καρνείου Ἀπόλλωνος.—**τῆς τελευταίας**· ἐνν. ἡμέρας.—**ἔνδον**· δηλ. εἰς τὸ θέατρον.—**ἀποδίδωμι τὰ ὄνόματα ἀνακοινῶ** τὰ ὄν.—**ἔστι**· μετ' ἀπαρεμφ. = εἶναι δυνατόν.—**ὁ προσήκων** δ συγγενῆς.—**λιπαρός** λαμπρός, περιχαρής.—**ἀναστρεφομένους** —**περιιόντας**· δηλ. εἰς τὴν ἀγοράν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

(5, 1-27)

§ 1-3. ταῦτα· δηλ. ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἰς πρεσβείαν τῶν ἀρκαδικῶν πόλεων, ἡ ὅποια ἔζητει ἀνάκλησιν τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ Θηβαίου ἀρμοστοῦ καὶ θανάτωσιν αὐτοῦ. Τὴν αἴτησιν ταύτην ὑπέβαλον αἱ ἀρκαδικαὶ πόλεις, ἐπειδὴ δὲ ἀρμοστής, δυσαρεστηθεὶς διότι οἱ Ἀρκάδες συνῆψαν εἰρήνην μετὰ τῶν Ἡλείων, πρὸς τοὺς ὅποιους εὐδίσκοντο εἰς πόλεμον, συνέλαβε καὶ ἐκράτησε δεσμίους ἔξεχοντας Ἀρκάδας, τοὺς ὅποιους ἀργότερον ἀπέλυσεν. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐπαμεινώνδου ὑπῆρξεν ὁμή. Εἶπε δηλ. ὅτι δὲ Θηβαῖος ἀρμοστής ἐνήργησεν δρμότερον, ὅτε συνέλαβε τοὺς ἄνδρας, παρὰ δταν τοὺς ἀπέλυσε. Συγχρόνως ἐδήλωσεν, ὅτι ςὰ εἰσβάλῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὴν Ἀρκαδίαν.—τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων ἡ ἀρκαδικὴ δμοσπονδία.—τί... παρασκευάζονται διατί...—ἐπάριτοι· ἔκλεκτὸν τάγμα στρατιωτῶν τῆς ἀρκαδικῆς δμοσπονδίας.—αὐτόθεν συγχρόνως, εὐθὺς ἔξ ἀρχῆς.—διαπράττομαι περὶ τινος συνεννοοῦμαι, συμφωνῶ περὶ τινος.—ἔκαστοι ἔκαστος λαός.

§ 4-5. Ἄλεξάνδρου· τυράννου τῶν Φερῶν, δὲ ὅποιος εἶχεν ἥτηθηδῆ ὑπὸ τῶν Θηβ. καὶ συμμαχεῖ ἔκὼν ἄκων μετ' αὐτῶν.—τῶν ἐναντίων αὐτῷ· ἀντίπαλοι πρὸς τὸν Ἄλεξανδρον ἥσαν οἱ πολίται θεσσαλικῶν πόλεων, οἱ δποῖοι συνεμάχουν μὲ τοὺς Θηβ.—ὑπάρχω τινὶ είμαι πρόθυμος νὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινα.—οἱ τὰ σφέτερα φρονοῦντες· δηλ. οἱ δημοκρατικοί.—Ἀσεᾶται καὶ Παλλαντιεῖς· οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσέας καὶ τοῦ Παλλαντίου δυτικῶς τῆς Τεγέας.—ἡναγκάζοντο· νὰ τοὺς ἀκολουθοῦν.

§ 6. ἐπιρρώνυμι τονώνω τὸ ἥθικόν.—ώς δὲ συνελόντι εἰπεῖν=ώς δ' ἔστι μοι εἰπεῖν συνελόντι διὰ νὰ εἴπω ἐν συντομίᾳ.—δ,τι καθ' δ,τι, εἰς δ,τι δήποτε.—δμοφρονοῦντες· ἐνν. αὐτῷ.

§ 7. ἀπογιγνώσκω ἀπελπίζομαι, ἐγκαταλείπω τὴν ἰδέαν.

§ 8. ἐλλείπω ὑστερῶ.—καὶ τοῖς πολ... ὅ, τι πράττοιτο καὶ τοὺς ἔχθροὺς ἐνέβαλλεν εἰς μεγαλυτέραν ἀμφιβολίαν δι' ὅ, τι ἐσχεδίαζε νὰ πράξῃ.—εὔπορος εὐκολος.—κρείττων ἀνώτερος ἀριθμητικῶς.—χωρίοις διὰ τῆς κατοχῆς (ἰσχυρῶν) θέσεων.—έξαγομαι παρασύρομαι.

§ 9-10. εἰ δὲ μή· ἐνν. πράττοι τι.—Πελλήνη· θέσις τῆς Λακωνικῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ δοιά ὠδήγηει εἰς Ἀρκαδίαν.—παραγγέλλω δίδω (τὰς ἀναγκαίας διὰ τὴν πορείαν) διαταγάς.—θεία μοῖρα θεία πρόνοια.—νεοττιὰ φωλεὰ νεοσσῶν καὶ αὐτοὶ οἱ νεοσσοί.—ἔφθη· τοῦ φθάνω.—διατάττομαι λαμβάνω κατάλληλον θέσιν.—ἐν Ἀρκαδίᾳ· δηλαδὴ εἰς τὴν Μαντίνειαν, ὅπου ἦσαν συγκεντρωμένοι οἱ ἔχθροι τῶν Θηβαίων.

§ 11-13. ἴσοπεδον ὁμαλὸν ἔδαφος.—μαχεῖσθαι· ἐνν. ἔμελλον.—ταύτῃ· ἐπίρρ. = εἰς αὐτὸ τὸ μέρος.—οὐδ' ὅπου γε μηδὲν... ὄντες οὕτε εἰσῆρχοντο ἐκεῖ, ὅπου κανὲν κέγδος δὲν ἐπόρκειτο νὰ ἔχουν μαχόμενοι, ὄντες πολλοὶ ἐναντίον ὀλίγων.—κατέβαινε καὶ οὐκ ἀνέβαινεν· διότι ἡ Σπάρτη ἥτο ἐν μέρει μὲν ἐπίπεδος, ἐν μέρει δὲ βουνώδης.—τὸ ἐντεῦθεν δὲ γενόμενον ὡς πρὸς τὰ μετὰ ταῦτα γεγονότα.—αἴτιασθαι = λέγειν αἴτιον εἶναι.—ἀπονενοημένος ἀπηλπισμένος.—οὐδεὶς ἀν ὑποσταίη τοῖς ἀπ. κανεὶς δὲν ἥμπορει νὰ ἀντισταθῇ κατὰ τῶν ἀπηλπισμένων.—Ἀρχίδαμος· νεαρὸς υἱὸς τοῦ Ἀγησιλάου.—κώλυμα· πιθανῶς πρόκειται περὶ χαράδρας.—ὅρθιον ἀνωφερῆς ἀτραπός.—ἐνταῦθα· χρονικόν.—πῦρ πνέω· ἐπὶ λυσσωδῶς μαχομένων πολεμιστῶν = βγάζω φωτιὲς ἀπὸ τὸ στόμα μου.—οἱ νενικηότες Λακ.· εἰς τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην.—παντὶ κατὰ πάντα.—ὑπερδέξια χωρία; (Βιβλ. Δ', 2, § 13-15).—δέχομαι· εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλώσσαν = ἀνθίσταμαι.—οἱ ἔνδοιθεν· οἱ ἔνδον.—πορρωτέρω τοῦ καιροῦ πέρα τοῦ δέοντος.—περιγράφεται τι ἔχει προδιαγραφῆ τι.

§ 14. οἱ Ἀρκάδες· ἐνν. οἱ συγκεντρωμένοι εἰς τὴν Μαντίνειαν.—ἄλλως τε καὶ καὶ μάλιστα.—εύτυχῶ· ἐπὶ στρατοῦ = νικῶ.—προσκαρτερέω - ὡς ὑπομένω μὲ θάρρος καὶ τὰς νέας ταλαιπωρίας.—ἔξω· δηλ. τῶν τειχῶν, εἰς τὴν ὑπαιθρον.—σίτου συγκομιδῆς οὕσης·

ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι ἡ ἐπιδρομὴ κατὰ τῆς Πελοποννήσου ἔγινε περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου.

§ 15. Ιππεῖς· ἀργότερον ἐστάλησαν καὶ 6.000 πεζοί.—**Κλεωνάς·** πόλιν μεταξὺ Κορίνθου καὶ Ἀργούς.—εἶναι· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ νοούμενου ἔλεγον.—**ἀνάριστος** ἀπρογευμάτιστος.

§ 16 - 17. οἱ = οὗτοι γάρ. — δυστυχήματος· φαίνεται, ὅτι συνεκρούσθησαν πρὸς τοὺς Κορινθίους, οἱ ὅποιοι τηροῦντες οὐδετερότητα εἰς τὴν παροῦσαν ὁῆσιν θὰ ἐπεχείρησαν νὰ ἐμποδίσουν τὴν δίοδον τοῦ ιππικοῦ. Ἐκ τῆς συγκρούσεως, ἡ ὅποιά ἐπηκολούθησεν, εἴναι προφανές, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι θὰ εἶχον ἀπωλείας. — ως εἰδον τάχιστα εὐθὺς ὡς εἶδον.—**συνέρροαξαν;** (Βιβλ. Δ', 3, 18 - 19).—οὐδὲν οὔτως βραχὺ ὅπλον εἶχον ἐκρησιμοποίησαν δηλαδὴ δλα τὰ ὄπλα τῶν καὶ αὐτὰ τὰ ἀγχέμαχα (ξίφη, μαχαίρας κλπ.) πολεμοῦντες ἐκ τοῦ συστάδην.—ῷούκ ἐξικνοῦντο ἀλλήλων διὰ τοῦ ὅποιου (= ὅστε) νὰ μὴ ἐκτυπήθησαν ἑκατέρῳθεν.

§ 18. ὀλίγων ἡμερῶν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν.—**ἔξήκει ὁ χρόνος** τελειώνει ὁ διὰ τὴν ἐκστρατείαν προκαθωρισμένος χρόνος.—λυμαίνομαι τινι φθείρω, ἀμαυρώνω τι.—**συνίσταμαι** συνασπίζομαι.—**παρέρχομαι** ἀπέρχομαι.—**ἀναλύω** ἐξαλείφω.

§ 19 - 20. ως ὕστε. —**ἀποκάμνω πόνον** ἐξαντλοῦμαι ὑπὸ τοῦ κόπου.—**ἐπεγράφοντο** ρόπαλα ἐξωγράφιζον ἐπὶ τῶν ἀσπίδων ρόπαλα (ὡς σύμβολα τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἐπομένως τῶν Θηβαίων, οἱ ὅποιοι τὸν ἔθεώρουν προστάτην).—**λαμπρύνω** στιλβώνω.

§ 21 - 22. ἐξήγαγεν ἐκ τῆς Τεγέας.—**σαφηνίζω** καθιστῶ φανερόν.—**ἔδόκει** τοῖς πολεμίοις.—**ἄγω** τὴν συντομωτάτην βαδίζω διὰ τῆς συντομωτάτης ὁδοῦ.—**ἡγοῦμαι** ἀμετάβ. = ποεύμομαι.—**τὰ πρὸς** ἐσπέραν ὅρῃ· τὸν Μαίναλον.—**ἐκτείνω** τὴν φάλ. ἀναπτύσσω τὸ μέτωπον τῆς φ.—**ὑπὸ** τοῖς ύψηλοῖς· ἐνν. χωρίοις ὑπὸ τοὺς ὑψηλοὺς (= ὁρεινοὺς) τόπους.—**εἰκάζομαι** δίδω τὴν ὑπόνοιαν, τὴν ἐντύπωσιν.—**λύω** παραλύω.—**τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν** (παρασκευὴν) τὴν παράταξιν (αὐτῶν).—**παράγω** μεταφέρω στρατιώτας ἐκ τῶν ὅπισθεν εἰς τὰ πλάγια.—**ἐπὶ** κέρως εἰς μακρὰν γραμμήν, στήλην.—

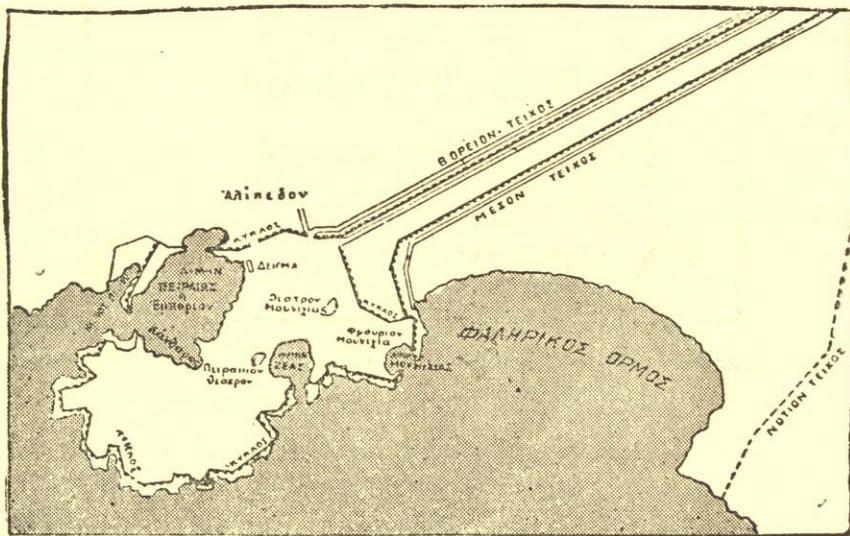
τὸ περὶ ἑαυτὸν ἔμβολον· δηλ. τὴν ἀριστερὰν πτέρουγα τῆς παρατάξεως, τὴν δύοιαν κατέλαβον οἱ Θηβαῖοι καὶ διὰ τῆς δόποίας ἐνήργησε τὴν ἔφοδον, δπως εἰς τὴν μάχην τῶν Λεύκτρων.— πεισομένοις· τοῦ πάσχω.

§ 23 - 24. ἀντίπρωφος ὁ ἔχων τὴν πρῷραν ἐστραμμένην πρόστιν· ἐπὶ στρατοῦ = ὁ παρατεταγμένος εἰς μικρὰν μετωπικὴν γραμμὴν καὶ μέγα βάθος εἰς σχῆμα σφηνὸς (λοξὴ φάλαγξ).— **ὅπῃ** = **εἴ πῃ**.— διακόπτω ἐπιφέρω δῆγμα.— καὶ γὰρ δὴ καὶ πράγματι.— **τῷ ίσχυροτάτῳ** δηλ. διὰ τῆς ἀριστερᾶς πτέρουγος, δπου οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Ἀρχαδες.— **τὸ ἀσθενέστατον** τὸ δεξιόν, δπου οἱ Ἀργεῖοι.— **πόρρω ἀφίστημι** παραμερίζω, τάσσω ὅπισθεν.— **βάθος** ὡς πρὸς τὸ βάθος.— **ἐφεξῆς** τὸν ἔνα κατόπιν τοῦ ἄλλου· παρέταξαν δηλ. τοὺς ἵππεις εἰς βάθος 8 - 10 ἀνδρῶν χωρὶς νὰ ἀφήσουν μεταξύ των κενά, τὰ δποῖα ἥδυνατο νὰ καταλάβῃ ἑλαφρὸν πεζικόν.— **ἀμιπποι πεζοὶ** πεζικὸν ἀναμεμειγμένον μὲ ἵππεις.— **τὸ ιππικόν** τῶν ἐχθρῶν.— ἐπὶ **τὸ ἔχόμενον** εἰς τὸ πλησίον αὐτῶν παρατεταγμένον.— **συμβολὴ** ἡ παράταξις πρὸς σύγκρουσιν, μάχην (ἴδε σχεδιάγραμμα).

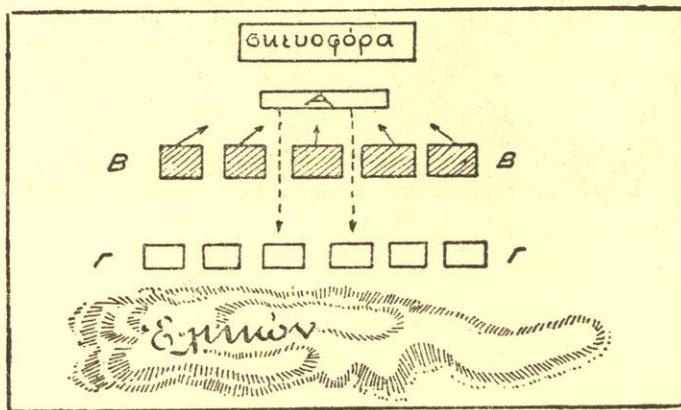
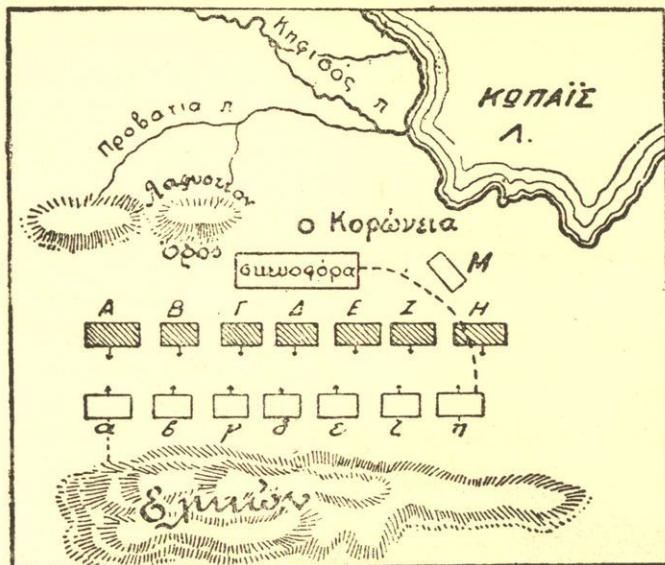
§ 25. ἔπεσεν ὁ Ἐπαμεινώνδας θέλων νὰ δώσῃ δριστικὴν τροπὴν εἰς τὸν ἀμφίρροπον ἀγῶνα εἰσέβαλεν εἰς τὸ κέντρον τῶν ἀντιπάλων. Ἐκτυπήθη δύμως διὰ δόρατος, τὸ δποῖον ἐζήτησε νὰ τοῦ ἀποσπάσουν ἐκ τῆς πληγῆς. Ἐκ τούτου ἀπέθανεν.— **διαπίπτω** διαφεύγω.— ἐπὶ **τοῦ εύωνύμου** τῶν ἀντιπάλων, δπου οἱ Ἀθηναῖοι.

§ 26 - 27. συνεληλυθυίας ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας ὁ μὲν στρατὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων ἀνήρχετο εἰς 20.000 πεζῶν καὶ 2.000 ἵππεων, δ δὲ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν μετ' αὐτῶν Ἐλλήνων εἰς 30.000 πεζῶν καὶ 3.000 ἵππεων.— καὶ **ἀντιτεταγμένων** ἡ μετοχὴ κατὰ τὸ νοούμενον, ὡσεὶ προηγεῖτο συνεληλυθότων ἀπάντων τῶν Ἐλλήνων.— οὐδεὶς ἦν δστις οὐ πάντες.— χώρα... πόλει... ἀρχῇ κατὰ χώραν...— ἀρχῇ δύναμις.— φαίνομαι πλέον ἔχων προφανῶς, ἀδιαφιλονικήτως πλεονεκτῶ.— **ἀκρισία** σύγχυσις.

Πίναξ 1.

Τὰ μακρὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰ τείχη καὶ οἱ λιμένες τοῦ Πειραιῶς.

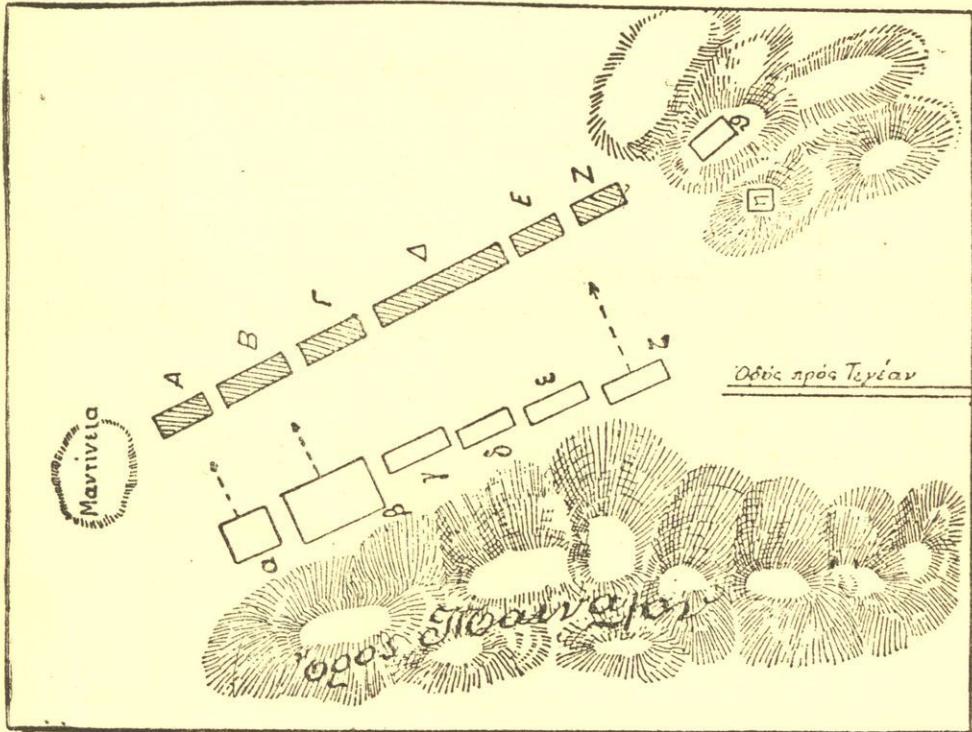

Σχεδιάγραμμα τῆς ἐν Κορωνείᾳ μάχης.

*Ανω : Α καὶ Β = 'Αγησύλαος μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Γ = 'Ηριπίδας μετὰ τῶν Κυρείων. Δ = συμμαχικά στρατεύματα ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας. Ε = 'Ελλησπόντιοι. Ζ = Φωκεῖς. Η = 'Ορχομένιοι. Μ = ναὸς Ἀθηνᾶς.

α = 'Αργεῖοι, οἵτινες, εὐθὺς ὡς ἥρχισεν ἡ μάχη, ἐτράπησαν πρὸς τὸν 'Ελικῶνα. β = Κορίνθιοι. γ = 'Αθηναῖοι. δ = Αἰνιάνες. ε = Εύβοεῖς. ζ = Λοκροί. η = Θηβαῖοι, οἵτινες μετὰ τὴν τροπήν τῶν 'Ορχομενίων εἰσελαύνουν εἰς τὰ σκευοφόρα.

Κάτω : Α = οἱ Θηβαῖοι, οἵτινες δρμοῦν πρὸς τὸν 'Ελικῶνα διὰ μέσου τῆς φάλαγγος τοῦ 'Αγησύλαου. BB = ἡ φάλαγξ τοῦ ἐπιτιθεμένου 'Αγησύλαου. ΓΓ = οἱ ηττηθέντες καὶ πρὸς τὸν 'Ελικῶνα διαφυγόντες σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

Σχεδιάγραμμα τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης.

α = ἵππικὸν τῶν Θηβαίων μετὰ ἀμίππων. β = ἐπιτιθεμένη πτέρους τῶν Θηβαίων δόπλιτῶν. γ = Ἀρκάδες. δ καὶ ε = ἄλλοι σύμμαχοι τῶν Θηβαίων. ζ = ἵππεῖς καὶ ἔλαφοὶ πεζικόν. η καὶ ϑ = δόπλιται καὶ ἵππεῖς ἐπὶ τῶν λόφων.

Λ = ἵππικὸν τῶν Σπαρτιατῶν. $B - \Delta$ = δόπλιται τῶν Λασεδαιμονίων καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων. E = πεζικὸν τῶν Ἀθηναίων. Z = ἵππικὸν τῶν Πελοποννησίων.

... → γραμμαὶ ἐπιθέσεως.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
1. Εἰσαγωγὴ	191 - 196
2. Κείμενον	199 - 285
3. Ἐρμηνευτικὰ σημειώσεις.	289 - 347
4. Τοπογραφικοὶ πίνακες καὶ σχεδιαγράμματα μαχῶν.	349 - 351

---

⁷ Επιμελητὴς τῆς ἐκδόσεως X, KARANIKOLAΣ (ἀπ. Α.Σ. ΟΕΣΒ 4412/22.12.55)

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἄντιτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψύτυπον.
Οὐδιαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἔθιδου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α 108).

1-01
01

ΕΚΔΟΣΙΣ Θ', 1955 (IV) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 30.000

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ & ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ ΑΣΠΙΩΤΗ - ΕΛΚΑ Α.Ε.

